

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Економіко-правовий факультет

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
студентів, аспірантів та здобувачів –
учасників 74-ї звітної конференції
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова

СЕКЦІЯ
ЕКОНОМІЧНИХ І ПРАВОВИХ НАУК

25–27 квітня 2018 р.
м. Одеса

Одеса
«Фенікс»
2018

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
економіко-правового факультету
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова
(протокол № 7 від 19 березня 2018 року).

Відповідальний редактор

Смітюх А. В., кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та господарського права.

Редакційна колегія:

Білик П. П., кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та господарського права; **Донченко О. І.**, кандидат юридичних наук, доцент кафедри загальноправових дисциплін та міжнародного права; **Івашко Л.М.**, кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної кібернетики та інформаційних технологій; **Левенець А. В.**, викладач кафедри конституційного права та правосуддя; **Мазур О. Є.**, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та управління; **Нарожна О. В.**, старший викладач кафедри крим. права, кримінального процесу та криміналістики; **Нічітайлова Н. С.**, старший викладач кафедри менеджменту та математичного моделювання ринкових процесів; **Ніценко В. С.**, доктор економічних наук, професор кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту; **Пугачова Н.М.**, викладач кафедри економічної теорії та історії економічної думки; **Савастєєва О.М.**, кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та моделювання ринкових відносин; **Святошнюк А. Л.**, кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін.

З-41 **Збірник тез доповідей** студентів, аспірантів та здобувачів – учасників 74-ї звітної конференції Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Секція економічних і правових наук (25–27 квітня 2018 р., м. Одеса) / ред. кол.; відп. ред. А. В. Смітюх. – Одеса : Фенікс, 2018. – 460 с.

Укр., рос. та англ. мовами

ISBN 978-966-928-267-5

Збірник містить тези доповідей студентів, аспірантів та здобувачів – учасників секції економічних і правових наук 74-ї звітної конференції Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, що відбулася 25-27 квітня 2018 р.

Призначено для аспірантів та студентів спеціальностей юридичного та економічного напрямків, наукових працівників і викладачів, практикуючих юристів, менеджерів, бухгалтерів, фінансистів та економістів.

Відповідальність за зміст тез несуть автори.

РОЗДІЛ 1

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ

ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

К. М. Варлига

студ. III курсу

спеціальність «Економічна теорія»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Н. М. Крючкова

ЗАЙНЯТІСТЬ ТА БЕЗРОБІТТЯ ЯК ІНДИКАТОРИ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Рівень зайнятості та безробіття є важливими факторами, які впливають на макроекономічну стабільність в країні. Їх аналіз є актуальним для економіки України, оскільки він дасть змогу виявити причини, які ведуть до нестабільності в економіці та сформулювати завдання, що знизять безробіття та підвищать зайнятість трудових ресурсів.

Рівень зайнятості населення є основним макроекономічним індикатором, який відображає стан соціалізації економіки. Від того наскільки зайнятість є доступною (всі, хто прагнуть працювати, можуть знайти роботу), продуктивною як на рівні компаній, так і на рівні працівників та гідною за умовами (з достатнім рівнем оплати праці та безпечними для життя людини умовами) залежить ефективність використання трудового потенціалу та економічне зростання в цілому.

Рівень зайнятості населення за 2016 р. в Україні склав 90,7%. Економічно активне населення працездатного віку в Україні в 2016 р. склало в середньому 17 303,6 тис. осіб або 71,1%, а зайняте населення працездатного віку в цей період склало 15 626,1 тис. осіб (64,2%) [1].

Аналізуючи зайнятість населення, необхідно звернути увагу на зайняте населення за видами економічної діяльності у 2012-2016 рр. Так у 2016 р. найбільш популярними сферами економічної діяльності були оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 3 516,2 тис. осіб; сільське, лісове та рибне господарство – 2 866,5 тис. осіб; промисловість – 2 494,8 тис. осіб; освіта – 1 441,4 тис. осіб [1].

Наявність повної зайнятості на рівні суспільства полягає в досягненні рівноваги, порушення якої веде до утворення надлишку робочих місць або безробіття.

Безробіття – це соціально-економічне явище, коли частина економічно активного населення не може застосувати свою робочу силу.

Україні притаманний високий рівень безробіття, недосконалість державного регулювання зайнятості, нераціональне використання людського капіталу тощо. Все це призводить до падіння рівня життя суспільства, збільшення соціальної нерівності, зниження купівельної спроможності, скорочення податкових надходжень та інше.

Але є й позитивні аспекти досить негативного явища як безробіття – підсилення цінності робочого місця, підвищення продуктивності праці, можливість для підвищення кваліфікації.

На основі аналізу динаміки кількості безробітних та рівня безробіття в Україні за 2010-2016 роки не існує чіткої тенденції зміни кількості безробітних. Рівень безробіття в Україні у 2017 р. склав в середньому 10%, що на 0,7% більше, ніж у 2016 р. та значно більше в порівнянні з країнами Європи [2]. За останні п'ять років рівень безробіття в нашій країні має тенденцію до зростання.

Виходячи з аналізу структури безробітних за причинами незайнятості у 2016 р. в Україні найчастіше населення ставало безробітним через звільнення за власним бажанням (33% загальної кількості безробітних). Далі причинами безробіття є вивільнення з економічних причин і неможливість працевлаштування після закінчення загальноосвітніх та вищих навчальних закладів (22% та 16% безробітних відповідно) [1].

Також необхідним був аналіз безробіття за статтю, віковими групами та місцем проживання. Таким чином, рівень безробіття серед чоловіків (10,8%) вищий, ніж серед жінок (7,7%). Особливо високий рівень безробіття серед населення віком 15-24 роки (23,0%), а саме в чоловіків цей показник складає 24,0%, а у жінок – 21,5%. Населення цього віку – це молоді спеціалісти, які тільки закінчили навчальні заклади і знаходяться в пошуку роботи. Відповідно рівень безробіття в сільській місцевості вищий (9,7%), ніж у місті (9,2%) [1].

Аналіз зайнятості та безробіття як індикаторів макроекономічної нестабільності в економіці України показав, що у разі відсутності балансу між пропозицією робочої сили та попитом на неї

виникає проблема безробіття, яку необхідно вирішувати для покращення ефективної діяльності економіки нашої держави. Тому в нашій країні необхідно проводити наступні завдання:

- державний та приватний сектор економіки повинні збільшити попит на робочу силу;
- вдосконалити процес працевлаштування;
- підвищити конкурентоспроможність робочої сили;
- надавати відповідну допомоги по безробіттю;
- сприяти підвищенню кваліфікації працівників або перепідготовці осіб, які втратили роботу;
- проводити ярмарки працевлаштування для студентів;
- забезпечити стабільне фінансування освіти, науки тощо;
- формувати конкурентоздатний людський капітал та інше.

Список використаної літератури

1. Ринок праці [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Назва з екрана.
2. Рівень безробіття в Україні. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/>. – Назва з екрана.
3. Полуяктова О. В. Проблеми безробіття в Україні [Текст] / О. В. Полуяктова // Економіка і суспільство. – 2016. – № 2. – С. 31–35.
4. Скубіліна А. В. Проблеми ринку праці в Україні та напрямки державного регулювання зайнятості населення [Текст] / А. В. Скубіліна // Науковий огляд. – 2017. – № 11. – С. 8–9.

О. Ю. Кащенко

студ. III курсу

спеціальність «Економічна теорія»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Н. М. Крючкова

ЕФЕКТИ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Дослідження ефектів фіскальної децентралізації є актуальною для України, оскільки на сьогоднішній день зростає необхідність наукового аналізу ефектів децентралізації, що відбуваються у фіскальній політиці України. В першу чергу через їх вплив на економіку країни в цілому.

Даній проблематиці дослідження приділяється значна як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Серед зарубіжних вчених слід відмітити: В. Оутс, Р. Масгрейв, Дж. Б'юкенен, Ч. Тібо, П. Самуельсон. Щодо українських вчених то дану проблему розгляда-

ли: О. Василик, М. Деркач, В. Зайчикова, Т. Кваша, О. Кириленко В. Кравченко, З. Мацук, С. Слухай, В. Федосов та інші.

Децентралізація – спосіб переміщення влади, повноважень з центру керованої системи на її периферію і зміцнення політико-правової самостійності периферійних підсистем: суб'єктів федерації, муніципальних утворень [1]. Отже, фіскальна децентралізація трактується як процес передачі надходжень від відповідних податків у відання органів нижніх рівнів влади, що сприяє посиленню їх самостійності [2].

Децентралізація на сьогоднішній день є можливістю для громад мати повноваження і ресурси для задоволення поточних потреб регіону. До реалізації реформи повноваження і ресурси концентрувалися в центрі і розподілялися по вертикалі, що спричиняло залежність громад і створювало перепони для всебічного розвитку регіонів України. На сьогоднішній день основна частина зароблених коштів залишається на містах і дає можливість громадам самостійно приймати рішення про їх використання [3].

Відносини між центром та об'єднаними громадами поступово змінюються від підлеглих до рівноправних учасників влади. Завдяки реформі децентралізації відбувається підвищення економічної активності на регіональному рівні, а також створення нових робочих місць, які були несприятливі сільській місцевості.

Система аргументації на рахунок використання фіскальної децентралізації, з'явилася ще у двадцятому сторіччі. Загалом ця аргументація виходить із положень економічної теорії і включає в себе чотири основних тези.

По-перше, децентралізація забезпечує більш ефективне розміщення ресурсів в суспільному секторі.

По-друге, децентралізація сприяє росту підзвітності органів державної влади, що до використання ресурсів державного бюджету. Сутність даного аргументу полягає в тому, що при децентралізації, зв'язок між сплаченими податками та отриманими суспільними благами стає прозорішим.

По-третє, наявність власної податкової бази долучає регіональні та місцеві органи влади запроваджувати відповідні заходи щодо її розширення, тобто заохочувати розвиток місцевих та регіональних економік. Також сприяє кращому управлінню місцевими та регіональними податками.

По-четверте, надання регіональній та місцевій владі право самостійно розпоряджатися бюджетними коштами спонукає їх до зменшення кількості неефективних витрат в реальному секторі [4].

Необхідно звернути увагу на те, що рішення проблеми бюджетної децентралізації є частиною більш загальної проблеми забезпечення ефективного функціонування багаторівневої бюджетної системи, головне призначення якої полягає в створенні умов для ефективного і відповідального виконання органами влади всіх рівнів своїх функціональних повноважень в межах ресурсів відповідних бюджетів [5].

Для підвищення ефективності функціонування бюджетних систем необхідно, щоб формування доходів місцевих бюджетів базувалося на принципі фіскальної еквівалентності, згідно з яким споживачі місцевих суспільних благ повинні самі нести відповідні витрати і фінансувати їх надання за рахунок сплачених ними податків [6].

Станом на 01.01.2018 р. в Україні було утворено 699 об'єднаних територіальних громад. Оцінка їх фінансової спроможності проводиться за 4 основними показниками, зокрема: власні доходи на 1-го мешканця; рівень дотаційності бюджетів (питома вага базової/реверсної дотації у доходах); питому вагу видатків на утримання апарату управління у власних ресурсах ОТГ (без трансфертів з державного бюджету); капітальні видатки на 1-го мешканця (без субвенцій з державного бюджету). За цими показниками сформувалася 20 лідерів ОТГ, серед них Слобожанська, Богданівська, Вероківська, Шахівська, Розсошанська, Глобинська, Новоалександрівська, Шишацька, Калинівська, Ушомирська, Оратівська, Томашпільська, Тячівська, Смирновська, Байковецька, Деснянська [7].

Аналіз свідчить про те, що найнижчі показники фінансової спроможності характерні для більшості невеликих громад. Виняток становлять окремі невеликі громади, на території яких розташовані бюджетоутворюючі підприємства та потужні підприємства реального сектору економіки. Наявність закономірності між фінансовою спроможністю та чисельністю населення громади можна пояснити тим, що у великих громадах більш вигідно розвивати малий та середній бізнес, оскільки там є достатній трудовий ресурс, більш ємний місцевий ринок збуту товарів і послуг та кращі перспективи для сталого розвитку громади. Великі громади мають більший потенціал та більше можливостей для забезпечен-

ня належного утримання об'єктів інфраструктури, функціонування закладів та установ комунальної власності, а органи місцевого самоврядування можуть забезпечити надання якісних публічних та комунальних послуг [7].

Список використаної літератури

1. Панейко Ю. Теоретичні основи самоврядування [Текст] / Ю. Панейко. – Мюнхен: Українська вільна академія наук в Німеччині, 1963. – 175 с.
2. Місцеве самоврядування в Україні. Наукова доповідь Ю. В. Ковбасюка [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://academy.gov.ua/doc/koment-inter_prezident/2014. – Назва з екрана.
3. Вілкул Ю. Реформа стукає в двері [Текст] / Ю. Вілкул. // Місцеве самоврядування та регіональний розвиток в Україні. – 2014. – № 2. – С. 8.
4. Бондарук Т. Г. Місцеві Фінанси [Текст]: навч. посібник – Т. Г. Бондарук. – К. : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2013. – 529 с.
5. Луніна І. О. Формування місцевих бюджетів на основі принципу еквівалентності: шлях до ефективної бюджетної системи України [Текст]/ І. О. Луніна. // Фінанси України. – 2010. – № 9. – С. 3–12.
6. Україна у цифрах 2016. Статистичний збірник [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat>. – Назва з екрана.
7. Оцінка фінансової спроможності 366 ОТГ за 9 місяців 2017 року у розрізі областей. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/7772>. – Назва з екрана.

Я. П. Кесарь

студ. III курсу

спеціальність «Економічна теорія»

Науковий керівник: к.е.н., доц. І. А. Ломачинська

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНОЗЕМНИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Сьогодні банківська система України перебуває під впливом соціально-політичної і економічної невизначеності, а також глобальних змін у світовому фінансовому просторі. Спостерігається залучення до вітчизняної банківської системи іноземного капіталу, що зумовлено обмеженістю власних внутрішніх ресурсів, зниженням довіри до національних банків, а також необхідністю їх докапіталізації, інтеграцією у світовий фінансовий простір.

Іноземне банківництво – це особливий вид міжнародної господарської діяльності, яка полягає в організації та функціонуванні сукупності банків, які повністю або частково створені за рахунок іноземного капіталу, реалізують свої функції на території країни-реципієнта з приводу банківського обслуговування клієнтів для

одержання прибутку. Його функції сприяють розвитку не лише окремого банку, а й банківської системи та економіки країни загалом [1, с. 31].

Експансія іноземного капіталу в банківську систему України пройшла сім етапів: формування банківської системи України (1991-1994), створення іноземних банків «з нуля» (1995-1998 рр.), модернізація банківської системи (1999-2004 рр.), період активної експансії іноземного капіталу під час економічного зростання (2005-2008 рр.), період фінансової кризи та посткризового відновлення (2008-2010 рр.), період відтоку іноземного капіталу з банківської системи України (2011-2013 рр.), період очищення банківської системи (2014 р. – по теперішній час). Слід зазначити, що чинне законодавство надає можливість створювати в Україні банки з іноземним капіталом та відкривати філії, отже на сьогодні банківська система України відкрита для іноземних інвесторів.

Залучення іноземного капіталу до банківської системи України має як негативні, так і позитивні наслідки [1-3]. Основними перевагами іноземного банківництва є удосконалення та розширення спектра банківських послуг, впровадження нових банківських технологій, міжнародного досвіду, розширення доступу до міжнародних валютних ринків, розвиток інфраструктури банківського ринку, зниження вартості фінансових ресурсів, підвищення ефективності конкуренції на банківському ринку. До основних недоліків відносять збільшення залежності від зовнішніх змін на світових фінансових і валютних ринках, переважно короткостроковий та спекулятивний характер операцій, можливість відтоку прибутків за кордон, нерівні умови конкуренції національних та іноземних банків в Україні, ускладнення нагляду і контролю за банківським сектором країни.

Але незважаючи на наявність негативних наслідків поширення іноземного банківництва, іноземні банки є невід'ємною частиною національного банківського сектору і від їх діяльності в Україні залежить стійкість, ефективність банківської системи, потенціал розвитку національної економіки. Це обумовлено тим що, по-перше, банківські установи з іноземним капіталом виявились більш стійкими в кризовий період, по-друге, в посткризовий період банки з іноземним капіталом демонструють ефективнішу діяльність, ніж банки з національним капіталом, по-третє, іноземні банки в останні роки демонструють більший рівень довіри, ніж банки з національним капіталом.

Отже, надходження інвестицій в економіку держави є фактором однозначно позитивним, але на сьогодні частка іноземного

капіталу в банківській системі України становить більше 50% при рекомендованій 20-25% [4]. В контексті цього в Україні має впроваджуватися виважена політика щодо залучення і контролю іноземного банківського капіталу. При розробці і впровадженні політики державного регулювання іноземного банківського капіталу слід урахувати, що основними ризиками для України є: неконтрольований вихід іноземних банківських груп з країни; залежність від фінансово-економічного стану країни-базування материнського банку; домінування іноземних банків на ринку споживчого кредитування; переважне кредитування іноземних банків в іноземній валюті; переважно короткостроковий і спекулятивний характер банківських операцій; незначний рівень капіталізації й ін.

Таким чином, на наш погляд, важливим на сьогодні є: удосконалення управлінських рішень щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки країни та контролю і надзору за банківською системою, у тому числі і з урахуванням світового і європейського досвіду; удосконалення нормативно-правового регулювання іноземного банківського капіталу щодо прозорості, сприянню доброякісної конкуренції, захисту інтересів акціонерів і кредиторів, учасників ринку; удосконалення інституційної структури фінансової системи України; тимчасове використання податкових пільг і стимулів для залучення іноземних інвесторів у банківську систему; стимулювати інтеграцію вітчизняних банків з іноземними; створити сприятливі умови функціонування іноземного банківського капіталу на регіональному рівні; забезпечити ефективну систему боротьби з тіньовим сектором і протидії відмиванню «брудних» грошей.

Ефективна реалізація цих заходів сприятиме фінансовій стабільності і надійності банківської системи, фінансово-економічній безпеці країни.

Список використаної літератури

1. Владичин, У. В. Державне регулювання іноземного банківництва в Україні [Текст]/ У. В. Владичин. – Львів : Б.В., 2017.– 41 с.
2. Сенищ, І. П. Еволюція банківської системи України [Текст]/ І. П. Сенищ // Регіональна економіка. – 2007. – № 2. – С. 209-215.
3. International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a revised Framework. Foreign banks in emerging market economies: changing players, changing issues // BIS Quarterly Review. – December 2010. – P. 69-81.
4. Огляд банківського сектору України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=64628171>. – Назва з екрана.

К. Ф. Петрова

студ. IV курсу

спеціальність «Економічна теорія»

Науковий керівник: к.е.н., доц. І. А. Ломачинська

РОЗВИТОК ТЕОРІЇ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Вивчення розвитку вітчизняної економічної науки демонструє, що більшість питань, які набули глибокого теоретичного обґрунтування щодо сутності категорій, процесів пов'язані з макроекономічним рівнем, в той час як мікрорівень, тобто рівень суб'єктів господарювання, потребує подальшого розвитку, зокрема в контексті сучасних умов. Втім світова економічна думка приділяє значну увагу теоретичним аспектам фінансування підприємств, фірм, компаній, оскільки умови господарювання ускладнюються, що обумовлює постійну трансформацію фундаментальних принципів організації фінансів.

Історично щодо принципів положень фінансування суб'єктів господарювання першою формується класична теорія, яка визначає ключовим питанням оцінку ефективності різних форм фінансування з погляду вкладників капіталу, досліджує фінансові аспекти заснування, ліквідації, реструктуризації суб'єктів господарювання. Науковий підхід базується на концепції ринкової рівноваги і свободі руху товарів, ресурсів [1].

В рамках класичної теорії виокремлюють дві основні концепції: теорія інвестування та теорія фінансування. Перша досліджує широке коло методичних питань, а саме фінансовий аналіз, оцінку інвестиційної привабливості об'єктів вкладень, планування фінансових інвестицій тощо; інша – звертає увагу, перш за все, на процес залучення фінансових ресурсів з погляду отримувачів капіталу в залежності від напрямів та обсягів інвестування, а також потреби в капіталі.

Методичною основою класичної теорії фінансування є описовий підхід до вивчення економічних процесів, в основі якого метод описового аналізу, що дозволяє визначати та аналізувати альтернативи.

Подальший розвиток ідеї класичної теорії набули у неокласичній школі. Основна увага вчених в цьому випадку сконцентрована на оцінці впливу відносин обміну на стан капіталу організацій, які мобілізують фінансові ресурси з різних джерел на організованому фінансовому ринку [2]. Методологія неокласичної теорії базується

на гіпотезі досконалого ринку, що передбачає досконалу конкуренцію на ринку товарів і капіталу, рівний доступ до інформації всіх учасників ринку, раціональність поведінки (максимізація вигід), нейтральний вплив оподаткування та інших дій держави на рішення, обмежувальних чинників, зумовлених державним регулюванням економіки. Серед основних напрямів неокласичної теорії слід відзначити теорему іррелевантності, теорію вибору портфеля інвестицій, модель оцінювання дохідності активів (САРМ), теорію арбітражного ціноутворення тощо.

З часом, особливо в умовах поширення державного втручання в економіку, а згодом і розвитку інтернаціоналізації світового господарства та глобалізації, базові передумови класичної та неокласичної школи не виконуються. Це сприяло виникненню неоінституційної теорії фінансування, яка досліджує діяльність окремих інституцій та інститутів (банківські устави, інститути фондового ринку, взаємне фінансування й ін.) та фінансових відносин, які виникають між ними. В контексті базових передумов учасники фінансових відносин мають неоднаковий доступ до інформації, а отже різний рівень ризику, вартості фінансування тощо. Отже мають існувати різні посередники, які використовують різні види та форми фінансування.

Серед основних концепцій неоінституційної теорії фінансування уваги заслуговує теорія агентських витрат і теорія фінансового посередництва [3].

Перша передбачає, що у процесі фінансування в результаті розподілу капіталу підприємства виникають конфлікти інтересів, зокрема між власниками і кредиторами, міноритарними і мажоритарними акціонерами, що призводить до виникнення агентських витрат. Це відбувається в результаті того, що існує асиметрія інформація, та в результаті коопераційних зв'язків окремі суб'єкти господарювання прагнуть якомога краще реалізувати власні інтереси. Як результат, інтереси одних груп вступають в протиріччя з інтересами інших груп. Отже, об'єктом дослідження є принципал-агент-конфлікт, де агенти – діючі економічні суб'єкти, принципали – суб'єкти, від діяльності яких залежить досягнення цілей.

Теорія фінансового посередництва досліджує роль та механізми функціонування фінансових посередників, які дозволяють зменшити операційні і транзакційні витрати, фінансові та інвестиційні ризики, асиметрію інформації тощо. Окрім того, фінансові посередники можуть покращити й фінансовий стан об'єктів інвес-

тування через консалтинг, систему корпоративного управління, вимоги щодо рівня кредитоспроможності, інвестиційної привабливості й ін. [3].

На сучасному етапі одним із основних напрямів розвитку фінансової науки є поведінкові фінанси, сутність яких розкривається через фінансові відносини між зацікавленими суб'єктами з приводу залучення, розподілу й використання фінансових ресурсів відповідно до їх потреб [4]. Концептуально поведінкові фінанси базуються не ірраціональній поведінці, тобто фінансові рішення визначаються не бажанням діяти раціонально, а під впливом соціально-психологічних чинників і мотивів. І хоча в більшій мірі цей теоретичний напрям стосується домогосподарств, все більше сьогодні поширюється й на суб'єктів господарювання. В результаті це стало одним із найбільш актуальних напрямів сучасної світової економічної і фінансової науки.

Список використаної літератури

1. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: Підручник [Текст] / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2008. – 460 с.
2. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання. [Текст: навч. посібник / Терещенко О.О. – К.: КНЕУ, 2003. – 554 с.
3. Теорія фінансів: Підручник / За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 576 с.
4. Ілляшенко П. Поведінкові фінанси: історичний огляд і основні засади [Електронний ресурс] / П. Ілляшенко – Режим доступу: https://www.researchgate.net/profile/PavloIlliashenko/publication/317259002_Povedinkovi_finansi_istoricnij_oglad_i_osnovni_zasadi. – Назва з екрана.

З. Ю. Подирак

студ. IV курсу

спеціальність «Економічна теорія»

Науковий керівник: д.е.н., проф. О. В. Горняк

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АНТИМОНОПОЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

У процесі трансформації ринкових відносин важливу роль займає державне регулювання економічної політики. Ринкова економіка неспроможна самостійно розв'язувати проблеми розвитку ринкових відносин, організувати захист державних економічних інтересів та забезпечувати сталий економічний розвиток. Саме

антимонопольні заходи держави спроможні створити сприятливі умови функціонування всіх суб'єктів господарювання, забезпечити конкурентоспроможність вітчизняних товаровиробників, розвинути ринкові відносини, а також забезпечити функціонування економіки відповідно до нагальних потреб суспільства. Антимонопольне законодавство займає вагоме місце в економіці та господарському праві як один із способів державного регулювання економіки.

В Україні правила конкуренції і норми антимонопольного регулювання визначаються Господарським кодексом, Законами України «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про Антимонопольний комітет», «Про природні монополії», «Про захист економічної конкуренції» та іншими законодавчими актами [1, ст. 25–41].

За офіційними даними Антимонопольного комітету України (АМКУ), в Україні 12% економіки знаходиться в руках монополій, 16% ринків олігополізовані, а на 25% зафіксовані окремі ознаки домінування. У 47% української економіки склалася конкурентна структура. Висока конкурентність на ринку України спостерігається у торгівлі (54,9%) і агропромисловому виробництві (45,7%). Монополії і олігополії склалися в паливно-енергетичному комплексі (65%), а також в галузі транспорту і зв'язку (82%). Саме в цих галузях зазвичай існують природні монополії. Найбільш монополізованими галузями в Україні є видобуток і переробка нафти, авіап перевезення, тютюнова промисловість та видобуток газу. Від них сильно відстають в концентрації, але все ж є високо монополізованими, телекомунікації, автопром, роздрібна торгівля паливом, виробництво безалкогольних напоїв і пива та кондитерська продукція [2].

Для внутрішнього конкурентного ринку України характерні такі проблеми:

- ненасиченість та сегментованість внутрішнього ринку;
- неповна конкуренція;
- рентоорієнтованість ринку (перекладання мережами сучасної торгівлі ризиків збуту на виробників, а маркетингових ризиків на кінцевого споживача);
- олігопольна поведінка у ціноутворенні;
- усунення природної інформаційної асиметрії [3].

У вітчизняному законодавстві існує ще багато прогалин, котрі призводять до виникнення проблем щодо забезпечення добро-

совісної конкуренції на товарних ринках. АМКУ кожного року удосконалюється новими нормативними актами, проте, головним завданням повинно бути створення високоефективного конкурентного середовища, а не виявлення та усунення порушення, котрі стосуються встановлення монопольних цін, цінової дискримінації тощо.

Отже, для побудови ефективного конкурентного середовища, потрібно удосконалювати конкурентну політику у таких напрямках [3]:

- запровадження єдиної методики якісної оцінки впливу регуляторної та економічної політики за видами економічної діяльності на підприємницьке і інвестиційне середовище;
- реорганізація Антимонопольного комітету України (дистанційне залучення провідних експертів і наукових установ до аналізу ринків та ринкових ситуацій щодо питань захисту конкуренції);
- застосування нагляду у сфері державних закупівель за поза конкурентними процедурами, зокрема щодо низки оборонних закупівель;
- формування і запровадження ринкових механізмів безособового укладання контрактів та гарантування їхнього дотримання публічними зобов'язаннями та прозорим страхуванням;
- посилення ролі Антимонопольного комітету України щодо запровадження економічних санкцій (штрафів) для службовців як фізичних осіб, органів державної влади та місцевого самоврядування у разі заохочення ними неконкурентної поведінки;
- підтримка підприємницької активності (формування мереж надання послуг, інформаційно-консультаційна підтримка у веденні бізнесу, строкове звільнення від оподаткування видів економічної діяльності, що не ведуться в країні і т. д.);
- спрощення і заохочення ведення господарської діяльності підприємств за допомогою використання непрямих засобів: використання технічних стимулів та обмежень, запровадження електронного безконтактного документообігу, уніфікації різноманітної (бухгалтерської, податкової і митної) звітності.

Список використаної літератури

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. – Назва з екрана.
2. Звіти та публікації: Річний звіт за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Антимонопольний комітет України – Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=133712&schema=main>. – Назва з екрана.
3. Аналітична записка «Щодо напрямів удосконалення конкурентної політики в Україні» [Електронний ресурс]. – Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1640>. – Назва з екрана.

К. Ю. Подирак

студ. IV курсу

спеціальність «Економічна теорія»

Науковий керівник: к.е.н., доц. І. А. Ломачинська

УДОСКОНАЛЕННЯ КРЕДИТНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах без існування й сталого розвитку кредитування неможливо стабільне відновлення зростання національної економіки України. Значна роль у цьому належить банківським установам, які є основними інститутами, що забезпечують рух кредитних ресурсів, будучи посередниками між тими, хто має тимчасово вільні грошові кошти, і тими, хто потребує позики для забезпечення господарської діяльності.

Дані НБУ свідчать, що обсяг наданих кредитів комерційними банками протягом останніх років нестабільний (табл. 1). Хоча номінальний обсяг кредитів зростає, рівень проникнення кредитів в економіку (кредити до ВВП) зменшується.

З одного боку, це пов'язано з існуючою політичною та соціально-економічною нестабільністю та невизначеністю в Україні, в результаті чого знижується фінансова стійкість і платоспроможність банківської системи, а, з іншого, є результатом відсутності ефективного кредитного процесу в банківських установах. Зокрема, глибина і наслідки кризи банківського сектору України в 2009 р. обумовлені не лише світовою фінансово-економічною кризою, а й тим, що в умовах стрімкого зростання кредитування банківськими установами суб'єктів господарювання і фізичних осіб в 2006-2008 рр. не сформувався ефективний кредитний процес.

Табл. 1

**Об'єм та структура кредитного портфеля
комерційних банків України за 2012-2017 рр.**

Показники	Роки					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Кредити суб'єктам господарювання, млрд. грн.	519	540	639	863	847	870
Кредити фізичним особам, млрд. грн.	127	139	152	178	157	171
Кредити суб'єктам господарювання до ВВП, %	43,4	47,7	51,7	41,8	35,5	29,7
Кредити фізичним особам до ВВП, %	12,6	12,4	13,1	8,8	6,6	5,8

Джерело: складено автором за даними [1].

В. Сидоренко визначає кредитний процес як «бізнес-процес, що включає формування кредитних ресурсів, ініціювання й складання кредитних заявок, ідентифікацію позичальників, кредитне ухвалення, адміністрування кредиту (лімітування, зберігання документації, виплату коштів, звітування про порушення), рух кредитного потоку, управління кредитним ризиком» [2, с. 178].

Враховуючи, що сьогодні існує гостра необхідність зниження кредитних ризиків і стимулювання кредитного процесу, актуальним є удосконалення механізму кредитного забезпечення комерційними банками юридичних та фізичних осіб на основі розробки та деталізації етапів кредитного процесу з максимальним урахуванням потреби клієнтів та захисту банків від втрат.

Отже, враховуючи результати авторських [2-4] та власних досліджень з цього питання, вважаємо необхідним забезпечити модернізацію кредитного процесу за наступними напрямками:

- кредитування потреби господарюючих суб'єктів, галузей, регіонів, населення, держави має сприяти розширеному відтворенню, зростанню добробуту населення;

- банківські установи, враховуючи, що кредитування – це один із основних напрямів їх діяльності, мають впроваджувати стратегічний підхід щодо формування конкурентних переваг на ринку депозитів та кредитів;

- кредити мають бути доступні для різних категорій позичальників;

- трансформація кредитного процесу має відповідати сучасним тенденціям розвитку клієнтських потреб, сучасним інформаційним технологіям, й призводити до розвитку конкурентного середовища на кредитному ринку;
- зниження ризиків для всіх суб'єктів кредитної угоди, зокрема як заходами безпосередньо банківської установи, так і Національного банку України;
- зменшення витрат, зокрема транзакційних, на бізнес-процеси, пов'язані із організацією і реалізацією кредитування, втрата, пов'язаних із людським фактором;
- підвищення якості та впровадження сучасних принципів, методів кредит-менеджменту банківськими установами, суб'єктами господарювання;
- підвищення якості управління персоналом банківських установ, зокрема щодо їх професіоналізму, відповідальності;
- удосконалення методичного забезпечення кредитного процесу, як самими банківськими установами, так і Національним банком.

Вибір конкретних підходів до модернізації кредитного процесу, прийнятних для тієї чи іншої банківської установи, має бути обумовлено станом і можливостями, а також політикою щодо стратегічного розвитку. Підводячи підсумок можна сказати, що стимулювання кредитних процесів повинно ґрунтуватися на поліпшенні кредитного клімату в країні, використанні більш суворих критеріїв і стандартів кредитування, підвищення фінансової грамотності суб'єктів господарювання і населення.

Список використаної літератури

1. Огляд банківського сектору України [Електронний ресурс]. – Офіційний сайт Національного банку України – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=64628171>. – Назва з екрана.
2. Сидоренко В. Передумови, детермінанти і складові оптимізації кредитного процесу в банківській сфері [Текст] / В. Сидоренко // Вісник Університету банківської справи НБУ. – 2010. – № 2 (8). – С.175 –181.
3. Махова О. Проблеми оптимізації кредитного процесу у взаємовідносинах комерційних банків з підприємствами [Текст] / О. Махова // Вісник Тернопільської академії народного господарства. – 2011. – №4 – С. 53-60.
4. Ломачинська І. Забезпечення кредитоспроможності вітчизняних суб'єктів господарювання в сучасних умовах розвитку національної економіки. [Текст] / І. Ломачинська, І. Давидович // Вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2014. – № 6, частина 5. – С. 12-15.
5. Куліш Г. П. Управління кредитним портфелем банку. [Текст] / Г. П. Куліш, М. А. Кот. // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – №18. – С. 463-467.

РОЗДІЛ 2

ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

А. С. Анашкин

студ. 1 курса магистратуры

специальность «Экономика»,

специализация «Экономическая кибернетика»

Научный руководитель: к.ф.-м.н., доц. В. И. Якимчук

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ РАЗРАБОТКИ БИЗНЕС САЙТОВ

В век развитых технологий, люди всё чаще и чаще переносят свой бизнес в интернет, тем самым обеспечивая себя и своих клиентов высоким уровнем обслуживания и удобства пользования сервисом, а также уменьшая издержки которые могли бы возникнуть при традиционном способе ведения дел. Компании, которые открывают способы более удобного взаимодействия с собой, которые заботятся о комфорте своих клиентов таким образом увеличивают свой доход, это происходит потому, что клиенты гораздо более благоприятно относятся к тем, кто пытается оптимизировать процесс взаимодействия и тем самым улучшает общее качество обслуживания и предоставления услуг. Чтобы воплотить вышесказанное в жизнь, необходимо помочь обеим сторонам достичь наиболее высокого уровня их взаимодействия друг с другом путём построения такого сайта. [2, с. 24].

Анализ последних исследований и публикаций в данной сфере показал, что ведение бизнеса в интернете это выгоднее, быстрее и удобнее несмотря на то, в какой сфере осуществляется деятельность. Компаниям не нужно арендовать офисы и платить обслуживающему персоналу. При переносе всех услуг и товаров в интернет, обслуживанием сайтов, пополнением и управлением информацией может заниматься гораздо меньшее количество людей, что в конечном итоге снижает общую стоимость ведения бизнеса. Скорость предоставления услуг и доступа к ним повышается, поскольку клиентам не нужно физически находится в офисе компании, всё что им нужно – это войти на сайт данного предприятия. Тем самым повышается удобство и качество взаимодействия с компанией.

Таким образом, рассмотрение данного вопроса с теоретической и практической точки зрения является одним из способов

выделения если не наилучших то одних из наиболее оптимальных и практических методов ведения бизнеса, поскольку кроме описанных выше нюансов существуют еще и те, что позволяют еще более улучшить как общее качество так и способы ведения бизнеса в целом. Одними из которых являются возможность расширения и работа в разных областях, несмотря на глубину и уровень специализации данной области.

Целью данной работы является создание современного и удобного web-приложения для ведения бизнеса, а также приобретение соответствующих знаний необходимых для его создания.

Front-end часть сайта следует делать с использованием языков HTML5, CSS3, Javascript и его библиотеки jQuery. HTML5 – это 5 версия языка HTML. HTML является языком разметки, в котором будет сделано “тело” сайта, т.е. то, что в нем будет находиться. Основные блоки это – header, main content, sidebar, footer. CSS – это язык описания внешнего вида документа. С его помощью будет производиться стилизация элементов страницы – где они должны находиться, их цвет, отступы. Для того, чтобы писать на языке CSS было легче, быстрее и удобнее, будет использоваться его препроцессор SASS [2, с.14]. Его преимущества в том, что у него есть вложенность, то есть я смогу создавать переменные с определенными значениями, например, цвет фона страницы, активный цвет кнопок, размер шрифта. JavaScript – это язык программирования, с помощью которого веб-страницам придается интерактивность. С его помощью будут созданы модальные окна, загрузку данных без перезагрузки страницы, отображение ответов сервера на определенных элементах [3, с.45]. Также будет использована библиотека JavaScript jQuery. С ее помощью можно легче обращаться к элементам, менять их свойства и значения, также она предоставляет технологию AJAX – получение ответа от сервера и его отображение без перезагрузки страницы. Для back-end части сайта следует выбрать язык программирования PHP и MySQL для управления базой данных [4, с.26]. PHP – это распространенный язык программирования общего назначения с открытым исходным кодом. PHP сконструирован специально для ведения Web-разработок и его код может внедряться непосредственно в HTML. Для серверной части создается framework на основе языка PHP, который по своему виду будет похож на framework Yii. Также при помощи языка PHP можно легко обра-

щаться к базе данных, которая управляется с помощью MySQL. Для общей оптимизации сайта, скорости его загрузки и уменьшения размера css и js файлов, будет использован Gulp [4, 140].

Список использованной литературы

1. Фримен Э. Изучаем HTML, XHTML и CSS / Head First HTML with CSS & XHTML. [Текст] / Э. Фримен. – П.: «Питер», 2010. – 656 с.
2. Титтел Э. HTML, XHTML и CSS для чайников, 7-е издание / HTML, XHTML & CSS For Dummies, 7th Edition. [Текст] / Эд Титтел, Джефф Ноубл. – М.: «Диалектика», 2011. – 400 с.
3. Лабберс П. HTML5 для профессионалов: мощные инструменты для разработки современных веб-приложений / Pro HTML5 Programming: Powerful APIs for Richer Internet Application Development. [Текст] / Питер Лабберс Брайан Олберс, Фрэнк Салим. – М.: «Вильямс», 2011. – 272 с.
4. Шафер С. HTML, XHTML и CSS. Библия пользователя, 5-е издание / HTML, XHTML, and CSS Bible, 5th Edition. [Текст] / Стивен Шафер. – М.: «Диалектика», 2011. – 656 с.

В. А. Дубовой

студ. I курса магистратуры

специальность «Экономика»,

специализация Экономическая кибернетика»

Научный руководитель: к. ф.-м. н., доц. В. И. Якимчук

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ СИСТЕМ УПРАВЛЕНИЯ КОНТЕНТОМ DRUPAL, JOOMLA, WORDPRESS

На сегодняшний день очень важным является выбор оптимальной системы управления контентом. Одной из таких систем является – Drupal который предоставляет базовое редактирование страниц после установки модуля, который позволяет редакцию без знания HTML. Drupal является гибким и сильным, и это отличный выбор для более сложных сайтов [1, с. 20].

Административный интерфейс имеет огромное количество опций и настроек, что делает его понимание более трудным процессом. Можно отметить, что Drupal не так силен как Plone и не может быть лучшим выбором для организаций. Он также обеспечивают относительно простые в использовании инструменты для управления пользователями, обновления содержимого и резервного копирования [2, с. 14].

В Drupal используется собственный механизм для локализации с хранением переводов в базе данных, Drupal являться

сильным он позволяют создание пользовательских типов контента и структуры сайта, а затем определить, какой контент будет появляться на сайте.

Платформа Drupal была разработана с самого начала, чтобы быть платформой для общения. Она сияет в этой области с множеством профилей, блогов и комментариев. У нее также доступно большое число улучшений через дополнительные модули [3, с. 12].

Сейчас целый ряд крупных корпоративных сайтов компаний с мировыми именами работает на Drupal, поэтому у разработчиков к безопасности серьезное отношение. Система поддерживает локализацию интерфейса на более чем 100 языках.

Еще одной платформой управления контентом является Joomla – это устойчивая система, хорошая для различных ситуаций и относительно проста в установке и настройке. Нуждается в минимальной подготовки. Она обеспечивает мощную инфраструктуру, которая подойдет даже для очень больших сайтов. Joomla поддерживает более сложные структуры на сайте чем WordPress, но она не такая гибкая, как Drupal. Каждая часть содержания, как правило, связана с конкретной страницей. Это делает систему более простой для понимания, но создает неудобства при обновлении и создании сложных структур [4, с. 21].

Таким образом, можно сделать вывод, что WordPress является отличным выбором для относительно небольших, простых сайтов. Это самая простая система для установки и изучения. Она легко поддерживается и обновляется. Публиковать на сайте может каждый технически грамотный человек. Есть много предустановленных графических тем, которые легко адаптируются под конкретным потребностям. Обновление и редактирование изображений и текста также довольно легко делается. Тем не менее, WordPress не так масштабируем, как Joomla и Drupal. Для использования пользовательских типов контента или показ публикаций, основанных на автоматических правилах, необходимо установить надстройку или тему, которая предоставляет эту возможность. Система имеет ограниченную поддержку дифференциации потребительских ролей, хотя существуют добавки для поддержки этих функций.

Список использованной литературы

1. Boiko B. Content Management Bible, 2nd Edition [Text] / B. Boiko–Wiley Publishing, Inc., 2005. – 420 p.
2. Bolin, D. Information Architecture for the World Wide Web, 3rd Edition [Текст] / D. Bolin – O'Reilly Media, Inc., 2006. – 250 p.

3. Floridi L. Information – A Very Short Introduction [Text] / L. Floridi – Oxford University Press, 2016. – 275 p.
4. Jenkins T Enterprise Content Management Technology: What You Need to Know [Text] / T. Jenkins. – Open Text Corporation., 2004. – 632 p.

М.С. Клочков

студ. I курса магистратуры

специальность «Экономика»,

специализация «Экономическая кибернетика»

Научный руководитель: к.ф.-м.н., доц. В. И. Якимчук

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ WEB- ПРОГРАММИРОВАНИЯ ДЛЯ РАЗРАБОТКИ ИНТЕРАКТИВНОГО САЙТА ПРЕДПРИЯТИЯ

Одной из сторон взаимодействия фирмы и её клиентов является не только лишь общение вживую, посредством встреч но и обеспечение возможности их общения через современные технологии, такие как WEB. Для удобства и легкости подобного взаимодействия возможно перемещение обеих сторон во всемирную паутину, точнее в отдельную и определённую её часть, каковой и является сайт предприятия.

Анализ последних исследований и публикаций в данной сфере показал, что несмотря на изобилие технологий и инструментов создания не только сайтов но и других web-приложений, все равно существует спектр нюансов и всё время пополняющихся открытий с помощью которых возможно создание уникальных в своём роде элементов таких приложений, что, в последствии, и можно использовать для создания различных функций и уникальных особенностей сайта предприятия.

Таким образом, рассмотрение данного вопроса с теоретической и практической точки зрения является одним из способов выделения если не наилучших то одних из наиболее оптимальных и практических методов построения web приложений, в данном случае – сайта предприятия.

Целью данной работы является исследование сферы современных web-технологий, а также приобретение практических навыков при построении web приложений, коим и является интерактивный сайт предприятия.

Для структурирования сайта будут использованы стандарты языка HTML5. Это современный язык разметки web страниц, кото-

рый позволяет структурировать web документы размещая элементы страницы различными способами. Для стилизации и визуального позиционирования элементов на страницах сайта, будут использованы стандарты современного языка и таблиц стилей CSS [1, с. 270]. Эта технология позволит создать уникальную атмосферу на сайте, которая повысит общее впечатление пользователей при просмотре его содержимого, а также удобство при взаимодействии с его интерактивными частями. Для уменьшения количества строк кода, общей оптимизации документа, а также облегчения общей читаемости будет использован препроцессор CSS SASS. Это технология позволяет писать CSS код в более упрощенном виде, увеличивая его читаемость и удобство использования для разработчика. Для придания еще большей интерактивности и увеличения удобства использования сайта пользователями будет использован современный язык написания сценариев JavaScript и его библиотеку jQuery [2, с. 17].

JavaScript это современный язык программирования используемый для придания элементам web-страниц большей интерактивности и функциональности. JQuery это библиотека JavaScript дополняющая его функциональность, тем самым позволяя языку использовать больший набор функций расширяющих спектр возможностей которые можно использовать при создании сайта. Для построения и управления серверной части сайта, а также взаимодействия с базой данных будет использован язык программирования PHP. PHP является языком программирования с помощью которого возможно управления web сервером, а также создание динамических web страниц.

Для хранения динамических и статических данных на сайте будет использована база данных MySQL [3, с. 30]. Это база данных, которые могут быть доступны и управляемы с помощью структурированного языка запросов в самой БД или с помощью PHP. Для администрирования базы данных, а также управления сервером будет использован phpMyAdmin. Это портативное web-приложение используемое для взаимодействия с базой данных на серверной части сайта. Оно имеет открытый исходный код и написано на самом PHP [3, с. 170].

Список использованной литературы

1. Фримен Э. Изучаем HTML, XHTML и CSS / Head First HTML with CSS & XHTML. [Текст]/ Э. Фримен. – П.: «Питер», 2010. – 656 с.

2. Титтел Э. HTML, XHTML и CSS для чайников, 7-е издание / HTML, XHTML & CSS For Dummies, 7th Edition. [Текст]/ Эд Титтел, Джефф Ноубл. – М.: «Диалектика», 2011. – 400 с.
3. Лабберс П. HTML5 для профессионалов: мощные инструменты для разработки современных веб-приложений / Pro HTML5 Programming: Powerful APIs for Richer Internet Application Development [Текст]/ Питер Лабберс Брайан Олберс, Фрэнк Салим. – М.: «Вильямс», 2011. – 272 с.

А. С. Масляникова

студ. II скороченого курсу

спеціальність «Економіка»,

спеціалізація «Економічна кібернетика»

Науковий керівник: к.ф.-м.н., доц О. Г. Рудик

РІШЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЗАДАЧ ЗА ДОПОМОГОЮ ПАКЕТІВ ПРИКЛАДНИХ ПРОГРАМ

Економетрика як наука об'єднує в собі синтез економічної статистики, економічної теорії і математики, вона пов'язана з емпіричним висновком економічних законів. Тобто ми використовуємо дані або спостереження для того, щоб отримати кількісні залежності для економічних законів.

Необхідно приділити увагу тому, що для використання економетричних методів, нам потрібні дані стану або поведінки будь якого економічного об'єкту. Отриманні дані не є експериментальними, на відміну від інших наук, де використовуються методи математичної статистики – фізика, біологія та інші. Для того щоб перевірити дані ми не використовуємо багаторазові експерименти, у цьому і полягає специфіка.

Прикладними цілями економетрики є:

- висновок економічних законів;
- формулювання економічних моделей, ґрунтуючись на економічній теорії і емпіричних даних;
- оцінка невідомих величин (параметрів) в цих моделях;
- прогнозування і оцінка точності прогнозу;
- вироблення рекомендацій щодо економічної політики.

Економетрична модель є основним інструментом дослідження і прогнозу економічних та соціальних явищ. Використання економетричних моделей актуально як на рівні діяльності фірми, так і в макроекономіці – на рівні планування і аналізу аспектів економічної діяльності регіону та країни.

Стандартний підхід до використання статистичних методів для аналізу тих чи інших економічних процесів полягає в тому, що при побудові моделей виходять з наявних емпіричних даних, і потім, наприклад, за допомогою певних процедур оцінювання, таких як метод найменших квадратів (МНК), отримують чисельні оцінки параметрів моделей.

Аналіз поведінки показників будь-якого економічного процесу характеризується неоднозначною поведінкою процесу який зазвичай має тренд та сезонні впливи. Найпоширенішим аналізом часових рядів є регресійний аналіз, який дозволяє визначити залежність між залежною змінною і безліччю зовнішніх факторів (регресорів).

Найпростіший варіант моделі – це лінійна регресія, вона використовується при наявності однієї незалежної змінної, але регресію можна розширити, включивши в неї більше однієї незалежної змінної, в цьому випадку вона відома як множинна регресія [1, с. 102]. Основна мета множинної регресії – це побудувати модель з великим числом факторів, визначивши при цьому вплив кожного з них окремо, а також сукупний вплив на модельований показник [2, с. 30].

Прогнозування – це ключовий момент при прийнятті інвестиційних рішень. Можливість передбачити поведінку показників для прийняття кінцевих рішень дозволяє зробити найкращий вибір, який в іншому випадку міг бути невдалим.

Економічні, фінансові показники, схильні до сезонних коливань, задовільно моделюються тимчасовими рядами, що включають в себе як тренд, так і сезонну компоненту (так звані тренд-сезонні тимчасові ряди). Для короткострокового прогнозування таких процесів можна використовувати адаптивні моделі з сезонною компонентою.

Адаптивні методи прогнозування. Адаптивними називаються методи прогнозування, що дозволяють будувати самокорегуючі (які самостійні) економіко-математичні моделі, які здатні оперативно реагувати на зміну умов шляхом обліку результату прогнозу, зробленого на попередньому кроці, і обліку різної інформаційної цінності рівнів ряду. Адаптивні моделі використовуються при оперативному і короткостроковому прогнозуванні [2, с. 41].

Адаптивна модель Хольта-Вінтерса. В адаптивній моделі Хольта-Вінтерса аналізуються три статистично залежних ряду,

які використовуються для побудови дійсного прогнозу: згладжені дані, трендовий компонент, індекс сезонності [3, с. 32-40].

Комп'ютерне моделювання є важливою складовою при вивченні економіки. Його призначення полягає у формуванні навичок практичного використання теоретичних основ економічного моделювання в задачах аналізу ситуацій економічної реальності, а також обґрунтування прогнозних рішень.

На сьогоднішній день існує багато універсальних програм обробки і аналізу статистичної інформації. Завдяки колу охоплених завдань, вони можуть бути корисні економістам, вирішальним завданням аналізу і прогнозу з використанням статистичних даних.

ППП «EViews» та «STATISTICA». Після проведення порівняльного аналізу якості роботи ППП можна зробити такий висновок, що для побудови регресійних моделей краще використовувати ППП «STATISTICA».

Що ж стосується аналізу часових рядів, їх дослідження, прогнозування економічних показників, то вибір повинен бути зроблений на користь пакету «EViews», так як він надає більше можливостей для вирішення завдань прогнозування кількісних показників. Цей пакет представляє повний набір методів з виявлення й усунення недоліків моделей, таких як: гетероскедастичність, автокореляція, нестационарність і коінтеграція [4, с. 209-236]. Він є надійним інструментом, що має високі функціональні можливості при обробці кількісних змінних. Великою перевагою «EViews» являється те, що він дозволяє будувати прогноз відразу після побудови моделі.

Список використаної літератури

1. Елисеєва И.И. Эконометрика [Текст]/ И. И. Елисеєва. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 450 с.
2. Сажин Ю. В. Анализ временных рядов и прогнозирования: [Текст] / Ю. В. Сажин, А. В. Катынь, Ю. В. Сарайкин. – Саранск: Изд-во Мордов. Ун-та, 2013. – 91 с.
3. Магнус Я.Р. Эконометрика. [Текст]/ П. К. Катишев, А. А. Пересецького Я. Р. Магнус. – М.: Дело, 2000. – 720 с.
4. Бородич С. А. Эконометрика [Текст]/ С. А. Бородич. – Мн.: «Новое издание» 2001. – 620 с.

А. Д. Мурач
студ. IV курса
специальность «Экономика»
специализация «Экономическая кибернетика»
Научный руководитель: ст. преп. А. С. Максимов

ВНЕДРЕНИЕ ТЕХНОЛОГИИ ИНФОРМАЦИОННЫХ СЕРВИСОВ КАК ФУНДАМЕНТ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

В современных условиях электронной экономики кроме появления и развития цифровых предприятий, осуществляющих свою деятельность исключительно в электронной сфере, существенные изменения происходят и на предприятиях реального сектора экономики. Существующие бизнес-модели и процессы становятся не эффективными в силу слабой динамичности и менее клиентоориентированности среды их функционирования. Поэтому для поддержания конкурентоспособности производственных предприятий тема цифровой трансформации бизнеса становится особенно актуальной [1, с. 48].

Цифровая трансформация производственного предприятия представляет собой ряд изменений бизнес-моделей и процессов с использованием современных информационных технологий для перехода его на новый уровень взаимодействия. Результатом таких преобразований должна стать модель деятельности предприятия «по требованию», в которой внутренние бизнес-процессы будут объединены с бизнес-процессами ключевых бизнес-агентов, бизнес-партнеров и клиентов (соответственно, виды электронной коммерции B2A, B2B, B2C). Функционирование новой динамичной модели бизнеса становится возможным благодаря внедрению сервисно-ориентированной архитектуры (SOA), позволяющей рассматривать всю совокупность электронных компонент в качестве многократно используемых сервисов. Таким образом, цель работы – показать эффективный подход к проблеме трансформации бизнес-процессов на основе формирования платформы функционирования информационных сервисов предприятия [2, с. 27].

Информационный сервис – это абстрактный ресурс, представляющий собой возможность выполнения задач, которые формируют согласованную функциональность с точки зрения сущностей поставщиков и сущностей заказчиков для получения и обработки

бизнес-информации. Информационными сервисами могут быть прикладные функции, реализующие определенную бизнес-логику; бизнес-транзакции, состоящие из нескольких функций более низкого уровня, отражающие специфику функционирования производственного предприятия [3, с. 41].

Механизм информационных сервисов позволяет унифицировать доступ к разнообразным бизнес-ресурсам: коммерческим приложениям, транзакционным системам, активам корпоративной информационной системы, Web-сервисам, спецификациям технологических процессов, структурированным данным, хранящимся в базах данных [4, с. 6].

Внедрение технологии информационных сервисов на предприятии влечет за собой достаточно трудоемкий и долговременный процесс. Это связано с тем что:

1) Нет достаточно структурированной информации о функциональных задачах, из которых состоят бизнес-процессы работы с партнерами, агентами и клиентами.

2) Как правило, слабо автоматизирован процесс работы с клиентами и партнерами.

3) Слабая интегрированность существующих автоматизированных системы предприятия.

Для решения данных проблем нами:

– Была разработана методика анализа существующих бизнес-функций для определения их связи с бизнес-процессами для работы с партнерами, агентами и клиентами.

– Был описан алгоритм определения степени автоматизации выявленных бизнес-функций.

– Разработана технология преобразования бизнес-функций в информационные WEB-сервисы.

– Разработана платформа для функционирования и интеграции информационных WEB-сервисов с существующими информационными системами предприятия.

– Разработана технология мониторинга и контроля доступа к информационным ресурсам предприятия.

Для апробации наших подходов к данной проблеме нами были использованы реальные данные производственного предприятия ЧАО «ПО «СТАЛЬКАНАТ-СИЛУР» г. Одесса.

Таким образом, наши исследования и разработки позволяют эффективно решать существующие проблемы цифровой трансформации предприятий различных сфер деятельности и ориентированных на работу с партнерами, агентами и клиентами.

Список использованной литературы

1. Интеграция бизнес-процессов и сервис-ориентированная архитектура [Электронный ресурс]. – Официальный сайт ОСП. – Режим доступа <https://www.osp.ru/data/134/081/1237/soa2.pdf>. – Название с экрана.
2. Web Services Glossary [Electronic resource] W3C Working Group Note 11 February 2004 – Access mode: <http://www.w3.org/TR/ws-gloss>. – Name from the screen.
3. Максимов А. С. Построение современной системы автоматизации и управления бизнесом на базе бизнес-архитектуры предприятия [Текст]/ А. С. Максимов, Ю. А. Максимова // Экономічний часопис – XXI. – 2012. – № 1-2. – С. 40-42.
4. Лугачев М. И. Экономическая информатика: Введение в экономический анализ информационных систем: Учебник. [Текст]/ М. И. Лугачев, К. Г. Скрипкин. – М.: ИНФРА-М, 2005. – 956 с.

В. І. Пономаренко

студ. IV курсу

спеціальність «Економіка»

спеціалізація «Економічна кібернетика»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Л. М. Івашко

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МОДЕЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Постановка проблеми. Управління будь-якою організацією ґрунтується на взаємодії різних систем, серед яких необхідно виділити, як одну з найважливіших, систему управління персоналом. Яких би сфер функціонування фірми не торкалися управлінські рішення (фінанси, технологія, зміна керівництва, ринкова стратегія і т. д.), вони у всіх випадках проходять через відносини людей і виражаються у їх трудовій поведінці. Тому виникає питання, як повинна бути організована робота з управління персоналом та які методи потрібно застосовувати для досягнення максимально можливої ефективності праці працівників фірми.

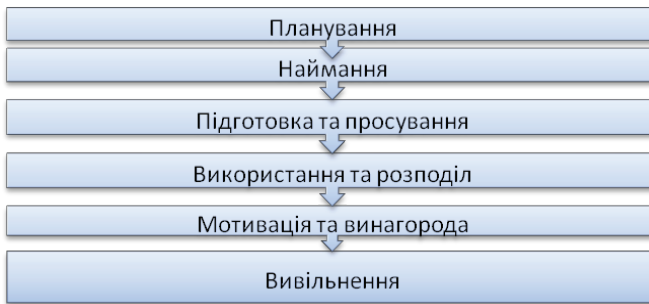
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження наукових праць свідчить про те, що нині ще не вироблено єдиного підходу до проблеми управління персоналом, під якою розуміють коло питань, представлених безліччю функцій, що пов'язані з наймом, розподілом, виробничими відносинами, нормуванням, мотивацією, організацією праці, оплатою праці тощо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Таким чином, актуальним є розгляд основних теоретичних аспек-

тів діяльності з управління персоналом та основ моделювання як одного із методів вирішення завдань у цій сфері.

Мета. Метою даної роботи є висвітлення теоретичних засад моделювання управління персоналом.

Виклад основного матеріалу. Основною метою управління персоналом є забезпечення максимальної відповідності інтересів підприємства та працівників, пов'язаних із професійною діяльністю. Для цього необхідно, по-перше, задовольнити потреби підприємства у кваліфікованих кадрах; по-друге, ефективно їх використовувати [1, с. 15]. Це обумовлює необхідність виконання таких завдань (мал 1):

Мал. 1. Завдання управління персоналом

Джерело: сформовано автором на основі даних [1, 2]

У рамках планування персоналу вирішуються завдання кількісного, якісного, тимчасового та просторового визначення потреби у персоналі, необхідному для досягнення цілей організації. Хоча планування персоналу методично має багато спільного з іншими областями планування, за деякими важливими аспектами воно від них відрізняється.

До особливостей кадрового планування необхідно віднести [2, С. 9-23]:

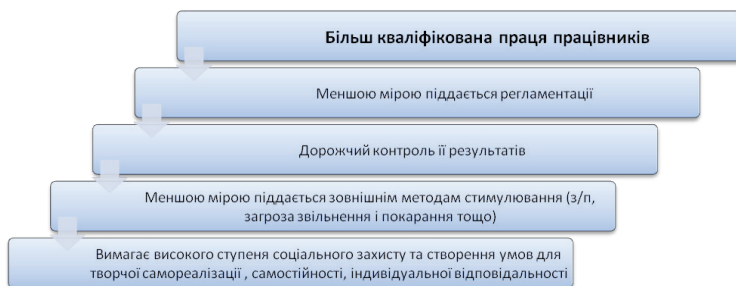
- значну невизначеність характеристик об'єкта планування – власне персоналу організації (складність, а інколи і неможливість прогнозування трудової поведінки працівника);
- подвійність системи економічних цілей і, як наслідок, необхідність узгоджувати економічну ефективність планування з соціальною;

– труднощі оперування кількісними величинами, як при плануванні в інших областях, тому що дані при плануванні кадрів мають переважно якісний характер (наприклад, дані про здібності, оцінки виконаних робіт). Даним фактом пояснюються труднощі застосування методів оптимізації, що оперують з кількісними характеристиками.

Так як у задачі управління персоналом входять не тільки планування і забезпечення фірми працівниками, а й ефективне використання їх праці, то у зв'язку з цим виникають завдання раціональної побудови робіт у фірмі з подальшою оптимізацією розподілу персоналу за місцями роботи. До того ж повинні бути враховані розроблені кваліфікаційні характеристики робочих місць і, відповідно, вимоги, що пред'являються до працівників [3, с. 9-23].

З виробничо-економічної точки зору, планування та розподіл персоналу дозволяють оцінювати за допомогою суто економічних та організаційних критеріїв оптимальну відповідність між працівником і його робочим місцем на певній ділянці праці. Вимоги до конкретних робочих місць постійно уточнюються на основі аналізу робіт, функцій, посадових інструкцій. Конкретний набір вимог навіть за посадами, що носять загальну назву, має сотні модифікацій залежно від конкретних умов фірми, місця посади у загальній організаційній структурі, процесу нововведень.

Характеристика працівників фірми за рівнем кваліфікації має важливе значення для вибору принципів та форм управління, організації та стимулювання праці. Загальна закономірність тут така (мал. 2):

Мал. 2. Загальна закономірність щодо рівня кваліфікації працівників

Джерело: сформовано автором на основі даних [3]

Також існує необхідність оцінювати і якість праці своїх працівників. Для цього повинна бути розроблена система інвентаризації трудових навичок або спеціальностей, яка передбачає реєстрацію професійних навичок працівників із зазначенням кількості працівників, що володіють ними. Фактично це внутрішня атестація працівників. На підставі оцінки якості праці працівника повинна бути побудована система оплати праці на підприємстві, яка б була хорошою мотивацією підвищення ефективності праці працівників [3, с. 23-34].

Висновки і пропозиції. Таким чином, основною метою управління персоналом є забезпечення фірми працівниками необхідної чисельності та кваліфікації, а також організація ефективного використання найнятого персоналу. Для успішного вирішення проблем управління персоналом важливо використовувати методи економіко-математичного моделювання.

Список використаної літератури

1. Криворучко О. М. Управління персоналом підприємства [Текст]: навч. посібник / О. М. Криворучко, Т. О. Водолажська. – Х. : ХНАДУ, 2016. – 200 с.
2. Марр Р. Управление персоналом в условиях рыночной экономики [Текст]/ под науч. ред. Р. Марра, Г. Шмидта. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1997. – 480 с.
3. Домашова Д. В. Математические модели и инструментальные средства внутрифирменного управления персоналом [Текст]: дис. ... канд. экон. наук: 08.00.13 / Д.В.Домашова; Орен. гос. университет. – Оренбург, 2005. – 187 с.

А. С. Свідер

студ. IV курсу

спеціальність «Економіка»

спеціалізація «Економічна кібернетика»

Науковий керівник: к.ф.-м.н., доц. О. Г. Рудик

ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМЕТРИЧНИХ МЕТОДІВ У БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

На сьогоднішній момент банківська сфера дуже швидко розвивається, тому вона широко використовує економіметричні методи, для аналізу та прогнозу економічної діяльності.

В сучасних умовах економічні прогнози необхідні для визначення можливих цілей розвитку суспільства та забезпечення їх досягнення економічними ресурсами, для

выявления наиболее вероятных и экономически эффективных вариантов долгосрочных, среднесрочных и текущих планов, обоснования основных направлений экономической и технической политики, предвидения последствий принимаемых решений и осуществляемых в каждый данный момент мероприятий [1, с. 67].

Экономическое прогнозирование – это процесс разработки экономических прогнозов, основанный на научных методах познания экономических явлений и использовании всей совокупности методов, средств и способов экономической прогностики [2, с. 159].

При непрерывном характере прогнозирования анализ его объекта происходит также непрерывно, сопровождая все стадии формирования прогнозов, тем самым осуществляется обратная связь между реальным объектом и его прогностической моделью. Аналитическая работа состоит и в выявлении тенденций экономического развития факторов, влияющих на изменение объекта на основе глубокого изучения национального и мирового опыта, нахождения исходного уровня и наиболее существенные проблем, которые определяют дальнейшее развитие народного хозяйства.

В результате анализа хозяйственных процессов и тенденций развития экономики определяется, насколько принятые плановые решения соответствуют будущему развитию, выявляются несоответствия. Научный анализ позволяет установить те факторы, активное воздействие на которые приводит к изменению существующих тенденций и сложившейся обстановки [2, с. 274].

В методологическом аспекте важнейшей функцией прогнозирования является направленность разрабатываемого прогноза, когда выясняются объективные альтернативы исследуемого процесса и тенденций его развития на перспективу, что позволяет ставить под контроль экономические и социальные процессы, определять в соответствии с поставленными перспективными целями, необходимые оптимальные пропорции на длительный период [3, с. 28].

В работе была проанализирована кредитная деятельность Ощадбанка. Изучены актива банка, а так же дебиторская задолженность, поквартально в период 2014 – 2017 гг. Кроме того, была исследована зависимость дохода банка от процентной ставки по депозитам. Все данные были проанализированы с учетом инфляции на начало исследуемого периода.

По полученным данным были построены графики зависимости каждого показателя от времени. С помощью метода наименьших квадратов получены формулы связи между временем и рассматриваемым показателем. Были найдены соответствующие уравнения регрессии.

В процессе решения задач использовался пакет Excel, ресурсы раздела «Анализ данных», режим работы «Регрессия».

Представленные результаты по регрессионной статистике включают в себя: коэффициенты корреляции, детерминации, стандартное отклонение.

В результате применения дисперсионного анализа, проведена проверка значимости коэффициента детерминации.

Исходя из полученных результатов, был построен прогноз ряда показателей. Полученные эконометрические модели, позволяют объективно проанализировать деятельность банка.

Список использованной литературы

1. Общая теория статистики: Учебник [Текст]/ Под ред. И. И. Елисейевой. – 5-е изд., перераб. и доп. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 656 с.
2. Кейн Э. Экономическая статистика и эконометрия. Введение в количественный экономический анализ. Вып. 1 [Текст]/ Э. Кейн. – М.: Статистика, 1977. – 351 с.
3. Кремер Н.Ш. Эконометрика [Текст]: Учебник для вузов./ Н.Ш. Кремер, Б.А. Путко – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 311 с.

А. О. Тарасов

студ. I курса магистратуры

специальность «Экономика»,

специализация «Экономическая кибернетика»

Научный руководитель: к.ф.-м.н. В. М. Любова

ОПТИМИЗАЦИИ ИНФОРМАЦИОННОЙ ПОДДЕРЖКИ ПРЕДПРИЯТИЙ – КАК ПУТЬ К МАКСИМИЗАЦИИ ПРИБЫЛИ

Предприятия XXI века – это предприятия, в первую очередь направленные на получение максимальной прибыли в минимальные сроки и с минимальным количеством денежных затрат. С каждым годом всё больше и больше предприятий стремятся к оптимизации своей деятельности за счет максимальной автоматизации своих работ. Те функции и задачи, которые раньше выполнялись целым штатом персонала, сейчас выполняются с по-

мощью специальных программных продуктов в кратчайшие сроки, более точно и без каких либо ошибок, которых очень трудно избежать, вовлекая в работу персонал. Человеческий фактор негативно сказывается на эффективности работы предприятия, а автоматизировав деятельность компании, мы можем оптимизировать информационную поддержку предприятия [1, с.15].

Каждая организация обладает своими преимуществами и возможностями. Большое значение в работе любого предприятия занимает организационная культура. Эта организационная культура может указать нам путь, в котором его члены имеют отношение друг с другом, их работа, и внешний мир являются единым целым по сравнению с другим организациям.

Владельцы компании должны вносить в культуру компании инновации для оптимизации их делового жизненного цикла. Новшество, как говорит, – проба предпринимательства. На ранних стадиях развития компании, творческие идеи и новшество дают многообещающие результаты. После того, как эта стадия пройдена и вы находите, что ваш продукт на рынке утратил позиции, появляется необходимость в оптимизации деятельности предприятия. Это, потому что, когда продукт достигает зрелости, необходимо внести какие-то новшества для того чтобы он продолжал приносить прибыль [1, с.75].

Что же такое оптимизация? Как предприятия могут получать прибыль за счет полной автоматизации информационной поддержки предприятия ?

Оптимизация – это акт, процесс, или методология создания чего-нибудь (как дизайн, система, или решение), как полностью совершенный, функциональный, или эффективный настолько, насколько возможно. Для зрелой и хорошо действующей организации продукта, понятие оптимизации нужно применить к каждому бизнес-процессу, для того чтобы он принес нам максимальную прибыль. Если мы оптимизируем вебсайт, мы можем быть уверены в том, что количество наших покупателей увеличится за счет увеличения рекламы в интернете. Наши потребители могут получить больше возможностей для совершения покупок или получения услуг онлайн. Также мы можем оптимизировать нашу команду, заменив большое количество печатной документации электронным и сделав единую информационную базу, предоставляющую доступ каждого сотрудника к необходимым для его работы данным в любое время [2, с.43].

В последнее время все чаще используется Service Cloud для оптимизации информационной поддержки предприятия. Платформа обеспечивает пользователей автоматизированными особенностями, чтобы пойти через запросы на обслуживание клиентов, рабочие процессы направления потока, позволяет построить основу для реального разрешения проблем клиента. Преимуществом Service Cloud над любой другой платформой оптимизации информационной поддержки является то, что она позволяет вам получать заказы клиентов быстрее. Сервисная платформа Service Cloud позволяет использовать различные сервисные приложения, чтобы отслеживать требования обслуживания клиентов, технологический процесс обновляется и клиенты работают через процессы самообслуживания. В отличие от CRM, интеграция с Service Cloud предоставит вам возможность улучшить ваши отношения с клиентами тем самым увеличить прибыль компании.

Список использованной литературы

1. Sukhraj R. The 10 Very Best CMS Platforms for Digital Marketing / R.Sukhraj [Электронный ресурс].– Режим доступа: <https://www.impactbnd.com/blog/top-10-cms-platforms-for-digital-marketing>. – Назва з екрану.
2. Sharma A. Why Service Cloud over any other support optimization platform? / A. Sharma [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.signitysolutions.com/blog/salesforce/why-service-cloud-over-any-other-support-optimization-platform>. – Назва з екрану.

V.A. Shutenko

*1-st year stud. of magister level
specialty «Economic»,*

specialisation «Economic Cybernetics»

Research adviser: Senior lecturer A.S.Maksimov

INFORMATION SECURITY ASSESSMENT

Application security testing and examination help an organization determine whether its custom application software – for example, Web applications – contains vulnerable abilities that can be exploited, and whether the software behaves and interacts securely with its users, other applications (such as databases), and its execution environment. Application security can be assessed in a number of ways, ranging from source code review to penetration testing of the implemented application. Many application security tests subject the application to known attack patterns typical for that application's type. These patterns may directly

target the application itself, or may attempt to attack indirectly by targeting the execution environment or security infrastructure. Examples of attack patterns are information leakage (e.g., reconnaissance, exposure of sensitive information), authentication exploits, session management exploits, subversion (e.g., spoofing, impersonation, command injections), and denial of service attacks [1, p.205].

Application security assessment should be integrated into the software development life cycle of the application to ensure that it is performed throughout the life cycle. For example, code reviews can be performed as code is being implemented, rather than waiting until the entire application is ready for testing. Tests should also be performed periodically once an application has gone into production; when significant patches, updates, or other modifications are made; or when significant changes occur in the threat environment where the application operates [2, p.20].

Many application security testing and examination techniques are available. They can be divided into white box techniques, which involve direct analysis of the application's source code, and black box techniques, which are performed against the application's binary executable without source code knowledge. Most assessments of custom applications are performed with white box techniques, since source code is usually available—however, these techniques cannot detect security defects in interfaces between components, nor can they identify security problems caused during compilation, linking, or installation-time configuration of the application. White box techniques still tend to be more efficient and cost-effective for finding security defects in custom applications than black box techniques. Black box techniques should be used primarily to assess the security of individual high-risk compiled components; interactions between components; and interactions between the entire application or application system with its users, other systems, and the external environment. Black box techniques should also be used to determine how effectively an application or application system can handle threats. Many tests use both white box and black box techniques—this combination is known as gray box testing [3, p.22].

Application security continues to grow in importance as attacks increasingly focus on application-layer attacks. Because application security assessment is a complex topic with dozens of commonly used techniques, it is outside the scope of this publication to provide specific information on techniques or recommendations for their use.

References:

1. Bayuk J. Information Security Metrics – An Audit-Based Approach, Computer System Security and Privacy Advisory Board (CSSPAB) workshop on security metrics / J. Bayuk. – Texas: W. W. Norton & Company, 2002. – 785 c.
2. Moore A. Attack Modeling for Information Security and Survivability / A. Moore, R. Ellison, R. Linger. – Regensburg: Carnegie Mellon Technical Note, 2013. – 274 c.
3. Singh S. Probabilistic Validation of an Intrusion-Tolerant Replication System / S. Singh, M. Cukier, W. Sanders. // Master's thesis, University of Illinois at Urbana-Champaign. – 2003. – C. 7–23.

РОЗДІЛ 3

ОБЛІК, АУДИТ, АНАЛІЗ ТА ОПОДАТКУВАННЯ: ЕВОЛЮЦІЯ, СУЧАСНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ

Н.-К. А. Бессарабова

студ. I курсу

спеціальність «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: викл. Д. А. Льченко

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ФОРМ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Розвиток форм бухгалтерського обліку – це довготривалий історичний процес, на формування та розвиток якого впливали різні події протягом багатьох століть. Найбільш важливими та впливовими стали такі як: виникнення акціонерного капіталу, поява фондових бірж, відокремлення капіталу і прибутку, створення перших компаній, а з часом виникнення інституту бухгалтерів-ревізорів та аудиторів. Форма ведення бухгалтерського обліку – це інструмент, за допомогою якого бухгалтер забезпечує відображення господарської діяльності підприємства чи іншої виробничої структури у спеціальних носіях інформації – облікових реєстрах, використовуючи при цьому методи властиві лише бухгалтерському обліку [1, с. 65-67].

Відомо, що розвиток бухгалтерського обліку відбувався у двох напрямках: удосконалення змісту облікових записів та вдосконалення форм облікових реєстрів. За час існування бухгалтерського обліку застосовувались різні форми. Перші спроби ведення бухгалтерського обліку для спостереження і контролю за збереженням майна та розміром одержуваного прибутку були здійснені самим власником господарства. Найбільш ранньою є стара італійська форма, описана італійським вченим-математиком Лукою Пачолі в його найвідомішій роботі «Сума арифметики, геометрії, вчення про пропорції і відношення» у XI трактаті цієї роботи «Про рахунки і записи», яка була видана в 1494 р. у Венеції. Цей трактат складався з двох частин: Інвентар та Диспозиція. У частині «Інвентар» описувалося, що таке інвентар, а також те, що купці повинні детально складати свій інвентар, спочатку рухомий, потім нерухомий, а також писати рік, число, місце складання та своє ім'я. Згодом, цей облік поширювався не тільки на торгівлю, а й на домашнє господарство купців. У частині «Диспозиція» описувався

порядок здійснення записів у трьох основних торгових книгах, які були потрібні для зручності та легкості, на думку Л. Пачолі: Меморіал (Пам'ятна книга), Журнал і Головна книга. У Меморіалі купець записував усі свої торгівельні операції в хронологічній послідовності, у Журналі зображував все, що вважав своєю власністю, це була секретна книга, а в Головну книгу заносили всіх дебіторів та кредиторів в алфавітному порядку [2, с. 78].

Таким чином, наприкінці XIV століття вперше була описана книжкова форма обліку. Вона задовольняла потреби купців і дрібних ремісників. Проте із зростанням обсягу діяльності, збільшенням кількості господарських операцій виникла потреба в синтетичних (узагальнених) показниках. Тоді Головна книга перетворилася в реєстр синтетичного обліку, паралельно якому став вестись аналітичний облік в окремих допоміжних книгах. Так наприкінці XIV століття появилася нова італійська форма бухгалтерського обліку, автором якої став Ф. Гаратті, яку він опублікував у 1688 р. У цій формі він чітко розмежував синтетичний та аналітичний обліки. Отже, нова італійська форма стала першою формою ведення бухгалтерського обліку, де з'явився дворівневий аналітичний поділ. Факти господарської діяльності стали систематизувати у реєстрах аналітичного обліку і на синтетичних бухгалтерських рахунках, а дані з допоміжних книг аналітичного обліку почали підсумовувати та порівнювати з даними відповідних рахунків Головної книги, тим самим забезпечуючи контроль. Ново-італійська форма дала можливість розподілити облікову працю, на жаль, що було неможливо у старо-італійській формі [3, с. 102].

У другій половині XVIII століття стали застосовувати меморіально-касову або німецьку форму обліку, автором якої став Ф. Гельвіг у 1774 р. У цій формі обліку суворо розмежовувались касові і некасові операції. Для цього Журнал було поділено на два хронологічних реєстра – Касову книгу та Журнал. У Журналі записували усі факти господарської діяльності, крім руху готівки, а у Касовій книзі – усі касові обороти. Важливою особливістю німецької форми є принцип накопичення, який полягав в тому, що записи в Головній книзі стали заносити не після запису в Журналі, а одночасно за звітній період загальними підсумками, згрупованими у зведеному журналі. Цю форму застосовували і в Росії з середини XIX століття [2, с. 35].

Розвиток виробництва, торгового капіталу, банківських операцій потребував дальшого розподілу праці облікових працівни-

ків. Для цього була розроблена багато-журнальна або французька форма бухгалтерського обліку, яку описав М. де ля Порт у 1865 р. Ця форма відрізнялася від німецької тим, що у ній замість меморіалу хронологічних записів безгрошових операцій вели декілька журналів такого ж типу, наприклад, журнал закупівель, журнал продажу, журнал заготівель і ін. Від щоденних записів у Головну книгу перейшли до записів в неї місячними підсумками, для підготовки яких було введено зведений журнал (що складався шляхом вибірок з щоденних журналів). Поступово для обґрунтування записів в реєстри почали використовувати документи. Дана форма застосовувалася з середини XIV ст. та дала змогу ще більше розподілити працю облікових працівників.

Американська форма з'явилася на початку XIX ст. та набула поширення в усьому світі завдяки своїй практичності. Особливість її полягає в тому, що синтетичний облік ведеться в одній книзі хронологічних та систематичних записів (Журнал-Головна). На підставі документів, складали журнали, на основі них Журнал-Головну. Журнали разом з документами передавали для запису 8 проведених операцій за аналітичними рахунками. На їх підставі складали оборотні відомості, тим самим, проводячи звірку записів аналітичного обліку із синтетичними рахунками. При застосуванні цієї форми сума за кожною простою операцією записувалася: в графу оборотів, за дебетом одного та за кредитом іншого рахунка. У книзі виводили початкові та кінцеві сальдо за рахунками та обороти, на основі яких складали оборотний баланс [4, с. 103-104].

Однією з найпоширеніших форм обліку в СРСР була меморіальна-ордерна форма, в яку вперше описав М. В. Юшманов. Вона передбачає випуску на кожний первинний документ окремою довідкою в меморіальних орденах. Меморіальна-ордерна форма дає широкі можливості для розподілу праці, але потребує багаторазового переписування даних з одного реєстра в інший. У перші роки XX ст. в Україні також використовували картково-ордерну, картково-копіювальну та контрольно-шахову форму. У картково-ордерній формі обліку основним реєстром є картки-рахунки або картки-ордери, які виписували на кожен господарську операцію під копіювальний папір у 3 примірниках: 1 додавали до реєстру хронологічного обліку, 2 та 3 додавали до картотеки аналітичного обліку за дебетом і кредитом рахунків. Ця форма була дуже громіздка і трудомістка, через що не набула широкого застосування.

Сьогодні в Україні найпоширенішою формою обліку є журнально-ордерна, автором якої став І.С. Резніченко у 1952 р. Вона є більш розвиненим та поліпшеним продовженням французької форми [3, с. 104-125]. Журнально-ордерна форма завершує тенденцію, пов'язану з диференціацією єдиного журналу старо-італійської форми на кілька журналів. Ця форма передбачає використання тільки журналів-орденів, тобто реєстрів систематичного запису, призначених для відображення кредитових оборотів. Саме журнально-ордерна форма є вершиною розвитку паперових форм обліку. Вона дозволяє швидко обчислювати підсумки і готувати дані для звітності при належній організації документообігу. Але, на жаль, у цієї форми є недоліки, одним з найбільш яких є те, що вона є незручною та непридатною для використання в сучасних ринкових умовах. Серед них – ліквідація хронологічного запису; ліквідація логічно виведених проводок за кожним первинним документом та заміна їх обліковими записами [5, с. 4-5].

На сьогоднішній день паперова форма ведення бухгалтерського обліку втратила всю свою актуальність, на зміну їй пришли електронні системи, найбільш використовуваними серед яких є Парус-Бухгалтерія та ІС: Бухгалтерія, призначені для автоматизації та зручності складання бухгалтерського обліку. Найважливішою перевагою електронних систем є те, що вони дуже скорочують час, який бухгалтера затрачують. Також зараз вони є необхідними для бухгалтерів, оскільки за допомогою цих систем бухгалтерський облік складається відповідно до вимог: своєчасність, точність, повнота, доступність, об'єктивність та виконує свої основні задачі, такі як: забезпечення збереження майна підприємства, визначення фінансових результатів та контроль за майном підприємства для забезпечення системи управління інформацією про його зміни.

Отже, форми бухгалтерського обліку постійно удосконалюються. Це зумовлено загальним розвитком народного господарства, ускладненням економічних відносин, зростанням обсягу інформації, що підлягає обліку, а саме удосконаленням практики самого обліку, а також впровадженням високопродуктивної обчислювальної техніки для механізації й автоматизації обчислювальних робіт. Прогресивною вважається така форма обліку, яка на основі впровадження обчислювальної техніки забезпечує своєчасне одержання якісної інформації, необхідної для управління, а також системи показників звітності – при мінімальних затратах праці і засобів на ведення обліку.

Список використаної літератури

1. Бойчук А.А. Сучасні форми бухгалтерського обліку та їх розвиток в Україні / А.А. Бойчук, М.С. Лисяк // Наука й економіка. – 2011. – № 1. – С. 65–67.
2. Остап'юк М.Я. Історія бухгалтерського обліку: навчальний посібник / М.Я. Остап'юк, М.Р. Лучко, Й.Я. Даньків. – К.: Знання, 2005. – 276 с.
3. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней / Я.В. Соколов. – М.: ЮНИТИ, 1996 – 638 с.
4. Стеців Л. Форма бухгалтерського обліку: проблеми і рішення / Л. Стеців // Регіональні перспективи. – 2001. – № 4(17). – С. 103–104.
5. Терехова В.А. Формы бухгалтерского учета: краткий обзор и современное состояние / В.А. Терехова // Международный бухгалтерский учет. – 2003. – № 1 (49). – С. 3–8.

І. С. Бріткаріу

студ. І курсу магістратури

спеціальність «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. М. М. Гоголь

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Кожне підприємство має розрахунки в системі обліку: розрахунки з оплати праці, з покупцями і замовниками, з підзвітними особами, тощо. Розглядаючи облік розрахунків із підзвітними особами на підприємствах нашої країни варто відзначити, що як складова системи обліку він має бути організований на принципах своєчасності, повноти і достовірності інформації.

На законодавчому рівні регулювання процесу обліку розрахунків з підзвітними особами представлено Податковим кодексом України [1], Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [2], Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 [3], ціле направленість коштів та документальне оформлення працівників у відрядженнях регулюють Інструкція про службові відрядження в межах України та за кордон № 59 [4], Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження форми Звіту про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт та Порядку його складання» № 841 [5].

Описуючи процес організації обліку з підзвітними особами на підприємстві доцільно згадати, про необхідність визначення і фіксування у Наказі про облікову політику підприємства вимог щодо кількості відряджень і видачі коштів щорічно на одного працівника, їх поверненні за певних обставин, відмітити первинні до-

кументи, котрі буде використовувати підприємство для процесу обліку із підзвітними особами. Це дозволить у майбутньому уникнути непорозумінь і виявити відповідальних осіб при певних неприємних ситуаціях.

Для більшого розуміння процесу обліку розрахунків з підзвітними особами розглянемо його етапи за допомогою мал. 1.

Мал. 1. Етапи проведення організації обліку розрахунків з підзвітними особами на підприємствах України

В сучасній системі українського обліку розрахунки з підзвітними особами відображають на рахунку Класу 3 «Кошти, розрахунки та інші активи», з використанням субрахунку 372 «Розрахунки з підзвітними особами».

По дебету субрахунку відображаються суми, видані працівникам підприємства під звіт. По кредиту списання виданих коштів – згідно з поданими авансовими звітами. Деталізація здійснення господарських операцій по розрахунках з підзвітними особами має наступні найпоширеніші співвідношення:

- сума виданого авансу підзвітній особі Дт 372 Кт 301, 311;
- сума придбаних запасів підзвітною особою Дт 20, 22, 28 Кт 372;
- сума придбаних послуг підзвітною особою Дт 15, 23, 91, 92, 93, 94 Кт 372;

– сума повернених коштів підзвітною особою у касу підприємства Дт 301 Кт 372;

– сума повернених коштів підзвітною особою на розрахунковий рахунок підприємства у банку Дт 311 Кт 372.

Підводячи підсумок, можна відмітити, що процес організації обліку з підзвітними особами є невід’ємною частиною функціонування підприємства, складається зазвичай із шести етапів, проводиться в обліку за допомогою субрахунку 372 і для ефективного його ведення має бути зазначений за усіма необхідними елементами у Наказі про облікову політику підприємства.

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. (зі змінами та доповненнями від 27.02.18 р.). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
2. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. (зі змінами та доповненнями від 01.01.18 р.). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (із наступними змінами та доповненнями). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
4. Про затвердження Інструкції про службові відрядження в межах України та за кордон [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 13.03.1998 р. № 59 (зі змінами та доповненнями від 15.09.17 р.). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0218-98>. – Назва з екрана.
5. Про затвердження форми Звіту про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт та Порядку його складання [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 28.09.2015 р. № 841 (зі змінами та доповненнями від 19.04.16 р.). – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1248-15>. – Назва з екрана.

Ю. О. Горбатюк

студ. IV курсу

спеціальність «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: ст. викл. Л. О. Масіна

ЛІЗИНГОВІ ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Поглиблення глобальних процесів сприяють застосуванню альтернативних методів фінансування витрат на оновлення матеріальної бази підприємства. Проблеми зносу основних засобів

підприємства вимагають активних дій щодо пошуку ефективних методів для вищезазначеної проблеми. Досвід високорозвинених країн свідчить про зростаючу роль лізингових відносин. Лізинг як інвестиційний процес оновлення основних засобів забезпечує активний рух підприємницької діяльності у створенні нових підприємств. Питання вивчення проблем та перспектив розвитку лізингових відносин є особливо актуальними в сучасних умовах [1, с. 230].

Роль лізингу в економіці країни зумовлюється впливом ряду факторів, до яких відносяться наявність податкових пільг для лізингу, рівень розвитку банківської системи та фінансової сфери в цілому, галузева структура економіки і рівень зношеності основних засобів.

Вітчизняна практика діяльності підприємств свідчить про активне застосування фінансового лізингу.

Відповідно до Закону України «Про фінансовий лізинг», фінансовий лізинг – це вид цивільно-правових відносин, що виникають із договору фінансового, за яким лізингодавець зобов'язується набути у власність річ у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов передати її у користування лізингоодержувачу на визначений строк не менше одного року за встановлену плату (лізингові платежі) [2, ст. 1].

Важливо підкреслити, що, на відміну від оренди, предметом лізингу не можуть бути земельні ділянки та інші природні об'єкти, єдині майнові комплекси підприємств та їх відокремлені структурні підрозділи (філії, цехи, дільниці).

До головних переваг лізингу слід віднести:

- фінансову безпеку, оскільки, фінансовий лізинг унеможливило нецільове використання фінансових ресурсів у порівнянні з банківським кредитуванням;

- збільшення пропозицій і асортименту товарів та послуг, за рахунок використання основних засобів, отриманих в лізинг;

- зростання попиту на засоби виробництва, що призводить до виникнення мультиплікативного ефекту і ланцюгової реакції зростання попиту на продукцію багатьох як виробничих, так і інфраструктурних галузей;

- мінімальний обсяг вкладень на інвестиційній стадії, можливість реалізації проекту від розробки технічного завдання до передачі готового об'єкта, введеного в експлуатацію [3].

Станом на 30 червня 2017 р. до переліку юридичних осіб, які мають право надавати фінансові послуги, внесено інформацію про

196 юридичних осіб – лізингодавців та до Державного реєстру фінансових установ внесено інформацію про 674 фінансові компанії, що надають послуги фінансового лізингу. Водночас за підсумками 2017 р. спостерігається зменшення кількості договорів фінансового лізингу на 24,8% (4841,0 одиниць) порівняно з відповідним періодом 2016 р. При цьому вартість договорів фінансового лізингу зменшилася на 8,6% (на 2121,5 млн. грн.) [4].

Основними перешкодами в розвитку ринку лізингових послуг в Україні, які підвищують ризикованість лізингових відносин, є нестача довгострокових коштів лізингодавців та низька платоспроможність більшості лізингоотримувачів [3].

Велике значення для подальшої активізації ринку лізингових послуг має:

- формування сприятливої нормативно-законодавчої бази;
- створення державних програм стимулювання лізингу;
- зниження вартості лізингових послуг до рівня, який би не перевищував 20% річних, для забезпечення ефективності лізингових операцій;
- підвищення платоспроможності споживачів лізингових послуг;
- розвиток інфраструктури ринку лізингу;
- розробка комплексу заходів для збільшення іноземних інвестицій під програми лізингу;
- підвищення рівня кваліфікації персоналу та обізнаності з питань лізингу серед громадян та представників малого та середнього бізнесу [5, с. 208].

В сучасних умовах лізинг стає гнучким та перспективним економічним важелем. Лізингові відносини сприяють піднесенню виробництва, залученню капіталу в важливі галузі економіки, забезпеченню реальної підтримки малому бізнесу і підприємцям-початківцям, розширенню сфери діяльності підприємств, як способів зменшення підприємницьких ризиків і можливості отримання доходу від вкладення коштів [3].

Список використаної літератури

1. Фаюра Н. Д. Сутність і значення фінансового лізингу в Україні [Текст]/ Н.Д. Фаюра, Т.В. Бондар // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2012. – № 3(69). – С. 227-232.
2. Про фінансовий лізинг [Текст]: Закон України від 16.12.1997 // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – №16. – Ст. 68.
3. Буряник Н.О. Значення та перспективи використання фінансового лізингу в Україні [Електронний ресурс]/ Н.О. Буряник // Стратегічні

орієнтири – на крок попереду у вирі подій. Фінансовий ринок – 2017. – Режим доступу: <http://libfor.com/index.php?newsid=2943>. – Назва з екрана.

4. Підсумки діяльності фінансових компаній, ломбардів та юридичних осіб (лізингодавців) за 2017 рік [Електронний ресурс]/ Офіційний сайт НФП – Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/FK/FK_3%20%D0%BA%D0%B2_2017.pdf. – Назва з екрана.
5. Бутар Г.М. Розвиток ринку фінансового лізингу в Україні [Текст]/ Г.М. Бутар // Наукові праці МАУП. – 2013. – Вип. 1 (36). – С. 207–210.

О. В. Денисюк

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Н. Л. Кусик

ПРОБЛЕМИ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВОГО І БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Бухгалтерський облік є одним з основних детекторів фінансового стану підприємства, і тому, це надзвичайно важливий елемент економічного життя як підприємства, так і країни в цілому. Зрозуміло, що його головне завдання полягає в тому, щоб забезпечити повну і достовірну інформацію для всіх користувачів, в тому числі: суб'єктів управління – для прийняття обґрунтованих рішень, інвесторів і кредиторів – з метою встановлення співпраці з ними, податкових органів – для нарахування відповідних податків і т.д.

Збір інформації для декларації є кропітким процесом, який вимагає спеціального обліку валового доходу та валових витрат, за винятком обліку доходів та витрат підприємства. Нормальне надання інформації може бути гарантоване лише у разі високого попиту на фінансову звітність. Для цього потрібно встановити прямий зв'язок між даними бухгалтерського обліку та сумою оподаткування, відповідно до податкового законодавства. У той же час, податкова політика держави може бути достатньо гнучкою та змінюватись залежно від характеру змін економічних процесів. Тому, в Україні необхідно створити систему постійного вдосконалення компетентностей бухгалтерського персоналу, що відповідає міжнародним вимогам, а саме стандартам освіти Міжнародної федерації бухгалтерів. Мета такої системи – кваліфікація професійного бухгалтера, як загалом прийнято в міжнародній практиці, повинна відповідати європейському рівню.

Найбільш проблемним, з точки зору податкового обліку, в Україні залишається питання оподаткування прибутку підприємств. Оскільки саме при обліку прибутку існує безліч суперечливих питань. Типовими відмінностями є розмір операційного та оподаткованого прибутків, розмір валових витрат та операційних витрат, а також валовий дохід та операційний дохід. Це пов'язано з тимчасовими та постійними розбіжностями та часовими відмінностями у визнанні доходів та витрат у фінансовому та податковому обліку [1, с. 159-164].

У податковому обліку існують так звані «постійні відмінності» внаслідок настання змін валового доходу та валових витрат, які не відображені у фінансовій звітності. Сьогодні значний податковий тиск на підприємства, передбачений нинішньою системою оподаткування, породжує високу частку податкових платежів у витратах підприємства. Це створює потребу в інформаційній системі, яка може забезпечувати не тільки податкові звіти та податкові розрахунки, а й потреби внутрішніх користувачів інформації при прийнятті управлінських рішень щодо розвитку бізнесу та оптимізації оподаткування. Додатковим аргументом для створення такої «відносно незалежної» системи податкової звітності є недоліки існуючої системи оподаткування, а саме: надзвичайна складність і нестабільність, що вимагає відповідно складного бухгалтерського обліку [2, с. 45–49].

Нижче наведені причини необхідності відокремлення податкового обліку:

- існування принципових відмінностей у тлумаченні окремих категорій та понять податкового законодавства та нормативних документів, що регулюють облік (об'єктивне через відсутність інтересів держави та податкових суб'єктів);
- збільшення впливу оподаткування на діяльність та розвиток підприємств;
- недоліки сучасної системи оподаткування, які потребують складної системи бухгалтерського обліку.

Якщо підприємство створює недосконалу систему бухгалтерського обліку, користувачі отримують неправдиву та спотворену інформацію про бізнес – процеси та фінансовий стан суб'єкта господарювання. Це, у свою чергу, може призвести до втрати потенційних інвесторів, постачальників та покупців, а з іншого боку – до санкцій та штрафів податкових органів. Тому система

бухгалтерського обліку на підприємстві повинна бути належним чином організована відповідно до особливостей установи, сфери діяльності, нормативно-правового законодавства, конкретних економічних, правових та інших умов країни.

Для подолання існуючих недоліків, насамперед, необхідно внести зміни до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо системи регулювання бухгалтерського обліку в країні. Необхідно створити новий регуляторний орган, який несе повну відповідальність за облік в Україні або внесе відповідні зміни до повноважень Міністерства фінансів України та Державної служби статистики України [3].

Також зрозумілою є необхідність переходу на Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. Для успішного перетворення НП(С)БО на МСФЗ суб'єкт господарювання повинен бути призначений відповідальним за виконання міжнародних стандартів та організувати навчальні заходи. У той же час, проблема нестабільності законодавчої бази буде вирішена, оскільки при повному переході до МСФЗ всі положення будуть негайно адаптуватися до міжнародних стандартів, а не поступово, як це відбувається зараз [4].

Список використаної літератури

1. Податковий облік: навчальний посібник [Текст]/ В.М. Панасюк, Є.К. Ковальчук, С.В. Бобрівець; М-во освіти і науки України, Тернопільська академія народного госп-ва. – Тернопіль: Карт-бланш, 2015. – 262 с.
2. Савчук Т. Податковий облік як підсистема бухгалтерського обліку та основа реалізації системи оподаткування в Україні [Текст] / Т. Савчук // Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – № 3. – С. 45 – 49.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV (редакція станом на 01.01.2014 р.): Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0487-00>. – Назва з екрана.
4. Портна К.Л. Сучасний стан бухгалтерського обліку в Україні [Електронний ресурс]/ К.Л. Портна, Т.С. Журба // VII Науково-практична конференція «Спецпроект: аналіз наукових досліджень» (м. Жовті Води, 14-15 червня 2015 р.): тези доповідей. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2012_06_14/ek9_portna.htm. – Назва з екрана.

С. О. Доценко
студ. I курсу магістратури
спеціальність «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: к.е.н., доц. Н. Л. Кусик

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

На сьогодні, заборгованість в обліку регулюється вітчизняними законодавчими актами, однак, незважаючи на повний контроль державою, існує ряд важливих, як і раніше невирішених проблем в системі розрахунків дебіторської заборгованості українських підприємств, зокрема: поточний стан класифікації та облік боргу на рівні задоволення різноманітної інформації про її стан; зміст бухгалтерського обліку, який визначається в процесі обліку облигацій на підприємствах, а також оцінка дебіторської заборгованості.

Питанням обліку розрахунків з боржниками та аналізу дебіторської заборгованості, присвячені наукові роботи багатьох вітчизняних учених, таких як: А. М. Герасимович, С. Ф. Голова, В. І. Єфименко, Л. М. Кондрацька, М. В. Кузький, Ю. А. Кузьминський, В. Г. Ліннеус, Е. В. Мні, І. М. Паразі-Вергуненко, О. А. Петрик, В. В. Сопко та інші [1, с. 84 – 89].

В П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», дебіторська заборгованість визначається як сума боргу боржника перед компанією на певну дату. У той же час, боржниками є юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій зобов'язали компанію до певної суми грошей. Таке тлумачення підлягає боргу компанії перед строком погашення та боргу боржника, призначеного для перепродажу [2].

Основними напрямками вдосконалення організації та обліку дебіторської заборгованості, найбільш актуальними на сьогодні, є:

- створення більш ефективної системи управління, яка б контролювала якість розрахунків з боржниками;
- розробка чіткої та досконалої класифікації дебіторської заборгованості;
- уніфікація методів оцінки дебіторської заборгованості та регулювання аналітичного обліку, що дозволяє накопичувати інформацію про дебетові розрахунки за різними рівнями деталізації та узагальнення.

Слід зазначити, що компанія може самостійно вибирати кваліфікаційний атрибут. Доцільно підтримати думку ряду вітчизня-

них науковців щодо розподілу боргової заборгованості до ступеня дотримання фінансової дисципліни щодо допустимих і невідповідних. Завдяки цьому можливе відслідковувати порушення фінансово-економічної дисципліни та виявляти низьку якість підрядника [1, с. 84-89].

Міжнародні стандарти безпосередньо не вимагають подання дебіторської заборгованості у балансі, за винятком сумнівних боргів. Проте для того, щоб визначити суму дебіторської заборгованості, яка відображена в балансі, необхідно провести тестування на дебіторську заборгованість за об'єктом знецінення, тобто стискати чітко непридатний борг. Для інших дебіторських заборгованостей обчислюється резерв сумнівних боргів, що відображає ймовірність несплати рахунків, і розраховується ця маржа з суми дебіторської заборгованості [3, с. 190-199].

Бажано внести поправки в П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» та П(С)БО 13 «Фінансові інструменти» [2; 4], а саме: усунути різницю у тлумаченні характеру дебіторської заборгованості на підприємствах. У той же час, при обліку заборгованості, повинна існувати система обліку, яка б повністю відображала та характеризувала усі бізнес – операції з достатньою точністю та забезпечувала отримання об'єктивної та своєчасної інформації для отримання оптимальних управлінських рішень на підприємстві.

Існують деякі відмінності між українськими та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. В даний час Україна має вдосконалити систему обліку боргових зобов'язань на основі міжнародних стандартів, але також необхідно враховувати національні традиції та практики бухгалтерського обліку в Україні [3, с. 190-199].

Сьогодні факторинг – це найпопулярніша форма рефінансування дебіторської заборгованості у світі. Але в Україні він ще не отримав належного розповсюдження через відсутність необхідної законодавчої бази та обліку витрат.

Найбільшої уваги на українських підприємствах вимагає списання простроченої дебіторської заборгованості, оскільки існує прямий зв'язок між таким стягненням боргу та податковою базою податку на прибуток. Належний та своєчасний розподіл дебіторської заборгованості відіграє важливу роль у формуванні фінансової діяльності компанії.

Таким чином, результати дослідження обліку дебіторської заборгованості свідчать про необхідність вдосконалення методоло-

гічного підходу до обліку та аналізу дебіторської заборгованості, як інструменту покращення фінансового стану компанії.

Облік боргів досить складний, тому що він точно відображає справжню інформацію у фінансових звітах та визначає реальний фінансовий стан підприємства. Створюючи ефективну бухгалтерську модель для бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості, ризику банкрутства можна уникнути, а співвідношення ліквідності може бути зменшене завдяки своєчасній та об'єктивній інформації для управлінських рішень.

Список використаної літератури

1. Лищенко О.Г. Управління дебіторською заборгованістю як фактором фінансової стійкості підприємства [Текст]// О.Г. Лищенко, І.С. Середа // Держава та регіони. Серія: Економіка і підприємництво. – 2010. – № 3. – С. 84 – 89.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 08 жовтня 1999 р. № 237 (з змінами та доповненнями). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>. – Назва з екрана.
3. Гайдучок Т.С. Основи бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості у вітчизняній та зарубіжній системі [Текст] / Т.С. Гайдучок, Н.І. Цегельник //Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. – 2012. – №. 9 (1). – С. 190-199.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 2001 р. № 559 (з змінами та доповненнями): Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01>. – Назва з екрана.

A. V. Zhebrichuk

*1-st year student of magister level
speciality "Accounting and taxation"*

Research adviser: doctor of economic sciences, prof. V. S. Nitsenko

FINANCIAL REPORTING IN HYPERINFLATIONARY ECONOMIES

During inflation, the purchasing power of money decreases so that the comparison of amounts from transactions and other events that occurred in different periods of time, even in the same reporting period, becomes invalid. Financial reporting in hyperinflationary economies cannot authentically reflect the results of the company, so it should be listed with regard to indicator of inflation. National and international

standards have different features of the adjustment of financial statements on the inflationary factor.

The law of Ukraine «On accounting and financial reporting in Ukraine» [1] States that the purpose of accounting is to generate users complete, accurate and unbiased information about the financial position, results of operations and the movement funds of the enterprise for decision-making. However, inflation affects the accuracy of the data, which significantly distorts the real picture that had formed at the enterprise. Indirect impact of inflation can be observed in the conduct of accounting at the company. On accounting information distortion affects uneven change of the purchasing power of the currency. This is due to the fact that in conditions of hyperinflation the purchasing power of the currency can change very quickly – monthly, weekly, or even daily and reporting consists of quarterly or annually. Indicators of financial statements under such conditions would be unreliable and biased, income is high, and as a result the company suffers losses.

During inflation, the purchasing power of money decreases so that the comparison of amounts from transactions and other events that occurred in different periods of time, even in the same reporting period, enters. Thus, in the face of hyperinflation, the financial reporting needs [2].

Today Ukraine is in a very difficult position. Since 2014, the country annually holds the last month is in the world in terms of inflation. The rate of inflation for 2016 increased to 43.3%, which is the maximum value over the last 20 years. On hyperinflation it is not yet, but some experts do not think so. So, Professor Johns Hopkins University claims that the real inflation rate in Ukraine today is 272%. «Hyperinflation is always and everywhere a political phenomenon. It happens after wars or revolutions, when governments are forced to print the needed money, because it has nothing to impose – and this is what happened in Ukraine», – says the Professor. Hyperinflation has led to the fact that the real incomes of the population decreased three times, and every fifth Ukrainian was below the poverty line [3].

In such circumstances, businesses have to think about what to do with their financial reporting, because financial reporting in hyperinflationary economies may not accurately reflect the results of operations of the company, so it needs to be counted taking into account inflation. The purpose of the implementation of inflation adjustments is to provide external users with financial statements that displays accurate information about the financial NY state of enterprise in the conditions of hyperinflation.

The adjustment to the financial statements for the inflationary component in the system of National standards reglamentary by POSITION ACCOUNTING STANDARD 22 «Influence of inflation» [4], and in the system of International standards – IFRS 29 «Financial reporting in hyperinflationary economies» [5]. For P(S)BU 22 annual financial statements of the company are subject to the achievement of the values of the cumulative increase in inflation of 90 percent or more [4].

The system of International financial reporting standards, namely IAS 29, notes that «...in a country with a hyperinflationary economy, reporting of operating results and financial condition filed with the national currency without conversion is useless. The purchasing power of money is lost so quickly that the comparison of amounts received from transactions and other events that took place in different periods of time, even in the same accounting period, is misleading» [5]. According to International standards, a measure of hyperinflation are the characteristics of the economic environment in the country that include such features, but are not limited to: bulk of the population gives preference to the preservation of their values in the form of non-monetary assets or in relatively stable foreign currency, amounts held in the national currency are immediately invested to maintain purchasing power; general population regards monetary amounts not in local currency and relatively stable foreign currency. Prices can also be given in that currency; sale and purchase on terms of deferred payment are made at prices that compensate for the expected loss of purchasing power during the credit period even if this period is short; interest rates, wages and prices are indexed to a price index; cumulative inflation rate for period approaches 100% or exceeds this level.

The procedure of adjusting the annual financial statements for the effect of inflation is quite a complex process. First, an enterprise must prepare annual financial statements on the basis of the current accounting (invoices, statements, journals, orders, general ledger). The data of the current accounting can not be adjusted. And then the adjustments to the annual financial statements is carried out for each report in this order: balance sheet, income statement, statement of cash flows, statement of changes in equity.

During adjustment of financial statements for inflation is necessary to bring the financial statements in the mapped cash meter on the date of adjustment, that is, assets, liabilities, shareholders' equity shall be adjusted for the correction factor. The adjustment process is that the

first amount to financial «common» statements without taking into account the inflation index, then each article in financial reporting list, if necessary, to the correction factor and publish the financial statements taking into account inflationary effects. For the calculation of the correction factor requires the inflation index at the balance sheet date (end of reporting year), that is, the inflation rate for december of the reporting year divided by the inflation index as at the date of recognition (revaluation) of the respective accounting items. Such inflationary adjustment each items of the financial statements requires adjustment separately for each fixed asset each stock, every article of non-monetary debt, which at times complicates the work of accountants. During the adjustment you need to consider a number of nuances. So, the adjusted value of non – monetary assets is reduced to the amount recoverable from future use of the relevant assets (the net realizable value of inventories, the market value of the investment, etc), if it exceeds this amount POSITION ACCOUNTING STANDARD 22, IAS 29). If the company acquired the assets on deferred payment without paying interest, with the result that the amount of interest cannot be determined, the value of the asset is adjusted using the inflation index from the date of the payment (POSITION ACCOUNTING STANDARD 22, IAS 29). That is, in this case, when calculating the adjustment factor the inflation index determined on the date of balance sheet should be divided by the inflation index for the month in which payment has been made for assets not capitalized such assets on the balance sheet. And Ukrainian standards and international think adjusted for the inflation component of financial statements is a separate full financial statements and it is inappropriate to consider as an addition to conventional (new active) financial statements. POSITION ACCOUNTING STANDARD 22 notes that in the notes to the annual financial statements brings the perfect date information about the fact of updating of indicators of financial statements. And IAS 29 clearly states: «Not permitted to submit information in accordance with this standard, in the form of an application for unlisted financial statements. Also, do not recommend separate presentation of the financial statements to its listing» [4; 5].

Hyperinflation is one of the factors that directly affect the reliability of the financial statements of the company. Under the influence of hyperinflation happens the deformation of the real property. The lack of inflation leads to a significant misrepresentation about the financial situation of enterprises and financial results of the enterprise, which makes impossible the comparison of data of different periods complicates

the analysis of investment attractiveness, distorts the capital structure, deprives the company of funds for timely replacement of equipment, which ultimately may lead to the inability to continue operations in the foreseeable future.

The consequences of hyperinflation effects are very significant, causing an urgent need for adjustments statements on the inflation component. Given that the company prepare financial statements as according to national and international standards discussed in the article the peculiarities of each system of standards in the preparation of financial statements activities in hyperinflationary economies, delineated by signs of hyperinflation for each system, and provides procedures to adjust the indicators of each form of financial reporting will help companies make their financial statements for users.

References:

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: Закон України № 996–XIV від 16.07.1999 р. (зі змінами та доповненнями від 01.01.18 р.). – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. – Назва з екрана.
2. Гриценко А.А. Інститут таргетування інфляції: зарубіжний досвід і перспективи запровадження в Україні: Наукова доповідь / А. А. Гриценко, Т.О. Кричевська, О.І. Петрик / Ін-т екон. та прогноз. – К., 2008. – 272 с.
3. Washington Post: Реальна інфляція в Україні – 272% [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fakty.ictv.ua/ua/index/read-news/id/1544023>. – Назва з екрана.
4. МСФО: точка зрення КПМГ. Практическое руководство по Международным стандартам финансовой отчетности 2013 / 2014: в 2-х ч.; пер. с англ.; 10-е изд. / – М.: АЛЬПИНА ПАБЛИШЕР, 2014. – 488 с.
5. Міжнародний стандарт фінансової звітності 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції» [Електронний ресурс]: IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012 р. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_048. – Назва з екрана.

В. І. Кравченко

студ. І курсу магістратури

спеціальність «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: д.е.н., проф. О. В. Побережець

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

В умовах здійснення господарської діяльності підприємства постійно супроводжують розрахункові операції з контрагентами, що відображається за допомогою обліку кредиторської заборгова-

ності. Розвиток взаємовідносин між суб'єктами господарювання та ринкові зміни поставили перед теоретиками та практиками питання щодо забезпечення системи управління підприємства оперативною та більш деталізованою інформацією про склад кредиторської заборгованості, її обсяги та строки погашення.

При цьому важливим питанням залишається мінімізація ризиків, які пов'язані рівнем ефективності системи бухгалтерського обліку на підприємстві.

Вітчизняні науковці по-різному визначають сутність кредиторської заборгованості, а саме: Ф.Ф.Бутинець виокремлює кредиторську заборгованість як форму розрахунку за товари та послуги, придбані під час регулярно повторюваних операцій підприємства та використовувані для переробки (як сировина) або для подальшого перепродажу [1, с. 72].

В свою чергу О.С.Іванілов наголошує на тому, що кредиторська заборгованість означає використання коштів, які не належать підприємству, тобто заборгованість по акцептованих та інших розрахункових документах, строк сплати яких не настав [2, с. 276].

Дослідження наукових та нормативно-правових джерел формує різнобічне уявлення про особливості класифікації кредиторської заборгованості: так, П(С)БО 11 «Зобов'язання», класифікує зобов'язання наступним чином: довгострокові, поточні, непередбачені зобов'язання та доходи майбутніх періодів [3, п. 4].

В економічній літературі виділяють наступну класифікацію кредиторської заборгованості підприємства, критеріями розподілу якої виступають не тільки терміни виникнення, але й окремі види кредиторської заборгованості суб'єктів господарювання, що представлено на мал. 1.

Слід підкреслити, що практики під час здійснення ведення обліку кредиторської заборгованості неодноразово зустрічаються з певними проблемами, які пов'язані, перш за все, із документальним підтвердженням окремих господарських операцій. Крім того, основним елементом управління кредиторської заборгованості на підприємстві виступає правильний та своєчасний її аналіз, який базується на зборі необхідної достовірної інформації.

Незважаючи на велику кількість можливих недоліків в обліку кредиторської заборгованості, можливо виділити наступні проблеми:

Мал. 1. Класифікація кредиторської заборгованості підприємства

– використання журнально-ордерної форми бухгалтерського обліку замість автоматизованої, що ускладнює процес обробки інформації та збільшує вірогідність помилок;

– неузгоджена обробка даних бухгалтерського обліку з'являється за відсутності єдиної системи, яка регулює кредиторську заборгованість;

– недоотримання коштів за умови втрати рахунків у зв'язку із неефективним документообігом;

– неефективна система контролю розрахунків з кредиторами за відстрочену або прострочену заборгованість, що є суттєвою причиною недотримання договірної дисципліни.

Отже, підприємствам при організації та здійсненні обліку кредиторської заборгованості потрібно своєчасно групувати заборгованість за видами та термінами виникнення, що допоможе оптимізувати процес погашення заборгованості, покращити інформативність системи управління та зберегти ділові стосунки та репутацію. Затвердження на підприємстві графіку документообігу дозволить працівникам бухгалтерії не тільки слідкувати за рухом необхідного документа, але й значно підвищити ефективність системи бухгалтерського обліку.

Список використаної літератури

1. Бутинець Ф.Ф. Шляхи удосконалення обліку розрахунків з контрагентами [Текст]/ Ф.Ф. Бутинець, Г.В. Власюк, М.А. Козоріз // Економічна теорія та історія економічної думки. – 2015. – С. 72.
2. Іванілов О.С. Економіка підприємства [Текст]/ О.С. Іванілов. – К.: Центр учбової літератури, 2009. — 728 с.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20 (з змінами та доповненнями): Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>. – Назва з екрана.

Е. А. Крістева

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: д.е.н., проф. О. В. Побережець

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Розвиток соціально-економічних та соціально-трудоваих відносин, в будь-якій країні світу, багато в чому залежить від рівня оплати праці. Проблеми обліку праці є об'єктом наукових економічних досліджень багатьох науковців. Теоретичні та практичні аспекти питання обліку праці є актуальними, оскільки оплата праці – це одна з найважливіших економічних категорій, яка є складною та трудомісткою, тому що не тільки відшкодовує витрати праці, але й стимулює трудову діяльність працівників.

Сьогодні в рамках сучасної політики, яка спрямована на ефективність функціонування та розвиток суб'єктів господарювання, облік праці є одною з найважливіших ділянок роботи, яка посідає центральне і вагоме місце у всій системі обліку підприємства, оскільки потребує чітких та оперативних даних. Праця відіграє важливу роль у розвитку всіх галузей держави: вона стимулює працівників до підвищення показників продуктивності праці, до вирішення соціальних потреб суспільства, є інструментом активізації людського фактора. Належна організація оплати праці впливає на ефективність управління та контролю за своєчасним здійсненням розрахунків, ефективністю використання трудових ресурсів на будь-якому підприємстві.

Питанням вдосконалення обліку праці присвятили свої роботи вітчизняні та зарубіжні вчені, а саме: Ф. Ф. Бутинець, С. В. Ва-

сильчак, Л. А. Гаврилюк, З. Б. Живко, А. Г. Завгородній, О. І. Коблянська та багато інших. Проте, незважаючи на вагомий досягнення видатних науковців щодо розкриття організації обліку праці, окремі недостатньо висвітлені в економічній літературі аспекти, які вимагають комплексного підходу з урахуванням змін чинного законодавства. Відповідно до Закону України «Про оплату праці», заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу [1, ст. 1].

Що стосується наукового підходу до терміна «оплата праці», то деякі науковці вважають, що це поняття є тотожним до дефініції «заробітна плата», а інші – переконані, що це різні економічні категорії. Так, наприклад, С. В. Васильчак, О. Р. Жидяк і Т. М. Полянчич підкреслюють, що між категоріями «заробітна плата» та «оплата праці» є відмінність, яка полягає в тому, що перше поняття стосується виплати винагороди певному працівнику, а друге – більш широке й охоплює весь процес організації та правове регламентування оплати праці [2, с. 153].

В. М. Лукашевич зазначає, що ці поняття – рівноцінні, хоча між ними існує певна відмінність: видатки на заробітну плату здійснюються із фонду заробітної плати, а інші заохочувальні виплати проводяться за рахунок підприємства або «коштів спеціального призначення та цільових надходжень» [3, с. 92].

Отже, оплата праці – це будь-який заробіток, обчислений, як правило, в грошовому виразі, який за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану працю або надані послуги. Оплата праці складається з основної заробітної плати й додаткової оплати праці. Розміри оплати найманого працівника залежать від результатів його праці з урахуванням наслідків господарської діяльності підприємства.

Відомо, що в сучасних умовах господарювання існує велика кількість невирішених питань і суперечностей у сфері оплати праці. Життєві ситуації, коли зайнятість не формує гідний рівень життя, є загрозливою. Неможливість отримання високої оплати праці призводить до знецінення соціальних цінностей, зневажання гідності людини, зневіри у власні сили й загалом формує незадоволеність працею та життям, що зумовлює низький рівень продуктивності праці, тобто є руйнівною для стану професійного розвитку працівника.

Вважаємо, проблемними питаннями обліку праці є: регламентація організації праці на підприємстві; контроль за

використанням робочого часу та забезпечення зростання продуктивності праці; своєчасне і правильне визначення сум нарахованої заробітної плати й єдиного соціального внеску та віднесення їх на собівартість продукції (робіт, послуг), а також на витрати діяльності; здійснення у встановлені терміни всіх розрахунків з працівниками і службовцями із заробітної плати та інших виплат; облік і контроль за використанням фонду заробітної плати та іншими грошовими коштами, які виділяють для оплати праці працівників підприємства; впровадження мотивації праці працівників.

Отже, сучасний стан обліку оплати праці має сприяти підвищенню продуктивності праці та повному використанню робочого часу. Здійснюючи механізм удосконалення обліку оплати праці, суб'єкти господарювання мають підходити до цього питання комплексно: враховувати доцільність, використовувати результати наукових досліджень та передового досвіду. Організація обліку оплати праці потребує суттєвого допрацювання, тому що від неї залежить розвиток виробництва, ефективність управління підприємством та значне підвищення кількісних і якісних результативних показників діяльності суб'єктів господарювання.

Список використаної літератури

1. Про оплату праці [Електронний ресурс]: Закон України від 24.03.1995 р. (із змін., внес. згідно із законами України: за станом на 0.01.2017 р.). – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрана.
2. Васильчак С.В. Теоретичні основи формування оплати праці на підприємстві [Текст] / С.В. Васильчак, О.Р. Жидяк, Т.М. Полянчич // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.12. – С. 152 – 157.
3. Лукашевич В.М. Економіка праці та соціально-трудова відносини: навч. посіб. [Текст] / В.М. Лукашевич. – К.: Новий світ, 2004. – 139 с.

Л. С. Кусик

студ. I курсу магістратури

Спеціальність «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Н. Л. Кусик

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПАНСІЇ США: ПОЛІТИКА «ДОБРОСУСІДСТВА»

Дослідження присвячено аналізу основних особливостей розвитку США в міжвоєнний період, а також базових характеристик зовнішньоекономічної політики «добросусідства». Розглянуто осо-

близькості економічної експансії США та розкрита роль політики «добросусідства» в еволюції зовнішньоекономічної політики США та в закріпленні США на позиції світового лідера на політичній та економічній арені світу.

Перша світова війна призвела до кардинальних змін на економічній арені світу: вона сильно виснажила економіку більшості країн – учасниць, витратила третину матеріальних цінностей людства, військові витрати воюючих держав збільшилися більш ніж в 20 разів, перевищивши в 12 разів наявні запаси золота. Однак, Перша світова війна не торкнулася США – американська армія взяла участь в бойових діях тільки влітку – восени 1918 р. Втрати США, як людські, так й економічні, в порівнянні з іншими країнами, були значно меншими. Економічний потенціал США за роки війни тільки виріс, а рівень життя населення піднявся. За рахунок продажу озброєння США зосередили у себе близько половини світових запасів золота. США з країни – боржника перетворилися в країну – кредитора. Зростання питомої ваги США в міжнародних економічних відносинах створило передумови для більш активної їх вторгнення в сферу світової політики та економіки [1, с. 321].

З початку XX століття США продовжували проводити «політику долара» та політику «великого кийка». Але в 30-і роки, з урахуванням зміцнення позицій нових політичних сил в регіоні та зростанням невдоволення традиційними методами проведення зовнішньоекономічної політики, почався перегляд пріоритетів США. Нова лінія була пов'язана з ім'ям Президента США Франкліна Делано Рузвельта та отримала найменування політики «доброго сусіда». Адміністрація Ф. Рузвельта успадкувала зовнішньоекономічну політику США з її традиційними основними напрямками та відповідними їм доктринами: політика «Монро» в Латинській Америці, політика «відкритих дверей» в Азії та політика «ізоляціонізму» щодо Європи [2, с. 200].

Особливо великим було значення ізоляціонізму, який переріс в специфічно американський підхід до решти «неамериканського» світу. Практичний сенс цієї політики США вбачали в тому, щоб з вигодою для себе використовувати протиріччя між європейськими країнами, проголошуючи нейтралітет, від якого вони, однак, відступали в найбільших конфліктах, які розгорталися на Європейському континенті. В цієї якості ізоляціонізм зберігав своє значення для США до Другої світової війни [1, с. 298].

Економічна криза посилила прояви так званого «економічного націоналізму», який в перші роки президентства Ф. Рузвельта став офіційною політикою. Його об'єктивною основою були емний внутрішній американський ринок, що охоронявся високими імпорнтними тарифами та низькими експортними квотами. Активним провідником ідей «економічного націоналізму» був професор Колумбійського університету Р. Молі, який очолював «мозковий трест» Ф. Рузвельта [3, с. 84-93; 4, с. 95-106; 5, с. 102-108; 6].

Влітку 1933 р. Ф. Рузвельт відвідав Світову економічну конференцію в Лондоні, скликану з метою знайти для країн спільний узгоджений вихід із кризи. На ній було зачитано його послання з пропозицією учасникам конференції припинити марну роботу та зайнятися створенням здорової внутрішньої економічної системи країни. Так, США висловили невдоволення тим, що їх європейські боржники, посилаючись на кризу, відмовлялися виплачувати борги. До цього послання Конгрес США додав закон Джонсона в 1934 р., який заборонив позики та кредити країнам – боржникам [7, с. 42].

Одночасно існувала протилежна тенденція – прагнення до розширення зовнішньоекономічної експансії американських монополій, які прагнули таким шляхом пом'якшити наслідки кризи. Вже в 1934 р., за наполяганням Державного секретаря США Корделла Халла, прихильника «лібералізації» міжнародної торгівлі, був прийнятий спеціальний закон, який передбачав зниження на взаємній договірній основі імпорнтних мит в розмірі до 50%. Однак США не вдалося значно збільшити свій експорт, який в 30-і роки залишався набагато нижчим від рівня до кризового 1929 р. [1, с. 610].

Таким чином, Уряд Ф. Рузвельта стикався із потребою узгодити внутрішню ліберальну політику із зовнішньою. Вступаючи на посаду Президента США, Ф. Рузвельт проголосив про прихильність політиці «доброго сусіда», яка передбачала більш гнучкі методи експансії США.

Політика «доброго сусіда» повинна була будуватися на наступних принципах: невтручання у внутрішні справи країн Латинської Америки, укладання торгівельних договорів на основі взаємності, здійснення рівності націй та надання технічної допомоги. Використовуючи політику «доброго сусіда», США домагалися зміцнення під своєю егідою «міжамериканської системи» [8, с. 298]. Однією із їх цілей була протидія активним зусиллям Німеч-

чини й, в меншій мірі, Японії та Італії впровадитися в Латинську Америку. За 1929-1936 роки латиноамериканський імпорт з цих країн зріс з 17 до 28%. Так як експансія Німеччини переслідувала політичні та військово-стратегічні цілі, США та Англія, до цього головні торгово-економічні конкуренти в Латинській Америці, в багатьох випадках стали діяти спільно. Нова політика «доброго сусіда» покликана була захищати економічні інтереси США, чия торгівля із Латинською Америкою за 1929-1932 роки впала на 70% та де їх капіталовкладенням погрожувало зростання антиамериканських настроїв [2, с. 204].

Таким чином, можна прийти до висновку, що в міжвоєнний період (з 1918 по 1939 роки) економічна та політична міць США отримала величезний поштовх, який дозволив закріпити за США позицію однієї з найсильніших країн світу. На початку ХХ століття діяли традиційні зовнішньоекономічні доктрини США, такі як політика «великого кийка» і «дипломатія долара». Однак, через нестабільність регіону та наростання антиамериканського руху (особливо в країнах Латинської Америки), Ф. Рузвельту довелося модернізувати існуючу доктрину – зовнішньоекономічний курс США змінився на більш м'яку доктрину «доброго сусіда». Завдяки такому стрімкому розвитку та зміцненню позицій на політичній та економічній арені світу, США зайняли місце однієї з найбільш розвинених країн того періоду.

Список використаної літератури

1. История США: в 4 т. [Текст]/ отв. ред. Севостьянов Г.Н. – М.: Наука, 1983. – Т. 3: История США 1918-1945. – 672 с.
2. Лафибер У. Американская историография внешней политики США [Текст]/ У. Лафибер // Новая и новейшая история. – 1993. – № 1. – С. 195 – 204.
3. Коммейджер Г. Американское сознание. Интерпретация американской мысли и характера с 1880-х годов. Главы из книги [Текст]/ Г. Коммейджер // США: экономика, политика, идеология. – 1993. – № 9. – С. 84 – 93.
4. Коммейджер Г. Американское сознание. Интерпретация американской мысли и характера с 1880-х годов. Главы из книги [Текст]/ Г. Коммейджер // США: экономика, политика, идеология. – 1993. – № 10. – С. 95 – 106.
5. Коммейджер Г. Американское сознание. Интерпретация американской мысли и характера с 1880-х годов. Главы из книги [Текст]/ Г. Коммейджер // США: экономика, политика, идеология. – 1993. – № 11. – С. 102-108.
6. Сьюар В. «Новий курс» Франкліна Рузвельта та сім висновків для української влади [Електронний ресурс]/ В. Сьюар // Українська

правда. – 2008. – 4 листопада. – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/articles/2008/11/4/3603584>. – Назва з екрана.

7. Международные экономические отношения [Текст]/ под ред. д.э.н., проф. Н.Н. Любимова. – М.: Книга по требованию, 1957. – 440 с.
8. Трофименко Г.А. США: политика, война, идеология [Текст]/ Г.А. Трофименко. – М.: Мысль, 1976. – 358 с.

Г. В. Макаревич

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. М. М. Гоголь

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ І ПОДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТАМИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Усі діючі підприємства в Україні, в тому числі малі, мають обов'язково складати і подавати фінансову звітність, яка є джерелом інформації про результати діяльності підприємства. Вона представляє повну та неупереджену інформацію про діяльність підприємства для користувачів інформації. Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» встановлено, що суб'єкти малого підприємництва (далі скорочено – СМП), мають подавати, на відміну від звичайних, встановлену скорочену за показниками фінансову звітність у складі балансу та звіту про фінансові результати [1, ст. 11]. Так П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єктів малого підприємництва» визначає стандартизовані форми звітності та методику їх складання. До них відносять Балансу (форма № 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-м), а також зміст і форму Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва у складі Балансу (форма № 1-мс) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-мс). Існує перелік підприємств, які мають право складати просту та спрощену фінансову звітність (табл. 1) [2].

На сьогоднішній день постає питання яким критерієм поділу підприємств на групи потрібно користуватися. Адже у Господарському кодексі України ст. 55 і в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» ст. 2 є вимоги до малих та мікропідприємств, але в них існує розбіжність.

Особливостями фінансової звітності СМП є те, що Баланс ф. № 1-м, який містить інформацію про активи, зобов'язання та

власний капітал, відрізняється від Балансу ф. № 1 скороченням окремих рядків. Це обумовлено тим, що малі підприємства мають меншу кількість господарських операцій ніж великі, тому баланс пристосовано під Спрощений План рахунків, а тому він має менше реквізитів, дані в яких більш узагальнені.

Табл. 1

**Застосування фінансової звітності
суб'єктами малого підприємництва**

Форми звітності	Критерії підприємств
Балансу (форма № 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-м)	<ul style="list-style-type: none"> – суб'єктами малого підприємництва – юридичними особами, які визнані такими відповідно до законодавства; – представництвами іноземних суб'єктів господарської діяльності.
Балансу (форма № 1-мс) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-мс)	<ul style="list-style-type: none"> – суб'єктами малого підприємництва – юридичними особами, які ведуть спрощений бухгалтерський облік доходів та витрат відповідно до податкового законодавства; – суб'єктами малого підприємництва – юридичними особами, що відповідають критеріям мікро- підприємництва.

Звіт про фінансові результати за простою формою ф. № 2-м, на відміну від Звіту про фінансові результати ф. № 2, представлена тільки одним розділом. Особливості полягають в об'єднанні розділів звіту в один. У ньому міститься спочатку інформація про доходи від реалізації товарів (робіт, послуг), а після цього наводиться данні про інші доходи, відображаються понесені витрати та підводиться підсумок у вигляді чистого прибутку (збитку) за звітний період.

Обидві форми заповнюються на підставі даних залишків на рахунках обліку за методикою, що представлена в другому розділі П(С)БО 25. Згорання статей активів та зобов'язань є неприпустимим, крім випадків, передбачених відповідними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Фінансова звітність СМП подається в терміни встановлені у Постанові Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 р. № 419 «Порядок подання фінансової звітності» у грошових одиницях з одним десятковим знаком. Так, квартальна фінансова звітність подається підприємствами органам, не пізніше 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом, а річна – не пізніше 28 лютого наступного за звітним року [3].

Отже, на нашу думку є недоцільним використання малим бізнесом звичайної звітності враховуючи обсяги діяльності та кількість майна, яке є у їхній власності. Правильним і доречним було б застосування удосконаленої на основі міжнародної практики фінансової звітності для суб'єктів малого підприємства, що сприяло б збереженню часу та ресурсів бухгалтерів і користувачів даних звітів.

Список використаної літератури

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (із змінами та доповненнями). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. – Назва з екрана.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39 (із змінами та доповненнями). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>. – Назва з екрана.
3. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 р. № 419 (із змінами та доповненнями). – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF>. – Назва з екрана.

Є. О. Панфіленко

студ. IV курсу

спеціальність «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: викл. Д. О. Гузь

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА: СУЧАСНІ ПІДХОДИ

В сучасних умовах господарювання раціональна організація обліку та контролю зобов'язань підприємства є однією із пріоритетних напрямків удосконалення та трансформації існуючої бухгалтерської системи.

На сьогодні в Україні є безліч проблем, які обтяжують саме облікові роботи короткострокових зобов'язань суб'єктів підприємництва. Саме тому вони вимагають виокремлення деяких питань та швидкого вирішення для підвищення ефективності використання облікової інформації.

Зобов'язання – це управлінський договір замовлення, це певні господарські відносини, це джерело формування фінансових ресурсів для різних видів діяльності підприємств, організацій, це вимоги різних кредиторів відповідно до активів підприємства. На фінансову стійкість та платоспроможність підприємства впливає розмір кредиторської заборгованості, яка відноситься до складу поточних зобов'язань.

Поточні зобов'язання – зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу [1, п. 4].

Одна із складових сучасного управління підприємством є організація детального обліку необхідної інформації про стан розрахунків, формування їх в системі бухгалтерського обліку та надання її зацікавленим користувачам з метою прийняття рішень.

Крім того, облік розрахунків з постачальниками та підрядниками потребує певних облікових процедур, включаючи систему внутрішнього та зовнішнього контролю.

Виникнення поточної кредиторської заборгованості за товари (роботи, послуги) відбувається через розбіжність у часі між моментом постачання та сплати за рахунком. Цей вид зобов'язань представляє собою тимчасово вивільнені обігові кошти та суттєво впливає на фінансову стійкість та платоспроможність суб'єкта господарювання. Недосконалість розрахунків з постачальниками та підрядниками, недбалість працівників, шахрайство та зловживання службовими повноваженнями стають причинами виникнення кредиторської заборгованості. Як результат – порушення розрахункової й фінансової дисципліни.

Саме тому своєчасне та правильне ведення даних розрахунків з контрагентами, чітке відображення відповідної облікової інформації набуває великого значення як для внутрішніх, так і для зовнішніх користувачів.

Необхідність удосконалення аналітичного обліку заборгованості диктується потребами повного контролю за кредиторською заборгованістю підприємства. За таких умов пропонується введен-

ня аналітичних рахунків до субрахунку 631 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» [2], а саме:

- 631/11 «Заборгованість за товари з майбутньою оплатою»;
- 631/12 «Заборгованість за роботи та послуги з майбутньою оплатою»;
- 631/21 «Заборгованість за товари, відстрочена»;
- 631/22 «Заборгованість за роботи і послуги, відстрочена»;
- 631/31 «Прострочена заборгованість за товари»;
- 631/32 «Прострочена заборгованість за роботи та послуги»;
- 632/11 «Заборгованість за товари, роботи, послуги з іноземними постачальниками з майбутньою оплатою»;
- 632/21 «Заборгованість за товари, роботи, послуги з іноземними постачальниками, відстрочена»;
- 632/31 «Заборгованість за товари, роботи, послуги з іноземними постачальниками, прострочена».

Використання даної системи субрахунків дасть можливість значно підвищити інформативність облікової інформації щодо кредиторської заборгованості.

Серед шляхів удосконалення обліку розрахунків з кредиторами виділяється формування «Відомості заборгованості до оплати», яка буде включати такі статті: назва постачальника, договір – дата і номер, сума заборгованості, кінцеве сальдо за кожним постачальником, терміни погашення, номер аналітичного рахунку. Зазначена відомість надасть змогу контролювати будь-яку заборгованість за аналітичним рахунком та сформуванню інформацію про суми боргу за кожним кредитором, накопичуючи при цьому інформацію протягом місяця.

Таким чином, в Україні сучасне нормативно-правове забезпечення обліку зобов'язань, у тому числі поточних, покликане здійснювати його регулювання та контроль [3]. При цьому саме детально сформована система аналітичного обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками дає можливість підвищити рівень, швидкість та якість отримання інформації, необхідної для управління кредиторської заборгованістю, але й суб'єктом господарювання в цілому.

Список використаної літератури

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20 (із змін., за станом на 18.04.2014 р.). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>. – Назва з екрана.

2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 (із змін., за станом на 05.01.2018 р.). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>. – Назва з екрана.
3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>. – Назва з екрана.

О. І. Петрова

студ. І курсу магістратури

спеціальність «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: д.е.н., проф. О. В. Побережець

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

В сучасних умовах кожне підприємство прагне отримати максимальний дохід від своєї діяльності, створюючи відповідні умови функціонування та враховуючи фактори зовнішнього та внутрішнього середовища.

Формування оптимального доходу підприємств у розмірах, необхідних для покриття його поточних витрат, сплати податків і отримання прибутку, що дозволяє забезпечити розширене відтворення, є необхідною умовою функціонування будь-якого суб'єкта господарювання. Тому облік доходів потребує особливої уваги та додаткових наукових досліджень.

Проблему обліку доходів досліджувало багато вчених-економістів, а саме: С. Ф. Голов., Ф. Ф. Бутинець, Я. М. Герасимович, Г. Г. Кірейцев, В. Г. Лінник, В. Г. Швець та інші. Ф. Ф. Бутинець у своїй праці виділяє дохід, як суму грошових коштів, які надійшли на рахунок в банку або в касу підприємства за вироблену і доставлену замовникам (покупцям) продукцію, виконані для них роботи або надані послуги [1, с. 312].

У свою чергу, Податковий Кодекс України дохід визначає, як загальну суму доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формі як на території України, її континентальному шельфі у виключній (морській) економічній зоні, так і за їх межами [2, ст. 135].

Методологічні засади формування, визнання, оцінки та класифікації доходів та розкриття інформації у фінансовій звітності визначається П(С)БО 15 «Дохід» [3]. У зазначеному П(С)БО дається чітке визначення поняття дохід – це збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена.

Доходи кожного підприємства класифікуються згідно П(С)БО 15 за такими групами [3]: дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); інші операційні доходи; фінансові доходи; інші доходи.

Для обліку доходів на підприємстві згідно з Планом рахунків передбачено рахунки сьомого класу «Доходи і результати діяльності» [4, с. 15].

Синтетичний облік доходу від реалізації товарів проводять на відокремленому рахунку 70 «Доходи від реалізації», який призначений для пооб'єктного обліку за окремими групами.

Наприкінці звітного періоду рахунки сьомого класу закриваються й залишку на них немає, тому їх можна віднести до тимчасових, які виконують допоміжні функції та починають новий звітний період з нульового сальдо. Протягом звітного періоду на цих рахунках накопичується інформація про доходи й витрати, що дає змогу складати проміжну звітність підприємства.

Для кожного підприємства України визначення фінансового результату за певний період починається з формування доходів і витрат. Для удосконалення обліку на підприємствах з різними видами діяльності необхідно:

- 1) сформувати робочий план рахунків, для забезпечення швидкості та деталізації інформацію про доходи;
- 2) відкрити рахунки третього та четвертого порядків-субрахунки й аналітичні рахунки внутрішньогосподарського обліку;
- 3) повністю перейти на автоматизовану систему обліку, враховуючи специфіку діяльності для забезпечення оптимального вибору програми.

Таким чином, наведені рекомендації сприятимуть удосконаленню організації обліку доходів підприємства. Одним із важливих аспектів удосконалення обліку є облікова політика підприємства. Ефективна організація обліку та раціональна робота облікового

персоналу дозволять зробити облік більш зручним та систематичним, скоротити витрати часу на виконання окремих робіт, значно раціоналізувати документообіг на підприємствах.

Організація аналітичного обліку в запропонованих напрямках дозволить отримати більш повне розуміння щодо джерел доходів для їх оперативного контролю і визначити на цій основі фінансовий результат від здійснення операційної діяльності. Застосування системи аналітичного обліку забезпечить деталізацію інформації щодо окремих видів отриманого доходу та покращить показники доступності та управління відповідними статтями для розширення діяльності з максимальним рівнем доходності.

Список використаної літератури

1. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: підручник для студентів вузів спеціальності «Облік і аудит» [Текст]/ Ф.Ф.Бутинець. – Житомир: ЖІТІ, 2009. – 912 с.
2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 02.12.2010 р. (із змін., внес. згідно із законами України, за станом на 07.12.2017 р.). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. – Назва з екрана.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290 (із змін., станом на 09.08.2013 р.). – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>. – Назва з екрана.
4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс]: Закон України від 30.11.1999 р. (із змін., внес. згідно із законами України, за станом на 12.12.2017 р.). – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>. – Назва з екрана.

Д. С. Подолько

студ. IV курсу

спеціальність «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: ст. викл. Л. О. Масіна

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Суттєві зміни умов функціонування суб'єктів господарювання пов'язані із появою нових соціально-економічних відносин, призвели до виникнення проблем щодо забезпечення фінансової стійкості та стабільності підприємств.

Кожен суб'єкт господарювання, який здійснює виробничу, комерційну чи іншу діяльність, повинен володіти визначеним капіталом, який представляє собою сукупність грошових і матеріальних цінностей, фінансових вкладень і витрат на придбання матеріальних ресурсів, необхідних для здійснення його господарської діяльності. При цьому процес формування та використання власного капіталу залишається важливим і актуальним питанням як з точки зору теорії, так і практики.

Питання обліку власного капіталу, його структури та формування представлені у наукових працях зарубіжних та вітчизняних учених, а саме: Я. В. Соколова, Ф. Ф. Бутинця, В. М. Пархоменко, С. Ф. Голова, В. Ф. Палія, В. В. Сопко, Е. С. Хендриксена, М. Ф. Ван Бреда та ін.

Враховуючи значні напрацювання вчених світової та вітчизняної науки, все ще залишаються невирішеними багато проблем, зокрема щодо сутності та структури власного капіталу підприємства.

Одним із пріоритетних завдань бухгалтерського обліку є достовірне та повне відображення в ньому та розкриття в фінансовій звітності прав власників. Величина власного капіталу є важливою економічною категорією, оскільки вказує на платоспроможність підприємства.

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», власний капітал – це частина в активах підприємства, яка залишається після вирахування його зобов'язань [1].

Вітчизняні вчені під власним капіталом розуміють основну економічну базу створення та розвитку підприємства, яка в процесі свого функціонування забезпечує потреби підприємства в джерелах фінансування його активів [2].

Професор Ф.Ф.Бутинець також зазначає, що власний капітал – це загальна вартість засобів підприємств, які належать йому на правах власності і використовуються ним для формування його активів [3].

На відміну від національних стандартів, у міжнародних положеннях немає такого терміну, як «власний капітал», натомість використовується поняття «чисті активи».

До власного капіталу входять такі складові [3]:

- зареєстрований капітал (1400);
- капітал у дооцінках (1405);
- додатковий капітал (1410);

- резервний капітал (1415);
- нерозподілений прибуток (непокриті збитки) (1420);
- неоплачений капітал (1425);
- вилучений капітал (1430).

Зазначені складові містять інформацію про внески власників до капіталу підприємства, суму нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) за звітний період, про розмір страхового фонду у вигляді резервного капіталу.

Власний капітал формується двома шляхами:

1. за рахунок внесення власниками підприємства грошових коштів та інших активів;
2. за рахунок накопичення коштів з доходів, які залишаються на підприємстві.

У світовій практиці власний капітал підприємства за джерелами та часом утворення може бути розподілений на такі складові [3]:

1. вкладений (інвестований) капітал;
2. зароблений капітал: доходи і витрати, що відносяться безпосередньо до капіталу; накопичений нерозподілений чистий прибуток; створені резерви.

Слід підкреслити, що капітал підприємства розглядається скоріше як пасив, а не актив, що засвідчує балансове рівняння (облікова модель): активи дорівнюють сумі власного капіталу та зобов'язань. Звідси величина власного капіталу підприємства визначається як різниця між його активами та зобов'язаннями.

Таким чином, враховуючи результати аналізу наукових підходів щодо поняття «власний капітал» єдиного визначення немає, що зумовлено його різноспрямованими функціями. Останні визначаються наявністю різних інтересів щодо власного капіталу у суб'єктів економічних відносин: власників, працівників підприємства, кредиторів і органів контролю.

Крім того, раціональне методологічне забезпечення та оптимізація обліку власного капіталу є головними складовими успішного функціонування підприємства, максимізації його прибутків, усунення зайвих статей витрат в процесі розподілу часток дивідендів між учасниками.

Список використаної літератури

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (за станом на

- 14.03.2017 р.). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>. – Назва з екрана.
2. Стельмах М. Механізм формування раціональної структури капіталу підприємства [Електронний ресурс] / М. Стельмах // Економічний аналіз. – 2010. – № 5. – Режим доступу: http://econa.at.ua/Vypusk_5/stelmah.pdf. – Назва з екрана.
 3. Боднарчук А.В. Сутність власного капіталу як об'єкту обліку та аналізу [Електронний ресурс] / А.В. Боднарчук // Ефективна економіка. – 2013. – № 8. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2234>. – Назва з екрана.

В. С. Сорокіна

*студ. І курсу магістратури
спеціальність «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: к.е.н., доц. М. М. Гоголь*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Кожному підприємству незалежно від форми власності необхідні грошові кошти у достатній для його функціонування кількості. Придбання матеріалів, сплата податків, оплата праці, тощо усі ці функції виконують на підприємствах за допомогою грошових коштів. Останні можуть бути реалізовані на підприємстві у вигляді готівки в касі або зберігатись на рахунках в банку.

Виокремлюючи більш деталізовано, можна визначити, що грошовими коштами вважаються найбільш ліквідні активи підприємства, що складаються із готівки, коштів на рахунках в банку, та інших еквівалентів. Це загальний еквівалент, той особливий товар, в якому усі інші товари визначають свою вартість. Законність здійснення операцій з грошовими коштами підприємств у системі бухгалтерського обліку регламентується чинним законодавством України.

Так, Господарський кодекс України регулює договірні відносини між суб'єктами господарювання, відповідальність за невиконання договірних зобов'язань, а також регламентує поведінку суб'єктів господарювання під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності [1]. У Податковому кодексі України розкрито сутність поняття «кошти» та зазначено, що позитивна курсова різниця від зміни курсу включається до складу доходів, а негативна – до витрат. В п. 4.2 ст. 135 зазначено, що доходи за кредитно-депозитними операціями включаються до оподаткованого доходу підприємства [2].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про застосування реєстраторів розрахунково-касових операцій у торгівлі, громадському харчуванні та послуг», застосовувати реєстратор розрахункових операцій (РРО) зобов'язані всі юридичні особи (їхні філії, відділення, підрозділи), а також фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності [3]. Основними нормативними документами, що регламентують бухгалтерський облік операцій з безготівковими коштами, є закони України, і в першу чергу, Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», де розкрито поняття безготівкових коштів та ознаки їх використання на підприємствах [4].

Закон України «Про банки і банківську діяльність» визначає основні вимоги щодо банківського обслуговування рахунків та встановлює обов'язки банків щодо ідентифікації клієнтів, які відкривають рахунки, та осіб, уповноважених діяти від імені зазначених клієнтів [5].

НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначається зміст і форма звіту про рух грошових коштів та загальні вимоги розкриття його статей [6].

Інструкція № 492 «Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах» регламентує відкриття поточних рахунків, зареєстрованим суб'єктам підприємницької діяльності незалежно від форми власності. Поточні рахунки в національній та іноземній валюті використовуються для здійснення безготівкових розрахунків. Поточні рахунки для зберігання коштів і здійснення всіх видів розрахунків, кредитних та касових операцій відкриваються в установі банку за місцем реєстрації підприємства або в будь-якому банку України за згодою сторін. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності розглядають питання розкриття інформації за статтями балансу (звіту про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал [7].

Проведене дослідження свідчить, що на сьогодні в Україні існує достатньо нормативно-правових актів для регламентації обліку грошових коштів, але для більш ефективної організації обліку та його стабільного розвитку необхідно здійснити гармонізацію українського законодавства відповідно до практичних аспектів міжнародного законодавства у системі обліку грошових коштів.

Список використаної літератури

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України № 436-IV від 16.01.2003 р. (зі змінами та доповненнями від 07.03.18 р.). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
2. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України № 2755-VI від 02.12.2010 р. (зі змінами та доповненнями від 27.02.18 р.). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
3. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг [Електронний ресурс]: Закон України від 06.07.1995 р. № 226/95-ВР (зі змінами і доповненнями від 19.07.17 р.). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
4. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (зі змінами та доповненнями від 01.01.18 р.). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
5. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III (зі змінами і доповненнями від 07.03.18 р.). – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>. – Назва з екрана.
6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 (із наступними змінами та доповненнями). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
7. Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах [Електронний ресурс]: Інструкція № 492 від 12.11.2003 р. (зі змінами і доповненнями від 21.12.17 р.). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/265/95-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрана.

Б. І. Талпе

студ. I курсу

спеціальність «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: викл. Д. О. Гузь

РОЛЬ ПРОФЕСІЙНИХ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Для розвитку бухгалтерського обліку у ХХІ ст. властиве наповнення новими інституційними явищами. Професійні бухгалтерські організації повинні виконувати функцію громадського контролю над розробкою, прийняттям і виконанням нормативних документів у сфері бухгалтерського обліку, здійснюючи таким чином дієвий вплив на регуляторну політику держави [1, с. 160].

Розглянемо найбільш відомі професійні бухгалтерські організації в різних країнах світу.

Американський інститут дипломованих публічних бухгалтерів – це національна професійна організація, заснована у 1887 р. Розробляє загальноприйняті аудиторські стандарти, здійснює випуск коментарів з основних питань обліку, несе відповідальність за етичне керівництво професією. Сьогодні членами Інституту є понад 350 тис. фахівців, зайнятих у бізнесі, державному регулюванні, включаючи студентські філіали і міжнародних партнерів.

Громада експертів-бухгалтерів – професійна організація, створена у 1942 р. під протекцією Міністерства фінансів Франції. Її члени розробляють та здійснюють контроль за дотриманням обов'язкових до виконання професійного Кодексу і затверджених стандартів професійної діяльності.

Інститут аудиторів Німеччини створений в 1932 р. і представляє інтереси аудиторів на національному і міжнародному рівнях, здійснює підготовку аудиторських кадрів та надає підтримку своїм членам в їх професійній діяльності. Інститут налічує близько 13 тис. членів: аудиторів і товариств, які спеціалізуються на наданні таких послуг [2, с. 96-101].

Комітет з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (КМСБО – International Accounting Standards Committee – IASC) був створений у 1973 р. провідними професійними бухгалтерськими організаціями Австралії, Канади, Франції, Німеччини, Японії, Мексики, Нідерландів, Великобританії, Ірландії та США. КМСБО фінансується професійними бухгалтерськими організаціями, що входять до складу його правління, Міжнародною федерацією бухгалтерів, а також за рахунок внесків від багатонаціональних компаній, фінансових установ, бухгалтерських фірм та інших організацій.

Міжнародна федерація бухгалтерів (МФБ), яка заснована у 1977 р. в Мюнхені (ФРН) на 11-у Світовому Конгресі Бухгалтерів, об'єднує 157 дійсних і асоційованих членів в 123 країнах світу. МФБ здійснює розробку міжнародних стандартів з професійної етики аудиту, освіти, фінансової звітності в державному секторі та надає рекомендації для бухгалтерів малого і середнього бізнесу. Стратегічним завданням Федерації є сприяння дотриманню високоякісних професійних стандартів та їх зближенню в міжнародному масштабі [3, с. 26].

Європейська асоціація бухгалтерів була утворена у 1977 р. з метою об'єднання викладачів і вчених у сфері бухгалтерського обліку та забезпечення їм кращих умов для проведення досліджень. Асоціацією сформовано професійну мережу, що охоплює зацікавлених бухгалтерів-науковців всієї Європи.

У зв'язку з розширенням впливу транснаціональних корпорацій на світову економіку зацікавленість проблемами обліку і звітності виявляє Організація Об'єднаних Націй. Міжурядова робоча група експертів з міжнародних стандартів обліку і звітності, створена при ній у 1982 р., періодично випускає рекомендації зі стандартизації звітності транснаціональних корпорацій.

Євразійська рада сертифікованих бухгалтерів і аудиторів створена у 2001 р. професійними організаціями Середньої Азії, Росії та України з метою сприяння розвитку і підвищенню статусу професії бухгалтера і аудитора, впровадження та використання міжнародних професійних стандартів і професійної етики. У 2005 р. Євразійська рада сертифікованих бухгалтерів і аудиторів отримала статус офіційної регіональної групи МФБ. Сьогодні до складу ЄРСБА входить 32 професійні організації з 11 країн [4, с. 210].

Професійні бухгалтерські організації зробили суттєвий внесок в розвиток міжнародної бухгалтерської професії. Їх діяльність спрямована на зміцнення бухгалтерської професії за рахунок: розробки міжнародних стандартів і підтримки їх запровадження та використання; міжнародної сертифікації й підвищення кваліфікації.

Список використаної літератури

1. Михалкевич А.П. Развитие бухгалтерского учета в условиях глобализации экономики [Текст]/ А.П. Михалкевич // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2003. – № 4 (26). – С. 159 – 165.
2. Шатковська Л.С. Навчання впродовж усього життя. Проблеми післядипломної освіти [Текст]/ Л.С. Шатковська // Облік і фінанси АПК. – 2004. – № 2. – С. 96-101.
3. Голов С.Ф. Про сертифікацію бухгалтерів [Текст]/ С.Ф. Голов // Баланс. – 2002. – № 43. – С. 26.
4. Петрук О.М. Гармонізація національних систем бухгалтерського обліку: монографія [Текст]/ О.М. Петрук. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – 420 с.

Н. В. Федоренко
студ. IV курсу
спеціальність «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: ст. викл. Л. О. Масіна

СУЧАСНІ ШЛЯХИ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПЛАТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В умовах відсутності стабільності на економічних ринках та великої кількості змін у чинному законодавстві, відбувається трансформація системи оплати праці, що здійснюється під впливом сучасних технологій та впливає на трудову діяльність конкретних працівників та на ефективність діяльності окремих підприємств.

Облік розрахунків з оплати праці – це досить трудомістка та важлива ділянка обліку, тому як потребує вивчення та систематизації значної кількості документації для забезпечення найбільш чіткого та належного розподілу коштів між працівниками, враховуючи їх кваліфікацію, кількість відпрацьованих годин, обсяг виконаної роботи тощо.

Взагалі, заробітна плата є об'єктом наукових економічних досліджень вже протягом багатьох сторіч, і зараз зростає актуальність удосконалення методологічних засад обліку праці та її оплати в період глобалізації економіки, ускладнення умов господарської діяльності, посилення конкуренції в усіх сферах господарювання [1, с. 342].

При веденні бухгалтерського обліку, до основних завдань можна віднести правильне та своєчасне нарахування заробітної плати і премій; облік кількості працівників та ефективності їх роботи; контроль за своєчасністю виплат належних сум робітникам та грамотний облік відпрацьованого часу. Саме облік повинен сприяти підвищенню продуктивності діяльності кожного робітника, повному використанню часу, відведеного на роботу, чіткому обчисленню персоналу для правильного вирахування належних податків.

Для досягнення найбільшого успіху в удосконаленні бухгалтерського обліку, насамперед, важливо зменшити кількість документації, що стає можливим завдяки різкому зросту інформаційних технологій і автоматизації обліку.

Дуже важливо забезпечити підприємства відповідним обладнанням, що допоможе проаналізувати всі зафіксовані витрати, ви-

значити певні розрахункові операції. Також важливим є той факт, що завдяки використанню сучасних технологій, з'являється можливість швидкого збору і надання найбільш актуальної і достовірної інформації як для зовнішніх, так і для внутрішніх користувачів [2, с. 310].

Автоматизація є одним із найважливіших кроків в процесі удосконалення обліку праці, тому що її впровадження та налаштування найчастіше починають саме з обліку праці та її оплати через трудомісткість даної роботи, а це, в свою чергу, сприяє своєчасному одержанню точної інформації про витрати фонду заробітної плати, про всі операції, які пов'язані із розрахунками з робітниками, органами соціального страхування та бюджетом. Здійснення автоматизації на кожному підприємстві дуже швидко вирішує проблему оперативності і точності інформації та своєчасність виплат працівникам. Належне використання інформаційних технологій суттєво вдосконалює всю систему обліку. В свою чергу, у працівників бухгалтерії з'являється більше вільного часу, який можна використати на інші важливі справи. Пошук потрібної інформації стає швидшим завдяки перерозподілу обов'язків між машиною та людиною.

Також не можна не відмітити, що комп'ютери – це можливість точно, якісно та дуже швидко обробляти великий обсяг інформації, на введення якої раніше можна було витратити не один день. При наявності на підприємстві кількох підрозділів, можна виділяти їх в кілька мереж.

Бази даних, які використовують майже на всіх підприємствах, оснований на найбільш популярних програмах таких як 1С: Бухгалтерія, Парус тощо. За допомогою мереж, до будь-якої з них можна забезпечити доступ працівників різних підрозділів, а це набагато зручніше, ніж створювати нову, на окремих комп'ютерах [1, с. 139].

Програма «1С: Зарплата і Управління Персоналом для України» дозволяє проводити: планування потреб у персоналі; забезпечення бізнесу кадрами; управління компетенціями та атестація працівників; управління навчанням персоналу; управління фінансовою мотивацією персоналу; ефективно планування зайнятості персоналу; облік кадрів і аналіз кадрового складу; трудові відносини; розрахунок заробітної плати персоналу; управління грошовими розрахунками з персоналом, враховуючи депонування; розрахунок регламентованих законодавством податків і внесків із фонду оплати праці; відображення нарахованої зарплати і податків у витратах підприємства [3].

Отже, належним чином обладнані ергономічні робочі місця та автоматизована система обліку здатні значно полегшити роботу бухгалтера, знизити ризик наявності помилок та відхилень, що могли б з'явитися під час заповнення всіх документів власноруч, цим самим забезпечуючи правильність та безперебійність нарахувань заробітної плати по всьому підприємству.

Взагалі, автоматизація обліку заробітної плати – це необхідна умова для найбільш ефективного управління завдяки зменшення ризику механічних помилок та отримання достовірної та своєчасної інформації.

Список використаної літератури

1. Кошик А.В. Автоматизація обліку праці та заробітної плати на сучасному етапі [Текст]/ А. В. Кошик. – К.: Ранок, 2016. – 342 с.
2. Гриньова В.К. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навчальний посібник [Текст]/ В.К. Гриньова, Г.Н.Шульга. – К.: Знання, 2010. – 310 с.
3. Крутова А. Облік праці та її оплати в інформаційній системі підприємства торгівлі [Текст]/ А. Крутова, О. Нестеренко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер.: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. – 2015. – Вип. 2. – С. 174 – 187.

І. М. Федорова

студ. IV курсу

спеціальність «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: ст. викл. С. В. Багдікян

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАННЯ ТА ПОРЯДОК СПИСАННЯ БЕЗНАДІЙНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Більшість розрахункових відносин між суб'єктами господарювання на сьогодні здійснюються на умовах відстрочки платежу і невідворотним наслідком цього є існування дебіторської заборгованості. Її наявність в складі активів підприємств є не лише допустимим явищем, а й у певній мірі необхідним і бажаним для забезпечення нормальної та ефективної діяльності підприємства. Однак, жорстка конкуренція на ринку, мінливі умови діяльності суб'єктів господарювання можуть призвести до значного погіршення фінансового стану дебіторів, внаслідок чого частина заборгованості не буде погашена взагалі. Така заборгованість є частиною збитків підприємства і впливає на фінансовий результати його діяльності.

Безнадійна дебіторська заборгованість – це поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує впевненість про її неповернення боржником або за якою минув строк позовної давності [1].

Згідно з П(С)БО 10 існують декілька випадків, коли дебіторську заборгованість можна визнати безнадійною та списати її [1].

В першому випадку дебіторську заборгованість можна визнати безнадійною після закінчення строку позовної давності. Якщо з дати порушення боржником своїх договірних зобов'язань закінчився термін позовної давності, підприємство має повне право на списання такого боргу. Так як в П(С)БО 10 не відображена інформація, щодо закінчення строку позовної давності, тобто терміну, у межах якого можна здійснювати заходи щодо стягнення такого боргу, то достатньо і самого факту закінчення строку позовної давності для визнання дебіторської заборгованості безнадійною та її списання.

Цивільним кодексом встановлено загальну та спеціальну види позовної давності. Загальний вид позовної давності триває три роки і застосовується в усіх (загальних) випадках, для яких не встановлено спеціальну позовну давність. Спеціальна – триває більш скорочений або більш тривалий строк від загальної позовної давності та встановлюється окремими вимогами законодавства [2, ст. 256].

Таким чином, при списанні дебіторської заборгованості, якщо в межах строку позовної давності, підприємство не отримувало від боржника лист з визнанням боргу або перерахованої на рахунок мінімальної суми для погашення заборгованості, такий борг можна визнати безнадійним та списати його.

В другому випадку, дебіторську заборгованість можна визнати безнадійною, якщо існує невпевненість у її погашенні боржником.

На практиці бувають випадки коли дебіторську заборгованість можна списати, не чекаючи навіть закінчення терміну позовної давності. Наприклад, припинення діяльності юридичної особи. Наявність записів про припинення роботи в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань є достатньою підставою для визнання дебіторської заборгованості безнадійною та її списання.

Але бувають випадки, коли визнання заборгованості безнадійною мають базуватися на реальних підставах. Визнання боржника банкрутом та навіть смерть боржника, не є підставою для

визнання заборгованості безнадійною. Заборгованість фізичної особи не слід сприймати безнадійною тільки на підставі свідчення про смерть боржника, адже у боржника можуть бути спадкоємці. А щодо процедури банкрутства, то вона направлена на виявлення наявності майна боржника та виявлення можливості погашення цим майном боргу і тому є ймовірність погашення заборгованості [3].

Порядок списання дебіторської заборгованості залежить від створення резерву сумнівних боргів. Списання грошової безнадійної дебіторської заборгованості здійснюється з одночасним зменшенням величини резерву сумнівних боргів. Якщо резерву недостатньо – таку заборгованість списують на інші операційні витрати [3].

У разі якщо дебіторська заборгованість є товарною, то згідно з правилами бухгалтерського обліку, резерв сумнівних боргів для неї не розраховується. Це означає, що в разі визнання заборгованості безнадійною вона списується з балансу з відображенням у складі інших операційних витрат [3].

Враховуючи, що П(С)БО 10 містить досить нечітке визначення дебіторської заборгованості, підприємство може розробити власні критерії безнадійності, які будуть відповідати загальним принципам, наведеним у вище згаданих положеннях. І якщо дані критерії виконуються – списувати таку заборгованість. В такому випадку власне трактування доречно закріпити в наказі про облікову політику на підприємстві. Важливо, щоб ці критерії реально підтверджували впевненість в непогашенні боргу.

Список використаної літератури

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 р. (за станом на 09.08.2013 р.). – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>. – Назва з екрана.
2. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 16.01.2003 р. (із змін., внес. згідно із законом України: за станом на 07.03.2018 р.). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Назва з екрана.
3. Все про бухгалтерський облік [Електронний ресурс]: Всеукраїнська професійна бухгалтерська газета. – Режим доступу: <http://vobu.ua/ukr/newspaper/archive/item/n2597>. – Назва з екрана.

М. С. Шатковська
студ. IV курсу
спеціальність «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: ст. викл. Г. В. Буслаєва

АУДИТ РИЗИКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОПОМОГИ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

Несприятливі тенденції економічного розвитку, події, що викликають нестабільність у світі, та технологічний прорив є причинами, внаслідок яких підприємства стали уразливими до ризиків більше, ніж будь-коли. Ризик повинен бути стратегічним чинником ефективності та підвищення вартості бізнесу. Діяльність будь-якого підприємства схильна до впливу безлічі факторів ризику. Одні фактори ризику здатні спровокувати реалізацію конкретного ризику самостійно, інші – тільки в комбінації з іншими факторами ризику. Фактори ризику впливають на ефективність функціонування процесів підприємства. Невід’ємною частиною діяльності будь-якого підприємства є бізнес – ризик. МСА 315 «Ідентифікація та оцінка ризиків суттєвих викривлень через розуміння суб’єкта господарювання та його середовища» дає таке визначення: бізнес-ризик – ризик, що є наслідком значущих умов, подій, обставин, діяльності або бездіяльності, які можуть негативно впливати на здатність суб’єкта господарювання досягти своїх цілей та реалізувати стратегії, або від встановлення невідповідних цілей і стратегій [1].

Бізнес-ризик є ширшим, ніж ризик суттєвого викривлення фінансової звітності, хоча й включає останній. Бізнес-ризик може виникнути внаслідок зміни або складності. Невизнання потреби у змінах також може призвести до виникнення бізнес-ризиків. Бізнес-ризик може виникати, наприклад, внаслідок: розробки нової продукції або послуг, що можуть зазнати невдачі; ринку, який навіть у разі успішного розвитку є недостатнім для підтримки продукту чи послуги; або дефектів продукції або послуги, які можуть призвести до відповідальності та ризику погіршення репутації.

Розуміння бізнес-ризиків, на які наражається суб’єкт господарювання, збільшує ймовірність ідентифікації ризиків суттєвого викривлення, оскільки більшість бізнес-ризиків зрештою матимуть фінансові наслідки і, отже, вплив на фінансову звітність. Аудит ризику включає різні методичні процедури, пов’язані з дослідженням ризику, що допомагає своєчасно вибрати оптимальний альтернативний варіант у всіх сферах діяльності підприємства.

При перевірці аудиторіві рекомендується сформувати «ідеальний» дизайн процедур контролю бізнес-процесу, який перевіряється й зіставити його з фактичною організацією даного процесу [2, с. 26]. Він повинен включати всі необхідні процедури контролю, виконання яких буде гарантувати належне керування ризиками, які властиві даному підприємству й досягнення бажаних цілей. За підсумками оцінки ризиків варто вказати істотні ризики, які властиві підприємству, а також всі необхідні процедури контролю.

Ризик-орієнтований підхід до процесу аудиту повинен базуватися на ефективних методиках і процедурах, використання яких дозволить своєчасно ідентифікувати ризики і чинники неефективного використання активів і власного капіталу підприємств. Залежно від того, наскільки правильно буде складено план роботи, визначено процедури, які використовуються в процесі аудиторської перевірки, буде залежати якість рекомендацій, які може готувати аудитор щодо управління ризиками або усунення наслідків ризикових ситуацій на основі їх ідентифікації, оцінки та всебічного аналізу.

В умовах об'єктивного існування різних ризиків в середовищі бізнес-структур, пов'язаних із ними вірогідність різного роду втрат або можливості отримання додаткового прибутку, виникає потреба у використанні ризик-орієнтованого підходу при плануванні робіт із аудиту. Ризик – орієнтований підхід до планування робіт із аудиту дозволяє визначити види ризиків в діяльності підприємства, класифікувати їх за групами, виявити ключові бізнес – ризики, пов'язати їх з цілями та бізнес – процесами підприємства, та надати їм оцінку. Даний підхід в діяльності аудитора дозволить організувати роботу з урахуванням передового зарубіжного досвіду, який сприяє правильному вибору об'єктів аудиту, та тим самим якісно підвищити ефективність роботи аудиторів при проведенні перевірок.

Крім стандартного аудиторського висновку «про відповідність у всіх істотних аспектах тверджень звітності її прийнятої концептуальної основі» аудитор просто зобов'язаний створити додатковий документ, в якому даються відповіді на очікування користувача [3]. Таким документом може бути «Звіт про ризики», який повинен мати цільових користувачів, до яких слід віднести, перш за все, власників, вище керівництво підприємства, внутрішніх аудиторів. Відповідно рівень конфіденційності повинен бути найвищий. Формат «Звіту про ризики» може мати наступну струк-

туру: чітка оцінка надійності та ефективності системи внутрішнього аудиту; оцінка відповідності облікової практики вимогам законодавства; оцінка ймовірності фіскальних ризиків (в т.ч. ризику відповідальності посадових осіб і ймовірності економічних санкцій); підтвердження або спростування обґрунтованості планів, програм, акцій або проектів на майбутній період; вказівка на наявність або відсутність ознак можливого шахрайства персоналу.

Аудит ризиків сприяє формуванню концептуально обґрунтованої і життєздатної з практичної точки зору моделі управління ризиками підприємства, яка забезпечує його надійний захист від впливу ризиків і, при цьому, створює можливості для максимізації його цінності завдяки алгоритму заходів, спрямованих на нейтралізацію ризиків.

Список використаної літератури

1. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: видання 2015 року. Частина 1 [Електронний ресурс]: Міжнародна федерація бухгалтерів, Аудиторська палата України; голова редкол. О.В. Гачківський, редкол.: Н.І. Гаєвська, В.В. Дабіжа та ін. / пер. з англ. О.Л. Ольховікова, О.В. Селезньов. – К.: 2016. – Режим доступу: http://www.apu.com.ua/attachments/article/1038/Part_1_2015.pdf. – Назва з екрана.
2. Каменська Т.О. Внутрішній аудит бізнес-процесів підприємства [Текст]/ Т.О. Каменська // «Економічні науки». Серія «Облік і фінанси». – 2010. – Випуск 7 (25). Ч. 2. – С. 21 – 30.
3. Редько А.Ю. Аудит в Україні. Прагматика пользования [Текст]/ А. Ю. Редько // Бухгалтерський облік і аудит. – 2014. – № 9. – С. 37-43.

РОЗДІЛ 4

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

В. В. Антонов

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Н В. Захарченко

НАПРЯМКИ ВІДНОВЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

У зв'язку з фінансово-економічною, політичною кризою в країні банками припинено кредитування реального сектору економіки. Серед основних проблем такої ситуації є дві, це – проблеми позичальників і проблеми кредиторів. У банків – цілий комплекс ризиків, що викликало жорсткі умови кредитування. У позичальників – зниження ділової активності та некомфортність бізнес-середовища.

Активізувати кредитування малого підприємництва з боку банків заважає, перш за все, відсутність довіри населення та реального сектора економіки до банківської сфери, зростання корупції, зниження обсягу депозитних вкладів, недосконалість правової бази, відсутність ефективних механізмів реалізації проблемних позик; відсутність реальної підтримки з боку держави та ін.

Але дедалі частіше суб'єктів ринку цікавить питання, коли ж банківський сектор зможе відновити активне кредитування реального сектору економіки.

За 2014–2015 роки, навіть без курсової переоцінки, у банківській системі України кредитний портфель фізичних осіб зменшився приблизно на 45 млрд гривень, юридичних осіб – більш ніж на 110 млрд гривень. І це без урахування портфельів банків на стадії ліквідації, які можна оцінити ще в кілька мільярдів гривень. При цьому банки вже понад півроку мають вільні ресурси, які можна було б спрямувати на кредитування. Суми зайвої ліквідності досить значні: на сьогодні це близько 100 млрд гривень. Але є кілька причин, чому банки не поспішають видавати кредити у великих обсягах.

Малоймовірно, що Україна відмовиться від співпраці з МВФ, незважаючи на те що на сьогодні цей процес трохи загальмувався. Рано чи пізно країна виконає всі вимоги щодо реформування тих

чи інших управлінських сфер, і транш МВФ буде надано. Відповідно, курсова стабільність дасть змогу банкам забезпечити активний приріст ресурсів, знизити відсоткові ставки за депозитами з подальшим збільшенням обсягів кредитування [2].

Слід зазначити, що високі відсоткові ставки обмежують попит на кредитні ресурси. Сьогодні ефективна ставка за кредитами становить 25% і вище. Відповідно, тільки високомаржинальний бізнес може собі дозволити обслуговувати такі позики. Кількість клієнтів із таким бізнесом невелика. Здебільшого це клієнти, чия діяльність пов'язана з торгівлею. У зв'язку з цим довгострокові кредити як явище майже зникли.

Але проблему високих відсоткових ставок може бути вирішеною шляхом повернення довіри між банками і клієнтами – це і є базовою причиною, яка обмежує розвиток кредитування в країні. І в основі лежить безвідповідальна модель поведінки потенційного позичальника, а саме знайти будь-який привід не повертати кредити. Через це зростає ризикованість банків. Тільки за останні два роки банки отримали понад 120 млрд гривень збитків, значна частина яких пов'язана з неповерненням кредитних коштів.

І все ж для прориву у кредитуванні фізичних та юридичних осіб потрібно забезпечити банкам реальні гарантії прав кредиторів – тільки після цього можна сподіватися на кредитний бум із подальшим позитивним впливом на темпи економічного розвитку країни [1].

Визначимо основні напрями відновлення банківського кредитування реального сектору економіки є:

- удосконалення правового поля;
- стимулювання банків до надання позик підприємствам малого бізнесу через надання державних гарантій повернення позик;
- зниження від податків коштів, спрямованих на кредитування малого підприємництва або звільнення від податків коштів, спрямованих на кредитування пріоритетних, але ризикових сфер підприємницької діяльності (інновації);
- зниження нормативу резервування для банків, що кредитують малий бізнес;
- сприяння кооперації підприємств малого бізнесу для вирішення своїх фінансових проблем шляхом створення фондів взаємної допомоги;
- сприяння залученню коштів іноземних інвесторів; забезпечення доступності альтернативних джерел кредитування.

Список використаної літератури

1. Захарченко Н. В. Сучасні проблеми кредитування підприємств малого бізнесу в Україні [Текст]/ Н. В. Захарченко, О. В. Власенко // Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи : Збірник матеріалів І Міжн. наук.-практ. конф. 27-28 травня 2016 р. – Одеса: Бондаренко М.О., 2016. – С. 48-50.
2. Коли банки відновлять кредитування реального сектору економіки: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1412072-koli-banki-vidnovlyat-kredituvannya-realnogo-sektoru-ekonomiki>. – Назва з екрана.

К. О. Арнаут

студ. IV курсу

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. О. М. Савастеева

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ЩОДО ЗАРАХУВАННЯ НАДХОДЖЕНЬ ДО ЗАГАЛЬНОГО ФОНДУ БЮДЖЕТУ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОГО КАЗНАЧЕЙСТВА

Необхідність організаційного забезпечення реалізації наведених вище функцій зумовила формування певної структури органів Казначейства в Україні. Державна казначейська служба та його територіальні органи – це самостійні юридичні особи, яким затверджуються окремі кошториси та відкриваються бюджетні та небюджетні рахунки в банках-контрагентах та самому Держказначействі [1].

Організаційна структура Державної казначейської служби України побудована у відповідності з адміністративно-територіальним устроєм держави та складається з трьох рівнів:

- Державна казначейська служба України – центральний рівень;
- Головні Управління Державної казначейської служби України в областях;
- Управління Державної казначейської служби України в районах.

Роль Державної казначейської служби України щодо організації бюджетного процесу чітко зрозуміла, виходячи з завдань та функцій структурних підрозділів центрального апарату Державної казначейської служби України.

Роль Державної казначейської служби України щодо організації бюджетного процесу чітко зрозуміла, виходячи з завдань та

функції структурних підрозділів центрального апарату Державної казначейської служби України.

Організацією казначейського обслуговування бюджетів за доходами займається Управління бюджетних надходжень. Крім того, Управління здійснює контроль за здійсненням бюджетних повноважень при зарахуванні надходжень до загального та спеціального фондів державного бюджету та приймає участь у підготовці проєктів законодавчих і нормативно-правових актів з питань, що належать до компетенції Державної казначейської служби України.

З метою виконання поставлених завдань співробітники Управління вивчають та узагальнюють міжнародний досвід з питань казначейського обслуговування виконання доходної частини державного бюджету, співпрацюють з учбовими закладами, науково-дослідними інститутами, Методологічною Радою при Міністерстві фінансів України з методологічних питань вдосконалення казначейського обслуговування виконання доходної частини державного бюджету, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності про виконання доходної частини державного бюджету, організація роботи по здійсненню бюджетних повноважень при зарахуванні надходжень до загального та спеціального фондів державного бюджету.

Дані щодо надходження доходів до державного бюджету представлені в таблиці 1.

Табл. 1

**Доходи зведеного бюджету України
за січень – вересень 2014-2017 рр.**

Доходи	Роки	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2017 рік проти 2016 р.	
						Абсолютний приріст, млрд грн.	Темп приросту, %
1			3	4	5	6	7
Зведений бюджет, млрд грн., у т.ч.:		333,4	467,9	525,3	741,1	215,8	41,1
-загальний фонд		286,2	431,6	481,2	644,1	162,9	33,9
-спеціальний фонд		47,2	36,3	44,1	97,0	52,9	120,0

Продовження табл. 1

1		3	4	5	6	7
Державний бюджет (без урахування міжбюджетних трансфертів), млрд грн., у т.ч.:	259,3	381,9	404,5	581,1	176,6	43,7
частка у доходах зведеного бюджету, %	77,8	81,6	77,0	78,4	X	X
-загальний фонд	227,3	359,3	376,1	508,6	132,5	35,2
-спеціальний фонд	32,0	22,6	28,4	72,5	44,1	155,3
Місцеві бюджети (без урахування міжбюджетних трансфертів), млрд грн., у т.ч.:	74,1	86,0	120,8	160,0	39,2	32,5
частка у доходах зведеного бюджету, %	22,2	18,4	23,0	21,6	X	X
-загальний фонд	58,9	72,3	105,0	135,5	30,5	29,0
-спеціальний фонд	15,2	13,7	15,8	24,5	8,7	55,1

Джерело: [2].

Отже, організація роботи щодо зарахування надходжень до загального фонду бюджету в органах Державної казначейської служби України унормоване та має певне організаційне забезпечення. На цій основі здійснюється процес казначейське обслуговування виконання бюджетів різних рівнів.

Список використаної літератури

1. Стоян В.І. Казначейська система виконання бюджетів [Текст]/ В.І.Стоян // Фінанси України. – 2002. – №9. – С.56-64.
2. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за січень-вересень 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ibser.org.ua/publications/monitoringcategories/shchomisyachnyu>. – Назва з екрана.

В. О. Атаманенко

студ. IV курсу

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Н. В. Захарченко

МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

Становлення та розвиток ринкових відносин визначає ряд першочергових стратегічних завдань діяльності вітчизняних банків, оскільки ефективно діюча банківська система є рушійною силою економічних перетворень, зі створенням та розвитком якої пов'язане і формування ринку банківських послуг. Сучасні тенденції розвитку національної економіки відображають процес переходу від екстенсивного до інтенсивного розвитку банківської системи, зокрема, усе більше розширення сфер діяльності банків. Це пов'язано зі зростаючим рівнем конкурентної боротьби між банками, а також посиленням ролі небанківських посередників фінансового ринку. Пошук нових джерел залучення ресурсів та сфер застосування капіталів визначає об'єктивну необхідність активного становлення й розвитку такого важливого сегменту фінансового ринку, як ринок банківських послуг. Відповідно, саме для цього кожен банк має вміти управляти такою характеристикою роботи банку як якість банківських послуг.

Вивченням проблем розвитку банківських продуктів займалися багато відомих вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як О. Дзюблюк, К. Р. Макконнелл, О. Гриценко, Л. Примостка, Н. М. Абдикеев, Р. Шиллер та ін.

Поняття «якість банківської послуги» є доволі складним з точки зору розуміння та визначення. Дане поняття є абстрактним, зважаючи на специфічні характеристики банківської послуги. Досліджуючи маркетингову літературу, можна виділити наступні визначення якості послуги: підтвердження (або ні) очікувань споживача послуги; різниця між очікуваннями та сприйняттям споживачів [3]. Відповідно, якість банківської послуги значно залежить від процесу порівняння споживачів своїх очікувань якості банківської послуги до та в момент її споживання.

Таким чином, досить важливим для банку є процес контролю та управління якістю банківських послуг. Даний процес дозволяє банку пристосовуватись до зовнішніх змін на ринку банківських послуг, до бажання клієнтів, до позицій конкурентних установ і т. п. Спостерігаючи за сучасними тенденціями, що склалися у бан-

ківській сфері, можна сказати, що питання управління якістю банківських послуг є доволі актуальним.

В процес управління якістю банківських послуг запропоновано включити наступні етапи:

- 1) проведення оцінювання якості банківських послуг комерційного банку та отримання підсумкової оцінки;
- 2) аналіз показників ефективності роботи банку, що відображають його діяльність з впровадження основних типів послуг;
- 3) формування моделі управління якістю послуг комерційного банку [4].

У такий спосіб, особа, що приймає рішення, перш за все проводить оцінювання якості банківських послуг. Отримуючи підсумкову оцінку працівники банку мають можливість прослідкувати за ставленням клієнтів до банківської послуги. При проведенні аналізу не лише оцінки, а й основних показників ефективності роботи банку, банк матиме змогу прийняти рішення стосовно зміни та (або) вдосконалення тих чи інших параметрів банківської послуги. Відповідно, чим вищою є оцінка якості банківських послуг клієнтом, тим ширшою будуть клієнтська база та задоволеність клієнтів, а, відповідно, і вищими показники ефективності роботи банку [1].

Таким чином, модель управління якістю банківських послуг може бути застосована для тих видів операцій, які за Законом України «Про банки та банківську діяльність» визначені як основні типи операцій, що проводяться банками, а саме: залучення у вклади (депозити) коштів та банківських металів від необмеженого кола юридичних і фізичних осіб; відкриття та ведення поточних (кореспондентських) рахунків клієнтів, у тому числі у банківських металах; розміщення залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні рахунки, коштів та банківських металів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик [2].

Отримавши інструмент для вимірювання задоволеності клієнтів, ефективно побудувавши системну роботу зі зверненнями клієнтів і постійно вдосконалюючи бізнес-процеси, банк вирішує кілька важливих стратегічних завдань: 1) збільшення конкурентоспособності банківських продуктів; 2) виявлення потреб клієнтів; 3) усвідомлення тенденцій розвитку банківських послуг та розуміння майбутніх потреб клієнтів; 4) збільшення повторних продаж; 5) збільшення рівня задоволення клієнтів. Ефективність моделі управління якістю банківських послуг багато в чому залежить від комплексного підходу при її формуванні, обліку довгострокової перспективи реалізації, орієнтації на стандарти якості та постійної оптимізації.

Список використаної літератури

1. Шевцова М.Ю. Ринок банківських послуг: динаміка розвитку та сегментації [Електронний ресурс] / М.Ю. Шевцова, Ю.О. Солодовник. – Режим доступу: http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201152/149_155.pdf. – Назва з екрана.
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 02.12.2010 № 2756VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua. – Назва з екрана.
3. Мироненко М. Ю. Банки та банківська система : підручник [Текст]/ М. Ю. Мироненко, О. Л. Польова. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі Поділля», 2017. – 416 с.
4. Синявська О. О. Застосування методів нечіткої логіки при оцінюванні якості банківських послуг [Текст]/ О. О. Синявська // Моделі управління в ринковій економіці : зб. наук. праць ; заг. ред. та передмова Ю. Г. Лисенка ; Донецький нац. ун-т. – 2014. – С. 300–313.

К. Ю. Бабой

студ. I скороченого курсу

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: ст. викл. С. О. Нікола

ЛІЗИНГОВІ ОПЕРАЦІ І ПРОБЛЕМИ ЇХНЬОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Радикальні зміни економічних умов господарювання, зміни під впливом науково-технічного прогресу сфери обігу та виробництва запроваджують необхідність пошуку та застосування інноваційних методів оновлення матеріально-технічної бази, які є нетрадиційними для господарства нашої країни – лізинг є одним із таких методів.

Лізинг – це діяльність підприємств, спрямована на інвестування залучених чи власних фінансових коштів і полягає в наданні у виключне користування лізингодавцем на встановлений строк лізингоодержувачу майна, що є власністю лізингодавця або набувається ним у власність за погодженням і дорученням лізингоодержувача у продавця майна, за умови сплати визначених лізингових платежів лізингоодержувачем [1, ст. 1].

Лізингодавець за договором фінансового лізингу має право набути у власність річ у постачальника відповідно до встановлених специфікацій та умов лізингоодержувача, а також передати річ у користування на визначений строк не менше одного року за встановлену плату лізингоодержувачу.

Найчастіше у практиці в лізинг передається устаткування з швидкими темпами морального старіння, прилади, верстати, автомобілі, судна, будівельна техніка, трактори, комбайни, споруди, будівлі та ін.

Аналізуючи слабкі та сильні сторони лізингу ми бачимо, що лізинг дає можливість підприємцям користуватися новою технікою та передовими технологіями, швидше оновлювати матеріально-технічну базу, покривати сезонні потреби в технічних засобах на час їх фактичної експлуатації, випробувати нову техніку. Така форма кредиту не потребує в обов'язковому порядку негайного початку платежів. Інколи можливе укладання лізингових угод без необхідності застави. Лізинг підвищує здатність підприємства сплатити майбутні борги і ліквідність підприємства. А також, при лізингуванні з боку лізингодавця можна розраховувати на додаткові послуги (юридичного, інформаційного, сервісного характеру).

Також, суми лізингових угод, у масштабах держави, МВФ не зараховує до національної заборгованості, що підвищує шанси на виживання багатьох країн та їх підприємств.

Однак, лізинг має і деякі вади, незважаючи на цілу низку переваг: триваліша підготовка й складніша організація укладання лізингової угоди; необхідність більшої кількості учасників угоди, ніж при купівлі за рахунок позики; вищі адміністративні витрати. Лізингова угода у кінцевому підсумку виходить дорожчою, ніж позика, оскільки у вартість лізингу закладається і сума амортизації в обов'язковому порядку [2, с. 37].

Незважаючи на широку розповсюдженість лізингу у розвинутих країнах, у вітчизняній практиці такі взаємовідносини ще не дуже розповсюджені через недосконалість законодавчої бази, його порівняну новизну, брак досвіду. В Україні лише 16.12.1997 р. було прийнято закон «Про лізинг», який оцінюється спеціалістами досить критично.

В країнах Прибалтики, наприклад, лізинг розвинувся так широко, що вже розповсюджується навіть на товари побутового застосування.

За рівнем розвитку лізингових відносин Україна перебуває десь на рівні 1990 р. цих країн.

Вітчизняні компанії відносяться до лізингу набагато холодніше, ніж наші західні колеги. Однак, не зважаючи на це, лізингом в Україні вже намагаються займатися. Наприклад, командитне товариство «Лізингова компанія «Укрінтерлізинг», страхова ком-

панія «АСКА» (страхування лізингових угод), Львівська торгово-промислова палата, лізингова компанія «Оптимус», заснована на польському капіталі та деякі інші.

Сьогодні розвиток лізингових взаємовідносин, на думку більшості фахівців, в Україні недостатньо запроваджується ще й через відсутність чіткої узгодженості в діях різних служб і відомств у плані регулювання цього процесу: різні законодавчі акти передбачають різні аспекти лізингу, податкова служба має при цьому свої інтереси, митна – свої і т.д. Без досягнення такої узгодженості перспективи широкого розвитку лізингу в Україні досить сумнівні [3, С. 43].

Україна потребує оновлення основних засобів в усіх галузях економіки, отже розвиток лізингових послуг є особливо актуальним для нашої країни. Лізинг є дуже важливою формою підприємницької діяльності, оскільки для виробників розширяється можливість збуту власної продукції, суб'єкти господарювання матимуть можливість розвивати свою виробничу базу. Лізинг одночасно активізує інвестиції приватного капіталу у сферу виробництва, підвищує конкурентоспроможність малого і середнього вітчизняного бізнесу і поліпшує фінансове становище безпосередніх товаровиробників. Застосування лізингу в Україні сприятиме структурній перебудові економіки та технічному прогресу.

Список використаної літератури

1. Про фінансовий лізинг [Текст]: Закон України від 16.12.1997 // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – №16. – Ст. 68.
2. Ніколенко Ю. В., Діденко М. М., Шегда А. В. Основи економічної теорії [Текст]: Підручник / Ю. В.Ніколенко, М. М.Діденко, А. В.Шегда. – К: Либідь, 2014. – 370 с.
3. Калитка Г. Б. Лізинг: реалії, проблеми, перспективи [Текст]/ Г. Б. Калитка // Фінанси України. – №2. – 2014. – 200 с.

О. В. Баташова-Галінська

студ. III скороченого курсу

спеціальність «Фінанси і банківська справа та страхування»

Науковий керівник: ст. викл. Г. С. Прокоф'єва

СТІЙКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА ЙОГО СКЛАДОВІ

Для вирішення глобальних проблем сучасності, перешкодження погіршенню стану навколишнього середовища, забезпечення не тільки сьогоденного суспільства, але і майбутнього

ресурсами для задоволення потреб, необхідно розробити нову політику – політику стійкого економічного розвитку.

Теоретичні основи стійкого економічного розвитку сформувався в ході роботи Міжнародної у справах навколишнього середовища та розвитку, що була створена Генеральною Асамблеєю ООН, яку у 1983 р. очолив Гро Харлем Брунтланд, колишній прем'єр-міністр Норвегії. Протягом 1983-1987 рр. комісія виконала такі завдання: запропонувала нові довгострокові стратегії у сфері навколишнього середовища, які б дозволили забезпечити сталий розвиток у довгостроковому періоді; рекомендувати шляхи співпраці розвинутих країн та країн, що розвиваються, в галузі охорони навколишнього середовища; розглянути засоби, за допомогою яких світове співтовариство змогло б ефективно розв'язувати проблеми навколишнього середовища; допомогти виявити спільні підходи до розуміння проблем навколишнього середовища та того, що необхідно зробити для успішного вирішення проблем захисту та підвищення якості стану навколишнього середовища, сформулювати довгострокову програму дій для наступних десятиліть та цілі, які повинно поставити перед собою світове співтовариство [1].

На даний момент не існує остаточного тлумачення терміну «стійкий розвиток» [5].

П.Самуельсон дає визначення «стійкого розвитку» як рівноважного розвитку. Рівновага – стан економіки країни, що зберігає здатність до саморегулювання [6]. Стійкий або сталий розвиток – це те, що задовольняє потреби сьогодення, але не ставить під загрозу спроможність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби.

Складовими стійкого розвитку є такі: поняття потреб для існування найбільш вразливих верств населення, що повинні бути предметом першочергового пріоритету; поняття обмежень, зумовлених станом технології й організації суспільства, поєднаних зі спроможністю навколишнього середовища задовольняти теперішні та майбутні потреби [1].

Існують два види стійкості: слабка та сильна. Слабка – зменшення в часі природного та виробничого капіталу; сильна – природний капітал не зменшується, а частина прибутку від продажу невідновних ресурсів повинна спрямуватися на збільшення цінності відновлюваного природного капіталу. Стійкий економічний розвиток має три виміри: економічний, соціальний та екологічний [7].

Співпраця країн у рамках світової економіки має значний вплив на успішне впровадження принципів стійкого розвитку в усьому світі [3]. На досягнення стійкого розвитку в межах міжнародної економіки впливають такі дії: лібералізація торгівлі; надання фінансових ресурсів країнам, що розвиваються; заохочення макроекономічної політики в напрямку охорони навколишнього середовища та розвитку; створення взаємних умов та покращення галузі торгівлі та навколишнього середовища; вирішення міжнародної проблеми заборгованості.

Важливим є створення потенціалу в країнах, що розвиваються, стимулювання всебічного розвитку науки в цих країнах шляхом залучення державних та приватних інвестицій. Досить важливим є проведення активної інформаційно-пропагандистської роботи з метою забезпечення більш глибокого розуміння і підтримки громадськістю стійкого розвитку [4].

Головною проблемою на шляху впровадження стійкого розвитку в світі є високий рівень залежності країн, що розвиваються, від розвинутих країн. Суттєвим недоліком є той факт, що без допомоги розвинутих країн країни, що розвиваються, майже не мають шансів успішно та вчасно здійснити перехід.

Для умов України стійкий розвиток може бути визначений як процес гармонізації продуктивних сил, забезпечення гарантованого задоволення мінімально необхідних потреб усіх членів суспільства за умови збереження й поетапного відтворення цілісності навколишнього середовища, забезпечення рівноваги між потенціалом природи і вимогами людей усіх поколінь [2].

Отже, стійкий розвиток передбачає досягнення рівня, при якому стан використання ресурсів буде цілком задовольняти потреби сучасного суспільства і майбутніх поколінь.

Список використаної літератури

1. Евтеєва С. А. и Перелета Р. А. Наше общее будущее: Доклад Международной комиссии по окружающей среде и развитию (МКОСР) [Текст]/ Пер. с англ. / С. А. Евтеєва и Р. А. Перелета. – М.: Прогресс, 1989 – 371 с.
2. Лункіна Т. І. Сталий економічний розвиток України: сутність, значення [Текст]/ Т. І. Лункіна // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2013. – Вип. 2. – С.35-41.
3. Програма дій «Порядок денний на 21 століття» [Текст]/ Переклад з англ.: ВГО «Україна. Порядок денний на 21 століття». – К.: Інтелсфера, 2000. – 360 с.

4. Програма дій з подальшого впровадження Порядку денного на 21 століття [Текст]/ Переклад з англійської: ВГО «Україна. Порядок денний на 21 століття». – К.: Інтелсфера, 2000. – 58 с.
5. Самуельсон П.А. Экономика [Текст]: Учеб. пособие для студентов, обучающихся по экон. направлениям и специальностям / Пол А. Самуельсон, Вильям Д. Нордхаус; Пер. с англ. под ред. Тарасевича Л. С., Леусского А. И. – М. : Бином: Изд. торговый дом «КноРус», 1997. – 799 с.
6. Шевчук В. Я. Проблеми сталого розвитку України [Текст]/В. Я. Шевчук. – К.:«БМТ», 2001. – 423 с.
7. Філіпенко А.С. Глобальні форми економічного розвитку: історія і сучасність [Текст]/ А.С.Філіпенко. – К.:Знання, 2007. – 670 с.

І. Р. Белякова

студ. I курсу магістратури

спеціальність « Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник к.е.н., доц. В. В. Бутенко

СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ

Інститут місцевих податків і зборів є ключовим у сфері формування доходів місцевих органів влади в більшості розвинених країн, Україна не виняток. Система місцевого оподаткування повинна забезпечувати фінансову незалежність органів місцевого самоврядування.

Питанням розвитку місцевого оподаткування присвятили свої дослідження М. Бадида, К. Павлюк, О. Кириленко, В. Кравченко, О. Шевченко, Ю. В. Пасічника, Н. В. Сошки, С. І. Юрія та ін.

Метою роботи є дослідження історії становлення і розвитку системи місцевого оподаткування в Україні, аналіз її сучасного стану.

Система місцевого оподаткування можна розуміти як сукупність податків і зборів, що справляються у встановленому законами України порядку і частково або повністю формують місцеві бюджети. В умовах незалежної України початок формування інституту місцевого оподаткування був покладений разом із прийняттям 20 травня 1993 р. Декрету Кабінету Міністрів України «Про місцеві податки і збори» [1], яким були визначені п'ятнадцять видів місцевих податків і зборів: збір за паркування автомобілів;; збір за видачу ордера на квартиру; збір за виграш на бігах; збір з власників собак; збір за участь у бігах на іподромі; ринковий збір; збір з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі; пода-

ток з реклами; курортний збір; збір за право використання місцевої символіки; збір за право проведення кіно– і телезйомок; збір за проведення місцевих аукціонів, конкурсного розпродажу і лотерей; комунальний податок; збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі; податок з продажу імпортованих товарів; податок на нерухоме майно (нерухомість), відмінне від земельної ділянки. У червні цього ж року перелік був доповненим ще одним – податком з продажу імпортованих товарів.

У 1997 р. склад системи оподаткування був уточнений новою редакцією Закону України «Про систему оподаткування» [2], яким встановлювалися два місцевих податки та чотирнадцять місцевих зборів. До місцевих податків додали ще податок з реклами та комунальний податок. До місцевих зборів включалися: готельний збір; збір за припаркування автотранспорту; ринковий збір; збір за видачу ордера на квартиру; курортний збір; збір за участь у бігах на іподромі; збір за вигреш на бігах на іподромі; збір з осіб, які беруть участь у грі на тоталізаторі на іподромі; збір за право використання місцевої символіки; збір за право проведення телезйомок; збір за проведення місцевого аукціону, конкурсного розпродажу і лотерей; збір за проїзд по території прикордонних областей автотранспорту, що прямує за кордон; збір за видачу дозволу на розміщення об'єктів торгівлі та сфери послуг; збір з власників собак.

Проаналізувавши цей період становлення місцевих податків та зборів, можна зазначити, що вони були малоефективні, це відбувалося через те, що податки охоплювали нематеріальне виробництво та сферу послуг, а ці галузі малорозвинені в Україні. Можна погодитися з думкою вчених, що система, яка існувала до 2011 р. була застаріла та потребувала серйозних змін. Саме тому прийняття Податкового Кодексу (ПКУ) [3] було необхідною мірою [4].

Серед істотних змін, які трапились після прийняття ПКУ це було скорочення числа місцевих податків та зборів, які були малоефективні; з'явився абсолютно новий податок – податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Саме цей податок став найбільш стабільним доходом для місцевих бюджетів, які не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів.

Значні зміни сталися в податковому законодавстві, які вступили в дію з 01.01.2015 р. (відповідно до Закону України «Про внесення змін у Податковий кодекс та деякі закони України»). Згідно з цим законом змінюється оподаткування нерухомості: тепер не обкладаються цим податком квартири площею до 60 м² і будинки

до 120 м2. Крім того, вводиться акцизний податок із роздрібного продажу пива, алкогольних напоїв, тютюнових виробів і палива в розмірі 5 % від реалізації, який зараховуватиметься до місцевих бюджетів [5].

Висновок. Проаналізувавши становлення системи місцевого оподаткування слід зазначити, що вона постійно змінювалась, оновлювався склад місцевих податків, що, в свою чергу, покращувало саму систему місцевого оподаткування в Україні. Сучасний етап також вносить свої зміни шляхом реалізації податкової реформи, вирішення на законодавчому рівні проблем удосконалення системи місцевого оподаткування та зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів. Необхідними є подальші реформаторські дії, спрямовані на регулювання чинного законодавства, для зміцнення матеріально-технічної бази місцевого самоврядування.

Список використаної літератури

1. Про місцеві податки і збори: Декрет Кабінету Міністрів від 20.05.1993 р. № 56-93 (втратив чинність) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/56-93>. – Назва з екрана.
2. Про внесення змін до Закону України «Про систему оподаткування»: Закон України від 18.02.1997 № 77/97-ВР (втратив чинність) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/77/97-вр>. – Назва з екрана.
3. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/275517>. – Назва з екрана.
4. Податкова система Андрущенко В. Л. [Текст]: Навчальний посібник / за заг. ред. Андрущенко В. Л. – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 416 с.
5. Система місцевих платежів в Україні: теорія, історія, перспективи [Текст]: кол. моногр. / [М. І. Карлін, О. М. Карліна, Л. В. Єлісеєва та ін.]; за заг. ред. М. І. Карліна, І. О. Цимбалюк. – Луцьк : Вежа-Друк, 2017. – 188 с.

М. О. Вакутіна

студ. II скороченого курсу

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: ст. викл. О. О. Колесник

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ БАНКОМ

Сучасні тенденції у розвитку вітчизняної банківської системи вимагають суттєвої трансформації системи фінансового менеджменту банків (ФМБ) – використання нових технологій управління фінансами. Такі сучасні технології, як збалансована система

показників, бенчмаркінг, фінансовий контролінг та інші формулюють підґрунтя для запровадження нового підходу у ФМБ – технологічного. Незважаючи на те, що у світовій практиці вже існує успішний досвід використання цих технологій, більшість банків застосовують їх незалежно від стадій життєвого циклу, які відрізняються стратегічними орієнтирами, інтенсивністю розвитку, фінансовими потребами банку тощо. Застосування не узгоджених зі стадією життєвого циклу банку (ЖЦБ) технологій управління фінансами може призвести до невідповідності реальних результатів від їх упровадження очікуванням менеджменту банку та інших стейкхолдерів, до помилкового вибору стратегії та засобів її реалізації, низької ефективності рішень, які виробляються у системі ФМБ, фінансових втрат. Виходячи з цього, використання технологічного підходу у ФМБ потребує врахування специфіки стадій ЖЦБ при формуванні технологій управління фінансами банку. Фундаментальні засади ФМБ закладено у працях зарубіжних учених, серед яких Г. М. Азаренкової, О. В. Васюренка, О. В. Дзюблюка, Ж. М. Довгань, І. І. Д'яконової, І. Б. Івасіва, О. А. Кириченка, С. М. Козьменка, О. М. Колодізева, Л. В. Кузнецової, В. І. Міщенко, Т. Г. Савченка, І. В. Сала, Б. В. Самородова, Л. О. Примостки, Н. П. Шульги та ін. Незважаючи на значну кількість наукових розробок з досліджуваної проблематики, низка теоретичних і прикладних проблем залишається невирішеною. Подальшого дослідження потребує комплекс питань, пов'язаних з удосконаленням теоретико-методологічного базису ФМБ шляхом запровадження технологічного підходу, обґрунтуванням концепції формування технологій управління фінансами банку, з ідентифікацією стадії ЖЦБ, формуванням фінансової стратегії на різних стадіях ЖЦБ, розробленням методичного забезпечення вибору комплексних і спеціальних технологій управління фінансами банку тощо. Відсутність цілісного уявлення про технологічний підхід у ФМБ зумовила актуальність дослідження, його мету, завдання і зміст.

Загальновідомим є той факт, що розвиток сучасної цивілізації став можливим завдяки переходу від мистецтва виготовлення продукції до технології її виробництва. Сучасне суспільство неможливо уявити без технологій, які проникають у всі сфери діяльності.

Технологічний підхід у фінансовому менеджменті банку передбачає його розгляд з позицій сукупності узгоджених між собою комплексних (збалансована система показників, бенчмаркінг, фінансовий контролінг) та спеціальних (технології управління кре-

дитними операціями, операціями з залучення коштів, валютними операціями, операціями з цінними паперами, операціями з розрахунково-касового обслуговування) технологій управління фінансами. Переваги технологічного підходу полягають у можливості вибору найбільш доцільних з переліку вже розроблених та використовуваних на практиці технологій управління фінансами або створення самонастроювальних технологій відповідно до внутрішніх і зовнішніх параметрів функціонування та розвитку банку. Технологічний підхід у фінансовому менеджменті банку передбачає особливості його застосування на різних стадіях життєвого циклу, що обумовлює необхідність коригування принципів фінансового менеджменту банку. Поряд із важливістю визначення принципів для формування сучасних технологій управління фінансами банку слід відзначити обмеженість наукових напрацювань у цій сфері, які спрямовані переважно на застосування традиційних принципів фінансового менеджменту та загальноуправлінських принципів.

Враховуючи спільні риси у принципах еволюційної теорії й теорії життєвого циклу організації, доцільно об'єднати їх у групу принципів еволюційності та виокремити наступні:

- спадковість (результативність управління фінансами банку, а також перехід банку з однієї стадії життєвого циклу на іншу в значній мірі обумовлені накопиченим рівнем зрілості системи менеджменту банку);
- еластичність (результативність фінансового менеджменту банку є чутливою (у певній пропорції) до зміни технологій управління фінансами);
- відбір (перелік технологій управління має постійно переглядатися та тестуватися з метою відбору найбільш ефективних);
- диференціація (технології управління фінансами банку мають обиратися диференційовано залежно від специфіки банку, стадії життєвого циклу, сформованого рівня зрілості системи фінансового менеджменту та ін.);
- інерція (перехід на нову стадію життєвого циклу банку відбувається з певним часовим лагом після початку та закінчення застосування відповідних технологій управління фінансами);
- безперервність (безупинність процесу зміни стадій життєвого циклу банку надає можливість адаптації до особливостей кожної стадії через модифікацію технологій управління фінансами банку).

Дотримання цих принципів сприятиме ефективній реалізації існуючих технологій управління фінансами банку та створить

основу для формування цілісної системи таких технологій, які відповідатимуть етапу його розвитку та складатимуться зі скоординованих, узгоджених та впорядкованих управлінських процедур.

Список використаної літератури

1. Кузнецова Л. В. Фінанси банку: теорія, методологія, управління [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Л. В. Кузнецова. – Одеса, 2009. – 35 с.
2. Двірко Ю. В. Методичні аспекти застосування бенчмаркінгу в діяльності торговельних підприємств споживчої кооперації [Текст]/ Ю. В. Двірко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013. – № 1. – С. 112–121.
3. Чмутова І. М. Етапи впровадження системних технологій фінансового управління у банківську діяльність [Текст]/ І. М. Чмутова // Вісник Одеського національного університету. Серія «Економіка». – Одеса : Гельветика. – 2014. – Т. 19. – Вип. ¾. – С. 116–120.

А. С. Гудима

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. В. В. Бутенко

АНАЛІЗ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО ТА МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ТА СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Фінансування соціальної сфери посідає значне місце в усіх сферах суспільного життя. Результативність фінансування соціального захисту населення залежить від діяльності державних та місцевих органів влади та ефективного використання бюджетів різних рівнів в умовах децентралізації. Здійснення ефективної політики соціального захисту населення вимагає створення відповідного фінансового механізму її реалізації, здатного забезпечити добробут кожного громадянина України. За останні роки безпосередній вплив на видаткову діяльність органів влади справила запроваджена реформа з міжбюджетних відносин, метою якої є посилення ролі місцевої влади в суспільному секторі економіки, що свідчить про необхідність аналізу видаткової частини зведеного, державного та місцевих бюджетів.

Питання пов'язані з ефективним фінансуванням соціальної сфери, висвітлені у працях таких вітчизняних економістів, як: А. Ю. Огінська Д. А. Ковалевич, О. В. Степанова, Л. Б. Баранник. Проте проблеми фінансування соціальної сфери існують, і їх

розв'язання є одним і зважливих завдань у підвищенні соціального розвитку держави.

Метою даного дослідження є аналіз стану бюджетного фінансування соціального захисту та соціального забезпечення в Україні.

Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення населення займають значне місце у видатках бюджету при тому, що не встановлено стабільних структурних економічних пропорцій і сфера фінансування соціальних видатків є найбільш нерегульованою.

За визначенням А. Ю. Огінської, видатки бюджету на соціальний захист – це кошти, спрямовані окремим верствам населення при повній, частковій або тимчасовій втраті працездатності, втраті годувальника, у випадку безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та інших випадках, передбачених законом, а також за певних економічних умов всім членам суспільства (під час зростання інфляції, спаду виробництва, економічної кризи тощо) задля забезпечення необхідних соціальних гарантій та стандартів [2, с.13].

В Україні бюджетне фінансування соціального захисту та соціального забезпечення населення здійснюються сьогодні відповідно до положень ст. 87-91 Бюджетного кодексу України за рахунок державного та місцевих бюджетів та спрямовуються на фінансування: соціального захисту у випадку непрацездатності; соціального захисту пенсіонерів; соціального захисту ветеранів війни та праці; соціального захисту сім'ї, дітей та молоді; соціального захисту безробітних; допомогу у вирішенні житлового питання; соціального захисту інших категорій населення; фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері соціального захисту [1]. Видатки Зведеного бюджету України на соціальний захист та соціальне забезпечення за січень-вересень 2017 р. становлять 196 941,6 млн грн., що більше ніж у 2015 р. майже в 2 рази (табл.1).

Зміна структури Зведеного бюджету України свідчить про збільшення ролі місцевих бюджетів у наданні суспільних послуг населенню. За 3 квартали 2017 р. їх частка зросла на 12,71 % порівняно з трьома кварталами 2015–2016 рр. (з 41,74% до 54,45%). Відповідно, частка державного бюджету знизилася з 59,4% до 45,55%. Кардинальні зміни в структурі видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення як державного, так і місцевих бюджетів відсутні. Проте протягом 2015–2017 рр. все ж відбуваються певні коливання в питомій вазі кожної з функцій державних та місце-

вих органів влади. У державному бюджеті протягом січня-вересня 2017 р. порівняно з січнем-вереснем 2016 р. частка видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення знизилася з 59,4% до 45,55%, що пояснюється тим, що частину фінансування соціальних функцій державних органів влади було передано на місцевий рівень (табл. 1).

Табл. 1

Видатки бюджетів різних рівнів на соціальний захист та соціальне забезпечення

За 3 квартали	Державний бюджет (млн. грн.)	% від Зведеного бюджету	Місцевий бюджет (млн. грн.)	% від Зведеного бюджету
2015 рік	64 296, 8	58,26	46 065, 3	41,74
2016 рік	105 405, 6	59,4	72 035, 4	40,6
2017 рік	89 699, 8	45,55	107 241, 8	54,45

Джерело: сформовано автором на основі даних [3].

Щодо місцевих бюджетів, то ситуація протилежна державному бюджету. З огляду на розширення з 2015 р. повноважень органів місцевого самоврядування за січень-вересень 2017 р. порівняно з січнем-вереснем 2015 р. зросла частка видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення – на ці цілі в поточному періоді було витрачено 107, 241 млрд грн, що майже в 2,3 рази більше, ніж за січень-вересень 2015 р.

Отже, аналіз видатків державного та місцевих бюджетів на соціальну сферу за січень-вересень 2017 р. показав відхилення порівняно з попередніми роками, що є цілком обґрунтовано. Збільшення у структурі видатків на соціальний захист за рахунок коштів місцевих бюджетів відбулося в результаті фінансової децентралізації: прийнято зміни до бюджетного та Податкового кодексів України щодо передачі органам місцевого самоврядування додаткових бюджетних повноважень і закріплення стабільних джерел доходів для їх реалізації. Проте необхідно продовжувати удосконалювати міжбюджетні відносини в напрямі збільшення повноважень місцевих органів влади під час розрахунку потреби у фінансових ресурсах для соціального захисту населення.

Список використаної літератури

1. Бюджетний Кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>. – Назва з екрана.
2. Огінська А. Ю. Роль видатків бюджету на соціальний захист у реалізації соціальної політики держави [Текст]/ А. Ю.Огінська // Наука й економіка. – 2014. – № 2 (34). – С. 11-16.
3. Офіційний веб-сайт Державної Казначейської Служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>. – Назва з екрана.

В. В. Гудков

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. О. М. Савастєєва

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ НА 2018 РІК

Скорочення кредитування економіки, несприятливий інвестиційний клімат у країні, зменшення внутрішнього ринку – фактори що створюють гостру потребу у своєчасному прийнятті збалансованого та об'єктивно реального Державного бюджету, що в свою чергу вимагає детального аналізу динаміки сучасних бюджетних надходжень а також прогнозування її на наступний період.

В умовах нестабільної економіки проблеми формування доходів бюджету і забезпечення їх ефективного використання постають вкрай важливим питанням. Дослідження джерел формування бюджету необхідно проводити постійно, тому метою роботи є проведення аналізу проекту Державного Бюджету України на 2018 рік.

У прийнятому проекті парламент передбачив вирішення низки нагальних питань як соціального, так і економічного характеру.

У 2018 р. доходи держбюджету встановили на рівні 913,6 млрд грн, що на 142,3 млн більше, ніж минулого року. Зокрема, доходи загального фонду – 839, 8 млрд грн і доходи спецфонду – 73,7 млрд грн [5].

Витрати передбачені на суму в 988,6 млрд грн, що на 147 млн більше, ніж минулого року. Слід відзначити, що видатки із загального фонду становитимуть 906,6 млрд грн, а зі спецфонду – 81,9 млрд грн [2].

Таким чином, дефіцит державного бюджету в 2018 р. становитиме 75 млрд грн (2,4% ВВП).

Граничний обсяг дефіциту бюджету визначено в сумі 81,8 млрд грн. Втім, він не перевищить граничного показника і

збережеться в межах 2,4% від ВВП країни. Крім того, держборг України становитиме 1,9 трлн грн (60% ВВП на відміну від 63% у 2017 р.). Також у новому бюджеті передбачається зростання ВВП на рівні 3%, а інфляцію – 9%. Водночас передбачено, що у 2018 р. курс долара США по відношенню до гривні встановлено на рівні 29,3 грн. за 1 долар США.

Мінімальна заробітна плата має зрости на 16% – до 3723 грн. Також розглядається можливість підняття зарплатні після першого кварталу. Що стосується прожиткового мінімуму, то він у новому році повинен вирости на 9%. Так, з 1 січня 2018 р. прожитковий мінімум становитиме 1700 грн, з 1 липня – 1777 грн, з 1 грудня – 1853 грн.

З бюджету виділили гроші на підтримку малозабезпечених сімей та інших одержувачів соціальної допомоги. На такі потреби виділено 59,9 млрд грн, що на 6 млрд більше, ніж у 2017 р. Відзначимо, що на субсидії в 2018 р. планується виділити приблизно 71 млрд грн [4].

Наступного року на дорожній фонд виділили рекордну суму – 46,7 млрд грн, що на 11,7 млрд грн більше, ніж у 2017 р. І ще 11,5 млрд становитиме субвенція на будівництво, ремонт і утримання доріг.

Слід зазначити, що особливу увагу наступного року приділено фінансуванню оборонних відомств. Витрати за цією статтею збільшили до 165 млрд грн, що на 21,3 млрд грн більше, ніж у 2017 р. Із зазначеної суми на фінансування Міністерства оборони виділили 86,1 млрд грн. З держбюджету на потреби поліцейських виділили 24,4 млрд грн. Державній службі з надзвичайних ситуацій – 11,2 млрд грн. На фінансування Служби безпеки передбачили 7,6 млрд грн [2].

Міністерство освіти і науки України отримує 31,3 млрд грн, зокрема на Держслужбу якості освіти – 30,9 млн грн. Крім того, 6,7 млрд грн передбачено для підвищення заробітної платні педагогічним працівникам. Ще 100 млн грн. передбачено для модернізації та оновлення матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів. Міністерству охорони здоров'я України загалом виділили 26,5 млрд грн, зокрема на Нацслужбу здоров'я України – 8,2 млрд грн. На централізоване придбання медикаментів та лікувального харчування з держбюджету передбачено 5,9 млрд грн, 1 млрд грн. – на відшкодування вартості лікарських засобів для лікування окремих захворювань, а 150 млн – на ангиографічне обладнання [2].

Для місцевих бюджетів передбачено 556,1 млрд, що на 73 млрд грн (15,1%) більше порівняно з 2017 р. Прогнозується, що доходи місцевих бюджетів становитимуть 253,1 млрд. Також їм додатково нададуть 6 млрд грн. – до Державного фонду регіонального розвитку, 5 млрд субвенцій на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку територій та ще 1,9 млрд субвенцій на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад [5].

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що доопрацьований проект державного бюджету України на 2018 рік в цілому реалістичний і відповідає вимогам Міжнародного валютного фонду, але фахівці вважають, що деякі доходи кошторису дещо завишені, що провокує інфляційний ризик [4].

Проект змін до бюджету 2018, спрямований на подальшу підтримку запровадження процесів децентралізації в Україні із продовженням фінансової підтримки органів місцевого самоврядування виконувати свої повноваження, зокрема у сфері освіти та медицини. На перспективу бюджетна політика України повинна бути направленою саме на забезпечення реальної самостійності місцевих бюджетів у наданні населенню місцевих суспільних благ та послуг.

Список використаної літератури

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>. – Назва з екрана.
2. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>. – Назва з екрана.
3. Державна фіскальна служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua>. – Назва з екрана.
4. Держбюджет 2018: плюси та мінуси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://misto-tv.poltava.ua/news/26790/>. – Назва з екрана.
5. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua>. – Назва з екрана.

К. С. Гуржий

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. М. А. Дем'янчук

МОДЕЛЮВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Сучасний розвиток українського страхового ринку загострив конкуренцію між страховими компаніями, про що свідчать дослідження [1] та викликало необхідність застосування маркетингу,

як основного інструменту для залучення клієнтів та утримання конкурентної позиції. Використання маркетингової стратегії надає учасникам ринку можливості адаптації в умовах невизначеності та досягнення планових показників діяльності в довгостроковій перспективі. Сучасні страхові компанії України для успішного конкурсування в складних ринкових умовах мають постійно шукати нові шляхи та методи підвищення власної конкурентоспроможності, що викликає потребу в розробці стратегічних планів страхового маркетингу.

Вагомий внесок у розробку теоретичних та прикладних проблем стратегічного маркетингового управління зробили як зарубіжні вчені: Бр. Альстренд, І. Ансофф, Дж. Куін, Ф. Котлер, Дж. Лемпел, Г. Мінзберг, М. Портер, Д. Хасі, А. Чандлер та ін., так і вітчизняні автори: В. Д. Базилевич, Л. Є. Довгань, І. Л. Морозова, В. М. Немцов, Н. П. Ніколенко, С. С. Осадець, Л. І. Рейтман, Т. А. Ротов, А. С. Руденко, Б. Ю. Сербіновський, О. Ю. Шматко та ін. В роботах цих вчених висвітлено підходи до побудови та обґрунтування маркетингової стратегії підприємства, запропоновано різні погляди на сутність та оцінювання ефективності маркетингової діяльності, визначено проблеми та позитивні результати практики формування маркетингової стратегії вітчизняних підприємств. Однак моделювання маркетингової стратегії саме страхових компаній є недостатньо дослідженим і розкритим. Тому метою роботи є моделювання маркетингової стратегії страхової компанії.

Маркетингова стратегія страхової компанії – це комплексна реалізація даних, отриманих страховиками у процесі дослідження ринку, що дає змогу провести оцінку матеріалів за станом ринку в динаміці та виробити оптимальну стратегію страховика. Вона реалізується за допомогою таких інструментів [2]: 1) дослідження та сегментація ринку; 2) політика в галузі розробки страхових послуг та їх позиціонування; 3) цінова політика; 4) спосіб організації продажу страхових послуг та визначення каналів їх збуту; 5) політика формування споживчого попиту.

Сучасна теорія маркетингу накопичила досить велику кількість моделей та підходів до формування маркетингової стратегії. Основними з них є матриця розвитку товару / ринку (І. Ансоффа), матриця конкуренції (М. Портера), матриця росту / частки ринку (матриця Бостонської консалтингової групи) та модель привабливості / конкурентоспроможності (матриця Мак Кінсі). Однак на практиці більшість українських підприємств, в тому чис-

лі й страхових компаній, не використовує жодну з них, оскільки використання цих моделей та підходів у діяльності українських страхових компаній є проблематичним у зв'язку з нестачею достовірної інформації стосовно стану, розміру, ємності, прибутковості ринку та інших показників через наявність тіньового сектору від 50 до 80% економіки; неможливістю багатьох страхових компаній проведення досліджень за рахунок власних коштів; організацією більшості страхових компаній за лінійно-функціональною схемою і стратегічні бізнес-одиниці не виділяються, тобто окремі напрями діяльності не порівнюються з точки зору економічної ефективності тощо.

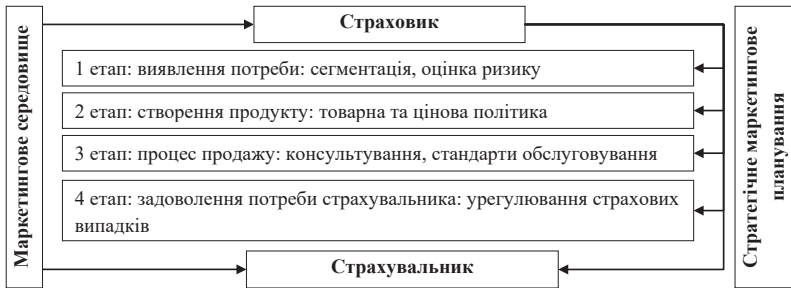
Основними елементами маркетингової стратегії страхової компанії є [3]: позиціонування страхових продуктів і послуг компанії за допомогою виявлення перспективних для компанії географічних, соціальних, демографічних ринкових сегментів, на які страховик має намір направити свої зусилля, створення перспективних і затребуваних страхових продуктів і послуг; формування програми стимулювання збуту страхових продуктів і послуг; розробка життєвого циклу страхових продуктів і послуг; оцінка перспектив розвитку потенційних ринків і ефективності маркетингової діяльності на страховому ринку.

Ефективні маркетингові стратегії надають страховим компаніям можливість вибирати найбільш перспективні цільові сегменти і розробляти для них відповідні маркетингові комплекси [4].

Страховий менеджмент, складовою якого є маркетингове стратегічне планування охоплює весь процес взаємодії страховика та страхувальника. Взаємодію страховика та страхувальника в рамках процесу стратегічного маркетингового планування можна представити у вигляді послідовних етапів (мал. 1).

Взаємодія страховика і страхувальника в процесі стратегічного маркетингового планування відбувається під впливом таких факторів маркетингового середовища, як цільові ринки (сукупність споживачів, для яких характерні однакові потреби та однакова реакція на комплекс маркетингу, що пропонується компанією), канали розподілу (сукупність страхових посередників, послугами яких користується страховик в процесі реалізації страхових продуктів), конкуренти (особливу увагу страховику слід звертати на конкурентну боротьбу з іншими страховими компаніями і з іншими фінансовими установами в процесі залучення заощаджень кінцевих кредиторів), контактні аудиторії (фінансові організації та

державні установи, які окрім покладених на них обов'язків можуть виступати і партнерами страховиків в реалізації страхових продуктів) та фактори макросередовища.

Мал. 1 Модель взаємодії страховика та страхувальника в рамках процесу стратегічного маркетингового планування

Зважаючи на складність та багатогранність процесу страхового маркетингу, враховуючи проведені теоретичні дослідження щодо його сутності, вважаємо за доцільне застосування такої моделі щодо розробки стратегічного маркетингового планування діяльності страхових компаній:

1. Побудова загальної стратегії розвитку страхової компанії з урахуванням прогнозу розвитку страхового ринку.
2. Визначення маркетингових стратегічних цілей розвитку страховика.
3. Розробка маркетингової стратегії страховика з дотриманням ієрархічності розробки стратегічних альтернатив.
4. Розробка маркетингового бюджету страхової компанії на основі таких варіантів: формування бюджету «зверху вниз», з врахуванням «існуючих категорій споживачів», «знизу доверху».
5. Визначення ефективності страхового маркетингу та стратегічного маркетингового планування діяльності страхової компанії.

Запропоноване моделювання маркетингової стратегії розвитку страхової компанії надасть можливість містити у собі розгорнутий опис намічених заходів, термінів їх виконання та відповідальних за це осіб, а також очікуваних наслідків (зокрема, передбачуваний розмір показників ефективності діяльності) в результаті виконання дій, передбачених стратегією, що в свою чергу надасть можливість здійснювати контроль за маркетинговою діяльністю.

Список використаної літератури

1. Дем'янчук М. А. Сучасні тенденції розвитку страхового ринку України / М. А. Дем'янчук, М. В. Сулакова // Актуальні напрями розвитку економіки: теорія і практика : Збірник матеріалів 70-ї наукової конференції, м. Одеса, 23-25 квітня 2014 р. – С. 18–21.
2. Долгошея Н. О. Страхування в запитаннях та відповідях: навч. посіб. / Н. О. Долгошея. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 318 с.
3. Литовченко І. Л. Стратегічне маркетингове планування в страхових компаніях: [монографія] / І. Л. Литовченко, О.В. Рулінська, Л.В. Новошинська, В.Г. Баранова. – Одеса : ИНВАІЦ, 2014. – 280 с.
4. Журавльова Т.О. Формування маркетингової стратегії страхової компанії [Текст] / Т.О. Журавльова// International Scientific-Practical Conference Modern Transformation of Economics and Management in the Era of Globalization: Conference Proceedings. January 29, 2016. Klaipeda: Baltija Publishing. – P. 172-175.
5. Клепікова О. Моделивання маркетингової стратегії страхової компанії [Текст]/ О. Клепікова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2013. – № 6 (147). – С. 55– 61.

О. Г. Гуцул

студ. І курсу магістратури

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н. проф. Т. О. Журавльова

МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ ЯК ОСНОВА РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

В сучасних умовах розвитку України значно посилюється роль фінансів місцевого самоврядування. Виникає необхідність розширення та зміцнення фінансової бази місцевих органів влади, на які покладено виконувати свої повноваження відповідно до чинного законодавства України [3].

Основою формування Державного бюджету України є місцеві бюджети. Місцевий бюджет – це план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення функцій та повноважень місцевого самоврядування [2].

Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування – є реальною основою місцевих фінансів, а отже реальними носіями відносин органів місцевого самоврядування з органами державної влади, суб'єктами господарювання і населення. Фінансові ресурси – є головною ознакою фінансової незалежності та самодостат-

ності органів місцевого самоврядування у виконанні ними реальних владних функцій. [3].

Чорноморськ – це місто обласного підпорядкування Одеської області. Головним завданням соціально-економічного розвитку м. Чорноморська є збереження економічної стабільності міста і, на цій основі, зростання життєвого рівня населення. Темпи економічного зростання, що були досягнуті промисловими, транспортними, будівельними, комерційними підприємствами міста за останні роки, дають можливість для подальшого сталого розвитку всіх галузей економіки та соціальної сфери м. Чорноморська.

Табл. 1

Структура місцевих доходів м. Чорноморськ у 2017 р.

Показники	План 2017р. (уточнений)	Факт 2017р.	% виконання плану,	Відхилення факт/план	Факт 2016р.	Темп росту 2017/2016, %
Доходи	817 034,2	837 557,3	102,5 %	+ 20 523,1	587 790,3	142,5 %
в тому числі :						
Загальний фонд (без субвенцій)	459 923,0	483 860,6	105,2 %	+ 23 937,6	396 497,1	122,0 %
Спеціальний фонд (без субвенцій)	97 022,5	94 668,8	97,6 %	- 2 353,7	32 588,9	у 2,9 рази
Субвенції	260 088,7	259 027,9	99,6 %	- 1 060,8	158 704,3	163,2 %

Джерело: [4].

Як видно із таблиці 1, фактично до бюджету м. Чорноморськ протягом 2017 р. надійшло 837 557,3 тис. грн. (102,5 % виконання планового показника), в т.ч. до загального фонду – 739 151,6 тис. грн. (103,3 %) та спеціального – 98 405,7 тис. грн. (96,7 %).

Прогноз доходів бюджету м. Чорноморська на 2018 рік (з урахуванням освітньої та медичної субвенцій) обраховано в сумі 816 296,0 тис. грн., у тому числі сума доходів:

- загального фонду (без субвенцій) – 539 481,1 тис. грн.;
- спеціального фонду – 25 144,2 тис. грн., в т.ч. бюджет розвитку – 6 000,0 тис. грн.;
- субвенції – 251 670,7 тис.грн., в т.ч.:

- освітня субвенція – 79 568,7 тис.грн.;
- медична субвенція – 58 285,8 тис.грн.;
- на здійснення державних програм соціального захисту – 110 492,7 тис.грн.;
- на відшкодування вартості лікарських засобів для лікування окремих захворювань – 1 647,3 тис.грн.;
- на централізовані заходи з лікування хворих на цукровий та нецукровий діабет – 1 676,2 тис.грн. [1].

Табл. 2

Структура видатків місцевого бюджету м. Черноморськ у 2017 р.

Напрямок видатків	Сума (млн.грн.)	Питома вага
Соціальний захист	157 979,7	19%
Освіта	188 871,3	23%
Охорона здоров'я	124 683,7	15%
Будівництво	29 370,0	4%
Цільові фонди	58 926,0	7%
Інші послуги, пов'язані з економічною діяльністю	20 095,4	2%
Реверсна дотація	32 057,7	4%
Державне управління	36 506,7	4%
Інші видатки	4 031,8	1%
Культура і мистецтво	24 750,1	3%
Житлово-комунальне господарство	128 029,4	15%
Засоби масової інформації	2 535,5	< 1%
Фізична культура і спорт	5 244,6	1%
Утримання та розвиток інфраструктури доріг	17 492,8	2%
Субвенція з місцевого бюджету державному бюджету	4 354,1	1%

Джерело: [4].

Таким чином можна зробити висновок, що для позитивних змін в існуючій системі фінансування органів місцевого самоврядування необхідно:

- забезпечити ефективне залучення та використання фінансових ресурсів;
- закріпити інструменти та важелі впливу громадськості на планування і управління фінансовими ресурсами;
- сприяти, контролювати, реформувати та розширювати використання місцевих запозичень органами місцевого самоврядування.

Список використаної літератури

1. Пояснювальна записка до проекту рішення Чорноморської міської ради «Про бюджет міста Чорноморська на 2018 рік» [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт м. Чорноморська – Режим доступу: <http://cmr.gov.ua/>. – Назва з екрана.
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 25.05.1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрана.
3. Тимошенко О.В. Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування в умовах фінансової незалежності територіальних громад [Текст] / О.В. Тимошенко // Економічна наука. – 2010. – №1. – С. 72-74.
4. Чорноморська міська рада України «Бюджет міста за 2017 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cmr.gov.ua/prozora/byudzhet-msta/>. – Назва з екрана.

С. В. Дашенко

студ. II скороченого курсу

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., проф. Т. О. Журавльова

РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ДЕРЖАВИ

Ринок страхування як частина потужної фінансово-кредитної системи набуває все більшого значення в світлі посилення конкуренції та розвитку ринкових відносин. Зі страхуванням пов'язані всі складові життєдіяльності людини та економіки. Розвиток страхового ринку є похідною соціально-економічного розвитку країни. Держава зацікавлена у розвитку страхового ринку, оскільки все зумовлюється тим, що завдяки страхуванню підвищується соціальний захист населення, зменшується навантаження на державний бюджет при відшкодуванні збитків природно-тех-

ногенного характеру, переносяться державні виплати з коштів бюджету на страхові виплати. Від того, на скільки ефективно функціонує страховий ринок залежить розв'язання багатьох проблем, які стоять перед економікою держави.

Хоча страховий ринок України і пройшов стадію формування, але досі знаходиться на етапі свого розвитку. За оцінками експертів, покриття страхового поля в Україні становить 3–5%, тоді як у країнах Західної Європи – понад 90%. Це свідчить про наявність в Україні великих невикористаних резервів розвитку страхового ринку, реалізація яких значною мірою залежить від ефективності функціонування національної економіки [1, с. 31].

Основними індикаторами розвитку страхового ринку є показники: показник «щільності страхування» – розрахунок страхової премії на душу населення;

- показник «проникнення страхування» – відношення страхової премії до ВВП;
- обсяг страхової премії;
- співвідношення страхової виплати і суми страхової премії [2].

Показник глибини ринку чи показник проникнення страхування є важливим індикатором функціонування страхового ринку, показником оцінки впливу страхування на соціально-економічний розвиток країни. Даний показник розраховується як частка страхової премії у ВВП, що дає можливість оцінити стан страхового ринку в країні (мал. 1).

Мал. 1. Рівень проникнення страхування в Україні на 2012–2017 рр.,% [3]

Аналізуючи дані мал. 1, можна зробити висновок, що з 2012 р. до кінця 2017 р. цей індикатор постійно коливався та знаходився у межах 1,5–2%. Для порівняння: у Німеччині даний показник за підсумками 2016 р. склав 7,1%, у США – 8,1%, у Великобританії – 11,5%, у Польщі – 4,6%, у Болгарії – 3,1% [3, с. 134]. Таким чином, слід зазначити, що показник проникнення страхування в Україні знаходиться на недостатньому рівні.

Існує ще важливий показник оцінки рівня розвитку страхового ринку – це показник щільності страхування – розмір страхової премії на душу населення, який теж знаходиться на низькому рівні (в Україні у 2013 р. – найбільше значення суми страхових премій на душу населення становило 78,9 дол. США, коли в Японії – 5-6 тис. дол. США, у Німеччині – 3400 дол. США, у Польщі – 460 дол. США) [4]. Така ситуація є наслідком того, що у країні зберігається низька купівельна спроможність потенційних страхувальників та відсутній платоспроможний попит на страхові послуги. Виходячи з цього, для України характерним є низький рівень поширюваності страхових послуг, який має тенденцію до постійного зменшення.

Отже, страховий ринок України необхідно реформувати, враховуючи при цьому його теперішній стан, соціальне значення, а також притаманний цій галузі потужний інвестиційний потенціал. Саме тому, для подолання проблем страхового ринку України необхідно:

1. Впроваджувати європейські принципи регулювання страхової діяльності.

2. Забезпечити правову основу для введення постійного контролю за фінансовою діяльністю і станом страхових компаній;

3. Підвищити рівень прозорості страхового ринку та страхових компаній, створити одну базу даних страховиків і реєстри незалежних посередників.^[1]_{SEP}

4. Розвивати сучасну інфраструктуру страхового ринку, виробити єдині методичні принципи організації і здійснення страхового посередництва.

5. Встановити вимоги до платоспроможності страхових компаній на основі оцінки ризиків та якості активів страховика.

6. Продовжити реформування системи оподаткування страховиків з метою мінімізації шахрайських операцій з фінансовими ресурсами.

7. Створити систему гарантій виконання зобов'язань за договорами страхування, укладеними неплатоспроможними та збанкрутілими страховими організаціями.

Наведені заходи сприятимуть подоланню кризових тенденцій на страховому ринку України, значно поліпшать фінансовий стан страхових компаній, позитивно вплинуть на розвиток фінансового ринку в цілому.

Список використаної літератури

1. Козоріз Г.Г. Пріоритетні напрями модернізації страхового ринку України в умовах глобальних викликів [Текст]/ Г.Г. Козоріз // Регіональна економіка. – 2013. – № 1. – С. 26-34.
2. Луцишин О. О., Проблеми і перспективи розвитку страхового ринку України [Текст]/ Луцишин О. О., Данильчук С. П. //Наука молода. – 2016. – №24. – С.81-87.
3. Підсумки діяльності страхових компаній за 9 місяців 2017 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/sk_III_kv_2017.pdf. – Назва з екрана.
4. Statistical Yearbook of German Insurance 2017 / Офіційний веб-сайт Німецького статистичного бюро [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// https://www.gdv.de/resource/blob/12208/b2a04a76a1597e051d5a3a6d210b8a11/download-statistisches-taschenbuch-2017-data.pdf](http://https://www.gdv.de/resource/blob/12208/b2a04a76a1597e051d5a3a6d210b8a11/download-statistisches-taschenbuch-2017-data.pdf). – Назва з екрана.

Р. В. Дікусаров

студ. II скороченого курсу

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н. проф. Т. О. Журавльова

ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЯК СКЛАДОВА БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВИ

Формування доходів місцевих бюджетів та пошук резервів їх збільшення є надзвичайно актуальним в умовах розширення по вноважень органів місцевого самоврядування. Вплив місцевих бюджетів на соціальні та економічні процеси суспільства забезпечують їх роль в якості фіскального інструменту органів місцевого самоврядування з метою економічного зростання територіальних громад й адміністративно-територіальних утворень, а також за собу соціального захисту населення. Об'єктивна необхідність доходів місцевих бюджетів обумовлена тим, що в умовах товарно-грошових відносин органи місцевого самоврядування і повноцінно

виконувати свої функції тільки за наявності фінансових ресурсів [1, с.142].

Згідно з Бюджетним кодексом України, доходи місцевих бюджетів складаються з:

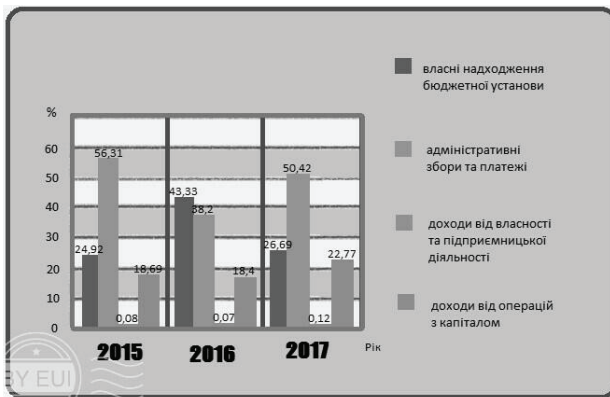
– податкові надходження – це обов’язкові платежі, які надходять до бюджету внаслідок виконання платниками податкового законодавства;

– неподаткові надходження – це доходи, що одержує держава від власності, підприємницької діяльності, фінансових санкцій та інших доходів, що не відносяться до обов’язкових податків, зборів та платежів;

– доходи від операцій з капіталом – це доходи бюджету у вигляді надходжень від продажу основного капіталу, дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, державних запасів товарів, землі та нематеріальних активів;

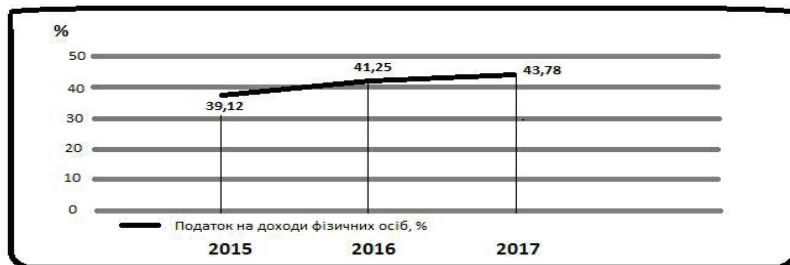
– трансферти – це кошти, одержані від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі [2].

У структурі неподаткових надходжень місцевого бюджету м.Теплодар адміністративні збори та платежі у 2017 на 5.89% менше ніж у 2015 р., але більше на 12.22% ніж у попередньому році. У структурі неподаткових надходжень в 2017 р. відмічається збільшення частки доходів від власності та підприємницької діяльності на 0.05% в порівнянні з попереднім роком (мал.1) [3].

Мал. 1. Структура неподаткових надходжень місцевого бюджету м.Теплодар за період 2015-2017 рр., % [3]

Як бачимо з мал. 2, найвагомим за обсягом джерелом дохідної частини місцевих бюджетів, а саме – 43,78 % залишається податок на дохід фізичних осіб [ПДФО], попри переспрямування його значної частини до державного бюджету (мал. 2) [3].

Мал.2. Частка податку на доходи фізичних осіб у структурі місцевих бюджетів, % [3]

ПДФО відіграє значну фіскальну роль, але головною проблемою даного податку є те, що він не є нейтральним і соціально справедливим. Бідні верстви населення у структурі власних витрат сплачують значно більший обсяг коштів, ніж заможні. Основною умовою для збільшення цього показника є збільшення заробітної плати та ліквідація тінізації доходів.

Таким чином можна зробити висновок, що важливою складовою бюджетної системи держави є доходи місцевих бюджетів, які є важливим фінансовим ресурсом в соціально-економічному розвитку території.

Список використаної літератури

1. Венгер В. В. Фінанси [Текст]: навч. посіб. / В. В. Венгер. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 432 с.
2. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI із змін., внес. згідно із законами України: за станом на 01.01.2018 – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>. – Назва з екрана.
3. Офіційний сайт Теплодарської міської ради / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://trada.gov.ua/>. – Назва з екрана.

А. О. Дідик

студ. IV курсу

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. В. В. Бутенко

АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ В СИСТЕМІ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ 2014-2017 Р.Р.

Податкові надходження до бюджету – це злагоджена взаємодія усіх елементів системи, функціонування яких характеризує стан, розвиток податкової системи загалом, зміну в динаміці під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів. З давніх часів стягування податків вважалося однією з головних складових поповнення державної скарбниці. Податки найбільш точно відображають стан національної економіки. В сучасному часі, виникнення будь-якого рішення чи вдосконалення вже наявного повинно бути підкріплене економічними розрахунками щодо джерел надходження і використання грошових коштів, визначення і обґрунтування доходів та видатків, оцінки діяльності досліджуваного об'єкта. Дана тема є актуальною, так як доходи бюджетів є основною частиною національного доходу країни, і реалізацією в подальшому до бюджетів різних рівнів.

Головною складовою економічного розвитку та макроекономічної стабільності України є, Державний бюджет він являє собою фінансовий план, який забезпечує створення централізованого фонду і здійснює перерозподіл фінансових ресурсів держави. Дуже важливо постійно наповнювати Державний бюджет для виконання державою своїх функцій. Одним з основних джерел його наповнення є податкові надходження, які включають в себе надходження від податків та зборів. За допомогою податків держава здійснює перерозподіл грошових коштів між різними верствами населення, регіонами та сферами економіки. Розширювати існуючі зобов'язання держава може лише за наявності джерел зростання податкових надходжень Державного бюджету України.

Податкові надходження посідають головне місце серед різних методів мобілізації бюджетних ресурсів, вони є найбільш адекватним і об'єктивним відображенням стану національної економіки. Обсяги податкових надходжень бюджету визначаються станом розвитку економіки країни. Для виявлення ролі податкових надходжень, необхідно визначити яку частину вони займа-

ють у доходах Державного бюджету, шляхом проведення аналізу їх структури (табл. 1).

Табл. 1

**Структура доходів Державного бюджету
за 2015–2017 роки (млрд. грн.)**

Показник	2015 рік		2016 рік		2017 рік	
	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%	млрд. грн.	%
Податкові надходження	282,8	69,5	300,2	78,5	459,4	80,5
Неподаткові надходження	92,9	29,4	78,4	18,6	150,0	18,4
Доходи від операцій з капіталом	0,3	0,1	0,9	0,2	0,2	0,03
Трансферти	4,3	1,0	7,9	2,7	6,1	1,0
Всього	380,3	100	387,4	100	615,7	100

Джерело: [1]

З даних, наведених в табл.1, видно що податкові надходження у структурі доходів Державного бюджету становлять найбільшу частку з усіх доходів бюджету. Так, у 2015 р. податкові надходження склали 69,5 % доходів бюджету, що становила 282,8 млрд. грн. В наступному 2016 р. частка податкових надходжень зросла і склала 78,5 %, або 300,2 млрд. грн., що на 1 % більше ніж у попередньому періоді. У 2017 р. частка податкових надходжень становила 80,5 % або 459,4 млрд. грн., що на 1,9 % менше ніж у попередньому році. Ці показники свідчать про те, що роль податкових надходжень дуже велика, тому вони забезпечують стабільну дохідну базу бюджету, що забезпечує ефективність здійснення державою покладених на неї функцій та добробут суспільства, який в основному залежить від розміру сплачених податків.

Отже, за рахунок податків державний бюджет України формує більшу частину доходів держави, що дозволяє фінансувати програми соціально-культурні заходи, соціального захисту населення, науку та державні капітальні вкладення у розвиток галузей і

структурну перебудову економіки. Однак аналіз основних тенденцій формування дохідної частини державного бюджету показав, що існує тенденція прирощення податкових доходів державного бюджету. Але цей приріст не має твердого підґрунтя у зв'язку з тим, що в Україні протягом останніх років нестабільна економічна ситуація, а саме недосконала податкова політика. Тому, необхідно принципово змінити орієнтири фінансової політики в Україні, насамперед в податкової політиці як однієї з найголовніших складових. Це стосується скорочення рівня тінізації капіталу; створення сприятливих умов для розвитку виробництва; недопущення зростання податкового навантаження на економіку приватного підприємництва; створення стабільної податкової системи, котра б забезпечувала ефективне функціонування економіки країни.

Список використаної літератури

1. Звіт Державної казначейської служби про виконання Державного бюджету України за 2014-2017 роки про виконання Державного бюджету України Звіт [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=308376>. – Назва з екрана.
2. Лукінін О. В. Теоретичні аспекти аналізу податкових надходжень до бюджету / О. В. Лукінін, В. І. Савченко. // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2016. – №4. – С. 63–64.
3. Чудінович М. Податкові джерела зростання доходів Державного бюджету України [Електронний ресурс] / М. Чудінович – Режим доступу: <http://naub.ua.edu.ua/2015/податкові-джерела-зростання-доходів/>. – Назва з екрана.

К. Е. Дорохова

студ. III курсу

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н. проф. Т. О. Журавльова

ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НА ПРИКЛАДІ ФРН

Система місцевих бюджетів як основна ланка економічної основи місцевих органів влади існує в усіх країнах світу. Її розвиток і функції зумовлені низкою національних, політичних, економічних чинників.

Успішне вирішення завдання формування та розвитку економічної основи місцевого самоврядування передбачає вивчення й критичне осмислення досвіду країн світового співтовариства, у першу чергу, держав з високим рівнем розвитку економіки, а саме

формування та ефективне використання місцевих бюджетів на прикладі Федеративної Республіки Німеччина [1].

Виділяють такі основні джерела місцевих бюджетів: місцеві податки, збори, субсидії органам місцевого самоврядування, місцеві позики [2, с. 71].

Основна частина власних доходів місцевих бюджетів формується за рахунок різних податків. У Німеччині громади збирають «прямі» податки на професійну діяльність, на землю, з розважальних закладів, від продажу алкогольних напоїв, податки на собак тощо [3, с. 124].

Поряд з податками джерелом доходів місцевих органів влади в Німеччині є різні збори з населення, компенсації за послуги. До них, зокрема, належать платежі за каналізацію; паркування; видачу ліцензій, паспортів і водійських документів; благоустрій вулиць; користування будівельними й оздоровчими спорудами, установами культури, громадським транспортом; плата за нотаріальні, ритуальні та інші послуги.

Однак доходи місцевих органів влади зарубіжних країн найчастіше недостатні для покриття їх витрат. Як зазначає французький дослідник В. Дюран, за деякими винятками місцева автономія у сфері фінансів є ілюзією в сучасному світі [4].

Зазвичай розрізняють два види державних субсидій: загального та спеціального призначення. Субсидії загального призначення призначаються переважно для покриття дефіцитів місцевих бюджетів та інших видатків загального характеру, що визначаються самими місцевими органами влади.

Другий вид субсидій називається субвенціями і направляється на покриття витрат, схвалених центральним урядом. Субвенції найчастіше є засобом, а не метою, оскільки їх надання обумовлюється проведеною міністерством політикою, спрямованою на забезпечення відповідних служб або їх діяльності.

У місцевих бюджетах Німеччини переважають субсидії загального призначення.

Важливо відзначити, що центральні органи влади досить суворо регламентують використання місцевих позик. У Німеччині місцеві органи влади зобов'язані погоджувати плани випуску позик з міністерством фінансів і центральним банком, отримавши при цьому від них спеціальний дозвіл на випуск позики. У такому дозволі встановлюється низка показників позики, в тому числі лі-

міт боргу і термін його погашення. Якщо місцева влада надалі не в змозі розплатитися за позиками, вони звертаються за допомогою до центрального уряду, який не відмовляє у виділенні необхідних сум тим муніципалітетам, які діють відповідно до політики центральної влади.[5, с. 59].

Для здійснення господарської діяльності в Німеччині місцеві органи влади можуть створювати власні структури, комунальні і міжмуніципальні підприємства, використовувати форми партнерства та дольової участі в підприємствах приватного сектора [5, с. 60].

Крім цього, надходження можуть бути від реалізації комунальної власності, штрафів, доходів від діяльності комунальних підприємств, процентних нарахувань на муніципальні депозити тощо, однак ці джерела не вважаються визначальними і зазвичай проходять під найменуванням «інші» [2, с. 72].

Акцентуючи увагу на правовому регулюванні ФРН, зауважимо, що головним правовим актом, який встановлює принципи формування місцевих бюджетів для країн – членів Ради Європи, куди належить Німеччина, є Європейська хартія місцевого самоврядування, яка передбачає, що органи місцевого самоврядування повинні мати право регулювати діяльність і управляти значною частиною суспільних справ в інтересах місцевого населення [6].

Фінанси земель та громад займають важливе місце у фінансовій системі країни. Частка бюджетів земель та громад у національному доході ФРН становить більше 20 %. На землі й громади покладено майже 100 % загальнодержавних витрат на комунальне господарство, установи освіти та охорону здоров'я, більше 89 % усіх витрат на транспорт, дорожнє або житлове господарство, майже 3/4 витрат на утримання державного апарату і понад 40 % витрат з управління державним боргом.

Таким чином, можна зробити висновок, що місцеві фінанси відіграють надзвичайно вагомий і багатоплановий роль в економічній системі кожної держави, де визнається і діє фінансово спроможне місцеве самоврядування. Світовий досвід, таких країн як Німеччина, переконливо доводить що існують ефективні, раціональні інструменти механізмів здійснення бюджетної політики, при яких не лише підвищується рівень добробуту громадян, а й забезпечується участь кожного з членів громади у формуванні бюджетної політики повністю.

Список використаної літератури

1. Свірідов І.І. Закордонний досвід формування та розвитку економічної основи місцевих органів влади [Текст]/ І.І. Свірідов // Глобалізаційні та інтеграційні процеси. Актуальні проблеми державного управління. – 2011. – №2 (40). – С. 1–7.
2. Черник І.Д. Платежі та збори як джерело місцевих бюджетів у європейських країнах [Текст]/ І.Д. Черник // Фінанси України. – 2009. – №7. – С. 71-73.
3. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики [Текст]: учеб. для вузов / А.Г. Гранберг. – М. : ИД ГУ ВШЭ, 2004. – 495 с.
4. Дюран В.Э. Местные органы власти во Франции [Текст]/ В.Э. Дюран. – М., 2007. – 211 с.
5. Никитин И. Е. Хозяйственная деятельность местных органов власти в странах – членах Совета Европы (по материалам Совета Европы) [Текст]/ И. Е. Никитин // Федеративные отношения и региональная социально-экономическая политика. – 2009. – №4. – С. 57-67.
6. Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/PDF/Ukrainian/122-Ukrainian.pdf>. – Назва з екрана.
7. Медведев Н. Л. Местное самоуправление в зарубежных странах (информационный обзор) [Текст]/ Н. Л. Медведев, А. И. Ракитов. – М. : Юрид. лит-ра, 2010. – 239 с.

В. І. Зарванська

студ. 1 курс магістратури

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. В. В. Бутенко

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Одним із основних вимог збалансованого соціально-економічного розвитку країни є ефективно діюча система міжбюджетних відносин, яка ґрунтується на ефективній модернізації бюджетної децентралізації та визначенню чітких повноважень органів місцевого самоврядування.

Започаткована прийняттям Конституції України (1996 р.) та Законом “Про місцеве самоврядування в Україні” (1997 р.) реформа системи міжбюджетних відносин набула нового змісту з введенням в дію Бюджетного кодексу України (2002 р. та 2010 р.). Ключові напрями реформування місцевого самоврядування того періоду стосувалися зміцнення самодостатності місцевих бюджетів без визначення чітких функціональних обов’язків органів міс-

цевого самоврядування (ОМС) обласного, районного та сільського рівнів, що в підсумку не призвело до очікуваних результатів від такої реформи. Тому зміни до Бюджетного та Податкового кодексів у 2014 р. були логічним продовженням розпочатих і не завершених реформ та поклали початок новому етапу розвитку міжбюджетних відносин в нашій країні[2].

Впродовж 2014–2017 рр. в Україні відбулися суттєві зміни в міжбюджетних відносинах, які дозволили: розширити принципи самостійності місцевих бюджетів (визначено терміни затвердження місцевих бюджетів, незалежно від прийняття Державного бюджету); перерозподілити видаткові повноваження між органами влади різних рівнів відповідно до принципу субсидіарності; замінити систему балансування на систему горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій залежно від рівня надходжень ПДФО та ПНП (для обласних бюджетів) на одного жителя; закріпити за місцевими бюджетами певний перелік джерел, які сприятимуть нарощенню власної ресурсної бази; закріпити за галузевими міністерствами певні види субвенцій для фінансування делегованих повноважень; диверсифікувати напрями розміщення коштів місцевих бюджетів; змінити взаємовідносин між державним бюджетом та бюджетами базового рівня тощо. З метою формування спроможних територіальних громад та забезпечення їх сталого розвитку започатковані бюджетно-податкові новації дали змогу врегулювати низку питань щодо нарощення власної дохідної бази та оптимізувати структуру видатків бюджетів різних рівнів [1].

Реформа міжбюджетних відносин обумовила зміни в структурі трансфертів. Наприклад, якщо до 2014 р. в структурі трансфертів, що передаються з державного до місцевих бюджетів традиційно, найбільшу частку займали дотації вирівнювання та субвенції з соціального захисту населення, то, починаючи з 2015 р., центр ваги було зміщено в бік субвенцій.

Якщо в 2014 р. обсяг дотацій із Державного бюджету України становив 64,4 млрд грн (у відносних показниках – це 46,3%), то в 2015 р. – 5,3 млрд грн (4,2%), у 2016 р. – 4,8 млрд грн (2,4%), тобто відбулося зменшення більш як у 13 разів. Водночас, у 2015 р. сумарний приріст, відносно 2014 р., обсягів міжбюджетних трансфертів становив 33,2%, що в абсолютному вимірі був рівним 43,3 млрд грн, а в 2016 р. – 68,4 млрд грн. Зазначене свідчить, з одного боку,

про забезпечення цільового використання бюджетних ресурсів, з іншого – про надмірну централізацію бюджетних коштів і недостатню самостійність органів місцевого самоврядування у прийнятті управлінських рішень щодо використання цих ресурсів[4].

Спробою вирішити проблеми неефективної бюджетної політики країни стало запровадження з 2015 р. механізму горизонтального фінансового вирівнювання дохідної спроможності адміністративно-територіальних одиниць, яке повинно було б стимулювати їх до нарощення власних доходів місцевих бюджетів. Запропонована система горизонтального бюджетного вирівнювання за доходами залежно від рівня надходжень на одного жителя передбачає вирівнювання за: податком на прибуток підприємств для обласних бюджетів і податком на доходи фізичних осіб для бюджетів міст обласного значення, районів і об'єднаних територіальних громад та обласних бюджетів [3].

Такі зміни дали змогу зміцнити ресурсну базу місцевих бюджетів і сформувані передумови для активізації процесу добровільного об'єднання територіальних громад. Нова система бюджетного вирівнювання призвела до зменшення дотаційності місцевих бюджетів та посилення їх платоспроможності, а отже, сприяла кращому забезпеченню надання суспільних послуг, що, безумовно, є позитивним моментом.

Список використаної літератури

1. Кульчицький М. І. Фінансове територіальне вирівнювання в системі міжбюджетних відносин : монографія [Текст]/ М. І. Кульчицький, О. В. Заброцька. – Львів : Львівський нац. ун-т ім. Франка, 2015. – 335 с.
2. Опарін В. М. Домінанти та пріоритети фінансового вирівнювання в Україні [Текст]/ В. М. Опарін // Фінанси України. – 2015. – № 6. – С. 29-43.
3. Шинкарук О. Проблеми вдосконалення нормативно-правового забезпечення формування місцевих бюджетів в умовах децентралізації [Текст]/ О. Шинкарук, О. Кушлак // Світ фінансів. – 2015. – Вип. 4. – С. 76-86.
4. Фінансово-аналітичні матеріали: Фінансова децентралізація в Україні: перший етап успіху [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://decentralization.gov.ua/pics/attachments/Buklet_finansova_decenrt_\(21.03.17\).pdf](http://decentralization.gov.ua/pics/attachments/Buklet_finansova_decenrt_(21.03.17).pdf). – Назва з екрана.

М. Д. Козлова

студ. II скороченого курсу

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: ст. викл. О. О. Колесник

ЦИКЛІЧНІСТЬ РОЗВИТКУ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ ТА АНТИКРИЗОВИХ СТРАТЕГІЙ

З огляду на макроекономічні функції, які виконують банки, підвищення ризиковості екзогенного середовища ставить під сумнів ефективність фінансового посередництва. Особливістю банківських криз є безпосередній вплив на діяльність інших господарюючих суб'єктів, коли навіть стабільні до моменту банківської кризи економічні суб'єкти можуть опинитись на грані банкрутства. Проблеми вивчення функціонування банківської системи та ризиків, які супроводжують банківську діяльність наукова спільнота завжди приділяла достатньо уваги. Це засвідчують наукові доробки таких відомих вітчизняних вчених-економістів, як А. М. Мороз, Л. О. Примостка, А. С. Гальчинський, О. В. Дзюблюк, М. І. Савлук, П. М. Чуб, Б. С. Івасів, В. В. Коваленко, О. В. Крухмаль, О. І. Барановський, М. П. Денисенко, В. М. Геєць, Ю. В. Василенко, І. М. Грищенко, С. С. Шумська та ін.

Але відсутність адекватної оцінки усіх існуючих факторів, які впливають на якість та ефективність банківського менеджменту, а також необхідність поглибленого вивчення природи кризових явищ в банках зумовлює об'єктивність дослідження обраної тематики.

Двома основними позиціями з приводу сутності банківських криз є, з одного боку, те, що кризові явища пов'язані безпосередньо з циклічністю функціонування економічної системи та процесом відтворення, з іншого боку банківська система сама виступає акумулятором усіх можливих ризиків, які при некоректному управлінні призводять до настання кризи. Криза виступає як діалектична єдність двох процесів: руйнування та створення: завдяки відмиранню одних елементів системи виникають нові елементи, структури та функції. Притаманна фінансовим ринкам циклічність засвідчує наявність бумів і спадів. Основою цих циклічних коливань є фінансові спекуляції, які проявляються в мінливій динаміці цін на біржові товари, цінні папери, валюту, нерухомість. Орієнтація на ситуативний зиск від цінних коливань вартості активів у поєднанні з надмірною диспропорційністю обсягів та швидкості

обігу фінансового і реального капіталів визначає природу спекулятивних угод.

Спади і наступні за ними підйоми можна прив'язати до різних видів потрясінь (шоків): фінансовим, зовнішнім, податково-бюджетній, грошово-кредитним шокам та шоківим змінам цін на нафту. Крім того, високосинхронізовані епізоди спаду являються більш тривалими, ніж інші спади, а підйоми після цих спадів зазвичай виявляються слабкими. Для банку криза — це критична точка, або точка біфуркації, в якій відбувається зародження декількох можливих шляхів розвитку системи, на вибір яких впливають наявні фактори. Довго в цьому неврівноваженому стані система знаходитись не може, тому ряд накопичених негативних подій в житті організації призводять до її переходу у нову якість. На практиці цей процес відбувається за рахунок банкрутства та ліквідації банків, їх реорганізації, санації, злиття банків або злиття банківського та промислового капіталу, створення інших форм банківських об'єднань, що допомагає банку вийти з кризового стану. Антикризове управління діяльністю комерційного банку — це комплекс заходів щодо виявлення кризоутворюючих факторів, профілактики, своєчасної діагностики, попередження і нейтралізації кризових явищ, спрямований на досягнення цілей діяльності комерційного банку, реалізацію його стратегії та прогресивний розвиток.

Українська практика засвідчує той факт, що при дослідженні якості управління особливу увагу необхідно приділити відносинам з інсайдерами у зв'язку з проблемною практикою створення тіньових, так званих «кишенькових банків». Це банки підприємств або приватних осіб, які мають змогу розвиватися порівняно безперешкодно. Вони залучають значний приватний капітал, капітал спільних та малих підприємств, акціонерних товариств, а також кошти державних бюджетних та позабюджетних фондів. Активізація процесу створення таких банківських установ відбувається саме під час кризових явищ в економіці, що породжують страх приватних осіб за свої капітали. Проблемаю банківського корпоративного управління на данному етапі є моменти, які безпосередньо пов'язані з впливом приватного бізнесу іншої галузевої направленості та владних структур на банківську систему: надання кредитів великим акціонерам, членам правління, керівникам банку і з ними пов'язаним підприємствам без відповідних передумов чи на пільгових умовах; виплата надзвичайно високих окладів, гонорарів і дивідендів спорідненим особам банку; використання коштів банку

для покриття невинувачених особистих витрат співробітників і членів правління, наявність домінуючої ролі деяких членів правління в процесі прийняття рішень, яка негативно позначається на діяльності банку;

Отже, український банківський сектор характеризується запутаною мережею інтересів, а також економічними та політичними зв'язками серед основних груп акціонерів. Такі фактори, як прозорість та відділення власності від управління, є критично важливими для завоювання довіри та досягнення правильного балансу підзвітності між різними органами управління банком. Саме тому наявність у банках сильного корпоративного управління є критично важливим з метою зведення до мінімуму асиметричності інформації між органами управління банку, його власниками та клієнтами.

Список використаної літератури

1. Барановський О. І. Сутність і різновиди фінансових криз [Текст] / О. І. Барановський // Фінанси України. – 2009. – №5. – С.3-20.
2. Карчева Г. Т. Особливості функціонування банківської системи України в умовах фінансово-економічної кризи [Текст] / Г.Т. Карчева // Вісник Національного банку України. – 2009. – №11. – С.10-17.
3. Шпачук В. О. Найпоширеніші проблеми в банківській діяльності та першочергові заходи щодо їх вирішення [Текст] / В. О.Шпачук // Вісник Національного банку України. – 2002. – № 10. – С. 45–46.

Д. С. Костюк

студ. І курсу магістратури

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник к.е.н, доц. В. В. Бутенко

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПОДАТКІВ

Основним джерелом формування фінансових ресурсів для існування держави і виконання нею своїх функцій, стабілізації соціально – економічних, політичних процесів та забезпечення єдиних соціальних стандартів країни на макроекономічному та мікроекономічному рівнях є саме податки, які отримуються від фізичних і юридичних осіб, суб'єктів економічного життя.

Метою дослідження є визначення соціально – економічної сутності податків та їх призначення.

Серед дослідників, які займалися вивченням оподаткування та їх соціально – економічної значенням для держави та суспіль-

ства є О.Василик, П. Мельник, М. Романовський, В. Вишневський, М. Фрідман, В. Федосов, А. Соколовська та ін.

Податки, як основний атрибут держави, функціонують з часів зародження рабовласницького ладу. На практиці мали місце натуральні, подушні, сімейні, вартісні та інші види податків. Податки, як спосіб накопичення та перерозподілу доходів, виникли разом з виникненням держави, роль, розміри та функції яких історично змінювалися.

В теперішній час основоположним законом, який регулює відносини в системі оподаткування є Податковий кодекс України. Цей кодекс визначає принципи побудови системи оподаткування в Україні, податки і збори (обов'язкові платежі) до бюджетів та до державних цільових фондів, а також права, обов'язки і відповідальність платників.

Згідно Податкового кодексу України, податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що стягується з платників податку [1].

Податки в Україні сплачуються періодично, тому формується постійний потік коштів до бюджету, які акумулюються на Єдиному казначейському рахунку в Національному банку та витрачаються відповідно до регламентованих Державним казначейством дій [3].

У світовій практиці існують різні види податків, вони класифікуються за ознаками: за формою оподаткування, за економічним змістом, за порядком використання, за складовими ціни товарів, які оподатковуються, за співвідношенням ставки оподаткування і об'єкта оподаткування, за видами суб'єктів оподаткування [2].

За формою оподаткування податки прийнято поділяти на прямі – встановлюються безпосередньо на дохід чи майно платника податків, розмір прямо залежить від величини (обсягу) об'єкта оподаткування і непрямі – включаються у вигляді доданої вартості до ціни товару чи тарифу на послуги і сплачуються споживачами цих товарів і послуг опосередковано, при постійних ставках (тарифах) розміри податкових платежів прямо пропорційно залежать від кількості й вартості товарів (послуг), що купуються [3].

За економічним змістом податки поділяють на 3 групи: податки на доходи, податки на споживання, податок на майно.

Залежно від рівня бюджету, в який сплачуються податки, згідно Податкового кодексу, вони поділяються на загальнодержавні (встановлюються вищими законодавчими органами влади (ВР України) і стягуються на території всієї країни) і місцеві (вста-

новлюються місцевими органами управління і є обов'язковими до сплати тільки на певній території відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених Кодексом, рішеннями сільських, селищних, міських рад та рад об'єднаних територіальних громад, є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад). Зарахування місцевих податків та зборів до відповідних місцевих бюджетів здійснюється відповідно до Бюджетного кодексу України [4].

Соціально-економічна сутність та роль податків визначається їх функціями. У сучасній економіці виділяють слідуючи основні функції податків – фіскальну, регулюючу, контрольну.

Найважливішою функцією податків є фіскальна (лат. *fiscus* – державна скарбниця). Відповідно до цієї функції податки виконують своє основне призначення – насичення доходної частини бюджету, доходів держави для задоволення потреб суспільства.

Регулююча функція податків спрямована на досягнення певних цілей податкової політики за допомогою податкового механізму. Ця функція передбачає підфункцію стимулювання спрямовану на розвиток певних соціально– економічних процесів, яка реалізується через систему пільг, винятків, преференцій (преваг).

Контрольна функція реалізується в ході оподаткування при регламентації державою фінансово-господарської діяльності підприємств і організацій, одержанні доходів громадянами, використанні ними майна. З допомогою цієї функції оцінюють раціональність, збалансованість податкової системи, кожного важеля окремо, перевіряють, наскільки податки відповідають реалізації мети у сформованих умовах [5].

Визначивши сутність податків та їх роль, можна зазначити, що податки – це інструмент державного втручання в соціально-економічні процеси, що відбуваються у суспільстві. Соціально-економічний характер податків полягає в тому, що вони існують одночасно як фіскальний інструмент формування доходної частини бюджету та як інструмент економічного регулювання вартісних пропорцій розподілу валового внутрішнього продукту та національного доходу.

Список використаної літератури

1. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/275517>. – Назва з екрана.

2. Редіна Н. І. Оподаткування в Україні [Текст]: навч. посіб. / Н. М. Деева, Н. І. Редіна, Т. О. Дулік [та ін.] ; за ред. Н. І. Редіної. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 544 с.
3. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. – Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>. – Назва з екрана.
4. Гмиря. В. Роль податків в умовах забезпечення розвитку економіки України / В. Гмиря [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fr.cibs.ubs.edu.ua/files/1404/14gvprpv.pdf>. – Назва з екрана.
5. Малкіна Я. Д. Економічний зміст податків, їх роль та сучасний стан податкової системи України [Текст]/ Я. Д. Малкіна // Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. – 2015. – Вип. 6. – С. 854–858.

С. І. Круковська

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к. е. н., доц. О.М. Саватська

МІСЦЕВІ ФІНАНСИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ТЕРИТОРІЙ

Відновлення та розвиток в Україні інституту місцевого самоврядування викликане значним зростанням ролі місцевих органів влади у державній фінансовій системі. Починаючи від 1991 р. в Україні встановилася тенденція розширення повноважень, що делеговані органам місцевого самоврядування, яка з вітчизняною реформою децентралізації влади отримала новий виток розвитку.

Фінансова наука, розглядаючи місцеві фінанси як систему, встановлює основні блоки їх структурних елементів. Традиційно до них відносять доходи, видатки та джерела їх формування, а також спеціалізовані місцеві фінансові інститути. Із сукупності елементів місцевих фінансів домінують, основоположну роль відіграють саме видатки, адже вони є прямим відображенням пріоритетних цілей, що стоять перед окремою територіально – адміністративною одиницею на даному історичному етапі розвитку.

Класифікація видатків є досить багатомірною, її основними критеріями є: обов'язковість, тобто забезпечення певних стандартів, гарантованих державою; функціональність, тобто спрямованість на виконання функцій місцевих органів влади; економічність, яка є прямим відображенням змісту господарських операцій, що здійснюються; відомчість, тобто притаманність тим чи іншим державним структурам. Із впровадженням програмно – цільового

методу в бюджетному процесі на місцевому рівні видатки місцевих органів влади набули також характеру цільової належності.

В свою чергу, можна стверджувати, що існування необхідності здійснювати певні видатки і є причиною формування доходів відповідних місцевих органів. Ознаками класифікації доходів є, в першу чергу, наявність фіскальної складової (в залежності від цього розрізняють податкові та неподаткові бюджетні надходження) та наявність джерел утворення доходів (тут класифікація стає надзвичайно різноманітною).

Саме внаслідок наявності процесу здійснення видатків, спрямованих на вирішення завдань місцевих органів влади, можна стверджувати, що місцеві фінанси представляють собою один з найбільш впливових важелів, за допомогою якого:

- акумулюється, розподіляється та перерозподіляється значна частка валового внутрішнього продукту;
- забезпечується надання соціальних послуг і благ населенню належної якості;
- створюються передумови для існування та розвитку демократії;
- стає можливим досягнення значного і сталого економічного ефекту.

Так, Ю.В.Пасічник зазначає, що місцеві фінанси є інструментом забезпечення економічного зростання країни. Вплив фінансів місцевих органів влади на економічне зростання здійснюється через капітальні витрати, діяльність на ринках позичкового капіталу, нерухомості, землі [1].

У розвинених країнах світу фінансування капітальних видатків майже до 40% здійснюється за допомогою формування спеціалізованих фондів шляхом виділення субсидій на інвестиційні проекти органів місцевого самоврядування. Інша частина асигнувань на їх реалізацію формується за рахунок здійснення муніципальних запозичень. Досвід такого роду мають США та Японія. У Франції ж, наприклад, майже весь обсяг фінансування капітальних видатків здійснюється за рахунок емісії позик.

В Україні з метою здійснення видатків, спрямованих на розширене відтворення, було створено Державний фонд регіонального розвитку. Його основним завданням є забезпечення високих темпів соціально-економічного розвитку регіонів на основі конкурсного відбору представлених інвестиційних проектів відповідно до стратегій регіонального розвитку окремих територій та

їх спільного з місцевими органами влади фінансування. Однак, на даний час видатки місцевих бюджетів на фінансове забезпечення інвестиційної та інноваційної діяльності, капітальні вкладення в об'єкти виробничого та невиробничого призначення, що відповідно до економічної класифікації містить стаття «економічна діяльність», не мають значної питомої ваги в загальній структурі видатків місцевого самоврядування, хоч і демонструють динаміку у бік збільшення (таблиця 1).

Табл. 1

Структура основних видатків місцевих бюджетів за 2014–2016 рр.

№ з/п	Напрями видатків	2014 рік (%)	2015 рік (%)	2016 рік (%)
1	Всього видатків	100	100	100
2	Загальнодержавні функції	4,9	5,2	4,6
3	Економічна діяльність	4,1	6,8	9,9
4	Житлово-комунальне господарство	7,8	5,6	5,0
5	Охорона здоров'я	20,6	21,3	18,0
6	Освіта	31,7	30,0	27,0
7	Соціальний захист та соціальне забезпечення	25,5	25,9	30,3

Джерело: складено автором на підставі [2].

Таким чином, фінанси місцевих органів влади в економічній системі держави є надзвичайно потужним інструментом забезпечення економічного зростання. У вітчизняних реаліях задля його ефективного використання необхідно створити відповідні умови, які включатимуть: активне запровадження системи субсидювання та пільгового кредитування, залучення коштів від місцевих заповишень, поступовий перенос видатків соціальної спрямованості на центральний рівень тощо.

Список використаної літератури

1. Пасічник Ю. В. Бюджетна система України та зарубіжних країн: Навчальний посібник [Текст]/ Ю. В. Пасічник. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2003. – 523 с.

2. Бюджет України: статистичний збірник Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/Budget%20of%20Ukraine%202016.pdf>. – Назва з екрана.

К. А. Лисенко

студ. IV курсу

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н, проф. Т.О. Журавльова

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ

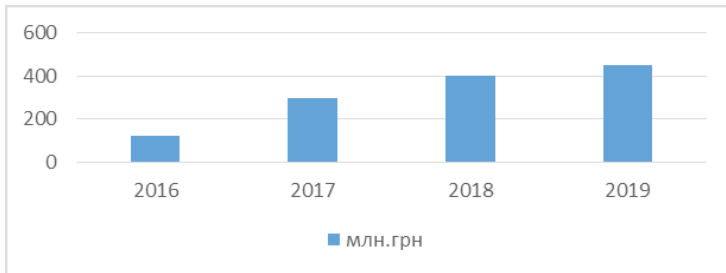
Банківський сектор України сьогодні вважається одним із найрозвинутіших елементів господарського механізму, оскільки його реформування було розпочате раніше за інші сектори економіки, що визначалося ключовою роллю банків при вирішенні завдань переходу до ринку. На сьогодні показники діяльності у банківському секторі країни значно кращі за ті, які спостерігались у минулі роки [1].

В умовах інтеграції та глобалізації, з метою підвищення ефективності роботи банківського сектору в процесах економічних перетворень є необхідність дослідження напрямків реформування банківського сектору.

Не зважаючи на всі позитивні зміни, за думкою експертів, банківський сектор України залишається недосконалим і не відповідає вимогам реальної економіки [2].

Порівняно низький рівень обсягу власного капіталу комерційних банків України на сьогодні залишається однією з головних проблем ефективності банківської системи України. Втрата капіталу робить неможливим функціонування банку, а також може спричинити його банкрутство.

У контексті розвитку даної проблеми також варто зазначити, що впродовж трьох років відстежується чітка тенденція до збільшення статутного капіталу банківської системи. Враховуючи вимоги НБУ щодо нарощення статутного капіталу, банки збільшили його розмір у 2017 р. порівняно з 2016 р. на 120 млн. грн. У 2018 р. статутний капітал повинен становити 400 млн. грн., а у 2019 р. – 450 млн. грн (мал. 1.) [3].

Мал. 1

Джерело: узагальнено та систематизовано автором на основі [3].

За станом на 01.02.2018 р. власний капітал банків становить 156 506 млн. грн. За офіційними даними НБУ, на 01.01. 2017 рік в Україні розмір власного капіталу банків становив 120038 млн. грн., або 9,90% пасивів банку. У 2016 р. цей показник становив 94 914 млн. грн. [4]. У поточній ситуації банківська діяльність продовжує характеризуватись невисокою активністю кредитних операцій. Протягом 2016 р. обсяг банківського кредитного портфелю порівняно з 2015 р. збільшився на 4,2 %. Обсяг суми кредитів, наданих фізичним особам, протягом останнього року знизився на 10,43% і становить 847,09 млрд. грн., а кредити, що надані суб'єктам господарювання на початок 2017 р. становили 157,39 млрд. грн., що означає їх збільшення на 1,98% порівняно з 2016 р. [4].

Дослідження обсягу кредитної заборгованості банків показує, що їх обсяг в Україні протягом 2015-2017 рр. виріс. У 2015 р. ця заборгованість становила 1733245 грн., у 2016 р. – 2196253,4 грн., а вже у 2017 р. ця сума становила 2587426,8 грн. [4].

Погіршення окремих показників банківської діяльності призвело до зниження ефективності функціонування банківської системи в цілому. Але, Україна на шляху реформування. Основний документ, покладений в основу стратегічних орієнтирів Національного банку України (НБУ) щодо реформування банківського сектору є затверджена постанова Правління НБУ від 18.06.2015 №391 «Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року» [5], основною метою якої є створення фінансової системи, що здатна забезпечувати сталий економічний розвиток за рахунок ефективного перерозподілу фінансових ресурсів в економіці. В рамках заходів «Комплексної програми розвитку фінансо-

вого сектору України до 2020 року» до 2018 рр. виконано ряд дій, а саме: створені умови для вільного руху капіталу, удосконалена система регулювання та нагляду за фінансовим сектором, забезпечена прозорість діяльності та звітності діяльності учасників фінансового сектору [5].

Дослідження сучасного стану функціонування банківської системи України показало, що вона протягом останніх років перебуває у стані зтяжної кризи, ступінь впливу якої визначається системою факторів [6].

Для вирішення актуальних проблем розвитку банківської системи та стабілізації умов її функціонування необхідно застосувати систему заходів, спрямованих на: диверсифікацію банківських активів; впровадження нових депозитних програм; підвищення рівня капіталізації банківського сектора шляхом залучення додаткового акціонерного капіталу. Стабільність та підвищення ефективності діяльності банківської системи сприятиме поглибленню реформ у банківській сектор сучасної України. Стосовно перспектив банківського сектору України необхідно сприяти його зміцненню, підвищення стійкості до криз, посилення довіри населення до вітчизняних банків, активізації діяльності щодо залучення коштів з метою їх трансформації у кредити для реального сектору економіки, поглиблення інтеграції банківського сектору України у світовий фінансовий простір.

Список використаної літератури

1. 7 ключових реформ в Україні 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iac.org.ua/uk>. – Назва з екрана.
2. Банки Європи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wbanks.ru>. – Назва з екрана.
3. Панасенко А. А. Формирование и рост собственного капитала банковских учреждений Украины [Текст]/ А. А. Панасенко // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 1. – С. 185-198.
4. Показники банківської системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>. – Назва з екрана.
5. Комплексна програма розвитку фінансового ринку України на 2015-2020 роки [Електронний ресурс]: Постанова Правління Національного банку України від 18.06.2015 № 391. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>. – Назва з екрана.
6. Чухно А. Сучасна фінансово-економічна криза: природа, шляхи і методи її подолання [Текст]/ А. Чухно// Економіка України. – 2016. – №2. – С.4–13.

М. С. Мамуненко

студ. I сокращенного курса

специальность «Финансы, банковское дело и страхование»

Научный руководитель: к.э.н., преп. Л. Е. Борисова

ПРЕДПОСЫЛКИ ПОДДЕРЖКИ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРА УКРАИНЫ

Вопрос государственной поддержки ведущих отраслей отечественной экономики (а соответственно и самых больших корпораций, функционирующих в этих отраслях) остается сложным и неопределенным. Особенно, в период трансформационных процессов перехода к рыночным отношениям, которые привели к системным изменениям в экономике и появлению корпоративного сектора в первую очередь в промышленных отраслях. Безопасное и стабильное функционирование составляющих элементов этого сектора – предприятий, является залогом успешного функционирования экономики страны.

В Украине поддержка промышленности, в целом, и в отдельных ее отраслях, зачастую не является предметом реализации государственной политики, а результатом лоббистских усилий одной или двух промышленно-финансовых групп (корпораций). В то время, как приоритетными целями государства является увеличение ВВП Украины в долгосрочной перспективе: создание рабочих мест и стимулирования производства продукции с высокой прибавочной стоимостью, повышения энергетической независимости Украины и снижение вредного влияния на окружающую среду [1].

Результативность использования разнообразных форм государственной поддержки ведущих отраслей экономики чрезвычайно низкая, отсутствуют действующие механизмы их государственного стимулирования. В итоге усугубляется технологическое отставание оснащения предприятий в промышленности. Усилия государственной политики, в большей своей мере, направляется на поддержку экспортно-ориентированных отраслей, развивающихся преимущественно экстенсивным использованием ресурсов [2, с.225]. Неблагоприятная макроэкономическая среда также выступает, одним из факторов, существенно понижающих эффективность функционирования отечественного корпоративного сектора. Так, динамика показателя индекса конкурентоспособности дает возможность сравнить разные составляющие бизнес-среды в разных странах (рис.1). По данным на рис.1 Украина не поднимается

выше 60 места, что указывает на неблагоприятные общие условия ведения бизнеса в нашей стране и не соответствует ее экономическому потенциалу.

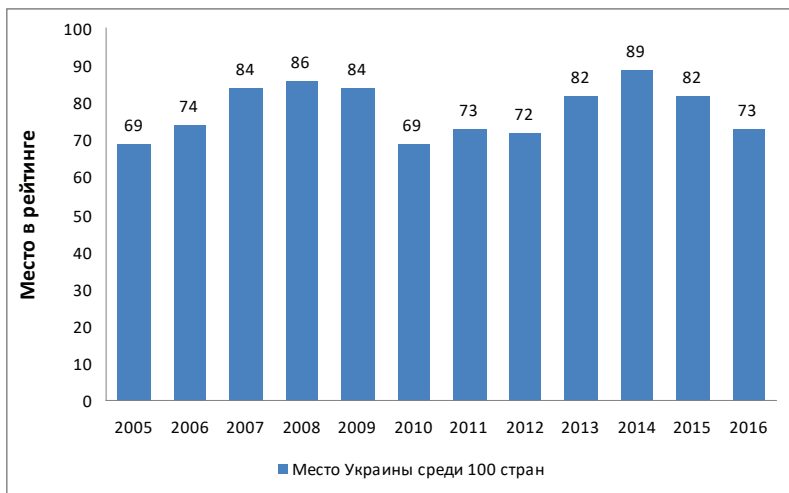

Рис. 1. Место Украины в глобальном индексе конкурентоспособности за 2005-2016 гг.

Источник: составлено автором на основании данных Министерства экономического развития и торговли Украины [3].

Такие показатели конкурентоспособности отечественных предприятий явились результатом: проведения спорных реформ для поддержания развития промышленности и, соответственно, корпоративного сектора. Отсутствие существенных структурных изменений и низкий уровень внедрения инноваций в промышленности, напрямую связаны с государственной промышленной политикой, направленной в течении долгого времени лишь на сохранение существующей структуры, без модернизации производства товаров и предоставлении услуг, что повысило бы их уровень конкурентоспособности на внутреннем и внешнем рынках.

Одними из крупных промышленных отечественных предприятий и корпораций являются предприятия нефтепереработки. Диспропорции в их развитии связано с рядом факторов: отсутствие

взвешенной государственной политики, высокий уровень экспортной зависимости, низкий потенциал развития, продукция уступает на внутреннем рынке даже производителям из других стран. Таким образом, сложные и неопределенные по своему направлению тенденции в формировании производственного и человеческого потенциала корпораций нефтепереработки приводят к сокращению показателей производства и объемов реализации продукции. И эта отрасль постепенно становится непривлекательна для инвесторов и требует активной переориентации государственной промышленной политики. Возникают предпосылки использования государством доступных инструментов финансовой политики для поддержки корпораций, функционирующих в сфере нефтепереработки: стратегический характер отрасли с точки зрения ее влияния на экономические процессы на внутреннем рынке; современное состояние отрасли нефтепереработки усиливает уровень зависимости украинской экономики от импорта энергоносителей; отказ от использования финансовых рычагов поддержки отрасли потенциально может вызвать еще большее сокращение объемов производства нефтепродуктов в стране.

На современном этапе становления корпоративного сектора государству необходимо стимулировать развитие нефтеперерабатывающей отрасли до конкурентоспособного уровня в размере, необходимом для удовлетворения потребностей внутреннего рынка. Первоочередным заданием становится наращивание мощностей вторичной и третичной переработки большими и современными заводами для увеличения выхода нефтепродуктов до 80-85%.

Список использованной литературы

1. Энергетическая стратегия Украины до 2030 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://document.ua/energetichna-strategija-ukrayini-na-period-do-2030-r.-doc195024.html>. – Назва з екрана.
2. Бочаров В.В. Корпоративные финансы [Текст] / В. В. Бочаров. – СПб.: Питер, 2001. – 592 с.
3. Статистичні дані / Офіційний веб-сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.me.gov.ua/>. – Назва з екрана.

К. Р. Мегель

студ. II скороченого курсу

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Н. В. Захарченко

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ І НЕОБХІДНІСТЬ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Валютне регулювання є важливою складовою державного регулювання економіки, так як пов'язане взаємодією різних країн та знаходиться за межами національного регулювання, хоч і занадто тісно пов'язане з ним. Сьогодні валютне регулювання є невід'ємною складовою валютної системи, яка функціонує як в межах окремої держави, так і поза нею.

За своїм змістом валютне регулювання – це сукупність заходів, що використовуються міжнародними організаціями, державою у сфері валютних відносин та здійснюється на двох рівнях: міжнародному та національному[4].

Метою валютного регулювання є координація й узгодження валютної політики окремих країн, а також розроблення та впровадження загальних правових норм, що забезпечуватимуть контроль над функціонуванням фінансових структур.

Правові засади валютного регулювання в Україні визначено Декретом Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» № 15-93 від 19 лютого 1993 р., згідно з яким Національний банк України є головним валютним органом країни, на нього покладено виконання функцій формування принципів і стратегії валютного регулювання, ліцензування діяльності з валютними цінностями, розроблення і впровадження системи курсотворення та здійснення контролю за виконанням правил валютних операцій [3].

Об'єктом регулювання в кожній країні виступає валюта, її рух і самі валютні відносини. Але це регулювання найбільш сфокусоване, як правило, на забезпеченні курсоутворення і на відповідному регулюванні курсу національної валюти. Зрозуміло, що таким об'єктом є й відносини між суб'єктами, які вступають у ці валютні відносини. Так, держава в особі відповідно уповноважених на це органів, регламентує, наприклад, відносини, між комерційними банками і господарюючими суб'єктами-резидентами країни, які проводять валютні операції. Окремо будуть регулюватись такі самі відносини з нерезидентами. Об'єктом регулюван-

ня будуть і ті відносини, які виникають між певними суб'єктами, наприклад, у процесі переміщення валюти через митний кордон держави та інше.

Суб'єктами регулювання виступають інституційні державні органи, які на це уповноважені відповідно до чинного законодавства країни. Як правило, це центральний банк, комерційні банки, Міністерство фінансів та інші спеціальні установи, яким держава надає ту чи іншу частку функцій для здійснення валютного регулювання [1].

У нашій державі, як і інших країнах з ринковою економікою, головним суб'єктом, який здійснює валютне регулювання, виступає центральний банк – Національний банк України. Саме він визначає курс національної валюти стосовно до валют інших держав, регламентує порядок і межі використання іноземної валюти на території нашої країни, нагромаджує і забезпечує відповідно до закону управління золотовалютними резервами країни, видає комерційним банкам ліцензії на здійснення валютних операцій з валютними цінностями, контролює валютні операції.

Що стосується визначення основних функцій валютного регулювання, автором Місяць Н.О. у своєму дослідженні визначені такі функції валютного регулювання: регуляторна (застосування методів і форм валютного регулювання); алокаційна (вплив на валютні відносини, сприяння визначенню порядку проведення валютних); цільова (визначення напрямів розвитку валютної системи); стимулювальна (формування регуляторних заходів впливу на діяльність суб'єктів валютного ринку); регламентувальна (розробка і впровадження законодавчих та нормативно-правових актів, що визначають порядок проведення операцій із валютними цінностями); стабілізувальна – нівелювання різких необґрунтованих коливань попиту і пропозиції на валютному ринку, недопущення маніпулювання валютним курсом; активізувальна – сприяння створенню умов, що потрібні для активізації повноцінного розвитку економіки, поліпшення інвестиційного і бізнесового середовища, відновлення економічного зростання [2].

Вибір правильних для певного етапу економічного розвитку країни пріоритетів валютної політики, як і державної економічної політики в цілому, є основним завданням для всього механізму впливу держави на економіку. Визначення цілей валютної політики і вибір методів регулювання валютних відносин відображають співвідношення інтересів, що склалися в суспільстві та виступають як засіб забезпечення ефективних умов для проведення зовнішньоекономічної діяльності.

Список використаної літератури

1. Завора Т. М. Економічна сутність і необхідність валютного регулювання / Т. М. Завора [Електронний ресурс]./ – Режим доступу: <http://posibniki.com.ua/post-ekonomichna-sutnist-i-neobhidnist-valyutnogoregulyuvannya>. – Назва з екрана.
2. Місяць Н. О. Щодо деяких теоретичних засад валютного регулювання / Н. М. Місяць [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://file:///C:/Users/asum/Downloads/VUbsNbU_2014_3_8%20\(3\).pdf](http://file:///C:/Users/asum/Downloads/VUbsNbU_2014_3_8%20(3).pdf). – Назва з екрана.
3. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет КМУ від 19.02.1993 № 15-93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/15-93>. – Назва з екрана.
4. Суторміна А. М. Суть і необхідність валютного регулювання / А. М. Суторміна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/85956/finansi/sut_neobhidnist_valyutnogo_regulyuvannya – Назва з екрана.

М. В. Мітєва

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Фінанси, банківська справа і страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. М. А. Дем'ячук

ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ У СВІТОВИЙ ФІНАНСОВИЙ ПРОСТІР

Однією з основних складових фінансової стратегії України є поглиблення її інтеграції в міжнародний фінансовий простір. Необхідність цього визначається двома чинниками: об'єктивними потребами в ресурсах (оскільки внутрішні фінансові ресурси вкрай обмежені та без виходу на міжнародні фінансові ринки й без залучення прямих іноземних інвестицій за умови підтримки ринкових реформ в Україні міжнародними фінансовими організаціями забезпечити стабільну динаміку економічного зростання надзвичайно складно) та об'єктивними закономірностями розвитку сучасної економіки (розвиток фінансової системи України можливий тільки на основі інтеграційних процесів, оскільки сучасний світ характеризується широким використанням зарубіжних інвестицій та зовнішніх боргових запозичень поряд з внутрішніми джерелами фінансування). При цьому важливе значення у розвитку вітчизняної економіки має активізація діяльності банків у сфері фінансових інвестицій, що сприятиме підвищенню інвестиційного потенціалу банківської системи України.

Діяльність сучасних комерційних банків неможлива без розробки ефективної стратегії, яка буде інтегрувати всі аспекти діяльності банку, пов'язані з фінансами, на основі економічного, нормативного та інституційного підходів, з урахуванням впливу стохастичних чинників. Однак, незважаючи на світову кризу, банківська система продовжує успішно розвиватися: подолана криза ліквідності, вдалося уникнути значних банкрутств у фінансовій сфері, а отже, комерційним банкам необхідно розвивати практику стратегічного планування своїх фінансових операцій з урахуванням можливості поступового виходу економіки з кризи і появою нових напрямків для розвитку.

У цих умовах комерційні банки, які більш інтегровані в економіку сучасних бізнес-процесів і постійно вдосконалюють фінансову стратегію розвитку, зможуть скористатися ситуацією не тільки для виживання, але і для пошуку нових можливостей, а також просування нових продуктів.

Питанням розробки та реалізації фінансової стратегії комерційних банків присвячено чимало публікацій як у вітчизняних, так і в зарубіжних наукових джерелах. Теоретико-методичні аспекти стратегічного фінансового управління досліджували такі вчені як І. Ансофф, І.А. Бланк, Н. Горицька, А. Гриньов, М. Портер, Л. Радова, В. Савчук, А. Череп, А. Ястремська та інші. У більшості публікацій розглядаються, в основному, загальнотеоретичні підходи до оцінки фінансової стратегії без урахування прикладного характеру їх застосування при стратегічному плануванні в комерційних банків. Це обумовлює необхідність розробки нових підходів до формування та ефективного управління фінансовою стратегією комерційного банку.

Метою даної роботи є розгляд фінансової стратегії комерційного банку в умовах інтеграції у світовий фінансовий простір.

Інтеграція України в міжнародний фінансовий простір безпосередньо пов'язана з реструктуризацією її національної фінансової системи у цілому і державного фінансового господарства зокрема. Адже, з одного боку, інтеграційні процеси можливі за умови, якщо фінансові системи окремих країн побудовані на однакових засадах і функціонують на єдиних принципах, а з іншого боку, одним із найважливіших напрямів фінансової реструктуризації є процес поступового інтегрування у світову фінансову систему. Результати в цьому напрямі є своєрідним критерієм якості трансформаційних процесів, а комерційні банки відіграють у цьому процесі дуже важ-

ливу роль. Так, наприклад, за допомогою європейської програми «Горизонт-2020» [1, с. 15] відбувається фінансування інноваційних впроваджень, в тому числі і в Україні, а грошові потоки проходять скрізь банки. А банки в свою чергу повинні значну увагу приділяти розробці та реалізації своєї фінансової стратегії, формування якої здійснюється під впливом сукупності факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.

Фінансова стратегія комерційного банку повинна базуватися на принципах адаптивності і гнучкості. У свою чергу, для перспективної адаптації необхідно враховувати і прогнозувати динаміку показників, що виражають зовнішні і внутрішні по відношенню до банку процеси. Відстежуючи динаміку показників, що характеризують процеси всередині і зовні кредитної організації, можна прогнозувати ефективність стратегічного фінансового планування на перспективу і приймати необхідні коригуючі дії. Таким чином, перед керівництвом банку постає необхідність проведення оптимізації обраної інтегрованої фінансової стратегії [2, с. 45].

Ефективна побудова і реалізація фінансової стратегії підвищує стійкість банку під час кризи, зменшує його ризики і служить опорою його розвитку в посткризовий період. Ігнорування процесу формування фінансової стратегії може привести банк до перетину цілей, неправильного перерозподілу фінансових ресурсів, дублювання операцій, і, як наслідок, до зменшення ефективності роботи, падіння прибутку і капіталізації.

Тому необхідність розробки і вдосконалення параметрів фінансової стратегії комерційного банку в умовах інтеграції у світовий фінансовий простір в загальному стратегічному плані банку є об'єктивною умовою розвитку будь-якого окремо взятого комерційного банку, так і банківської системи країни, в цілому.

Список використаної літератури

1. Маслій Н. Д. Перспективи фінансування Європейським Союзом розробки та впровадження технологічних інновацій в Україні [Текст] / Н.Д. Маслій, Н.В. Захарченко, М.С. Осіпова // Науково-виробничий журнал Інноваційна економіка. – № 11-12.2017(72). – С. 11-18.
2. Штейн О. Стратегія комерційного банку на ринку банківських послуг [Текст] / О. Штейн // Економіст. – 2006. – №1 – С. 44 – 46.
3. Якимова М. В. Направления совершенствования финансовой стратегии банка [Электронный ресурс] / М. В. Якимова // Молодой ученый. – 2012. – №12. – С. 295-298. – Режим доступа: <https://moluch.ru/archive/47/5953>. – Назва з екрана.

А. І. Москаленко

студ. II скороченого курсу

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к. е. н., доц. Н. Д. Маслій

ПЕРЕДУМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ КОНТРОЛІНГУ В УПРАВЛІННЯ БАНКАМИ

Банківський сектор України характеризується рядом проблем, а саме спад в економіці, значна девальвація гривні, військові дії, які продовжуються у східному регіоні країни, недостатній рівень корпоративного управління в фінансових установах в цілому. Він сьогодні не виконує своє основне завдання, оскільки не кредитує реальний сектор економіки, це пов'язано зі скороченням виробництва, зниженням інвестиційної активності, відбувається інфляційний тиск на економіку. Одним з можливих варіантів оздоровлення банків є запровадження фінансового контролінгу в систему управління ними, яке приведе до стабілізації банківського сектору України.

Основоположниками теоретичних аспектів виникнення контролінгу та його стратегій впровадження стали Е. Майер, Р. Манн, Т. Райхман, Х. Фольмут, Д. Ханта ін. Серед вітчизняних вчених варто виокремити праці Н. Баб'як, Т. Васильєвої, Л. Гриценко, Є. Нагорного, О. Терещенка, Н. Шульги. Особливостями впровадження елементів контролінгу в банках займалися: Л. М. Кіндрацька, І. А. Клочков, А. Г. Терехов, Ю. Н. Юденков, Р. Г. Ольхова, Коваленко В.В.[1]. Як зазначається в сучасному словнику, контролінг – це функціональний інструмент, який охоплює методи планування, управління процесами і контролем, необхідним для прийняття управлінських рішень на підставі збору та обробки інформації, насамперед даних бухгалтерського обліку [1]. Тобто контролінг пов'язує обліковий процес з процесом управління.

Проаналізувавши підходи до визначення контролінгу та його місця в системі управління банком, доцільно зазначити, що більшість вітчизняних та зарубіжних вчених надають перевагу системному підходу, що передбачає виокремлення певної кількості підсистем контролінгу, а також встановлення взаємозв'язків між ними. При цьому система контролінгу створюється за принципом контуру регулювання управлінського процесу і формує систе-

му інформаційно-аналітичної і методичної підтримки керівників в процесах бюджетування; стратегічного та оперативного планування; внутрішнього звітування; інвестиційних розрахунків; внутрішнього і зовнішнього контролю; управління ліквідністю; податкового планування й управління; страхування; управління дебіторською заборгованістю; внутрішнього аудиту; інформаційно-аналізу[3].

З позиції системного підходу контролінг можна визначити як сукупність всіх його елементів, підсистем і комунікацій між ними, а також процесів, що забезпечують його функціонування [2]. Система контролінгу інтегрує підсистеми планування, обліку, аналізу, контролю, моніторингу та інформаційного забезпечення, кожна з яких включає певний набір елементів, які можна класифікувати за чотирма напрямками: методологічний, процесний, організаційний, технічний. (мал. 1.1).

Мал. 1.1. Структура системи контролінгу

Методологічна складова забезпечує:

- визначення цілей та завдань системи контролінгу;
- формування принципів;
- підбір набору інструментів відповідно до потреб банку;
- розробку ключових показників ефективності діяльності;

Процесна складова забезпечує:

- налагодження комунікацій;
- підготовку і реалізацію рішень;
- інформаційне забезпечення;

Організаційна складова забезпечує:

- інтеграцію контролінгу в систему управління банку;
- організацію підсистем контролінгу та координацію їх діяльності;
- делегування окремих функцій між структурними підрозділами;
- безперервний моніторинг діяльності;

Технічна складова забезпечує:

- впровадження сучасних інформаційних систем;
- автоматизацію документообігу;
- автоматизацію системи управління.

В результаті взаємодії в одному інформаційному просторі, елементи контролінгу досконально опановують економічну ситуацію та інтегруються в систему управлінських процесів забезпечуючи їх координацію.

Таким чином, впровадження контролінгу в управління банком: по-перше, знизити рівень загроз зовнішнього середовища; по-друге, підвищити рівень керованості в результаті впорядкування інформаційних потоків і, як наслідок, мінімізувати ризик прийняття неефективного управлінського рішення, і по-третє, забезпечити прозорість діяльності та виявити резерви підвищення ефективності діяльності.

Список використаної літератури

1. Коваленко В. В. Фінансовий контролінг та специфіка його використання в управлінні грошовими потоками банків [Текст] / В. В. Коваленко, О. С. Сергеева // Фінанси України. – 2015. – №9. – С. 96-109.
2. Маслій Н. Д. Вплив елементів контролінгу на ефективність управління підприємством. [Текст]/ Н. Д. Маслій//Механізми, стратегії, моделі та технології управління економічними системами за умов інтеграційних процесів: теорія, методологія, практика/ Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (2-4 жовтня 2014р., м. Хмельницький). – Хмельницький: ХмЦНП, 2014. – С. 169-171.
3. Захарченко Н. В., Колесник О. А. Контролінг в системі антикризового управління банком [Текст] / Н. В. Захарченко, О. А. Колесник// Research: tendencies and prospects : Collection of scientific articles. – Editorial Arane, S.A. de C.V., Mexico City, Mexico, 2017. – P.128 – 130.

М. С. Осіпова

студ. IV курсу

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. М. А. Дем'янчук

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА НА ЙОГО РОЗВИТОК

Податки є одним з інструментів вилучення частини доходів юридичних та фізичних осіб на користь держави та територіальних громад. Особливе значення мають прибуткові податки, які справляються залежно від отриманих доходів платника, завдяки чому вважаються більш досконалыми. Саме таким є податок на прибуток підприємств (ППП), оскільки цей податок займає важливу роль у наповненні бюджетів та є значущим фактором у регулюванні соціально-економічних процесів у країні [1].

Теоретичне підґрунтя у дослідженні проблематиці оподаткування прибутку підприємств становлять праці таких вітчизняних вчених як: В. Л. Андрущенко, В. П. Вишневецького, Т. І. Єфименко, С. Л. Лондара, І. О. Луїної, С. В. Онишко, Т. В. Паєнтко, А. М. Соколовської, Л. Д. Тулуша, К. І. Швабія тощо. Проте питання щодо дослідження впливу оподаткування прибутку підприємства на його розвиток потребують постійного вивчення, що й обумовлює мету роботи.

Співпраця держави і підприємств у розвинених країнах здійснюється переважно на взаємовигідних умовах і має тривалий характер, адже без впливу держави неможливе забезпечення конкурентоспроможності підприємств та їх стале економічне зростання, що досягається шляхом створення однакових умов для розвитку бізнесу й стимулювання розвитку підприємств за рахунок податків. Податок на прибуток підприємств має безпосередній вплив на частину доходу, яку отримують у розпорядження ці підприємства, та є не тільки основним важелем впливу держави на діяльність економічних суб'єктів і регулювання соціально-економічних процесів, а і є фіскальним, економічним, інвестиційним, інформаційним, культурним і соціальним важелем для розвитку підприємства.

ППП як фіскальний важіль необхідно розглядати з точки зору його можливостей наповнення бюджету. Цей фіскальний інструмент є важливим чинником створення сприятливих умов для підтримки та розвитку національної економіки в конкурентному стані в глобальному середовищі, однак є невеликим джерелом на-

копичення доходів державного бюджету. Фіскальний важіль ППП наразі реалізован не у повному обсязі через відсутність достатніх стимулів для росту податкової бази, а також через те, що існують причини для ухилення платників від оподаткування.

ППП як економічний важіль передбачає можливість щодо певних маніпулятивних дій, наприклад, включення або виключення з бази оподаткування ППП певних складових задля підвищення державного суспільного виробництва, використовуючи прискорену амортизацію. ППП є фактично податком на капітал. Саме цей податок впливає на рішення людей щодо заощадження коштів в фірми або на власне споживання. Рациональне маніпулювання базою оподаткування може призвести економіку країни на новий, більш привабливий, високий рівень.

ППП як інформаційний важіль є однією зі складових інтегрованих змін в сфері оподаткування та свідчить про ефективність діяльності уряду та подальші наслідки реалізації державної політики в сфері підприємницької діяльності.

ППП як інвестиційний важіль необхідно розглядати як засіб впливу на рішення економічних аспектів щодо інвестицій підприємства. Оскільки ППП впливає на дохід, який у результаті своєї діяльності отримують підприємства, останнім часом має місце тенденція розширення офшорних юрисдикцій, то актуальним є питання відносно конкуренції підприємницьких структур в створенні сприятливих економічних податкових умов задля подальшого залучення інвестування в країну. Негативний вплив на інвестиції в країну може мати місце, якщо ставка податку на капітал, що вкладений в бізнес, буде дуже високою. Проте, оперуючи досвідом зарубіжних країн в системі міжнародної податкової конкуренції щодо цього питання, українська система оподаткування, а саме, ставка ППП, є не надмірною.

Податкова культура як регуляторний важіль ППП передбачає свідомість суб'єктів підприємницької діяльності щодо сплати податків до державного бюджету. Крім того небажання поповнювати державну скарбницю виникає внаслідок диференціації суспільства з боку ведення підприємницької діяльності, досвідом співпраці з Державною фіскальною службою лише як з контрольним та каральним органом, неефективності та непрозорості розпорядження державними коштами.

ППП як соціальний важіль передбачає, що при ефективному запровадженні певних змін у сфері оподаткування, країна може роз-

раховувати на певні позитивні соціальні наслідки тим самим виводячи економіку країни на новий, більш ефективний рівень: збільшення кількості підприємницьких структур в економіці, а, отже, і збільшення кількості працюючих, призведе, в свою чергу, до зменшення показника безробітних у країні; підприємства будуть здатні сформувати більш стійкий платоспроможний попит на товари та послуги, здійснювати заощадження, зменшуючи цим державні витрати на забезпечення незахищених верств населення; підприємства матимуть змогу спрямувати свої кошти на благодійність, створити власний пенсійний фонд, інвестувати в соціальну сферу, екологічну тощо.

Таким чином, вищеперахована система важелів ППП має синергетичний вплив на розвиток підприємства, яке може досягти якісного розвитку, підвищити свій рівень в загальнодержавній сфері як привабливого інвестиційного об'єкта для вітчизняних та зарубіжних громадян, зменшити рівень безробіття в країні та сприяти налагодженню податкової сфери загалом.

Список використаної літератури

1. Стоян Ю. С. Правове регулювання податку на прибуток підприємств в Україні [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Ю. С. Стоян. – Харків, 2003. – 23 с.
2. Шмичкова І. Ю. Оподаткування прибутку підприємств: аналіз застосування в Україні [Текст]/ І. Ю. Шмичкова // Фінанси, грошовий обіг та кредит. – 2014. – №9. – С. 278-285.
3. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Т. 3 : Учение о налоге [Текст] / Н. П. Кучерявенко. – Харьков : Легас ; Право, 2005. – 600 с.

Д. С. Перонкова

студ. III курсу

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., викл. Л.Є. Борисова

НЕДОЛІКИ ФУНКЦІОНУВАННІ СУЧАСНОГО ЛОМБАРДУ

На ринку фінансових установ ломбардна діяльність є досить поширеною та регулюються окрім інших правових документів Положенням «Про порядок надання фінансових послуг ломбардами» [1] та Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [2].

Ломбарди – це один з найбільш зручних засобів для фізичних осіб отримати швидко готівку. Їх діяльність є дуже старою та

почалася у італійській Ломбардії, звідки з'явився цей термін. Так клієнти закладають речі і відразу, у випадку, появи можливості – в змозі їх викупити, але вже скориставшись безготівковим розрахунком. За один день позики за законом ломбард може брати максимум 0,47%, а комісія банків за зняття готівки з кредитних карт становить від 1 до 5% в середньому. Такий підхід у вигляді безготівкового розрахунку у ломбардах призведе до появи нової платіжної системи, яка буде обслуговувати ломбардні операції або інтеграції подібних операції у вже існуючі платіжні операції. Такий підхід скоротить строк надання та повернення грошей наряду з вже існуючою системою надання послуг через банківські установи, допоможе зробити діяльність ломбардів більш прозорою як для клієнтів, так і для держави. Останнє дає можливість прослідити звідки були отримані гроші на картку, хто є власником картки. Подібні зміни допоможуть також активізувати роботу фінансового ринку.

В Україні було зареєстровано станом на перше півріччя 2017 р. у Державному реєстрі фінансових установ 442 ломбарди, кожен з яких має велику кількість філій. За 2017 рік сума кредитів, які надаються ломбардами населенню, склала 8 382,3 млн. грн. Кожного року динаміка змін обсягів надання кредитів населенню під заставу ломбардами зростає, але нерівномірно. Це свідчить про необхідність вдосконалення їх діяльності та переведення їх у прозорий простір ринку фінансових послуг. У результаті це позитивно відобразиться на загальному функціонуванні кредитно-фінансового ринку та істотно вплине на стабілізацію економіки, тому вивчення цього питання є актуальним для сьогодення.

Недосконалість в функціонуванні ломбардів викликана, окрім інших чинників, так і не прийнятим профільним законом (Закону про законопроект №1800) «Про ломбарди і ломбардну діяльність», який зменшував відповідальність ломбардів перед споживачами їх послуг, та ряд інших нюансів і головне — механізму страхування заставленого майна (зростання ризику безповоротної заставленого втрати майни у зв'язку з відсутністю обов'язкової вигоди щодо страхування);

- захисту споживачів послуг ломбардів;
- відкритості інформації щодо вартості кредиту та інших послуг (вірогідність появи додаткових послуг, наприклад, оцінка та реалізація заставленого майна, що скриті у тексті умов договору, або на вказані на окремому доповненні, з яким клієнт не ознайомився);

Крім того ставка ломбардного кредиту залишається досить великою, тобто потрібно розраховувати на велику переплату. Не виплата кредиту з відсотками у строк – загрожує великим штрафом, і найгірше, що наступні прострочення можуть призвести до продажу ломбардом заставного майна, без повідомлення [3, с. 904].

Діяльність ломбардів в Україні постійно зростає, але темпи росту її за останні роки дещо уповільнилися. Це стало наслідком загальної фінансово-економічної державної кризи, певним посиленням законодавчого регулювання цього сегменту ринку фінансових послуг та призвело не тільки до поступового скорочення діяльності ломбардів, а й до переходу у тінь. Нині вирішення цих питань залежить від держави у вигляді рішення щодо остаточного напрямку діяльності ломбардів шляхом удосконалення та прийняття Закону про «Про ломбарди і ломбардну діяльність», у першу чергу захищаючи споживачів цих послуг, по-друге, гармонізуючи діяльність ломбардів (наприклад, появи безготівкового розрахунку у ломбардах, для чого необхідним постає окреме правове врегулювання), по-третє, зменшення ломбардної процентної ставки. Останнє є цікавим для клієнтів ломбардів, але може стати загрозою для банківських установ, у розрізі коротко- та середньострокових кредитів для населення. Тому може стати напрямом подальшого більш детального дослідження та аналізу можливості одночасного існування подібних послуг: які є переваги та приховані загрози.

Список використаної літератури

1. Про порядок надання фінансових послуг ломбардами [Електронний ресурс]: Положення ДКРРФП від 26 квітня 2005 р. № 3981 зі змінами від 15.12.2016 № 3120. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0565-05#n17>. – Назва з екрана.
2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III зі змінами № 2210-VIII від 16.11.2017. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>. – Назва з екрана.
3. Ісхакова О. М. Розвиток ломбардів в Україні. [Електронний ресурс]. / О.М. Ісхакова, Н.І. Махова, І. С.Шаповал // Молодий вчений. – 2017. – № 10 (50). – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/10/204.pdf>. – Назва з екрана.

В. В. Пругло

студ. II скороченого курсу

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к. е. н., доц. Н. Д. Маслій

ОБГРУНТУВАННЯ ВПЛИВУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ НА РОЗВИТОК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Нерівність економічного розвитку регіонів призвели до їх диференціації. Стратегічно важливим є проведення в Україні регіональної політики, спрямованої на усунення диспропорцій у розвитку регіонів. Необхідно перейти до методів, орієнтованих на розвиток регіонів на основі розвитку регіонального ринку фінансових послуг, за рахунок якого можливе фінансове оздоровлення територій. Саме в умовах трансформації є актуальним використання стратегічного планування маркетингу розвитку фінансових послуг в регіонах, як однієї з умов формування унікальних конкурентних переваг території, можливості активного самозабезпечення регіонів, через поглиблення тих функцій території, для яких є найсприятливіші умови.

Дослідженню проблем надання фінансових послуг в регіонах, для забезпечення економічного зростання країни приділяється значна увага як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, зокрема О. І. Амоші, Ф. Алена, О. І. Барановського, Р. Бернарда, Б. Борна, М. У. Тейлора, П. Хартмана О. Д. Василика, В. М. Гейця, О. В. Герасименка, Я. В. Зінченка, В. М. Поворозник та багатьох інших. Водночас, незважаючи на значну кількість публікацій з даної проблематики, наукові дослідження присвячені окремим аспектам розвитку регіонального ринку фінансових послуг в межах окремих сегментів – планування та маркетингу, є фрагментарними і потребують системного та постійного розвитку, враховуючи трансформаційні перетворення та інтеграцію економіки. Крім того, у дослідженнях вчених недостатньо досліджено напрями, що стосуються визначення механізму впровадження стратегії планування та маркетингу, його впливу на економічне зростання та формування дієвої моделі розвитку фінансових послуг в регіонах України.

На сьогодні розвиток України та її регіонів здійснюється під впливом геополітичних та внутрішніх викликів зростання відкритості економіки, що вимагає змін у підходах до стратегічного розвитку регіонів України та визначення цілей державної політики регіонального розвитку на перспективу(табл.1)

Табл. 1

**Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах)
у розрахунку на одну особу (грн.)**

Назва регіону	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Україна	46413	48687	50961	58912	70575	87020
Регіони:						
Столичний (Київська, Чернігівська, Житомирська)	40838	42839	39391	42134	44877	47619
Північно-Східний (Харківська, Полтавська, Сумська)	45640	47877	44477	47431	50386	53340
Донецький (Донецька, Луганська)	18821	19743	38138	40296	42453	44611
Придніпровський (Запорізька, Дніпропетровська)	58253	61107	55270	58881	62492	66102
Центральний (Кіровоградська, Черкаська)	34982	36696	35495	37964	40432	42900
Подільський (Вінницька, Хмельницька, Тернопільська)	32268	33849	28104	30023	31942	33861
Карпатський (Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька)	30084	31557	27923	29778	31636	33493
Північно-Західний (Волинська, Рівненська)	30368	31856	27694	29503	31310	33119
Причорноморський (Одеська, Миколаївська, Херсонська)	38142	40011	34716	36970	39222	41475

Примітка: розраховано авторами на основі [1-2]

На сьогодні державна регіональна політика в Україні як ніколи вимагає координації її цілей та заходів з пріоритетами галузевих політик. Зокрема, це стосується таких сфер, як: транспорт та інфраструктура; економічний розвиток та інвестиції; підприємництво і регуляторне середовище; конкурентна політика; ринок праці; освіта і наука; інноваційна діяльність [2].

Відповідно стратегії передбачається якісне використання ендогенних факторів для забезпечення динамічного економічного зростання на регіональному рівні. Щодо ринку фінансових послуг удосконалення механізму банківського кредитування проєктів регіонального розвитку – іпотечного кредитування, відкриття кредитних ліній, надання пільгових середньострокових та довгострокових кредитів, створення в регіонах ринку цінних паперів, розміщення облігацій місцевих позик та реалізація за рахунок залучених коштів проєктів регіонального розвитку [1].

З огляду на потребу у розширенні джерел фінансування розвитку регіонів за рахунок залучення до них інвестиційних коштів вітчизняних та закордонних фінансових установ (у тому числі коштів структурних фондів ЄС), а також з метою забезпечення довгострокового фінансування проєктів необхідно забезпечити створення як окремої фінансово-кредитної установи з відповідною мережею регіональних підрозділів. Правові засади застосування такої установи в рамках регіональної політики мають бути передбачені у проєкті Закону України «Про засади державної регіональної політики». Принципи побудови та функціонування мають бути визначені відповідним спеціальним законом України. Отже, одним з пріоритетних напрямків розвитку регіонів України, є сприяння регіональній збалансованості ринку фінансових послуг, впровадження нових технологій, розробка та диверсифікація послуг, що надаватимуться клієнтам, призведуть до такого зростання капіталізації, яка необхідна для обслуговування національної економіки.

Список використаної літератури

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP140385.html. – Назва з екрана.
2. Про стимулювання розвитку регіонів[Електронний ресурс]: Закон України від 08.09.2005 р. № 2850-IV, зі змінами і доповненнями. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T052850.html. – Назва з екрана.

3. Дем'янчук М.А. Пріоритетні напрямки розвитку ринку фінансових послуг України [Текст]/ М.А. Демянчук, К.С. Гуржий // Актуальні проблеми економіки: теорія і практика. Збірник матеріалів 71-ої студентської наукової конференції. 23-24 квітня 2015 р., м.Одеса. – Одеса: Уніпринт, 2015. – С. 12-15.
4. Регіональна політика в умовах європеїзації: Європа регіонів. Проект партнерства Канада – Україна «Регіональне врядування та розвиток»: Наукова презентація / П. Сегварі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svitppt.com.ua/politika/regionalna-politika-v-umovah-evropeizacii-evropa-regioniv.html>. – Назва з екрана.

А. М. Селезньова

студ. IV курсу

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: ст. викл. Л. В. Костолонова

АНАЛІЗ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Малий бізнес є основною складовою економіки будь-якої держави. В останні роки Україні посилюється інтерес до вивчення проблем і перспектив розвитку малих підприємств і до аналізу тенденцій змін у даному секторі економіки у зв'язку з внесенням змін до законодавства (особливо податкового), що регулює дану галузь. Ці зміни знаменують собою початок нового етапу розвитку сектору малого бізнесу. Тому особливий актуальності набуває аналіз даної проблеми, що стосується проблем і перспектив малих підприємств в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Дослідженням економічних аспектів розвитку малого бізнесу займалось багато вчених, зокрема: Р. Рудик, А. Гринюк, З. Воронов, С. Румянцева, Б. Варналій, В. Кредісов, М. Хурса, Г. Цегелик, В. Грушко, М. Дем'яненко та ін. Такі науковці, як О. Благодарний, О. Карпова, які у своїх роботах переважно аналізували окремі показники діяльності малих підприємств. Проблеми та перспективи діяльності малого підприємництва були розглянуті в працях таких українських вчених, як В. Збарський, Т. Греджева, І. Максименко, А. Чухно, Т. Меркулова [1].

Становлення високоефективного соціально орієнтованого ринкового господарства, зокрема, підприємництва як його складової, є важливим чинником стабільного економічного зростання та досягнення високого рівня життя громадян. Відносини підпри-

емництва найбільшою мірою реалізуються саме в малому бізнесі, в якому знаходять безпосереднє поєднання незалежність власника та індивідуалізм господарського управління. Незважаючи, що частка малих підприємств у загальній структурі основних показників діяльності підприємств України є нижчою у порівнянні з середніми та великими підприємствами, проте, їх значення у житті суспільства є беззаперечним.

Саме реформи економіки дозволили Україні піднятися в рейтингу «Doing Business – 2017» з 112 на 96 позицію серед 189 країн світу. Зокрема, досягнуто значного успіху за двома ключовими позиціями – «реєстрація власності» (59 позиція) і «сплата податків» (108 позиція). Проте низка позитивних кроків гальмується їх вибірковістю у практичній площині та нездатністю системно впливати на трансформацію економіки України у нову якість, нову модель зростання. Зокрема, відбулося погіршення у 7 з 10 сфер, що охоплюються дослідженням. Ряд важливих показників залишаються на наднизькому рівні. Зокрема протягом тривалого часу в Україні здійснювалися суперечливі реформи, які, за висновками Світового банку, демонстрували то значне поліпшення умов ведення бізнесу, то навпаки, стрімке зниження порівнюваних позицій [2].

Табл. 2

Позиція України у рейтингу «Doing Bussiness» у 2010-2017 рр.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Складність ведення бізнесу, загальна оцінка	139	145	147	149	152	140	112	96
за субіндексами: започаткування бізнесу	109	128	136	118	116	50	69	76
реєстрація власності	138	140	160	165	168	158	88	59
сплата податків	177	180	181	181	183	168	157	108
підключення до електропостачання	x	x	x	169	170	170	182	185
виконання зобов'язань за контрактом	46	48	43	44	44	45	44	43
банкрутство	140	143	145	158	158	157	141	142

Реально, у 2014-2015 рр. в сфері сприяння підприємницькій діяльності продовжено практику попередніх років, коли в Україні реалізовувалися реформи, які покращували міжнародні рейтинги країни без забезпечення реальних процесів активізації підприємництва та відновлення національної економіки [3].

Реалізація дійсних реформ поступово уповільнилася та гальмувалася, що викликало загальне руйнування перших позитивних очікувань вітчизняних і іноземних підприємств щодо перспектив бізнес-клімату та інвестиційної привабливості України.

Висновки. Реалізація намічених стратегічних напрямків сприятиме процесам виходу малого підприємництва України на європейський рівень розвитку, поліпшенню бізнес-клімату, зміцненню позицій малого підприємництва в загальній структурі вітчизняної економіки, модернізації у сфері малого підприємництва, спрямованої на збільшення його внеску у соціально-економічний розвиток країни, підвищенню ефективності малого підприємництва, у тому числі збільшення його складової в обсягах вітчизняного промислового та сільськогосподарського виробництва, наповнення доходних частин державного та місцевих бюджетів.

Список використаної літератури

1. Ватаманюк-Зелінська У. З. Перспективи розвитку малого підприємництва у місті Львові [Текст]/ У. З. Ватаманюк-Зелінська// Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. – 2016. – Вип. 15.3. – С. 190-196.
2. Веселовська К.В. Проблеми розвитку малого підприємництва Донецького регіону [Текст]/ К. В. Веселовська // Вісник Донецького університету економіки та права. – 2014. – № 2. – С. 179-184.
3. Про державну підтримку малого підприємництва в Україні: [Електронний ресурс]: Закон України від 19.10.2000 № 2063-III. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2063-14>. – Назва з екрана.

К. В. Сургай

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. М. А. Дем'янчук

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

Із моменту набуття Україною незалежності та її переходу до ринкових відносин, залежність підприємств від державного контролю значно знизилася, вони отримали низку прав, свобод

та обов'язків [1]. Це значно розширило їхні можливості у різних сферах діяльності, та насамперед з'явилася здатність розвитку та розширення виробництва за допомогою отримання (залучення) іноземних інвестицій. Але функціонування українських підприємств в умовах нестабільної політичної ситуації та часткової мілітаризації вітчизняної економіки постійно знижує їх інвестиційну привабливість на світовому рівні. Саме тому однією з найважливіших проблем постає виявлення найвпливовіших ризиків, які виникають при реалізації інвестиційних проектів, та виокремлення основних методів управління ними.

Дослідженню проблеми пошуку ефективних методів управління інвестиційними ризиками присвячено роботи таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як І.О. Бланка, В.В. Бочарова, В.В. Вітлінського, В.М. Глібчука, Глушечського В.В., Р.Л. Карпінського Дж. М. Кейнса, О.А. Кириченко, Г. Марковіц, Т.В. Майорова, Ф. Модильяні, А.А. Пересада, В.М. Хобта, Д.М. Черваньова, Б.М. Щукіна та інших. Не зважаючи на вагомий науковий доробок зазначених вчених постійними проблемними питаннями залишаються методи управління ризиками особливо у сучасних умовах.

Тому метою роботи є аналіз основних методів управління інвестиційним ризиком та визначення найбільш ефективного методу для реалізації проектів вітчизняними підприємствами за умови залучення коштів інвесторів.

Впровадження нових технологій на підприємстві передбачає насамперед використання прибутку підприємства. Але проведення масштабних заходів по розширенню та оновленню виробництва вимагає залучення вітчизняних та іноземних інвестицій. Саме тому необхідним є грамотне ведення інвестиційної діяльності та мінімізація рівня ризику інвестиційних проектів.

Інвестиційні ризики – це, насамперед, ризики пов'язані із вкладенням капіталу [2]. Вони містять у собі наступні підвиди ризиків: ризик упущеного зиску, ризик зниження прибутковості, ризики прямих фінансових втрат. До основних напрямів зменшення інвестиційного ризику застосовуються такі основні методи управління [3]: уникнення ризику, зниження його ступеня, збереження ризику за інвестором або передавання третім особам.

Кожен метод управління ризиком передбачає глибокий аналіз можливих втрат та використання різних запобіжних заходів. Розглянемо більш ретельно кожен з них.

Перший метод управління ризиком, а саме його уникнення – є найбільш прийнятним, коли виникає можливість втрати великої частки прибутку, або якщо наслідки можуть загрожувати діяльності підприємства взагалі. Але вибір такого методу також означає остаточну відмову від проведення великих інвестиційних проєктів, що позбавляє підприємство можливості отримання миттєвого розвитку окремих сфер його діяльності та отримання максимального прибутку.

Табл 1

Характеристика методів управління ризиком

Метод	Характеристика
Уникнення ризику	Відмова від реалізації проєкту. Цей метод управління ризиками ефективний, коли є велика ймовірність виникнення збитків.
Зниження ступеня ризику	Передбачає більш якісну підготовку інвестиційного проєкту, проведення запобіжних заходів.
Збереження ризику за інвестором	Відбувається у випадках, коли інвестор залишає за собою право відшкодування можливих збитків. Методи реалізації: самострахування, створення венчурних компаній або використання економічного прогнозування і моніторингу.
Трансфер ризику третім особам	Передавання (трансфер) ризику третім особам передбачає передавання відповідальності за ризик від трансфера (сторони, що передає ризик) до трансфери (сторони, що приймає ризик): хеджування, страхування і диверсифікація

Джерело: розроблено автором на основі даних [1].

Другий метод зниження ризику передбачає кваліфіковане відпрацювання договорів і контрактів між партнерами по інвестиційному проєкту, своєчасне відпрацювання в них прав та обов'язків сторін в умовах можливих негативних подій і конфліктних ситуацій; використання сучасних систем і засобів безпосередньої охорони майна проєкту.

Наступний метод пов'язаний з можливістю відшкодування втрат інвестором. Цей метод є найменш вигідним для сторони, яка є спонсором певного проєкту. Так само, якщо розглядати цей метод з боку підприємства, яке бажає залучити інвестицію, то приваблює

вість проекту, що реалізовується, зможе підвищити проведення заходів щодо зниження ризику, а не покладання відповідальності на сторону інвестора.

Останній та найбільш прийнятний в умовах постійної зміни кон'юнктури ринку та умов діяльності підприємства, є передання ризику третім особам, що передбачає хеджування, страхування або диверсифікацію ризиків. Звісно, цей метод збільшує витрати на проведення заходів по захисту від майбутніх втрат і тим самим зменшує можливий прибуток, але в більшій мірі захищає його і дозволяє зберегти частку інвестиційних коштів навіть у разі настання негативних наслідків.

Отже, можна зробити висновок, для мінімізації інвестиційних ризиків підприємств доцільно використовувати методи страхування та диверсифікації як такі, що найбільш оптимально поєднують «можливості–витрати», що є головним критерієм для їх застосування.

Список використаної літератури

1. Щербіна А. Підвищення інвестиційної привабливості українських підприємств як чинник стабілізації економічної ситуації в Україні [Електронний ресурс]/ А. Щербіна, О. Костенко // Економіко-правова парадигма розвитку сучасного суспільства. – Режим доступу: <https://studlib.org.ua/index.php/eprs/article/view/61/59>. – Назва з екрана.
2. Барташевська Ю. М. Вибір методів мінімізації інвестиційного ризику підприємства [Електронний ресурс]/ Ю. М. Барташевська // Економічний нобелівський вісник. – 2014. – № 1. – С. 29-34. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmef_2014_1_7. – Назва з екрана.
3. Баланська Т.В. Сучасні методи управління інвестиційними ризиками [Електронний ресурс] / Т.В. Баланська, М.Я. Постан // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. – 2014. – Вип. 4. – С. 53-66. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rmegt_2014_4_6. – Назва з екрана.

Н. А. Топлакалцян

студ. І курсу магістратури

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к. е. н., доц. О. М. Савастєєва

ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАНЦУЗЬКОГО КАЗНАЧЕЙСТВА: ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД І МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

Започаткування та розвиток інституту казначейства в світі невідривно пов'язаний саме з процесом державоутворення, коли в кожній державі необхідні бути органи влади, що в змозі вико-

нувати функції щодо забезпечення охорони державних кордонів, обороноздатності, надання медичних та інших соціальних функцій населенню, в також підвищення рівня життя людей. Держава може успішно виконувати покладені на неї функції, якщо матиме у своєму розпорядженні достатньо бюджетних коштів. Касове виконання бюджетів всіх рівнів у Великобританії забезпечують органи державного казначейства, у Сполучених Штатах Америки – Міністерство фінансів, Адміністративно – бюджетне управління та мережа федеральних агентств, у Франції – Генеральна дирекція державних фінансів [1].

Структура органів казначейства, їх функції, завдання та принципи організації в кожній державі обумовлені історичними, політичними та соціально -економічними чинниками. Однак, незважаючи на це, у будь-якій країні, на будь-якому етапі її розвитку, найголовнішою місією інституту казначейства є забезпечення оптимального загальнодержавного фінансового менеджменту за рахунок повного та своєчасного отримання надходжень бюджетів та їх цільового розподілу та споживання. З точки зору виконуваних функцій, які розкривають сутність казначейства, його розглядають у двох аспектах (мал. 1).

Франція використовує дворівневу модель казначейського виконання бюджету з чітким розподілом функцій і повноважень.

Державне казначейство реалізовує принцип єдності каси та здійснює консолідацію на єдиному дохідно-видатковому казначейському рахунку всіх коштів бюджетів держави та її адміністративно-територіальних одиниць, державних підприємств, коштів від позабюджетної діяльності. Безпосередньо в Банку Франції відкрито один центральний казначейський рахунок (центральний єдиний казначейський рахунок) і в його територіальних підрозділах – операційні рахунки з обов'язковим режимом щоденного сальдування, що здійснюється Банком самостійно [3].

Інформація про всі операції на центральному єдиному казначейському рахунку щодня надходить в агентство, що є адміністратором даного рахунку. Державні бухгалтери казначейської системи проводять попередній і поточний контроль платіжних та підтверджуючих документів, представлених розпорядниками та одержувачами бюджетних асигнувань. Згідно з бюджетним розписом вони приймають рішення про оплату та дебетують операційні рахунки. Отже, функціонування агентства «Франс-Трезор» певною мірою забезпечує спроможність французької держави ви-

Мал. 1 Завдання інституту казначейства в залежності від його статусу в різних країнах.

Джерело: побудовано автором на підставі [2].

конати свої бюджетні зобов'язання в умовах конкретного часового інтервалу та за конкретних обставин [3].

Враховуючи викладене, на наш погляд, досвід функціонування інституту державних бухгалтерів цілком можливий для застосування у вітчизняній практиці організації казначейського обслуговування виконання бюджетів. Вважаємо, що основними напрямками комплексу організаційно – методичних рекомендації щодо впровадження в життя досвіду казначейської справи Франції в межах окремої адміністративно – територіальної одиниці повинні стати організація роботи працівників органів казначейської служби в місцях знаходження відповідних органів місцевого самоврядування.

Список використаної літератури

1. Макогон В. Д. Формування доходів місцевих бюджетів у зарубіжних країнах [Текст] / В.Д.Макогон // Наукові праці НДФІ. – 2008. – № 1(42). – С. 56-67.
2. Юрій С. І. Казначейська система: Підручник [Текст]/ С. І.Юрій, В. І.Стоян, О. С.Даневич. – 2-ге вид., змін. й доп. – Тернопіль: Карт-бланш, 2006. – 818 с.
3. Булгакова С. О. Казначейство зарубіжних країн [Текст]: навч.посіб. / Булгакова С. О. ; Київ.Нац. торг.-екон.ун-т. – К., 2000. – 82 с.

Т. В. Харченко

студ. III скороченого курсу

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: ст. викл. Г. С. Прокоф'єва

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК СУЧАСНА ФОРМА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Сучасні міжнародні відносини характеризуються досить інтенсивними інтеграційними процесами, серед яких важливу роль відіграє транскордонне співробітництво (ТКС).

Вперше термін «транскордонне співробітництво» був введений у Мадридській Конвенції загальних принципів транскордонного співробітництва Під транскордонним співробітництвом розуміють будь-які спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади, що знаходяться під юрисдикцією двох або декількох договірних сторін, а також укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей. Транскордонне співробітництво стосується співпраці суміжних територій сусідніх держав, тобто важливе значення в його організації має наявність кордону між територіями, що співпрацюють.

Метою транскордонного співробітництва є усунення негативних наслідків прикордонного розміщення територій, тобто їх віддаленості від головних економічних центрів країни та одночасно використання тих можливостей, які відкриваються у зв'язку із близькістю території сусідньої країни. Така співпраця є одним із важливих засобів ліквідації диспропорцій в економічному і соціальному розвитку шляхом міжрегіонального перерозподілу ресурсів до мобілізації природно-ресурсного потенціалу територій і застосування принципу субсидіарності. [4]

На сьогодні, з огляду на набутий європейський і вітчизняний досвід постає можливим виділення цілої низки організаційних форм транскордонного співробітництва: угоди про транскордонне співробітництво, спільні програми, єврорегіони, робочі співдружності, безпосередні взаємозв'язки учасників транскордонного співробітництва, інші форми, які суб'єкти транскордонного співробітництва можуть обирати (або в які можуть перерости довготривалі транскордонні взаємовідносини) в межах повноважень, наданих їм національним законодавством (за взаємним погодженням сторін) [6].

Найбільш визначальною формою ТКС є єврорегіони, практика функціонування яких в останні роки показала свою ефективність у справі ліквідації бар'єрів для вільного руху людей, товарів, послуг, капіталів. [1].

Згідно із законом України «Про транскордонне співробітництво» єврорегіон – «це організаційна форма співробітництва адміністративно-територіальних одиниць європейських держав, що здійснюється відповідно до дво- або багатосторонніх угод про транскордонне співробітництво» [3].

Єврорегіони як форма прикордонного співробітництва сприяють не тільки посиленню та поглибленню добросусідських відносин між державами, а й виступають своєрідним інструментом для інтеграції тієї або іншої країни до європейських структур. Єврорегіони можуть розглядатися і як засіб врегулювання можливих територіальних проблем двох держав, адже їх створення частково знімає напругу щодо можливих територіальних претензій, пов'язаних зі становищем національних меншин [2].

Україна має значний потенціал для розвитку транскордонного співробітництва як одного з напрямків реалізації євроінтеграційних прагнень, що пояснюється геополітичним положенням країни, оскільки 19 з 25 регіонів держави є прикордонними, а зовнішній кордон є найдовшим серед європейських країн. Україна розташована в центрі Європи, тому вона має ряд стратегічних характеристик, і серед них – розвинений транзитний потенціал. По території нашої країни проходить велика кількість транспортних комунікацій, що надає можливість нашій країні участі у міжнародних проектах з транспортування різного виду сировини та іншої продукції.

Розвиток транскордонного співробітництва передбачає, зокрема, дуже важливу пропозицію щодо відкриття можливостей для залучення до участі в інвестиційних проектах в Україні Європейського інвестиційного банку. Це також одна з дуже перспектив-

них і привабливих для України ідей, спрямована на підвищення рівня інвестицій та покращення інвестиційного клімату в державі.

Таким чином, транскордонне співробітництво є складовою частиною світогосподарських інтеграційних процесів та специфічним рівнем цілісної системи міжнародних економічних відносин глобального порядку. Воно є видом і складовою частиною системи міжнародних відносин на місцевому та міждержавному рівнях, де матеріалізуються та практично проявляються результати глобальних і євроінтеграційних процесів, та є необхідною складовою частиною процесу європейської інтеграції і ґрунтується, передусім, на співпраці прикордонних регіонів сусідніх держав.

Список використаної літератури

1. Внукова Н.М. Фінансові послуги в кластерних ініціативах транскордонного співробітництва [Текст]/ Н.М. Внукова // Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні: матеріали III міжнародної науково-практичної конференції / КНТЕУ. – К., 2007. – С. 54–56.
2. Дубовик В. Досвід міжнародної співпраці в рамках євро регіонів. Перспективи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uspishnaukraina.com.ua/ru/analitics/4/31.html>. – Назва з екрана.
3. Про транскордонне співробітництво [Електронний ресурс]: Закон України від 24.06.2004 р. за №1861-IV. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1861-15>. – Назва з екрана.
4. Ільченко Н.М. Транскордонне співробітництво в Україні: перспективи розвитку євро регіонів [Електронний ресурс] / Н. М. Ільченко.// Державне будівництво. – 2012. –№: 2. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2012_2_37. – Назва з екрана.
5. Терещенко Т. В. Теоретичні засади транскордонного співробітництва [Текст] /Т.В.Терещенко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2004. – № 3. – С. 82–87.

М. Г. Шевченко

студ. I скороченого курсу

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: ст. викл. С.О. Нікола

АНТИМОНОПОЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ АНТИМОНОПОЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: ЮРИДИЧНИЙ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТИ

Монополія це такий тип будови ринку, в якому існує тільки один продавець певного товару. Підприємство чи інше утворення, що займає монопольне становище на ринку називається монопольне утворення [1, с. 95].

Для припинення зловживання монопольним становищем існує сукупність заходів держави – антимонопольна політика. Держава, виконуючи свої обов'язки, повинна створити антимонопольне законодавство для регулювання діяльності монополій та передбачення відповідальності за недобросовісну конкуренцію.

Для контролю над дотримання антимонопольного законодавства держава створює орган, який повинен вносити пропозиції щодо змін законодавства даного напрямку.

Сьогодні в Україні створено цілісну систему правових та організаційних механізмів антимонопольної діяльності, яка відповідає сучасним нормам Європейського Союзу і загальносвітовим тенденціям.

Антимонопольне законодавство в Україні представлено Законами України: «Про обмеження монополізму і недопущення і недобросовісної конкуренції в підприємницькій діяльності» (1992 р.), «Про захист від недобросовісної конкуренції» (1996 р.), «Про природні монополії» (2000 р.), «Про захист економічної конкуренції» (2001 р.), «Про Антимонопольний комітет України» (1993 р.) та ін.

Антимонопольний комітет України є державним органом із спеціальним статусом, метою діяльності якого є забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності.

Основні порушення конкурентного законодавства: зловживання монопольним становищем, антиконкурентні узгоджені дії, недобросовісна конкуренція, здійснення концентрації без отримання відповідного дозволу Антимонопольного комітету України та неподання інформації на вимогу Антимонопольного комітету України.

Фундаментальними нормативними актами, що закріплюють і регулюють питання відповідальності за порушення антимонопольного законодавства, є Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 р. № 2210-III та Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 07.06.96 р. № 236/96-ВР.

Закон у розділі VIII передбачає відповідальність за порушення конкурентного законодавства, зокрема у вигляді накладення штрафів, примусового поділу, застосування відповідно до законодавства адміністративної відповідальності посадових осіб. Крім того, Закон передбачає можливість звернення до суду із заявою про відшкодування шкоди у подвійному розмірі, зокрема за зловживання монопольним становищем [2, ст. 50].

Штрафи – це найпоширеніший вид відповідальності за порушення антимонопольного законодавства. Штрафи обраховуються у процентному відношенні до доходу від реалізації за останній звітний рік, що передував року, в якому буде накладено штрафні санкції.

У законодавстві передбачено три «ланки» штрафних санкцій, які залежать від виду порушення. Це штрафи у розмірі до 10% доходу; до 5% доходу; до 1% доходу. Якщо інформація про доходи відсутня, то штраф розраховують у неоподаткованих мінімумах доходів громадян.

Частина порушень антимонопольного законодавства припадає на зловживання монопольним (домінуючим) становищем. Найчастішими порушеннями антимонопольного законодавства є антиконкурентні узгоджені дії (у т. ч. органів державної влади) [3].

Існують рекомендаційні роз'яснення Антимонопольного комітету України «Щодо застосування положень частин другої, п'ятої та шостої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», частини першої та другої статті 21 Закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» № 6-рр від 16.02.2016 р. Прийняття цих роз'яснень позитивно впливає на уніфікацію підходів до визначення штрафних санкцій.

Антимонопольна політика в Україні захищає створене конкурентне середовище та підвищує функціональність конкурентних відносин. Конкурентне законодавство містить достатню кількість ефективних інструментів припинення порушення, у тому числі завдяки притягненню до відповідальності. Основна функція Антимонопольного комітету України – не наповнення бюджету великими штрафами, а ефективний захист економічної конкуренції, в тому числі за рахунок активного адвокатування конкуренції в Україні.

Список використаної літератури

1. Економічна теорія : навч. посіб. [Текст]/ Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, О.С.Марченко та ін. ; за заг. ред. Л. С. Шевченко. – Х. : Право, 2016. – 268 с.
2. Про захист економічної конкуренції [Електроний ресурс]: Закон України від 11.01.2001 р. №2210-III. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2210-14>. – Назва з екрана.
3. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Назва з екрана.

О. М. Шишкіна

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к. е. н., доц. Н. В. Захарченко

АНТИКРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА В БАНКІВСЬКІЙ УСТАНОВІ

Потреба антикризового менеджменту в банку пов'язана зі специфікою його діяльності як суспільного інституту, що відноситься до категорії фінансових посередників. При банкрутстві, стані неплатоспроможності банку зачіпаються інтереси різних господарюючих суб'єктів; порушується функціонування платіжного механізму; не виконуються функції комерційних банків. Це зумовлює потребу розвитку в рамках управлінської діяльності банку особливого напрямку – антикризового управління.

Антикризовий менеджмент – це процес запобігання або подолання кризи. У цьому визначенні об'єднані дві складові антикризового управління: запобігання кризи, яка ще не настала і подолання наслідків кризи, що сталася.

Необхідно відзначити, що антикризове управління в банку повинно мати місце не тільки тоді, коли криза вже настала, а починатися і тривати з перших днів її існування і на постійній основі. Для цього повинні професійно і результативно застосовуватися методи превентивного (попереджувального) антикризового управління, які включають в себе наступне [1, с. 10]: 1) антикризовий моніторинг зовнішнього і внутрішнього середовища об'єкта на постійній основі з метою раннього виявлення загроз кризи; 2) аналіз внутрішньої схильності (уразливості) об'єкта кризи з виділенням при можливості відповідних індикаторів. Зазвичай в якості останніх стосовно конкретного банку виділяють [2, с. 31-32]:

– спеціалізовані підрозділи банку не здатні діяти спільно і бачити ситуацію, що складається і положення банку в цілому;

– службовці банку схильні приділяти більше уваги внутрішній обстановці в організації, ніж зовнішньому середовищі, при цьому суперництво з внутрішніми конкурентами домінує над зовнішніми;

– небажання або нездатність банку проводити зміни;

– готовність порушувати правила заради короткострокових вигод.

У разі виникнення загрози необхідна розробка антикризових організаційних стратегій, спрямованих на мінімізацію внутрішніх ризиків банку і зміцнення його фінансової безпеки [4, с. 106-107]:

- інформування колег про кризові ситуації;
- комплексний, письмово зафіксований і затверджений набір норм і правил, орієнтованих на вирішення проблем, пов'язаних з безпекою, які визначають дії співробітників і розвивають культуру безпеки в банку;
- делегування права прийняття рішень з певного питання на самий нижній рівень організації, який володіє необхідними навичками і компетентністю;
- тренінг персоналу для відпрацювання дій в кризових ситуаціях і формування навичок і культури забезпечення безпеки;
- використання вузькопрофільних фахівців при одночасному забезпеченні контролю за їх роботою за допомогою фахівців більш широкого профілю.

Щоб уникнути підготовчих антикризових заходів повинен бути складений документ або пакет документів, що містять план антикризового управління. План дій в надзвичайних ситуаціях може бути як загальним, так і орієнтованим на конкретну ситуацію. У такому плані має міститися опис можливих сценаріїв розвитку подій при настанні непередбачених обставин і викладатися всі необхідні аспекти роботи банку з метою подолання кризової ситуації, а також регламентуватися діяльність всіх його підрозділів по частині попереджувальних і профілактичних заходів.

Необхідна координація прийняття антикризових управлінських рішень, основою якої є комплексна діагностика і стратегічне управління банком. Така система на відміну від існуючих механізмів базується на постійній антикризовій діяльності як в період стабільної роботи комерційного банку, так і на стадії кризи.

Таким чином, для найбільш ефективного розвитку системи антикризового регулювання в банківській сфері необхідно спиратися на такі основні принципи:

- рання діагностика кризових явищ у фінансовій діяльності банку. З огляду на те, що виникнення кризи в банку несе загрозу самому існуванню банку і пов'язано з відчутними втратами капіталу його власників, можливість виникнення кризи повинна діагностуватися на самих ранніх стадіях з метою своєчасного використання можливостей її нейтралізації [3, с. 295];
- терміновість реагування на кризові явища. Кожне кризове явище не тільки має тенденцію до розширення з кожним новим господарським циклом, але і породжує нові супутні йому явища;

- повна реалізація внутрішніх можливостей виходу банку з кризового стану. У боротьбі із загрозою банкрутства банк повинен розраховувати виключно на внутрішні фінансові можливості;
- в довгостроковій перспективі, з досвіду зарубіжних країн, потрібне створення професійних рейтингових агентств, а також підготовка великої кількості кадрів у сфері ризик-менеджменту;
- удосконалення законодавчої бази, що забезпечує комплексність процедур санації, реструктуризації та банкрутства банків.

Список використаної літератури

1. Брежнева А. И. Антикризисное управление банком [Текст] / А.И. Брежнева // Банки: мировой опыт. – 2010. – №5. – С. 10.
2. Иванов В. В. Разработка планов антикризисного управления банком [Текст]/ В.В. Иванов // Банковское дело. – 2010. – № 6. – С. 31–32.
3. Тарасевич Н. В. Проблеми капіталізації банків в Україні [Текст]/ Н.В.Тарасевич // Вісник соціально-економічних досліджень. Збірник наукових праць. – 2013. – №1 (48). – С. 295.
4. Хоггарт Г. Подолання банківських криз: основні інструменти і витрати [Текст]/ Г. Хоггарт, Дж.Рейдхілл, П. Сінклер // Банки: світовий досвід. – 2011. – № 34. – С. 106–107.

В.В. Шпичак

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Н. В. Захарченко

ВИКОРИСТАННЯ РЕЙТИНГУ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ЯК НАПРЯМ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА

При наданні кредиту будь-який банк стикається з необхідністю оцінки кредитоспроможності позичальника. Ця процедура є обов'язковою, адже від її результатів залежить ефективність як окремої кредитної угоди, так і кредитної діяльності банку в цілому. Адекватна оцінка кредитоспроможності позичальника є однією з найважливіших умов успішної кредитної діяльності банку. Сьогодні банківськими установами розробляються різні підходи щодо аналізу кредитоспроможності позичальника. Причому кожен банк розробляє власну методіку оцінки фінансового стану потенційного позичальника з урахуванням конкретних умов договору.

Слід зазначити, що в Україні немає чітко розробленої та регламентованої на законодавчому рівні методіки розрахунку кре-

дитоспроможності позичальників. Різні методики відрізняються одна від одної кількістю показників, які є складовими загального рейтингу позичальника, а також окремими підходами до індикативних характеристик та пріоритетністю кожної з них. Якби склад показників залишався універсальним для всіх банків та країн, то можна було б обмінюватися статистикою та систематизувати інформацію у глобальному масштабі. Проте реалії свідчать про відсутність єдності серед різних країн, банків та авторів у виборі системи показників. У рамках вирішення дилеми “ризик – прибутковість” позичальники, що мають слабші фінансові позиції (більш схильні до ризику), повинні платити за кредит більше, ніж надійніші позичальники.

Водночас складність оцінки кредитоспроможності зумовлює застосування різноманітних підходів до такого завдання – залежно від особливостей позичальників та від намірів банку-кредитора. При цьому необхідно підкреслити: різні способи оцінки кредитоспроможності не виключають, а доповнюють один одного, тобто застосовувати їх необхідно комплексно. Цікавою є думка, що однією з найважливіших проблем, з якою мають упоратися вітчизняні банки, є визначення системи показників, які б комплексно характеризували кредитоспроможність позичальників [1].

Нині серед науковців та практиків широко використовується таке визначення: “кредитоспроможність позичальника – це можливість щодо здійснення угод з надання фінансового установою кредиту на умовах повернення, строковості та платності або, іншими словами, спроможність до здійснення кредитної угоди”.

Рейтингом кредитоспроможності (кредитним рейтингом) є універсальне значення, сформоване на підставі значень певної кількості показників. Рейтинг кредитоспроможності визначається як оцінка ризику позичальника на основі чітких рейтингових критеріїв, на яких також ґрунтується оцінка ймовірності дефолту. Визначення рейтингу має включати опис ступеня ризику дефолту, що є типовим для позичальників цієї категорії, та критерії, які використовуються для цього рівня кредитного ризику [3].

Рейтинг кредитоспроможності позначається певною літерою, цифрою, або їх комбінацією та визначає спроможність позичальника до здійснення кредитної операції. Високий індекс рейтингу свідчить про високий клас кредитоспроможності, низький – відповідно про надмірний рівень ризику. Проте вітчизняна банківська практика зупиняється на цьому етапі, завершуючи процес оцінки. Але

присвоєння кредитного рейтингу не може й не має бути єдиною метою аналізу кредитоспроможності, необхідно також встановити залежність між значенням кредитного рейтингу та рівнем кредитного ризику. У вітчизняній практиці інтерпретація рейтингу з позиції рівня кредитного ризику відбувається суб'єктивно: рейтинг класу А, наприклад, відповідає низькому рівню кредитного ризику; рейтинг класу В – середньому тощо (всього є п'ять класів).

Кредитний рейтинг, що розраховується західними банками, має інше змістовне значення, воно значно розширене та засноване на математично-статистичних розрахунках. Кінцевим результатом оцінки кредитоспроможності позичальника є не сам рейтинг, а показник вірогідності дефолту позичальника (probability of default, PD). Тому банки розвинутих країн застосовують побудову так званих матриць зміни кредитного рейтингу (transition matrix), за допомогою яких оцінюють вірогідність зміни класу кредитоспроможності з часом (інша назва – таблиця міграції рейтингу (rating migration)) [2].

Таким чином, кредитний рейтинг використовується банками для різних цілей, зокрема для:

- визначення вартості ресурсів (низький рівень кредитоспроможності збільшує надбавку за ризик, зменшуючи таким чином привабливість залучення коштів);
- формування резервів під можливі втрати за позиками;
- визначення лімітів кредитування;
- аналізу кредитного портфеля в розрізі класів кредитного рейтингу з метою оцінки кредитного ризику;
- винагороди кредитних працівників.

Список використаної літератури

1. Васюренко О.В., Подчесова В.Ю. Сучасні концепції управління кредитним ризиком як основні складові процесу управління кредитним ризиком банку [Текст] / О. В. Васюренко, В. Ю. Подчесова // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 1. – С. 170-177.
2. Zakharchenko N.V. Controlling in the anti-crisis management system of the bank / N.V.Zakharchenko, O.A. Kolesnik// Research: tendencies and prospects : Collection of scientific articles. – Editorial Arane, S.A. de C.V., Mexico City, Mexico, 2017. – P.128 – 130.
3. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання: монографія [Текст]/ А. О. Єпіфанов, Н. А. Дехтяр. Т. М. Мельник, І. О. Школьник та ін. / За ред. доктора економічних наук А. О. Єпіфанова. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 286 с.

РОЗДІЛ 5

МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ

С. Д. Антонюк

студ. IV курса

спеціальність: «Менеджмент організацій»

Научний керівитель: д.э.н., проф., Е. В. Садченко

НЕЙРОМАРКЕТИНГ: МЕТОДЫ ИССЛЕДОВАНИЯ И ИСПОЛЬЗОВАНИЯ

Цель нейромаркетинга – понимание истинной реакции субъекта на определенные маркетинговые раздражители и последующая разработка эффективных рекламных коммуникаций на основе полученных данных.

Нейромаркетинг – комплексный подход, направленный на изучение поведения потребителей с использованием определенных методов воздействия на эмоции и поведенческие реакции [3].

Акцент в нейромаркетинге следует ставить на «истинной реакции». В отличие от анкетирований, фокус-групп, опросов и прочих методов исследований, в ходе которых испытуемые чувствуют социальное давление, и не всегда честны в ответах, методы исследования нейромаркетинга воздействуют прямо на мозг человека. В наше время наибольшей популярностью в нейромаркетинге для изучения поведения потребителей пользуются следующие методы:

- ЭЭГ – электроэнцефалография. Позволяет измерить ритмы активности нейронов мозга вследствие изменения эмоционального состояния.
- Айтрекинг – анализирует движение глаз потребителя.
- фМРТ – функциональная магнитно – резонансная томография. С ее помощью можно получить полную картину активности мозга при контакте с раздражителем. Эти данные помогают маркетологам в разработке эффективных рекламных обращений, которые апеллируют к нужным чувствам и вызывают необходимые маркетологам эмоции.
- КГЛ – кожно-гальваническая реакция. Она выявляет повышенное потоотделение субъекта при контакте с раздражителем.

- Регистрация сокращения мышц лица при помощи камеры высокого разрешения. Это помогает анализировать эмоции потребителей: страх, радость, удивление и т.д).

- Измерение частоты дыхания, электрического сопротивления кожи и сердцебиения в момент контакта с раздражителем [2].

Например, Volkswagen – данный бренд использовал инструмент айтрекинг и задействование визуального ряда. Акцент на последнем кадре с фразой «Безопасность существует!» – по итогам исследования выявило положительную связь между фразой и названием марки автомобиля. Это увеличило популярность и узнаваемость бренда в глазах потребителей [3].

Маркетологи и психологи знают, что для распространения нужных идей существуют определенные методы. И этими методами можно успешно пользоваться для развития бизнеса. Применение этих психологических методик в маркетинге и рекламе – это нейромаркетинг в действии.

Примеры нейромаркетинга в действии.

1. Использование эффективной упаковки. Нам всем знакомо чувство, когда внимание к товару привлекла упаковка. Рекламодатели всегда знали, что важно не только то, что внутри, но и то, что снаружи. Но нейромаркетинг выводит проектирование дизайна товара на совершенно новый уровень. Компания Frito-Lay провела исследование о реакции потребителей на разные виды упаковки. Исследования показали, что глянцевые упаковки вызывают у большинства испытуемых чувство раздражения. Матовые же упаковки вызывают противоположный эффект. Компания прекратила выпуск глянцевых упаковок для своего товара.

2. Цвет – это ключ. Цвета могут вызывать широкий спектр эмоций, при этом исследования последовательно показывают связь между определенными цветами и определенными эмоциями. Эффективное использование цвета может стать мощным инструментом маркетинга. Одним из самых печально известных примеров является вездесущее использование Coca Cola красного цвета (красный цвет воспринимается человеком как предупреждение об опасности, как запрет). Специалисты Neuromarketing, специализирующиеся на цвете и рекламе, разделили цвета на подгруппы в качестве руководства по их эффективному использованию. Например, прохладный голубой цвет способен привлечь профессионалов.

3. Паралич решения. Иногда исследования разрушают стереотипы. Исследования Колумбийского университета показа-

ло, що злишком велике обилие варіантів на самому справі перешкоджає споживачеві виконати покупку, так як споживач починає нервноювати і схибається. Возле витрин с очень большой выборкой товаров потребители останавливались реже, чем у витрин с меньшей выборкой [1].

Вывод: Понимание самых основных корней человеческой эмоции жизненно важно для понимания потребительского поведения покупателей. В 21 веке, который является веком расцвета конкуренции, понимать потребительское поведение – это базовая задача для любой организации, если она хочет выжить и развиваться. Нейромаркетинг способен помочь организации в этом. В связи с этим, обучение основам нейромаркетинга может помочь предпринимателям более эффективно вести бизнес как в Украине, так и за ее пределами.

Список использованной литературы

1. 15 Powerful Examples of Neuromarketing in Action [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://imotions.com/blog/neuromarketing-examples>. – Назва з екрана.
2. Все, что вы не знали о нейромаркетинге [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kirulanov.com/vse-chto-vy-ne-znali-o-nejromarketinge-methody>. – Назва з екрана.
3. Нейромаркетинг – что это такое? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kak-bog.ru/neyromarketing-chto-eto-takoe-kak-vliyayut-na-podsoznanie-potrebitelya>. – Назва з екрана.

К. А. Балакіна

студ. IV курсу

спеціальність «Менеджмент організацій»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Ю. Л. Грінченко

РОЗТАШУВАННЯ ЗАКЛАДУ ЯК ФАКТОР ЕФЕКТИВНОСТІ В СФЕРІ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Ресторанный бизнес прогрессивна сфера бізнесу, яка постійно змінюється згідно з вподобаннями клієнтів. Для функціонування закладу громадського харчування обов'язково треба взяти до уваги ряд факторів: категорію закладу, вид закладу, місце розташування, асортимент (вибір кухні), розмір середнього чеку (цей фактор також визначає і цільову категорію закладу), підбір кваліфікованого персоналу.

Кожен з цих факторів є невід'ємною частиною успішності закладу, але в залежності від виду та категорії ранжують по важли-

вості. Велика кількість досвідчених рестораторів зазначають, що розташування є одним із найвирішальніших факторів успішності закладу. Що саме треба розуміти під розташуванням? Розташування закладу – це його віддаленість, або близькість, до певних зон, які мають істотний вплив на заклад, тобто знаходження у спальному районі, туристичних шляхах, діловому районі.

Розглянемо докладніше важливість розташування для різних видів закладів громадського харчування.

Найважливішу роль розташування грає для двох видів ресторанів: ресторани люкс класу та заклади містичного характеру. Перші розраховані для заможних людей, які цінують комфорт та вишуканість, тому такі заклади мають знаходитись не у людних місцях, але і не має буди занадто сховане. Також дуже важливо звернути увагу на саму будівлю у якій буде знаходитися заклад и на що виходять вікна. Тому для таких закладів вибір розташування дуже важливий фактор.

Саме таким закладом є ресторан «Egoist» у Києві. Один із найдорожчих ресторанів міста з розкішним інтер'єром, авторською кухнею та кваліфікованим персоналом. Частими гостями є депутати, заможні бізнесмени та зірки.

Із закладами містичного характеру легше, але від розташування залежить вся сутність та концепція закладу. Такі ресторани та кафе відкривають у різних історичних частинах міста, або в історичних будівлях, замках и т.п. Влучним прикладом такого закладу є кафе «Криївка», перше тематичне кафе Львову. Розташований у історичному центрі міста. Але, як і потрібно справжньому «бандерівському схрону», добре замаскований і знайти його не просто. Заклад стилізований під справжню лісну схрону ОУН УПА періоду Другої світової війни і користується великою популярністю серед туристів.

Кафе у форматі бістро – для таких закладів розташування дуже важливе, воно грає визначну роль, адже такі заклади розраховані на велику кількість людей, які бажають швидко перекусити. Саме тому такі заклади відкривають недалеко від зупинок громадського транспорту, поблизу від бізнес-центрів, навчальних закладів, в діловій частині міста, в зоні туристичних маршрутів, а також у відвідувані торгові центри. Розміщення закладу такого типу у спальному районі міста, або в захованих частинах міста, буде великою помилкою. Прикладом такого кафе-бістро можна назвати мережу «Буфет Ідальня». Їх 6 закладів розкидані в основному у

центрі Одеси, де ходить багато туристів, студентів і працівників. Кожне кафе має свою назву, яке описує тематику закладу.

Для сімейних кафе та ресторанів розташування також має велике значення. Заклади такого типу, зазвичай, знаходяться у спальних районах міста, подалі від шуму та метушні. Сімейні кафе направлені на відпочинок та розслаблення після важкого робочого дня, тому знаходження такого закладу в центрі міста чи поблизу туристичних міст може дуже знизити його популярність. Я вважаю, чудовим прикладом такого закладу буде мережа піцерій «Ромодого». Один із закладів знаходиться в ТЦ «Сіті Центр» на Таїрова, інший на вулиці Ак. Глушко, тобто вони оточені житловими будинками. Відмінне місце для відпочинку всієї сім'ї: ціни доступні, місце зручне, їжа смачна, є зона для дітей і дитяче меню, а також можливість кур'єрської доставки.

Але, звичайно, існують певні види закладів громадського харчування, які можуть здобути успіху у будь якому районі міста: туристичному, діловому чи спальному. Для невеликих кафе-кондитерських розташування грає невелику роль, адже воно буде популярне як у спальному районі, так і в ділових, навчальних та туристичних центрах міста.

Для ресторанів першого класу розташування грає не велику роль. Вони можуть бути відкриті як в історичному центрі міста, так і в діловому та спальному. Особливо якщо в ресторані є 1 і більше банкетних залів. Успіх таких закладів зазвичай залежить більше від якості, обслуговування та реклами, ніж від розташування.

Особливим видом закладів громадського харчування є ресторани при готелі. Такі заклади розраховані на відпочивальників готелю, тому для їх успіху не дуже важливо де знаходиться готель при якому працює сам ресторан.

Звичайно успіх закладу не залежить тільки від його розташування, але, сподіваюсь, я змогла розкрити важливість вибору місця, особливо для деяких видів ресторанів та кафе.

Список використаної літератури

1. Афанасьєва О. П. Маркетинг у підприємствах ресторанного господарства [Текст]: навчально-методичний посібник / О. П. Афанасьєва, О. В. Жегус, О. Р. Мороз, Т. М. Парцирна; Харк. держ. ун-т харч. та торг. – Х.: ХДУХТ, 2009. – 163 с.
2. Мостова Л. М., Новікова О. В. Організація обслуговування на підприємствах ресторанного господарства [Текст]: Навчальний посібник / Л. М. Мостова, О. В. Новікова. – К.: Ліра-К, 2010. – 308 с.

А. В. Божатарник
студ. I курсу магістури
спеціальність «Менеджмент організацій»
Науковий керівник: д.е.н., проф., О. В. Садченко

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Необхідність переходу до якісно нового рівня ресурсоспоживання є об'єктивною умовою підвищення ефективності виробництва. Багатогранність ресурсозбережної діяльності передбачає її здійснення за різними напрямками: технічним, організаційним, соціально-економічним. Можна також виокремити групи суб'єктів, що сприймають її результати. Це підприємства-виконавці, споживачі, торговельні партнери, працівники, інвестори.

Ресурсозбереження розглядається як процес поліпшення використання ресурсів на всіх етапах виробництва методом порошкової металургії, один з найефективніших напрямів науково-технічного прогресу в металургійному виробництві, що супроводжується економією ресурсів, зменшенням витрат виробництва, зниженням рівня собівартості продукції, поліпшенням навколишнього середовища та умов життя. Головним важелем механізму ресурсозбереження виступає конкуренція, яка змушує підвищувати якість продукції методом порошкової металургії, а також зменшувати витрати на виробництво продукції, що веде до постійного підвищення рівня ресурсозбереження. Сьогодні Україна втратила свої позиції на міжнародному ринку та опинилась на 10-му місці в рейтингу, що вказує на зниження конкурентоспроможності української металопродукції [1, с. 5].

Спад рівня і ефективності виробництва на макроекономічних і мікроекономічних рівнях значною мірою пов'язаний із великою ресурсомісткістю продукції, що, в свою чергу, призводить до її великої собівартості. Внаслідок фінансово-економічної кризи матеріально-технічна база підприємств послаблюється, обсяги капітальних вкладень знижуються. Закупівля товаровиробниками техніки та обладнання зменшується. Внаслідок цього більшість машин і механізмів відпрацювали амортизаційні строки. Водночас витрати на їх ремонт і технічне обслуговування, тобто утримання в працездатному стані, значно зросли.

У промисловості першорядне значення має підвищення ефективності використання сировини й основних матеріалів, тому що

ці витрати у структурі собівартості продукції становлять більше як 70 %, і навіть незначне скорочення їх при виробництві кожної одиниці продукції в цілому по підприємству дає значний ефект. Тому в галузях промисловості значна увага приділяється збільшенню виходу готової продукції з одиниці сировини, зменшенню норм витрати матеріалів на одиницю продукції, скороченню відходів і втрат сировини та матеріалів, удосконаленню системи матеріального заохочення робітників за поліпшення використання сировини й матеріалів [2].

Головною рисою ресурсозберігаючої діяльності підприємства на сьогодні повинна бути орієнтація на проведення комплексу заходів, які швидко реалізуються, охоплюють різні сторони його діяльності та дають змогу досягти максимального ефекту економії. Об'єктивні умови для їх здійснення повинна забезпечити цілісна система управління ресурсозбереженням на підприємстві. Вітчизняна промисловість розвивається у напрямі ресурсозбереження та оптимізації виробничих процесів, проте не йде шляхом виробництва власних передових технологій, які б сприяли підвищенню ефективності використання ресурсів. У межах складної економічної категорії ресурсозбереження виділяємо комплекс закономірних зв'язків і відносин між тими елементами, які відображають кожну з підсистем цілісної економічної системи. Крім цих складових частин і структурних елементів економічної категорії, в ній виділяються окремі ланки економічного механізму. Ресурсозбереження розглядається як послідовний процес, що здійснюється на всіх стадіях розширеного відтворення. Послідовність його, насамперед, полягає у безперервності. У цьому процесі ресурси є матеріальним фактором виробництва і використовуються відповідно до рівня розвитку продуктивних сил. Оскільки продуктивні сили постійно й безперервно розвиваються, аналогічно змінюється рівень використання ресурсів, у тому числі завдяки ресурсозберігаючим технологіям.

Питання енерго- та ресурсозбереження є надзвичайно актуальними для сучасних українських промислових підприємств, ресурсоемність продукції яких від 1,5 до 5 разів перевищує закордонні аналоги. Ресурсозберігаюча та енергозберігаюча діяльність вкрай важлива як для держави в цілому, так і кожного підприємства окремо. Ефективне впровадження процесів ресурсозбереження на промислових підприємствах, безумовно, позитивно позначиться на економіці всієї країни. Використання заходів ефективного

енерго- та ресурсозбереження дозволяє суттєво скоротити витрати суб'єктів господарювання на матеріально-технічне постачання, виробництво і збут продукції без збитку для її якості, створюючи передумови для зростання конкурентоспроможності товарів на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Ресурсозбереження є складовою підвищення ефективності виробництва, вирішення якої забезпечується відповідним економічним механізмом. Досвід підвищення ефективності виробництва на підприємствах промислового комплексу свідчить про те, що успіх може бути досягнутий лише за системного підходу до мінімізації витрат матеріальних, енергетичних, трудових, інформаційних та фінансових ресурсів. Діяльність з ресурсозбереження підприємства це прибуткова економічна діяльність, що є різновидом фінансово-господарської діяльності і здійснюється з ціллю підвищення економічної безпеки виробництва.

Список використаної літератури

1. Сотник І. М. Управління розвитком ринку ресурсозбереження в Україні: проблеми і перспективи [Текст] / І. М. Сотник, Ю. О. Мазін // Сталий розвиток. – 2011. – № 1. – С. 3-8.
2. Шаповал А. І. Методичні підходи до формування ефективної системи управління ресурсозбереженням на підприємстві / А. І. Шаповал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: essuir.sumdu.edu.ua. – Назва з екрана.

Т. И. Бушняк

студ. IV курса

специальность: «Менеджмент организаций»

Научный руководитель: д.э.н., проф. Е. В. Садченко

СОЦИАЛЬНАЯ И ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ БИЗНЕСА

В 70-х годах прошлого столетия мир потрясли апокалипсические прогнозы будущего существования человеческой цивилизации. Неужели человечеству остались считанные десятилетия? Как противостоять грядущему краху всего живого? Как обеспечить население планеты продуктами питания? Как избежать стремительно растущего загрязнения окружающей природной среды? Вопросы преодоления экологического кризиса стали едва ли не основополагающими в философии экономического развития на планете. В решении их неизмеримо возросла роль и ответствен-

ность крупного бизнеса. Наряду с политическими, гражданскими, социальными проблемами на бизнес легла ответственность за решение экологических проблем.

В экономике появился термин «социальная ответственность бизнеса» (СОБ). Постепенно он стал общепринятым правилом не только для крупных, но и для средних и мелких компаний по всему миру. Социально-ответственная деятельность – это целая система мероприятий для влияния на экономические, экологические и социальные сферы [1].

В начале нового столетия принципы СОБ распространились не только в США, но и среди большинства стран Европы. Они способствовали устойчивому развитию компаний, что тут же сказалось на улучшении ситуации на рынке труда, повышении качества продукции и услуг.

Крупнейшие иностранные компании, расширяя свой бизнес, способствовали становлению социальной ответственности бизнеса и в Украине. Это повышало конкурентоспособность и репутацию отечественных фирм [2].

В 1972 г. организацией экономического сотрудничества и развития был впервые сформулирован и утвержден в международном контексте принцип «загрязнитель – платит». С тех пор он используется для успешного проведения мер по предотвращению нарушений, контролю над экологическим загрязнением окружающей среды и рациональным использованием природных ресурсов. Со временем этот принцип, сохраняя свое международное значение, был значительно расширен. Претерпели изменения компенсирующие механизмы за аварийные загрязнения среды, разработаны экономические инструменты по возмещению ущерба, нанесенного загрязнению окружающей среды. Внешние издержки стали пересчитываться на внутренние затраты. Это серьезные проблемы, в которых переплелись природоохранные и экономические требования, интересы самых разных по уровню развития стран [4, с. 5].

Скаждым годом все больше внимания к вопросам окружающей среды стали проявлять предприятия пищевой промышленности Украины. На полках магазинов появилось немало продукции с приставкой «эко». Наряду с термином социальной ответственности шире стал применяться термин экологической ответственности. Она предполагает прежде всего сохранение климата. Сокращение выбросов парниковых газов может привести к таянию ледников, повышению уровня мирового океана, затоплению территории

суши, дефіциту пресної води і в кінцевому результаті до зміни клімату.

Екологічна відповідальність передбачає жорстку боротьбу з скороченням природних ресурсів. До чого приведе в майбутньому їх вичерпання? Добыча нафти скоротиться до мінімуму, а то і закончиться взагалі. Використання пресної води сьогодні в рази перевищує швидкість її відновлення. Обсяги промислового забруднення повітря і ґрунту невимірні порівняно з природними можливостями відновити нормальне якість життя. А порушення екосистем, флори і фауни?! Все це навантажує невідновимий урон.

Екологічна відповідальність людини, і зокрема бізнесу, – необхідна умова збереження життя на землі. Вона вимагає глобального осмислення своїх функцій і ролі в системі відносин «суспільство – природа», передбачає усвідомлення і дотримання норм взаємовідносин людей. Оцінка своїх дій і дій інших з урахуванням наслідків передбачає не тільки штрафні санкції, але і готовність виправити допущені порушення [3].

Вопросам охорони навколишнього середовища приділяють увагу підприємства різних галузей. Так, широко відомий один з найбільш великих виробників пива «Оболонь» взявся за переробку поліетиленових пляшок. Утилізація їх одночасно з виробництвом пластикової плівки і інших використовуваних сировинних матеріалів – один з прикладів успішного рішення екологічних проблем. Гігант української енергетики ДТЭК веде будівництво цілої ферми вітряних електростанцій в Закарпатській області.

Приклади соціальної і екологічної відповідальності бізнесу далеко не єдині. Підтримка захисту навколишнього середовища стає все більшою. Це вселяє надію і є закладом спокійного завтрашнього дня планети.

Список використаної літератури

1. 12 тезисов про корпоративную социальную ответственность: Выписка из аналитического отчета о результатах исследования «Корпоративна соціальна відповідальність в Україні 2010 – 2017: стан та перспективи розвитку» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.csr-ukraine.org. – Название с экрана.
2. Грішнова О. Соціальна відповідальність бізнесу: сутність, значення, стратегічні напрями розвитку в Україні [Текст] / О.Грішнова // Україна: аспекти праці. – 2010. – №7. – С. 3-8.

3. Пахомова Н. В., Рихтер К. К. Экономика природопользования и экологический менеджмент. Университетский учебник [Текст] / Н. В. Пахомова, К. К. Рихтер. – СПб.: СПбГУ, 1999 – 486 с.
4. Сапожник Г. Соціальна відповідальність бізнесу (етичний аспект) [Текст] / Г. Сапожник // Мультиверсум. Філософський альманах: Зб. наук. праць / Гол. ред. В.В. Лях. – К. : Український центр духовної культури, 2003, Вип. 33. – С.52-63.
5. Серёгина А. С. Социальная ответственность бизнеса: проблемы формирования в Украине / А.С.Серёгина [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://csrjournal.com/3060-socialnaya-otvetstvennost-biznesa-problemy-formirovaniya-v-ukraine.html>. – Название с экрана.

Ю. С. Воротнюк

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Менеджмент організацій»

Науковий керівник: к.е.н., доц. В. В. Шмагіна

МАРКЕТИНГ З НЕЗНАЧНИМИ ВИТРАТАМИ В МАЛОМУ БІЗНЕСІ

Малі підприємства відіграють важливу роль в економіці будь-якої країни. Сьогодні в Україні продовжується становлення малого підприємництва як ефективного сектора української економіки. Його подальший розвиток має важливе соціально-економічне значення при формуванні середнього класу як основи національної стабільності суспільства.

Відповідно до Державної служби статистики України згідно з показниками структурної статистики по суб'єктах господарювання з розподілом за їх розмірами малих підприємств в Україні налічується 15,6%, а фізичні особи-підприємці, які є суб'єктами малого підприємництва, становлять 99,98% (табл. 1) [1].

Співвідношення підприємств малого, середнього і великого бізнесу відповідає певному етапу становлення та розвитку ринкової економіки.

У зв'язку з безперервними ринковими змінами безперервної конкуренції, необхідністю пошуку нових ніш в малому сегменті бізнесу, маркетинг необхідний для виживання і росту, він стає ключем до зв'язків з клієнтами, задоволеність яких забезпечує успіх малого бізнесу.

Маркетинг з незначними витратами – це планування, реалізація і аналіз всього комплексу заходів щодо взаємодії з ринком в умовах дефіциту персоналу, недостатнього маркетинг-

гового бюджету або меншого по відношенню до найближчих конкурентів [2].

Маркетинг з незначними витратами – це малобюджетні способи реклами і маркетингу, що дозволяють ефективно просувати свій товар або послугу, залучати нових клієнтів і збільшувати свій прибуток, не вкладаючи або майже не вкладаючи грошей. Часто незначними витратами маркетинг називають також «малобюджетним маркетингом» або «партизанським маркетингом» [3, с. 14].

Табл. 1

Показники структурної статистики по суб'єктах господарювання з розподілом за їх розмірами

Кількість суб'єктів господарювання, одиниць	Усього	У тому числі							
		Підприємства				фізичні особи-підприємці			
		великі	середні	Малі	з них	Усього	суб'єкти середнього підприємництва	суб'єкти малого підприємництва	з них
Мікропідприємства	суб'єкти мікропідприємництва								
2016	1865530	383	14832	291154	247695	1559161	281	1558880	1553041

Ознаками малобюджетного маркетингу є:

- відмова від традиційної реклами в ЗМІ як від основного способу просування;
- більшість його прийомів дають результат або негайно, або через короткий термін;
- вимір ефективності кожної рекламної акції, і тому перевага віддається тим способам реклами, для яких можна підрахувати віддачу;
- широке використання партнерства;
- «точно вчасно» і «в потрібному місці»;

- гнучкість і скритність («невидимість» для конкурентів).

Основне завдання маркетингу з незначними витратами – пробитися крізь рекламний шум за рахунок нестандартного способу впливу на споживача і спрямованості на вузькі сегменти / ніші ринку аж до одиничних покупців [4, с. 3-9].

Маркетингові інструменти включають в себе весь комплекс заходів або дій, спрямованих на те, щоб вплинути на учасників ринку і макросередовище, і їх можна розділити на чотири категорії.

До товарних інструментів відносяться всі дії стосовно товару, знижок на товари, подарунків:

- дипломи, сертифікати, листи подяки, які вручаються клієнтам, які вони потім розвішують у себе в офісах;
- вбудовування своїх продуктів в чужі як бонуси;
- безкоштовний товар;
- тест драйв;
- ігри зі спеціальними пропозиціями;
- бартер.

Інформаційні інструменти включають різні варіанти використання інформації. Наприклад, інтернет-реклама і вулична реклама.

Приклади інформаційних інструментів:

- сторінки в соціальних мережах, блоги;
- розміщення оголошень на тематичних форумах;
- сарафанне радіо;
- організація партнерських програм;
- паразитування на чужій рекламі;
- плакати, що розвішуються в дружніх магазинах;
- графіті. Трафарети на тротуарі;
- обмін посиланнями, банерами, текстами з дружніми сайтами;
- ландшафтна реклама;
- залучення лідерів думок.

Інструменти для роботи з клієнтами:

- створення середовища, яка змусить людей купувати продукт;
- збір контактів;
- зниження ризиків для клієнта;
- скупка bad leads у конкурентів та партнерів [5, с. 10-12].

У кожній медалі є дві сторони. Так само і у маркетингу з незначними витратами існують переваги і недоліки (табл. 2).

Переваги та недоліки маркетингу з незначними витратами

Переваги	Недоліки
Малий бюджет	Висока трудомісткість
Швидкий результат	Складно спрогнозувати результат
Ефективне використання ресурсів	При зупинці проведення — зниження продажів
Цільовий вплив	Переважно тактичні інструменти
Можливості для індивідуальної творчості	Висока мотивація торговельного та іншого персоналу

По-перше, хоча малобюджетний маркетинг і може привести велику кількість клієнтів, проте не так швидкий, як від масованої рекламної кампанії.

По-друге, малобюджетний маркетинг привертає в основному клієнтів, якість яких залишає бажати кращого. Вони, як правило, найбільш вимогливі і найменш платоспроможними.

Конверсія від маркетингу з незначними витратами приблизно складає 5%.

Використовувати такий маркетинг можна і потрібно хоча б для того, щоб ваші методи стали копіювати конкуренти, що це — основний секрет вашого успіху. Не треба їх в цьому переконувати.

З малобюджетного маркетингу починають практично всі, тим більше при скромному стартовому капіталі. Крім того, іноді інструменти з незначними витратами дозволяють залучити дуже хороших клієнтів [6, с. 23.]

До маловитратних маркетингу вдаються не тільки малі підприємства, але і великі світові компанії, такі як Microsoft, MacDonald's, Google, Apple і т.д.

Різниця в використанні маркетингу з незначними витратами в малому і великому бізнесі в тому, що якщо для малого бізнесу малобюджетний маркетинг може стати головним або навіть єдиним способом просування себе на ринку, то для середнього бізнесу він буде одним з ключових інструментів, а для великої фірми — до-

датковим інструментом маркетингу, що дозволяє «добрати» тих потенційних клієнтів, до яких не вдається дістатися за допомогою традиційної реклами.

Список використаної літератури

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]: Економічна статистика. Економічна діяльність. Діяльність підприємств. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Назва з екрану.
2. Агарков А. А. Малобюджетний маркетинг / А. А. Агарков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.myshared.ru/slide/10544>. – Назва з екрану.
3. Сафін А. Словник термінів маркетингу та інфобізнесу [Текст] / А. Сафін. – Казань: Exilem, 2013. – 37 с.
4. Рос Дж. Маркетинг з незначними витратами [Текст] / Дж. Рос. – М.: ЭКСМО, 2003. – 118 с.
5. Засухін Д. С. Маркетинг з незначними витратами [Текст] / Д. С. Засухін // Нова адвокатська газета. – 2013. – № 14. – С. 10-13.
6. Парабелум А., Колотилов. Е. 100 секретів маркетингу без витрат [Текст] / А. Парабелум, Е. Колотилов. – СПб.: Питер, 2013. – 128 с.

А. А. Гармідер

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Менеджмент організацій»

Науковий керівник: к.ф.-м.н., доц. Ю. В. Робул

ЕВОЛЮЦІЯ СУЧАСНИХ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР ТА СПОСОБІВ ЛІДЕРСТВА В ОРГАНІЗАЦІЇ

Сучасний ринок – турбулентне середовище, що дедалі складніше піддається прогнозуванню та контролю. Для розбудови релевантної стратегії необхідно аналізувати і оперувати постійно зростаючими масивами інформації. Інформація – це ключове джерело конкурентної переваги організацій і привід для жорстокої боротьби. З організацій, які змагаються за ресурси в межах ресурсної теорії організацій поступово відбувається перехід до організацій, що змагаються за інформацію – з'являється і розвивається інформаційна теорія фірми.

Відповідних змін потребує і царина управління. Сучасний менеджмент має справу з такими питаннями:

- як ефективно керувати співробітниками покоління Z, які виростили в епоху споживання, індивідуалізму та відкритих можливостей?
- як впроваджувати інновації, зберігаючи продуктивність організації у висококонкурентному та швидкоплинному середовищі?

- як створити та розвивати організаційну структуру, найбільш адаптивну до нестабільних умов?

Можна виділити кілька фундаментальних зрушень у функціях майбутніх керівників [1, с. 21]:

1) від розробки стратегій до візіонерства;

Значення стратегії важко переоцінити. Її створення входить у компетенції топ-менеджменту, а якісна реалізація цієї функції є головним козиром першокласного керівника. Але тепер блискучого довгострокового планування недостатньо – сучасним менеджерам необхідно ефективно залучати своїх підопічних. Дуже малоймовірно, що ідея захоплення нових ринків здатна перетворити найманця на послідовника. Відданість зможе забезпечити спільне бачення: не численні відповіді на питання «що і як робити?», а відповідь на питання «чому?». Вона надає сенс тим зусиллям, яких чекають від працівників, дає чітку картину кращого майбутнього і спонукає йти до нього.

2) від ролі командира до ролі оповідача;

Необхідно визнати, що використання оптимального стилю управління не гарантує згуртованості або бажання у співробітників добре робити свою роботу. Крім віддалення від сухого командування в бік більш демократичного розподілу повноважень і форми комунікацій, лідер також повинен вміти впливати на емоційному рівні, порушувати питань, що резонують у кожної людини, і направляти цей відгук на спільну справу. Storytelling – вміння, що відрізняє гарних лідерів від кращих. Правильно розказані історії здатні надихати, спонукати і об'єднувати людей для підтримки спільного бачення.

3) від архітектора систем до провідника змін і служителя;

Лідерство не покликане примушувати робити людей те, що вони вже роблять. Лідер веде в невідоме і допомагає з ним впоратися. При цьому сам не боїться змін, а притягує їх. Концепція лідера-служителя, створена Р.К.Грінліфом, доповнює цей образ турботою про розвиток інших, зниженні конкуренції між співробітниками і визнання людини як найвищої цінності [2, с. 165].

Виклик, який стоїть сьогодні перед світом, стосується не тільки лідерства, а й розвитку в цілому, виховання ефективних працівників-лінійних виконавців. У зв'язку з цим критично важливо розуміти, як побудувати оптимальну структуру організації, яка буде відповідати новому, більш досконалому образу лідера і сприяти навчанню співробітників? Класична ієрархічна піраміда

надійна, але надмірно тяжіє до рутини і повторюваності, а відтак, – противиться змінам. У свою чергу більш пласка структура сприяє горизонтаному розвитку персоналу, але при цьому накладає високі вимоги і несе ризик втрати керованості. Нерозв'язаним питанням і досі лишається яка структура підійде для організації, що навчається? Розв'язання цих та багатьох інших питань – більше не прийма великих, глобальних організацій, а обов'язкове завдання для розвитку будь-якої організації у сучасному мінливому середовищі.

Список використаної літератури

1. Бойетт Дж. Г. Путівник царством мудрості. Кращі ідеї майстрів управління [Текст]/ Дж. Г. Бойетт. – Харків, 2009. – 413 с.
2. Лалу Ф. Компанії майбутнього [Текст]/ Фредерік Лалу; пер. з англ. Роман Ключка. – Х. Клуб сімейного дозвілля, 2017. – 543 с.

А. А. Добровольский

студ. IV курса

специальность «Менеджмент организаций»

Научный руководитель: к.э.н., доц. М. П. Чайковская

СОВРЕМЕННЫЕ ПРИНЦИПЫ КЛИЕНТООРИЕНТИРОВАННОСТИ ПОЛЬЗОВАТЕЛЬСКОГО ИНТЕРФЕЙСА

Использование тех или иных концепций маркетинга на предприятии обусловлено в основном особенностями и тенденциями рынка. В процессе трансформации рынка меняется и маркетинговый подход к нему.

Мобильные приложения – это один из самых успешных и перспективных маркетинговых каналов на сегодняшний день. При этом большинство сайтов не оптимизированы под мобильные устройства и это представляет серьезную техническую и маркетинговую проблему, потому что в среднем до 30% посетителей заходят на сайты и оставляют заказы с мобильных устройств. И это число будет только расти, как росло и в предыдущие годы. Одним из актуальных способов решения данной проблемы является использование адаптивной верстки. На сегодняшний день в процессе поисковой оптимизации поисковики понижают в мобильной выдаче сайты без адаптивной верстки или мобильной версии. Это приводит в последствии к оттоку посетителей сайта и потери компании клиентов [1].

Адаптивная верстка – это верстка, после которой сайт на различных мониторах отображается одинаково качественно, читабельно и не требует применения технологий зуммирования, масштабирования, скроллинга по горизонтали. Адаптивная верстка позволяет умно приспособить контент сайта к любому устройству – персональному компьютеру, планшету [2].

Итан Маркотт – имя первого человека, который ввел такое понятие как отзывчивый веб-дизайн. Он написал об этом в 2010 года в своей статье, со временем он также издал книгу «Responsive Web Design», которая полностью посвящена данной веб-технологии.

Майкл Фокс и Майлз Кемп описали этот адаптивный подход как «систему с несколькими циклами, в которую входит разговор; постоянный и конструктивный обмен информацией» [3].

В ходе исследования были выявлены основные принципы юзабилити пользовательского интерфейса как инструмент эффективного продвижения и возврат пользователей.

- Интерфейс должен быть простым и понятным, задачи должны решаться минимальным числом действий(есть принцип «3-х кликов», мы еще к нему вернемся).

- Нужно сосредоточиться только на действительно необходимых вещах.

- Не нужно цепляться за моду и делать что-то только потому, что так делают другие, необходимо отдать предпочтение проверенным элементам интерфейса, с которыми люди часто сталкиваются и у них точно не возникнет трудностей.

- Пользователи не любят читать большие массивы текстов, не заставляйте их это делать.

- Никогда не изобретайте велосипед для очевидных задач.

- Необходимо избегать сложных действий, которые заставляют пользователей думать.

- Информацию на странице нужно разбивать на логические блоки, пользователю легче будет ориентироваться.

- Принцип «защита от дурака», пользователей нужно защищать от случайных действий.

- Стоит учитывать современные тенденции, чтобы интерфейс не устарел еще до выхода проекта, но подходить к этому вдумчиво.

- Все важные элементы интерфейса должны быть на виду и соответствующим образом выделены (только не красным жирным шрифтом).

- Пользователя необходимо информировать о состоянии процесса, о том на каком участке пути он остановился. Если это сложная регистрация, необходимо разбивать ее на шаги, указывать номер шага и количество оставшихся шагов. В работающем процессе следует указывать % выполнения скрипта.

- Следует внимательно следить за тем, чтоб система всегда четко и однозначно реагировала на действие пользователя. Учитывать лаг запаздывания, что между действием и реакцией должно пройти максимум 1 секунда – это не причуда юзабилитистов. Научно выяснено, что это именно то время, которое наш мозг держит причинно-следственную связь, типа сделал-получил. Если же реакция на ваше действие идет позже, чем через секунду – мозг воспринимает это как отдельное действие, лишь отдаленно связанное с предыдущим.

Вместо того, чтобы адаптировать несвязанные конструкции к каждому из постоянно растущего числа веб-устройств, мы можем рассматривать их как грани одного и того же опыта. Мы можем проектировать для оптимального просмотра, но внедрять на основе стандартов технологии в наши проекты, чтобы сделать их не только более гибкими, но и более адаптивными к средствам, которые их создают. Создание интерфейсов в проектировании больших сайтов – это самый объемный и один из самых важных этапов.

Список использованной литературы

1. Адаптивная вёрстка [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://html5book.ru/adaptivnaya-vyorstka-sayta>. – Название с экрана.
2. SEO [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://seo-studio.ua/blog/adaptiv-ili-mobilnaya-versiya>. – Название с экрана.
3. Маркотт И. Отзывчивый веб-дизайн. Responsive Web Design [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://alistapart.com/article/responsive-web-design>. – Название с экрана.

О. Д. Добровольська

студ. І курсу магістури

спеціальність «Менеджмент організацій»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Ю. Л. Грінченко

ЛІНГВІСТИЧНІ СКЛАДОВІ ЗОВНІШНІХ КОМУНІКАЦІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ

Комунікації розглядають як обов'язковий атрибут процесу управління. Їх роль є ваговою не тільки на малих фірмах, а й у потужних компаніях та корпораціях. Саме завдяки комунікаціям

існує цілісність між окремими елементами організації та координації її дій. Ефективними в поєднанні організації із зовнішнім середовищем є зовнішні комунікації – вони дозволяють отримувати інформацію про стан ринку та поведінку на ньому суб'єктів господарювання.

При спілкуванні компанії і її продукту зі споживачем вона певним чином задіяна у комунікаційному процесі. Рекламу, як основний інструмент такого спілкування, не тільки створює позитивний імідж фірми, а також виконує інформативну, переконувальну та нагадувальну функції. Рекламний текст, як лінгвістична складова зовнішніх комунікацій організації, є одним з найбільш дієвих засобів спілкування та впливу на споживача.

Актуальність теми зумовлюється недостатнім вивченням маніпулятивного компоненту рекламного тексту у контексті маркетингових комунікацій та мотивації щодо придбання певного товару.

Мета – визначити роль зовнішніх комунікацій організації та дослідити синтаксичні особливості рекламного тексту. Для досягнення мети потрібно розв'язати низку завдань: 1) окреслити специфіку рекламного тексту в межах зовнішніх комунікацій організації; 2) виокремити рекламу, як основний інструмент управління споживчим попитом; 4) навести приклади впливових висловів рекламного тексту.

Фактичним матеріалом стали рекламні вислови за 2017 – 2018 роки.

Рекламна інформація може розглядатися не лише в контексті масової інформації, а й як економічний інструмент з маніпулятивним, тобто, впливовим ефектом. Відповідно, центральним поняттям у вивченні реклами залежно від позицій дослідника, може ставати інформація, товар, мотив чи образ. Наше дослідження передбачає розгляд реклами переважно в її психолінгвістичному аспекті, а саме через її вплив на споживача синтаксичними засобами мови. Для максимального ефекту рекламний текст повинен бути чітким та лаконічним, а також містити зрозумілу споживачеві інформацію щодо певного товару або послуги.

На думку О. С. Попової, для споживача зрозуміло, що рекламі необхідно продати товар, тобто він усвідомлює її мету, проте не стратегію, яка залишається непомітною. Позитивний результат досягається за рахунок впливу на свідомість людини, зокрема на свідому і несвідому її частини [4, с. 281]. Об'єктом впливу, на думку американського психолога Ч. Алена, є біогенні (апетитна їжа, за-

тишне оточення, позбавлення від болю, задоволення, благополуччя близьких, схвалення з боку суспільства, перевага над іншими) та соціогенні (краса і смак, охайність, розважливність, надійність, економність і вигода, здоров'я) мотиви [5, с. 848].

Таким чином, промоутери враховують мотивацію і вчинки споживачів рекламної інформації. Споживач завжди потребує товар, що є позитивно оціненим впливовими особами, викликає замилювання або заздрість. Для того, щоб отримати найбільш переконливий рекламний текст, необхідно вдало поєднати його лексичний, синтаксичний, фонетичний та структурно-семантичний компоненти. Розглянемо це на прикладах:

Спеціалісти «Nuts» розробили передові технології відбору лісових горіхів. Вони винайшли найсучасніший спосіб очищення горіхів, щоб зберегти їх цілими. І все заради того, щоб від кожного батончика «Nuts» ви отримували справжню цілогоріхову насолоду «Nuts» – цілогоріхова насолода. Цей приклад ілюструє ефективне використання складнопідрядних речень з підрядними мети в рекламній індустрії. Речення обіцяє людині задоволення, підкреслюється реалізація потреби: отримання справжньої насолоди. Споживач угамовує біогенний мотив апетитної їжі.

Нерідко рекламний текст спонукає споживача на діалог, змушує шукати відповідь і водночас нав'язує своє вирішення проблеми у вигляді спонукального речення: Тисяча справ і лише хвилинка на перекус? Відкрий енергію цільних злаків у батончиках «Fitness!» Задавай життю свій темп, зі злаковими батончиками «Fitness!» Ці синтаксичні засоби допомагають реалізувати соціогенний мотив здоров'я.

Вплив на домінуючий мотив – престиж, досягнення успіху, потребу економності та вигоди споживача демонструє такий приклад: «У «Фокстрот» ціни – невагомі, а з кредитом техніка стає осяжною. 4 дні кращих цін у «Фокстрот»! Знижки до –60% !»

Отже, проаналізувавши наведені приклади, ми можемо зазначити, що рекламний вислів здатний не лише впливати на вибір споживача, а й бути ваговою складовою комунікаційного процесу в організації.

Список використаної літератури

1. Коваленко Є. Рекламний дискурс: лінгвістичні аспекти вивчення [Текст]/ Є. Коваленко // Лінгвістичні студії: [зб. наук. праць]. – 2009. – Вип. 19. – С.314–319.

2. Лянг О. Маніпулятивний вплив у дискурсі комерційної реклами [Текст]/ О. Лянг // Наукові записки: [зб. наук. праць]. – 2008. – Вип. 89. – С.303–306.
3. Попова Е. С. Структура маніпулятивного впливу в рекламному тексті [Текст]/ Е. С. Попова// Екатеринбург: Известия Уральского государственного университета : [сб. научн. тр.]. – 2002. – №24. – 276–288 с.
4. Телетов О. С. Рекламний менеджмент [Текст]/ О. С. Телетов// Суми: Університетська книга [підручник – 2-ге вид., випр.]. – 2012. – 367 с.
5. Хатмулина Р. С. Особенности печатного рекламного текста как единицы коммуникации [Текст]/ Р. С. Хатмулина// Вестник Башкирского университета: [сб. научн. тр.]. – 2009. – Вип. 3. – С.844–847.

О. В. Дудко

студ. I курса магистратуры

специальность «Менеджмент организаций»

Научный руководитель: к э.н., доц. М. П. Чайковская

ІНСТРУМЕНТИ ПРОСУВАННЯ В ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ

Невід’ємними складовими успішного функціонування підприємства на ринку є розвиток маркетингової діяльності та ефективно застосування сучасних інформаційних технологій. Симбіоз цих факторів став основою для появи нового напрямку сучасної маркетингової концепції – Інтернет-маркетингу. Інтерес до застосування Інтернет-маркетингу виникає внаслідок швидкого розвитку глобальної мережі Інтернет, що впливає на значну частину бізнес-процесів [1]. Актуальність даного дослідження зумовлена тим, що загострення конкурентної боротьби та зростання рівня ризику і непередбачуваності ринкового середовища, підсилені економічною кризою, вимагають від підприємств більш ретельного підходу до планування виробничої діяльності та спонукають до проведення маркетингових досліджень. Новітні технології допомагають ефективно організувати зв’язок підприємства з інтернет-покупцями, заощаджуючи при цьому час та кошти на комплекс інтернет-маркетингу, а також підвищуючи свої конкурентні позиції на ринку [2].

Мережа Інтернет стала ефективним засобом реклами, маркетингу, збуту продукції й після продажного обслуговування клієнтів. Глобальні мережі типу Інтернет з успіхом замінили телефон, факс, експрес-пошту та інші засоби комунікації. Нарешті, вони допомагають фірмам налагоджувати прямі контакти з покупцями продукції, виводячи відносини з ними на новий рівень, що дозволяє одержувати оперативну інформацію про кон’юнктуру ринку й зміни в структурі споживчого попиту.

Можна виділити головні напрямки розвитку інтернет-маркетингу, які зараз активно використовуються у сучасній мережі (Табл. 1).

Табл. 1

Інструменти інтернет-маркетингу

Назва інструменту	Визначення
Корпоративний сайт	Це повнофункціональний ефективний веб-сайт, який містить повну інформацію про компанію, товар та послуги, відомості про останні новини в житті компанії
Контекстна Реклама	Це контекстно-залежні банери або текстові оголошення рекламного характеру, які з'являються за певними запитами одразу під рядком пошуку або в кінці сторінки (три останні позиції)
SМО або оптимізація сайту під соціальні мережі	Це комплекс заходів, спрямованих на залучення на сайт відвідувачів із соціальних медіа: блогів, форумів, соціальних мереж тощо
Директ-маркетинг	Це організація розсилок, тобто текстових повідомлень рекламного характеру
Медійна Реклама	Це рекламні повідомлення у формі статичних або анімаційних картинок (банерів), які розміщують на сторінках сайтів з метою просування товарів або реклами бренду
Блог	Це веб-сайт, головний зміст якого – записи, зображення чи мультимедіа, що регулярно додаються. Іншими словами блог – це мережевий журнал чи щоденник подій
Вірусний Маркетинг	Це маркетингова техніка, яка передбачає використання будь-якої можливості поширення інформації про певну послугу чи продукцію від користувача до користувача з їхньої ж ініціативи
SMS-Маркетинг	Це комплекс маркетингових заходів, спрямований на просування товарів та послуг з використанням засобів мобільного зв'язку.
Інфографіка	Це графічний спосіб подання інформації, даних або знань

Розроблено на основі [1,2,3]

Розробка правильної стратегії інтернет-маркетингу дозволяє продавцям активно рекламувати та швидко збувати власний продукт зацікавленому споживачу. Таким чином, Інтернет являє собою унікальну комунікаційну систему, що може використовуватися не тільки для якоїсь однієї мети.

Щоб отримати якісні маркетингові комунікації, необхідно, щоб виробник чітко усвідомив значну роль реклами, особистого продажу, стимулювання збуту в системі комунікаційної політики і маркетингу в цілому. Так само визначені і чітко сформульовані цілі дозволять пропорційно співвіднести витрати на комунікаційні заходи та отримати бажані результати, які необхідно регулярно аналізувати розрахунковим шляхом.

На сьогодні, проблематичною є пропозиція універсальної схеми організації роботи на ринку на основі принципів маркетингу. Вид і сфера діяльності, структура організації та галузеві особливості передбачають вибір своєї специфічної моделі маркетингу у кожному конкретному випадку.

Разом з тим, базові принципи маркетингової концепції, орієнтація на комплексне стратегічне управління виробничо-збутовою діяльністю з досягненням максимального кінцевого ефекту залишаться незмінними і можуть бути з успіхом використані українськими підприємствами для розширення своїх операцій на ринку.

Список використаної літератури

1. Вирин Ф. Інтернет-маркетинг. Полный сборник практических инструментов [Текст]/ Ф. Вирин. – М.: Эскмо, 2009. – 224 с.
2. Гарафонова О. І. Сучасний розвиток інтернет-маркетингу [Текст]/ О. І. Гарафонова // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія: Економічні науки. – 2016. – № 2. – С. 96-102.
3. Даниленко М. І. Розвиток інтернет-маркетингу [Текст]/ М. І. Даниленко // Економічний форум. – 2014. – № 3. – С. 166-172.

В. А. Дужан

студ. IV курсу

спеціальність: «Менеджмент організацій»

Научний керівитель: д.зн., проф. Е. В. Садченко

ОСНОВЫ SEO-КОПИРАЙТИНГА

Копирайтинг – (англ. copywriting от copy – рукопись, текстовый материал + write – писать) искусство написания продающих текстов, показывающих явное конкурентное преимущество компа-

нии, профессиональная деятельность по написанию рекламных и текстов для презентации своей компании, товара (идеи), услуги, человека. Текст, написанный хорошим копирайтером, должен быть читабельным и понятным, а также вызывать интерес.

SEO-копирайтинг – процесс создания рекламных текстов, определенная техника создания и редактирования текстов для web-сайтов таким. В отличие от обычного копирайтера, SEO-копирайтер пишет тексты, которые не только полезны и интересны для пользователя, но и адаптированы под поисковые системы, такие как Google и Яндекс [4].

Говоря о целях SEO-копирайтинга, можно отметить повышение позиций веб-страницы в результатах поиска, донесение полного объема информации до читателей и соответствующее превращение их в покупателей продуктов компании [2].

Одной из главных задач SEO-копирайтера является размещение ключевых фраз в тексте таким образом, чтобы он оставался естественным и не терял свою смысловую составляющую. Таким образом, написании SEO-текста следует еще и учитывать определенное количество ключевых слов, уникальность и «тошноту» [1].

Ключевые слова – это те запросы, которые пользователь печатает в поисковую строку. Принцип деления поисковых запросов, как это следует из названия, формируется по количеству запросов за месяц, которые делают посетители поисковых систем:

- Высокочастотные запросы (более 5000 в месяц) – это «информационные» запросы;
- Среднечастотные запросы (от 500 до 5000 в месяц) – «уточняющие» запросы;
- Низкочастотные запросы (до 500 в месяц) – «товарные/продуктовые» запросы [1].

Часто можно увидеть такие рекомендации по формированию схемы продвижения поисковых запросов:

- ВЧ-запросы: 10-15% от общего числа поисковых запросов, по которым продвигается сайт;
- СЧ-запросы: 20-40% от общего числа запросов;
- НЧ-запросы: 45-70% от общего числа запросов.

Однако, все зависит от типа бизнеса и его конкретных задач. Контент-менеджерам рекомендуется сконцентрироваться на НЧ, в крайнем случае СЧ запросах. Это даст возможность лучше продумывать темы контента и при этом даст более быстрые результаты [1].

Так же, при написании текста надо помнить о внутренних факторах:

1) Необходимо следить за структурой сайта. Очень хорошо, когда есть качественная внутренняя перелинковка.

2) Контент на сайте должен:

- быть информативным и полезным;
- быть таким, чтобы хотелось делиться (ссылаться);
- содержать картинки, инфоргафики и т.д.;
- регулярно обновляться;
- быть оригинальным;
- быть таким, чтобы все упоминания запросов были уместны.

3) Тексты и статьи. В идеале, около 4000-5000 символов, не меньше, статьи – от 1000-1500 слов. Абзацы должны быть не более 500 символов без пробелов. Размер предложения не более 250 символов. Нужно прописать не менее двух подзаголовков H2, они должны отвечать основным тезисам текста и тематике сайта, содержать ключевые слова. Конечно же, отсутствие тавтологии.

4) В тексте должны использоваться маркированные списки. Если описывается порядок действий, можно использовать нумерованный список (тег ` ... ` заменяем на ` ... `) [3].

5) Процент вхождения основных ключевых слов — не более 3% и не менее 1%.

6) Мета-описания не должны быть короткими, в несколько слов. Должны описывать конкретную страницу сайта, а не сайт в целом.

7) Заголовок должен в нескольких словах давать представление об информации на странице. Оптимальная длина заголовка должна быть в рамках от 75 до 90 символов. В title необходимо включить продвигаемые запросы, но их не должно быть слишком много. Необходимо использовать в заголовке название компании, но всегда обращать внимание на ключевые слова для предотвращения переспамма [1].

Список использованной литературы

1. Content Master. Управляй контентом, продвигай бизнес [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://courses.iampm.club/course/content-master-bazovyj-kurs>. – Назва з екрана.
2. SEO-копирайтинг в вопросах и ответах [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://seotext.ru/art-faq.html>. – Назва з екрана.

3. Оптимизация мета-тегов title, keywords, description [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://it-media.kiev.ua/news/optimizaciya-meta-tegov-title-keywords-description.html>. – Назва з екрана.
4. Что такое SEO-копирайтинг? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://gusarov-group.by/chto-takoe-seo-kopirajting>. – Назва з екрана.

K. A. Zhurakivska

IV-th year stud.

specialty «Organizations' Management»

Research advisor: assoc. prof. Y.L.Grinchenko

MAIN FEATURES OF SPORT EVENT PLANNING

The evolution of sport event management has led to it becoming a multimillion-euro business, which benefits its hosting country's economy through tourism and social development schemes [1, p. 294]. The first important step to be made is to define the type of the upcoming event, so that the planning process can be dissected into various conceptual dimensions according to their time, size and the scale involved [2, p.327]. The scale of the event may change, which will decipher how the event is classed, and possibly how much extra outside interest and staff are employed to complete the event, but essentially the life cycle is always the same, consisting of planning, running and post evaluating [3, p.47].

Super Bowl (an American football match between two league winner teams) consists of only one match, but the bidding procedure begins three years before an event, following a two-year-to-go organizational process. The main purpose of the bid process is to demonstrate that the bidding organization has the capability and resources to stage the event, as it also provides additional reasons why the bidding organization should be selected over other rival bidders. [2, p.410] As a matter of fact, majority of sport events require different kinds of biddings and can start a decade before the stated bout.

Planning a sport event is stepwise similar to setting up any sort of company and encompasses the following five key elements which are generally undertaken consecutively: mission, vision, SWOT analysis, objectives, concept, and strategy selection. However, the leading role is headed not to mission, but to defining the appropriate objectives. Sport events have different objectives, which vary according to the size of the competition: hallmark and local events are in charge of developing tourism interest to the region, as well as bringing a positive economic impact to both organizers and government. Olympic Games and FIFA

World Cup, which are vivid examples of mega-sports events, take it for granted to promote healthy life style, environmental and cultural problems, stating sustainability management plans. [4]

Whatever the scale of event the feasibility stage needs to include a cost-benefit evaluation in order that the budget can be set. This will enable organizers to forecast the extent of the benefits. [5, p.89-91]. The event team, venue and facilities, budget, the program, marketing and logistics are essential sections to be written in the detailed plan. [6, p.172] During the detailed planning phase it is principal to determine the right number and types of human resources required to conduct the event. This is of particular importance to volunteers, as many events will rely on the recruitment and use of them. [6, p. 146] The main purpose of financial management in a special event setting is to ensure that any financial objectives set are met. The key contents of a sport event budget outstandingly differ from any other business industry and are summarized as follows: revenue consists of broadcasting rights, commercial rights, tickets, hospitality, and other revenue (e.g. fines, funding's from organizational sport committees, entry fees); total expenses consist primarily of the distribution to participating country associations, contributions to associations, event expenses (direct event expenses, broadcast and media, marketing, promotion, publications, hospitality and other event expenses), referees and match officers, information and communications technology, employee salaries and benefits, depreciation and amortization of non-current assets, and other expenses. [6, p. 92-93]

As ticketing is an important means of crowd control, it must be considered a ticketing process that involves advanced ticket sales, tickets purchased at the event or both, which depends on the events size. [7]

Sponsorship for a sport event is entrenched as a valid and successful way for companies to promote their goods and services, and it is clearly identified as an influential feature of revenue, being the second resource after broadcasting of main sport events, like the Olympic Games, UEFA Champions League, Commonwealth Games, Formula 1 and other. [8] Once the type of sponsor has been clearly identified it is important then to match sponsors with the event by selecting those sponsors who will have a similar target market to the event team.

To conclude, the four characteristic key points of sport event planning are described as the following: a close cooperation between the sport organization and host country governance; formatting a clear

timeline for all organizational projects, as well as formatting both a competition schedule and a logistics schedule of events; the correct selection of venues according to their accessibility; meeting the sponsors goals with the organizers as it is a crucial factor for the hospitality areas. The success of managing sport event is arranged by the correct planning process and has unique features concerning only the particular business industry, which establish appropriate rules for the management function.

References:

1. Pike L. Principles and Practice of Sport Management / L. Pike–NY, Jones & Bartlett Publishers, 2009. – 464 p.
2. Beech J., Chadwick S. The Business of Sport Management / J. Beech, S. Chadwick – Edinburgh : Pearson Education Limited, 2004. – 684 p.
3. Damster G., Tassiopoulos D. Event Management: A Professional and Developmental Approach./ G. Damster, D. Tassiopoulos – Cape Town, Juta and Company Ltd., 2005 – 482 p.
4. 2016, Rio. Communications Strategic Plan. Evecutive Summary / Rio de Janeiro : Rio 2016 Committee, 2012 – 890 p.
5. Parent M., Seguin B. Sport Event Management. Short Courses: Sport Event Management / M. Parent, B. Seguin – Lausanne, Olympic Committee, 2015 – 176 p.
6. Masterman G. Strategic Sports Event Management / G.Masterman – London : Elsevier Butterworth-Heinemann, 2004. – 342 p.
7. Getz D. Event tourism: Definition, evolution, and research [Online] /D. Getz // Elsevier – Access Mode:www.elsevier.com/locate/tourman. [Cited: 09 03, 2018.]
8. Leigh R. Routledge Handbook of Sport Management / R. Leigh, P. Chellandurai, G. Bodet – Routledge, Oxon, 2012 – 288 p.

В. М. Олексієнко

студ. IV курсу

спеціальність «Менеджмент організацій»

Науковий керівник: к.е. н., доц. М. П. Чайковська

АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІ СУЧАСНОГО ЕТАПУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

В умовах розвитку сучасного суспільства інформаційні технології глибоко проникають в життя людей. Інформаційні технології стимулюють розвиток самих різноманітні сфер діяльності людини, починаючи з вузькоспеціалізованих областей важкої промисловості аж до соціальних мереж. Мета застосування інформаційної технології – зниження трудомісткості використання інформаційних ресурсів, а основною метою інформаційної технології є

задоволення потреби кінцевого користувача (людини або технічної системи) в певній інформації [1].

На даний момент в світі існує величезна кількість інформаційних технологій, з кожним роком народжуються все нові ідеї, які здатні істотно вплинути на розвиток сфери [2, с. 155-157]. Деякі з них вже запускають в користування і найзначніші з них представляється доцільним виділити.

Насамперед необхідно зазначити методи інформаційного моделювання, що дозволяють проводити «обчислювальний експеримент». При цьому умови експерименту можуть бути обрані такими, які часто не можуть бути практично здійснені в умовах натурального експерименту через їх велику складність, високу вартість або ж небезпеки для експериментатора

Другий перспективний напрямок представляють собою методи штучного інтелекту, що дозволяють знаходити рішення погано формалізованих задач, а також завдань з неповною інформацією та з нечіткими вихідними даними. При цьому логіка автоматизованого пошуку рішень описаного вище класу задач починає наближатися до тих метапроцедур, які використовуються людським мозком. У минулому році корпорація ІВМ запустила хмарну платформу на базі AI. Microsoft і Amazon не залишилися в стороні. У Gartner вважають, що створення систем, які навчаються, адаптуються і готуються діяти автономно, стане основним «полем для битви» між постачальниками технологій до 2020 р.

При цьому штучному інтелекту передрікають велику роль в боротьбі з кіберзагрозами, що виходять, як не дивно, від того ж штучного інтелекту.

Перспективний напрямок демонструють сучасні методи когнітивної комп'ютерної графіки. Внаслідок таких методів, що дають нагоду образно уявляти різні математичні формули, теореми і закономірності, вже вдалося довести кілька дуже складних теорем в теорії чисел. Крім того, їх використання, по-видимому, відкриває нові можливості для пізнання людиною самого себе, принципів функціонування своєї свідомості – цієї найбільш складної і потаємної таємниці світобудови.

Першорядно важливе значення для сучасного етапу розвитку суспільства значення розвитку інформаційних технологій полягає в тому, що їх використання може зробити суттєво сприяти у вирішенні глобальних проблем людства і насамперед проблем, пов'язаних з необхідністю подолання глобальної кризи цивілізації.

Саме методи інформаційного моделювання глобальних процесів, особливо в поєднанні з методами космічного інформаційного моніторингу, можуть забезпечити вже сьогодні можливість прогнозування багатьох кризових ситуацій в регіонах підвищеної соціальної і політичної напруженості, а також в районах екологічного лиха, в місцях природних катастроф і великих технологічних аварій, що становлять підвищену небезпеку для суспільства.

Також одним з найбільш зростаючих сегментів економіки та сфери ІТ в цілому стала технологія IaaS (інфраструктура як послуга). Передбачають, що технологія буде зростати по 40% на рік. Це зумовлено тим, що застосування IaaS заощаджує багато коштів для компаній та підприємств, адже користувачам не потрібно буде виділяти фінанси на розробку власного софту, а просто взяти в тимчасове використання вже готову. Таким чином, чим більше соціальних і бізнес-процесів в економіці автоматизовано, тим більша потреба в обчислювальних ресурсах, якими можна гнучко управляти не тільки з точки зору обсягу цих ресурсів, а й з точки зору безпеки їх споживання, connectivity та географічного розподілу – все ці можливості надають хмарні середовища, тому перехід в хмари стає все більш інтенсивним. Однак бурхливе зростання IaaS не означає повне заміщення фізичних ІТ-інфраструктур. Навіть в довгостроковій перспективі щодо повної відмови від «заліза» годі й казати; втім, співвідношення на користь хмари в гібридній інфраструктурі буде щорічно збільшуватися. По суті, вже сьогодні IaaS забезпечує легкий доступ до передових технологій від провідних світових вендорів, так як оновлювати парк власної фізичної ІТ-інфраструктури стає економічно недоцільно. Найбільші світові вендори розвивають гіперконвергентні рішення віртуальних середовищ і пропонують нові підходи щодо оптимізації зберігання та обробки даних.

В даний час рівень технологічності компанії став визначати конкурентні переваги на ринку, тобто на даний момент ІТ не просто забезпечує функціонал, а стає визначальним у розвитку бізнесу. Всі ці, здавалося б, абсолютно незначні технологічні вдосконалення насправді можуть в сукупності дати серйозну економію соціального часу, так як вони будуть сприяти якнайшвидшій асиміляції цих масових технологій культурою нашого суспільства, яке стає все більш і більш інформаційним.

Список використаної літератури

1. Нарижний К. Разбираемся с определением ИТ-услуги / К. Нарижний [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://cleverics.ru/subject-field/articles/321-servi>. – Название с экрана.
2. Chaikovska M. IT-market of Ukraine: problems and prospects / M. Chaikovska // Actual problems and innovations in economics, technology, education, informational technologies. Proceedings of scientific works. – 2016. – Issue 6, volume 1. – P. 154-167.

Д. Г. Романовский

студ. IV курса

специальность «Менеджмент организаций»

Научный руководитель: к.э.н., доц. М. П. Чайковская

МЕТОДЫ ОЦЕНКИ СТОИМОСТИ КАПИТАЛА

На данный момент выделяют три подхода к оценке стоимости компании: сравнительный (direct market comparison approach), доходный (income approach) и затратный (cost approach) методы (Рис. 1)

Рис 1. Подходы оценки стоимости компании.

В каждом из подходов существует несколько методов оценки.

Так доходный подход базируется на двух методах: метод капитализации и метод дисконтированных денежных потоков. Сравнительный подход состоит из трех методов: метод рынка капитала, метод сделок и метод отраслевых коэффициентов. Затратный подход, в свою очередь, обладает двумя методами: метод чистых активов и метод ликвидационной стоимости.

Доходный подход определяют как совокупность методов оценки стоимости предприятия. Эта оценка основана на определении ожидаемых доходов от использования объекта оценки.

Как одну из самых точных моделей выделяют модель дисконтированных дивидендов DDM (discounted dividend model), которая является основой для модели дисконтированных денежных потоков DCF (discounted cash flow).

Модель DDM была впервые предложена Джоном Уилиамсом [1, с.265] (формулы 1, 2).

$$\text{Price} = \frac{\text{Div}_1}{(1+R)^1} + \frac{\text{Div}_2}{(1+R)^2} + \dots + \frac{\text{Div}_n}{(1+R)^n} \quad (1)$$

или

$$\text{Price} = \sum_{t=1}^n \text{Div} * \frac{(1+g)^t}{(1+R)^t} \quad (2) ,$$

где Price – цена акций, Div – дивиденды, R – ставка дисконтирования, где Price – цена акций, Div – дивиденды, R – ставка дисконтирования, g – темп роста дивидендов.

Наиболее распространенной и напрямую связанной с теорией Моделяни и Миллера является модель DCF [2, с.437].

С помощью модели DCF можно оценить не только компанию, но и акционерный капитал исследуемой компании. Свободный денежный поток является потоком, который доступен всем держателям капитала компании. Такими лицами могут быть как держателями долгов, так и держателями акционерного капитала компании.

Существуют 2 типа моделей оценки на основе денежных потоков DCF:

- Модель Enterprise value базируется на оценке компании с учетом долгов;
- Модель Equity value - на оценке акционерного капитала компании.

Для оценки фундаментальной стоимости компании или собственного капитала допускается использование как модели Enterprise value, так и Equity value.

Сравнительный подход является совокупностью методов оценки стоимости объекта оценки, которая основана на сравнении объекта оценки с объектами-аналогами, в отношении которых имеется информация о ценах. Объектом-аналогом объекта оценки для целей оценки признается тот сходный объекту оценки, который по основным экономическим, техническим, материальным и другим, определяющим его стоимость факторам идентичен.

Стоимостный мультипликатор – это коэффициент, который показывает отношение стоимости инвестированного (EV)/акционерного капитала (P) к финансовому (или нефинансовому) показателю компании [2, с.507].

Наиболее распространенными из стоимостных мультипликаторов являются:

- P/E - рыночная капитализация к чистой прибыли;
- EV/Sales - стоимость компании к выручке компании;
- EV/EBITDA - стоимость компании к EBITDA;
- P/B - рыночная капитализация к балансовой стоимости собственного капитала.

В сравнительном подходе выделяют три метода оценки:

- Метод рынка капитала, который базируется на использовании компаний аналогов с фондового рынка.
- Метод сделок, который является частным случаем метода рынка капитала. Основным отличием от метода рынка капитала является то, что в этом методе определяется уровень стоимости контрольного пакета акций.
- Метод отраслевых коэффициентов, который основан на рекомендуемых соотношениях между ценой и финансовыми показателями.

Затратный подход является совокупностью методов оценки стоимости объекта оценки, который основан на детерминации затрат, необходимых для воспроизводства либо замещения объекта оценки с учетом износа и устаревания. В качестве этих затрат на воспроизводство объекта выделяют затраты, которые необходимы для создания точной копии объекта оценки. Обязательным фактором является использование применявшихся при создании объекта оценки материалов и технологий. В свою очередь в качестве затрат на замещение объекта оценки выделяют затраты, необходимые для создания аналогичного объекта с использованием материалов и технологий, применяющихся на дату оценки.

Список использованной литературы

1. Modigliani F., Miller M. H. The cost of capital, corporation finance and the theory of investment [Текст]/ F.Modigliani, M.Miller M. // American Economic Review, Vol. 48. – 2015. - P. 261-297.
2. Monks Robert A.G. Corporate Valuation for Portfolio Investment: Analyzing Assets, Earnings, Cash Flow, Stock Price, Governance, and Special Situations [Текст]/ Robert A. G. Monks. – NY: John Wiley & Sons, 2010. – 556 p.

Ю. Ю. Саламаха
студ. I курсу магістратури
спеціальність «Менеджмент організацій»
Науковий керівник: к.ф.-м.н., доц. Л. М. Залюбінська

ПЛАНУВАННЯ ЯК ЗАПОРУКА КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ В СЕКТОРІ ОСВІТИ

Сучасні умови ринкової економіки диктують свої правила гри для кожного учасника. Заклади вищої освіти не є винятком. Важливим фактором їх виживання є забезпечення конкурентоспроможності. Пошук інструментів, методів, способів та засобів зробити це стає головною ідеєю для належного функціонування закладу вищої освіти.

Конкурентоспроможність визначається як здатність певного об'єкта витримувати конкуренцію на ринку в порівнянні з іншими аналогічними об'єктами. У той же час конкурентоспроможність вищого навчального закладу визначається його привабливістю для потенційних студентів та здатністю підготовки кваліфікованих, конкурентоздатних та затребуваних на ринку праці фахівців [1, с. 57]. Конкурентоспроможність як економічне явище і невід'ємний атрибут ринку досліджена в роботах зарубіжних та вітчизняних вчених, а саме, М. Портера, Ж-Ж. Ламбена, Г. Л. Азоєва, А.М. Гельвановського та ін. Проте саме проблеми комплексного управління конкурентоспроможністю підприємств залишаються недостатньо дослідженими як у національній так і закордонній теорії та практиці.

Для забезпечення достатнього рівня конкурентоспроможності необхідно розробляти ефективний механізм управління підприємства в цілому.

Система управління конкурентоспроможністю повинна охоплювати всі стадії життєвого циклу продукту і процеси, а саме: вивчення ринку та маркетинг, проектування і розроблення продукції, планування процесів, закупівлі, контролю, складування, збут і продаж та ін.

Необхідно завжди пам'ятати про те, що ЗВО функціонують на двох взаємопов'язаних ринках: ринок освітніх послуг та ринок праці. Це свідчить про те, що ЗВО повинні враховувати функції планування обох ринків та фактори, що діють на цих ринках, для забезпечення власних конкурентних переваг та побудови конкурентної стратегії.

На даний час існує гостра проблема дисбалансу попиту та пропозиції на ринку праці, що значним чином відображає проблеми у функції планування ЗВО. Законодавство України спрямоване на мінімізацію даної проблеми і передбачає вивчення ЗВО попиту на кремнієвої спеціальності на ринку праці та сприяння працевлаштуванню випускників [2, Ст. 20]. Крім того, передбачається створення нормативно-правової бази щодо мотивації роботодавців до співпраці з ВНЗ, системи пошуку та відбору, супроводження у кар'єрному рості [3, с. 14-15].

Конкурентоспроможність ВНЗ має декілька аспектів, які стосуються різних сторін, що охоплює коло взаємодії вищого навчального закладу. Серед таких сторін: власне викладацький склад ВНЗ, студенти, абітурієнти, роботодавці, інші навчальні заклади.

Досить часто можна побачити різноманітні рейтинги вищих навчальних закладів, такі як Шанхайський рейтинг, рейтинг QS, Times Higher Education. Серед критеріїв, що використовуються для створення даних рейтингів, є такі:

- оцінка роботодавців,
- оцінка представників академічної спільноти,
- співвідношення кількості студентів до кількості викладачів [4, с. 1],
- показники наукової діяльності,
- кількість іноземних студентів та викладачів,
- інноваційна діяльність університетів [5, с. 1],
- трансфери знань (промисловий дохід),
- цитованість статей та наукових публікацій.

Саме робота ЗВО у цих напрямках дозволяє створити коло конкурентних переваг у порівнянні з іншими закладами.

Важливими кроками в забезпеченні конкурентоспроможності закладу вищої освіти є:

- створення оптимального управління системи освіти, оптимізація структури ЗВО,
- розробка моделей прогнозування потреб економіки в робочій силі;
- розробка та вдосконалення існуючих моделей планування оптимальної кількості учасників освітнього процесу;
- вдосконалення державного замовлення, згідно моделей прогнозування та планування згідно [6, с. 30].

Конкурентоспроможність ВНЗ повинна визначатися не тільки його результатами діяльності в залученні нових студентів, прове-

денні навчального процесу, але і в можливості подальшого розвитку та працевлаштуванню його випускників та представленості і затребуваності на ринку праці.

Список використаної літератури

1. Кузьмина Е. Е. Маркетинг образовательных услуг : учебник и практикум для академического бакалавриата [Текст]/ Е. Е. Кузьмина. – М. : Издательство Юрайт, 2016. – 330 с.
2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. – Назва з екрану.
3. Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України № 344 від 25.06.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>. – Назва з екрану.
4. Когут І. Рейтинги університетів: як правильно читати / І.Когут [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dt.ua/EDUCATION/reutingi-universitetiv-yak-pravilno-chitati-_.html. – Назва з екрану.
5. Університетські рейтинги «Топ-200 Україна» 2010-2017 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euroosvita.net/index.php/?category=28&id=1095>. – Назва з екрану.
6. Тимошенко О. В. Підвищення конкурентоспроможності вищих навчальних закладів культури і мистецтв України [Текст]/ О. В. Тимошенко // Економіка і менеджмент культури. – 2014. – №1. – С. 27-31.

Д. І. Самонов

студ. І курсу магістратури

спеціальність: «Менеджмент організацій»

Науковий керівник д.е.н., проф., О. В. Садченко

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОЧИХ ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Штучний інтелект (ШІ) не є новою концепцією. Сучасна область ШІ виникла в 1956 р., але потрібні були десятиліття роботи, щоб домогтися значного прогресу в розвитку системи ШІ і зробити її технологічною реальністю. Останніми роками штучний інтелект став чи не головним н'юсмейкером світу: технології стрімко розвиваються, а нейромережі роблять вже що завгодно у майже всіх сферах. На сьогодні ШІ тільки починає поширюватися в багатьох областях, які вимагають безперервного розвитку, винятком не являється діловий світ. Можна сказати, що сучасні технології ШІ стають імперативом для компаній, які хочуть зберегти конкурентну перевагу.

Штучний інтелект вже почав впливати на робочі процеси компаній і автоматизувати процес прийняття рішень в сфері виробництва, охорони здоров'я, фінансів та обслуговування клієнтів. Хоча технології знаходяться тільки на етапі становлення, існують вагомі передумови, щоб припустити, що машинне навчання може полегшити виконання безлічі завдань підприємства і усунути проблеми, наприклад, складного аналізу, поверхневого розуміння і т.д. [1, с. 101].

По мірі того, як технологія дозріває, у людини з'являється можливість розділяти кермо влади з автоматизованими системами. За даними VentureBeat, менеджери витрачають понад 54% свого часу на адміністративну функцію – планування, лише 10% свого часу можуть витратити на стратегію та інновації, і, тільки 7% на розвиток свого таланту [2].

III покликаний дати менеджерам час зосередитися на більш нагальних стратегічних потребах бізнесу.

Одним зі способів застосування III є зіставлення даних в реальному часі з історичними даними або еталонами для визначення статистично значущих відхилень від норми. Система може виявити це і надати відповідну інформацію в розпорядження менеджменту.

Інший спосіб – приймати ряд взаємопов'язаних рішень і використовувати алгоритми для моделювання сценаріїв. Це дозволить керівнику визначити, яка група рішень і дій матиме кращий результат. Деякі з такого роду автоматизацій вже доступні сьогодні з великою кількістю розширень, наприклад, для планування зайнятості персоналу, в яких враховуються всі фактори, що визначають, скільки співробітників повинно працювати і коли [3, с. 87].

Штучний інтелект здатний вирішувати велику кількість завдань, наприклад:

- Підвищення безпеки

Однією з головних причин, чому різні фінансові фірми прагнуть впровадити в своїй роботі штучний інтелект, є підвищення безпеки. У III застосовується технологія машинного навчання, що дозволяє компаніям точно регулювати свої системи для поліпшення безпеки.

- Зменшення часу обробки

Штучний інтелект дозволяє обробляти будь-яку інформацію більш швидко і надійно. Машинне навчання допомагає знаходити певні закономірності і сама програма може покращувати якість

своєї роботи відразу доразу. В результаті швидкість обробки інформації з часом зростає.

- Підвищення рівня автоматизації

Одним з головних переваг штучного інтелекту у всіх областях його застосування є можливість автоматизації процесів. ШІ може автоматично генерувати звіти про витрачання коштів, робити це швидко, ефективно і без помилок.

- Поліпшення розуміння робочих процесів

Одною з найцінніших переваг, які привносить штучний інтелект в організацію будь-якого типу, є інформація. ШІ може обробляти величезні масиви даних, і це, у свою чергу, допомагає вам досягти більшого розуміння, коли ви робите рішення.

- Балансування бюджетів

Штучний інтелект відіграє роль в посиленні можливостей як фін.-тех. компаній, так і споживачів. Дана технологія зараз застосовується і в персональних фінансових додатках, дозволяє людям складати баланс на основі конкретних схем доходу і статей витрат [4, с. 56].

Впровадження ШІ відкриває нові перспективи для вдосконалення діяльності та підвищення її продуктивності. Машина не допускає помилок, виключає ризик збоїв технологічних процесів через людський фактор [5, с. 178]. Складні програми обробляють великі обсяги інформації в частки секунди й вчать ся запам'ятовувати та застосовувати отримані дані. Управління інтелектуальними ресурсами надає можливість: ефективно використовувати людські ресурси, максимально правильно враховувати і оцінювати нематеріальні активи, залучати інвестиції у виробництво, визначати напрями науково-технічного розвитку, підвищувати ефективність і обґрунтованість соціально-економічних програм і забезпечувати конкурентоспроможність підприємства на внутрішньому і зовнішньому ринках. Як висновок, ШІ використовується в найрізноманітніших процесах, виступаючи в якості роботизованого радника і помічника для фізичних осіб і організацій, допомагаючи їм зменшувати свої витрати та збільшувати прибуток.

Список використаної літератури

1. Рассел С. Штучний інтелект: сучасний підхід [Текст]/ С. Рассел, П. Норвіг. – М.: Вільямс, 2016. – 578 с.
2. AI will redefine the role of manager [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://venturebeat.com/2017/09/22/ai-will-redefine-the-role-of-manager>. – Назва з екрану.

3. Тей А. Логічний підхід до штучного інтелекту [Текст] / А. Тей, П. Грібомон, та ін. – М.: Світ, 2015. – 432 с.
4. Кияев В., Граничин О. IT в современном менеджменте [Текст] / О. Граничин, В. Кияев. – СПб.: Национальный Открытый Университет «ИНТУИТ», 2016. – 192 с.
5. Головицина М. Интеллектуальные САПР для для разработки современных конструкций и технологических процессов [Текст] /М. Головицина. – СПб.: Национальный Открытый Университет «ИНТУИТ»/ Национальный Открытый Университет «ИНТУИТ», 2016. – 250 с.

Г. О. Свириденко

студ. III курсу

спеціальність: «Менеджмент організацій»

Науковий керівник: ст.викл. М. А. Кіріліна

ОСОБЛИВОСТІ ПРОГНОЗУВАННЯ ПОТРЕБ ЕКОНОМІКИ В РОБОЧІЙ СИЛІ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Ринок праці, як і будь які інші ринки, є складовою частиною ринкової економіки. Об'єктом купівлі-продажу на ринку праці є здібність людини до праці. При цьому, значення мають не лише рівень і якість підготовки фахівців, а і їх відповідність потребам ринку праці, тобто збалансованість попиту та пропозиції робочої сили. Стан ринку праці можна характеризувати, з одного боку, рівнем зайнятості населення, а з іншого – рівнем безробіття. Безробіття є серйозною макроекономічною проблемою. Воно зумовлює ряд соціально-економічних проблем в суспільстві, визначає умови існування та життєвий рівень населення. Безробіття вважається, з одного боку важливим стимулятором активності працюючого населення, а з іншого – великим суспільним лихом.

Однією з проблем не лише України, а й багатьох інших розвинених країн, є питання балансу ринку праці та ринку освітніх послуг. Сучасний ринок праці України визначається значною професійно-кваліфікаційною розбалансованістю. Основною причиною подібної ситуації в нашій країні є відсутність системи прогнозування та планування потреб ринку праці у певних фахівцях та підготовки спеціалістів ЗВО. Слід підкреслити й те, що успішна реалізація державної політики в галузі вищої освіти неможлива без використання сучасних методів та розробки моделей прогнозування попиту на фахівців певного рівня та напрямку освіти.

Саме тому останнім часом актуальним стає удосконалення методології прогнозування розвитку ринку праці з урахуванням

специфіки ринково орієнтованих економічних змін в Україні та інших країнах [1, с. 54].

Проблемам прогнозування потреби економіки в робочій силі за професіями присвячено багато наукових праць як зарубіжних, так і вітчизняних учених-економістів. Серед найбільш відомих зарубіжних вчених, які досліджують проблеми прогнозування потреби у кваліфікаціях, слід назвати Р. Вілсона, А. Зукерштейнову, Б. Крічела, Л. Ласснігга, Г. Марінгера, О. Стриетску-Ілліну та інших. Серед українських науковців проблеми прогнозування потреби економіки в робочій силі в розрізі професій найбільш активно досліджували В. Близнюк, Г. Купалова, В. Савченко, В. Саріогло, Ю. Харазішвілі [2, с. 98].

Методи прогнозування – сукупність прийомів і способів мислення, що дають змогу на основі ретроспективних даних, екзогенних (зовнішніх) і ендогенних (внутрішніх) зв'язків об'єкта прогнозування, їх змін вивести судження визначеної вірогідності відносно майбутнього його розвитку. [3]

Існують чотири основні підходи до прогнозування економічної активності населення:

- суб'єктивна (експертна) оцінка, що базується на певному сценарії або передбачає досягнення заданої мети;
- екстраполяція тренду або використання кривої росту. У першому випадку рівень економічної активності вважається функцією часу, і прогнозні величини віднаходять шляхом поширення тенденції, що спостерігалася у звітному періоді, на перспективу. Серед кривих росту найчастіше використовуються S-подібні функції, зокрема логістична, що передбачають стабілізацію показника в майбутньому (тобто горизонт його зростання обмежений);
- регресійні моделі, що базуються на кореляції між рівнем економічної активності та економічними, демографічними, іншими факторами. Цей метод передбачає наявність прогнозних значень факторних ознак, що можуть бути «підставлені» в регресійне рівняння;
- моделі, що базуються на когортному методі. У цьому разі рівень економічної активності визначається за допомогою оцінки ймовірності входу чи виходу з робочої сили для кожної когорти залежно від статі та віку [4].

Найчастіше на практиці застосовуються методи експертної оцінки та екстраполяції тренда, оскільки вони найбільш прості і зручні для користування. Їхньою великою перевагою є те, що вони

потребують значно менших обсягів статистичної інформації, ніж регресійні моделі та когортний метод. Водночас ці методи теж мають свої недоліки. Експертна оцінка потребує належного обґрунтування, а у випадку цільового прогнозу – має бути «підкріплена» планом заходів, що сприятимуть досягненню встановлених орієнтирів [5].

Отже, питання прогнозування потреби ринку праці повинні здійснюватися за допомогою інструментів, що дозволяють використовувати одержувані результати ринку праці.

Список використаної літератури

1. Лісогор Л.С. Прогнозування ринку праці в професійному аспекті [Текст]/ Л. С. Лісогор // Ринок праці та зайнятість населення. – 2012. – № 1. – С. 54-56.
2. Терно А. В. Європейський досвід прогнозування потреби у робочій силі в контексті формування інноваційних перспектив трансформації зайнятості в Україні [Текст]/ А. В. Терно // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Економіка. – 2016. – Вип. 16. – С. 97-103.
3. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування: підруч. для студ. вищ. навч. закл. [Текст]/ В. Геєць, Т. Клебанова, О. Черняк, В. Іванов, Н. Дубровіна. – Х.: ВД «Інжек», 2008. – 394 с.
4. Bourmpoula E. ILO Estimates and Projections of the Economically Active Population: 1990–2020 (Sixth Edition). Methodological description, October 2011 [Електронний ресурс] / E. Bourmpoula, S. Kapsos, J. M. Pasteels. – Режим доступу: http://laborsta.ilo.org/applv8/data/EAPPEP/eapep_E.html. – Назва з екрану.
5. Human Development Report 2011. Sustainability and Equity: A Better Future for All / United Nations Development Programme (UNDP). – New York, 2011. – 180 p.

Я. Ю. Федоринич

студ. IV курсу

спеціальність: «Менеджмент організацій»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Ю. Л. Грінченко

РЕЛІГІЙНІ СКЛАДОВІ МЕНЕДЖМЕНТУ

За останні роки ми спостерігаємо за розвитком різних організацій. Бачимо як вони зростають, змінюють корпоративні цінності, встановлюють нові реформи та стратегії управління бізнесом. На сьогодні досвідчений менеджмент знає майже кожного свого підлеглого та враховує етико-моральні цінності своїх працівників, звісно, якщо персонал є того вартий та цінується на підприємстві.

Якщо подивитись на ведення бізнесу крізь призму релігійно-моральних цінностей, аналізуючи біблійні історії, можна розміркувати над тим, як слід ставитися до роботи, до співробітників, підлеглих та який повинен бути сучасний менеджмент. Можна досягти своєї поставленої мети на чеснотах.

Можливість використання релігійної моралі у підприємницькій діяльності пояснюються через дві форми мудрості – життєву і трансцендентальну. Перша виникла на потребу встановлення нормальних стосунків з людьми і самореалізації особистості. Життєву мудрість пов'язують перш за все з релігією, освітою, бізнесом: ділова мудрість може показати, як і для чого досягати вигоди, а релігійна має відношення до життя загалом. Трансцендентальна мудрість являє собою глибоке знання, яке формується на основі міркувань, досвіду і спостереження боротьби людини за життя [4]. В іудейських та християнських традиціях ця форма мудрості пов'язана з вірою в Бога і часто поєднується з інтуїтивним сприйняттям взаємозв'язку і єдності всіх речей. «Здатність плисти по сипучих пісках змін і твердо знати, що завжди можна повернутися до тихої та спокійної пристані віри» – ось що може допомогти сучасним підприємцям звести разом «мудрість, роботу і життя» [1].

Прояв мудрості у вчинках називають «ефектом поєднання». Мудрість стає неподільною, коли людина розвиває в собі такі біблійні чесноти, як віра, хоробрість, співчуття, чесність, справедливість. Ці достоїнства є найбільш важливими, оскільки дозволяють вийти за межі свого «єго» і досягти гармонії зі світом. Підприємець має розвивати їх в собі і проявляти їх через свої стосунки з іншими людьми та через управління.

На допомогу сучасним менеджерам пропонуються книги, у яких рекомендується базувати свою роботу на ґрунті християнських цінностей, адаптувати принципи поведінки біблійних героїв до сучасних проблем бізнесу.

Автори книги «Уроки мудрості Соломонової в бізнесі» проводять цікаві, інколи неочікувані аналогії між поведінкою біблійних персонажів і діяльністю сучасних менеджерів та звичайних працівників організацій, щоб продемонструвати сучасникам, як релігійні доброчесності допомагають сьогодні у прийнятті бізнесових рішень.

О. Абрамов у книзі «Біблія у стилі «бізнес» розглядає біблійні події під кутом зору менеджера, наділивши Святе Письмо функцією підручника з менеджменту, пояснюючи за допомогою біблій-

них оповідань його закони – життєвий цикл Айзека Адизеса, теорії Тейлора, Мейо, Макдауелла та інших науковців. Як зазначено у передмові до книги, віруючий ви чи ні – не має значення, оскільки у книзі немає повчань і проповідей: вона – про управління найглобальнішим проектом в історії людства, яке виступає результатом цього проекту [3].

Керівник найбільшого рекламного агентства Скандинавії Й. Кунде використовує поняття «корпоративна релігія», визначену ним як «цілісну концепцію, згідно якої компанія обирає «духовний» менеджмент». З метою об'єднання компанії навколо місії і системи менеджмент має орієнтуватися перш за все на духовні цінності, використовуючи віру, догматику, ритуали [4]. Корпоративна релігія має застосовуватися також для побудови взаємовідносин із зовнішнім оточенням і споживачами продукції.

Необхідність звернення до релігійного фактору у керівництві організацією обґрунтовується тим, що ефективність виробництва хоча і залежить у першу чергу від грамотно організованої структури підприємства і ретельного аналізу інформації, а також від головного чинника на виробничиві–людини, враховуючи етико-моральні та релігійні цінності кожного. Інколи доля винагороджує нас за правильні вчинки не добробутом і грошима, але змінами, які спонукають нас зростати і рухатися далі.

Список використаної літератури

1. Яріко М. О. Менеджмент релігійного туризму в сучасній Україні на прикладі ісламської та католицької спільнот [Текст]/ М. О. Яріко // Культура України. – 2014. – Вип. 47. – С. 116-123.
2. Абрамов А. Библия в стиле «бизнес», Бизнес в стиле «библия» [Текст]/ А. Абрамов. – М.: Издательство Би, 2004. – 172 с.
3. Кунде Й. Корпоративная религия [Текст]/ Й. Кунде – С.-Пб.: Стокгольмская школа экономики в Санкт-Петербурге, 2004. – 268 с.

К. Р. Чевтасва

студ. І курсу магістратури

спеціальність: «Менеджмент організацій»

Науковий керівник: д.е.н., проф., О. В. Садченко

МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВ «РИНКУ ПІВНІЧНИЙ»

Маркетинг можна уявити так само і як програмно-цільовий підхід до управління діяльністю підприємства на ринку. Метою цієї, як і будь-якої іншої, системи управління в умовах ринкового виробництва є прибуток, а основою його отримання – завоювання стійких позицій на ринку на базі глибокого і всебічного вивчення

платоспроможності запитів і потреб покупців. Задоволення цих потреб – головний, а іноді і єдиний спосіб досягнення мети.

Маркетингова діяльність – це діяльність, перш за все орієнтована на перспективу. У цьому зацікавлений як споживач, так і виробник. У фірмах використовуються специфічні методи в області здійснення поточної і перспективної маркетингової діяльності [1, с. 43].

Маркетингова діяльність може розглядатися і як своєрідна концепція, і як образ дії виробника на ринку. В основі організації виробничо-збутової діяльності повинні лежати точне знання, передбачення і врахування вимог ринку.

Концепція маркетингу передбачає, що досягнення компанією своїх цілей залежить від визначення потреб і запитів цільових ринків, а також від більш ефективного порівняно з конкурентами задоволення споживачів [2, с. 24].

Товариство з обмеженою відповідальністю ринок «Північний», належить до змішаних ринків та поділяється на сектори: (господарські товари, будівельні матеріали, відділ сантехніки, електроніки, меблів, побутові речі, сектор садівництва, риболовлі та полювання, магазини тканин, фурнітури, виробництво штор, павільйони з ремонтом одягу та взуття, книжкові та дитячі магазини, сектори одягу, товарів харчування, домашнє виробництво, м'ясо-молочний корпус, рибний корпус, відділ соління, островки спецій та сухофруктів, фруктовো-овочевий навіс, майданчик для оптової та роздрібної торгівлі сільськогосподарської продукції з автомашин, мікроавтобусів, фур, та багато іншого. Кожен сектор позначається у відповідний колір (для різниці орендної плати).

Сучасна торгівля неможлива без проведення маркетингових досліджень, це стосується просування товару. У даному випадку, стосовно ринку, нашим товаром є надання торгових площ; для того, щоб змогли ефективно конкурувати, з різними підприємствами, які поряд працюють та будуються на очах (ТРЦ, ринки, міні-ринки та ін.). Особливо це стосується ціни на орендну плату. Проводячи маркетингові дослідження, відзначаємо ту послугу, якої потребує орендар, щоб залишитися саме на цьому ринку, тому ціна повинна бути нижча, ніж у інших. Саме для того, щоб ми змогли відстояти цю боротьбу та ефективно конкурувати з іншими підприємствами.

Крок за кроком йдемо до того, щоб було комфортно усім (налагодили: систему кондиціонування; нейтралізацію запахів; уся територія під охороною, з великою кількістю камер спостережен-

ня; комфортна паркувальна зона; пожежна безпека; уся територія ринку встелена тентами, що дає змогу робити базар у будь-яку погоду та сезон; на території та за межами покриття з тротуарної плитки; навколо чистота та порядок; реконструйовано корпус, де є ескалатори, що дають змогу комфортно підніматися на другий поверх, а той, хто зголоднів має змогу перекусити, на другому поверсі також є магазини та салон краси. Ринок «Північний» вже не можна порівнювати з іншими селянськими ринками.

Вивчаючи попит, намагаємося робити теж саме, щоб кожному було комфортно та затишно. Якщо не удосконалювати та не проводити модернізацію, підприємство могло б давно померти, як по трохи помирає більшість ринків. Тому, що вони не мають плану, а саме, не мають перспектив на майбутнє. На ринку «Північний» працює великий штат, який робить це задля результату протягом 15 років. Без маркетингових досліджень, неможливо побачити та оцінити роботу загалом, та завдяки цьому ми вдосконалюємося – ні в якому випадку не зупиняємося у: просуванні товару, промислових товарів та нового обладнання. Ці висновки зроблені на основі споживчого попиту, так як ми приділяємо цьому особливу увагу та кожен місяць проводимо звіт.

В один момент у засновників були плани на створення ТРЦ, але вони вирішили зберегти ринок тому, що не один з ТРЦ не в силах запропонувати того, що може запропонувати ринок. Ринок «Північний» відрізняється тим, що тут практично немає перекупників, здебільшого це люди, які приїжджають з різних селищ та областей зі своїм хазяйством (молочна група домашнього виробництва, м'ясна група копченого та свіжого, овочево-фруктові плоди та ін.), а в ТРЦ, наприклад, це все заводське та привізне, а в нас домашнє. Тому у нас існував, існує та буде існувати покупець, який буде приходити. Враховуючи ментальність одеситів, вони звикли робити базари, де можна поторгуватися та поснідати.

Дослідження ринку продукції «Північний» складається з декількох наступних технологій: визначення потенційної ємності ринку, а отже, характеру і обсягу попиту на дану продукцію, встановлення можливостей доставки продукції на ринок, виявлення можливостей її збуту-продажу, співвідношення часу виходу продукції на ринок і фінансових можливостей дилерів і інших можливих посередників.

Головна мета маркетингової діяльності ринка «Північний» полягає в тому, щоб забезпечити збут продукції, і тут необхідні точне і вивірене знання потреб ринку і споживчого попиту, оцінка та облік їх змін в найближчій і більш віддаленій перспективі.

Список використаної літератури

1. Демків Я. В. Методичні підходи до проведення досліджень споживчих потреб на ринках [Текст]/ Я. В. Демків // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. Політехніка». – № 698 : Проблеми економіки та упр. – Л., 2011. – С. 41-49.
2. Громова О. Подарунковий маркетинг – ефективний інструмент підприємства зі споживачами [Текст]/ О. Громова // Маркетинг та реклама. – 2011. – № 5. – С. 24-25.

Л. А. Шевченко

студ. IV курсу

Спеціальність: «Менеджмент організацій»

Науковий керівник: к.ф.-м.н., доц. Ю. В. Робул

ВНУТРІШНІ ПІДТРИМУВАЛЬНІ ПРОЦЕСИ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Вимоги до рівня конкурентоспроможності організацій в світі постійно зростають. Це пов'язано з великою кількістю різних економічних, історичних та інших факторів, що так або інакше мають вплив на зовнішнє середовище організацій. Згідно зі щорічним звітом World Economic Forum, конкурентоспроможність у країнах з середнім та низьким рівнем доходу зростає швидше, ніж у країнах з високим рівнем доходу. З цього випливає, що потенціал розвитку конкурентоспроможності не визначається тільки лише рівнем доходу чи рівнем економічного розвитку системи, у якій функціонує конкретна організація. Країни з низьким і середнім рівнем доходу демонструють більше швидке зростання, виявляючи тим самим важливість комплексної програми розвитку конкурентоспроможності для зменшення нерівності між країнами [1, с. 4].

За останні десятиліття з'явилися нові підходи та моделі конкурентоспроможності, зокрема модель Дж. Коллінза [2, с. 20], Ф. Лалу [3, с. 84]. Для того, щоб виділити та описати безпосередньо внутрішні процеси, які необхідні для розвитку конкурентоспроможності, поширеною практикою є використання ланцюга доданої вартості М. Портера та рамкової моделі Остервальдера (Business Canvas) [4].

За допомогою інтегрування класичних теорій, а також більш нових робіт та процесів, що відбуваються в організації, можна визначити які саме внутрішні процеси найбільшою мірою впливають на здатність організації створювати конкурентоспроможні продукти та бути конкурентоспроможною протягом тривалого часу.

У цьому контексті становить інтерес процес створення конкурентної переваги, його початок та послідовність етапів. Беручи до уваги розмаїття зовнішнього середовища та відносну стабільність і обмежену кількість стратегічних моделей, в більшості випадків йдеться про вибір моделі створення конкурентної переваги, яка найповніше відповідає конфігурації оточення, цілям та ресурсам організації. Відштовхуючись від цього розбудова конкурентоспроможності організації має починатись в напрямку від практичних прикладів (кейсів) до теорії, що їх описувала б, проаналізувати окремі елементи, що стали основою розвитку провідних організацій та вплинули на їх конкурентоспроможність та більш поглиблено розглянути такі аспекти, як лідерство, корпоративна культура, процеси та операційна діяльність узгоджена з ключовими компетенціями. Починаючи з бірюзової моделі Ф. Лалу вбудувати принципи моделі величких компаній Дж. Коллінза, ґрунтуючись на базових процесах, що відбуваються на підприємстві середніх розмірів (250 осіб) [3]. Така модель зовнішньо буде схожа на лінійну організаційну структуру.

В мікро та малих підприємствах, де організаційна культура або ще майже не сформулювалась, або дуже гнучка до змін, застосувати подібний підхід для формулювання конкурентних переваг не має можливості.

Список використаної літератури

1. The Global Competitiveness Report 2017–2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017-2018.pdf>. – Назва з екрана.
2. Коллінз Дж. Від хорошого до величного. Чому одні компанії прориваються, а інші – ні [Текст]/ Джим Коллінз; пер. з англ. Оксана Савчин. – К. : Наш формат, 2017. – 368 с.
3. Лалу Ф. Компанії майбутнього [Текст]/ Фредерік Лалу; пер. з англ. Роман Ключка. – Х. : Клуб сімейного дозвілля, 2017. – 543 с.
4. Остервальдер А. Построение бизнес-моделей. Настольная книга стратега и новатора [Текст]/ Александр Остервальдер, Ив Пинье ; Пер. с англ. – М.: Альпина Пабlishер, 2016. – 288 с.

А. А. Шкеда

студ. I курса магистратуры

специальность «Менеджмент организаций»

Научный руководитель: к. э. н., доц. М. П. Чайковская

ЭРГОНОМИЧНЫЙ ПОДХОД В РАЗРАБОТКЕ WEB-ПРОЕКТОВ

В современной информационной среде под web-проектом подразумевается сайт во всех его формах и проявлениях [1, с. 28]. Не смотря на то, что web-сайт – это монолитный массив данных, имеющих уникальный URL, предстающий в глазах юзера как единое целое, сайтам свойственен дуалистический характер, связанный с их историческим становлением и развитием WWW. Об исторической двойственности, которая сложилась в вопросе позиционирования сайта, свидетельствует то, что с одной стороны сайт представляет собой информационный проект, которому присущи все качества публикаций какого-либо контента, к примеру – журнал, газета, книга, телеканал и, с другой стороны, сайт может выступать как некий сервис, решающий детерминированный круг задач.

В сетевых сервисах заключается потенциал удовлетворения нужд индивида современного социетального общества с учетом социального плюрализма и псевдо-плюрализма web-юзеров. Поскольку элиминирование web-проектов невозможно, особое внимание уделяется уровню их юзабилити и эргономичным принципам проектирования. На первый план выходит интерфейс сайта. Из-за человекоориентированной концепции интерфейса, при прототипировании web-проектов особое внимание уделяется психологическим особенностям пользователя.

Эргономичность – это приспособленность для использования, наличие условий, возможностей для лёгкого, приятного, необременительного пользования чем-либо[2]. Центральной дефиницией web-эргономики является понятие P2M (connection between person and machine), в том числе HCI (human computer interaction) [3, с. 16]. В концепции HCI качественная характеристика эргономичности дизайна web-проекта – это юзабилити.

Для оценки уровня юзабилити можно выделить базовые КРІ:

- обучаемость (обучаемость работе с сервисом, на которую влияет обучаемость работе с программным инструментарием),
- запоминаемость (скорость восстановления навыков работы с сайтом, отсутствие противоречий между принципами

эргономичности и оригинальными дизайнерскими решениями для избегания психологической репрессии),

- ошибки (возможности пользовательского интерфейса, позволяющие юзеру миновать aberrации либо быстро исправлять допущенные ошибки конъектурным методом);

- удовлетворенность (эмоциональный фон, вызванный у пользователя дизайном сайта).

При конструировании интерфейса стоит задача максимально упростить взаимодействие юзера и сервиса на каждом из этапов:

- формирование юзером цели посещения сайта;
- выбор способа достижения цели;
- поиск элемента интерфейса, функционал которого способствует достижению цели определенным юзером способом;
- активизация элемента интерфейса;
- получение и анализ юзером результата.

Оптимизацию взаимодействия стоит осуществлять с учетом потенциальных физических и когнитивных ограничений пользователя. Физические ограничения юзера связаны со склонностью к усталости. Дизайн web-проекта не должен обязывать пользователя прицеливаться или непрерывно оказывать влияние на какой-либо элемент интерфейса. Иное ограничение – отвлекаемость – распределение внимания между реальной и виртуальной средой. Дизайн сайта обязан информировать пользователя о его местонахождении и выполняемой операции. В качестве ограничения времени можно рассматривать нетерпеливость юзера. Реагирование элементов интерфейса не должно занимать более 0,5 секунд. Особого внимания заслуживает ограничение, вызванное однозадачностью пользователя и инерционностью. Решением однозадачности в web выступает управление локусом – центром внимания юзера на странице [3, с. 249]. Управление локусом подразумевает привлечение внимания юзера, сохранение и переключение его на элемент интерфейса, который соответствует указанному маршруту выполнения заданной операции. Достичь желаемого эффекта можно с помощью подсветки, указаний, выделения и активации нескольких состояний одного и того же элемента интерфейса. Определенный тип интерфейса должен обладать отдельными дизайнерскими характеристиками. Однако весь проект обязан сохранять стилевое единство, чтобы не нарушить инертное использование сайта со стороны посетителей.

Создание web-дизайна с учетом пользовательских ограничений и максимизации КРІ юзабилити способствует трансформации

эксплицитного знания юзера, требуемого для эргономичного пользования сайтом, в имплицитное. Данная трансформация и является краеугольным камнем для управления web-проектом. Наделяя информацию (знания), которой обладает юзер, процедурными, непроизвольными, автоматическими, интуитивными характеристиками в противовес декларативным, направленным, управляемым, аналитическим, менеджер web-проекта получает качественное пользование сервисом со стороны посетителя сайта с максимизацией эффекта и минимизацией затрат ресурсов на модификацию.

Список использованной литературы

1. Хеник Б. HTML, CSS: путь к совершенству [Текст]/ Хеник Б. – Х: Фолио, 2011. – 336 с.
2. Стандарты эргономичности [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:9241:-11:ed-1:v1:en>. – Название с экрана.
3. Нильсен Якоб, Лоранжер Хо. Web-дизайн: удобство использования web-сайтов [Текст]/ Я.Нильсен, Х.Лоранжер – М.: ООО «И.Д. Вильямс», 2009. – 368 с.

РОЗДІЛ 6

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ: СВІТОВА ПРАКТИКА ТА ДОСВІД УКРАЇНИ

О. О. Абакумов

студ. IV курсу

спеціальність «Облік та оподаткування»

Науковий керівник: ст. викл. А. В. Церковна

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МОРСЬКИХ ПОРТІВ УКРАЇНИ

Морський транспортний комплекс є багатофункціональною структурою, що задовольняє потреби національної економіки у транспортному забезпеченні. Морські порти є складовою частиною транспортної і виробничої інфраструктури держави з огляду на їх розташування на напрямках міжнародних транспортних коридорів. Від ефективності функціонування морських портів, рівня їх технологічного та технічного оснащення, відповідності системи управління та розвитку інфраструктури сучасним міжнародним вимогам залежить конкурентоспроможність вітчизняного транспортного комплексу на світовому ринку.

В умовах реформування економіки та її політичного напрямку, необхідна врівноважена державна транспортна політика, саме плодом такої політики і стало державне підприємство «Адміністрація морських портів України» (АМПУ), яке з 2017 входить до ESPO (ESPO – організація, що представляє і просуває інтереси адміністрацій морських портів і національних портових асоціацій країн-членів Європейського Союзу). Це є важливим кроком інтеграції України в міжнародну транспортну інфраструктуру.

АМПУ є одним з найбільших державних підприємств та має стратегічне значення не тільки як інструмент регулювання управління державним майном а й економічну безпеку України. АМПУ створена в 2013 р. та об'єднує 13 філій портів України. Треба зазначити, що Україна займає 2 друге місце по перевалці вантажів в Чорноморсько-Азовському басейні. Обробкою вантажів займаються портові оператори (стивідорні компанії). Вони займаються експлуатацією морського терміналу, проводить вантажно-розван-

тажувальні роботи, обслуговування та зберігання вантажів, обслуговування суден і пасажирів, а також інші пов'язані з цим види господарської діяльності.

На даному етапі свого існування морські порти України у період січень-грудень 2017 р. всіма видами портових операторів обробили 132,9 млн т. вантажів, що склало 100,6% відповідно до 2016 р., по державним стивідорним компаніям морським торговельним портам на причалах АМПУ показники склали 90,4 %, по приватним стивідорним компаніям на причалах АМПУ показники склали 98,1% по приватним стивідорним компаніям на причалах АМПУ показники склали 113,8%, тобто можна зробити висновок, що в 2017 р. показали позитивну динаміку приватні стивідори на власних причалах.

В результатах діяльності АМПУ планує забезпечити створення потужностей для переробки у морських портах не менш як 250 млн. тон вантажів на рік і забезпечити ефективний розвиток об'єктів портової інфраструктури на 13 портах, які входять до складу АМПУ (див. табл. 1).

Для оптимізації роботи морських портів розроблена стратегія розвитку морських портів України на період до 2038 р.

Напрями розвитку морських портів визначаються з урахуванням їх основного вантажопотоку та поточної кон'юнктури ринку, що зумовлює їх спеціалізацію.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюється за рахунок коштів АМПУ, суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, цільових кредитів банків, міжнародної технічної допомоги, інвестиційних коштів, власних коштів залізниць і підприємств залізничного транспорту, інших джерел, не заборонених законодавством [2].

Залучення інвестицій можливе за допомогою таких механізмів: договори концесії, оренди, угоди про спільну діяльність та інші види інвестиційних договорів, що укладаються на основі спеціальних процедур, визначених Законами України. Також альтернативною базовою моделлю фінансування процесів модернізації та розвитку морегосподарської інфраструктури необхідно розглядати приватизацію активів державних стивідорних компаній.

В результаті реалізації запланованих змін прогнозується збільшення можливостей розвитку портів, оптимізація процесів обробки вантажів.

Характеристика морських портів України

Назва	Місце розташування	Основна інформація
1	2	3
Маріупольський морський порт	Донецька область	Порт входить до четвірки провідних портів України. Його потужності дозволяють переробляти більш ніж 12 млн тон вантажів щорічно. Це найбільший та найрозвинутіший порт Азовського моря.
Бердянський морський порт	Запорізька область	Загальна площа – 414 550 м ² . Площа акваторії – 274 816 м ² . Вантажообіг (2015 р) – 4,45 млн.т. Основний напрямок діяльності – перевалка наступних вантажів: – генеральних вантажів (металопродукція, тарно-штучні, обладнання та ін.); – навалочних вантажів (руда, вугілля, хімічні та мінерально-будівельні вантажі, кокс та ін.); – насипних вантажів (зернові, продовольчі та ін.); – наливних вантажів (світлих нафтопродуктів). – обробка вагонів, автомашин, судів; – складування та зберігання вантажів; – сепарація, очищення транспортних засобів від перевезених вантажів, кріплення, розкриття та спецкріплення вантажів; – стафірування контейнерів; – формування укрупнених вантажних місць.
Миколаївський морський порт	Миколаївська область	Акваторія порту Миколаїв є гарною якірною стоянкою для суден великого тонуажу. У період льодової кампанії здійснюється льодова проводка буксирами порту. Порт оснащений всіма видами зв'язку. Площа акваторії порту – 323 га, території – 69,3 га. Загальна довжина причальної лінії – 2420 м. Кількість портальних кранів – 39 од. Довжина залізничного полотна – 27 км.

1	2	3
Спеціалізований морський порт Ольвія	Миколаївська область	Переробна спроможність – до 5 млн. тон генеральних вантажів на рік. Площа відкритих складів – 277200 м ² . Загальна площа критих складів – 41135 м ² . Площа складу для вантажів спецпризначення – 105700 м ² .
Білгород-Дністровський морський порт	Одеська область	Портпункт Бугаз розташований в 14 км на південь від порту Білгород-Дністровський, у гирлі Дністровського лиману. Площа порт пункту – 540000 м ² . Він має один причал довжиною 127 м з глибинами до 5,5 м. Є критий склад з одночасним зберіганням – 5,5 тис. т зерна або 3,5 тис. т насіння.
Ізмаїльський морський порт	Одеська область	Порт приймає судна, довжина яких не перевищує 150 м, ширина – 30 м, осадка – 7 м. У порту 24 причали протяжністю 2619 м. Глибини біля причальної стінки – від 3,5 до 7,5 м.
Морський порт Чорноморськ	Одеська область	Виробничі потужності для перевалки вантажів – понад 32 млн. т. на рік. Довжина причальної лінії – близько 6000 м. Вантажомісткість складів – до 1,5 млн. т. Площа відкритих складів – 575000 м ² . Площа критих складів – 27 тис. м ² .
Одеський морський порт	Одеська область	Площа території – 1410000 м ² . Кількість причалів – 54. Довжина причальної лінії – більше 9000 м. Технічні можливості порту дозволяють перевантажувати понад 21 млн. т. сухих і 25 млн. т. наливних вантажів на рік. Контейнерні термінали розраховані на перевантаження понад 900 000 TEU на рік. Приймаються до перевалки наступні види вантажів: нафта і нафтопродукти наливом, зріджений газ, тропічні і рослинні масла, технічні масла, контейнери всіх типів і розмірів, кольорові і чорні метали, руда, чавун, цукор-сирець на

1	2	3
		валом, зернові насипом, швидкопсувні вантажі в тарі, різні вантажі в мішках, ящиках, пакетах, біг-бегах і укрупнені вантажні одиниці, автотранспорт. Виняток становлять вантажі, потенційно небезпечні для навколишнього середовища.
Ренійський морський порт	Одеська область	Загальна протяжність причальної лінії 3927 м. Глибини біля причалів досягають 12 м. Площа критих складів – 30 тис. м ² . Площа відкритих складів – 195 тис. м ² . Порт складається з трьох вантажних районів, нафторайону і паромного комплексу. Проектна потужність порту – 7,7 млн. т. Площа території – 940 тис. м ² .
Морський порт «Южний»	Одеська область	Порт є універсальним та спеціалізується на перевантаженні хімічних вантажів і добрив, навалювальних, наливних і генеральних вантажів.
Морський порт «Усть-Дунайськ»	Одеська область	Порт Усть-Дунайськ має два вантажних району – морський і річковий. У морському районі причали як гідротехнічні споруди відсутні.
Скадовський морський порт	Херсонська область	Територія порту Скадовськ – 11120000 м ² . Довжина причальної лінії – 800 м. У порту є один вантажний район, шість причалів. Залізниця відсутня.
Херсонський морський порт	Херсонська область	У Херсонському порту є один вантажний район, де обробляються генеральні і навалочні вантажі. Довжина причальної лінії району – 1262 м.

Список використаної літератури

1. Про морські порти України [Електронний ресурс]: Закон України від 17.05.2012 N 4709-VI із змін., внес. згідно із законами України : за станом на 06.01.2018. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4709-17>. – Назва з екрана.
2. АМПУ: плани розвитку портів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uspa.gov.ua/plani-rozvitku-portiv>. – Назва з екрана.

В. В. Белякова

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Менеджмент ЗЕД»

Науковий керівник: к.е.н., доц. В. І. Борщ

КАДРОВА ПОЛІТИКА ЯК ОСНОВА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ З ПЕРСОНАЛОМ ОРГАНІЗАЦІЇ

Створення конкурентоспроможного підприємства завжди пов'язане з людьми, які використовують свої фізичні, інтелектуальні і творчі здібності, з метою розвитку підприємства на конкурентному ринку. Можливості організації відображаються в нових методах управління і залежить від конкретних людей, знань, компетенції, кваліфікації, дисципліни, мотивації, здатності вирішувати проблеми, і бути сприятливими до навчання. Цим і пояснюється актуальність теми, оскільки неправильно використаний потенціал, здібності, компетенції, призводить до нестабільного або навіть негативного результату [1, с. 62].

На даний момент головним завданням керівника підприємства є не тільки якісно управляти компанією, а також знайти і вибрати компетентних, освічених і кваліфікованих співробітників; розвивати і мотивувати їх на користь компанії; об'єднати їх єдиною метою, тільки таким чином можна досягти соціальних і економічних результатів і реалізовувати свою підприємницьку діяльність навіть в кризових ситуаціях.

Кадрова політика визначає, який виробничий колектив потрібен організації і як має бути організована робота з ним, щоб підприємство могло успішно реалізувати свої стратегічні цілі. Політика управління кадрами багатофункціональна і багатогранна область діяльності, тому її можна розглядати з широкої та вузької позицій [3].

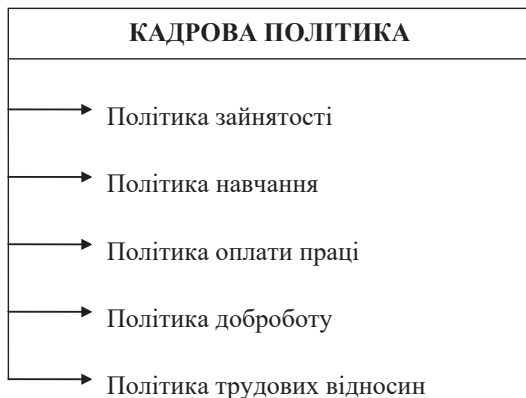
У широкому значенні, політика управління кадрами виступає системою усвідомлених та певним чином сформульованих правил

і норм, що приводять людський ресурс у відповідність із довгостроковою стратегією фірми. Нерідко при широкому розумінні кадрової політики необхідно звертати увагу на особливості реалізації владних повноважень та стиля керівництва. Побічно це знаходить своє відображення в філософії організації, колективному договорі та правилах внутрішнього розпорядку.

У вузькому значенні, кадрова політика розглядається у вигляді набору конкретних правил та обмежень, які можуть реалізовуватися як в процесі взаємодії між різними відділами підприємства, так і у взаємовідносинах між працівниками і організацією в цілому [2, с. 492].

Важливими напрямками кадрової політики фірми є: планування потреби фірми в робочому колективі; організація добору, аналізу та атестації робочих кадрів, а також професійна орієнтація і трудова адаптація; формування мотиваційних систем і систем стимулювання; організація праці і формування робочого місця; розробка та впровадження соціальних програм; забезпечення безпеки робочого колективу та охорони його здоров'я та інше.

Кадрова політика фірми диференціюється на складові її елементи, яка представлена на мал. 1.1.

Мал. 1.1 Елементи кадрової політики

У рідкісних випадках кадрова політика виступає в ролі неписаних правил, але навіть у такому форматі реалізації кожен співробітник може задовольнити свої потреби в передбачуваності та

безпеки. Кожен працівник знає, яких дій він може очікувати з боку керівництва і може прогнозувати свою діяльність в організації [4].

Більшість підприємства більш ґрунтовно підходять до питання розробки кадрової політики і безпосередньо враховують принципи, на яких повинна бути побудована і реалізована політика управління персоналом. Основними принципами системи кадрової політики є: стратегічна спрямованість; комплексність; системність; послідовність; законність; гнучкість; наукова та економічна обґрунтованість.

Реалізація вище вказаних принципів дозволить сформувати правильну кадрову політику, яка забезпечить своєчасне укомплектування кадрами з метою забезпечення безперервного виробництва, а також високої мотивації до високопродуктивної праці [1, с. 62].

Таким чином, можна зробити висновок, що кадрова політика є традиційною системою управління, своєрідною системою, на яку спирається кадрова робота підприємства. Визначальним фактором, який впливає на конкурентоспроможність, економічне зростання і ефективність виробництва, є наявність на підприємстві людських ресурсів, які здатні професійно вирішувати поставлені виробничі завдання та проблеми. Для ефективного управління персоналом підприємство потребує цілісної системи кадрової роботи, що дозволяє управляти персоналом від моменту прийому на роботу до завершення кар'єри.

Список використаної літератури

1. Жильченкова В. О. Актуальні проблеми формування і реалізації кадрової політики на підприємстві [Текст]/ В. О. Жильченкова, В. А. Хацинская // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2012. – № 10. – С. 61-65.
2. Сірченко А. Е. Кадрова політика як інструмент управління персоналом [Текст]/ А. Е. Сірченко// Молодий вчений. – 2015. – №12. – С. 496-499.
3. Шафігулліна В. Е. Кадрова політика організації : цілі, завдання, напрями, особливості формування та здійснення / В. Е. Шафігулліна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.scienceforum.ru/2015/818/12322>. – Назва з екрана.
4. Управление персоналом организации: Учебник [Текст]/ Кибанов А. Я., Баткаева И. А., Ивановская Л. В.; Под ред. Кибанов А. Я. – 4-е изд., доп. и перераб. – М.:НИЦ ИНФРА-М, 2016. – 695 с.

А.А. Буденюк
студ. I курсу магістратури
спеціальність «Менеджмент ЗЕД»
Науковий керівник: к.е.н., доц. І.М. Ненно

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ АНАЛІЗУ ІННОВАЦІЙНО ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних умовах впровадження ефективних інноваційних технологій дозволяє, з одного боку, підприємству одержати конкурентні переваги: покращити конкурентну ситуацію на ринку свого продукту та фінансовий стан, якісно підвищити виробничий потенціал та потенціал персоналу тощо, а з іншого – вимагає значного часу та ресурсів. Щоб забезпечити високу ефективність інноваційних заходів сьогодні зростає актуальність системного, своєчасного та комплексного аналізу інноваційної діяльності підприємства.

Кінцевим результатом інноваційної діяльності будь-якої організації є виробництво конкурентоспроможної продукції та зміцнення позицій на ринку і свого фінансового стану. За такого підходу вибір кращого варіанта інноваційного проекту передбачає отримання більших результатів із меншими чи однаковими витратами.

Отже, загалом економічну ефективність інновацій визначають порівнянням результатів з витратами, що забезпечили цей результат.

Етапи комплексного аналізу інноваційної діяльності підприємства

1. Моніторинг зовнішнього оточення підприємства;
2. Аналіз внутрішнього оточення підприємства.
3. Аналіз ефективності інноваційних процесів.
4. Оцінка ефективності інноваційної діяльності.

Показники виробничої ефективності науково-технічних заходів:

- темп приросту ефективності виробництва конкретних видів продукції (робіт) від використання науково-технічних заходів.
- відносна економія собівартості продукції в результаті запровадження науково-технічних заходів.

Показники фінансової ефективності науково-технічних заходів:

– приріст прибутку в результаті реалізації науково-технічних заходів.

– приріст доданої вартості, включаючи амортизацію, результаті реалізації науково-технічних заходів, у тому числі за рахунок інтенсивних і екстенсивних факторів:

– приріст доходу за рахунок реалізації науково-технічних заходів.

Показники інвестиційної ефективності науково-технічних заходів: характеризують кількість впроваджених науково-технічних засобів, зростання питомої ваги прогресивних технологічних процесів та нових інформаційних технологій, підвищення коефіцієнта автоматизації та організаційного рівня виробництва і праці, кількість патентів або авторських свідоцтв, індекс цитування, підвищення конкурентоспроможності підприємства, товарів (послуг) на ринку.

Оцінка ефективності інноваційних проектів передбачається розрахунок таких важливих показників, як:

- інтегральний ефект (чистий дисконтований дохід);
- внутрішня норма прибутковості (дохідності);
- рентабельність інвестицій;
- період і строк окупності.

Інтегральний ефект визначається як сума поточних ефектів за весь розрахунковий період, приведена до початкового року, або як перевищення інтегральних результатів над інтегральними витратами.

Внутрішня норма прибутковості (дохідності) – IRR – це розрахункова відсоткова ставка, за якої одержані доходи від проекту стають рівними витратам на проект, або дається ще таке визначення – це той максимальний відсоток, який може бути сплачений для мобілізації капіталовкладень у проект.

Рекомендується відбирати такі інноваційні проекти, внутрішня норма дохідності яких не нижча 15-20%. Рентабельність визначається як співвідношення ефекту від реалізації проекту і витрат на нього. На практиці оцінки інноваційних проектів розраховують відношення приведених доходів до інвестиційних витрат. Строк окупності показує, протягом якого часу можуть окупитися інвестиції в інноваційний проект.

Аналіз і оцінка інноваційного потенціалу підприємства виявляє можливості для його інноваційного розвитку. Показники з обліку впливу інноваційних продуктів на результат діяльності

компаній можна виміряти сумою прибутку від інноваційної реалізації в загальній сумі річного доходу. При підході до результатів інноваційної діяльності з боку витрат на виробничі ресурси, то тут можна використовувати показники, що враховують скорочення виробничих витрат як результат впровадження інновацій.

Ю. В. Донченко

студ. I курсу

спеціальність «Менеджмент ЗЕД»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Н. М. Столбуненко

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Досліджуючи дану тему, ми виявили, що в даний час актуальним стає прискорення в країні темпів економічного зростання на інвестиційній та інноваційній основі, що сприяло б створенню базових умов для подальшого вступу України в фазу постіндустріалізації. Країні необхідна стратегія реалізації внутрішніх резервів економічного зростання, переходу від тактики виживання та перманентної кризи до забезпечення розвитку з урахуванням сучасних світових тенденцій інтернаціоналізації виробництва, прискорення НТП, інформатизації.

Сучасна економіка України відчуває гостру нестачу інвестиційних ресурсів. Стійке економічне зростання виступає найважливішим стимулюючим інвестиційним фактором. Чим вище темпи приросту валового внутрішнього продукту, тим більше можливостей для розширеного відтворення інвестиційних ресурсів.

Інноваційно-інвестиційні процеси – це процеси довгострокових вкладень капіталу в наукові, технологічні, організаційні, фінансові та комерційні дії, які призводять до здійснення інновацій або задумані з цією метою [3, с. 5].

Працюючи з різними джерелами інформації, ми дізналися, що більшість науковців визначають, успішну інноваційну діяльність як результат встановлення форм її організації та засобів фінансової підтримки. Для проведення інноваційної діяльності розвинені країни черпають фінансові ресурси як з державних, так і приватних джерел.

З метою підвищення ефективності інноваційно-інвестиційного процесу виникає необхідність активізації взаємодії суб'єкта, який бажає отримати ресурси для інвестування в інновації, і всіх

сфер діяльності у тому числі, з яких ці ресурси можуть надійти. Ми дослідили всі чотири сфери взаємодії суб'єкта, що впроваджує інвестиції і потенційного джерела інвестиційних ресурсів. Ця взаємодія на рівні держави, на рівні фінансово-кредитних установ і банківської системи, на рівні інвесторів – вітчизняних і закордонних, а також на рівні менеджменту окремого підприємства. Хочемо підкреслити, що поліпшенню взаємин суб'єкта з іншими сферами сприятиме активізація кожної з цих сфер.

Для розвитку України в світовому економічному просторі і створенні умов для економічного зростання країни необхідно формувати умови для нарощування та ефективного використання інноваційного потенціалу, розширення можливостей його реалізації в процесі поглиблення інтеграції національної економіки у світові та регіональні структури.

З цією метою в Україні був розроблений Проект «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів «з урахуванням ключових положень, закладених в проекті «Стратегії інноваційного розвитку України на 2009-2018 роки та на період до 2039 року». [1] Ця Стратегія являє собою комплексну модель інноваційного розвитку України на основі чітко визначених стратегічних пріоритетів і ключових заходів. Головна мета Стратегії має конкретне кількісне визначення: забезпечити в строк (до 2020 р) підвищення впливу інновацій на економічне зростання України в 1,5-2 рази в порівнянні з сьогоднішнім. [4, с. 153]

З метою подолання невдоволення з боку бізнес-сфери в Україні створена Асоціація «Інноваційний розвиток України», яка об'єднує провідні міжнародні та національні компанії, експертів зі сфери освіти і науки, і представників влади. Головним завданням Асоціації є надання впливу на державу і суспільство з метою створення сприятливих умов для високотехнологічного бізнесу. [2]

Також ми хочемо звернути увагу на угоду про асоціацію поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі (ПВЗВТ), яка створює правові, економічні та організаційні основи для вільного переміщення товарів, послуг, капіталів і частково робочої сили між Україною та ЄС. У перспективі надзвичайно ємкий і диверсифікований ринок Євросоюзу, усунення бар'єрів для вищої торгівлі, гармонізація регуляторних режимів та удосконалення ринкових інститутів можуть стати потужними драйверами зростання української економіки. [1]

Слід зауважити, що система фінансування інноваційної діяльності є складним переплетінням форм і джерел фінансування. Так, основними джерелами коштів, які використовуються для фінансування інноваційної діяльності в Україні, є: 1. Державні інвестиційні ресурси (бюджетні кошти, кошти позабюджетних фондів, державні запозичення, пакети акцій, майно державної власності). 2. Інвестиційні, в тому числі фінансові, ресурси суб'єктів господарювання комерційного та некомерційного характеру, а також громадських організацій, фізичних осіб.

Згідно з розрахунками Міністерства економіки України, загальна потреба в інвестиціях для проведення структурної перебудови економіки становить від 140 до 200 млрд дол., Причому щорічна потреба національної економіки в інвестиціях – від 30 до 40 млрд дол. США. У першому півріччі 2017 р. підприємства і організації за рахунок усіх джерел фінансування освоїли 155,1 млрд грн капітальних інвестицій, що на 22,5% більше обсягу капітальних інвестицій за відповідний період 2016 р. Про це свідчать дані Держслужби статистики України.

Інвестиційний потенціал будь-якої країни характеризується сукупністю макроекономічних факторів. Аналізуючи різні дані, можна сказати, що за більшістю показників Україна повинна бути однією з провідних країн вкладення прямих і портфельних іноземних інвестицій. Цьому сприяють її великий внутрішній ринок, порівняно кваліфікована і водночас дешева робоча сила, значний науково-технічний потенціал, значні природні ресурси і наявність інфраструктури, хоч і не надто розвиненої.

Прямі іноземні інвестиції – найбільш затребувана форма капіталовкладень для економік, що розвиваються, так як вона дозволяє реалізовувати великі проекти; крім того, в країну надходять нові технології, нові практики корпоративного управління. Народний депутат від Опозиційного блоку Сергій Львович заявив, що потік іноземних інвестицій в Україну знизився в порівнянні з минулим роком в 3,6 рази через несприятливі умов для ведення бізнесу. За даними НБУ, за перші п'ять місяців цього року до України зайшло всього \$ 526 млн прямих іноземних інвестицій (такі дані платіжного балансу за травень 2017 р. Нацбанк опублікував на офіційному сайті). У 2011-2012 роках такий обсяг інвестицій Україна отримувала менше ніж за один місяць.

Підсумовуючи все хочемо сказати, що на сучасному етапі інноваційна діяльність України характеризується зниженням актив-

ності, дефіцитом фінансових ресурсів, падінням платоспроможного попиту на науково-технічну продукцію, викликаного значними недоліками при розробці і виконанні державних цільових програм.

Ситуація з розвитком інновацій і інвестуванням в них свідчить про недостатню увагу до цієї сфери з боку держави і вимагає розробки подальших спеціалізованих програм розвитку інновацій, які будуть сприяти підвищенню інвестиційної привабливості цієї діяльності і збільшенню обсягів фінансування інновацій з коштів державного бюджету. Ці дії, в свою чергу покращать інвестиційний клімат і залучать додаткові кошти для розвитку інноваційно-інвестиційного процесу в Україні.

Список використаної літератури

1. Головінов О.М. Пріоритетні напрями розвитку і проблеми фінансування інноваційної діяльності в Україні / О. М. Головінов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economics/64084.doc.htm/. – Назва з екрану.
2. Левшин А. Ассоциация «Инновационное развитие Украины»: старт публичной деятельности и первые успехи / А. Левшин [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://expert.com.ua/94880-associaciya-innovacionnoe-razvitie-ukrainy-start-publichnojdeyatelnosti-i-pervye-uspexi.html>. – Назва з екрану.
3. Петров И. Частно-государственная собственность – это миллиарды новых инвестиций [Текст] / И. Петров // Одесский вестник. – 2015. – № 21. – С. 5.
4. Столбуненко Н.М., Прибок В. А. Інноваційно-інвестиційний розвиток України на сучасному етапі. Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти [Текст]: монографія. Випуск 1. За ред. д.е.н., доц. Є. І. Масленнікова – Херсон: Грінь Д. С. – 2016. – 854 с.

А.О. Костюк

студ. I курсу

спеціальність «Облік і оподаткування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Н. В. Орлова

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ КРИПТОВАЛЮТАМИ ГРОШОВИХ ФУНКЦІЙ

Глобалізація, досягнення НТР, розповсюдження інформаційних технологій визначили вектор розвитку сучасної економіки, спрямувавши її в цифровий простір, де грошові розрахунки сплачують новими безготівковими засобами платежу, зокрема і криптовалютою.

Криптовалюта – це різновид цифрової валюти, яка не має фізичного аналога, емісія якої захищена за допомогою криптографічних технологій. Першою криптовалютою став «Біткоїн» (англ. bit – одиниця інформації «біт», англ. coin – «монета») – електронна пірингова валютна система, яка з'явилася у 2009 р. після опублікування криптографічного протоколу Сатосі Накамото (людиною чи групою осіб достеменно невідомо). Спочатку цінність біткоїну була суб'єктивною. Вона полягала у незалежності від органів державного регулювання, банків-посередників, олігархічних груп. Біткоїни стали втіленням анархічних ідей, що суспільство повинно бути організоване без державного примусу або втручання.

У сучасній економічній теорії гроші – це загальний еквівалент, через який вимірюється вартість усіх товарів і послуг. Але криптовалюта не була нічим забезпечена. Свою цінність вона отримала від попиту та пропозиції, а також – від довіри до пірингової системи.

Вважається, що перша офіційна продаж біткоїнів відбулася 25 квітня 2010 р. (1000 монет було продано за 0,3 цента кожна), а 22 травня 2010 р. відбулася перша покупка товару за біткоїни. Один з учасників офіційного форуму, присвяченого біткоїну купив 2 піци за 10 000 біткоїнів. Отже, біткоїни – це валюта, що отримала початкову вартість не в процесі її обміну на реальні товари, а в процесі її обміну на інші валюти. І лише потім ця цінність була підтверджена в сфері обміну на товари [1]. Досягнення паритету с долларом, відкриття біржі з обміну біткоїнів на інші валюти сприяло збільшенню ліквідності, створенню нових криптовалют заснованих на технології Bitcoin. З 30 травня в Україні була започаткована власна криптовалюта – Електронний карбованець (KRB), курс якої становить \$0.67.

Швидкість емісії біткоїнів має жорстке алгоритмічне обмеження, внаслідок якого загальна кількість біткоїнів в кожен конкретний момент обмежена, що робить її захищеною від інфляції. У підсумку, загальний об'єм біткоїнів буде 21 млн. Емітувати валюту може будь-який користувач системи, дані про переміщення грошових коштів зберігаються в розподіленій базі даних, та на комп'ютерах користувачів [1].

Для розрахунків використовують адресу Bitcoin (номер рахунку в системі), що забезпечує повну анонімність. Адреса представляє собою 34-значну комбінацію з цифр та латинських букв, наприклад: «1BQ9qza7fn9snSCyJQB3ZcN46biB4kt4ee». У базі да-

них всі транзакції відображаються як переміщення між адресами. Проте це дозволяє реалізовувати заборонені товари і розвивати тіньову економіку.

Особливістю біткоіну є блокчейн – це розподілена децентралізована база даних транзакцій, в основі якої лежать складні математичні обчислення і криптографія, що являє собою повністю відкритий для перегляду реєстру всіх операцій в системі. Блокчейн не має централізованого сервера [1]. Тобто інформація про транзакції розподілена між усіма учасниками, які зберігають копії даних, що унеможливорює фальсифікацію. Чим більше користувачів, тим захищенішим стає реєстр. Кожна транзакція в шифрується криптографічними ключами, що в свою чергу забезпечує захищеність від злому.

Привабливим для інвесторів є можливість на курсових різницях різних валют і те, що на курс біткоінів не впливають політичні умови або діяльність Центральних банків країн. Курс такої валюти залежить тільки від попиту та пропозиції на неї: обсяг попиту залежить від того, скільки товарів і послуг можна придбати за біткоіни, а пропозиція жорстко обмежена [3].

Оскільки рішення, засновані на блокчейні, не прив'язані до конкретної території, то переказ коштів здійснюється зі значно меншими витратами часу (не більше 10хвилин) та без будь-яких посередників [1], [2].

Останнім часом викликає інтерес не тільки криптовалюта, але і технологія блокчейн, на якій вона заснована. Зокрема, Всесвітня продовольча програма, яка є підрозділом ООН, допомагає забезпечити продуктами харчування 100млн осіб в 80 країнах, розширює власну систему блокчейн-платежів. За даними агентства Bloomberg, використання блокчейна вже дозволило зекономити 150000 доларів на місяць на банківських комісіях при трансфері грошей для забезпечення продовольством сирійських біженців в Йорданії. Ця технологія виключила 98% банківських зборів, пов'язаних з міжнародним переказами [4]. Уряд України має намір перевести передачу електронних даних на блокчейн. Із жовтня 2017 р. на цю технологію була переведена процедура виписки з земельного кадастру.

На даному етапі нова цифрова валюта не зможе повністю замінити існуючі гроші чи витіснити банки як посередників на ринку. Але за 9 років свого існування криптовалюта змінила кон'юнктуру ринку фінансових послуг.

Список використаної літератури

1. Електронна економіка. Том 1. Криптовалюта. Big Data [Текст]: Навч. посібник/ І.М. Пістунюк, О.П. Антонюк. – Д.: НГУ, 2017. – 281 с.
2. Косовський І.О., Сословський В. Г. Ринок криптовалют як система / І.О.Косовський, В. Г. Сословський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fkf.org.ua/article/view/91065/89393>– Назва з екрана.
3. Сутність криптовалют та перспективи їх розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4/147.pdf>. – Назва з екрана.
4. Парламент створить єдиний законопроект для легалізації криптовалют [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fakty.ua/259282-parlament-sozdast-edinyj-zakonoproekt-dlya-legalizacii-kriptovalyut>. – Назва з екрана.

В. Д. Мотулько

студ. III курсу

спеціальність «Менеджмент ЗЕД»

Науковий керівник: к.е.н., доц. В. І. Борщ

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

В умовах сучасної економіки та компаній, що стрімко розвиваються, менеджерам з управління персоналом необхідно все більше часу приділяти формуванню привабливості підприємства для працівників. Зараз саме корпоративна культура стає великою цінністю та одним з механізмів залучення найкращих спеціалістів на робочі місця.

Успішність підприємництва та бізнесу полягає в правильній політиці корпоративної культури та філософії бізнесу, які формується на основі аналізу трудових ресурсів.

Корпоративна культура організації поділяється на два організаційних рівня: (1) візуальний (візуальні коди, символи, слогани, фірмовий стиль); та (2) невізуальний (цінності та норми стратегії поведінки).

На першому (верхньому) рівні представлені такі видимі чинники, як одяг, символи, організаційні церемонії, робоча обстановка, тобто елементи культури, що мають зовнішній прояв. На другому (більш глибокому) рівні залучені цінності та норми, що визначають і регламентують поведінку працівників в організації [1, с. 298].

Цінності організації є ядром організаційної культури, на основі яких виробляються норми і форми поведінки в організації. Саме цінності, що розділяються і декларовані засновниками і найбільш авторитетними членами організації, найчастіше стають тією ключовою ланкою, від якої залежить згуртованість співробітників, формується єдність поглядів і дій, а, отже, забезпечується досягнення цілей організації [2, с. 24].

Формування корпоративної культури починається не тільки із окреслення базових цінностей організації, які дають змогу досягнути її цілей і реалізувати місію, але й з визначення основних зовнішніх атрибутів. Зовнішні атрибути є видимими, наглядними і саме з них починається знайомство з організацією та поверхневе оцінювання її культури. Зовнішні атрибути корпоративної культури (артефакти) є неоднорідні і відображають різні аспекти функціонування підприємства, в т.ч. формальні й неформальні. Серед них виділяють: девізи, гасла, символи, організаційні ритуали, традиції, легенди, міфи, мову та інші [3, с. 60].

Задля дослідження та наочного прикладу корпоративних культур був проведений аналіз двох міжнародних компаній (табл. 1).

Табл. 1

**Порівняльний аналіз корпоративних культур
компаній Facebook та Google**

Критерії порівняння	Facebook	Google
1	2	3
Місія	«Зробити світ більш відкритим та сполученим»	«Організувати світову інформацію і зробити її універсально доступною і корисною»
Цінності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Будь хоробрим 2. Зосередьтеся на впливі 3. Швидко рухайся 4. Будь відкритим 5. Будуй соціальну цінність 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зосередьте всю увагу на користувача, а решта додасться. 2. Краще робити щось одне, але робити це дуже і дуже добре. 3. Швидко – це краще, ніж повільно. 4. Демократія в Інтернеті є. 5. Не потрібно сидіти за комп'ютером, щоб отримати відповідь.

1	2	3
		<p>6. Гроші можна заробити, не завдаючи шкоди.</p> <p>7. Інформації завжди набагато більше, ніж може здатися.</p> <p>8. Для пошуку інформації не існує кордонів.</p> <p>9. Серйозним можна бути і без краватки.</p> <p>10. Відмінно – це ще не межа.</p>
Слоган	«Рухаємся швидко в стабільній інфраструктурі»	«Не будь злим», «Роби правильні речі»
Традиції	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сесія запитань Марку Цукербергу щоп'ятниці. 2. Хакатон для нових ідей 3. «Вільна від алкоголю година» щоп'ятниці 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Можливість онлайн спілкування з засновниками 2. Google Awards 3. Googlefest 4. Проектні команди працюють в одному кабінеті 5. Щотижневі наради для обміну інформацією
Ритуали	<ol style="list-style-type: none"> 1. 2G вівторок 2. «Ігровий день» 3. «Facereversary» 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Шапка «Нуглер» для новеньких 2. Розсилка перед запуском нового продукту 3. Розсилка нових ідей 4. Techtalk
Дресс-код	Вільний	Вільний
Заохочення для робітників	<ol style="list-style-type: none"> 1. Табір для нових працівників 2. Безкоштовна мультинаціональна їжа 3. Великі просторі офіси без дверей 	<ol style="list-style-type: none"> 1. 20% часу працівники працюють на свої інтереси 2. Можливість брати з собою на роботу собаку 3. Заохочення та безкоштовна їжа для молодих батьків 4. Піклування про родичів загиблих робітників

1	2	3
	4. Безлімітні відгули 5. 21-днівна оплачуєма відпустка 6. Матеріальні заохочення для новоспечених батьків 7. Розташування багатьох зручностей в кампусі	5. Інтерактивні офіси 6. Безкоштовна безлімітна їжа 7. Розташування багатьох зручностей на території кампусу

Джерело: сформовано на основі [4; 5].

На прикладах компаній «Facebook» та «Google» ми бачимо, яку важливу роль відіграє корпоративна культура у діяльності підприємства і що саме вона є одною з головних факторів конкурентоспроможності компаній у сучасності. Саме корпоративна культура сформувала сильне бажання багатьох молодих спеціалістів приєднатись саме до цих компаній та формування їх престижності серед інших. Порівнявши компанії, ми побачили, що в обох головною цінністю є людина та задоволеність працею працівників. Компанії мають багато спільних прийомів, але саме вони залишаються гігантами серед найкращих. Кожна з компаній намагається не просто піклуватись про своїх працівників, але й сприяти їх розвитку та повному використанню їх потенціалу, дозволяючи приділяти час не тільки роботі, але й додатковим проектам, родині, розвагам, спілкуванню один з одним, здоров'ю. Все це формує цінність, завдяки якій у «Facebook» та «Google» працюють найкращі спеціалісти світу, які створюють успіх компаній.

Список використаної літератури

1. Олійник С. У. Теорія та практика менеджменту персоналу [Текст]: підручник / С. У. Олійник. – Харків : Вид-во НУА, 2013. – 376 с.
2. Юрченко В. В. Корпоративна культура організації [Текст]: Навч.-метод. посіб. / В. В. Юрченко, Ю. В. Мельник, Н. В. Богданова. – К. : Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів Міністерства доходів і зборів України, 2014. – 44 с.
3. Захарчин Г. М. Корпоративна культура [Текст]: Навч. посіб. / Г. М. Захарчин. – Львів : НУЛП, 2011. – 317 с.

4. Офіційний веб-сайт компанії Facebook [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.facebook.com/>. – Назва з екрану.
5. Офіційний веб-сайт компанії Google [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.google.com/>. – Назва з екрану.

О. І. Павлов

студ. I курсу

спеціальність «Менеджмент ЗЕД»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Н. М. Столбуненко

ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ВСТУПУ УКРАЇНИ В ЗОНУ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Протягом останніх років Україна взяла економічний курс у бік країн Європейського Союзу. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, політичну частину якої було підписано 21 березня 2014 р., а економічну – 27 червня 2014 р., відкривала багато перспектив співробітництва з розвиненими країнами континенту, надавала можливість підвищити свій економічний розвиток і також мала зміцнити позиції України у світовій системі міжнародних відносин. Однією з найважливіших угод, яка була укладена між Україною та Європейським Союзом, є Угода про зону вільної торгівлі між Україною та ЄС.

Зона вільної торгівлі (ЗВТ) – тип міжнародної інтеграції, при якій в країнах-учасниках скасовуються митні збори і податки, а також кількісні обмеження у взаємній торгівлі згідно з міжнародним договором.

Україна з 2008 р. прагнула долучитись до ЗВТ з країнами Євросоюзу, оскільки має значний потенціал до зростання ринку, стабільні і високі темпи економічного розвитку, особливо в докризовий період. За сучасних умов ЄС розглядає Україну як постачальника переважно сировинної продукції. Відповідно до політичних тенденцій, у ЄС відбувається поступове розширення доступу українських виробників до єдиного внутрішнього ринку Союзу з огляду на розвиток демократії, політичних реформ, посилення ролі України як субрегіонального лідера [1].

Угода про зону вільної торгівлі України з ЄС набула чинності з 1 січня 2016 р. (далі – Угода). Положення цієї Угоди передбачені в розділі IV Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

ЗВТ передбачає лібералізацію торгівлі як товарами, так і послугами, лібералізацію руху капіталів та до певної міри – руху робочої сили.

Відмінною рисою ЗВТ Україна-ЄС мала бути комплексна програма адаптації регуляторних норм у сферах, пов'язаних з торгівлею, до відповідних стандартів ЄС. Це дозволило б значною мірою усунути нетарифні (технічні) бар'єри у торгівлі між Україною та ЄС та забезпечити розширений доступ до внутрішнього ринку ЄС для українських експортерів і навпаки – європейських експортерів до українського ринку. Таким чином, поглиблена та всеохоплююча ЗВТ мала б забезпечити поступову інтеграцію економіки України до внутрішнього ринку ЄС [2].

Але що ми маємо після укладання цієї Угоди, чи готова Україна бути економічно конкурентоспроможною на тлі інших країн ЄС?

Експорт товарів з України в ЄС склав 7,6 млрд дол. за січень-липень 2017 р., що на 27,6% більше, ніж за аналогічний період 2016 р. Хоча, якщо порівняти з періодом січень-липень 2013 р., то експорт товарів з України в ЄС впав на 7%. Виходить, що Україна до створення зони вільної торгівлі більше продавала товарів в ЄС, ніж зараз.

Лідером із закупівлі українських товарів є Польща. Експорт товарів з України до Польщі зріс на 25,7% за січень-липень 2017 р. в порівнянні з аналогічним періодом минулого року. Тож в цілому для Польщі і України створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС стало взаємовигідним. Крім Польщі розвивається торгівля України з Іспанією, Голландією і Німеччиною. А ось торгівля України з Францією зменшилася після створення зони вільної торгівлі. Аналогічна ситуація спостерігається по країнах Скандинавії. Деякі країни ЄС не намагаються скористатися перевагами зони вільної торгівлі з Україною. Можна сказати, що в ЄС сформувалися дві групи країн: країни, зацікавлені в торгівлі з Україною, і країни, незацікавлені. Це істотно ускладнює функціонування зони вільної торгівлі між Україною та ЄС.

Україна найбільше постачає в ЄС кукурудзи, чавуну, напівфабрикатів чорних металів, соняшникової олії. Значно менше в експорті України в ЄС готових продуктів харчування, продукції машинобудування. Головний експорт України в ЄС – це сировина, в той час як головний імпорт з ЄС в Україну становить продукція машинобудування. Це не завжди справедливий товарообмін. Тому Україна хоче, щоб її не сприймали в ЄС тільки в якості постачальника дешевої сировини.

В Україні очікували, що створення зони вільної торгівлі приведе до розвитку виробничої кооперації між Україною та ЄС, і Україна зможе більше постачати в ЄС готових товарів, а не тільки сировину. У європейського ж бізнесу є свої інтереси в Україні, але вони не завжди збігаються з інтересами українського бізнесу, що створює проблеми для розвитку зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. Український заступник міністра економіки, Наталія Микольська, яка відповідає за інтеграцію України з ЄС, недавно заявила, що вважає за потрібне переглянути Угоду про асоціацію між Україною та ЄС. Це зробити дуже складно. Малоймовірно, що країни ЄС ще раз раз захочуть переглядати умови зони вільної торгівлі. Але і Україна не може розвивати торговельні відносини з країнами ЄС без чесних умов торгівлі. Часи ейфорії від створення зони вільної торгівлі пройшли, тепер все більше український бізнес критично дивиться на асоціацію з ЄС. Потрібно, щоб ЄС зробив правильні кроки назустріч Україні. Якщо цих кроків не буде, то перші успіхи зони вільної торгівлі виявляться останніми [3].

Отже, на даний момент, вважати товари українського виробника на європейському ринку конкурентоспроможними дуже важко. Попит країн Європейського Союзу на експорт з України дешевої сировини та продукції легкої промисловості хоч і повільно зростає, але в той час, коли Україна дуже багато імпортує з ЄС готової продукції та продукції машинобудування і дуже мало її експортує, це суттєво шкодить і зупиняє розвиток української економіки. Європейський Союз, безперечно, тільки виграв від угоди, тому що знайшов вигідного постачальника сировини і легкої промисловості на свій ринок, але Україна, нажаль, суттєвих покращень в економічному плані не отримала. Тому для поліпшення ситуації, український виробник має зробити свій товар настільки якісним, щоб він витримав найжорстокішу конкуренцію на Європейському ринку, а також Україні необхідно переглянути умови Угоди з Європейським Союзом на більш вигідні та перспективні для нашої країни.

Список використаної літератури

1. Зона вільної торгівлі для України: мрії чи реальна перспектива [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1753:ukrajina-v-zoni-vilnoji-torgivli&catid=8&Itemid=350. – Назва з екрана.
2. Про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]: Угода від 16

вересня 2014 р. № 1678-VII. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/law/show/984_011/para2820#n2820. – Назва з екрана.

- Україна или ЕС: Кто больше выиграл от зоны свободной торговли? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://112.ua/mnenie/ukraina-ili-es-kto-bolshe-vyigral-ot-zony-svobodnoy-torgovli-413425.html>. – Назва з екрана.

Ю. О. Паршина

студ. II курсу

спеціальність «Облік та оподаткування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Н. М. Столбуненко

БЕЗРОБІТТЯ МОЛОДІ

Згідно з Законом України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», громадян України віком від 14 до 35 років відносять до категорії – молодь [1]. Отже, щоб розробити стратегію подальшого становлення та розвитку суспільства необхідно звернути увагу на молоде покоління віком 16-28 років, творчий потенціал та ерудиція якого, якщо не нехтувати досвідом попередніх поколінь, може стати поштовхом до використання прогресивних технологій та розвитку незалежної держави.

Слід враховувати переваги молоді в порівнянні з іншим працездатним населенням, серед яких: тривала працездатність, фізичне здоров'я та витривалість, високий загальноосвітній рівень, професійна та міграційна мобільність. Проте в Україні молодіжне безробіття залишається при розробці соціально-економічної політики найактуальнішою проблемою, працездатна молодь готова працювати, але якість реалізації цього права досі залишається питанням проблемним.

Спостерігається молодіжне безробіття і в інших країнах. У 2016 р. серед молоді в групі пострадянської держав рівень безробіття коливався в межах 18%. Разом з тим в Вірменії та Грузії цей показник склав 38 і 29% відповідно, а в Україні – перевищив 21%, що є рекордом за всю 25-ти річну історію держави.

Більш ніж на третину ринок праці складається з безробітної молоді, а саме випускників навчальних закладів (шкіл, ПТНЗ, ВНЗ, звільнених через реорганізацію виробництва, звільнених з строкової служби у Збройних силах України, жінок-домогосподарок, які перебували у декретній відпустці, молоді, незайнятої більше 1 року, школярів 9-10 класів, звільнених через плінність кадрів та ін.

У I півріччі 2015 р. в державній службі зайнятості зареєструвались 405,5 тис. осіб у віці до 35 років, які не мають постійної роботи.[2]

Щоб зменшити безробіття молоді в Україні потрібно знати причини його виникнення.

1) Зовнішні: світова фінансово-економічна криза; міграційні процеси.

2) Внутрішні: недосконала регламентованість питання зайнятості у законодавстві, невідповідність кваліфікації молодих спеціалістів вимогам роботодавців (молоді фахівці розцінюються роботодавцями як не здатні прийняти гідну конкуренцію на ринку праці, більш того, є необхідність додаткових витрат на навчання співробітника), завищені вимоги до місця роботи, виявляють невмотивованість до професійної діяльності, страх перед майбутніми труднощами, небажання підвищувати кваліфікацію, спрямованість на інші види діяльності, недостатня поінформованість абітурієнтів про потреби ринку; різний рівень розвитку регіонів України.

Підвищення рівня безробіття призводить до низького рівня життя, обрання утриманства як способу життя, тіньової зайнятості, зростання криміногенності, людина психічно змінюється, змінює цінності та вже не вважає легальну працю престижною, інша частина громадян мігрує у пошуках зайнятості. У 2015 р. (останні доступні порівняльні дані) майже 51 млн міжнародних мігрантів були у віці від 15 до 29 років. Крім того, в 2015 р. 20% світового молодого населення були готові переїхати на постійне проживання в іншу країну).

Головними заходами, які повинні проводитися державою для зменшення безробіття серед молодих українців, мають бути провітницька та агітаційна роботи.[3]

Для досягнення цього потрібно:

1) заснувати біржу праці для молоді;

2) досліджувати спеціальності, професійні навички і рівень кваліфікації, якими повинні володіти випускники навчальних закладів;

3) обов'язковою умовою зробити стажування студентів у навчальних закладах;

4) підтримання державою підприємств, які будуть займатись такими проектами;

5) надання інформації молоді щодо техніки пошуку роботи та поширення літератури про проблеми зайнятості, ринок праці, потенційних роботодавців.

6) проведення різних заходів про працевлаштування (тренінги, семінари).

7) організувати зустрічі з роботодавцями та колишніми безробітними, які успішно знайшли роботу чи заснували власний бізнес.

8) сприяти обміну студентами з метою стажування, виконання волонтерських і тимчасових робіт.

Наша держава поки що нездатна вирішувати всі ці проблеми самостійно. Тому я вважаю, що всім громадським організаціям та об'єднанням варто працювати над цими питаннями та проблемами і шукати дієві форми їх вирішення. І тільки після створення в Україні сприятливого підприємницького середовища ми зможемо вирішити багато наболівших проблем, у тому числі і проблем з розвитку економічної активності молоді та реалізації свого трудового потенціалу.

Список використаної літератури

1. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 05.02.1993. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>. – Назва з екрану.
2. Іваницька С. Б., Мороховець І. О. Проблема безробіття молоді України / С. Б. Іваницька, І. О. Мороховець [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4325>. – Назва з екрану.
3. Турчак В. В., Ващенко Т. А. Працевлаштування молоді в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення / В. В. Турчак, Т. А. Ващенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/35_OINBG_2010/Economics/73863.doc.htm. – Назва з екрану.

К. В. Погосян

студ. III курсу

спеціальність «Менеджмент ЗЕД»

Науковий керівник: к.е.н., доц. В. І. Борщ

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМИ ТНК

Транснаціональні корпорації (ТНК) – це підприємства, які займаються виробництвом товарів (послуг) або контролюють його за межами країни, в якій базуються. Основною характеристикою

ТНК є їх здатність планувати, організовувати і контролювати господарську діяльність у різних країнах [1, с. 94]. Діяльність ТНК насамперед направлена на ведення стабільної, ефективної й економічної діяльності в кризових умовах. Через це ТНК активно інтегруються, тобто розширюють свої виробничі потужності на території інших країн. На відміну від звичайної корпорації, що функціонує на світових ринках, ТНК переносить за кордон не товар, а сам процес вкладання капіталу, поєднуючи його із закордонною робочою силою.

ТНК наразі є одними з найголовніших та найвпливовіших суб'єктів міжнародних економічних відносин, тому вони і займають провідні позиції у світовій економіці. На ТНК припадає приблизно половина світового промислового виробництва, понад 67 % зовнішнього торговельного обороту, майже 90 % прямих іноземних інвестицій. При цьому більша частина платежів, пов'язаних з трансфертом нових технологій, здійснюється всередині ТНК [2, с. 256].

ТНК функціонують у динамічному конкурентному середовищі, а їх дії характеризуються наступними ознаками: (1) ТНК та їх стратегічний менеджмент зосереджують свої зусилля одночасно на всіх конкурентних параметрах (витрати виробництва, якість продукції, строки поставок, створення «ноу-хау», ринкові бар'єри, стабілізація фінансового становища); (2) ТНК здійснюють глобальні інноваційні стратегії на різних рівнях: у сфері ресурсів, на ринках товарів і послуг, тощо; (3) позиції конкурентів ТНК динамічно змінюються, що призводить до того, що ситуації на глобальних ринках стають мало прогнозованими, а строки прогнозів різко скорочуються; (4) змінюються акценти конкуренції, здійснюється політика M&A, а також цінова політика [3, с. 52].

Міжнародна діяльність ТНК передбачає пристосування її організаційної структури до змін, які відбуваються не тільки в материнській компанії, а й в дочірніх філіях. Від форм і методів ведення операцій і розміщення виробничих підрозділів в країні базування і за кордоном залежать податки, витрати і контроль. Тому організаційна структура істотно впливає на досягнення цілей корпорації.

Важливим аспектом управління ТНК є формування стратегії, що в свою чергу, залежить від багатьох чинників, а саме: соціально-економічні умови ведення бізнесу в різних країнах, їх культурні особливості, відмінності у законодавчій базі, тощо. Тому, виходячи

з міжнародного характеру діяльності, ТНК зазвичай обирає стратегію багатонаціональної диверсифікації.

Таким чином, першочерговою метою є отримання синергетичного ефекту за рахунок економії на масштабі, комбінування взаємодоповнюючих ресурсів, фінансова економія за рахунок зниження витрат, зростання ринкової позиції за умови зниження конкуренції. Другорядною метою є можливість відносно швидко вийти на незнайомий для ТНК ринок, диверсифікувати ризики, знизити податкове навантаження.

До основних сфер прийняття управлінських рішень у ТНК можна віднести: управління якістю, спільні підприємства і форми кооперації, а також міжнародна конкуренція. Тому, важливим є питання централізації та децентралізації. Будь-яка корпорація повинна визначити, на якому рівні варто приймати рішення з таких різноманітних питань, як асортиментна політика, придбання фондів, розміщення ліквідних активів та ін. Чим вищий рівень прийняття рішень в організації, тим більшою мірою їх можна вважати централізованими, й навпаки.

Проблему централізації і децентралізації можна аналізувати з позицій компанії в цілому або окремої її частини, якщо обмежитись, наприклад, конкретною філією. Рішення, ухвалені на рівні закордонної філії (дочірні компанії), вважаються децентралізованими, а прийняті на більш високих рівнях (материнська компанія) – централізованими.

Крім того, повну централізацію і децентралізацію можна вважати крайнощами. По суті, жодна компанія не приймає тільки централізовані або тільки децентралізовані рішення, навпаки, будь-яка компанія змінює політику відповідно до типу проблеми і конкретних обставин. Місце, де приймаються рішення, може залежати від виду продукції, функції, країни. Вирізняють три сфери міжнародного бізнесу, в яких приймаються переважно централізовані рішення: (1) маркетингова міжнародна політика; (2) фінанси; (3) використання виробничих потужностей.

Таким чином, ми можемо стверджувати, що на особливості управління ТНК впливають такі фактори як рівень диверсифікації діяльності компанії, рівень організаційно-правової та фінансово-економічної незалежності філій, особливості ринкового середовища, тощо. Саме від цих факторів залежить вибір такої структури управління ТНК, яка була б максимально ефективною в прийнятті управлінських рішень та сприяла б ефективній діяльності компанії в цілому.

Список використаної літератури

1. Архіпова К. С. Транснаціональні корпорації : основні етапи розвитку та регулювання їхньої діяльності в умовах глобалізації [Текст] / К. С. Архіпова, Е. М. Лимонова // Європейський вектор економічного розвитку. – 2014. – № 1 (16). – С. 93-100.
2. Aoki M. Corporations in envolving diversity: cognition, governance and institutions / M. Aoki. – Oxford: Oxford University Press, 2010. – 256 p.
3. Вергун В. А. Сучасні інноваційні стратегії ТНК і синергетичний ефект «технолоізації» [Текст] / В. А. Вергун // Збірник наукових досліджень. – Донецьк : ДонНУ. – 2014. – Т.1. – С. 50-57.

Я. А. Сивкова

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Менеджмент ВЕД»

Научний керівитель: к.э.н., доц. Е. В. Рудинская

МЕТОДЫ РЕОРГАНИЗАЦИИ БИЗНЕС ПРОЦЕССОВ В МАРКЕТИНГЕ

В условиях современной экономической ситуации всё большее значение придаётся той роли, которую играет маркетинг для успешной деятельности компаний, в первую очередь, для её способности удерживать клиентов как источника регулярного поступления денежных средств. Становится очевидным, что многие потребители снижают свои потребности и ищут более выгодные предложения для покупок. В этом плане для предприятий становится актуальным разработка новых или совершенствование существующих маркетинговых стратегий, позволяющих удерживать своих клиентов [1, с.157].

В данном случае, очевидно, что необходимым инструментом по внедрению изменений, а также усовершенствованию, улучшению маркетинговых стратегий является реорганизация бизнес-процессов или реинжиниринг.

Своего рода, реинжиниринг дает возможность не следовать устоявшимся процедурам, а использовать новые направления в работе над созданием товаров или услуг и представлению наибольшей ценности клиенту.

Любая деятельность организации является процессом, состоящим из множества операций. На входе данного процесса находится заказ от потребителя, а на выходе – готовый продукт или услуга. Большая часть операций бизнес-процесса находится между этими

крайними точками и для потребителя лежат в так называемой зоне невидимости. Целью реинжиниринга является переориентация ценностей внутри организации с промежуточных результатов на конечные. Определенная совокупность операций составляет маркетинговую деятельность организации [2, с. 1].

В маркетинге, как и в любой другой сфере деятельности все неэффективные бизнес-процессы требуют усовершенствования, оптимизации и повышения их эффективности путем использования инструментов реинжиниринга.

Одной из главных особенностей реинжиниринга маркетинга является то, что значительная часть операций, связанных с маркетингом, в отличие от, например, бухгалтерского учета или производственного планирования, непосредственно воспринимаются потребителями и не скрыты от него. Это обстоятельство делает реинжиниринг маркетинга достаточно специфичным направлением реинжиниринга организации и обуславливает необходимость развития его собственной методологической базы [2, с. 1].

Более важная роль маркетинга в реинжиниринговых организациях обусловлена целым рядом факторов, важнейшим из которых является то, что проектирование продуктов невозможно без изучения потребностей покупателя, вследствие чего работа по исследованию вкусов и предпочтений клиентов из эпизодической превращается в постоянную. Вследствие чего, маркетинговые подразделения организации из исследовательского центра превращаются в организатора продаж [2, с.2].

Для того, чтобы реинжиниринг маркетинга был эффективен, необходимо знать в каком именно направлении надо работать и какие бизнес-процессы нуждаются в реорганизации. Отталкиваясь от потребностей организации в изменениях, возможно проводить реинжиниринг как в сфере пиара, акцентировать особое внимание на потребителях, изобрести новые виды рекламы (включая психологию поведения потребителей), а также разработать новые, более эффективные каналы продвижения товара.

К примеру, исследуя процессы телемаркетинга выставочно-ярмарочной компании, можно выявить слабые организационные звенья, требующие проведения реинжиниринга маркетинговых бизнес-процессов путем использования инструментов аутсорсинга. А именно, предлагается передать на аутсорсинг «телефонные переговоры с экспонентами и факсимильную рассылку информа-

ции». Смысл аутсорсинга сводится к простой формуле: сосредоточить все ресурсы на том виде деятельности, который является основным для компании и информационных функциях [3, с. 5].

Следует отметить, что реинжиниринг маркетинга включает в себя информационные и интеллектуальные технологии, технологии управления знаниями, а также объектно-ориентированное моделирование бизнес-процессов. Данные элементы позволяют наиболее эффективно провести реорганизацию бизнес-процессов для улучшения деятельности организации.

Основными условиями для проведения реинжиниринга бизнес-процессов в маркетинге является: правильный выбор лидера проекта реинжиниринга маркетинга, высокая восприимчивость персонала к новому, формирование специальных бизнес-процессных команд, составление собственного бюджета на проведение реинжиниринга маркетинга, составление проекта реинжиниринга под управлением руководства, а также учет особенностей реинжиниринга маркетинга организации [2, с. 1].

В заключение хотелось бы отметить, что причины возникновения необходимости в реинжиниринге маркетинга достаточно различны, всё зависит от специфики работы предприятия, а знание и соблюдение перечисленных условий дает возможность осуществить изменение маркетинговых процессов за более короткие сроки и с меньшими издержками, что очень важно для скорейшего достижения целей реинжиниринга.

Список використаної літератури

1. Наумов В. Н. Маркетинговые стратегии удержания клиентов в условиях экономического кризиса [Текст] / В. Н. Наумов // Проблемы современной экономики. – 2015. – № 2 – С. 157-160.
2. Бяшимова А. Н., Дупленко Н. Г. Условия успешного проведения реинжиниринга маркетинга страховой организации [Электронный ресурс] / А. Н. Бяшимова, Н. Г. Дупленко. – Режим доступа: <http://conf.sfu-kras.ru/sites/mn2012/thesis/s005/s005-066.pdf>. – Назва з екрана.
3. Шиленко С. И. Использование инструментов реинжиниринга бизнес-процессов в выставочно-ярмарочной деятельности / С. И. Шиленко [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=11701>. – Назва з екрана.

Т. Є. Сорокова
студ. IV курсу
спеціальність «Менеджмент ЗЕД»
Науковий керівник: ст. викл. А. В. Церковна

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКСПОРТУ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА В УКРАЇНІ

Сектор тваринництва є одним з пріоритетних напрямків у розвитку вітчизняного агропромислового комплексу. У структурі валової сільськогосподарської продукції частка тваринництва становить близько 22%. Тваринництво в Україні має декілька основних цілей. По-перше, це отримання м'яса. На м'ясо розводять велику рогату худобу, свиней, птицю. Великим попитом також складає м'ясо птахів. По-друге, сільське господарство виробляє інші продукти тваринництва – молоко, яйця, шерсть і т.д. Основу тваринницької галузі в Україні становить велика рогата худоба, свині і птиці.

Станом на 1 грудня 2016 р. поголів'я великої рогатої худоби в Україні склало 3,9 млн. голів, поголів'я свиней – 7,1 млн. голів, а поголів'я птиці – 213,2 млн. голів [1].

Сільське господарство в Україні отримує державну підтримку. За бюджетною програмою підтримки тваринницької галузі передбачено часткове відшкодування суб'єктам господарювання вартості закуплених для подальшого розведення сільськогосподарських тварин.

Стан внутрішнього ринку впливає на розвитку зовнішньоекономічної діяльності в сегменті тваринництва. Основними факторами, які впливали на динаміку зовнішньої торгівлі України в сегменті експортно-імпортних поставок продукції тваринництва в живій вазі на протязі 2013-2016 рр. [2]:

- в 2016 р. зберігається тренд скорочення поголів'я худоби і птиці;
- відсутність цільової державної фінансової підтримки тваринництва;
- недосконала система ціноутворення і збуту продукції тваринництва;
- кризові явища в економіці, а саме: нестабільність курсу національної валюти, скорочення рівня реальних доходів населення, стагнація ринку банківських і фінансових послуг

- скорочення обсягів торгово-економічних операцій з Російською Федерацією внаслідок військово-політичного конфлікту
- зменшення кількості країн-партнерів в результаті впровадження політики обмежень поставок продукції тваринного походження в живій вазі з України через масову захворюваність тварин
- відмінності в стандартах якості продукції тваринного походження в Україні та інших країнах

Протягом 2013-2015 рр. продукція вітчизняного тваринництва збільшувала присутність на зовнішніх ринках. Україна істотно розширила ринки збуту м'ясопродукції, зокрема продукція птахівництва надходила на ринки в ЄС Україна за підсумками 2017 р [3].

За інформацією Держстату, яка була надана Асоціацією тваринників України, сума експорту продукції тваринництва за 9 місяців 2017 склала 791 685 000 доларів США. Це на 46,5% більше, ніж за аналогічний період минулого року [4].

За підсумками 2017 р. Нідерланди очолили рейтинг імпортерів українського м'яса. Так, Нідерланди купили у України м'ясної продукції на 80,5 млн доларів – це в 2,4 рази більше в порівнянні з показником 2016 р. Частка Нідерландів в експорті української м'ясної продукції склала 15,1%. В цілому обсяг експорту м'ясної продукції в 2017 р. збільшився на 37% в порівнянні з роком раніше – до 531,3 млн доларів. Єгипет збільшив обсяги імпорту м'яса на 73% – до 69,4 млн доларів і посів друге місце в рейтингу з часткою в 13,1%.

Ірак закупив м'ясної продукції на 51,2 млн доларів, що склало 9,6% від загального експорту, Білорусь – на 49,6 млн доларів. Азербайджан збільшив обсяги експорту м'яса в 2,7 рази в порівнянні з 2016 р. – до 37,8 млн доларів. Гонконг посилив свої позиції і перевищив показники 2016 р. в 2,4 рази, закупивши українського м'яса майже на 30 млн доларів.

Також в десятку лідерів входить Грузія – 22,9 млн доларів, Німеччина – 21,7 млн доларів, Казахстан – 20,8 млн доларів і Об'єднані Арабські Емірати – 19,2 млн доларів. Так, ОАЕ майже втричі збільшили імпорт м'яса з України в порівнянні з 2016 р. [4].

У січні 2018 р. Україна перевищила показники експорту м'яса січня 2016 р. у 76% – до 38,7 млн доларів.

У 2017 р. Держдпотребслужба продовжила активну роботу з компетентними органами інших країн світу з напрацювання, узгодження і перепогодження форм міжнародних ветеринарних сертифікатів для поставок продукції. Зокрема, узгоджені сертифікати

на експорт ВРХ в Йорданію, птиці – в Чорногорію, Ірак і Саудівську Аравію, хижих тварин – до Чеської Республіки, а також молока, рибопродуктів, яєць та ембріонів ВРХ – в Ірак. Можливість експортувати продукти тваринництва в Молдову отримали 11 українських агропідприємств, серед яких сирзаводи, птахокомплекси, холодокомбінати.

До країн Європейського Союзу мають право експорту 287 українських підприємств, в тому числі 107 виробників харчових продуктів, зокрема, виробники м'яса птиці, риби, меду, яєць, молока і молочних продуктів. Також в Євросоюз можуть експортувати 180 підприємств-виробників нехарчових продуктів тваринного походження, таких як пухо-перові сировину, шкірсировину, корми для непродуктивних тварин, субпродукти нехарчові, племінний матеріал, інші нехарчові продукти тваринного походження [5].

Потрібно відзначити що сьогодні держава мало що робить для допомоги виробникам такого напрямку, як тваринництво – найбільш складного і трудомісткого в порівнянні з іншими напрямками аграрної діяльності. Тому, якщо ми хочемо, щоб розвиток аграрного експорту був ще потужнішим, потрібно більше уваги звернути саме на тваринництво. Адже саме в області тваринництва на сьогоднішній день є широкі можливості для розвитку експорту: наші бики дуже затребувані в мусульманських країнах Азії, а свинина користується великим попитом в сусідніх країнах колишнього СНД.

Список використаної літератури

1. Аграрний сектор України: тенденції, суб'єкти, перспективи реформування [Електронний ресурс] / Інститут стратегічних досліджень «Нова Україна». – Режим доступу: <http://newukraineinstitute.org/media/news/549/file/Agro%202015.pdf>. – Назва з екрана.
2. Огляд ринку тваринництва в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://inventure.com.ua/analytics/investments/obzor-rynka-zhivotnovodstva-v-ukraine>. – Назва з екрана.
3. Україна наростила експорт продукції тваринництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://propozitsiya.com/ua/ukraina-narastila-eksport-produkcii-zhivotnovodstva>. – Назва з екрана.
4. Які країни Україна «годує» м'ясом: інфографіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.segodnya.ua/economics/enews/kakie-strany-ukraina-kormit-myasom-infografika-1118414.html>. – Назва з екрана.
5. 287 українських виробників продуктів тваринництва мають право експорту в ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://slavdelo.dn.ua/2017/09/22/287-ukrainskih-proizvoditeley-produktov-zhivotnovodstva-imeyut-pravo-eksporta-v-es>. – Назва з екрана.

А. К. Таукач

студ. I курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к. е. н., доц. Н. М. Столбуненко

КРИПТОВАЛЮТА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Криптовалюта, зокрема біткоїни, НБУ ще у 2014 р. визначив у своєму офіційному роз'ясненні як «грошовий сурогат», який не забезпечений реальною вартістю, тому використання таких засобів для проведення платежів на території України неможливе. До того ж підкреслив, що під час використання криптовалюти існує фактор ризику, який пояснюється анонімністю і децентралізованістю операції.

По-перше, необхідно розуміти, що криптовалюту жодним чином не можна сприймати як звичайні гроші. Хоча більшість з них мають в назві «coin» (з англ. монета), вони зовсім не використовуються у фізичній формі.

Криптовалюта являє собою певний зашифрований код, інформацію з якого скопіювати неможливо. Випуск валюти відбувається децентралізовано в комп'ютерній мережі. Із цього можна зробити висновок, що будь-хто може створити цю валюту при наявності необхідного комп'ютера, за певним алгоритмом і схемою доказу Proof-of-work. [1, с 13-23]

Проте, що таке Proof-of-work? Доказ виконання роботи (Proof-of-work, POW) – принцип захисту системи від зловживання послугами, побудований на необхідності виконання запитуючою стороною деякої досить складної тривалої роботи, результат якої досить легко і швидко перевіряється обслуговуючою стороною. Варто мати на увазі, що головною особливістю цих схем є асиметрія витрат часу – тривалість для запитуючого і висока швидкість для відповідача.

Варто зазначити, що операції з криптовалютою відбуваються незалежно від зовнішнього регулятора, тобто неможливо скасувати, заблокувати або оскаржити транзакції. Всі дії користувачів системи і, безпосередньо, власників цифрових грошей, звільнені від будь-якого нагляду і до того ж є абсолютно анонімними.

Безсумнівно, криптовалюта цілковито відрізняється від звичайних грошей в електронній формі. Справа у тому, що «фізичні» гроші спочатку вносяться на рахунок. Криптовалюта ж ніяк не

пов'язана з валютними системами або банківським забезпеченням та існує самостійно.

Як зазначив творець біткоїна Сатоші Накамото, головна ідея його винаходу – створення валюти, яка працюватиме прозоро, вільно поширюватиметься і не знеціниться. На відміну від звичних грошових одиниць, нині жодна держава не може контролювати, додатково видати або знецінити біткоїни.

Відомо, що всі дані про кількість біткоїнів користувача зберігаються у бінарному файлі, який називають «гаманцем». Гаманець показує нинішній баланс, історію транзакцій та адреси, які доступні для переказу коштів. Так як усі транзакції зберігаються у розподіленій базі даних, комп'ютер користувача не повинен мати постійного підключення до мережі, щоб отримувати біткоїни.

Хочу підкреслити, що процес підтвердження транзакції досягається за допомогою розв'язання обчислювальної задачі, яка у свою чергу базується на даних транзакції, а також усієї попередньої історії транзакції. Описаний процес унеможлиблює перепис історії транзакції, не маючи при цьому обчислювальної потужності, більшої ніж решта мережі Bitcoin. Вузли, що обробляють блоки транзакції, винагороджуються фіксованою кількістю біткоїнів, що виникають, так само, як і будь-які комісійні платежі, пов'язані з процесом транзакцій.

Стрімке зростання популярності біткоїна сприяли розповсюдженню технології, на якій побудована та функціонує система криптовалюти. Спосіб зберігання інформації або цифровий реєстр будь-яких операцій, упорядкованих у блоки за ланцюговим принципом, отримав назву Blockchain (англійською «block» – блок, «chain» – ланцюг).

Коли ви думаєте про криптовалюту, то перше, про що згадуєте – це біткоїн. Але крім біткоїна, існує більш ніж тисяча різних криптовалют. До найпоширеніших належать: Bitcoin, Ethereum, Ripple, Litecoin, Dash, Nem.

Тож як здобути чи заробити тип грошей, відомий як криптовалюта? Її можна отримати від інших учасників системи. Інший варіант – купити біткоїни. Це можна зробити на спеціальних біржах. Також, можна зайнятися видобутком біткоїнів. Зараз поясню як. Криптовалюту шукає комп'ютер, точніше, обчислює завдання. Використовується важка криптографія. Складність вирішення завдання з математичної точки зору стає дедалі більшою. Щойно

комп'ютер підібрав потрібний код, створюється блок. За це система нагороджує біткоїнами. Отож, так з'являються нові біткоїни.

Згідно з західними фінансистами Bitcoin не є звичайною мильною бульбашкою, створеним для отримання легкого прибутку шахраями. Ідеї Bitcoin революційні і несуть в собі можливість створення абсолютно нової фінансової системи, при якій люди будуть захищені від будь-яких посягань на їхній капітал. Загалом, хочу підкреслити факт того, що криптовалюта, а Bitcoin у першу чергу, це новий, цікавий, а також корисний досвід для користувачів Інтернет, якому супроводжує розвиток технологій і світові тенденції.

Список використаної літератури

1. Власов А.В. Електронні гроші і еволюційна теорія походження грошей [Текст]/ А. В. Власов // Наука і освіта: господарство та економіка; підприємництво; право і управління. – 2016. – №12. – С. 13-23.

А. О. Федорова

студ. II курсу

спеціальність «Облік та оподаткування»

Науковий керівник: к.е.н., доц. Н.М. Столбуненко

ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Інвестиції у поєднанні з інноваціями дають мультиплікативний ефект, не лише збільшують кількість робочих місць і обсяги виробленої продукції, а й знижують вартість одиниці продукції, покращують її якість, підвищують рентабельність виробництва, умови праці та продуктивність.

На сучасному етапі розвитку економіки різноманітні джерела фінансування можуть використовуватися підприємствами при здійсненні інвестиційної діяльності, зокрема: власні фінансові ресурси і внутрішньогосподарські резерви; позикові фінансові засоби; залучені фінансові засоби, одержані від продажу акцій, пайових та інших внесків трудових колективів, громадян і юридичних осіб; грошові кошти, що централізуються об'єднаннями підприємств; кошти позабюджетних фондів і державного бюджету; кошти іноземних інвесторів тощо. Власним джерелам фінансування приділяється особлива роль для суб'єктів господарювання в Україні че-

рез обмеженість зовнішніх джерел інвестицій у формі позикових і залучених коштів. [1, с.116].

Проте макроекономічні показники України перебувають на периферії міжнародних інвестиційних потоків, що у значній мірі підсилюється низьким рівнем інвестиційних ресурсів, кризові явища у світовій економіці також значно ускладнюють ситуацію.

Основу інвестиційної діяльності будь-якої держави визначають за обсягом прямих іноземних інвестицій та за інвестиціями в основний капітал.

За даними Держстату у січні-червні 2017 р. в економіку України іноземними інвесторами з 75 країн світу вкладено 711,2 млн. дол. США прямих інвестицій (акціонерного капіталу) [2].

В той же час, здійснюючи політику регулювання і стимулювання інноваційного розвитку, держава повинна постійно знаходити рішення ефективного розподілу суспільних ресурсів.

Процеси економічної трансформації Україна почала, маючи в цілому розгалужену сферу досліджень та розробок, значний досвід освоєння інновацій, особливо у сфері енергетики та електрифікації, виробництві ряду видів озброєнь, деяких інших галузях. Разом з тим, технічний рівень базових галузей виробництва – вугільної, чорної металургії, харчової, багатьох галузей машинобудування застарів. Дедалі помітнішим ставало відставання України у застосуванні ефективних інформаційних технологій, в тому числі в сфері досліджень та розробок, автоматизації виробництва та управління. Низькою була ефективність використання результатів науково-технічного пошуку, що зумовлювалося загальною орієнтацією економічного розвитку на екстенсивний тип відтворення, директивністю планування, обмеженим доступом галузей загального призначення до інноваційних результатів, недосконалістю критеріїв ефективності економічного розвитку, обмеженістю фінансових ресурсів та відсутністю налагоджених механізмів їхньої концентрації на інноваційних пріоритетах [3, с.102].

Тому питання подальшого інноваційного розвитку, прискорення темпів науково-технічного прогресу розглядалося в Україні як надзвичайно актуальне протягом практично всього періоду економічних реформ. Наприклад, за даними Міністерства освіти і науки України та The Global Innovation Index було складено динаміку підіндекса «Інновації» України за 2012-2017 рр (табл. 1).

Табл. 1

Підіндекс «Інновації» та його складові для України за період 2012-2017 рр.

	2012-2013		2013-2014		2014-2015		2015-2016		2016-2017	
	рейтинг з 144 країн	бал (1-7)	рейтинг з 148 країн	бал (1-7)	рейтинг з 144 країн	бал (1-7)	рейтинг з 140 країн	бал (1-7)	рейтинг з 138 країн	бал (1-7)
Інновації	71	3,2	93	3	81	3,2	54	3,4	52	3,4
Здатність до інновацій	58	3,3	100	3,2	82	3,6	52	4,2	49	4,4
Якість НДІ	64	3,7	69	3,6	67	3,8	43	4,2	50	4,2
Витрати компаній на дослідження і розробки	104	2,7	112	2,7	66	3,1	54	3,4	68	3,3
Співпраця університетів та промисловості у дослідженнях і розробках	69	3,6	77	3,4	74	3,5	74	3,5	57	3,5
Державні закупівлі високотехнологічної продукції	97	3,2	118	3	123	2,9	98	3	82	3,1
Нааявність вчених та інженерів	25	4,8	46	4,5	48	4,3	29	4,7	29	4,7

Джерело: було складено на основі [4, 5]

Проведений аналіз свідчить про загострення проблем у науково-технічній сфері України в останні роки. На сьогоднішній день основою погіршення становища в інноваційній сфері є зростаюча невідповідність між її сучасним становищем та потребами інноваційного розвитку. Треба відзначити, що «готовність» національної економіки та суспільства до інноваційного розвитку визначається комплексом чинників, які лежать в науково-технічній, виробничій, фінансовій, природно-ресурсній, соціальній, політико-регуляторній та інших сферах.

Таким чином, подальший розвиток економіки України передбачає масштабні інвестиції в інновації, які складають головний фактор економічного зростання й відновлення, що дає змогу модернізації діючих виробництв, створення і впровадження нової техніки і технологій, сучасних систем організації та управління економічними та виробничими процесами, якісного відновлення ринкової інфраструктури.

Список використаної літератури

1. Шевердіна О. В. Інвестиційна політика України як об'єкт державної економічної політики [Текст]/ О. В. Шевердіна // Публічне управління: теорія та практика. – 2012. – № 4 (12). – С. 111–117.
2. Держстат [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rbcua.com/ukt/news/>. – Назва з екрана.
3. Товт Т. Й. Особливості фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні [Текст]/ Т. Й. Товт // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – №3(81). – С.102–108.

4. Стан розвитку науки і техніки, результати наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності, трансферу технологій за 2017 рік [Електронний ресурс]: аналітична довідка/ Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/content/Діяльність/Наука/2-3-ad-kmu-2017.pdf>. – Назва з екрана.
5. The Global Innovation Index 2016 [Electronic source] – Mode of access : <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2016-report>. – Screen name.

О. О. Фещенко

студ. III курсу

спеціальність «Менеджмент ЗЕД»

Науковий керівник: к.е.н., доц. В. І. Борщ

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Актуальність дослідження полягає у вивченні однієї з найвагоміших складових сучасної економічної діяльності держав світу та, зокрема, України – зовнішньоекономічної діяльності.

Сучасні процеси глобалізації світового економічного розвитку не обминають і Україну, яка поступово інтегрується до міжнародної економіки. Основним суб'єктом сучасних міжнародних економічних відносин виступає підприємство як ключова ланка ринкової економіки.

Зовнішньоекономічна діяльність – це діяльність українських та іноземних суб'єктів господарювання, яка побудована на взаємовідносинах між ними, має місце як на території України, так і за її межами [1].

Поняття «зовнішньоекономічна діяльність» з'явилося в Україні з початком економічної реформи 1987 р., сутність якої полягала у поступовій відміні монополії держави на здійснення будь-яких економічних операцій, у тому числі й зовнішньоекономічних, наданні підприємствам права безпосереднього виходу на зовнішні ринки, а також стимулюванні розвитку зовнішньоекономічної діяльності на рівні суб'єктів господарювання.

Зовнішньоекономічну діяльність підприємства можна відобразити як сукупність функцій виробничих структур. На сьогоднішній день у структурі зовнішньоекономічної діяльності України, як і в економіці країни, відбуваються чималі зміни. Якщо раніше зовнішньоекономічна діяльність підприємства була монопольною

сферою діяльності держави, то зараз ситуація змінюється. Відбувається лібералізація зовнішньої торгівлі, відкривається вільний доступ для підприємств, організацій та інших суб'єктів господарювання [3, с. 104].

Економічні перетворення, які відбуваються в Україні, мають на меті поступову інтеграцію українських підприємств до системи міжнародних економічних зв'язків, з одного боку, і залучення іноземних підприємців до діяльності в Україні – з другого.

В умовах нестабільного зовнішнього середовища набирає значущості стратегічне планування зовнішньоекономічної діяльності [6, с. 390]. На сучасному етапі ринкової економіки вітчизняні підприємства України повинні самостійно визначати цілі функціонування на перспективу та вибирати шляхи досягнення ключових результатів своєї діяльності. У разі, коли керівники підприємств націлені на довготермінове функціонування на ринку, то закономірно, що система планування діяльності підприємства набуває стратегічного характеру.

Стратегічне планування зовнішньоекономічної діяльності повинно бути гнучким та динамічним, здатним швидко реагувати на нові ринкові збурення та пристосовуватися до змін. Реалізація стратегічного плану зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств здійснюють з використанням адміністративних важелів на основі тактики, політики, процедур та правил [7, с. 623].

Організаційна структура управління зовнішньоекономічною діяльністю визначається тією метою і завданнями, які вона покликана вирішувати. Її мета – максимізація прибутку на довготривалій період за рахунок ефективної участі в міжнародному підприємстві. Ця організаційна структура управління повинна постійно розвиватися і вдосконалюватися, пристосовуватися до змін у зовнішньому середовищі і сфері управління. Її форми і методи не можуть залишатися незмінними [2, с. 4].

На зовнішньоекономічну діяльність підприємства впливає рівень розвитку і стабільність національної економіки, система світових цін, а також правова система власної країни і правові системи країн, в яких підприємство здійснює зовнішньоекономічну діяльність [4, с. 336].

На сучасному етапі розвитку створюються нові виклики вітчизняним підприємствам для здійснення зовнішньоекономічної діяльності. У процесі формування стратегічного планування варто зосередити свою увагу на окремій ніші, а не на масовому

ринку. Орієнтація на довгостроковий результат, визначену систему цінностей та суспільство повинні бути визначальними для вітчизняних підприємств [5, с. 128]. Не менш важливою є необхідність переходу на якісно новий рівень співпраці з постачальниками, і головне в центрі стратегічного планування має бути споживач, а не показники економічної діяльності. Бо саме споживач визначає лідерів ринку.

Список використаної літератури

1. Економічна статистика України / Офіційний веб-сайт Укрстату [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm (дата 11.03.2018). – Назва з екрану.
2. Каракай Ю. В. Технологія формування стратегічного менеджменту [Текст]/ Ю. В. Каракай // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – №10. – С. 3-7.
3. Кутідзе Л. С. Роль стратегічного маркетингу у формуванні експортного потенціалу регіону [Текст]/ Л. В. Кутідзе // Вісник НУ «Львівська політехніка»: Логістика. – 2003. – № 472. – С. 103-108.
4. Міщенко А. П. Стратегічне управління [Текст]: Навч. пос. / А. П. Міщенко. – К.: Центр навч. літ-ри, 2004. – 336 с.
5. Оберемчук В.Ф. Зовнішньоекономічна стратегія підприємств [Текст]/ В. Ф. Оберемчук. – К.: МАУП, 2000. – 128 с.
6. Саєнко М. Г. Зовнішньоторговельна політика підприємства [Текст]: Підручник / М. Г. Саєнко. – Тернопіль: «Економічна думка». – 2006. – 390 с.
7. Чернецька Д. Особливості стратегічного планування в епоху глобальної нестабільності ринків [Текст]/ Д. Чернецька // Матеріали студ.-аспірантської наукової конф. «Світова економічна криза: принципи, наслідки та перспективи подолання». – 2010. – С. 623-624.

В. В. Харламова

студ. IV курсу

спеціальність «Менеджмент ЗЕД»

Науковий керівник: ст. викл. А. В. Церковна

КОНТЕЙНЕРНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ – ВИГІДНИЙ ТА ЗРУЧНИЙ СПОСІБ ТРАНСПОРТУВАННЯ ВАНТАЖІВ

Сьогодні контейнерні перевезення вважаються найбільш популярними в усьому світі. Універсальність контейнерів – це одна з найголовніших причин, які дозволили контейнерним перевезенням стати найпопулярнішим способом транспортування вантажу. Це такий вид перевезення, коли від замовника потрібно тільки вказати місце звідки забирати вантаж і куди його доставляти. На

цьому участь замовника в такому перевезенні закінчується. Вже неможливо собі уявити виробництво без здійснення перевезення вантажів на різні відстані. На поточний момент доставка вантажів ведеться найоптимальнішим і менш витратним для замовника способом. В даному випадку практикується індивідуальний підхід, який дозволяє знизити витрати на проведення транспортування.

Протягом усього шляху за переміщенням вантажу ведеться контроль для того, щоб виключити можливі непередбачені обставини і затримки його доставки. Переміщуваний вантаж в обов'язковому порядку страхується від пошкодження або втрати внаслідок обставин непереборної сили. В даний час послуги вантажоперевезень в якісному плані розвиваються, і це повною мірою дозволяє підвищувати безпеку вантажів, що транспортуються навіть на найбільш віддалені відстані. Завдяки досить високій конкуренції між вантажоперевізниками вартість доставки товарів незмінно знижується і це позитивним чином позначається на їх собівартості.

Треба приділити увагу способу відправлення вантажу. Товари, що перевозяться судном, можуть бути завантажені і запечатані прямо у виробника і залишаються таким чином, поки вони не прибудуть на склад покупця.

Виробник працює з експедиторами для організації перевезень від виробників. Транспортна компанія приходить до виробника і завантажує продукт в стандартизований контейнер. Митниця є єдиною організацією, яка може відкрити закритий контейнер для цілей інспекції до тих пір, поки контейнер не досягне свого кінцевого пункту призначення. Експедитор вирішує найефективніший з точки зору витрат порт, з якого він відправляється.

При виборі служби доставки експедитор буде спиратися на ціноутворення. Крім вартості, важливо вибрати послугу, що має репутацію успішної доставки типу продукту, який ви відправляєте [1].

На сьогоднішній день, технології по контейнерам та їх перевезенням удосконалюються. Наприклад Maersk розробила інновацію у сфері інформаційних технологій.

ІТ-технології Maersk Line продовжують розвиватися. В цьому році компанія підписала договір з IBM на створення Block chain – перспективної технології, яка дозволить здійснювати безпаперовий документообіг при перевезенні. Сприятиме збільшенню прозорості всіх операцій і замінить тонни паперових процесів,

керованих вручну. Це дозволить запобігти шахрайству та економити час і гроші.

Головна інновація Maersk – Remote Container Management System (RCM) – стала доступна для клієнтів вже з кінця вересня 2017 р. Сьогодні 270 тис. ріферних контейнерів Maersk обладнані спеціальними датчиками, які мають GPRS і Wi-Fi модулі. Такими ж датчиками обладнані і суди компанії. Це дозволяє клієнтам бачити усі ріферні контейнери в онлайн режимі, стежити за температурним режимом, а також оперативно реагувати на збої в роботі контейнера і контролювати його пересування [2].

Отже, контейнерні перевезення мають переваги та недоліки. З основних переваг це можливість перевезення великих обсягів вантажів та низька вартість перевезення.

Вкажемо на недоліки контейнерних перевезень. Вони істотно впливають на рішення «потрібно чи не потрібно перевозити вантаж у контейнерах». Перш за все, жорстка прив'язка до погодних умов, а також до пропускної спроможності порту. Крім того, швидкість перевезення істотно обмежена і безпосередньо пов'язана з графіком виходу суден з порту [3].

Незважаючи на все, ми бачимо, що в Україні контейнерні перевезення досить популярний вид транспортування вантажу. У портах розвинена інфраструктура для того, щоб закордонні партнери інвестували і співпрацювали з Україною. З кожним роком, не дивлячись на складне політичне і економічне становище в країні, технологічні процеси удосконалюються.

Можна зробити висновки, що застосування контейнерних перевезень має незаперечні переваги, при цьому дозволяє використовувати нові технології, що веде до розвитку судоходних ліній, портів, перевізників та економіки країн в цілому.

Список використаної літератури

1. Essentials of Container Shipping [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.thebalance.com/what-you-need-to-know-about-container-shipment-1361441>. – Назва з екрана.
2. Контейнерна індустрія: минулий рік і перспектива [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ports.com.ua/articles/konteynerna-industriya-minuvshiy-god-i-perspektiva>. – Назва з екрана.
3. Контейнерні перевезення вантажів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://synergostrans.com/index.php?option=com_content&view=article&id=78&Itemid=199. – Назва з екрана.

РОЗДІЛ 7

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЦІЙНОГО, МУНІЦИПАЛЬНОГО, МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Я. В. Барвенко

студ. II курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: д.ю.н., проф. О. В. Прієшкіна

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Міжнародні відносини між країнами всього світу ще з далеких часів були рушієм розвитку цивілізації. Як і десятки віків потому міжнародні відносини являють собою сукупність політичних, економічних, дипломатичних, військових, соціальних, культурних, науково-технічних зв'язків та взаємовідносин між народами, націями, державами та їх об'єднаннями. Міжнародні відносини відіграють далеко не останню роль у розвитку людства, тому тема міжнародного співробітництва органів місцевого самоврядування є більш ніж актуальною та цікавою.

Однією з основних форм міжнародних відносин є міжнародне співробітництво. Міжнародне співробітництво – це такий процес взаємодії між сторонами в якому виключається застосування збройного насильства, домінують спільні пошуки можливостей реалізації спільних інтересів. Витоки міжнародного співробітництва пов'язані із закінченням релігійних воєн в Європі і встановленням Вестфальського миру. Одним з найважливіших досягнень Вестфальського договору стало формування основи правових відносин між державами, що створило умови для становлення та подальшого розвитку міжнародного співробітництва [1, ст.40-58].

Тема міжнародного співробітництва з країнами Європейсько-го Союзу для України є досить актуальною. Майже всі сьгоднішні реформи направлені на покращення дипломатичних відносин з Європою. Ця тема бурхливо обговорюється українськими урядами, не сходять з обкладинок газет та сайтів засобів масової інформації. Але для науковців досить важким є процес дослідження цієї теми, через нестачу інформаційності. Ситуація погіршується ще й тим, що чинне законодавство України має певні норми, що

регулюють співпрацю на державному та міждержавному рівнях, але норм, які б врегулювали питання міжнародного співробітництва між органами місцевого самоврядування України та їхніми іноземними партнерами, недостатньо.

Велике принципове значення в процесі міжнародного співробітництва органів місцевого самоврядування України відіграють міжнародні неурядові організації. Питання міжнародних неурядових організацій в здійсненні міжнародного співробітництва є досить цікавим. Не пригнічуючи той факт, що міжнародне співробітництво знайшло своє юридичне закріплення в низці нормативно-правових актів України, в більш розгорнутому вигляді положення про здійснення міжнародного співробітництва, містяться у ст.10 Європейської хартії місцевого самоврядування. З них випливає, що держава має неодмінно визнати право на міжнародне співробітництво як основне і надане органам місцевого самоврядування законодавством України. В цій статті також згадуються основні суб'єкти такого співробітництва-міжнародні неурядові організації, місцева влада й органи місцевого самоврядування інших держав [2, ст.10].

Виходячи з цих положень, робимо висновок, що повноваження в галузі міжнародних відносин мають і місцеві державні адміністрації. Сьогодні міські ради і муніципальні асоціації України беруть участь у діяльності та заходах Всесвітньої федерації об'єднаних і споріднених міст. Понад 50 українських міст мають споріднені зв'язки з понад 160 територіальними одиницями зарубіжних держав (Одеська міська рада має 37 споріднених міст та міст-партнерів, Дніпропетровськ – 15 міст, Київ – понад 70 міст). Всесвітня федерація об'єднаних і споріднених міст має низку цілей, яких вона досягає завдяки проведенню семінарів, мітингів, лекцій, відкриттям центрів та установ, що спеціалізуються на муніципальних проблемах та інше [3].

Незайвим буде й згадати про форми міжнародного співробітництва. Під поняттям форми міжнародного співробітництва розуміють засоби реалізації та види міжнародного співробітництва. Однією з найбільш популярних форм співробітництва міст-партнерів є Дні й Тижні дружби. До програми цих заходів входять традиційні обміни колективами художньої самодіяльності, туристськими групами, командами спортсменів, організовуються зустрічі молоді, організовуються дискусійні клуби з найбільш актуальних питань міжнародних і міждержавних відносин. Важливою формою

міжнародного співробітництва є транскордонне співробітництво з Європейським співтовариством, що допомагає вирішити питання залучення інвестицій на міждержавний та міжрегіональний рівень для вирішення ряду питань.

Підсумовуючи вищеперераховану інформацію можна зробити висновок, що міжнародне співробітництво органів місцевого самоврядування в Україні є досить перспективною сферою розвитку держави. Незважаючи на всі присутні недоліки цієї діяльності, які наявні в Україні, міжнародне співробітництво органів місцевого самоврядування переходить на якісно новий рівень. Від простих заяв про дружбу та обмін офіційних делегацій, діяльність із міжнародного співробітництва трансформується у нові види взаємодії між органами місцевого самоврядування України та іноземних держав, відбувається перехід до розробки і впровадження конкретних проектів: культурних, освітніх, соціальних, управлінських тощо. Разом з тим, впровадження нових європейських практик потребує належного врегулювання у нормативно-правових актах національного законодавства і це завдання безпосередньо до законодавця.

Список використаної літератури

1. Мунтян М.А. Основы теории международных отношений [Текст]: учеб. пособие/ М. А. Мунтян – М.: Изд-во МАБиУ, 2006. – 164 с.
2. Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036. – Назва з екрана.
3. Ткач А. О. Участь міжнародних міжурядових та неурядових організацій у процесі розвитку міжнародного співробітництва органів місцевої публічної влади в Україні [Текст]/ А. О. Ткач // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія : Державне управління. – 2015. – Т. 263, Вип. 252. – С. 137-143.

Д. В. Гайденко

асп.

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. О.О. Нігресва

ЩОДО ПОНЯТТЯ ЗАКОННОСТІ У ТЕОРІЇ ПРАВА

Поняття «законність» є одним із найбільш вживаних юридичних термінів. Однак й досі ні юридичною наукою, ні практикою не вироблено його єдиного визначення. Більш того, часто категорію законності розуміють дуже по-різному: «Поняття «законність»

вживається як принцип організації і діяльності органів державної влади та громадських формувань; як метод державного керівництва суспільством, упорядкування та організації суспільних відносин; як елемент демократії та правової держави; як гарантія правопорядку; як правовий режим; як необхідна умова прогресивного розвитку суспільства» [1, с. 11]. В окремих роботах законність досліджується «як суспільний стан, ідея та вимога, що виступає істотною характеристикою правової системи» [2, с. 5].

Зупинимося більш детально на розгляді зазначених аспектів законності як суспільного явища та на її визначенні. У «Великому енциклопедичному словарі» за ред. Ю. С. Шемшученка законність визначено «як правовий режим у державі, за якого діяльність державних органів, юридичних і фізичних осіб здійснюється відповідно до вимог закону» [3, с. 274]. У той же час підкреслено, що «законність постає у кількох вимірах: як принцип здійснення державою владних повноважень...; як принцип поведінки фізичних осіб у сфері права...; як принцип побудови системи нормативних актів...; як режим соціально-політичного життя, що визначає реальність писаного права та ступінь його втілення» [3, с. 274]. «Законність, – відзначає К. Г. Волинка, – це комплексне політико-правове явище, що відображає правовий характер організації суспільно-політичного життя, зв'язок між правом і державою» [4, с. 200].

У теорії права виокремлюють суб'єктів та об'єкт законності. «Суб'єктами законності виявляються всі носії суб'єктивних прав, а також ті посадові особи та органи держави, на кому лежить такий спеціальний обов'язок... Об'єктом законності (як сукупності відповідних вимог) є поведінка (свідомість, воля, вчинок) юридично зобов'язаних осіб» [5, с. 421–422].

На думку О. О. Тихомирова та О. І. Косилової, «законність – це зумовлене закономірностями суспільного розвитку комплексне соціально-правове явище, що виявляється в трьох взаємопов'язаних компонентах – принципі, методі і режимі існування держави – і полягає в розумінні й суворому та неухильному виконанні всіма суб'єктами правовідносин вимог законодавства, яке повинно відповідати ідеям і принципам права як у процесі правореалізації, так і в процесі правотворчості» [6, с. 266]. До вимірів законності, окрім зазначених вище, вони відносять також «метод державного управління суспільством – свої функції держава здійснює винятково на правових засадах, шляхом прийняття необхідних суспільству нормативно-правових актів, забезпечення їх реалізації та здійснення

контролю і нагляду за законністю із суворим додержанням правових процедур і використанням правових засобів і способів» [6, с. 266–267].

Відомий ще за радянських часів науковець В. С. Нерсисянц визначає не просто законність, а саме правову законність як «точне і неухильне дотримання і виконання вимог правового закону всіма суб'єктами права. Під правовим законом при цьому мається на увазі об'єктивне право (і, отже, передбачений їм абстрактно належний правопорядок), що відповідає принципу формальної рівності. Очевидно, що реальний правопорядок може бути результатом дотримання вимог лише правового закону і відповідної правової законності. Саме ж по собі дотримання закону, що порушує право, яким би загальним і точним воно не було, не може перетворити неправовий закон у правовий і перетворити неправу в реальний правовий порядок» [7, с. 537]. Отже, як здається, може йтися про правову та неправову законність.

У більш функціональному контексті розглядає законність інший видатний радянський та російський правник С. С. Алексеев. Він зазначає, що «поняття «законність» розкриває зміст писаного права під кутом зору його практичного здійснення, ідейно-політичних засад правової системи, її зв'язку з основоположними суспільно-політичними інститутами, з політичним режимом цього суспільства. Під цим кутом зору законність може бути охарактеризована як реальність писаного права, коли його вимоги і гарантовані ним можливості послідовно, повно і точно втілюються в життя» [8, с. 265].

Наведені погляди на розуміння законності не відображають усього різноманіття ідей з цього приводу, але дають підстави вважати цю поліфункціональну категорію дуже цікавою для подальшого дослідження у контексті різних напрямків юридичної науки.

Список використаної літератури

1. Головки А. А. Законность – универсальное явление в жизни человека [Текст] / А. А. Головки // Юридический журнал. – 2006. – №1(5). – С. 11–15.
2. Солуков А. А. Законность в советской и постсоветский периоды: сравнительное исследование [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 «Теория и история государства и права; история учений о праве и государстве» / А. А. Солуков. – Москва, 2012. – 24 с.
3. Великий енциклопедичний юридичний словник [Текст]: за ред. Ю. С. Шемшученка / С. Ю. Шемшученко. – К.: Юридична думка, 2007. – 992 с.
4. Волинка К. Г. Теорія держави і права: навч. посіб. / К. Г. Волинка. – К.: МАУП, 2003. – 240 с.

5. Мелехин А. В. Теория государства и права: учеб. [Текст]/ А. В. Мелехин. – М. : Маркет ДС, 2007. – 640 с.
6. Теорія держави і права: навч. посіб. [Текст]/ [О. О. Тихомиров, М. М. Мікуліна, Ю. А. Иванов та ін.] ; за заг. ред. Л. М. Стрельбицької. – К. : Кондор, 2016. – 332 с.
7. Нерсесянц В. С. Общая теория права и государства: учебник [Текст]/ В. С. Нерсесянц. – М. : Норма : ИНФРА-М, 2012. – 560 с.
8. Алексеев С. С. Теория права: учебник [Текст]/ С. С. Алексеев. – М.: БЕК, 1995. – 320 с.

О. Ю. Колеснік

студ. II курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. А. В. Левенець

РОЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ В СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Проблема захисту прав людини перестала мати національно-територіальну прив'язку та перетворилась на одну з глобальних проблем людства. Система захисту прав людини отримала активний розвиток на міжнародному рівні саме після другої світової війни в першу чергу завдяки заснуванню Організації Об'єднаних Націй як найголовнішої інституції міжнародного права, основною ціллю діяльності якої є «утвердження віри в основні права людини, у гідність і цінність людської особистості, а також здійснення міжнародного співробітництва у вирішенні проблем економічного, соціального, культурного і гуманітарного характеру і в заохоченні та розвитку поваги до прав людини і основних свобод для всіх незалежно від раси, статі, мови, релігії» [1, ст.1].

Статутні органи ООН беруть важливу участь у забезпеченні поваги до прав людини. Згідно зі ст. 13 Статуту, Генеральна Асамблея ООН повинна сприяти міжнародному співробітництву в соціальній, культурній, економічній сферах, галузі охорони здоров'я, а також сприяти здійсненню прав людини і основних свобод. Для реалізації цих завдань Генеральна Асамблея ООН може приймати рекомендації, адресовані державам – членам Організації. Так, в 1948 р. Генеральна Асамблея ООН прийняла Всезагальну декларацію прав людини, яка стала основою для багатьох міжнародних, регіональних та національних нормативно-правових актів в галузі прав людини, в тому числі – для Розділу II Конституції України «Права, свободи та обов'язки людини та громадянина». Питання

прав людини розглядають в Головних комітетах Асамблеї, а також у її допоміжних органах (наприклад, у спеціальних комітетах з дискримінації, проти апартеїду тощо).

Серед інших основних органів ООН особливу роль у захисті прав людини відіграє Економічна і Соціальна Рада (ЕКОСОП), яка під керівництвом Генеральної Асамблеї координує економічну і соціальну діяльність ООН, у тому числі, як зазначено в Статуті, готує «рекомендації з метою поглиблення поваги і дотримання прав людини й основних свобод для всіх» [1, ст.62]. Цей орган має право готувати для Генеральної Асамблеї проекти конвенцій з питань, що належать до її відання, створювати комісії для виконання своїх функцій та здійснювати різноманітні заходи в галузі захисту прав людини. Важливість цього органу засвідчує той факт, що на нього припадає майже 70 % всіх бюджетних ресурсів, а також персоналу ООН.

Окрім зазначених вище загальних органів ООН, особливу увагу слід приділити Раді ООН з прав людини як профільному органу в системі міжнародного механізму захисту прав та свобод людини та громадянина. Цей орган був заснований в 2005 р. під час Саміту глав держав та урядів у Нью-Йорку та змінив існуючі раніше Комісію та Комітет з прав людини ООН. Наступним кроком розвитку цього органу стала ухвалена Генеральною Асамблеєю ООН резолюція 60/251, в якій містяться положення стосовно мандату, роботи, складу та процедури обрання членів Ради. Відповідно до резолюції, головною метою РПЛ є захист прав і основних свобод людини на справедливій та рівній основі, а також ефективна координація та інтеграція діяльності, що стосується прав людини, у рамках системи ООН [2].

Відповідно до положень Резолюції, основною формою роботи Ради ООН з прав людини є проведення всеосяжних періодичних оглядів щодо виконання кожною державою її зобов'язань і обов'язків у сфері прав людини (УПО). У загальних рисах визначаються і основні параметри УПО: огляд «повинен бути механізмом співпраці, заснованим на інтерактивному діалозі з відповідною країною за її активної участі, та облік її потреб у створенні потенціалу», «доповнювати, а не дублювати роботу договірних органів» [3, с. 299]. Ефективність та дієвість такої форми міжнародного контролю за станом дотримання та забезпечення прав людини довів перший цикл УПО (2006-2011 рр.). У травні 2012 р. розпочався другий цикл Універсального періодичного огляду.

Особливе значення діяльність Ради ООН з прав людини має для вдосконалення та розвитку механізмів забезпечення, реалізації та захисту прав людини в Україні. Наша держава, будучи обраною членом РПЛ в 2006 та 2008 роках, зробила власний внесок в процес утвердження демократичних принципів прав людини в світі. Співробітництво України з провідними державами в рамках РПЛ надає додаткові можливості для роз'яснення своєї позиції з ключових питань забезпечення прав людини та налагодження ефективного міжнародного співробітництва в цій сфері [2].

Отже можна зробити висновок, що всі країни Східної Європи, незважаючи на історичну спадщину, є активними учасниками міжнародно-правової системи захисту прав людини, що сформувалася завдяки активній діяльності ООН. Кожна з держав світу прагне створити власну особливу модель захисту прав людини, прагне вести свою національну політику, яка буде враховувати специфіку саме цієї держави. Проте всі вони мають відповідати міжнародно-правовим стандартам, які розроблялися ООН на протязі багатьох років та продовжують вдосконалюватись і сьогодні.

Список використаної літератури

1. Статут Організації Об'єднаних Націй, прийнятий 26 червня 1945 р. в м. Сан-Франциско з наст. змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_010/ed19450626. – Назва з екрана.
2. Рада ООН з прав людини: офіційний сайт Представництва України при відділенні ООН / Офіційний веб-сайт Представництва України при відділенні ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://geneva.mfa.gov.ua/ua/ukraine-io/human-rights>. – Назва з екрана.
3. Асірян С. Р. Статус ради ООН з прав людини у системі Організації Об'єднаних Націй [Текст] / С.Р. Асірян // Право і суспільство. – 2014. – №1-2. – С.298-300.

Д. Є. Корж

студ. I курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. С.В. Пілюк

ПОДВІЙНЕ ГРОМАДЯНСТВО: КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА СУЧАСНІ РЕАЛІЇ

Останнім часом проблема подвійного громадянства набула для України особливої гостроти. Кількість осіб, які використовують два або більше паспортів з кожним роком збільшується та обчислюється сьогодні тисячами [1, с. 25]. Це питання вже давно

викликає дискусію, оскільки чинне законодавство країни породжує правову колізію щодо вказаної проблеми [2].

Зважаючи на оприлюднені дані ЗМІ щодо деяких відомих українців, які, начебто, мають подвійне громадянство, а також інших осіб, які є громадянами іншої держави, але отримали український паспорт, люди справедливо задаються питанням: чи дозволено в Україні подвійне громадянство? [3]. Задля відповіді на це запитання необхідно освітити певні аспекти.

Поняття «подвійне (множинне) громадянство» в Законі України «Про громадянство України» не вживається. В Європейській конвенції про громадянство поняття «множинне громадянство» визначено як наявність у однієї й тієї ж особи одночасно громадянства двох чи більше держав. У самому ж Європейському Союзі немає чіткого підходу до питання про подвійне громадянство. Одні європейські країни відкидають його, натомість інші дозволяють [4, с. 3].

Індивіду статус біпатрида надає певні переваги, які витікають із того, що така особа одночасно користується подвійним обсягом прав, що надаються кожною з двох держав своїм громадянам. Один з домінуючих сучасних мотивів – додаткові можливості при перетині кордону. Водночас такий статус зобов'язує індивіда виконувати обов'язки перед кожною з держав, громадянство яких він має (передусім, військовий обов'язок і обов'язок сплачувати податки).

Розглянемо ж правову позицію українського законодавства щодо питання громадянства.

Громадянство України – це «правовий зв'язок між фізичною особою і Україною, що знаходить свій вияв у їх взаємних правах та обов'язках» (ст. 1 Закону України «Про громадянство») [5].

У законодавстві України про громадянство діє принцип єдиного громадянства, що виключає можливість існування громадянства адміністративно-територіальних одиниць України. Якщо громадянин України набув громадянство (підданство) іншої держави або держав, то у правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України. Якщо іноземець набув громадянство України, то у правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України (Закон України «Про громадянство»).

Як бачимо із наведених вище положень, Україна не визнає наслідків подвійного громадянства, проте не забороняє подвійне громадянство як таке. Зокрема, обов'язок відмовлятися від другого громадянства для громадян України не передбачений. У зв'язку

з цим неможливо не згадати ч. 1 ст. 19 Конституції України, яка проголошує: «Правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством» [6].

Ще однією прогалиною у цьому питанні є те, що в Україні не передбачено відповідальність за приховування або несвочасне повідомлення про наявність другого громадянства у громадянина України та відсутній механізм декларування подвійного громадянства та його встановлення.

Через це вже тривалий час існують законодавчі ініціативи щодо санкціонування та регулювання цього питання, надання йому більш чітких рис. У 2017 р. було зареєстровано два альтернативних законопроекти, направлених на вирішення цієї проблеми. Одним з них є законопроект 8156 за ініціативою Президента України [7]. Але, відповідно до інформації з офіційного веб-порталу Верховної Ради України, цей законопроект, як і альтернативний, з 11.04.2017 р. та по сьогодні перебуває на доопрацюванні та жодних зрушень не відбувається [8].

Окрім такої ініціативи з боку законотворців існують ще шляхи вирішення такої проблеми «правового вакууму» стосовно питання громадянства: звернення до Конституційного Суду з метою формулювання офіційного тлумачення принципу єдиного громадянства, ратифікація Європейської конвенції про громадянство з цілою низкою застережень, зокрема щодо розділу про множинне громадянство [1, с. 25], прийняття державами відповідних двосторонніх та багатосторонніх міжнародних договорів [6].

Отже, підсумовуючи, варто згадати думку політолога Володимира Фесенка, з якою цілком можна погодитися: «Проблема не нова, проблема давно вже існує. Ця проблема – відсутність санкцій. У нас Конституція не дозволяє друге і третє громадянство. Але немає санкцій для тих, хто порушує цю норму» [9]. Цей вислів повністю, на жаль, відповідає нашій дійсності.

Однак позитивним є факт того, що це питання не стоїть на місці та держава не є звичайним спостерігачем (як приклад: законопроект 8156), але з іншого боку, аналізуючи даний проект, в котрий раз виникає питання щодо законодавчої техніки викладу матеріалу. Текст досить важкий для розуміння, зі складними синтаксичними конструкціями і вкрай заплутаною структурою, яка завжди була проблемою українського законодавства [10]. Це за-

йвий раз вказує на те, що необхідно багато працювати, щоб насправді вирішити таку складну проблему.

Список використаної літератури

1. Галюк В. Особливості прокурорського нагляду за подвійним громадянством [Текст]/ В. Галюк // Вісник прокуратури. – 2009. – №11. – С. 24-33.
2. Мацелюк В. Відповідальність українців за подвійне громадянство / В. Мацелюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://svitprava.com.ua/uk/korisne/publikatsiji/188>. – Назва з екрана.
3. Бусол О. Подвійне громадянство / О. Бусол [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1453:gromadyanstvo&catid=8&Itemid=350. – Назва з екрана.
4. Ковальський В. Біпатриди: подвійне громадянство чи подвійне життя? Небезпеки запровадження в Україні подвійного громадянства [Текст]/ В. Ковальський // Юридичний вісник України. – 2017. – №12 (24-30 березня). – С. 3.
5. Конституція України. Науково-практичний коментар [Текст]/ редкол. В.Я. Тацій (голова редкол.), О. В. Петришин (відпр. секретар), Ю. Г. Барабаш та інші; Нац. акад. прав. наук України. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Х.: Право, 2011. – 1128 с.
6. Поединок О. Принцип єдиного громадянства. Чому відсутній єдиний погляд? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrinur.kiev.ua/publications/publications_14.html. – Назва з екрана.
7. Порошенко хотів змінити закон о гражданстве [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.segodnya.ua/politics/poroshenko-hochet-izmenit-zakon-o-grazhdanstve-1123597.html>. – Назва з екрана.
8. Про внесення змін до Закону України «Про громадянство України» щодо заборони мати громадянство іншої держави особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та врегулювання деяких аспектів порядку зміни: Проект Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61320. – Назва з екрана.
9. Законопроект о лишении гражданства: что он означает и стоит ли украинцам переживать [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.segodnya.ua/ukraine/skandalnyy-zakonoproekt-o-lishenii-grazhdanstva-o-chem-on-i-chto-mozhet-grozit-millionam-ukraincev-986932.html>. – Назва з екрана.
10. Что означает законопроект о двойном гражданстве: интервью с профессором Сергеем Панасюком [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.segodnya.ua/ukraine/chto-oznachaet-zakonoproekt-o-dvoynom-grazhdanstve-intervyu-s-professorom-sergeem-panasyukom-968478.html>. – Назва з екрана.

Т. С. Лихачова

студ. I курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. З. В. Кузнєцова

ЗМІСТ І СУТНІСТЬ ПРАВОВЛАДДЯ

Сьогодні правовладдя є явищем універсального характеру, однією з найголовніших умов безпечного людського співіснування. Але повернемося у далеке минуле.

Як відомо, поняття «право» з'явилося із появою першої людини на Землі. То були право на життя, свободу, власність, їжу – права, даровані нам Природою і Богом. Відомий мислитель Цицерон казав, що «Закон не був винайдений людиною...», а так як право, як казав Сергій Головатий, – найвищий закон, спільний для всіх віків, що виник ще до писаних законів і був даний нам природою, то жодна людина на Землі не може позбавити іншу тих природніх прав [1]. В Україні про це свідчить ст. 21 II розділу Конституції України: усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними [3]. Також звертає на це увагу ст. 8 Конституції України – в Україні визнається і діє принцип верховенства права [3]. В Українській Конституції записано те, що англійці записали ще у 1215 р. у своїй Магній Kartі. Вважається, що саме суспільство Середньовічної Англії дає витоки юридично-філософським ідеям стосовно правовладдя. Але продовжимо задля розуміння того, що люди народжені для справедливості, а вищою формою справедливості, як вважається, є право.

За мільйони років в цьому питанні нічого не змінилося. Сьогодні, коли у більшості країн світу, зокрема Європи, панує демократія, метою кожного політичного установалення являється забезпечення верховенства права над державою і людиною. То що ж таке «правовладдя»?

Термін «правовладдя» вперше був вживаний та введений в українську мову доктором юридичних наук, членом Венеційської комісії від України С. Головатим у його фундаментальному дослідженні проблематики верховенства права «Верховенство права: Монографія: У 3 кн.» (2006 р.), як відповідник англійського поняття «the rule of law» на заміну двослівного терміну «верховенство права».

Сьогодні правовладдя – це невід’ємна частина політичного життя будь-якої розвинутої демократичної країни; одне з трьох стрижневих принципів Ради Європи, цінностей, на яких сформувалася західна цивілізація – правдивої демократії, людських прав і самого правовладдя, що переплітаються та частково збігаються одне з одним.

Але до таких політичних принципів людство дійшло зовсім нещодавно. Згадаємо Давні часи – Єгипет, Давній Вавилон, Рим. Про жодну демократію не було й мови. Основну частину населення країн складали раби, що не мали жодних прав і свобод. Ці люди навіть не мали права розпоряджатися своїм власним життям самостійно. Їх обмінювали, продавали, катували, вбивали, не звертаючи уваги на те, що раб – така ж сама людина, як і його господар – з плоті і крові і він має свої бажання і мрії [2].

Слово демократія з’являється у Давній Греції в 594 р. до н. е. з приходом до влади царя Солона, що був висунений на місце правителя держави повсталими, незадоволеними політикою аристократів рабами. Так, завдяки реформам Солона життя в грецькому суспільстві покращилося, але люди все одно були розділені на класи.

Якщо ми глобально замислимося над питанням людських прав, забезпеченням їх захисту та виконання, ми прийдемо до неприємного висновку. Навіть сьогодні в багатьох країнах, зокрема в Україні хоч і прописані права людини і Конституція визнає і вважає діючим принцип верховенства права (ст.8 Конституції України), не всі люди є рівними між собою. Так, у наші часи право справді домінує над державою і люди не страждають від тиранії авторитаризму, як, наприклад в СРСР. Верховна Рада України, після проголошення незалежності країни, внесла зміни до кримінального кодексу України і смертна кара була вилучена, як покарання; така форма покарання, як заточення у ГУЛАГах також зникла. Але все ж таки, ми вважаємо, що сьогоднішнє українське суспільство не є повністю демократичним і права та інтереси багатіїв вважаються першочерговими, у порівнянні з потребами звичайних людей. Суспільство є диференційованим і це нормально, адже ніколи не було й не буде такого, що всі люди знаходяться на одній соціальній сходинці. Проте, кожен громадянин, чи просто людина, не зважаючи на походження, колір шкіри, матеріальне становище має певні права і свободи, які мають бути визнані. А держава, в свою чергу, повинна сприяти їх дотриманню та охороні.

Зараз ми знаходимося у тому положенні, коли країною правлять олігархи, що не замислюються над потребами, бажаннями простих людей (як у Давній Греції), і люди мовчать, але рано чи пізно все стане на свої місця і ми справді доб'ємося того, що принцип правовладдя перестане бути лише словом.

Як казав відомий англійський філософ Джон Локк: «...якщо довга низка зловживань, ухилянь, хитрувань, спрямованих на те саме, робить очевидним для народу, що за всім цим стоїть, і він не може не відчувати, під яким тягарем він опинився, і не може не бачити до чого все це прямує...», тоді «...немає нічого дивного в тім, що він зрештою повстане і спробує вкласти владу до рук того, хто зможе забезпечити йому досягнення мети, заради якої державну владу першопочатково було збудовано...». Тому спочатку люди повинні обрати собі правителів, які, в першу чергу, будуть мати той самий розум. І тільки тоді ми зможемо стверджувати, що наші закони – це джерело порядку на засадах справедливості і піклування про людей. Бо справжній закон – «це розум поза пристрастями і бажаннями» (гр. вчений Арістотель).

На нашу думку, правовладдя – це, у якомусь сенсі, відчуття свободи, усвідомлення того, що держава справді побудована для того, щоб покращити та урівноважити життя людей, а не навпаки. Тому ми вважаємо, що принцип правовладдя почне діяти лише після того, як ми зрозуміємо, що право – це справедливість, право – це розум і мудрість, яку треба використовувати свідомо і по совісті [4].

Список використаної літератури

1. Головатий С. П. Мірило Правовладдя. Коментар. Глосарій / С. П. Головатий [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.arbitr.gov.ua/files/pages/Mirylo_pravovladya.pdf. – Назва з екрана.
2. Резніков О. Принцип верховенства права і проблеми його забезпечення в Україні [Текст]/ О. Резніков, О. Вінгловська // Юридичний вісник України. – 2011. – № 26 (834). – С. 24-27.
3. Конституція України від 28 червня 1996 р. з наст. змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>. – Назва з екрана.
4. Головатий С. П. Правовладдя як невідокремна частина політичної та правничої культури / С.П.Головатий [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.youtube.com/watch?v=6UtAh_jmd7o. – Назва з екрана.

М. О. Мироненко
студ. III курсу
Спеціальність «Право»
Науковий керівник: к.ю.н., доц. О. О. Нігрєєва

РЕФОРМУВАННЯ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН: ПРОБЛЕМИ І ТЕНДЕНЦІЇ

Минуло вже більш ніж 70 років після закінчення Другої світової війни та створення глобальної міжнародної організації – Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН). Основним завданням цієї організації стала підтримка міжнародного миру та безпеки [1]. Для реалізації цього завдання було створено постійно діючий орган – Раду Безпеки ООН (далі – РБ ООН), на який було покладено основну відповідальність за підтримання міжнародного миру та безпеки. З тих часів геополітичні реалії корінним чином змінилися, а сама Рада Безпеки ООН не зазнала значних змін. Наразі до складу Ради Безпеки ООН входять 15 країн-членів – 5 постійних і 10 непостійних [1], в той час як ООН нараховує 193 держави-члени [2]. Кожна з 5 постійних країн-членів має право вето, що унеможливило прийняття важливих рішень, які якимось чином погіршують становище постійних членів. Ще одним аргументом на користь реформування Ради Безпеки ООН є так званий «каскадний ефект» – проблема переважної участі постійних членів Ради Безпеки ООН в роботі інших органів ООН при призначенні на високі керівні посади в системі організації в збиток іншим державам-членам [3]. Мета цієї доповіді – розглянути проблеми та тенденції реформування Ради Безпеки ООН, необхідність та можливість її проведення.

Незрівноваженість між кількістю місць у Раді Безпеки ООН та загальною кількістю держав-членів стає все більш очевидною, а єдина суттєва реформа Ради Безпеки відбулася в минулому столітті: вона включала збільшення числа непостійних членів з шести до десяти [4]. З обранням 1992 р. Бутроса Бутрос-Галі Генеральним секретарем відновилися дискусії щодо реформування Ради Безпеки ООН [5].

До 1992 р. Японія та Німеччина стали другим і третім за величиною фінансовими донорами ООН і почали вимагати постійного місця у складі Ради Безпеки. Крім того, Бразилія (п'ята за величиною територією країна у світі) та Індія (друга за кількістю населення у світі) як наймогутніші країни в межах своїх регіональних груп,

зажадали і собі постійного членства в Раді Безпеки ООН. Ці чотири країни сформували так звану «групу чотирьох» (далі – G4).

З іншого боку, їхні сусідні країни виступили проти того, щоб G4 стали постійними членами, які мають право вето, адже це могло би сприяти дестабілізації ситуації в регіонах. Вони виступили за розширення категорії непостійних членів, які були б обрані на регіональній основі.

Одночасно Група африканських країн почала вимагати двох постійних місць для себе, на основі історичної несправедливості та тому, що більшість питань ради зосереджено на цьому континенті. Ці два місця були б лише африканськими, та займали би їх африканські країни, обрані африканською групою [6].

Протиріччя накопичуються і серед самих постійних членів Ради Безпеки – Росії, Франції, КНР, Великої Британії та США, чия однаковість вкрай важлива для прийняття поправки до Статуту ООН. Так, Франція та Велика Британія підтримують як постійних членів Німеччину, Бразилію, Індію і Японію, а також двох кандидатів від Африки і виступають проти надання постійного місця для ЄС. Але кандидатура Німеччини суперечить інтересам США і вони її не підтримують, хоча вітають включення до складу Ради Японії, що не влаштовує Китай та Індію. Бразилія влаштовує Францію, Росію та Велику Британію, але проти неї виступає США і її регіональні суперники – Мексика і Аргентина. Протиріччя між постійними членами Ради Безпеки тільки загострюються, і жодна поправка, що стосується зміни складу постійних членів в таких умовах проведена бути не може.

Що стосується методів роботи Ради Безпеки, то незважаючи на деякі зроблені кроки по їх покращенню, останнім часом відзначається зростаюча впевненість серед держав-членів в тому, що більша прозорість роботи Ради Безпеки не обов'язково переросте в більш активну участь країн в процесі прийняття його рішень. Парадоксально, але деякі з прийнятих раніше для забезпечення більшої відкритості Ради Безпеки заходів обернулися тим, що більша кількість рішень стала прийматися таємно. Наприклад, в той час як більша кількість публічних дискусій стали вестися в широкому колі Ради Безпеки, менш формальні переговори перемістилися в закриті кулуари [7].

У висновку слід сказати? що необхідність реформи Ради Безпеки очевидна, адже змінилися реалії та співвідношення сил у світі, а от сама Рада Безпеки за більше ніж 70 років свого існування

майже не зазнала змін. Найбільш ефективним було би збільшити Раду Безпеки за рахунок Індії, Бразилії та, можливо, якоїсь країни Африки, адже більшість питань Ради Безпеки зосереджено саме на цьому континенті. Між іншим, три регіони світу (Африка, Океанія та Південна Америка) не мають постійного представництва в Раді Безпеки, в той час як, наприклад, Західну Європу можна вважати «надпредставленою». Найбільш реальним є збільшення Ради Безпеки за рахунок країн G4, в першу чергу Німеччини та Японії як найбільших фінансових донорів ООН. Але, найближчим часом реформа Ради Безпеки навряд відбудеться, адже постійні держави-члени Ради Безпеки ООН, що мають право вето, не бажають змін, бо і так займають привілейоване становище, а така реформа однозначно призведе до зменшення їх впливу. Тому, можливо, це питання ще довго залишатиметься відкритим.

Список використаної літератури

1. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_010. – Назва з екрана.
2. Республіка Южный Судан стала 193-м государством-членом ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gproxx.com/http://www.un.org/russian/news/story.asp?NewsID=15925>. – Назва з екрана.
3. Итоговый документ Всемирного саммита 2005 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/outcome2005.shtml. – Назва з екрана.
4. General Assembly Resolution A/RES/377 (V), Uniting for peace, (03 Nov. 1950). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/377\(V\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/377(V)). – Назва з екрана.
5. Weiss Thomas G. The Illusion of UN Security Council Reform// The Washington Quarterly/ Thomas G. Weiss [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ucs.mun.ca/~russellw/Teaching_files/Weiss%20%20UN%20Security%20Council%20Reform.pdf. – Назва з екрана.
6. Countries Welcome Work Plan as Security Council Reform Process Commences New Phase// Center for UN reform Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.centerforunreform.org/?q=node/386>. – Назва з екрана.
7. Итоговый документ Всемирного саммита 2005 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/outcome2005.shtml. – Назва з екрана.
8. Swart, L and von Freiesleben, J. Governing & Managing Change at the United Nations: Reform of the Security Council from 1945 to September 2013//Center For UN Reform Education/ L. Swart and J. von Freiesleben. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://link.springer.com/chapter/10.1057/9781137397607_8. – Назва з екрана.

М. Л. Рабінович

асп.

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. М. О. Саракуца

ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЄС

Відповідно до ст. 2 Договору про Європейський Союз, верховенство права являє собою одну з цінностей, на яких засновано ЄС, та які є спільними для його держав-членів ЄС [1, ст.2]. В свою чергу, згідно з положеннями ст. 21(1) ДЕС, діяльність Союзу на міжнародній арені здійснюється, виходячи з принципів, які лежать в основі його створення, розвитку та розширення, зокрема принципу верховенства права [1, ст.21]. Відповідні положення закріплено у цілях Угоди про Асоціацію Україна – ЄС, яка направлена на «сприяння поступовому наближенню Сторін, ґрунтуючись на спільних цінностях» [2, ст.1]. Принцип верховенства права також виступає «основним елементом» Угоди про Асоціацію і однією з ключових цілей політичного діалогу між Україною та ЄС [2, ст.2, 6]. Отже, актуальність визначення ЄС верховенства права в контексті зовнішньополітичної діяльності Євросоюзу обумовлена тим, що цей принцип відіграє ключову роль як у правовій системі ЄС, так і щодо європейської інтеграції України. Важливо зазначити, що, незважаючи на вищезазначену роль принципу верховенства права, джерела права Союзу не містять легального визначення даного принципу.

Аналіз положень ДЕС, Угоди про Асоціацію Україна – ЄС та наукової літератури дозволяє виокремити чотири основні проблеми визначення принципу верховенства права у зовнішньополітичній діяльності Союзу. По-перше, за словами філософа К. Шмідта, «принцип верховенства права є концептуально пустим в разі, якщо він не отримає певний сенс через певне протиставлення» [3, с.181]. Тому, для глибокого розуміння сутності концепту верховенства права та його функцій необхідно звернутися до ряду протилежних концептів, зокрема, «верховенства людей» (“rule of men”) та «верховенства статусу» (“rule of status”) [3, с.182-183]. Відповідно до думки британського науковця Р.Фалона, принцип верховенства права повинний розглядатися як спосіб захисту від анархії та свавілля, а також основа для надання особам можливості заздалегідь планувати свої справи [4, с.8]. Визначення функцій верховенства

права через аналіз протилежних явищ є основою для розуміння концептуальних витоків верховенства права.

По-друге, вчені розрізняють між формальним та сутнісним підходами до поняття верховенства права. Відповідно до думки засновника формального підходу до верховенства права Дж. Раза, це поняття включає такі елементи, як відсутність зворотної дії; чіткість викладення норм; відносна стабільність законодавства; стабільність та прозорість законотворчого процесу; доступ до судів; наявність апеляційної інстанції та обмежені повноваження правозастосовних органів [5, сс.30-50]. Основною вадою формального підходу до верховенства права є те, що дотримання вищезазначених принципів можливо й за умови злочинного державного режиму. Тому, наприклад, у пост-воєнній Німеччині справедливість, права людини та суспільний порядок, орієнтований на загальний добробут виокремлюються як важливі елементи верховенства права. Сутнісний підхід до верховенства права застосовують також міжнародній організації, зокрема ООН, Рада Європи та ОБСЄ.

По-третє, з огляду на те, що принцип верховенства права визначається у ст.2 ДЕС як спільний для держав-членів Союзу, проблемою є розбіжності між національними традиціями визначення верховенства права [1, ст.2]. Відповідно, виникає питання, чи можливо створити визначення верховенства права на основі виокремлення спільних компонентів у національних традиціях. Такими спробами є Rule of Law Checklist (Контрольний список елементів верховенства права), розроблений Радою Європи та EU Rule of Law Framework (Рамкові положення ЄС з верховенства права) [6, 7]. Однак, оскільки відповідні документи є актами «м'якого права», наразі важко зробити висновок щодо ефективності застосування «консенсусного» визначення даного поняття.

По-четверте, зміцнення верховенства права є метою реалізації багатьох програм технічної та фінансової допомоги, які здійснюються західними донорами (зокрема, ЄС) в Україні та інших державах. Однак, всеохоплюючий характер відповідного принципу та брак єдиного визначення його елементів на практиці часто призводить на формалізації відповідних програм допомоги та їхній концентрації суто на інституційних аспектах верховенства права. Крім того, як свідчать сучасні міждисциплінарні праці у галузі міжнародного розвитку, ключовою перешкодою на шляху до зростання ефективності даних програм є розмитість концептуальних меж між основними цінностями, зокрема, верховенством права, правами людини та демократією [8, с.875].

Таким чином, визначення верховенства права в контексті зовнішньополітичної діяльності ЄС характеризується рядом проблем, від вирішення яких значним чином залежить успішність політичного діалогу Україна – ЄС та програм зовнішньої допомоги Україні, які здійснюються ЄС.

Список використаної літератури

1. Договір про Європейський Союз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_029. – Назва з екрана.
2. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 30.11.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011. – Назва з екрана.
3. Schmidt C. Constitutional theory / C.Schmidt. – Durham: Duke University, 2008 – 488 p.
4. Fallon R. The rule of law as a concept in constitutional discourse / R. Fallon // Columbia Law Review. – 2007. – №1. – P.1-56.
5. Raz J. The authority of law. Essays on law and morality / J.Raz. – Oxford: OUP, 2009. – 212 p.
6. European Commission for Democracy through Law. Rule of law checklist / Study No 711/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2016\)007-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2016)007-e). – Назва з екрана.
7. European Commission. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council «A new EU Framework to Strengthen the Rule of Law» COM 2014 158 final/2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://collections.internetmemory.org/haeu/20171122154227/http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/com_2014_158_en.pdf. – Назва з екрана.
8. Erbeznik K. Money cannot buy you law: the effects of foreign aid on the rule of law in developing countries / K. Erbeznik // Indiana Journal of Global Legal Studies. – 2011. – 18(2). – P.873-899.

І. В. Сівак

студ. I курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. А. В. Левенець

ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ ЯК ЗАСІБ ЇЇ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ

Довгий та складний шлях розробки законопроекту майбутнього Основного Закону нашої держави закінчився прийняттям 28 червня 1996 р. Конституції незалежної України. Ця подія стала важливим кроком в процесі розбудові української державності

та становлення вітчизняного конституціоналізму. Конституція як основний закон держави, який регулює базові найголовніші відносини в суспільстві та державі, має бути забезпечена низкою особливих правових заходів, до яких в тому числі належить і особливий порядок внесення до неї змін.

Перш за все варто зазначити, що в теорії конституційного права конституції за порядком внесення до них змін поділяються на гнучкі, жорсткі та змішані. Конституція України є жорсткою через те, що у її розділі XIII закріплюється особлива ускладнена процедура внесення до неї змін. Особливість цієї процедури в порівнянні зі звичайними законами полягає у встановлення окремого звуженого кола суб'єктів законодавчої ініціативи, які можуть запропонувати законопроект про внесення змін до Конституції України: до них належить Президент України та не менш третини народних депутатів від конституційного складу Верховної Ради України (150 депутатів); а щодо Розділів I, III та XIII – лише Президент або дві третини народних депутатів (300 і більше) [1, ст.154,156]. Ускладненою також є і сама процедура розгляду законопроектів про внесення змін до Конституції України у Верховній Раді, яка має його попередньо розглянути та у випадку підтримання конституційною більшістю народних депутатів остаточно прийняти на наступній черговій сесії не менше як двома третинами від конституційного складу (конституційною більшістю) [1, ст.155]. При цьому такий законопроект обов'язково має пройти процедуру перевірки його Конституційним Судом на відповідність статтям 157 та 158 Конституції України (неможливість внесення змін, які скасовують або обмежують обсяг існуючих прав та свобод людини та громадяни або спрямовані на ліквідацію незалежності чи на порушення територіальної цілісності України, а також неможливість двічі розглядати Верховною Радою одного і того ж законопроектів протягом року після схвалення відповідних змін або протягом однієї чергової сесії) [1, ст.157,158]. Якщо ж говорити про внесення змін до Розділів I, III та XIII Конституції, то окрім складної процедури розгляду та голосування у Верховній Раді України остаточні зміни можуть бути внесені лише після проведення всеукраїнського референдуму, який призначається Президентом України [1, ст.156].

За недовгий період свого існування українська Конституція була змінена декілька разів: в 2004, 2010, 2011, 2013 та 2016 роках. Критичний аналіз не стільки змісту внесених до Конституції України змін, скільки умов, за яких здійснювалось таке внесення, свід-

чить про високий рівень політизованості вказаних процесів, оскільки кожен з них відбувався в період зміни політичної кон'юнктури в державі. Слід відмітити, що з одного боку така ситуація абсолютно логічна, оскільки серцевиною відносин конституційного права є саме політичні відносини, і частіш за все саме вони впливають на зміну або трансформацію правових відносин, а з іншого – вона свідчить про наявність прогалин в конституційному процесі, які дозволяють провладним політичним силам змінювати основний закон на свою користь. Тут можна погодитись з Юзовою Д., що аналіз процедурних питань внесення змін до Конституції України свідчить про те, що правове регулювання порядку внесення зазначених змін на сьогодні не повною мірою відповідає принципам права (в тому числі конституційним), а саме: порушено чи не найважливіші принципи демократичної правової держави – принцип законності та принцип розподілу влад, що відповідно унеможливає забезпечення ефективного захисту Конституції. Процедура внесення змін до Конституції України не є визначеною, чіткою та прозорою, якою має бути, та вимагає вдосконалення [2, с.82].

Отже практика внесення змін до Конституції України свідчить про необхідність вдосконалення як окремих процесуальних положень щодо порядку внесення таких змін, зокрема наприклад, заборона перегляду та визнання неконституційним закон про внесення змін до Конституції України в період, коли він вступив в дію та став частиною самої Конституції, або ж необхідність встановлення чітких термінів підписання Президентом Закону про внесення змін до Конституції України. Окрім того, враховуючі високу політизованість конституційного процесу в Україні, який відбувається в умовах низької політичної та правової культури владної верхівки, слід встановити більш чіткі вимоги до громадського обговорення відповідних проєктів, залучати до цього процесу опозиційні політичні сили, громадські організації та інших зацікавлених суб'єктів.

Отже з вищевикладеного можна зробити висновок, що одним із важливих засобів правової охорони Конституції України є особливий ускладнений порядок внесення до неї змін. Такий порядок запроваджений з метою забезпечення стабільності Конституції як Основного Закону України. Водночас він спрямований і на гнучкість Конституції, що дає можливість своєчасного реагування на конституційному рівні на об'єктивні потреби розвитку суспільства і вдосконалення державного управління. Саме сталий процесуаль-

ний порядок внесення змін до Конституції забезпечує стабільність правового змісту і можливість часткової зміни окремих конституційних положень у разі необхідності.

Список використаної літератури

1. Конституція України, прийнята 28 червня 1996 р. з наст. змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>. – Назва з екрана.
2. Юзова Д. Питання порядку внесення змін до Конституції України [Текст]/ Д. Юзова // Правова інформатика. – 2006. – №2. – С.75-84.

Ю. О. Федорук

студ. IV курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: ст. викл. О. М. Нагуш

КОЛІЗІЙНІ ПИТАННЯ ЩОДО ФОРМИ ЗАПОВІТУ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Правові норми у сфері спадкування перебувають під сильним впливом національних, культурних і релігійних традицій конкретної держави, що зумовлює складність регламентації даних відносин, коли в них з'являється «іноземний елемент». Оскільки остання воля заповідача в частині визначення юридичної долі свого майна повинна бути чітко вираженою та належно зафіксованою, а також не піддаватись будь-якому сумніву [1, с. 371], правильність визначення форми міжнародного заповіту є одним з питань, яке активно досліджується на сьогоднішній день.

Значний внесок в осмисленні спадкових правовідносин, ускладнених іноземним елементом, зробили І. С. Перетерський, С. Б. Крилов, Л. А. Лунц, В. М. Корецький, Л. П. Ануфрієва, В. Г. Буткевич, В. В. Васильченко, О. І. Купріянова, Д. М. Курдельчук та інші.

Кожна держава висуває власні вимоги до порядку складання заповіту, а також його форми, найбільш поширеними формами якого є: 1) власноручний або олографічний заповіт, що складається власноруч заповідачем, не потребує жодного посвідчення, при цьому машинописні тексти не допускаються; 2) заповіт у формі публічного акту, тобто складений за участю офіційної особи і часто в присутності свідків; 3) таємний заповіт, який складається заповідачем і передається в запечатаному вигляді на зберігання нотаріусу.

В такій ситуації постає питання: як правильно скласти заповіт на міжнародному рівні, аби він мав юридичну силу та зміг в

подальшому реалізувати волю заповідача? Найбільш прийнятним способом врегулювання спадкових правовідносин з іноземним елементом виступають універсальні міжнародні договори у вигляді конвенцій [2, с. 25].

Одним із таких договорів є прийнята 5 жовтня 1961 р. Конвенція про колізії законів, які стосуються форми заповітів (Гаазька Конвенція), до якої Україна приєдналася 17 грудня 2009 р.

Відповідно до ст. 1 Гаазької Конвенції, заповіт є дійсним стосовно форми, якщо його форма відповідає внутрішньому законодавству: 1) місця, де заповідач його склав; або 2) громадянства заповідача на момент складення заповіту чи на момент його смерті; або 3) постійного місця проживання заповідача на момент складення заповіту чи на момент його смерті; 4) або звичайного місця проживання заповідача на момент складення заповіту чи на момент його смерті; або 5) настільки, наскільки це стосується нерухомості, – її місцезнаходження.

Таким чином, в ст. 1 Конвенції закріплено декілька альтернативних законів (прив'язок), які можуть бути застосовані до форми заповіту: закон місця вчинення акту («*lex loci actus*»), закон громадянства («*lex patriae*»), закон місця проживання («*lex domicilii*»), закон місця знаходження речі («*lex rei sitae*») [3, с. 164]. Конвенція дозволяє шляхом звернення до низки потенційно застосовуваних матеріальних законів знайти той, котрий визнає формальну дійсність заповіту, що забезпечить максимальне дотримання волі спадкодавця. Принцип «*favor testamenti*», на якому базується Гаазька Конвенція, особливо яскраво проявляється у випадку, коли первісно нікчемний заповіт набуває сили на основі законодавства, про яке заповідач навіть не здогадувався на момент складання заповіту [4, с. 121].

Ще один міжнародний документ – Конвенція, що передбачає єдиний закон про форму міжнародного заповіту (Вашингтонська Конвенція) 1976 р. Вона не спрямована на уніфікацію норм щодо форми заповіту, існуючих у національних системах права договірних держав, та не покладає на держави-учасниці обов'язок скасування або зміни національних норм щодо форми вже існуючих у країні заповідальних розпоряджень. Єдина вимога – доповнення наявних у внутрішньому законодавстві заповідальних моделей новою формою заповіту – «міжнародним заповітом», правила складання якого передбачені у Єдиному законі, що є Додатком до Вашингтонської конвенції [1, с. 371].

Відповідно до ч. 2 ст. 1 Єдиного закону, заповіт є дійсним щодо форми, зокрема, незалежно від місця його вчинення, місцезнаходження активів і громадянства, місця проживання та місця перебування спадкодавця, якщо він вчиняється у формі міжнародного заповіту відповідно до вимог, викладених у статтях 2-5 Єдиного закону. Таким чином, закон не встановлює будь-яких обмежень щодо місця складання заповіту, місцезнаходження майна заповідача, чи місця проживання спадкодавця. Єдина вимога – це те, щоб конструкція форми заповіту відповідала приписам Єдиного закону. А, отже, недійсним може бути визнаний тільки той міжнародний заповіт, форма якого не відповідає цим положенням. Поряд з тим, недійсність заповіту як міжнародного заповіту жодним чином не впливає на його дійсність з точки зору форми як заповіту іншого виду. Зазначене правило є класичним для порівняльного права, і означає, що якщо спадкодавець власноручно склав і підписав заповіт, але у відсутності свідків, то такий заповіт буде недійсним з точки зору Вашингтонської конвенції. Однак, якщо така проста форма заповіту передбачена внутрішнім правом держави, то відсутність свідків не впливає на його дійсність, якщо колізійні норми у цьому питанні відсилають до внутрішнього закону цієї країни [1, с. 372].

Норми Єдиного закону висувають такі вимоги до міжнародного заповіту: заповіт повинен вчинятися у письмовій формі і може бути написаний будь-якою мовою, від руки або будь-яким іншим способом; заповіт має бути підписаний, за загальним правилом, заповідачем, однак Конвенцією передбачені винятки з цього правила. Так, у випадку, коли заповідач не в змозі підписати заповіт, він повідомляє про причини цього уповноважену особу, про що остання робить відповідну позначку на заповіті. Крім того законом, у відповідності з яким було призначено уповноважену особу, заповідачеві може бути надано право доручити іншій особі поставити підпис від його імені.

Серед документів, що регулюють спадкові правовідносини, ускладнені іноземним елементом, важливе місце посідає Закон України «Про міжнародне приватне право» (далі – Закон) № 2709-IV від 23 червня 2005 р. Закон закріплює, і пріоритет норм міжнародного договору перед внутрішніми колізійними нормами, і, виходячи з принципу автономії волі заповідача, дає можливість останньому самостійно обирати право, що треба застосувати для врегулювання спадкових відносин. При цьому такий вибір можливий лише в межах права держави, у якій спадкодавець мав останнє

місце проживання, або закону держави громадянства, що є цілком зрозумілим, адже дивно було б, якби заповідач міг обрати право країни, з якою він ніколи в житті не мав ніякого правового зв'язку. Здатність особи на складення й скасування заповіту, а також форма заповіту й акта його скасування визначаються правом країни, у якій спадкодавець мав постійне місце проживання в момент складення акта або в момент смерті [5, с. 359].

Завдяки інтеграційним процесам у міжнародних приватно-правових відносинах, спадкові правовідносини продовжують активно розвиватися та вдосконалюватися. Проте, все ще спостерігаються певні законодавчі прогалини, які потребують вирішення задля досягнення основної мети – забезпечення реалізації особою права на розпорядження своїм майном.

Список використаної літератури

1. Слабопшицька У. О. Форма міжнародного заповіту в міжнародному приватному праві [Текст]/ У. О. Слабопшицька // Часопис Київського університету права. – 2014. – № 2 – С. 371–375.
2. Хороша Т. С. Міжнародні договори як засіб регулювання спадкових відносин з іноземним елементом [Текст]/ Т. С. Хороша // Альманах міжнародного права. – 2016. – №12 – С. 22–31.
3. Слабопшицька У. О. Система колізійних прив'язок Гаазької Конвенції 1961 року про колізії законів, які стосуються форми заповітів [Текст]/ У. О. Слабопшицька // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція» – 2014. – №10-1. Т.2 – С. 164–167.
4. Коментарій к конвенциям в области имущественных отношений супругов и наследования [Текст]/ И. Г. Медведев. – М. : Волтерс Клувер, 2007. – 248 с.
5. Хороша Т. С. Поняття колізійних норм та колізійне регулювання спадкових відносин, ускладнених іноземним елементом [Текст]/ Т. С. Хороша // Актуальні проблеми держави і права. – 2014. – №73 – С. 354–360.

А. Д. Черніков

студ. I курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. З. В. Кузнєцова

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ

В наші часи Україна, як держава, має великий потенціал, щодо розвитку, оскільки, вона є суверенною, демократичною, соціальною, правовою державою відповідно до Конституції України

(ст. 1) [1]. В правових державах закон домінує над державою, тобто Конституція – це саме той ідеал фундаментальних законів з якими суб'єкт правовідносин повинен дотримуватись відповідних правових норм для реалізації та досягнення прав та законних інтересів кожної людини. В даному випадку вважаємо що поняття конституціоналізм є похідним від поняття Конституція.

В науковій літературі є декілька визначень поняття конституціоналізм. Серед іншого, конституціоналізм – це складна політико-правова система, що базується на ряді основних принципів, вироблених людством у процесі свого розвитку, що стали світовими стандартами будівництва і формування демократичної держави і громадянського суспільства та які сприйняті в Україні на сучасному етапі її розвитку [2, с. 193].

До ідеологів цього явища можна віднести Т. Пейна, Д. Медісона, Т. Джеферсона, А. Дайсі, Л. Дюги та інших. Вважаємо, що головною ідеєю конституціоналізму є забезпечення прав та свобод людини. Відповідно, засобом досягнення цієї мети є чітко встановлені та регламентовані механізми захисту та охорони належної поведінки суб'єктів правовідносин та нормативно-правові акти за допомогою яких не відбудеться «свавілля» державної влади. Введення державної влади у певні юридичні рамки її функціонування необхідно для обмеження від надмірного втручання у сферу свобод кожного суб'єкта.

Принагідно зауважуємо, що основоположним принципом конституціоналізму є свобода, як мірило демократії, найвищий її ідеал. А свобода є забезпечення правового порядку та юридичної рівності можливостей усіх суб'єктів правовідносин.

Історія як світового, так і сучасного українського конституціоналізму є яскравим свідченням того, що Конституція в будь-якій демократичній державі, це перш за все акт установчої влади народу. Таким чином, конституція є ядром конституціоналізму. В Україні найвищим нормативно-правовим актом є Конституція (ст. 8), відповідно діє верховенство Конституції на всій території України. Опираючись на неї ми можемо говорити про особливості сучасного конституціоналізму(так писав відомий дослідник В. Нерсесянц) [3, с. 6].

Нажаль, в нашій державі правова свідомість більшості індивідів знаходиться на низькому рівні. Це не відповідає (ст. 1) Конституції, де зазначено, що Україна є правовою державою. А чи може існувати правова держава, якщо більшість населення країни не во-

лодіють правовою культурою і соціальною культурою взагалі? Не можна не згадати цікаві аргументи О. Кутафіна. Він писав, «конституціоналізм, подібно до самої конституції, може бути як реальним, так і фіктивним, або удаваним... Судячи з цього, в нашій країні конституціоналізм різниться з суровою реальністю, унаслідок цього український конституціоналізм більш схожий все ж таки на абстрактну теорію, яка не відповідає реаліям сучасності.

Основою українського конституціоналізму є люди, громадяни країни і саме від нас залежить майбутнє конституціоналізму в нашій країні. А почати треба з утвердження конституціоналізму як незаперечної цінності суспільно-правового розвитку. В Україні необхідно встановити і підтримувати такий порядок, який ґрунтується на правовій культурі та акцентується на народному суверенітеті, посиленні гарантій прав і свобод кожного індивіда.

На завершення можна зробити висновок, що конституціоналізм – це політико-правове явище, яке включає в себе теорію і практику, походить від Конституції та продовжує розвиватись при належній реалізації правових норм, які регулюють основи будови держави і суспільства, передбачають належний рівень забезпечення прав та свобод людини, формуванні органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Враховуючи викладене, вважаємо доцільним проведення подальших наукових розробок теоретичних засад конституціоналізму, а також створення сучасної правової основи для ефективної реалізації норм Конституції України. В наші часи український конституціоналізм існує лише як теорія. А щоб посилити його значимість, потрібно виховувати в людях незаперечне визнання конституціоналізму як базисної цінності, правової культури і правової свідомості [4].

Список використаної літератури

1. Конституція України, прийнята 28 червня 1996 р. з наст. змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>. – Назва з екрана.
2. Крусян А. Р. Український конституціоналізм: до постановки питання про зміст та поняття [Текст]/ А. Р. Крусян // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць. – О. : Юрид. л-ра, 2004. – Вип. 22. – С. 191–195.
3. Нерсесянц В. С. Конституционализм как общегосударственная идеология [Текст]/ Отв. ред. Ю. С. Пивоваров // Конституционно-правовая реформа в Российской Федерации: Сборник статей. – М., 2000. – С. 6-7.

4. Бабенко К. А. Розвиток конституціоналізму як елемент сучасної правової культури в Україні / К. А. Бабенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kaas.gov.ua/law-library/articles/b/417-rozvitok-konstitutsionalizmu-yak-element-suchasnoji-pravovoji-kulturi-v-ukrajini.html>. – Назва з екрана.

Л. П. Чілік

студ. I курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. С. В. Пілюк

ПРОПОРЦІЙНА ВИБОРЧА СИСТЕМА З ВІДКРИТИМИ СПИСКАМИ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Пропорційна виборча система – різновид виборчих систем, який характеризується голосуванням за кандидатів через партійні списки. Розподіл мандатів здійснюється між політичними партіями пропорційно кількості набраних голосів виборців.

Засновником даної системи прийнято вважати Луї Сен-Жюста, який у 1793 р. вперше запропонував її застосування. Пропорційна виборча система вперше була запроваджена в Бельгії у 1889 р. Сьогодні її використовують понад 57 країнах світу (Бельгія, Нідерланди, Іспанія, Фінляндія). Пропорційна виборча система у «чистому» вигляді край не ефективна, тому розрізняють наступні види пропорційної системи: з жорсткими списками, з преференціями (відкритими списками), з напівжорсткими списками. При застосуванні системи преференцій виборець не просто голосує за списки партії, що обирає, а робить помітку напроти номеру того кандидата в кандидатському списку від партії, якому віддає свій голос [1, ст. 28]. Розглянувши її детальніше слід визначити, що по суті відкриті списки – це голосування за конкретного кандидата в цьому списку і хто більше набирає, той піднімається в цьому рейтингу вище. Тому ситуація може змінитися кардинально в порівнянні із тим, на що очікувала політична партія. Аналізуючи це можна зробити висновок, що голос віддається не за партію, а саме за кандидата цієї партії, тож загальний результат буде залежати від сумарної кількості голосів усіх членів даної партії. Після чого мандати будуть належати конкретним особам, а не надаватися на партію.

Отож, перевагою пропорційної системи з преференціями є те, що партія не має змоги власноруч роздавати мандати, їх отримують лише ті депутати, котрі набирають найбільше голосів серед

усіх кандидатів цієї партії. До того ж, вибори на території усієї України або на великих територіальних округах ускладнюють підкуп виборців. Одна справа «скупити» мажоритарний округ у два райони, і зовсім інша – всю область або країну. Це потребує значно більших витрат. Для того аби потрапити до Верховної Ради, треба буде завойовувати довіру і голоси виборців. Тобто – реально працювати на округах і показувати свою ефективність. Це стимулюватиме політичну конкуренцію і зробить не вигідною торгівлю місцями у виборчих списках. Адже ніхто не зможе гарантувати голоси виборців за конкретну персону.

З іншого боку, існує багато проблем із якими можуть зустрітися виборці в Україні. Однією з головних проблем є підрахунок голосів. Так головний редактор газети «Уаргумент» Анатолій Герасимчук з приводу даної системи зазначив: «...якщо місяць не можуть порахувати і звести результати виборів по 20-и суб'єктах, то можна уявити, скільки будуть рахувати 20 партій, помножених на 450 кандидатів, тобто 9 тисяч суб'єктів тільки парламентських виборів.» [2]. Інша проблема – територіальна. Ураховуючи велику територію країни, її необхідно буде поділити на округи. Навіть якщо уявимо розподіл на обласні округи, велика кількість громадян не матиме змоги прийти до пункту вибору через матеріальні або фізичні умови, що значно знизить явку виборців.

Згідно з Конституцією України народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії [3, ст. 69]. В Україні, щонайменше з 2008 р., гостро стоїть питання з приводу реформування виборчого процесу та створення Виборчого кодексу. На порядку денному на розгляді у Верховній Раді України перебувають п'ять проектів законів, які стосуються проведення виборів. У 2014 р. Президент України П.Порошенко оголосив: «Я маю абсолютно тверде переконання, який закон є оптимальний – це пропорційна система із відкритими списками» [4]. Саме ця виборча система є рекомендацією Ради Європи та Венеціанської комісії. В додаток до цього, відмова від корупційної виборчої системи прописана у коаліційній угоді нинішнього парламенту.

Тому Верховна Рада прийняла за основу проект Виборчого кодексу №3112-1, який передбачає пропорційну виборчу систему з відкритими списками при виборах народних депутатів України. «На парламентських виборах ми пропонуємо систему регіональних відкритих списків...це коли Україна ділиться на 27 виборчих

регіонів, в кожному з цих регіонів партії висувують свої списки, виборець обов'язково голосує за одну з цих партій і за бажанням, це його вже добра воля, за когось з кандидатів, кого партія висунула саме в цьому регіоні, саме в цьому регіональному списку, таким чином рейтингує цих кандидатів», – зазначив Черненко [5]. Прикладом даної системи є виборча система у Фінляндії, де в кожному окрузі виборець голосує не за партію, а за кандидата, якого вона висунула. Загальний результат партії – це сума результатів її кандидатів у всіх округах. Кількість місць, яку вона отримує в парламенті, пропорційна частці виборців, яку її підтримали. Порядок кандидатів у списку визначається абсолютною кількістю виборців, які проголосували за них.

Отже, підсумовуючи, слід зазначити, що пропорційна виборча система з відкритими списками має як і свої плюси, так і мінуси. Дана система потребує ретельного опрацювання та вона має всі можливості запобігти розвитку корупції, заснувавши прозору виборчу систему в Україні.

Список використаної літератури

1. Ставнійчук М. І. Законодавство про вибори народних депутатів України: актуальні проблеми теорії і практики [Текст] / М. І. Ставнійчук / За ред. В.Ф.Погорілка. – К.: Факт, 2001. – 156 с.
2. Герасимчук А. Кого обирати будемо в Україні? / А. Герасимчук / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://narodna.pravda.com.ua/politics/47d028d85c223>. – Назва з екрана.
3. Конституція України, прийнята 28 червня 1996 р. з наст. змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page4>. – Назва з екрана.
4. Громадський Р. Ч. Виборча реформа: що треба змінити? / Р. Ч. Громадський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vybory.pravda.com.ua/articles/2017/10/19/7149484/>. – Назва з екрана.
5. Стенограма пленарного засідання. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iportal.rada.gov.ua/meeting/stenogr/show/6632.html>. – Назва з екрана.
6. Гаєва Н. П. Багатопартійність та пропорційна виборча система в Україні [Текст] / Н.П.Гаєва // Держава і право. – 2005. – Вип. 28. – С. 35-39.
7. Погорілко В.Ф. Конституційне право України: підруч. [Текст] / В.Ф. Погорілко / За заг. ред. В.Л. Федоренка. – 2-е вид., перероб. і доопр. – К.: Алерта: КНТ: Центр учбової літератури, 2010. – 432 с.
8. Про прийняття за основу проекту Виборчого кодексу України [Електронний ресурс]; Постанова Верховної ради України від 07.11.2017 № 2174-VIII ВР. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2174-19>. – Назва з екрана.
9. Ставнійчук М. І. «Закрита» виборча система вичерпала себе [Текст] / М. Ставнійчук // Дзеркало тижня. – 2009. – № 11. – 28 березня. – С.4-5.

В. А. Ясенко

студ. II курса

специальность «Право»

Научный руководитель: к.ю н., доц. О. Н. Садовская

ГОСУДАРСТВЕННО-ТЕРРИТОРИАЛЬНОЕ УСТРОЙСТВО КОРОЛЕВСТВА ИСПАНИЯ

В каждом государстве процесс формирования территориальных границ происходил в течении многих веков. Способы присоединения территорий были разными, в том числе имели место и военные приобретения. Например, Реконкиста в VIII веке начала череду завоеваний европейских земель испанцами и, в дальнейшем, колонизаций земель во всём мире. В связи с этим, Испания сейчас является четвёртой по величине страной в Европе, и обладает специфическим государственно – территориальным устройством.

Конституция испанского королевства от 27 декабря 1978 года признаёт и гарантирует право на автономию национальностей и районов, ее составляющих. Согласно Конституции, существуют муниципалитеты, провинции и автономные образования. Таким образом, в Испании существует 17 автономных регионов и 50 провинций. В разделе VIII Конституции, который называется «О территориальной организации государства» гарантируется автономия муниципалитетов [1, ст. 140]. Они обладают всей полнотой прав юридического лица. Руководство и управление ими осуществляется соответствующими муниципальными советами, которые состоят из алькальдов и советников. Советники избираются жителями муниципалитета путем всеобщего, равного, свободного, прямого и тайного голосования. Алькальды избираются советниками или жителями.

Если говорить о провинциях, то это местное образование, обладающее правом юридического лица, объединяющее группу муниципалитетов и образующее единицу территориального управления для выполнения деятельности государства. Всякое изменение границ провинций должно быть одобрено Генеральными кортесами посредством издания органического закона [1, ст.141].

В 3 главе VIII раздела, содержится информация об осуществлении права на автономию, признаваемого статьей 2 Конституции Испании. Пограничные провинции с общими историческими, культурными и экономическими признаками, островные террито-

рии и провинции, представляющие историческую региональную единицу, могут получить самоуправление и образовать автономные сообщества [1, ст. 143].

В Испании существует два вида автономии: административная и национально-территориальная. Области с административной автономией образуются по инициативе провинциальных советов объединяющихся провинций и 2/3 советов муниципалитетов, население которых составляет большинство избирательного корпуса каждой провинции или каждого острова, намеревающегося войти в состав автономной области. Затем учредительная ассамблея, состоящая из депутатов провинциальных советов, а также депутатов и сенаторов, избранных в Кортесы от соответствующих провинций, разрабатывает проект статута автономной области и вносит его в качестве законодательной инициативы в Кортесы. Проект статута проходит предусмотренные для любого законопроекта процедуры и одобряется обеими палатами парламента в виде органического закона об автономии соответствующей области. Одобренный таким образом статут является составной частью общеиспанского законодательства и основным правовым актом автономной области.

Несколько отличается порядок организации автономного образования, образованного по национальному признаку. С инициативой учреждения национального образования выступают советы провинций и 3/4 части муниципальных советов. Затем инициативу должно поддержать на референдуме абсолютное большинство населения объединяющихся в национальное сообщество провинций. Затем депутаты и сенаторы Кортесов, избранные от данных провинций, образуют учредительную ассамблею, которая вырабатывает и одобряет статут автономии. Затем в специальной комиссии Конгресса этот проект рассматривается и окончательно дорабатывается. Далее проект статута выносится на всеобщий референдум в провинциях будущей автономии [2, с.602-603].

Статуты являются основной институциональной нормой каждого автономного сообщества, которое государство признает и охраняет как составную часть своего законодательства. В них автономное объединение включает в себя: Законодательную ассамблею (избираемую путем всеобщего голосования по системе пропорционального представительства, которое, кроме того, обеспечивает представительство различных зон территории); Правительственный совет с исполнительными и административными

функциями и председателя, избираемого Ассамблеей из числа его членов и назначаемого Королем; председатель руководит Правительственным советом, осуществляет высшее представительство соответствующего автономного сообщества и в нем представляет государство [1, ст. 147, п.2].

Одной из таких национальных автономий в составе Королевства Испания является автономное объединение Каталония, население которого всегда боролось за независимость и считало себя отдельной нацией с собственными традициями, культурой. Как известно, в 2017 году была предпринята очередная попытка жителей этого региона создать собственное государство. Был проведен референдум 1 октября, на котором за независимость региона проголосовали 90% участников [3]. Ещё до проведения этого референдума Конституционный суд Испании объявил его незаконным и недействительным [4]. В результате, Генпрокуратура Испании 30 октября выдвинула обвинение в мятеже, подстрекательстве к мятежу, восстании против государственной власти и злоупотреблении бюджетными средствами бывшему главе региональной администрации Каталонии Карлеса Пучдемона. Центральные власти также лишили автономии Каталонию, распустили там парламент и ввели своё управление. По некоторым данным, настроение каталонцев меняется. Даже прошла акция противников независимости, на которую вышли сотни тысяч человек [5].

Таким образом, можно сделать вывод, что территориальная организация каждого государства имеет свои, исторически сложившиеся особенности, несмотря на достаточно четкие разграничения их видов в теории конституционного права. Эти особенности следует учитывать при осуществлении общегосударственной и региональной политики, поскольку они прямо влияют на территориальную целостность государства и как свидетельствует история мирового процесса, не раз становились объектом манипуляций и фактором дестабилизации ситуации в стране (а иногда – и причиной военных конфликтов).

Список используемой литературы

1. Конституция Испании [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://worldconstitutions.ru/?p=149>. – Назва з екрана.
2. Конституционное право зарубежных стран: Учебник для вузов [Текст] / Под общ. ред. чл.-корр. РАН, проф. М. В. Баглая, д. ю. н., проф. Ю. И. Лейбо и д. ю. н., проф. Л. М. Энтина. – М.: Норма, 2004. – 832 с.
3. Референдум в Каталонии. В Барселоне более 1000 пострадавших в столкновениях. Хроника событий [Электронный ресурс]. – Режим доступа :

<https://strana.ua/news/95835-referendum-v-katalonii-1-oktjabrja-2017-vse-novosti-foto-i-video-obnovljaetsja.html>. – Назва з екрана.

4. Гнев Барселоны. Почему вся Каталония скандирует No pasaran! и ждет референдума о независимости [Электронный ресурс]. – Режим доступа : nv.ua/publications/gnev-barselony-pochemu-vsja-katalonija-skandiruet-no-pasaran-i-zhdet-referenduma-o-nezavisimosti-1941586.html. – Назва з екрана.
5. Чем закончилась независимость. События в Каталонии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://korrespondent.net/world/3901425-chem-zakonchylas-nezavysymost-sobytyia-v-katalonyu>. – Назва з екрана.

РОЗДІЛ 8

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ

М. В. Гринько

*студ. II курсу магістратури
спеціальність «Право»*

Науковий керівник: к.ю.н., доц. О. М. Миколенко

ГАРАНТІЙ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ОСОБИ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИГЛЯДІ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ

Тримання під вартою, відповідно до ст. 183 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), є винятковим запобіжним заходом, який застосовується виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не може запобігти ризикам, передбаченим ст. 177 КПК України [1] і полягає в ізоляції підозрюваного, обвинуваченого від суспільства, ув'язненні (арешті) й триманні його під вартою на встановлених законом підставах і умовах [2, с. 175]. Та винятковість та ізоляція особи від суспільства, а взагалі – обмеження конституційних прав особи, вказує на необхідність обов'язкового дотримання гарантій прав та свобод особи під час застосовування такого запобіжного заходу. Юридичним фактом виникнення зазначених гарантій є або момент фактичного затримання особи, або момент отримання підозрюваним, обвинуваченим копії клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується застосовування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Первинною гарантією дотримання прав особи при застосовуванні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, на наш погляд, є законодавче закріплення підстав для застосовування цього заходу. Саме в КПК України визначені підстави та порядок застосовування цього заходу обмеження, нормативні акти, навіть відомчого рівня, а тим більше не оприлюднені чи таємні, не лише не можуть встановлювати будь-яких обмежень прав і свобод людини, а й регулювати порядок і підстави їх застосовування, умови, межі, строки та інші суттєві ознаки цих обмежень.

Наступною гарантією є те, що суб'єктами, відносно яких застосовується цей запобіжний захід, є підозрювані та обвинувачені.

До них, за наявності відповідної підстави, може бути застосований будь-який з передбачених в кримінальному процесуальному законі заходів забезпечення кримінального провадження. Слід зазначити, що застосування окремих заходів забезпечення (наприклад, отримання зразків для експертного дослідження, привід тощо) допускається і стосовно потерпілих та свідків, але це не стосується розглядуваного заходу.

Прокурорський нагляд, як гарантія, визначений В. І. Борисовим, Н. В. Глинською, В. С. Зеленецьким, О. Г. Шило. Вони зазначають, що прокуророві відведено роль процесуального «фільтра» і додаткового «гаранта» проти незаконного й необґрунтованого взяття особи під варту [3, с. 78].

Судовий контроль як гарантія дотримання прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, спрямований як на забезпечення та реалізацію кримінальної процесуальної політики у сфері охорони та захисту прав і свобод особи, так і на реальну охорону та захист прав і свобод особи, щодо якої застосовується запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

О. М. Коріняк визначила, що серед юридичних гарантій захисту прав і свобод людини в сфері дії інституту запобіжних заходів на стадіях досудового слідства особливе місце надано судовому контролю та прокурорському нагляду, що продиктовано необхідністю посилення режиму захисту особи у кримінальному судочинстві України [4, с. 13].

У 2016 р. намітилася позитивна тенденція щодо зменшення кількості випадків позбавлення свободи у кримінальному провадженні. Зокрема, згідно статистичних даних Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі – ВВСУ) у першому півріччі 2016 р. слідчими суддями місцевих судів розглянуто 15,4 тис. клопотань про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, що на 2,4 % менше порівняно з I півріччям 2015 р. (задоволено 8,5 тис., або 55,3 %). Натомість, у I півріччі 2015 р. було задоволено на 50,5 % більше клопотань порівняно з I півріччям 2014 р. [5].

Міжнародні стандарти як гарантії прав і свобод особи під час застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою є елементом системи гарантій прав і свобод особи через те, що суди, приймаючи таке важливе рішення, як обмеження свободи особи, завжди повинні керуватись міжнародно-правовими актами щодо

прав і свобод людини, у яких визначені загальні стандарти. Ці стандарти встановлюють мінімальні умови, які міжнародна спільнота вважає прийнятними для застосування державного примусу у вигляді тримання під вартою.

Отже, визначивши гарантії дотримання прав особи при застосуванні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, можна дійти висновку, що ці гарантії працюватимуть ефективно тільки у сукупності, кожен елемент цієї системи гарантій є невід'ємною її частиною та не може реалізовуватися окремо від інших.

Список використаної літератури

1. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 13 квітня 2012 р. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. – Назва з екрану.
2. Чорнобук В. Актуальні питання застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою та продовження строків тримання під вартою [Текст]/ В. Чорнобук // Слово Національної школи суддів України. – 2013. – № 4. – С. 175-185.
3. Борисов В. І. Затримання та взяття під варту в процесі дізнання та досудового слідства в Україні [Текст]/ В. І. Борисов, Н. В. Глинська, В. С. Зеленецький, О. Г. Шило. – Х. : Східно-регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив, 2004. – 78 с.
4. Коріняк О. М. Захист прав і свобод людини при застосуванні запобіжних заходів у кримінальному судочинстві України [Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / О. М. Коріняк ; Ген. прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України. – К., 2012. – 19 с.
5. Стан здійснення правосуддя у 2016 році: Доповідь Голови Верховного Суду України Ярослава Романюка на XIV позачерговому з'їзді суддів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/7574539A85ADDC8BC22580E300505838?OpenDocument&year=2017&month=03&](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/7574539A85ADDC8BC22580E300505838?OpenDocument&year=2017&month=03&). – Назва з екрану.

Є. О. Каташинський

студ. III курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: д.ю.н., проф. О. А. Чуваков

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО КВАЛІФІКАЦІЇ ТЕРОРИСТИЧНИХ АКТИВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Останні чотири роки Україна перебуває у складній економіко-політичній ситуації. Після подій зими 2013-2014 рр. наша держава почала стикатися із новими викликами. Скрутне положення соціальної та інших сферах є тими чинниками, що обумовлюють

зростаючий рівень злочинності. А, приймаючи до уваги військові дії, що відбуваються на Сході України, можна констатувати, що рівень терористичної загрози в нашій країні суттєво підвищився порівняно із минулими роками. За інформацією Служби безпеки України в Одеській області встановлено «жовтий» рівень терористичної небезпеки (імовірна загроза) [1]. А це означає, що наша область знаходиться в зоні ризику. Саме тому, ми переконані, що порушена тема є дуже актуальною у сучасних умовах.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» тероризм – це суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей.

Як стверджує Д. В. Ольшанський, основною сутнісною характеристикою тероризму є залякування терором, насильством, підтримання стану постійного страху. До ознак тероризму відноситься також створення загальної небезпеки, що виникає в результаті вчинення суспільно небезпечних дій або погрози такими, публічний характер вчинення та мета – прямий або непрямий вплив з метою прийняття якого-небудь рішення або відмова від нього в інтересах терористів [2, с. 117].

Головною метою тероризму є наведення жаху, страху та залякування людей. Саме тому терористичні акти здійснюються публічно. Зазвичай, після вчинення теракту терористи беруть на себе відповідальність за вчинення таких злочинів. Так було після терактів в Марселі [3], Дамаску [4], Нью-Йорку [5] та Санкт-Петербургу [6].

Як відомо, мета виправдовує засоби, однак цей принцип не завжди допомагає терористам досягнути поставлених цілей. Так, після вибуху у санкт-петербурзькому метро 3 квітня 2017 р. відповідальність за цей злочин взяло на себе угруповання «Батальйон Імама Шаміля». Проте, за даними ФСБ, таке угруповання не міститься в переліку терористичних [7]. А як з'ясувалося пізніше, такої організації взагалі не існує [8].

За своєю природою терористичний акт є багатооб'єктним злочином, який посягає на суспільні відносини у сфері охорони громадської безпеки, життя та здоров'я громадян, нормального функціонування органів державної влади тощо [9, с. 192].

У ч. 1 ст. 258 КК України законодавець передбачив дві форми об'єктивної сторони терористичного акту: 1) застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дії, які створюють небезпеку для життя чи здоров'я людини або заповідання значної майнової шкоди чи настання тяжких наслідків; 2) погроза вчинення дій, передбачених ч. 1 ст. 258 КК України. На нашу думку, слід звернути увагу на формулювання «інші дії, які створюють небезпеку для життя чи здоров'я людини або заповідання значної майнової шкоди чи настання тяжких наслідків». Така позиція законодавця обумовлена тим, що існують різні форми вираження тероризму і всі з них неможливо закріпити у відповідній статті КК.

На нашу думку, під таке формулювання підпадають форми об'єктивної сторони теракту, що закріплені законодавцем у іншому нормативно-правовому акті. Так, відповідно до ст. 1 Закону України «Про боротьбу з тероризмом» технологічний тероризм – це злочини, що вчиняються з терористичною метою із застосуванням ядерної, хімічної, бактеріологічної (біологічної) та іншої зброї масового ураження або її компонентів, інших шкідливих для здоров'я людей речовин, засобів електромагнітної дії, комп'ютерних систем та комунікаційних мереж, включаючи захоплення, виведення з ладу і руйнування потенційно небезпечних об'єктів, які прямо чи опосередковано створили або загрожують виникненням загрози надзвичайної ситуації внаслідок цих дій та становлять небезпеку для персоналу, населення та довкілля; створюють умови для аварій і катастроф техногенного характеру. Тобто, при кваліфікації злочинних діянь як терористичний акт слід також приймати до уваги це положення закону. На наш погляд, така позиція законодавця на сьогоднішній день є вдалою з огляду на високий рівень терористичної загрози як в Україні, так і в світі, оскільки у своїй діяльності терористи можуть використовувати різноманітні способи та методи досягнення своїх протиправних намірів.

Безпосередньо склад злочину, передбаченого ч. 1 та ч. 4 ст. 258 КК є формальним, тобто злочин вважається закінченим з моменту здійснення відповідних дій [9, с. 193].

З суб'єктивної сторони цей злочин характеризується формою вини в вигляді прямого умислу, а також спеціальною метою – залякування, створення загального страху, що є обов'язковою ознакою цього складу злочину. Чинне законодавство закріплює такі види мети: порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту, міжнародного ускладнення, або з

метою впливу на прийняття рішень чи вчинення або невчинення дій органами державної влади чи органами місцевого самоврядування, службовими особами цих органів, об'єднаннями громадян, юридичними особами, або привернення уваги громадськості до певних політичних, релігійних чи інших поглядів терориста.

Суб'єктом цього злочину може виступати фізична осудна особа, яка досягла 14 років.

Отже, приймаючи усе вищевикладене до уваги, слід констатувати, що чинним законодавством закріплюється кримінальна відповідальність за вчинення терористичного акту. Широка система форм об'єктивної сторони цього злочину дозволяють притягувати до відповідальності тих осіб, які використовували або намагалися використати з метою вчинення терористичного акту відносно нові методи та способи (застосування комп'ютерних систем тощо). А наявність спеціальної мети в вигляді публічного залякування, нагнітання страху робить цей склад злочину відмінним від інших (зокрема, від диверсії).

Список використаної літератури

1. СБУ встановила рівні терористичної загрози для регіонів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ssu.gov.ua/ua/news/1/category/2/view/1614#fHjifPlp.dpbs>. – Назва з екрану.
2. Ольшанский Д. В. Психология терроризма [Електронний ресурс] / Дмитрий Вадимович Ольшанский // Питер. – 2002. – Режим доступу : http://scienceport.ru/files/psi_terror.pdf. – Назва з екрану.
3. ИГИЛ взял ответственность за теракт в Марселе [Електронний ресурс] // Деловая столица. – Режим доступу: <http://www.dsnews.ua/world/igil-vzyal-otvetstvennost-za-terakt-v-marsele-02102017063700>. – Назва з екрана.
4. ИГИЛ взял на себя ответственность за теракт в Дамаске [Електронний ресурс] // 112 Україна. – Режим доступу: <http://112.ua/mir/igil-vzyalo-na-sebya-otvetstvennost-za-terakt-v-damaske-414155.html>. – Назва з екрана.
5. ИГИЛ взял ответственность за теракт в Нью-Йорке [Електронний ресурс] // Деловая столица. – Режим доступу : <http://www.dsnews.ua/world/igil-vzyala-otvetstvennost-za-terakt-v-nyu-yorke-03112017073500>. – Назва з екрана.
6. ИГИЛ взял ответственность за теракт в Санкт-Петербурге [Електронний ресурс] // Гордон.ua. – Режим доступу : <http://gordonua.com/news/worldnews/igil-vzyala-na-sebya-otvetstvennost-za-terakt-v-sankt-peterburge-224546.html>. – Назва з екрана.
7. Единый федеральный список организаций, в том числе иностранных и международных организаций, признанных в соответствии с законодательством Российской Федерации террористическими (на 2 июня 2017 г.) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.fsb.ru/fsb/npd/terror.htm>. – Назва з екрана.

8. Ответственность за теракт в Петербурге взяла на себя несуществующая организация [Электронный ресурс] // Комсомольская правда. – Режим доступу: <https://www.spb.kp.ru/daily/26672.4/3693658/>. – Назва з екрану.
9. Кримінальне право України: Особлива частина: Підручник / За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., засл. діяча науки і техніки України Є.Л. Стрельцова. – Х.: Одиссей, 2009. – 496 с.

Є.В. Качмар

студ. II курсу магістратури

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю н., доц. Т.О. Павлова

ПРАВОВА ПРИРОДА ІНСТИТУТУ ЕКСТРАДИЦІЇ

Розвиток міжнародного співробітництва у сфері протидії злочинності відбувався поступово. Спочатку держави використовували прості форми співпраці, наприклад, досягнення домовленостей про видачу осіб, що вчинили злочин, або про інші дії, пов'язані зі вчиненням правопорушень. Пізніше виникла необхідність обмінюватися інформацією, причому її обсяг постійно розширювався. Якщо в середині ХХ сторіччя мова йшла про відомості щодо окремих злочинців і злочинів, то поступово міжнаціональна взаємодія наповнювалася новим змістом, і на нинішньому етапі вона охоплює майже всі напрями протидії злочинності, включаючи статистичну інформацію в цій сфері, наукові розробки про причини й умови вчинення злочинів, характеристику основних параметрів злочинності, прогнози розвитку законодавства в означеній сфері [1, с. 42].

Екстрадиція – це процес видачі правопорушника державою, на території якої перебуває ця особа, яка розшукується компетентними органами іноземної держави за вчинення на території цієї держави злочину для притягнення до кримінальної відповідальності або для приведення обвинувального вироку, який набрав силу, до виконання [2].

Правовою підставою для видачі правопорушників є Європейська конвенція про видачу правопорушників від 13.12.1957 р.; Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах 22.01.1993 р.; Європейська конвенція про передачу провадження у кримінальних справах 15.05.1972 р.; Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах 20.04.1959 р.; Конвенція про передачу засуджених осіб 21.03.1983 р. та чинні двосторонні міжнародні договори

України про видачу; про правову допомогу у кримінальних провадженнях, які включають в себе положення щодо видачі правопорушників.

Відповідно до ч. 1 ст. 25 Конституції України громадянин України не може бути вигнаний за межі України або виданий іншої державі [3].

Згідно з ч. 1 ст. 10 Кримінального кодексу України (далі – КК України), громадяни України, які вчинили злочини поза межами України, не можуть бути видані іноземній державі для притягнення до кримінальної відповідальності та віддання до суду [4].

У Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК України) питання екстрадиції закріплені у Розділі IX «Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження», зокрема Главі 44 «Видача осіб, які вчинили кримінальне правопорушення (екстрадиція)» [5].

З приводу правової природи екстрадиції в юридичній літературі висловлені різні точки зору, але більшість вчених підтримує комплексний міжгалузевий характер екстрадиції. Так, М. Шаргородський вказував, що питання про видачу є суміжним для міжнародного, державного та кримінального права, а видача – це акт вищих органів державної влади, що здійснюють державний суверенітет, а не судовий або адміністративний акт [6, с. 290–300].

На думку Р. Валеева, інститут видачі злочинців охоплює як міжнародно-правові норми, так і норми національного кримінального та кримінально-процесуального права держав і, таким чином, носить комплексний характер [7, с. 207].

Із позиції комплексності інституту екстрадиції виходить і В. Коняхін, зазначаючи, що нормативна база інституту має дворівневу структуру: внутрішньодержавне право (зокрема, конституційне, кримінальне, кримінально-процесуальне); міжнародне законодавство (зокрема, багатосторонні та двосторонні угоди, укладені за участю РФ) [8, с. 17].

Як вважає Є. Ляхов, при видачі особи взаємодіють норми двох самостійних правових систем – міжнародного права та внутрішньодержавного права [9, с. 110].

Отже, правовий аналіз нормативних приписів щодо інституту екстрадиції надає змогу стверджувати, що екстрадиція є комплексним міжгалузевим інститутом, оскільки екстрадиційний процес регулюється нормами різних галузей як на національному, так і на міжнародному рівнях. До екстрадиційних норм на внутрішньодер-

жавному рівні можуть бути віднесені окремі норми конституційного, кримінального та кримінально-процесуального права, тоді як на міжнародному рівні ними можуть виступати деякі норми міжнародного кримінального та міжнародного кримінально-процесуального права.

Список використаної літератури

1. Проблеми адаптації законодавства України у сфері протидії злочинності до законодавства Європейського Союзу [Текст]: монографія /О.Ю. Шостко, О.В. Сердюк, О.М. Овчаренко [та ін.]; за заг. ред. О.Ю. Шостко. – К.: Ред. журн. «Право України»; Х.: Право, 2013. – 256 с.
2. Видача правопорушників (екстрадиція) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/9597>. – Назва з екрана.
3. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрана.
4. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. – Назва з екрана.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. – Назва з екрана.
6. Шаргородский М. Д. Уголовный закон [Текст]/ М. Д. Шаргородский. – М.: Юрид. изд-во МЮ СССР, 1948. – 311 с.
7. Валеев Р. М. Выдача преступников в современном международном праве (некоторые вопросы теории и практики) [Текст]/ Р. М. Валеев. – Казань: Изд-во Казанского ун-та, 1976. – 126 с.
8. Коныхин В. Институт экстрадиции: уголовно-правовая регламентация [Текст]/ В. Коныхин // Законность. – 2005. – № 1. – С. 17–20.
9. Ляхов Е. Г. Терроризм и межгосударственные отношения [Текст]/В. Г. Ляхов. – М.: Международная экономика, 1991. – 216 с.

А. С. Кривошликова

студ. III курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. О. М. Миколенко

ПРО ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАПОДІЯНОЇ НЕЗАКОННИМИ РІШЕННЯМИ, ДІЯМИ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНУ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ОПЕРАТИВНО- РОЗШУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ, ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ, ПРОКУРАТУРИ АБО СУДУ

Діяльність органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури та суду у межах кримінального провадження здійснюється насамперед, з ме-

тою захисту прав та законних інтересів особи. Людина, її права і свободи, честь і гідність недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю відповідно до ст. 3 Конституції України [1]. Це положення покладає на державу обов'язок відновлювати порушені під час кримінального провадження права кожної особи, що вволікається у це провадження. Проте, як не прикро, на різних стадіях процесуальної діяльності часто виникають порушення саме з боку посадових осіб, які повинні здійснювати передбачений законом захист прав громадян. На сучасному етапі, актуальною є проблема щодо встановлення чіткої та діючої процедури відшкодування шкоди, завданої незаконними діями чи бездіяльністю органів, що здійснюють кримінальне провадження.

Інститут відшкодування шкоди був предметом розгляду таких вчених як С. А. Александрова, В. Г. Гончаренка, П. П. Гурєва, М. І. Гошовського, О. П. Кучинської, А. Г. Мазалова, В. Я. Понарина, В. В. Рожної, Л. Д. Удалової, Н. І. Хадуріна, Л. І. Шаповалової, С. І. Шимон та ін.

Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) у ст. 2 одним з пріоритетних завдань кримінального провадження визначив охорону прав та законних інтересів фізичних та юридичних осіб, які беруть у ньому участь [2]. Закон України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду» закріплює конституційний принцип повного відшкодування шкоди громадянину і разі незаконних дій службових осіб правоохоронних органів [3].

Відповідно до ст. 130 КПК України шкода, завдана рішеннями, діями чи бездіяльністю органів, які проводять оперативно-розшукову діяльність, досудове слідство, прокуратури чи суду, відшкодовується згідно з чинним законодавством, державою за рахунок Державного бюджету і в порядку, передбаченому законом. Окрім цього, завдана незаконними діями шкода відшкодовується згідно з нормами: Цивільного кодексу України, Порядком виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або бюджетних установ від 03.08.2011 із змінами від 28.12.2016 р., Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами цивільних справ про відшкодування шкоди» та ін.

Слід зазначити, що жоден із названих нормативно-правових актів не визначає обов'язкового та своєчасного роз'яснення права

на відшкодування шкоди на ранніх стадіях процесу. Особа може звернутися із вимогою про відшкодування завданої їй шкоди при наявності знання про це право або відповідного повідомлення про нього з боку органів та посадових осіб, які здійснюють кримінальне провадження. Проте законодавчо не закріплені форма та час, коли це треба робити.

Законом передбачено, що у зв'язку з неправомірними діями і рішеннями відшкодуванню в повному об'ємі підлягають: заробіток та інші грошові доходи, які особа втратила внаслідок незаконних дій; майно, яке; майно, конфісковане або звернене в дохід держави судом, вилучене органами досудового розслідування, органами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, а також майно, на яке накладено арешт; штрафи, стягнуті на виконання вироку суду, судові витрати та інші витрати, сплачені громадянином; суми, сплачені громадянином у зв'язку з наданням йому юридичної допомоги; моральна шкода [4, с.119].

Передбачений у ч. 4 ст.1176 Цивільного кодексу України виняток полягає у тому, що право на відшкодування шкоди не виникає тоді, коли особа в процесі досудового розслідування чи судового розгляду, шляхом самообмови протидіяла з'ясуванню дійсних обставин і тим самим сприяла незаконним діям і винесенню таких рішень. Проте, як влучно зазначає Є. А. Чорнобай, законодавець не виявив належної уваги до ст. 56 Конституції України, адже будь-які особливості відповідальності за шкоду, заподіяну органами дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду, що обмежують право на її відшкодування, суперечать ст. 56 Конституції, а будь-які особливості порядку відшкодування частково суперечать Конституції, а в решті – позбавлені будь-якої доцільності [4, с.119].

Окремої уваги потребує проблема щодо визначення розмірів майнової шкоди, яка підлягає відшкодуванню. Статистика свідчить, що сума шкоди завданої кримінальним правопорушенням, яка залишається невідшкодованою, є досить значною. Проблема полягає в тому, що держава бере на себе зобов'язання по відшкодуванню, а у більшості випадків на практиці здійснити його не може. Це створює ситуацію суспільного невдоволення, коли сотні тисяч потерпілих не можуть отримати відшкодування від держави, навіть після прийняття судами відповідних рішень на їх користь [5, с.53].

До сих пір у багатьох випадках залишається неврегульованою проблема щодо визначення розміру також і моральної шкоди, яка

підлягає відшкодуванню. Відповідно до ч. 3 ст. 13 Закону України №266/94 «...відшкодування моральної шкоди за час перебування під слідством чи судом провадиться, виходячи з розміру не менше одного мінімального розміру заробітної плати за кожен місяць перебування під слідством чи судом» [3]. З цього приводу М. Є. Шумило наголошує на тому, що названа категорія не стосується громадян, які внаслідок неправомірного рішення державного органу чи посадової особи відбувають покарання у місцях позбавлення волі, тобто відшкодування моральної шкоди цій категорії осіб законом взагалі не передбачено [6, с. 98].

Отже, можна зробити висновок, що проблема відшкодування шкоди незаконними діями або бездіяльністю правоохоронних органів та суду сьогодні є дуже актуальною, оскільки контакт між правоохоронними органами та громадянами повинен здійснюватися з метою захисту прав та законних інтересів останніх. Механізм же відшкодування шкоди повинен мати нормативно закріплену та розроблену процесуальну форму стосовно строків, розміру відшкодування та конкретних дій органу чи посадової особи, що її заподіяла. З боку держави також існує необхідність виділяти необхідні фінансові ресурси на відшкодування такої шкоди, не затримуючи ці виплати та виконуючи їх у повному обсязі.

Таким чином, існує потреба подальшого детального дослідження цієї проблеми та обґрунтування конкретних рекомендацій по нормативному врегулюванню у КПК України та інших нормативно-правових актах.

Список використаної літератури

1. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України від 28 червня 1996 № 254к/96-ВР. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>. – Назва з екрану.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 13 квітня 2012 р. №4651-17. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. – Назва з екрану.
3. Про відшкодування шкоди, завданої громадянинуві незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду [Електронний ресурс]: Закон України від 1 грудня 1994 року № 266/94-вр. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/266/94-вр>. – Назва з екрану.
4. Чорнобай Є. А. Порядок компенсацій шкоди, заподіяної незаконними діями слідчого та прокурора [Текст] / Є. А. Чорнобай // Наше право. – 2014. – № 10. – С. 117-121.
5. Азаров Ю. І. Відшкодування шкоди потерпілому у кримінальному провадженні за рахунок держави [Текст] / Ю. І. Азаров, Д. П. Письменний, О. Ю. Хабло // Юридична наука. – 2014. – № 5. – С. 49-56.

6. Шумило М. Є. Реабілітація в кримінальному процесі України [Текст] : монографія / М. Є. Шумило. – Х. : Арсіс, 2001. – 320 с.

К. В. Кульчі

студ. IV курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. І. А. Дришлюк

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ НЕОБЕРЕЖНИХ ЗЛОЧИНІВ В СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІКИ

Розглядаючи особливості необережних злочинів в сфері використання техніки, слід в першу чергу відзначити, що найчастіше вони тісно пов'язані з бурхливим розвитком науково-технічного прогресу, зі сталою інтенсифікацією виробничих процесів, наслідком яких при необережному поводженні окремих осіб можуть бути аварійність, техногенні катастрофи і виробничий травматизм.

В таких умовах у кримінальному праві виникає низка проблем, пов'язаних з відповідальністю за необережне заподіяння шкоди при використанні техніки, враховуючи певне протиріччя між психічно-фізичними можливостями людини і складністю сучасних технічних засобів, систем та об'єктів. Навіть незначне порушення спеціальних правил безпеки при експлуатації складних технічних систем, вчинене через необережність, може привести до заподіяння значної шкоди, в рази більш тяжкої, ніж від умисних злочинів.

Можна припустити, що при встановленні відносно суворих покарань за деякі необережні діяння законодавець виходив лише з інтересів загального запобігання злочинів, без урахування особливостей особистості злочинців, які вчиняють ці злочини. Дійсно, в наш час кількість необережних злочинів постійно росте. Проте, тут потрібно розділяти два аспекти цієї проблеми, які хоча і тісно пов'язані одне з одним, проте є самостійними.

З однієї сторони – в результаті необережних дій (бездіяльності) людей при використанні техніки можуть настати, а іноді і настають, тяжкі суспільно небезпечні наслідки. Саме реальне настання таких наслідків обумовлює підвищену суспільну небезпеку необережних діянь, пов'язаних з використанням техніки. З іншої сторони – саму особу, яка вчинила необережний злочин, пов'язаний з неправильним використанням техніки, як правило, ніяк не можна порівняти з злочинцем, який вчинив умисний злочин.

Таким чином, має місце явне протиріччя – необережні злочини в ряді випадків дуже небезпечні саме в зв'язку з важкими шкідливими наслідками, що настали, але сама особистість злочинця, який вчинив таке діяння, як правило, або взагалі не є небезпечною у кримінально-правовому та кримінологічному сенсі, або ж така безпека незначна.

Відповідно до чинного Кримінального кодексу України (далі – КК України), суб'єктом кримінальної відповідальності можуть бути фізичні осудні особи, яким до вчинення злочину виповнилося, як правило, 16 років, а за деякі злочини, спеціально передбачені в законі – 14 років [1, ч. 1 ст. 18, ст. 22]. В той же час, за вчинення окремих видів злочинів відповідальність фактично настає з 18-річного віку. І це не випадково, бо постає питання про психологічно-адекватні правові наслідки допуску до відповідної діяльності непідготовлених чи не маючих відповідних психофізіологічних особливостей суб'єктів чи зайняття ними певних посад за своєю ініціативою шляхом обману, підкупу і т.п. Насичення промислового комплексу новітньою технікою потребує того, щоб цією технікою керували достатньо підготовлені люди. Більш того, неналежне поводження з технікою загрожує важкими наслідками як для самої техніки, так і для людей, дотичними до неї або залежними від неї. Керувати технікою повинні не просто спеціалісти, а спеціалісти висококваліфіковані. Такими ж люди не можуть стати в 16 років, а часто і в 18 років. В цьому є протиріччя, яке виявляється, наприклад, в ст.ст. 270, 271-275, 276, 286, 287, 288, 291, 362 КК України. Наприклад, згідно із спеціальними правилами, до пілотування літака не може бути допущена неповнолітня особа, а кримінальна відповідальність передбачена з 16 років. І такі приклади непоодинокі. Тому, на нашу думку, необхідно нормативно закріпити коло злочинів, за вчинення яких кримінальна відповідальність особи наставатиме після досягнення 18-річного віку.

В умовах, коли це важливе рішення ще не оформлено законодавчо, виникає питання про відповідальність осіб, яким не виповнилося 18 років, але допущених до виконання відповідних обов'язків у сфері використання техніки помилково чи в результаті зловживання. Розуміється, не можна стверджувати, що такі особи не можуть бути суб'єктами відповідних злочинів. Людина у сучасному суспільстві повинна відповідати за те, що приймає на себе відповідальність за дію чи бездіяльність, з наслідками яких вона впоратися не в змозі [2, с. 91]. Проте, як рівень професійної підго-

товки, так і стан здоров'я оператора технічної системи, необхідно враховувати в кожному окремому випадку в межах суб'єктивного критерія необережної вини і подальшої індивідуалізації покарання [3, с. 118 – 120; 4, с. 30 – 31].

Отже, проблема необережних злочинів в сфері використання техніки обумовлюється інтенсивною технізацією всіх сфер людського життя, зростанням кількості джерел підвищеної небезпеки, зокрема, транспортних засобів та ускладненням вимог до осіб, які їх експлуатують, поширенням використання у виробництві та побуті значної кількості складних механізмів та пристроїв, порушення відповідних правил поведінки з ними – все це може спричинити дуже велику шкоду. Тому проблема боротьби з необережною злочинністю переростає, певною мірою, в завдання забезпечення національної безпеки, вирішення якого потребує реалізації комплексу економічних, культурно-виховних, організаційно-технічних, правових та інших заходів на загальнодержавному рівні.

Список використаної літератури

1. Кримінальний кодекс України [Текст]: Закон України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.
2. Шаргородский М. Д. Научный прогресс и уголовное право [Текст]/ М. Д. Шаргородский // Сов. государство и право. – 1969. – № 12. – С. 87 – 95.
3. Дагель П. С. Неосторожность. Уголовно-правовые и криминологические проблемы [Текст]/ П. С. Дагель. – М.: Юридлит., 1977. – 144 с.
4. Тяжкова И. М. Неосторожные преступления с использованием источников повышенной опасности [Текст]/ И. М. Тяжкова. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2002. – 278 с.

А. М. Маджар

студ. IV курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: ст. викл. О. В. Нарожна

ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ, ВЧИНЕНИХ ШЛЯХОМ ЗЛОВЖИВАННЯ СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ

В період, коли країна знаходиться на стадії становлення правової, та економічно розвиненої держави дослідження та боротьба з економічними злочинами є пріоритетною. Статистика показує, що кількість зареєстрованих злочинів даного виду за I півріччя 2017

р. сягала – 6215, що значно більше за попередні, наприклад 2016 р. кількість становила 5354 випадків [1]. Важливим є складення криміналістичної характеристики. Це інформативно-абстрактна система відомостей про відображення окремих особливостей певного виду злочину, яка містить окремі елементи та ознаки складу злочину, що мають значення для виявлення та розкриття таких діянь криміналістичними засобами, прийомами та методами [2, с. 768].

Посадові розкрадання, відповідно до ст. 191 Кримінального кодексу України, мають три форми: привласнення чужого майна, яке було ввірене особі чи перебувало у його віданні; розтрата такого майна зазначеною особою; привласнення розтрата або заволодіння чужим майном шляхом зловживання своїм становищем [3, ст. 191]. Згідно з чинним законодавством дані посягання можуть бути направлені на власність незалежно від її форми, кваліфікуючою ознакою є те, що дана власність була ввірена чинній особі, що використовувала дану обставину, звертає майно у свою користь або передає його третім особам у корисливих цілях.

Криміналістична характеристика складається з елементів, що утворюють своєрідний «портрет» злочину [4, с. 394]. Обстановка включає в себе місце в рамках якого виник і розвився злочин, як правило, це певне підприємство, установа, організація або їх сукупність що зв'язана однією діяльністю. Умови, які визначаються технологічним процесом чи операцією, системою звіту, умовою зберігання та розпорядження грошима, матеріальних цінностей та документообіг. Час та тривалість. Умови в яких відбувалось розкрадання, та інші суміжні обставини, розкрадання відбувалось у супроводі із скоєнням інших злочинів, таких як зловживання владою, підкуп контролюючих органів та інші.

Спосіб скоєння злочину, комплекс вживаних умисних дій чи бездіяльності, що були направлені на досягнення злочинної цілі. Способи здійснення розкрадань можна розділити на дві групи: розкрадання врахованого, наявного на балансі організації майна і грошових коштів; розкрадання неврахованих матеріальних цінностей. До способів першої групи відносяться: а) явне привласнення або розтрата матеріально-відповідальною особою ввіреного йому майна; б) розкрадання шляхом заниження в документах якісних показників продукції, фіктивного списання наявних на балансі цінностей; в) розкрадання, маскуються підrobкою первинних документів або підrobками в облікових записах; г) розкрадання грошових коштів, що здійснюються шляхом обману покупців з подальшим

вилученням зайво отриманих грошей. Способами другої групи є: а) виготовлення неврахованої продукції із сировини і матеріалів, приховано зекономлених в процесі виробництва, і збут; б) виготовлення неврахованої продукції із сировини і матеріалів, незаконно придбаних, і її збут [3, ст. 191].

Суб'єкт, як елемент структури посадового розкрадання, характеризується криміналістично важливими рисами: можливість здійснення злочинної діяльності в ході виконання своїх професійних функцій, наявність спеціальних знань або професійного досвіду, важливим також є психологічні особливості особи розкрадача. В разі, коли посадові розкрадання скоєні групою осіб, тоді при дослідженні необхідно буде створити синтетичну модель об'єкта, що відображатиме функції і діяльність учасників злочину, як єдиного механізму.

Самостійним елементом криміналістичної структури є механізм здійснення розкрадання – важлива умова та ключовий етап в розслідуванні. Результат взаємодії частіше за все проявляється у вигляді зміни об'єкта погіршення або неузгодженість економічних показників, порушення якості продукції і так далі.

В ході дослідження даної теми можемо дійти висновку, що посадові розкрадання – це діяння, що вчинені з використанням законних або незаконних операцій, фінансово-правових інструментів, а також управлінських прав та повноважень, якими з корисливих мотивів має місце дестабілізація економічної ситуації. Дана категорія включає в себе злочини декількох видів, форм, здійсненні в різних умовах та обставинках, але суб'єкт характеризується рисами, що і призводять до труднощів для запобігання скоєння, виявлення та розслідування даної категорії злочинів. Тому кожне дослідження економічної злочинності є актуальним, оскільки в ньому враховуються її нові тенденції, на основі яких визначається механізм її злочинних дій, що дозволяє виробляти методи запобігання та боротьби з нею.

Список використаної літератури

1. Звіт про кримінальні правопорушення, вчинені на підприємствах, установах, організаціях за видами економічної діяльності по місяцях 2017 року [Електронний ресурс]: за даними Генеральної прокуратури України. – Режим доступу :<https://www.gp.gov.ua/ua/>. – Назва з екрану.
2. Маркусь В. О. Криміналістика: навчальний посібник [Текст]/ В. О. Маркусь. – К.: Кондор, 2007. – 558 с.
3. Кримінальний кодекс України: від 5 квітня 2001 р. №2341-III [Текст]// Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №25-26. – Ст. 131.

4. Аверьянова Т. В., Белкин Р. С., Корухов Ю. Г., Россинская Е. Р. Криминалистика [Текст]/ Т. В. Аверьянова, Р. С. Белкин, Ю. Г. Корухов, Е. Р. Россинская / Учебник для юрид.вузов. – [3-е изд.]. – М.: Норма-Инфра-М, 2001. – 990 с.

І. О. Миколенко

студ. III курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: ст. викл. О. С. Козерацька

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ЮРИСДИКЦІЇ СУДУ

Серед правових інститутів, які процесуально й організаційно визначають основи побудови судової системи, важливе місце займає міжгалузевий (процесуальний) інститут підсудності. Правила інституту підсудності встановлюють те, який конкретно суд повинен розглянути ту чи іншу справу. При цьому питання про встановлення суду та його складу вирішується з огляду на те, який суд є найбільш пристосованим для розгляду конкретної справи по суті [1, с. 14]. У такому випадку виникає необхідність розмежувати повноваження різних ланок судової системи, а також окремих судів кожної ланки щодо здійснення правосуддя в конкретних кримінальних справах. Адже розподіл кримінальних справ між різними судами, які входять до судової системи України, здійснюється згідно з правилами підсудності, встановленими в § 1 глави 3 КПК України.

Класифікація підсудності в кримінальному процесі є складним процесом, бо залежить від розвитку диференціації підсудності в кримінальному процесі, яка в свою чергу залежить від розвитку процесуальної форми й обставин політико-соціального характеру. У зв'язку із цим одні види підсудності виникають, а інші зникають.

Залежно від юридичних ознак, які визначають підсудність щодо здійснення конкретного кримінального провадження, кримінальний процесуальний закон (ст.ст. 32 і 33 КПК України) виділяє такі види підсудності: а) територіальну (місцеву); б) інстанційну. Територіальна підсудність визначає, у суді якої адміністративно-територіальної одиниці буде здійснюватися кримінальне провадження щодо конкретного кримінального правопорушення по суті, тобто розподіляє кримінальні справи між місцевими судами.

Згідно із загальним правилом визначення територіальної підсудності, кримінальне провадження здійснюється в тому суді,

у межах територіальної юрисдикції якого вчинено кримінальне правопорушення. Тобто основною юридичною ознакою для визначення територіальної підсудності є місце вчинення кримінального правопорушення, яке згідно з п. 1 ч. 1 ст. 91 КПК України належить до обставин, що підлягають доказуванню в кожному кримінальному провадженні [2, с. 95-96].

Крім загального правила, закон передбачає також і спеціальні правила щодо визначення територіальної підсудності:

а) якщо було вчинено кілька кримінальних правопорушень, кримінальне провадження здійснює суд, у межах територіальної юрисдикції якого вчинено більш тяжке правопорушення, а якщо вони були однаковими за тяжкістю, – суд, у межах територіальної юрисдикції якого вчинено останнє за часом кримінальне правопорушення (ч. 1 ст. 32 КПК України);

б) якщо місце вчинення кримінального правопорушення встановити неможливо, кримінальне провадження здійснюється судом, у межах територіальної юрисдикції якого закінчено досудове розслідування (ч. 1 ст. 32 КПК України), тобто судом, у межах територіальної юрисдикції якого складено обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності;

в) якщо кримінальне провадження щодо судді має здійснюватися тим судом, у якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді, кримінальне провадження здійснює суд, найбільш територіально наближений до суду, у якому обвинувачений обіймає чи обіймав посаду судді, іншої адміністративно-територіальної одиниці (ч. 2 ст. 32 КПК України).

Щодо інстанційної підсудності, то в ст. 33 КПК України визначаються правила інстанційної підсудності, які поряд із правилами територіальної підсудності складають алгоритм визначення компетентного суду щодо здійснення кримінального провадження.

Принцип інстанційності судової системи обумовлений необхідністю досягти оптимального співвідношення між двома вимогами: 1) правосудність судового рішення; 2) доступність і своєчасність судового рішення.

Підсудність є ефективним засобом, який сприяє тому, щоб конкретна кримінальна справа розглядалася й вирішувалася судом законним, компетентним, незалежним і неупередженим, як того вимагають ст. 7 Загальної декларації прав людини, ч. 1 ст. 14

Міжнародного пакту про громадянські й політичні права, п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод. Відповідно до ч. 1 ст. 8 Закону України “Про судоустрій і статус суддів” ніхто не може бути позбавлений права на розгляд його справи в суді, до підсудності якого вона віднесена процесуальним законом [3]. За допомогою правил про підсудність забезпечується також рівність всіх громадян перед законом і судом (ст. 24 Конституції України та ст. 10 КПК України).

Порушення правил про підсудність є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону. Тому у випадках ухвалення судового рішення в кримінальному провадженні, яке згідно з вимогами процесуального закону повинен був здійснювати інший суд, таке рішення підлягає обов’язковому скасуванню (п. 6 ч. 2 ст. 412 КПК України). Визначення підсудності є процесуальною діяльністю прокурора та слідчого, а також суду щодо встановлення юридичних ознак кримінального провадження й суду, компетентного здійснювати судовий розгляд по суті.

Список використаної літератури

1. Оверчук С. В. Поняття та види підсудності в кримінальному процесі України [Текст] : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / С. В. Оверчук ; Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України. – К., 2005. – 243 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар [Текст] / відп. ред. : С. В. Ківалов, С. М. Міщенко, В. Ю. Захарченко. – Х. : Одісей, 2013. – 1104 с.
3. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII [Текст]// Відомості Верховної Ради. – 2016. – № 31. – Ст. 545.

К. В. Панченко

студ. IV курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: ст. викл. О. В. Нарожна

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ДІАГНОСТИКИ В РОБОТІ СЛІДЧОГО

Ідеального злочину не існує. На місці вчинення злочину, слідчий завжди знайде сліди та встановить причину їх виникнення. Від виявлення окремих слідів і пояснення причин їх виникнення слідчий переходить до вивчення груп однорідних слідів, потім – до груп різнорідних слідів після чого на основі вивчених ознак ситу-

ації в цілому висуває певну гіпотезу (версію) як припущення про злочинну подію. В обґрунтуванні цього припущення істотну роль відіграють причинно-наслідкові зв'язки, встановлені в ході криміналістичної діагностики.

Ж.В.Удовенко відмічає, що термін «діагностика» має три значення: розпізнання, розрізнення й визначення. Криміналістична діагностика акумулює всі ці значення і може бути визначена як окремий метод пізнання механізму кримінального правопорушення на підставі його відображення на об'єктах матеріального світу. Кожний з цих термінів, що не є синонімами, здатний охарактеризувати один з аспектів цього складного процесу [1, с. 36].

На думку Є. П. Ішенка та А. О. Топоркова, криміналістичну діагностику необхідно розуміти як процес вирішення криміналістичної задачі з використанням з цією метою різноманітних методів. В поняття «діагностичні дослідження» вони вводять: визначення властивостей і стану об'єкта; з'ясування обставин злочинної події, яка відбулася; встановлення причинного зв'язку між відомими фактами [2, с. 49].

На нашу думку, найбільш повно і точно визначив сутність процесу криміналістичного діагностування В. О. Маркусь, який вважає, що це процес з'ясування об'єктивної істини шляхом вивчення та пояснення властивостей і станів об'єктів (подій, явищ) за встановленими результатами після їх змін, що вже настали. Таким чином, суть криміналістичної діагностики полягає в дослідженні властивостей і станів об'єкта (ситуації) з метою встановити зміни, що відбулися в ньому (ній), визначити причини цих змін і їх зв'язок зі скоєним злочином. Отже, діагностичне дослідження властивостей і станів об'єкта – це його розпізнання за допомогою гіпотези, версій, припущень, експерименту з метою встановлення факту події, що вже відбулася [3, с. 47].

Важливу роль при діагностуванні мають побудова і перевірка слідчої версії (гіпотези). Потрібно відзначити, що слідча версія – це припущення, зроблене на основі наявних фактичних даних, щодо сутності або окремих обставин розслідуваної події, що пояснює походження події, зв'язок між окремими його фактами.

Слідчий під час проведення первинних слідчих дій висуває версію, яка ґрунтується на основі криміналістичної характеристики злочину, індукції та дедукції. Слідча версія піддається перевірці і має відповідати результатам дослідів, спостережень і наявного матеріалу. Для криміналістичної діагностики це накопичений слідчий експеримент, спеціальні експертні пізнання.

Як правило, спочатку слідчий пояснює події, що мають ознаки злочину в цілому (що сталося: самогубство, нещасний випадок, вбивство), так звана загальна версія. Паралельно, слідчий може висувати припущення, що пояснює окремі обставини даного злочину (мотиву, способу вчинення, часу, місця, особистості злочинця і т. д.). Будучи невідомим або маловідомим, кожне з обставин може бути предметом самостійного дослідження, з приводу кожного з них також створюються версії, що пояснюють особливості і походження цих обставин.

Все це дає змогу вважати, що для того, щоб висунути хоча б одну слідчу версію, потрібна певна конкретна інформація про подію, хоча б мінімальна фактична база, на якій версія повинна бути заснована, яку вона повинна пояснити. Тільки в такому випадку, версія буде обґрунтована та реально можлива. Слідчий може спиратися не тільки на достовірно відомі факти, але й на неперевірену інформацію. Допустимість такої інформації пояснюється тим, що версія, як зазначалося вище – це припущення, а висновки що з неї випливають мають лише умовний характер.

Найважливіший елемент криміналістичної діагностики в роботі слідчого – встановлення причинних зв'язків. Встановлення причинності може бути як метою діагностування, так і частиною цього процесу, проміжним етапом на шляху до пізнання події (явища, факту).

Враховуючи вищевикладене, треба зазначити, що робота слідчого спирається на такий науковий метод, як криміналістична діагностика. У своїй роботі слідчий встановлює просторову структуру обстановки злочинної події, тимчасові характеристики злочинної події, відповідності ситуації, котра викладається учасником процесу, криминогенних факторів, що становлять елементи причин і умов злочинної події, ретроспективно досліджує причинно-наслідкові зв'язки, прогнозує дії причинно-наслідкових зв'язків. Вирішення цих питань є задачами криміналістичної діагностики. Тому, криміналістична діагностика є невід'ємною складовою роботи слідчого.

Список використаної літератури

1. Удовенко Ж. В. Криміналістика: конспект лекцій [Текст]/ За заг. ред. Галана В. І. / Ж. В. Удовенко. – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 320 с.

2. Ищенко Е. П. Криміналістика : учебник [Текст]/ Е. П. Ищенко, А. А. Топорков; под ред. Е. П. Ищенко. – М. : Юрид. фирма «КОНТРАКТ» : ИНФРА-М, 2005. – 748 с.
3. Маркусь В. О. Криміналістика [Текст]: курс лекцій: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / В. О. Маркусь. – К. : Кондор, 2007. – 558 с.

І. С. Подлісник

студ. III курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Чуваков

ГІПНОЗ ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ НА СВІДОМІСТЬ ЛЮДИНИ: ПРОБЛЕМА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

Із динамічним розвитком усієї світової спільноти загалом та Української держави зокрема усе частіше трапляються окремі випадки суспільних правовідносин, котрі представляють собою досить складні, – а часом й навіть просто неймовірні ситуації. Скоріш за все вони мають деяке відношення до того, що наша з вами свідомість на даному етапі обізнаності про них просто не здатна збагнути. Вітчизняне законодавство про них майже нічого не зазначає, проте інформація зі світського життя громадян про них заявляє як про реальний факт.

У даному разі мова піде про подібний тип правової ситуації, – а саме про гіпноз як інструмент впливу на свідомість людини. Разом із цим ми спробуємо довести, чи можна його реально кваліфікувати як окремий спосіб вчинення злочину й закріпити у вигляді самостійної статті кримінального законодавства.

Для початку дамо визначення поняттю. Гіпноз у перекладі з давньогрецької означає «сон». Тому і не дивно, що перші відомості про нього трапляються ще з прадавніх часів. Однак сучасну концепцію гіпнозу як про певний спосіб впливу на свідомість людини сформулювали ще у XIX-XX ст. у своїх наукових працях Ж.-М. Шарко, Ф. Масмера А. Бине, Дж. Брейда та інші. Проте найкраще охарактеризував його відомий психолог, засновник психоаналізу З. Фрейд, який визначав гіпноз як стан, схожий зі тривалим сном, що настає завдяки навіюванню й це, в свою чергу, призводить до гальмування функцій кори головного мозку. Він зазначав, що подібний стан ототожнюється хіба що з короткотривалою незначною клінічною комою.

У наш час переважна кількість науковців у кримінальному праві прирівнюють гіпнотичний вплив на людину як до психічного примусу, як за способом, так і за наслідками. Наприклад, такий вчений як С.В.Давиденко, відносно цього зазначає, що психічний примус варто розуміти як певного роду погрозу заподіяння особі фізичного насильства, а також як заподіяння моральної та матеріальної шкоди (погроза вбивством, поширення відомостей, що ганьблять особу, знищення або пошкодження майна тощо) задля того аби спровокувати її на вчинення злочину [1].

Можна сказати, що українська науково-теоретична доктрина кримінального права чітко натякає на те, що сам гіпнотичний вплив як такий можна поставити на рівні з іншими способами вчинення злочину. Цей вид психічного насилля можливо на практиці пристосувати відносно одного і того ж суб'єкта кримінального злочину одночасно як до потерпілого, котрий знаходився в безпорадному стані, так і до винного, якому було нав'язано бажання до здійснення злочину.

У цьому разі виникає автоматично запитання чи можлива правова кваліфікація злочину відносно особи, яка здійснила злочин, знаходячись під гіпнозом, та настає, у зв'язку з цим, сам факт кримінальної відповідальності за подібне?

Логічно припустити, що особа, яка вчинила даний злочин під впливом зовнішнього навіювання, не в змозі усвідомити свої дії та контролювати їх. Відповідно до ст. 19 Кримінального кодексу України (далі – ККУ) особа визнається неосудною, якщо під час вчинення суспільно небезпечного діяння, передбаченого ККУ, не могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними внаслідок хронічного психічного захворювання, тимчасового розладу психічної діяльності, слабоща або іншого хворобливого стану психіки [2].

Власне кажучи, із вище наведеного положення статті випливає наступне: щоб визнати будь-яку фізичну особу неосудною необхідно визначити два основних критерія:

1) медичний – визначає всі можливі психічні захворювання, що істотно впливають на свідомість і волю людини.

2) юридичний – суть у неспроможності особою при здійсненні злочинного діяння усвідомити власні дії (бездіяльність) (інтелектуальний аспект) або внаслідок наявності психічного захворювання неможливість керування ними (вольовий аспект) [1].

Класифікуючи злочин, здійснений під впливом гіпнотичного втручання, висувається наступне узагальнення із вище наведеного. З одної сторони, юридичний критерій для того аби визнати фізичну особу неосудною у даному випадку присутній. Проте з іншої сторони, досі не зрозуміло чи обов'язково встановлювати змішану формулу неосудності – наявність одного з медичних та одного з юридичних критеріїв. ККУ чітко регламентовані, які саме психічні хвороби передбачають можливість існування стану неосудності. А стан гіпнозу за своїм визначенням є не хворобою, а станом свідомості, який штучно викликаний іншою особою за допомогою різних методик.

Саме через відсутність медичного критерію в діях особи не можна кваліфікувати його дії, як дії вчинені в стані неосудності. Для того, щоб встановити в кожному конкретному випадку, яким є гіпнотичний вплив, слід проводити комплексну психолого-психіатричну експертизу, яка надає відповідь, в якому стані особа перебувала в момент вчинення злочину.

Однак, на превеликий жаль, у переважній більшості кримінальних справ, які тим чи іншим чином мають відношення до застосування гіпнозу у незаконних цілях, не проводиться усіх необхідних слідчих експертиз, – робітники правоохоронних структур власне не готові сприймати факт вчинення подібних злочинів як щось реальне. Залишившись ще з радянської епохи, вітчизняна практика розслідувань досі не визнає всерйоз гіпноз як спосіб вчинення злочину – не виробляє методик, що розслідували би такі злочини і збирали би докази про їх вчинення. Легше кваліфікувати такі злочини як шахрайство; завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину та інше [3].

На противагу цьому скажу, що багато країн світу на законодавчому рівні офіційно закріпили, що винна особа, перебуваючи під гіпнозом, у вчиненні злочину визнається частково або навіть повністю неосудною. Наприклад, у ст. 79 Кримінального кодексу Аргентини поняття гіпнотичного та наркотичного впливу на свідомість особи є ототожненими [3].

Отже, можна дійти висновку, що для вчинення злочинного діяння гіпноз, як примусовий засіб впливу на осіб, викликає досить багато спорів серед вчених, юристів-практиків та службовими органами у кримінальних правовідносинах. На нашу думку, відповідь криється десь посередині, так як сам гіпноз досить неоднозначний та багатовекторний. Тому вважаємо за доцільне, щоб

надалі держава тільки сприяла детальному вивченню цього суспільного явища в окремому інституті, й поступово впроваджувала його у вітчизняне законодавство та в практику органів державної юрисдикції.

Список використаної літератури

1. Давиденко С. В. Потерпілий як суб'єкт кримінально-процесуального доказування [Текст]/ С. В. Давиденко. – Х.: ФІНН, 2008. – 296 с.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. – Назва з екрана
3. Уголовное право. Общая часть [Текст]: учеб. Для юрид. вузов / под. ред. Козаченко И. А., Незнамова З. А. – М. : Юриспруденция, 1998. – 706 с.

Н. А. Старикова

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Т. О. Павлова

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ІНСТИТУТУ СПІВУЧАСТІ ЗА НОРМАМИ РИМСЬКОГО СТАТУТУ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ

У міжнародному кримінальному праві настає відповідальність не тільки осіб, які безпосередньо вчинили злочин, а й інших співучасників. За загальним правилом поняття співучасті визначається нормами національного кримінального законодавстві. Наприклад, в Загальній частині чинного Кримінального кодексу України передбачено розділ VI – «Співучасть у злочині».

Основні засади стосовно відповідальності співучасників передбачені в Римському статуті міжнародного кримінального суду від 17.07.1998 р. (далі – Статут). Відповідно до цього Статуту особа підлягає кримінальній відповідальності і покаранню за злочин, що підпадає під юрисдикцію Суду, якщо ця особа: а) вчинює такий злочин індивідуально, спільно з іншою особою або через іншу особу, незалежно від того, чи підлягає ця інша особа кримінальній відповідальності; б) наказує, підбурює або спонукає вчинити такий злочин, якщо цей злочин скоюється або якщо має місце замах на цей злочин; с) з метою полегшити вчинення такого злочину пособниками, підбурює або будь-яким іншим чином сприяє його вчиненню або замаху на нього, включно з наданням засобів для

його скоєння; d) будь-яким іншим чином сприяє вчиненню або замаху на вчинення такого злочину групою осіб, які діють зі спільною метою.

Таке сприяння повинно надаватися умисно та або: і) з метою підтримки злочинної діяльності або злочинної мети групи в тих випадках, коли така діяльність або мета пов'язана з вчиненням злочину, що підпадає під юрисдикцію суду; або ii) з усвідомленням умислу групи вчинити злочин; е) стосовно злочину геноциду, прямо і публічно підбурює інших до вчинення геноциду; f) замах на вчинення такого злочину, вчинюючи дію, яка являє собою значний крок у його вчиненні, однак злочин виявляється незавершеним за обставин, які не залежали від намірів цієї особи. Разом з тим особа, яка відмовляється від спроби вчинити злочин або іншим чином запобігає вчиненню злочину, не підлягає покаранню відповідно до цього Статуту за замах на вчинення цього злочину, якщо ця особа повністю і добровільно відмовилася від злочинної мети [1]. У Статуті підкреслюється умисний характер дій співучасників. Вказується на різні форми взаємодії співучасників, наприклад, наказами, шляхом підбурювання та спонукання або іншим чином сприяти вчиненню міжнародного злочину, також вказується на можливість вчинення злочину групою осіб. Слід зазначити, що відповідальність співучасників передбачена і в інших міжнародно-правових документах.

Так, у ст. 2 Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15.11.2000 р. надається поняття «організованої групи» та «структурно оформленої групи». Організована злочинна група означає структурно оформлену групу в складі трьох або більше осіб, що існує протягом визначеного періоду часу і діє узгоджено з метою вчинення одного або декількох серйозних злочинів або злочинів, визнаних такими відповідно до цієї Конвенції, для того, щоб одержати, прямо або посередньо, фінансову або іншу матеріальну вигоду. Структурно оформлена група означає групу, яка не була випадково утворена для негайного вчинення злочину і в якій не обов'язково формально визначені ролі її членів, обговорений безперервний характер членства або створена розвинута структура [2]. Конвенція розповсюджується: 1) на певний злочин, 2) який вважається транснаціональним, 3) вчинений організованою злочинною групою.

Згідно ст. 3 Конвенцією ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин від 20.12.1988 р., кожна держава-учасниця приймає такі заходи, які можуть бути потрібні, з тим, щоб визнати кримінальними злочинами відповідно до свого законодавства наступні дії, коли вони вчинюються умисно: (iii) публічне підбурювання або спонукання інших будь-якими засобами до вчинення будь-якого з правопорушень, визнаних такими згідно з цією статтею, або до незаконного використання наркотичних засобів або психотропних речовин; (iv) участь, причетність або вступ у злочинну змову з метою вчинення будь-якого правопорушення або правопорушень, визнаних такими згідно з цією статтею, спроби вчинити таке правопорушення або такі правопорушення, а також пособництво, підбурювання, сприяння або надання порад при їх вчиненні тощо [3].

Таким чином, згідно з нормами міжнародного кримінального права усі співучасники підлягають кримінальній відповідальності за злочин, вчиненню якого вони сприяли будь-яким чином, усвідомлюючи протиправність та фактичний характер своєї участі в ньому. Цей принцип знайшов своє втілення в Уставі Міжнародного Нюрнберзького трибуналу від 08.08.1945 р. Керівники, організатори, підбурювачі та пособники, які брали участь в організації або вчиненні спільного плану або зговору, який направлено на вчинення будь-яких злочинів проти миру, військових або злочинів проти людства, підлягають відповідальності за усі дії, вчинені будь-якими особами з метою вчинення такого плану (ч.3 ст. 6 Уставу) [4].

Список використаної літератури

1. Римський статут міжнародного кримінального суду від 17.07.1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_588. – Назва з екрана.
2. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15.11.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_789. – Назва з екрана.
3. Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин від 20.12.1988 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_096. – Назва з екрана.
4. Устав міжнародного воєнного трибуналу для суда и наказания главных военных преступников европейских стран оси [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/998_201. – Назва з екрана.

О. Г. Хрїшева

студ. III курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: д.ю.н., проф. О. А. Чуваков

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО КВАЛІФІКАЦІЇ БАНДИТИЗМУ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Зважаючи на реалії сьогодення – класова диференціація суспільства; зростання безробіття, зниження добробуту основної частини населення – злочинність перетворюється на глобальну загальнолюдську проблему, яка потребує невідкладного вирішення. За останні десятиліття основним фактором, що визначає характер криміногенної ситуації в Україні, є організована злочинність – складне деструктивне кримінально-правове явище, однією з найбільш небезпечних форм прояву якого є бандитизм. За офіційними даними Міністерства внутрішніх справ України за перші 6 місяців 2017 р. працівниками правоохоронних органів виявлено 109 організованих груп та злочинних організацій.

Стрімко зростаючі масштаби бандитизму представляють реальну загрозу для життя, здоров'я громадян, власності, громадського порядку та громадської безпеки, адже діяльність банд спрямована на вчинення нападів, що полягають у насильницькому заволодінні майном, вбивствах, розбійних нападах тощо.

Актуальність обраної нами теми обумовлюється тим, що наразі, незважаючи на велику кількість наукових публікацій, у теорії кримінального права кримінально-правова сутність бандитизму повно та всебічно досі не досліджена; у правозастосовній діяльності під час кваліфікації злочинів, скоєних бандою, на жаль, все ще нерідко виникають проблемні питання, пов'язані з неоднозначним тлумаченням кримінально-правових ознак цього об'єднання.

До окремих аспектів досліджуваної теми у своїх працях звертаються такі вчені: М. Бажанов, Р. Чорний, А. Вознюк, М. Павлик, І. Родіонов та інші.

Відповідно до ст. 257 Кримінального кодексу України (далі КК України) бандитизм полягає в організації озброєної банди з метою нападу на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб, а також участі у такій банді або у вчинюваному нею нападі [1]. При кваліфікації конкретних суспільно небезпечних діянь, що здійснюються організованою озброєною злочинною групою, створеною з метою здійснення нападів на громадян та організації,

постає декілька важливих запитань: по-перше, чи повинні такі випадки розцінюватися як ідеальна чи реальна сукупність злочинів, або це свідчить про наявність конкуренції норм? по-друге, якщо ми приходимо до висновку щодо наявності конкуренції норм, яка саме норма кримінального закону підлягає застосуванню у конкретному випадку?

Пленум Верховного Суду України у Постанові №13 від 23.12.2005 р. (п.26) зазначив: «Суди мають урахувати, що ст. 257 КК України, яка містить законодавче визначення поняття бандитизму, не передбачає ні якихось конкретних цілей вчинюваних бандою нападів як обов'язкової ознаки складу цього злочину, ні відповідальності за вчинення її членами під час нападу злочинних діянь, які утворюють самостійні склади злочинів (крім відповідальності за організацію банди, участь у ній та у вчинюваних нею нападах). Тому в таких випадках судам належить керуватися положенням ст. 33 КК, згідно з яким за сукупності злочинів кожен із них підлягає кваліфікації за відповідною статтею або частиною статті Особливої частини КК» [2].

Зазначена Постанова не конкретизує, які саме злочинні дії, що здійснюються членами банди у ході нападів, утворюють самостійні склади злочинів. На нашу думку, Постанова передбачає, що будь-які дії учасників банди, які законодавець закріплює як злочинні мають бути розглянуті у якості самостійних злочинів.

Отже, не можуть бути кваліфіковані за сукупністю ст. 257 КК та статей КК України, які передбачають відповідальність за скоєння відповідних діянь, адже потребують окремої кваліфікації, дії членів банди у процесі нападу з метою заволодіння чужим майном, поєданого із насильством, небезпечним для життя чи здоров'я особи, яка зазнала нападу, або з погрозою застосування такого насильства(розбій), вимога передачі чужого майна... з погрозою насильства (вимагання), вбивство тощо [3, с. 11].

Втім, необхідно зазначити, що оскільки озброєність є обов'язковою, конститутивною ознакою бандитизму, протиправне носіння, зберігання, придбання зброї, її ремонт, які здійснюються учасниками банди, не варто кваліфікувати нарівні з бандитизмом як скоєння самостійних злочинів.

З іншого боку, під час здійснення бандою інших протиправних діянь, крім нападів та придбання, зберігання зброї (наприклад, під час здійснення таємного викрадення чужого майна), необхідно зробити висновок про наявність у діях членів банди сукупності

злочинів, які мають бути кваліфіковані окремо. У разі якщо сукупність злочинів відсутня, ми звертаємось до конкуренції норм КК України. Зазначена ситуація породжує питання щодо надання переваги тій чи іншій нормі.

Задля вирішення цієї проблеми кримінальним законодавством встановлено низку правил, які, на жаль, у конкретному випадку можуть суперечити одне одному. Так, наприклад, визнається пріоритет спеціальної норми над загальною, норми, яка передбачає неодмінне настання шкідливих наслідків над нормою, що передбачає відповідальність за самі протиправні дії. У зв'язку з наявною невизначеністю з'являються вказівки на додаткові критерії, наприклад, тяжкість конкретного діяння, скоєного під час бандитського нападу тощо.

Зважаючи на викладені вище обставини, ми пропонуємо, Пленуму Верховного Суду України прийняти Постанову «Про деякі питання практики застосування конкурентного законодавства під час розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями», у якій детально регламентувати підхід застосування конкуренції норм та визначити, якій із норм віддавати перевагу у конкретних випадках.

Допоки ці пропозиції не реалізувалися на практиці, на наш погляд, найбільш вдалим у сучасних умовах є підхід, у межах якого усі дії, здійснені бандою під час нападу, крім вбивства, а також протиправних дій членів банди зі зброєю (придбання, зберігання) повинні розглядатися як складова частина об'єктивної сторони бандитизму. Втім, вбивство, скоєне бандою під час нападу, повинно бути кваліфіковано нарівні з бандитизмом за ч.2 ст. 115 КК України.

На сьогоднішній день у наукових колах значна увага приділяється аналізу позицій щодо необхідності ліквідації ст. 257 (бандитизм) із Кримінального кодексу України. У період останніх двох років виявлено 3 особи, засуджені за бандитизм (ст. 257 КК України), проте вирок відносно них законної сили так і не набрав. На наш думку, зазначена статистка є певним підґрунтям для підтримки точки зору з приводу вилучення зазначеної норми із КК України.

Таким чином, проаналізувавши важливі питання щодо кваліфікації бандитизму, ми прийшли до висновку, що на сучасному етапі бандитизм є складною, соціально-негативною загальнолюдською проблемою, яка потребує негайного вирішення. Правильна

кваліфікація та встановлення ознак, які характеризують бандитизм дозволяє уникнути помилок у слідчо-судовій практиці та вести ефективну боротьбу із цим небезпечним злочином проти громадської безпеки. Проте у правозастосовній діяльності все ще виникає низка запитань з приводу кваліфікації бандитизму та суміжних складів злочинів, відповіді на деякі з яких ми спробували надати у своїй науковій роботі.

Список використаної літератури

1. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 05.04.2001 із змін., внес. згідно із законами України : за станом на 07.03.2018. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. – Назва з екрана.
2. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 №13 Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-05>. – Назва з екрана.
3. Бедриківський В. В. Кримінологічна характеристика та заходи запобігання бандитизму [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / В. В. Бедриківський. – К., 2010. – 22 с.

РОЗДІЛ 10

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У ПРИВАТНОПРАВОВІЙ СФЕРІ

В. В. Булат

студ. III курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: ст. викл. С.М. Корнецьва

СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «РЕГРЕС» ТА «СУБРОГАЦІЯ» У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Право на регрес нерідко перетинається з правом суброгації, тобто у кредитора не виникає право вимоги, яке має регресний характер, а до нього переходить вже існуюче у потерпілого право на відшкодування збитків від особи, яка заподіяла шкоду. Судова практика свідчить про неоднозначність тлумачення положень, пов'язаних із суброгацією та регресом, що і робить дослідження вказаного питання досить актуальним. Отже, виникає потреба в розмежуванні цих понять як на теоретичному так і на практичному рівні.

Перше на що потрібно звернути увагу це те, що Цивільний кодекс України(далі – ЦК України) [1] не містить терміну «суброгація». У сучасному законодавстві України вказаний термін використовується лише в ст.269 Кодексу торговельного мореплавства України [2]. Разом з тим, механізм суброгації, не будучи прямо названим, отримав своє законодавче закріплення, як у ЦК України, так і окремих законах, наприклад, у ст.27 Закону України «Про страхування» [3]. Натомість поняття «регрес» набагато частіше використовується в цивільному законодавстві [4].

Така ситуація, в свою чергу, не сприяє правильному розумінню та однозначному застосуванню судами норм права. Тому, для розв'язання вказаної проблеми спочатку слід звернутись до визначення співвідношення понять «регрес» та «суброгація», що дозволить розмежувати їх правовий зміст та визначити випадки, в яких вони мають бути застосовані з огляду на їх правову природу[5].

Щодо правового змісту такого явища, як «регрес», яке також іменується «регресна вимога» або «зворотна вимога», то ст. 1191 ЦК України передбачає, що особа, яка відшкодувала шкоду, завда-

ну іншою особою, має право зворотної вимоги (регресу) до винної особи у розмірі виплаченого відшкодування, якщо інший розмір не встановлений законом. Щодо поняття «суброгація», то ми поділяємо думку О.Самбіра, який наголошує на тому, що суброгація – це перехід прав кредитора до третьої особи, який полягає у виконанні зобов'язання за боржника третьою особою із вступом зазначеної особи в права кредитора [4].

Задля порівняння та визначення співвідношення між цими поняттями, розглянемо їх спільні та відмінні риси. Насамперед, суброгація та регрес опосередковують економічні відносини, пов'язані з поверненням суб'єкту попередньо сплачених ним коштів іншому суб'єкту за рахунок боргу третього суб'єкта. А від так цільове призначення обох правових категорій співпадає. І суброгація, і регрес виконують одну і ту ж функцію – дозволяють компенсувати витрати, проведені за чужий рахунок. Поряд із цим суброгація та регрес мають спільні елементи в підставах виникнення. Перехід зобов'язального права в порядку суброгації, як і регрес, неможливий без існування первісного зобов'язання. Вимога в порядку суброгації, як і регресна, припускає існування іншого зобов'язання, виконання якого й обумовлює виникнення у суброганта цієї вимоги [4].

Згідно з положеннями листа ВСУ від 19.07.2011 р. про узагальнення судової практики, зокрема щодо розгляду цивільних справ, що виникають з договорів страхування, зазначаються такі відмінності цих понять: а) при суброгації відбувається лише зміна осіб у наявному зобов'язанні (зміна активного суб'єкта) зі збереженням самого зобов'язання, а при регресі одне зобов'язання замінює собою інше, але переходу прав від одного кредитора до іншого не відбувається; б) регрес у страхуванні виникає стосовно вузького кола осіб, тоді як суброгація застосовується до будь-якої особи, відповідальної за настання страхового випадку; в) при суброгації перебіг строку позовної давності починається з моменту виникнення страхового випадку, у випадку регресу – з моменту, коли страховик виплатив відшкодування, тобто зазнав збитків [6].

Окрім того, Р. Кравченко додає, що при регресі страховик вправі задовольнити свою вимогу в повному обсязі, а у порядку суброгації страховик має право вимагати від особи, відповідальної за збитки, відшкодування суми в межах фактичних витрат [7]. Л.Тарасенко констатує висновки ВСУ і зазначає, що регрес регулюється загальними нормами цивільного права, а для суброгації

відповідно до ст. 993 ЦК України встановлений особливий правовий режим [8].

Право зворотної вимоги набуває особливого значення саме у страхуванні, що врахує специфіку страхових правовідносин та дозволяє якнайкраще захистити майнові права суб'єктів, у тому числі в судовому порядку. Право суброгації має дещо обмежені випадки застосування та використовується виключно у майновому страхуванні, тоді як право регресу може бути застосоване в будь-якій ситуації відшкодування шкоди третьою особою, крім випадків, коли вимога має бути реалізована через суброгацію [5].

Таким чином, під час розгляду справ про страхування, у яких має місце вимога страховика до заподіювача шкоди, суди мають чітко розмежовувати випадки звернень у порядку регресу від процедури суброгації. Але з аналізу судової практики можна зробити висновок, що суди часто не розрізняють поняття «суброгація» та «регрес», прикладом чого є Постанова ВСУ від 05.04.2017 № 6-280бцс16 [9]. За даним рішенням між двома суб'єктами, один з яких не був застрахований, сталося ДТП з вини власника не застрахованого авто. МТСБУ звернулося до суду з позовом про відшкодування страхової виплати в порядку регресу. Місцевий суд вирішив, що в даному випадку має місце суброгація, а не регрес, оскільки відбулася заміна кредитора: страхувальник передав страховикові, який виплатив страхове відшкодування за договором майнового страхування, право вимоги до особи, відповідальної за завдані збитки, і тому перебіг позовної давності починається від дня настання страхового випадку. У зв'язку зі спливом позовної давності, у задоволенні позовних вимог було відмовлено. Натомість суди апеляційної та касаційної інстанцій, з якими погодився і ВСУ вказали на те, що підпункт 38.2.1 пункту 38.2 ст. 38 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» визначає право МТСБУ після виплати страхового відшкодування подати регресний позов до особи винної у ДТП. Отже, в даному випадку має місце регресний порядок відшкодування [10].

На основі аналізу чинного законодавства, судової практики його застосування та доктринального тлумачення зазначимо, що «суброгація» та «регрес» це відмінні поняття, які відрізняються за правовою природою, своїми конструкціями, колом суб'єктів, початком перебігу позовної давності та правовими наслідками. Одночасно наявність спільних ознак зумовлює необхідність чіт-

кого розмежування цих понять як на рівні загальних положень про зобов'язання, так і в окремих правовідносинах (зокрема страхування).

Список використаної літератури

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 №435-15 (зі змін. та доп.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Назва з екрана.
2. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 № 176/95-вр (зі змін. та доп.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/176/95-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрана.
3. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-вр (зі змін. та доп.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрана.
4. Самбір О. Суброгація та регрес: до питання про співвідношення понять [Ntrcn]/ О. Самбір // Університетські наукові записки. – 2013. – № 1. – С. 140-147.
5. Ільченко А. Окремі проблемні аспекти розгляду цивільних справ, що виникають із страхових правовідносин [Текст]/ А. Ільченко // Право. ua. – 2016. – № 1. – С. 141-146.
6. Судова практика розгляду цивільних справ, що виникають з договорів страхування [Текст]// Вісник Верховного Суду України. – 2011. – № 8. – С. 12-28.
7. Кравченко Р. Суброгація і регрес мають різний режим правового регулювання [Текст]/ Р. Кравченко // Юридична Газета. – 2013. – № 26. – С. 28-29.
8. Тарасенко Л. Право страхової компанії на регрес виникає незавжди: позиція Верховного Суду України [Електронний ресурс] / Л. Тарасенко. – Режим доступу: <http://yurholding.com/news/52-pravo-strahovoyi-kompaniyi-na-regres-vinikaye-nezavzhdi-pozicya-verhovnogo-sudu-ukrayini.html>. – Назва з екрана.
9. Постанова Верховного суду України від 5 квітня 2017 р. у справі №6-2806цс16. – [Електронний ресурс] / Єдиний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66118748>. – Назва з екрана.
10. Кірюшин А. Моментом початку позовної давності для регресної вимоги страховика є день проведення страховиком виплати страхового відшкодування третій особі (потерпілому в деліктному зобов'язанні) [Електронний ресурс]. / А. Кірюшин. – Режим доступу: [http://protokol.com.ua/ua/vsu_momentom_pochatku_pozovnoi_davnosti_dlya_regresnoi_vimogi_strahovika_e_den_provedennya_strahovikom_viplati_strahovogo_vidshkoduvannya_tretiy_osobi_\(poterpilomu_v_deliktnomu_zobov_yazanni\)\(vsu_vid_05_04_2017_6_2806tss16\)](http://protokol.com.ua/ua/vsu_momentom_pochatku_pozovnoi_davnosti_dlya_regresnoi_vimogi_strahovika_e_den_provedennya_strahovikom_viplati_strahovogo_vidshkoduvannya_tretiy_osobi_(poterpilomu_v_deliktnomu_zobov_yazanni)(vsu_vid_05_04_2017_6_2806tss16)). – Назва з екрана.

Є.С. Гоголь

*студ. I курсу магістратури
спеціальність «Право»*

Науковий керівник: к.ю.н., доц. В. В. Валах

АЛІМЕНТНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА

Виховуючи дітей, батьки виховують майбутню історію нашої країни. Від того, як налагоджені різноманітні взаємовідносини усередині родини, залежить нормальний розвиток дитини як члена суспільства в майбутньому. Не останнє місце на шляху до досягнення цього завдання займає інститут аліментних правовідносин, що й пояснює той факт, що законодавець приділяє значну увагу його правовому регулюванню.

Відповідно до Міжнародної конвенції «Про права дитини» держави-учасниці зобов'язуються забезпечити дитині такий захист та піклування, які необхідні для її благополуччя, беручи до уваги права й обов'язки її батьків, опікунів чи інших осіб, які відповідають за неї законом і з цією метою вживають всіх відповідних законодавчих та адміністративних заходів [1, ст. 3].

Відповідно до ст. 180 Сімейного кодексу України батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття [2, ст. 180].

Проте вони далеко не завжди сумлінно ставляться до виконання цього обов'язку, порушуючи тим самим право дитини на отримання належного рівня життя. За статистичними даними Міністерства юстиції України зараз на виконанні знаходяться понад 600 тисяч виконавчих проваджень.

У зв'язку з цим у 2018 р. набрав чинності Закон «Про посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку примусового стягнення заборгованості зі сплати аліментів», який значно посилив відповідальність батьків, які дозволяють собі ухилятися від сплати аліментів, та запровадив прогресивні нововведення щодо притягнення їх до відповідальності [3]. Цим законом передбачено внесення змін до низки законодавчих актів, і головні з них полягають в наступному.

По-перше, законодавець підвищив розмір обов'язкової виплати, яка на даний час не може бути меншою ніж 50% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку (тоді як раніше ця цифра була майже вдвічі нижчою та становила 30%). Більше того, законо-

давець вирішив при розрахунку розміру аліментів брати до уваги наявність у платника аліментів будь-якого нерухомого майна та інших джерел доходу [2, ст. 182].

По-друге, значно посилилася адміністративна відповідальність, до якої будуть притягати боржників, які мають заборгованість по сплаті аліментів понад 6 місяців. За новим законом до них можуть застосовуватися покарання у вигляді встановлення тимчасового обмеження у праві виїзду за кордон, обмеження у праві керування транспортними засобами, обмеження права користуватися мисливською, вогнепальною чи пневматичною зброєю, обмеження в праві на полювання, а також суспільно корисні роботи [4, ст. 71].

Що стосується тимчасового обмеження в праві на керування транспортним засобом, то слід окремо зазначити, що від застосування даного засобу впливу можуть бути звільнені лише особи, для яких водіння є основним засобом існування, якщо боржник є інвалідом, використовує транспортний засіб у зв'язку з інвалідністю, або має на утриманні інвалідів I або II групи, чи дитину з інвалідністю, а також у випадку проходження ним військової служби [4, ст. 71].

На мою думку, найбільш цікавим видом покарань у вищевикладеному переліку можна вважати суспільно корисні роботи, адже вони є єдиним ефективним видом впливу на боржника, у власності якого нічого немає, адже позбавлення права керувати транспортним засобом або заборона користуватися зброєю не викличе у нього жодної реакції.

Відповідно до нового закону суспільно корисні роботи можуть призначати на строк від ста двадцяти до двохсот сорока годин [5, ст. 183 (1)]. Їх особливістю є те, що вони, на відміну від громадських, є оплатними. Кошти, які будуть зароблені боржником при виконанні цих робіт, будуть перераховуватись органу державної виконавчої служби чи приватному виконавцю для погашення заборгованості по аліментним зобов'язанням. На випадок, якщо боржник ухиляється від виконання соціальних робіт, то в законі передбачено, що за рішенням суду вони можуть бути замінені на адміністративний арешт.

Не можна оминати увагою новий порядок отримання дозволу щодо виїзду дитини за кордон, який запровадив закон 2018 р. Відтепер той з батьків, з ким проживає дитина, може самостійно вирішувати питання щодо тимчасового виїзду дитини за межі України

за наявності довідки, виданої органом державної виконавчої служби, про наявність заборгованості зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за шість місяців [2, ст. 157].

Цікавим нововведенням також став запроваджений Міністерством юстиції Реєстр боржників аліментів. До нього будуть відносити боржників, відносно яких відкрито провадження по несплаті аліментів строком понад три місяці. Реєстр міститиме інформацію про персональні дані боржника, за якими його можливо буде ідентифікувати.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що новий закон, звісно, можна вважати великим кроком уперед на шляху до ефективного правового врегулювання порядку стягнення заборгованості зі сплати аліментів, проте, на мою думку, він не позбавлений недоліків.

Я вважаю, що законодавець не врахував той факт, що не всі батьки розуміють, що сенсом виплат на дитину має стати розуміння необхідності її забезпечити, а не покарати когось за розлучення. Тобто не враховано те, що один з батьків може зловживати своїм правом на утримання аліментів. Мається на увазі такі випадки, коли один з батьків отримував гроші на забезпечення дитини неофіційно, проте звернувся до виконавчої служби у зв'язку з виникненням заборгованості. Також не передбачено жодної відповідальності для того з батьків, хто проживає з дитиною, коли він чинить перешкоди у спілкуванні, не дивлячись на повне виконання другим з батьків свого обов'язку по утриманню дитини.

Тому, як на мене, робити припущення щодо майбутньої ефективності даних законодавчих нововведень ще зарано, адже потрібно трохи часу, аби були налагоджені відповідні правові механізми, які необхідні для їх реалізації. Головне завдання, яке стоїть перед законодавцем на даний час, – це створення в Україні такої законодавчої бази, щоб при зверненні до державних органів, люди були впевнені, що їм допоможуть.

Список використаної літератури

1. Конвенція про права дитини [Електронний ресурс]: Міжнародний документ від 20.11.1989 із змін. внес. згідно із законами України : за станом на 20.11.2014. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_021. – Назва з екрана.
2. Сімейний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 10.01.2002 із змін. внес. згідно із законами України: за станом на

- 06.02.2018. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>. – Назва з екрана.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту права дитини на належне утримання шляхом вдосконалення порядку примусового стягнення заборгованості зі сплати аліментів[Електронний ресурс]: Закон України від 07.12.2017. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2234-19>. – Назва з екрана.
 4. Про виконавче провадження [Електронний ресурс]: Закон України від 02.06.2016 із змін, внес. згідно з законами України: за станом на 06.02.2018. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1404-19/para3#n3>. – Назва з екрана.
 5. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс]: Закон України від 07.12.1984 із змін, внес. згідно з законами України: за станом на 06.02.2018. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>. – Назва з екрана.

О. О. Зінченко

студ. IV курсу,

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., проф. Л. М. Токарчук

ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ ЗА НОВИМ ЦИВІЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

У ст. 55 Конституції України закріплено, що кожна людина має невід'ємне право на судовий захист [1]. Разом з тим, сьогодні серед науковців все частіше обговорюється питання: де закінчується реалізація права і починається зловживання ним?

У новій редакції цивільного процесуального кодексу України у ст. 44 законодавець закріплює перелік підстав, що мають форму дії та можуть вважатися зловживанням цивільними правами, а саме:

1) подання скарги на судові рішення, яке не підлягає оскарженню, не є чинним або дія якого закінчилася (вичерпана), подання клопотання (заяви) для вирішення питання, яке вже вирішено судом, за відсутності інших підстав або нових обставин, заявлення завідомо безпідставного відводу або вчинення інших аналогічних дій, що спрямовані на безпідставне затягування чи перешкоджання розгляду справи чи виконання судового рішення [2];

2) подання декількох тотожних позовів до одного й того самого відповідача (відповідачів), або подання декількох позовів з ана-

логічним предметом і з аналогічних підстав, або вчинення інших дій, з метою маніпуляції щодо розподілу справ між суддями;

3) подання завідомо безпідставного позову, безпредметного позову, або позову, спор у якому має штучний характер;

4) необґрунтоване або штучне об'єднання позовних вимог чи завідомо безпідставне залучення особи як відповідача (співвідповідача), що призведе до зміни підсудності справи;

5) укладення мирової угоди, з метою завдання шкоди правам третіх осіб, умисне неповідомлення про осіб, які мають бути залучені до участі у справі.

На жаль, законодавець не дає чіткого визначення поняття «зловживання процесуальними правами», проте, кандидат юридичних наук А.В.Юдін у своїй праці запропонував розглянути дане поняття як «особливу форму цивільного процесуального правопорушення, тобто умисні недобросовісні дії учасників цивільного процесу (а в окремих випадках і суду), що супроводжуються порушенням умов здійснення суб'єктивних процесуальних прав і здійснювані лише з видимістю реалізації таких прав, пов'язані з обманом відносно відомих обставин справи, з метою обмеження можливості реалізації або порушення прав інших осіб, що беруть участь у справі, а також з метою перешкоджання діяльності суду щодо правильного вирішення цивільної справи, що тягне застосування засобів цивільного процесуального примусу» [3, с. 58].

Якщо розглядати зловживання правами як «правопорушення», то цивільним процесуальним кодексом передбачені наступні види відповідальності:

– залишення без розгляду або повернення скарги, заяви, клопотання (ст.44);

– штраф у сумі до від 0,3 до трьох розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; у випадку, якщо зловживання процесуальними правами повторюється, суд з урахуванням конкретних обставин стягує у дохід державного бюджету з відповідного учасника судового процесу або відповідної іншої особи штраф може сягати до десяти розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб (ст. 148);

– внесення на депозитний рахунок суду грошової суми щоб забезпечити у майбутньому можливе відшкодування витрат відповідача на професійну правничу допомогу та інших витрат, які має понести відповідач у зв'язку із розглядом справи у разі якщо позов

має ознаки завідомо безпідставного або інші ознаки зловживання правом на позов (ст. 135);

– суд, з урахуванням конкретних обставин справи, має право стягнути штраф як з учасника справи, так і з його представника (ст. 148).

Аналізуючи вищевказані новели цивільного законодавства, можна зробити наступні висновки:

По-перше, у ст. 44 ЦПК під зловживання процесуальними правами підпадають лише дії учасників судового процесу. На нашу думку, зловживання може мати також форму бездіяльності: неявка до суду або ненадання доказів.

По-друге, виникає питання щодо обґрунтованості визначення позовних заяв, скарг безпідставними чи такими, що мають штучний характер та відповідно прийняття такої «санкції» як залишення без розгляду або повернення скарги, заяви, клопотання, адже немає чітко визначених критеріїв, за якими суд повинен здійснювати оцінку доказів, та виявити зловживання правами до стадії судового розгляду.

Що ж до досягнення мети застосування відповідальності за зловживання процесуальними правами, то ані повернення заяви, ані залишення її без розгляду, а для деяких навіть грошові стягнення, не забезпечить превентивної, регулятивної та попереджувальної функції таких заходів в повній мірі. Адже повернення і залишення заяви без розгляду, згідно зі ст. 185-186 ЦПК України, не позбавляють особу права повторного її подання.

Список використаної літератури

1. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України від 28 червня 1996 зі змін., внес. згідно із законами України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>. – Назва з екрана.
2. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 18.03.2004 зі змін., внес. згідно із законами України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>. – Назва з екрана.
3. Юдин А. В. Злоупотребление процессуальными правами в гражданском судопроизводстве [Текст]/ А. В. Юдин. – СПб.: Издательский дом С. Петерб. гос. Ун-та; Изд-во юридического факультета С. Петерб. гос. унта, 2005. – 360 с.

Є. К. Карлюга

студ. II курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: ст. викл. В. А. Завертнева-Ярошенко

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ТОВАРИСТВ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ В СВІТЛІ НОВЕЛ ЗАКОНОДАВСТВА

Останнім часом однією з найпоширеніших організаційно-правових форм для малого та середнього підприємництва є товариства з обмеженою відповідальністю (далі-ТОВ). В Україні їх налічується більше п'ятисот тисяч, що становить приблизно 47% від усіх юридичних осіб, зареєстрованих у державі [1]. Але, незважаючи на їх розповсюдженість, привабливий режим та ефективність управління бізнесом, діяльність таких товариств регулювалася застарілими нормами закону «Про господарські товариства» від 19.09.1991 та деякими положеннями Цивільного і Господарського кодексів.

Кроком до вирішення цієї проблеми став підписаний Президентом України новий базовий закон «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», який, як зазначають парламентарі, має усунути колізії норм, заповнити прогалини у праві, ліквідувати половинчастий характер деяких положень і, як результат, зумовить більшу гнучкість у роботі ТОВ, сприятиме залученню іноземних інвестицій, покращить бізнес-клімат та приведе до створення нових робочих місць [2].

Серед змін, які торкнулися статусу ТОВ, можна виділити наступні. По-перше, відповідно до нового закону кількість учасників товариства не обмежується (п.1 ст.4), хоча ЗУ «Про господарські товариства» передбачав граничну чисельність – 100 осіб [3]. Це обмеження на практиці призводило до того, що підприємства обирали організаційно-правову форму не з точки зору її оптимальності та ефективності для ведення бізнесу, а виходячи з законодавчих приписів. Нова ж норма дозволить пристосувати форму ТОВ для роботи великого кола підприємств. Так, існуючим акціонерним товариствам буде надана можливість змінити обтяжливу форму і перейти у правову конструкцію товариства з обмеженою відповідальністю.

Крім цього, цікавим вбачається і вирішення законом проблеми управління товариством, що має одного учасника. Відповідно ч.1 ст.37 рішення щодо питань, які входять до компетенції загаль-

них зборів, приймаються таким учасником одноособово та оформлюються його письмовим рішенням.

Іншим нововведенням є запровадження інституту корпоративних договорів, відомих в міжнародній практиці під назвою «shareholder agreements». Згідно ст.7 це договір, за яким учасники товариства зобов'язуються реалізовувати свої права та повноваження певним чином або утримуватися від їх реалізації.

Також передбачається, що договором може бути урегульовані умови або порядок визначення умов, на яких учасник має право або зобов'язаний купити чи продати частку у статутному капіталі так само, як і випадки, коли таке право або обов'язок виникає [4]. Таким чином, учасники забезпечуються значною самостійністю для врегулювання своїх відносин щодо здійснення власних повноважень.

Ще одним розширенням прав учасників товариств можна вважати передбачену ст.38 можливість створення нехарактерного для ТОВ органу – наглядову раду. Порядок діяльності, кількість членів, порядок їх обрання, розмір винагороди, порядок надання та припинення їхніх повноважень, а також компетенція наглядової ради визначається статутом товариства, що свідчить про значну диспозитивність в ТОВ.

Варто зазначити, що законодавчо передбачена можливість створення наглядової ради становить інтерес для іноземних інвесторів, бо саме цей орган визнається одним з найефективніших інструментів контролю за менеджментом в умовах просторової віддаленості, мовних та культурних відмінностей. В іншому разі ця категорія учасників змушена нести певні витрати на своє представництво у вищому органі товариства або ризикує взагалі втратити будь-який вплив на його діяльність.

Крім цього, закон закріплює і деталізує такі механізми охорони і захисту прав учасників, як переважне право учасника товариства (ст. 20), перехід частки до спадкоємця або правонаступника учасника товариства (ст. 23), вихід учасника з товариства (ст. 24), проведення аудиту фінансової звітності товариства на вимогу учасників (ст. 41).

Підсумовуючи, можна сказати, що реалії ведення господарської діяльності потребували адаптованого й оновленого законодавства, яке б містило модернізовані принципи та міжнародні стандарти правового регулювання діяльності товариств. Можливо, саме таким і стане ЗУ «Про товариства з обмеженою та додат-

ковою відповідальністю», але поки що, без практичного втілення його положень у життя, однозначно мовити важко. Хоча, при аналізі статей можна дійти висновку, що новий правовий статус ТОВ передбачає значну диспозитивність у регулюванні відносин між учасниками, надання засобів для ефективної охорони та захисту своїх прав учасниками, оперативність і результативність управління, що сприятиме залученню інвестицій і загалом має позитивно позначитися на економіці України.

Список використаної літератури

1. Кількість юридичних осіб за організаційними формами на 1 березня 2018 року [Електронний ресурс]: Показники Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (ЄДРПОУ) / Офіційний веб-сайт Укрстату. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Назва з екрану.
2. Пояснювальна записка [Електронний ресурс]: Проект Закону про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю від 13.05.2016. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59093. – Назва з екрану.
3. Про господарські товариства [Електронний ресурс]: Закон України від 19.09.1991. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>. – Назва з екрану.
4. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю [Електронний ресурс]: Закон України від 06.02.2018. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>. – Назва з екрану.

А. С. Кисель

студ. III курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: ст. викл. М. С. Федорко

ДОМЕННЕ ІМ'Я В СИСТЕМІ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Розвиток і широке застосування інформаційних і телекомунікаційних технологій є глобальною тенденцією світового розвитку та науково-технічної революції останніх десятиліть. Широке практичне використання інтернет-сайту в різних сферах діяльності викликає необхідність розгляду його не тільки як об'єкта цивільно-правового обороту, а й визначення правового режиму всіх пов'язаних з ним об'єктів, в т. ч. і доменного імені.

Полярність наукових поглядів щодо правової природи доменного імені та його місця в системі об'єктів права інтелектуальної

власності, фрагментарність та суперечність нормативно-правового регулювання відносин, пов'язаних з використанням доменного імені, обумовлюють актуальність представленого дослідження.

Дослідженню доменного імені приділили значну увагу цивілісти Н. П. Бааджи, О. М. Волощенко, В. І. Грицай, О. М. Коршакова, О. О. Кулініч, Р. С. Нагорний тощо. На дисертаційному рівні дану проблему досліджував В. В. Бонтлаб. Проте низка питань у цій сфері потребують подальших досліджень, наразі питання місця доменного імені у системі об'єктів права інтелектуальної власності.

Існує ряд нормативно-правових актів, що містять визначення доменного імені. Зокрема, в ст. 1 Закону України «Про телекомунікації» зазначено, що домен є частиною ієрархічного адресного простору мережі Інтернет, він має унікальну назву, обслуговується групою серверів доменних імен та централізовано адмініструється [1, ст. 1]. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» доменне ім'я є іменем, що використовується для адресації комп'ютерів і ресурсів в мережі Інтернет [2, ст. 1]. Концепція реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 червня 2016 р. № 402-р, відносить доменне ім'я до інших результатів інтелектуальної діяльності [3].

У дослідженнях цивілістів можна побачити дві основні точки зору стосовно правової природи доменного імені. Першої з них притримуються З. Ю. Мілютін, В. І. Скиба, С. А. Бабкін, які стверджують, що доменне ім'я не є самостійним засобом індивідуалізації і порівнюють його з телефонним номером, поштовою адресою. Вищезазначені науковці пояснюють це тим, що доменне ім'я надається певній особі у користування на визначений період часу, воно є символом, що використовується для одержання доступу до інтернет-ресурсу. Відповідно до цієї точки зору, особливості його правового режиму обмежуються технічним регламентом та договірними відносинами [4, с.110].

Прихильником цієї позиції є й російський науковець Р. С. Нагорний, який, аналізуючи окремі статті Цивільного кодексу Російської Федерації (далі ЦК РФ), робить висновок, що доменні імена, виходячи з їх специфіки, не можна віднести до жодного об'єкта цивільних прав, перелічених у ст. 128 ЦК РФ, тобто речей, робіт і послуг, а ні до нематеріальних благ. Також, на думку автора, уст. 1225 ЦК РФ не вказано, що доменне ім'я є результатом інтелектуальної

діяльності та прирівняним до нього засобом індивідуалізації юридичних осіб, товарів, робіт. Виходячи зі змісту пп. 5 п. 2 ст. 1484 і пп. 4 п. 2 ст. 1519 ЦК РФ, Р. С. Нагорний робить висновок про те, що законодавець визнає домене ім'я одним із способів адресації в мережі Інтернет [5, с.125, 127].

Іншої думки дотримуються науковці А. Г. Серго, В. О. Калятін, В.Б.Наумов, С.В.Петровський, які стверджують, що доменне ім'я є: 1) новим засобом індивідуалізації, що має особливий правовий режим; 2) умовним позначенням, призначеним для індивідуалізації інформаційних ресурсів в мережі Інтернет [4, с.110].

Кожна з наведених позицій в певній мірі відповідає дійсності, адже в деяких випадках домене ім'я може бути зовсім не пов'язаним із засобом індивідуалізації особи або товарів, або ж з іншим об'єктом права інтелектуальної власності.

Проте, на практиці досить розповсюдженою є ситуація, за якої назви доменних імен стають формою позначення комерційних підприємств, фактично виконуючи функції, що притаманні засобам індивідуалізації юридичних осіб, їх товарів та послуг. З огляду на зазначене, слід погодитись з позицією О. О. Кулініч, що у випадках, коли назва домену містить прізвище, псевдонім фізичної особи чи найменування юридичної особи, воно є засобом індивідуалізації похідного характеру інформаційних ресурсів фізичної або юридичної осіб. Похідний характер доменного імені в такому випадку пояснюється його ідентичністю до первинного засобу індивідуалізації [6, с.196].

Також досить часто сьогодні зустрічається явище, коли перед появою певного твору усі бажаючі можуть отримати попередню інформацію про нього на інтернет-сайті. Як правило, при створенні його доменного імені здійснюється переклад назви твору на англійську мову. Тобто об'єкт авторського права з'являється лише у вигляді назви твору, що відповідно до ст.9 Закону України «Про авторське право і суміжні права» охороняється так само, як і весь твір [7, ст. 9]. В даному випадку домене ім'я містить творчу складову і виступає об'єктом авторського права.

Комерційна цінність доменного імені породжує низку проблем у користуванні ним, адже таке ім'я є одиничним ресурсом, у використанні якого досить часто зацікавлені одразу декілька осіб. Відповідно до статистичних даних, кількість спорів між тими, хто претендує на доменні імена, невпинно зростає. Як стверджував директор Центру посередництва і арбітражу Всесвітньої організації

інтелектуальної власності Френсіс Гаррі, це пов'язано з важливістю мережі Інтернет для бізнесу. Окрім цього, доступність доменів робить їх «ідеальним плацдармом для недобросовісної конкуренції» [8, с.26].

Правові конфлікти, пов'язані з доменними іменами, майже завжди відбуваються навколо широко відомих фірмових (комерційних) найменувань, торговельних марок. Відсутність чіткого законодавчого закріплення особливостей доменних імен спричиняє виникнення спорів стосовно таких імен і торговельних марок щодо первинності та їх належного використання.

Прикладом такого спору може слугувати справа, відповідно до матеріалів якої позивач просить припинити порушення прав інтелектуальної власності The Coca-Cola Company на знаки для товарів і послуг та на торговельну марку «СОСА-COLA», а саме, припинити використовувати дані об'єкти шляхом застосування їх в мережі Інтернет, в назві доменних імен та скасувати делегування доменного імені *coca-cola.ho.ua*. Позивач стверджував, що йому належать раніше зареєстровані торговельні марки та відомий в Україні словесний знак «СОСА-COLA». За допомогою сайту з доменним іменем *coca-cola.ho.ua*, назва якого схожа до ступеня змішування із його торговельною маркою та відомою маркою «СОСА-COLA», здійснюється продаж продукції, тотожної із продукцією, для якої зареєстровані об'єкти інтелектуальної власності позивача. Рішенням Солом'янського районного суду м. Києва від 20.03.2017р. відповідача зобов'язано припинити порушення прав позивача, тобто не використовувати дані об'єкти, зокрема в назві доменних імен [9, с.54–55].

Підсумовуючи вищевикладене, ми можемо стверджувати, що доменне ім'я має такі ознаки, як нематеріальний характер; абсолютна унікальність; значна комерційна цінність; специфічна об'єктивна форма вираження; необмеженість в просторі. Для ефективного регулювання відносин, пов'язаних із використанням доменних імен, вважаємо цілком обґрунтованим та доцільним розглядати доменне ім'я як самостійний засіб індивідуалізації і відносити його до «інших», «нетрадиційних» об'єктів права інтелектуальної власності, що узгоджується із вищезгаданою Концепцією реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні від 1 червня 2016 р.

Доменне ім'я, на нашу думку, за своєю правовою природою є засобом індивідуалізації похідного характеру та є рівнозначним іншим засобам індивідуалізації.

Список використаної літератури

1. Про телекомунікації [Електронний ресурс]: Закон України від 18.11.2003 № 1280-IV. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1280-15>. – Назва з екрана.
2. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг [Електронний ресурс]: Закон України від 15.12.1993 № 3689-XII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>. – Назва з екрана.
3. Про схвалення Концепції реформування державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні [Електронний ресурс]: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.06.2016 №402-р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/402-2016-%D1%80>. – Назва з екрана.
4. Грицай В. І. Правовий режим доменних імен та їх місце в системі об'єктів права інтелектуальної власності [Текст]/ В. І. Грицай // Право і Безпека. – 2015. – № 3. – С. 109–114.
5. Нагорный Р. С. Доменное имя как объект гражданского права [Текст] // Р. С. Нагорный // Журнал российского права. – 2008. – № 2. – С. 122–132.
6. Кулініч О. О. Доменне ім'я як похідний засіб індивідуалізації інформаційних ресурсів фізичних та юридичних осіб у мережі Інтернет [Текст]/ О. О. Кулініч // Актуальні проблеми держави і права. – 2009. – Вип. 51. – С. 195–201.
7. Про авторське право і суміжні права [Електронний ресурс]: Закон України від 23.12.1993 №3792-XII. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>. – Назва з екрана.
8. Полуектов І. Засоби індивідуалізації в мережі Інтернет: питання меж здійснення прав [Текст]/ Полуектов // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2007. – № 5. – С. 24–32.
9. Коршакова О. М. Окремі аспекти правового регулювання доменних імен в Україні [Текст]/ О. М. Коршакова // Право і суспільство. – № 3-2. – 2017. – С. 52–55.

Н. В. Кисса

студ. IV курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник., к.ю.н., проф. Л. М. Токарчук

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ

Сучасні новітні інформаційні технології швидкими темпами проникають у різні сфери суспільних відносин. Не виняток і право-відносини у сфері здійснення правосуддя.

Розвиток таких технологій пропонує інший варіант правосуддя – електронний, тобто на базі ІКТ, що містить автоматизацію певних судових процедур та спрощення інформування зацікавлених осіб через Інтернет, засоби мобільного зв'язку тощо.

В одній із своїх робіт П. Гиллес зазначає, що ІКТ (інформаційно-комунікаційні технології) дозволяють поліпшити та збільшити обмін інформацією, швидкість та обсяги передачі даних, що обробляються в судах, покращити якість роботи судових органів, а також реалізувати в повній мірі права громадян на вільний доступ до судової інформації.[1]

Електронне правосуддя не є чимось абсолютно новим для українського судочинства. Однак, електронна інформатизація судочинства перебуває на етапі свого становлення, так як лише незначна частина елементів електронного правосуддя була закріплена законодавчо і відповідно застосовувалась на практиці.

Основні засади, завдання та напрямки інформатизації системи судочинства визначені в Законі України «Про судоустрій і статус суддів» [2], в «Концепції галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції, інших органів та установ судової системи» [3] та інших нормативно-правових актах.

Впровадження підсистеми «Електронний суд» зумовлена, по-перше, забезпеченням своєчасного отримання повісток та повідомлень про розгляд судових справ, по-друге, зменшить використання паперової кореспонденції, що зумовлює використання поштових послуг та в свою чергу значною мірою зекономить кошти. Запровадження цієї підсистеми забезпечить безперервність судового процесу з використанням новітніх інформаційних технологій, організацію повного циклу електронного документообігу в судовій системі (від підготовки до підписання та відправлення документів сторонам судового процесу, іншим судам та державним органам і установам), а саме: надасть можливість відкриття провадження за допомогою електронних засобів; здійснення подальших процесуальних дій у рамках провадження в середовищі електронного документообігу; отримання відомостей про хід справи шляхом одержання доступу до судової інформаційної системи; одержання інформації про результати провадження в електронному вигляді.[3]

Згідно з наказом Державної судової адміністрації України від 31.05.2013 р. №72 «Про реалізацію проекту щодо обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу», були здійснені перші кроки до запровадження системи «Електронний суд» в Україні.

З того часу в області інформатизації судової системи нашої країни було зроблено чимало: створено веб-портал «Судова Вла-

да України», що інтегрує уніфіковані сторінки усіх судів загальної юрисдикції; створено Єдиний державний реєстр судових рішень України з метою забезпечення таких основних принципів цивільного судочинства, як відкритість та гласність судових процесів, до якого заносяться всі судові рішення загальної юрисдикції; створені автоматизовані комп'ютерні системи «Діловодство-3» («Д-3») в апеляційних і місцевих загальних судах та «Діловодство спеціалізованого суду» («ДСС») у спеціалізованих судах, що надають можливість забезпечення електронного документообігу на всіх рівнях судового захисту; введено Єдину базу даних електронних адрес, номерів факсів (телефаксів) суб'єктів владних повноважень; проводяться судові засідання за допомогою відеоконференц зв'язку; працює інформаційне вікно суду; створено соціальну професійну мережу «Феміда» для спілкування суддів та працівників апарату судів тощо.

Теоретики та практики зазначають[4; 5], що впровадження системи електронного правосуддя має багато переваг, серед яких вони виділяють: економію коштів та часу; пришвидшення строків розгляду спору; спрощення доступу учасників процесу до матеріалів справи; спрощення роботи усіх суб'єктів цивільного процесу і навіть екологічність.

Щодо не достатнього законодавчого регулювання системи електронного правосуддя, то це питання вирішується.

На сьогоднішній день почав діяти у новій редакції Цивільний процесуальний кодекс, ухвалений Верховною Радою відповідно до Закону №6232 «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу, Цивільного процесуального кодексу, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів», що запроваджує в Україні Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему.

Незважаючи на вищевикладені позитивні риси інформатизації системи судочинства, існують також і проблемні моменти, щодо впровадження електронного правосуддя. Це насамперед досить високий ризик втрати юридично важливої інформації, відсутність «комп'ютерної грамотності» на рівні кваліфікованих користувачів у суддів і співробітників апарату судів (що становить серйозну проблему для людей особливо старшого покоління); розроблення та введення в експлуатацію (що в наших умовах ще більш складна справа) відповідного програмного забезпечення; необхідне технічне оснащення судів; недоступність певним категоріям громадян

(вікові, майнові особливості). Також серед проблем, що стоять на шляху впровадження електронного судочинства, деякі вчені вбачають і психологічний аспект, адже більшість наших громадян ще надає перевагу традиційному «паперовому» судочинству.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що перехід від застарілого документарного судочинства до електронного має забезпечити оперативність, прогнозованість та зручність взаємодії між учасниками судового процесу і судом і допоможе підвищити ефективність роботи правосуддя в Україні.

Список використаної літератури

1. Гиллес П. Электронное судопроизводство и принцип устности [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.justicemaker.ru/view-article.php?id=3&art=2694>. – Назва з екрана.
2. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.07.2016 р. [Текст] // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 41–45. – Ст. 529.
3. Концепція галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції, інших органів та установ судової системи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://court.gov.ua/userfiles/concept.pdf>. – Назва з екрана.
4. Угриновська О. Електронний документообіг у цивільному процесі України [Текст]/ О. Угриновська // Вісник Львівського університету. Серія Юридична. – 2017. – Вип. 64. – С. 144-150.
5. Трут Д. Переваги електронного судочинства. Ідемо в ногу з часом! / Д. Трут [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA009834 – Назва з екрана.

І. М. Короленко

студ. IV курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: ст. викл. І. О. Голоденко

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АДВОКАТСЬКОЇ «МОНОПОЛІЇ» В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

30 вересня 2016 р. набули чинності зміни до Конституції в частині правосуддя і нового Закону України «Про судоустрій і статус суддів». Поміж іншого, цим законом встановлюється так звана адвокатська «монополія», що означає можливість виключно адвокатів захищати права громадян у суді. В правничій спільноті не вщухають суперечки щодо плюсів і мінусів цього нововведення. Щоб краще зрозуміти, що ж із себе представляє адвокатська «монополія», варто звернутися до зарубіжного досвіду, звідки ми

її власне і запозичили. Країни, які пішли цим шляхом, мають не лише адвокатську монополію, а й монополію консультацій, складання документів. Наприклад, Грузія, Молдова, Албанія, Росія, Конго, Азербайджан, Казахстан, Киргизія, Естонія – країни, які мають приблизний порядок здійснення адвокатської діяльності як і в нашій державі, а саме обов'язковість участі адвоката (захисника) у кримінальному провадженні. Тоді як Бельгія, Франція, Німеччина, Англія, Норвегія, Данія, Голландія, Португалія, Гонконг, Тайвань, Японія мають досвід успішно діючої адвокатської «монополії». Вона стосується не тільки представництва фізичних та юридичних осіб у суді, а й їх консультування [1, 17].

Англія – країна з найбільш стабільною правовою системою, яка на певному етапі свого розвитку ввела адвокатську «монополію» та розділила адвокатів на баристерів (представництво в судах) та соліситорів (правова робота поза судами). Монополія адвокатів у Великобританії закріплена в Законі «Про суди і юридичні послуги» від 1990 р.

Соліситори, що мають безпосередній, прямиий контакт з кінцевим клієнтом-замовником юридичних послуг, у міру потреби залучали до роботи баристерів – в основному у випадках, коли потрібне представництво та ведення справ в судах. Однак, баристері не мали прямого доступу до кінцевого клієнта-замовника і отримували всі вказівки («інструкції») від соліситорів [2].

З прийняттям у 2007 р. Закону «Про юридичні послуги», різниця між соліситорами і баристерами значно зменшилася. Представляти клієнтів у всіх судах отримали право соліситори, оскільки вони увійшли до переліку осіб, які мають право виступати в суді (right of audience). Баристері отримали право без посередництва соліситорів, приймати інструкції від клієнтів. Однак вони продовжують представляти клієнтські інтереси в судах вищої інстанції, в той час як соліситори представляють клієнтів в магістратських судах та судах графств, а також готують документи і збирають докази [2].

В Німеччині адвокатська «монополія» закріплена і успішно діє вже понад 50 років – з 1950 р., коли був прийнятий Цивільний процесуальний кодекс (Zivilprozessordnung). За загальним правилом, закріпленому в ст. 78 Цивільного процесуального кодексу, в судах земель (Landgericht) і вищих судах земель (Oberlandesgericht) сторони обов'язково повинні користуватися послугами адвокатів, єдиний виняток зроблено для юридичних осіб публічного права –

вони можуть бути представлені своїми штатними співробітниками, що успішно склали горезвісний другий державний іспит.

Для дрібних справ, що розглядаються в районних судах також передбачено виключення – сторони можуть представляти себе самостійно або за допомогою осіб, перелік яких передбачений ст. 79 Цивільного процесуального кодексу.

До Верховного Суду у цивільних справах (Bundesgerichtshof) допускаються лише адвокати зі спеціальною ліцензією. Особливість цієї «касти» адвокатів полягає в тому, що вони не можуть «опускатися» і практикувати в судах, статусом нижче федерального. Їх близько 40 на всю країну і всі вони працюють в місті Карлсруе.

У Франції також має місце адвокатська «монополія» – навіть в більш яскраво вираженому варіанті, ніж в Німеччині і Англії – можливості не адвоката представляти сторони в суді вкрай малі, і обмежуються лише першою інстанцією господарського суду.

В силу Закону № 71-1130 ніхто, крім адвокатів, не має права надавати платні консультації з правових питань третім особам [3, с. 41-42].

У США також діє монополія адвокатів, проте діяльність адвокатури регулюється звичаєм, прецедентним правом та корпоративними нормами на відміну від вище вказаних законодавчих актів в інших країнах.

Таким чином, можна дійти висновку, що велика кількість європейських країн притримується монополії адвокатів. Правове регулювання в кожній країні відбувається по-різному. Проте слід відзначити, що саме Україна вперше на законодавчому рівні закріпила монополію на найвищому рівні – в Конституції, а також в законі.

Список використаної літератури

1. Астахов С. Адвокаты-монополисты [Електронний ресурс] / С. Астахов // ЭЖ-Юрист. – 2010. – № 20. – Режим доступу: <http://www.center-bereg.ru/j1379.html>. – Назва з екрана.
2. Цискаришвили А. В. Адвокатская монополия: опыт зарубежных стран [Текст]/ А. В. Цискаришвили // Matters of Russian and International Law. – 2016. – №5. – С. 138-146.
3. Деханов С. А. Про деякі тенденції в сучасній європейській адвокатурі [Текст]/ С. А. Деханов // Адвокатура. Держава. Суспільство: збірник матеріалів VII щорічної науково-практичної конференції. – М: Інформ-право. – 2010. – С. 41-42.

О. С. Максименко

студ. III курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: ст. викл. В. А. Завертнева-Ярошенко

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОГОВОРУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО УКЛАДЕННЯ

Високі інформаційні технології буквально пронизують наше суспільство. В умовах розвитку ринкової економіки вони набувають особливого значення, оскільки дають розвиток новим формам торгівельно-економічних відносин, які з кожним днем стають все більш соціально орієнтованими.

На думку автора статті, такі форми, що зазвичай отримують розвиток за прикладом провідних країн, не відповідають законодавчому регулюванню, що існує на даний момент в державі, та призводить до прогалин у функціонуванні електронної торгівлі та, як наслідок, до потенційних ризиків при укладенні електронних угод.

Таким чином, метою тез є розгляд законодавчої бази з питань регулювання електронного договору та визначення особливостей його укладення.

Українська влада розуміє та власними діями підтверджує важливість застосування модернізованих інструментів і належну діяльність ринку електронної комерції. Про це свідчить План заходів з дерегуляції господарської діяльності, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України № 615-р від 23 серпня 2016 [1]. Цим розпорядженням передбачалося прийняття нормативних актів, спрямованих на регулювання електронних договорів, операцій з електронними грошима та електронного документообігу.

Але слід зазначити, що основним нормативно-правовим документом, який визначає організаційно-правові засади діяльності в сфері електронної комерції є Закон України від 03.09.2015 р. «Про електронну комерцію»[2], який також встановлює порядок укладення електронних договорів та визначає права і обов'язки учасників цих правовідносин. До його прийняття ці питання були врегульовані Законами України від 22.05.2003 р. «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронний цифровий підпис».

Перш за все, слід дати визначення поняттю «електронна комерція». Для цього звернемося до пункту 1 ст. 3 ЗУ «Про електронну комерцію». Відповідно до неї, електронною комерцією є «відносини, спрямовані на отримання прибутку, що виникають під час вчинення правочинів щодо набуття, зміни або припинення цивільних прав та обов'язків, здійснені дистанційно з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем». Слід зазначити, що до недавнього часу визначення цього терміну в українському законодавстві взагалі не існувало. Звернувшись до законодавства Російської федерації, автор дійшов висновку, що в цій країні даний термін і надалі залишається невизначеним.

Що ж стосується терміну «електронний правочин», то Цивільний кодекс містить лише одну статтю, яка містить ознаки цього поняття. Відповідно до ст. 202 ЦКУ [3] «правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо воля сторін виражена за допомогою телетайпного, електронного або іншого технічного засобу зв'язку». Натомість ст. 202 ЦКУ визначає правочин як дію особи, спрямовану на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Проте саме ст. 3 ЗУ «Про електронну комерцію» вперше сформулювала чітке визначення електронного правочину, виділивши як характерну його ознаку те, що він «здійснений із використанням інформаційно-телекомунікаційних систем». Те ж стосується і визначення поняття «договір». За ст. 626 ЦКУ «договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків». За статею ж 3 ЗУ «Про електронну комерцію», електронний договір – домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав і обов'язків та оформлена в електронній формі договором. Отже можна зробити висновок, що від звичайного договору електронний договір відрізняє лише його електронна форма [4, с.154].

За загальним правилом договір може мати як усну, так і письмову форму, але якщо ми знову звернемося до ст. 202 ЦКУ, то дійдемо висновку, що електронний договір можна вважати письмовим. Проте автор вважає, що на практиці його все ж таки не можна вважати таким.

Закон України «Про електронну комерцію» також встановив особливий порядок укладення електронних договорів. Відповідно до п.1 ст.11, оферта (пропозиція укласти електронний договір) має містити істотні умови договору та іншу важливу інформацію.

Вона може набувати певних форм: надсилання комерційного електронного повідомлення, розміщення оферти у мережі Інтернет або інших інформаційно-телекомунікаційних системах. Акцепт також може бути у формі: 1) надсилання електронного повідомлення, яке підписується відповідно до ст.12 ЗУ; 2) заповнення формуляра заяви (форми) про прийняття такої пропозиції в електронній формі, що також підписується; 3) вчинення дій, що вважаються прийняттям пропозиції укласти електронний договір, якщо зміст таких дій чітко роз'яснено в інформаційній системі.

Відповідно до ст. 12 ЗУ моментом підписання сторонами договору є використання: електронного підпису або електронного цифрового підпису відповідно до ЗУ «Про електронний цифровий підпис»; електронного підпису одноразовим ідентифікатором, визначеним цим Законом; аналога власноручного підпису (факсимільного відтворення підпису за допомогою засобів механічного або іншого копіювання, іншого аналога власноручного підпису) за письмовою згодою сторін, у якій мають міститися зразки відповідних аналогів власноручних підписів.

Електронний підпис – це дані в електронному форматі, які додаються до інших електронних даних або логічно асоціюються з ними і служать в якості методу встановлення автентичності [5, ст. 2].

Електронний цифровий підпис – вид електронного підпису, основним завданням якого є захист документа від підробки, отриманий в результаті шифрувального перетворення інформаційних даних з використанням закритого ключа електронного цифрового підпису.

Автор статті вважає, що не дивлячись на стрімкий розвиток законодавства в сфері електронної комерції, деякі питання все ж таки залишаються відкритими, що може призводити до порушень прав і свобод учасників таких правовідносин.

Серед головних проблем автор виділяє:

1.Через транснаціональний характер електронної комерції виникає проблема визначення законодавства.

2.Відсутність міжнародно впорядкованих положень у сфері електронної комерції.

3.Проблема індивідуалізації суб'єктів.

4.Складність підтвердження отримання акцепту.

5.В Україні також не врегульовані питання щодо вирішення спорів між особами, що уклали електронний договір.

Таким чином, ми розглянули законодавчу базу з питань регулювання електронного договору та визначили особливості його укладення. Провівши аналіз законодавства у сфері електронної комерції ми дійшли висновку, що не зважаючи на свій стрімкий розвиток, деякі питання так і залишились нерегульованими, що призводить до прогалин у функціонуванні електронних торгів.

Список використаної літератури

1. Про затвердження плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності : [Електронний ресурс]: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.08.2016 р. № 615 р.– Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/615-2016-%D1%80>. – Назва з екрана.
2. Про електронну комерцію [Електронний ресурс]: Закон України від 03.09.2015. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/675-19>. – Назва з екрана.
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Текст]// Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
4. Хижняк О.С. Використання електронного документообігу й електронного цифрового підпису промисловими підприємствами у збутовій і закупівельній діяльності: переваги і недоліки [Електронний ресурс]/ О.С. Хижняк// Економічно-науковий журнал «Причорноморські економічні студії». – Режим доступу : <http://bses.in.ua/journals/2016/10-2016/34.pdf>. – Назва з екрана.
5. Про систему електронних підписів, що застосовується в межах Співтовариства [Електронний ресурс] : Директива 1999/93/ЄС Європейського парламенту та Ради від 13.12.1999 р. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_240. – Назва з екрана.

Л. П. Мартинюк

студ. IV курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., проф. Л.М. Токарчук

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА ЗА ОНОВЛЕНИМ ЦИВІЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Прийняття нової редакції Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) спричинило введення багатьох новацій у процес розгляду справи в порядку цивільного судочинства. Інститут представництва також зазнав змін та нововведень, деякі з яких є досить неоднозначними та потребують законодавчого вдосконалення та уточнення.

Так, у новій редакції ЦПК України було запроваджено інститут самопредставництва юридичної особи, який передбачає, що

юридична особа може брати участь у справі через свого керівника або члена виконавчого органу (ч. 3 ст. 58 ЦПК України) [2].

Натомість ч. 3 ст. 131-2 Конституції України прямо передбачає, що представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення здійснює виключно адвокат.

Справедливо звернути увагу на те, що ч. 4 тієї ж ст. 131-2 Основного Закону України закріплює перелік спорів щодо яких відповідно до закону може не застосовуватися адвокатська монополія. До таких спорів відносяться: трудові спори, спори щодо захисту соціальних прав, спори щодо виборів та референдумів, а також малозначні спори. Важливим є той факт, що Конституція передбачає можливість незастосування монополії адвокатів і стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена. Але до кола зазначених суб'єктів юридичні особи не входять [1].

Виходячи з чинного законодавства зрозуміло, що керівник або член виконавчого органу юридичної особи діють від імені та в інтересах такої особи, як її уповноважені представники. До того ж ЦПК України у попередній редакції відносив зазначених осіб до представників юридичної особи.

Таким чином, з огляду на вищевикладене законодавець, вводячи у новій редакції ЦПК України інститут самопредставництва юридичної особи, намагається наділити правами судового представника осіб, які відповідно до норм Конституції України такого права не мають.

Також сьогодні ЦПК України покладає обов'язок на всіх адвокатів реєструвати офіційні електронні адреси в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі. Окрім адвокатів відповідно до ч. 6 ст. 14 ЦПК України офіційні електронні адреси в Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі в обов'язковому порядку мають реєструвати нотаріуси, приватні виконавці, арбітражні керуючі, судові експерти, державні органи, органи місцевого самоврядування та суб'єкти господарювання державного та комунального секторів економіки.

Згідно п. 15.15 Перехідних положень ЦПК України Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система починає функціонувати через 90 днів з дня опублікування Державною судовою адміністрацією України у газеті «Голос України» та на веб-порталі судової влади оголошення про створення та забезпечення функції

онування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи [2].

Проте зазначена система ще й досі не діє і коли дана новела зможе бути практично реалізована невідомо, оскільки відповідно до ч. 13 ст. 14 ЦПК України Вища рада правосуддя має затвердити за поданням Державної судової адміністрації України та після консультацій з Радою суддів України Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему. На даний час таке Положення затверджено не було, тому на сьогодні зазначений вище обов'язок адвокатів досі залишається тільки приписом, який наразі не може бути реалізований.

Нове цивільне процесуальне законодавство зазначає, що документами, які підтверджують повноваження представників у суді є довіреність фізичної або юридичної особи та свідоцтво про народження дитини або рішення про призначення опікуном, піклувальником чи охоронцем спадкового майна (ч. 1 ст. 62 ЦПК України). До того ж ч. 7 зазначеної статті закріплює, що у разі подання представником заяви по суті справи в електронній формі він може додати до неї довіреність або ордер в електронній формі, підписані електронним цифровим підписом відповідно до Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему [2].

Таким чином, відтепер договір або витяг з нього не є доказами повноважень адвоката як представника, на відміну від ч. 4 ст. 42 минулої редакції ЦПК України, що надавала можливість адвокату посвідчувати свої повноваження договором. Але наявність договору про надання правничої допомоги є необхідною для видачі ордеру, адже він видається на підставі саме такого договору, укладеного з клієнтом.

Окремої уваги заслуговує норма, що зобов'язує адвокатів зазначати в ордері відомості стосовно обмеження повноважень, встановлених договором про надання правничої допомоги. Так, ст. 400-1 Кримінального кодексу України вказує, що завідомо неправдиве повідомлення суду про повноваження представляти іншу особу в суді, а так само умисне невнесення адвокатом до ордера відомостей щодо обмежень повноважень, встановлених договором про надання правничої допомоги, – карається штрафом до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до трьох місяців [3].

Однак Типова форма ордеру, введена як додаток №1 до Положення про ордер адвоката та порядок ведення реєстру орде-

рів, затвердженого рішенням Ради адвокатів України №36 від 17 грудня 2012 р. не передбачає внесення до ордеру відомостей щодо процесуальних обмежень. Такі відомості вносяться адвокатом до відповідного договору із клієнтом. Таким чином, вищевказані обставини можуть призвести до труднощів у складанні документів, що підтверджують повноваження представника у суді. Для врегулювання даної проблеми Радою адвокатів України має бути розроблено нову Типову форму ордеру, враховуючи новели чинного законодавства [4].

Досить неоднозначною є і норма ч. 3 ст. 148 ЦПК України, згідно з якою у випадку невиконання процесуальних обов'язків, зловживання процесуальними правами представником учасника справи суд з урахуванням конкретних обставин справи може стягнути штраф як з учасника справи, так і з його представника. На наш погляд, така норма цілком суперечить положенням ст. 61 Конституції України про те, що юридична відповідальність має індивідуальний характер. Адже виходячи з норми ст. 148 ЦПК України довіритель нестиме фактично відповідальність за неналежну поведінку представника, тобто за дії іншої особи [1;2].

Підсумовуючи, слід звернути увагу на те, що вищезгадані новели є не єдиними нововведеннями законодавця щодо інституту представника у цивільному процесі. Саме ним сьогодні присвячено багато статей та дискусій науковців. Тому справедливо зауважити, що зміни, яких зазнав вказаний інститут, у зв'язку з набуттям чинності нової редакції ЦПК України, не є бездоганними, а потребують уточнення, деталізації і узгодження з нормами чинного законодавства.

Список використаної літератури

1. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України від 28 червня 1996 зі змін., внес. згідно із законами України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>. – Назва з екрана.
2. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Назва з екрана.
3. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. – Назва з екрана.
4. Про затвердження Положення про ордер адвоката та порядок ведення реєстру ордерів [Електронний ресурс]: Рішення Ради адвокатів України №36 від 17 грудня 2012 р. – Режим доступу : http://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pologennya/2017-05-27-polozhennya-151_59d241a14075f.pdf. – Назва з екрана.

М. В. Мелькова
студ. I курсу магістратури
спеціальність «Право»
Науковий керівник: к.ю.н., доц. В. В. Валах

ХАРАКТЕРИСТИКА НЕДІЙСНИХ ПРАВОЧИНІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УРСР

Наслідком визнання правочину недійсним є анулювання майнових наслідків його вчинення і встановлення наслідків, передбачених законом. Отже, належне вирішення цього питання має велике значення не тільки для учасників цих правовідносин, але й для третіх осіб. Значний науковий інтерес становить історичний контекст зазначеної проблеми, отже варто розглянути особливості відповідного правового регулювання за ЦК УРСР 1963 р., який діяв до набуття чинності ЦК України у 2004 р.

Правочин з недоліками змісту – це такий правочин, сенс та зміст якого суперечить до вимог ЦК, нормативно-правовим актам законодавства (за ст. 48 ЦК УРСР – згідно вимог закону), а також моральним принципам суспільства. Серед основних видів недійсних правочинів з недоліками змісту можна назвати правочини, які порушують публічний порядок (ст. 228 ЦК України; статті 48, 49 ЦК УРСР); а також фіктивні та удавані правочини (ст. 234, 235 ЦК України; ст. 58 ЦК УРСР).

ЦК УРСР передбачав норми щодо недійсності угоди (оскільки саме цим терміном позначався правочин до набуття чинності ЦК України), яка не відповідала вимогам закону (ст. 48) та угоди, укладеної з метою, що суперечила інтересам держави і суспільства (ст. 49).

Отже, згідно ст. 49 ЦК УРСР усе, що було одержано за угодою, укладеною з метою, що суперечила вимогам соціалістичної держави та інтересам суспільства, за наявності умислу у обох сторін, стягувалося у доход держави. Якщо угода виконувалася лише однією стороною, то дохід стягувався на користь держави з другої сторони і все належне з неї першій стороні на відшкодування одержаного. При наявності ж умислу лише у однієї сторони все одержане нею за угодою поверталось другій стороні, а одержане останньою або належне їй на відшкодування виконаного – до доходу держави [1, с. 69-70].

Можна стверджувати, що правові наслідки укладення такої угоди за ст. 49 ЦК УРСР мали усі ознаки «цивільно-правової кон-

фіскації» (двосторонньої чи односторонньої), застосування якої можливе лише тоді. Тобто при відсутності такого суб'єктивного фактора, як умисел сторони (тобто якщо сторони чи сторона не знали, що угода укладається всупереч інтересам держави і суспільства), підстави для застосування цивільно-правової конфіскації були відсутні. Відтак, за відсутності умислу у обох сторін угода могла бути визнана недійсною на підставі не ст.49, а ст. 48 ЦК УРСР, тобто – із застосуванням визначених ст.48 ЦК УРСР наслідків, а саме дво- або ж односторонньої реституції.

Слід зауважити, що концепція, передбачена ст.49 ЦК УРСР потрапила до ЦК України, а саме – до ст. 228 ЦК, відповідно до якої правочин вважається таким, що порушує публічний порядок, якщо він був спрямований на порушення конституційних прав і свобод людини і громадянина, знищення, пошкодження майна фізичної або юридичної особи, держави, територіальної громади, незаконне заволодіння ним [2, с. 217-221].

З іншого боку, Цивільний кодекс УРСР 1963 р. не містив вимог, яким повинен відповідати дійсний правочин, натомість ЦК України у ст. 203 встановив певні загальні умови, дотримання яких є необхідним для чинності правочину, а саме:

1. зміст правочину відповідає ЦК та не може суперечити йому, а також іншим актам цивільного законодавства, моральним засадам суспільства;
2. особа, яка вчиняє правочин, зобов'язана мати необхідний обсяг цивільної дієздатності;
3. волевиявлення учасника правочину має бути вільним і відповідати внутрішній волі;
4. правочин має вчинятися у формі, встановленій законом;
5. правочин спрямовується на реальне настання правових наслідків, що обумовлені ним [3].

Щодо питань позовної давності з цієї категорії справи, ЦК УРСР 1963 р. та судова практика з цієї категорії справ не обмежувала термінів позовної давності при розгляді справ про визнання договору недійсним, оскільки якщо договір недійсний, то такий договір є недійсним із моменту його укладення та не може породжувати будь-які правові наслідки.

Водночас, Цивільним кодексом України від 16 січня 2003 р. передбачено спеціальну позовну давність щодо окремих видів вимог, пов'язаних із недійсністю правочинів. Позовна давність у 5 років застосовується до вимог про визнання недійсним правочи-

ну, вчиненого під впливом насильства або обману (ч. 3 ст. 258 ЦК України), у 10 років – до вимог про застосування наслідків нікчемного правочину (ч. 4 ст. 258 ЦК України) [46].

До всіх інших вимог, пов'язаних з недійсністю правочинів, застосовується загальний строк позовної давності у три роки.

Отже, можна бачити, з одного боку, відмінність підходів ЦК УРСР та ЦК України до регулювання питання недійсності правочинів (або ж у термінології ЦК УРСР 1963 р. – угод), з іншого – автори ЦК України позичили, хоча й із творчим переусвідомленням, низку положень старого ЦК.

Список використаної літератури

1. Дзера О. В. Трансформація положень ст. 49 ЦК УРСР у новому ЦК та ГК України [Текст]/ О. В. Дзера // Юридичний вісник України. – 2004. – № 5. – С. 69-75.
2. Длугош О. І. Визнання недійсним правочину, вчиненого під впливом обману [Текст]/ О. І. Длугош // Форум права. – 2011. – № 3. – С. 217-221.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV, редакція від 19.01.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Назва з екрану.

Ю. О. Пилипенко

*спеціальність: «Право»
здобувач, ст.викл. кафедри*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НАЛЕЖНОГО ВИКЛИКУ І ПОВІДОМЛЕННЯ УЧАСНИКІВ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

3 жовтня 2017 р. Верховною Радою було ухвалено Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» № 2147-VIII [1], який 15 грудня 2017 р. набрав чинності. Цей Закон став однією з ланок судової реформи та відобразив зміни до Конституції України, що набрали чинності ще 30 вересня 2016 р. Проте, всупереч принципам цивільного процесуального права, як в попередній, так і в новій редакції Цивільного процесуального кодексу України (далі ЦПК), законодавець проігнорував та нормативно не врегулював питання виклику та повідомлення в судові засідання осіб, що на момент розгляду цивільної справи, що розглядається за їх участі, мають місце проживання (перебування), місцезнаходження, місце роботи чи місце реєстрації майна

на непідконтрольних у зв'язку із окупацією та проведенням анти-терористичної операції територіях України. Таким чином, питання виклику і повідомлення учасників процесу про дату, час та місце розгляду цивільних справ, направлення їм копій процесуальних документів фактично залишалось нормативно не врегульованим. Так, починаючи з весни 2014 р. дана ситуація була обумовлена тим фактом, що частина східних непідконтрольних територій України перестала обслуговуватись установами та засобами поштового зв'язку, а отже з того часу доправити замовну чи будь-яку кореспонденцію (зокрема судову повістку, повідомлення чи офіційне друковане видання) не видається можливим.

В свою чергу суди, намагаючись дотримати засад законності, прозорості, чесності та добросовісності, часто застосовували аналогію права – а саме ч. 9 ст. 74 ЦПК України [2] і уповноважували учасників процесу розмістити у офіційному друкованому виданні відповідне оголошення про виклик такої особи у судове засідання. Проте із подібною практикою судів щодо застосування аналогії права погодитись не можна, виходячи наступного.

Так, відповідно до ст. ст. 2, 6, 8 ЦПК України, провадження в цивільних справах здійснюється відповідно до законів, чинних на час вчинення окремих процесуальних дій, розгляду і вирішення справи. Ніхто не може бути позбавлений права на інформацію про час і місце розгляду своєї справи. Суд вирішує справи відповідно до Конституції України, законів України та міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Якщо спірні відносини не врегульовані законом, суд застосовує закон, що регулює подібні за змістом відносини (аналогія закону), а за відсутності такого – суд виходить із загальних засад законодавства (аналогія права) [2]. Проте застосування в ситуації, що склалась, аналогії закону не вбачається логічним, адже мова йде не про спосіб повідомлення (судовою повісткою, судовим повідомлення чи через оголошення у пресі), а про неможливість фізичного отримання відповідної кореспонденції. Вбачається, що конституційне право на судовий захист осіб, що викликались подібним чином, було грубо порушено.

Оскільки в ЦПК України напряду не врегульовано дане питання, судам слід застосовувати норми спеціальних законів. Так, на тлі політичної ситуації, що склалась, статтею 3 ЗУ «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04.2014 р. тимчасово окупова-

ною територією було визначено сухопутну територію Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, внутрішні води України цих територій; внутрішні морські води і територіальне море України навколо Кримського півострова, територію виключної (морської) економічної зони України вздовж узбережжя Кримського півострова та прилегло до узбережжя континентального шельфу України, на які поширюється юрисдикція органів державної влади України відповідно до норм міжнародного права, Конституції та законів України, а також повітряний простір над зазначеними територіями [3]. Лише 03 жовтня 2017 р. даний Закон було доповнено ст. 12¹, якою законодавець урегулював порядок виклику в судові засідання осіб, що проживають на тимчасово окупованій території. Дано статтею було встановлено, якщо остання відома адреса місця проживання (перебування), місцезнаходження чи місця роботи учасників справи знаходиться на тимчасово окупованій території, суд викликає або повідомляє учасників справи, які не мають офіційної електронної адреси, про дату, час і місце першого судового засідання у справі через оголошення на офіційному веб-сайті судової влади України (з посиланням на веб-адресу відповідної ухвали суду в Єдиному державному реєстрі судових рішень), яке повинно бути розміщене не пізніше ніж за двадцять днів до дати відповідного судового засідання. З опублікуванням такого оголошення відповідач вважається повідомленим про дату, час і місце розгляду справи. Такі особи повідомляються про ухвалення відповідного судового рішення шляхом розміщення інформації на офіційному веб-порталі судової влади з посиланням на веб-адресу такого судового рішення в Єдиному державному реєстрі судових рішень. З моменту розміщення такої інформації вважається, що особа отримала судові рішення. Аналогічними положеннями 03 жовтня 2017 р. було доповнено ст. 1¹ Закону України «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції» від 12.08.2014 р., яким було регульовано порядок виклику в суд та повідомлення про судові рішення, якщо остання відома адреса місця проживання (перебування), місцезнаходження чи місця роботи учасників справи знаходиться в районі проведення антитерористичної операції [4].

Так, відповідно до ЗУ «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» від 02.09.2014 р. територію проведення антитерористичної операції складає територія України, на якій розташовані населені пункти, визначені у затверджен-

ному Кабінетом Міністрів України переліку, де проводилася анти-терористична операція, розпочата відповідно до Указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 р. «Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України» від 14 квітня 2014 р. [5, 6].

Фактично територія проведення антитерористичної операції охоплює понад половину площі Донецької та Луганської областей України (промисловий регіон Донбас), а також малу частину Харківської області.

І лише 18 січня 2018 р. Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях», відповідно до ст. 1 якого у Донецькій та Луганській областях тимчасово окупованими територіями визнаються: 1) сухопутна територія та її внутрішні води у межах окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської областей, де збройні сили Російської Федерації і окупаційна адміністрація Російської Федерації встановили та здійснюють окупаційну владу та загальний контроль Російської Федерації; 2) внутрішні морські води і територіальне море України, що прилягає до сухопутної території, зазначеної у пункті 1; 3) повітряний простір над територіями, зазначеними у пунктах 1 і 2. Згідно з цим Законом, межі тимчасово окупованих територій в Донецькій та Луганській областях визначаються за поданням Генерального штабу Збройних Сил України Міністерством оборони України. Коли даний Закон набере сили, на дані території поширюватиметься дія ст. 12³ЗУ «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15.04.2014 р.

Вбачається, що з квітня 2014 р. по лютий 2018 р. питання ви-клику і повідомлення учасників процесу, місце проживання (перебування), місцезнаходження, місце роботи чи майна яких знаходиться на непідконтрольних територіях України (тимчасово окупованій території чи в районі проведення антитерористичної операції), які не обслуговувались установами та засобами поштового зв'язку, залишалось нормативно не врегульованим, відповідно вищезазначені особи не були повідомленими у встановленому законом порядку, а отже законність судових рішень у таких справах залишається сумнівною.

Список використаної літератури

1. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03 жовтня 2017 р. [Текст]// Відомості Верховної Ради. – 2017. – № 48 – Ст.436.
2. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 18.03.2004 № 1618-IV. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>. – Назва з екрана.
3. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15.04.2014 [Текст] // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 26. – Ст. 892.
4. Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції: Закон України від 12.08.2014 [Текст] // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 39. – Ст.2009.
5. Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції: Закон України від 02.09.2014 р. [Текст]// Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 44. – Ст. 2040.
6. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 р. «Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 14.04.2014: за станом на 20.01.2018 р. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/405/2014>.– Назва з екрана.
7. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях [Електронний ресурс]: Закон України від 18.01.2018 р. (Закон не набрав законної сили). – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62638. – Назва з екрана.

М. М. Роїк

студ. III курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: ст. викл. В. А. Завертнева-Ярошенко

МЕДИЧНА ПОСЛУГА

На сьогоднішній день сфера послуг охоплює різноманіття категорій, досить вагомою з яких являється саме медична сфера. В ч. 17 ст. 1 Закону України «Про захист прав споживачів» закріплено, що послуга – це діяльність виконавця з надання (передачі) споживачеві певного визначеного договором матеріального чи нематеріального блага, що здійснюється за індивідуальним замовленням споживача для задоволення його особистих потреб [1].

В ст. 49 Конституції України закріплено, що кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування,

у державних і комунальних закладах яка надається безоплатно [2]. Проте в закладах охорони здоров'я приватної власності або від осіб підприємців, які отримали ліцензію на виконання такого виду робіт, медичні послуги надаються відповідно до договору між виконавцем і замовником та оплачуються, відповідно до чого можна дійти висновку, що медичну послугу, як і її результат, можна оцінити. Особливістю такої послуги є те, що до виконання договору благо являється невід'ємним від виконавця послуги, а після виконання – від замовника.

Медична послуга також регулюється Законом України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення», в ст. 8 якого закріплено, що договір про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій укладається між закладом охорони здоров'я незалежно від форми власності чи фізичною особою – підприємцем. Істотні умови договору досить розширені: перелік та обсяг надання пацієнтам медичних послуг та лікарських засобів за програмою медичних гарантій; умови, порядок та строки оплати тарифу; фактична адреса надання медичних послуг; права та обов'язки сторін; строк дії договору; звітність надавачів медичних послуг; відповідальність сторін [3].

В Цивільному кодексі України послугі виділений окремий розділ (№ 63), в якому законодавець розкриває зміст поняття послуги, виконання договору про надання послуг, плата, строки та відшкодування шкоди [4]. Проте ми можемо віднести її не тільки до цивільної категорії а й до господарської, так як господарською діяльністю являється суспільно-корисна діяльність з надання послуг суб'єктом господарювання, в даному випадку комерційна діяльність, адже має місце цільова спрямованість на отримання прибутку.

В кодексі Республіки Казахстан «Про здоров'я народу і системі охорони здоров'я» закріплено поняття медична послуга як медична допомога, спрямована на збереження і відновлення здоров'я населення, а також полегшення важких проявів невиліковних захворювань [5].

В Законі Республіки Білорусь «Про охорону здоров'я» встановлено, що медична послуга – це медична допомога, спрямована на збереження, зміцнення і відновлення здоров'я пацієнта, що включає медичну профілактику, діагностику, лікування, медичну реабілітацію та протезування, здійснюваний медичними працівниками [6].

В федеральному законі Російської Федерації «Про основи охорони здоров'я громадян у Російській Федерації» медична послуга визначається як медичне втручання або комплекс медичних втручань, спрямованих на профілактику, діагностику та лікування захворювань, медичну реабілітацію [7].

Поняття медичної послуги не закріплено в законодавстві, проте можна дійти висновку, що медична послуга – це діяльність виконавця з надання медичної допомоги замовнику, яка спрямована на збереження, зміцнення і відновлення здоров'я населення, що здійснюється в закладах охорони здоров'я або особами-підприємцями, які отримали ліцензію на виконання такого виду робіт та регулюється договором та законом.

Згідно з вище вказаним, можна зазначити, що порівняно з іншими країнами, в нашому законодавстві не вистачає офіційного визначення медичної послуги. Досить вагомим є те, що послугу можна віднести як правову категорію до цивільної та господарчої. А відтак, і відповідальність за надання медичної послуги має бути різною: у контексті або цивільної категорії права, або господарчої. Крім того, правове регулювання надання медичної послуги і відповідальність за неї потребує більшої конкретності.

Список використаної літератури

1. Про захист прав споживачів [Електронний ресурс] : Закон України від 12.05.1991 із змін., внес. згідно із законами України : за станом на 10.06.2017. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>. – Назва з екрана.
2. Конституція України [Електронний ресурс]: Закон України від 28 червня 1996 із змін., внес. згідно із законами України : за станом на 30.09.2016. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр>. – Назва з екрана.
3. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення [Електронний ресурс]: Закон України від 19.10.2017 із змін., внес. згідно із законами України : за станом на 19.10.2017. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2168-19>. – Назва з екрана.
4. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 16.01. із змін., внес. згідно із законами України : за станом на 07.03.2018. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Назва з екрана.
5. Про здоров'я народу і систему охорони здоров'я [Електронний ресурс]: Закон Республіки Казахстан від 18.09.2009 із змін., внес. згідно із законами : за станом на 09.01.2018. – Режим доступу : http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=30479065. – Назва з екрана.
6. Про охорону здоров'я [Електронний ресурс]: Закон Республіки Білорусь від 18.06.1993 із змін., внес. згідно із законами : за станом на

21.10.2016. – Режим доступу : <http://ncgb.by/index.php/2015-01-30-08-14-33/33-pravovaya-informaciya/413-zakon-zdravohr>. – Назва з екрана.

7. Про основи охорони здоров'я громадян у Російській Федерації [Електронний ресурс]: Закон Російської Федерації від 21.11.2011 із змін., внес. згідно із законами України : за станом на 07.03.2018. – Режим доступу : https://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_121895/. – Назва з екрана.

Е. А. Сачаева

студ. I курсу

спеціальність «Право»

Научный руководитель: ст. преп. Е. М. Корнеева

НАСЛЕДОВАНИЕ ДЕСЦЕНДЕНТОВ ПО CORPUS JURIS CIVILIS

По утверждению известного романиста И. Б. Новицкого, наследованием по римскому праву назывался переход имущества от умершего лица к (одному или нескольким) другим лицам [1, с. 183].

Правила наследования были известны населению Римской Империи еще с периода действия Закона XII таблиц, который выделял наследование по завещанию и наследование по закону (применялось в случае если завещание данным лицом не оставлено, либо оно признано недействительным, либо наследник, назначенный в завещании, не принял наследства).

Характерной особенностью римского наследственного права являлся принцип недопустимости сочетания двух названных оснований (завещания и закона) при наследовании после одного и того же лица [1, с. 183].

С течением времени, смену Законам XI таблиц приходит Corpus Juris Civilis. Основной задачей Corpus Juris Civilis, а именно новелл 118 (543 г.) и 127 (548 г.), являлось упрощение ранее действующих правил наследования, построив систему наследования исключительно на кровном, когнатическом родстве [2, с. 503]. Новеллы Corpus Juris Civilis прямо отменяли ранее действовавшие законы о наследовании и устанавливали, что впредь когнаты имеют право на наследование без различия пола, степеней родства и т.д. В то же время указанные Новеллы устанавливают определенный порядок наследования родственников [3].

Благодаря Corpus Juris Civilis стало возможным в определенных случаях наследование родственниками на общем основании как по мужской, так и по женской линиям, а так же незаконнорожденными детьми после матери.

В случае, если несколько родственников оказывались кровно одинаково близкими – наследование происходило сообща. При отсутствии, либо же отказе ближайшего родственника наследство переходило следующему по степени родства. Нисходящие, получившие от наследодателя при его жизни приданое или предбрачный подарок, обязаны были в целях уравнивания долей включать это имущество в наследство.

В случае, если потомки принадлежат к нескольким линиям, то образуется столько же наследственных долей, сколько и линий, при этом в каждой линии ближайший потомок исключает последующих [4, с. 321].

Отметим, что порядок призвания к наследованию определялся четырьмя классами, в соответствии с темой наших тезисов оставим свое внимание на особенностях наследования лиц первого класса наследования – десцендентов, детей наследодателя от правильного брака, а так же лиц, приравненных к ним [5, с. 205].

Законное (брачное) кровное родство служит основанием взаимного наследования для всех родственников до отдаленнейших степеней. Внебрачные дети связаны кровным родством со своей матерью и ее родственниками, как брачные дети. Только рождение в кровосмесительном браке, по положительной норме, не дает никакого права на наследование [3].

По общему правилу своему отцу и его семье внебрачные дети не признаются родственниками, стало быть, между ними в обычном порядке не существует совсем наследственного права, за исключением тех случаев: а) если узаконены дети конкубины (теперь вообще внебрачные); б) по судебной практике, дети обрученных имеют право на наследование после своего родителя (но не его родственников), если было действительное обручение и брак не состоялся за смертью жениха или невесты или вследствие неосновательного уклонения жениха. За исключением указанных случаев между внебрачными детьми и их родителем имеет место так называемое чрезвычайное наследственное право [3].

Простые агнаты, т.е. усыновленные лица, приобретали равные наследственные права с когнатами, но не в равной мере.

Взаимное наследственное право имело место между аррогированным, вполне адоптированным и их агнатскими восходящими, с одной стороны, и усыновителем и его агнатами, с другой стороны; только по отношению к аррогированному в несовершенно-

нолетнем возрасте *arrogator* (с лат. усыновленный) не имеет наследственного права.

Одностороннее наследственное право принадлежало не вполне адоптированному на имущество, оставшееся после *pateradoptivus* (с лат. адоптивный отец). Взаимное наследственное право имело место между женщиной, которая адоптировала ребенка, с одной стороны, и адоптированным и его нисходящими, с другой стороны. Усыновление не нарушало наследственных отношений между усыновленным и его когнатами [3].

Таким образом, можно сделать вывод о том, что значение новелл наследственного права *Cogrus Juris Civilis* заключалось в построении наследования на началах кровного родства, женщины не имели право призванными к наследованию в редких случаях. Именно данные черты *Codex Justinianus* «впитало в себя» современное наследственное право большинства европейских государств, в том числе и современное наследственное право Украины.

Список используемой литературы

1. Новицкий И. Б. Римское право [Текст]/ И. Б. Новицкий. – М. : Юристъ, 1997. – 245 с.
2. Покровский И. А. Истории римского права / И. А. Покровский [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ancientrome.ru/public/pokrov/pokr01f.htm>. – Название с экрана.
3. Барон Ю. Система Римского гражданского права / Ю. Барон [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://bibliotekar.ru/4-0-1-rimskoe-pravo/index.htm>. – Название с экрана.
4. Санфилиппо Ч. Курс римского частного права [Текст]/ Ч. Санфилиппо. – М.: Издательство БЕК, 2002 – 334 с.
5. Покровский И.А. Лекции по истории римского права [Текст]/ И.А. Покровский. – М. :Ленард, 2015. – 215 с.

А. В. Скрипник

студ. III курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: ст. викл. Є.М Корнеева

ПРАВОВА ПРИРОДА ЗМІШАНИХ ДОГОВОРІВ

Цивільний кодекс України ч. 2 ст. 628 (далі – ЦК України) [1] вперше закріплює такий вид договорів як змішані договори, До 2003 р. правова регламентація в цивільному законодавстві була відсутня, хоча можливість укладення змішаних договорів допускала ст. 4 Цивільного кодексу УРСР 1963 р. [2].

Як на теоретичному так і на практичному рівні значення інституту змішаних договорів полягає в тому, що він дає можливість сторонам договірних відносин закріпити свої взаємні обов'язки найбільш адекватно, яка в умовах ринкових відносин є вкрай важливою та необхідною. На жаль, в Україні сьогодні дослідженням правової природи змішаних договорів приділяється недостатньо уваги. Зважаючи на це, вбачаємо за необхідне дослідити питання виконання правової природи змішаних договорів.

За загальним правилом, змішаним є договір, у якому поєднуються істотні умови різних договірних типів, які передбачені цивільним законодавством, але, разом з тим, не можна вважати змішаним такий договір, який поєднує у собі різні види одного договірного типу.

Поняття «змішаний договір» співвідносяться з поняттям «інтегрований» та «конгломерований» як загальне та часткове. Конгломеровані договори породжують два або декілька зобов'язань, а інтегровані договори, тільки одне. Але змішаний договір може породжувати лише одне зобов'язання, тому вживання згаданих термінів для визначення змішаних договорів, на наш погляд є невдалим.

Не є тотожними поняття «комплексний» договір та змішаний договір. Комплексний договір за своєю природою є договором який зазвичай породжує декілька зобов'язань, які мають за ціль єдину господарську мету.

Істотні умови комплексних договорів базуються на правових нормах, які містять інститути різних галузей права. На відміну від комплексного договору за результатами укладення змішаного договору виникає єдине зобов'язання спрямоване на досягнення єдиної мети та поєднує істотні умови різних типів договорів. У змішаних договорах усі умови є істотними.

Окремо зауважимо на те, що укладаючи змішаний договір та визначаючи форми конкретного змішаного договору, пріоритет повинен надаватися спеціальним нормам, що мають, як правило, імперативний характер і повинні застосовуватись до всього договору. При цьому недотримання правил, установлених лише для одного з елементів змішаного договору, має наслідком визнання неукладеним змішаного договору в цілому, оскільки останній встановлює єдину сукупність прав та обов'язків.

Підставами для визнання змішаного договору недійсним може визнаватись як загально цивілістичне правило про порушення ци-

вільно-правових норм, так і логічна несумісність окремих умов договору, які відносяться до різних договірних типів, незалежно від впливу такої несумісності на кінцевий правовий результат.

Ст. 217 ЦК України, яка містить загальне правило, згідно якому недійсність окремої частини правочину може не призводити до недійсності іншої його частини і правочину в цілому. Але вказане правило не може бути застосовано до змішаного договору, оскільки визнання недійсним істотної умови договору призводить до недійсності його в цілому. На наш погляд, це ж правило має застосовуватись і щодо визнання змішаного договору неукладеним, якщо не досягнуто згоди щодо умов, які стосуються одного з його елементів.

Ми поділяємо цивілістичні погляди Р.А.Лідовця щодо правових наслідків, які можна застосовувати за порушення зобов'язань, що виникають зі змішаних договорів, слід враховувати ту обставину, що, незважаючи на поєднання в змішаному договорі елементів різних договорів, він все ж є одним договором, і тому в результаті порушення навіть однієї умови є підстава для припинення зобов'язання внаслідок розірвання договору. Елементи змішаного договору не є самостійними, і тому невиконання або неналежне виконання хоча б одного з них є порушенням зобов'язання в цілому [3].

Окремо зауважимо на особливості цивільно-правової відповідальності за порушення зобов'язань, що виникають із змішаних договорів. Насамперед пов'язані із правовою природою цих договорів, а також з тим, що цивільне законодавство передбачає особливості відповідальності за порушення різних договірних типів.

Список використаної літератури

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-15 (зі змін. та доп.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Назва з екрана.
2. Цивільний кодекс Української РСР. Прийнятий Верховною Радою Української РСР 18 липня 1963 р. [Текст]// Відомості Верховної Ради УРСР. – 1963. – № 57. – Ст. 731.
3. Лідовець Р. А. Окремі питання відповідальності за порушення зобов'язань, що виникають із змішаних договорів [Текст]// Р. А.Лідовець // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 24. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. – С. 304–309.

А. І. Смирнов

асп.

спеціальність «Право»

науковий керівник: к.ю.н., доц. С. М. Клейменова

ДО ПИТАННЯ ПРО МАЙНОВІ ПРАВА АВТОРІВ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ТВОРУ

Перш ніж приступитися до аналізу майнових прав, що належать авторам аудіовізуального твору, необхідно відзначити, що в структуру суб'єктивного права входять окремі правомочності, такі як: право вимоги, право на свої активні дії, домагання. Виходячи із загальних положень теорії права, право на свої дії в ряді випадків відрізняється складною будовою й, отже, саме складається з декількох правомочностей [1, с. 362]. Саме авторське право повністю відповідає даному правилу. Так, право автора становить такі рими як: право авторства, права на ім'я, право на відтворення, право на поширення й т.д.

Визначивши окремі загальнотеоретичні питання, приступимося до дослідження втримування авторських майнових прав на аудіовізуальний твір. У першу чергу, необхідно усвідомити, що являє собою право на використання. Цивільний кодекс України, Закон України «Про авторське право й суміжні права» визначає способи використання (ст.441 ГК України, ч.3ст.15 ЗУ «Про авторське право й суміжні права») [2].

У юридичній літературі право на використання твору розуміється як «... пуск його в економічний оборот. Єдина форма такого пуску, що впливає з його специфіки як нематеріального об'єкта – доведення об'єкта до невизначеного кола осіб, точніше, створення можливості його сприйняття невизначеним колом осіб...» [3, с.157].

В.О. Калятин указує на мету використання: «ціль використання добутку – забезпечити його сприйняття аудиторією. У зв'язку із цим, що закріплюються в законодавстві рими вказують на різні способи надання доступу до твору. Використання означає фактичне здійснення тих дій, на які спрямовані авторські рими» [4, с.29].

Є.П. Гаврилов указує, що «...використання розуміється як широке поняття, що включає різні випадки застосування твору, регульовані нормами авторського права» [5, с.135]. А.П. Сергєєв, аналізуючи майнові права авторів пише, що «право на використання твору є ніщо інше, як можливість авторів самим вирішувати всі

питання, пов'язані з наданням третім особам доступу до творів і їх використанням» [6, с.212]. З даних визначень поняття використання треба, що за допомогою окремих способів використання автор доводить створений твір до загального кола осіб. Таки образом, право на використання – це можливість правовласника робити дії, що забезпечують доступ до твору третіх осіб, або дозволяти робити подібні дії іншим особам.

Виходячи з положень законодавства, право на використання формулюється шляхом перерахування різних способів доступу до твору. Безумовно, такий перелік не є вичерпною, оскільки сучасний стан технологій дає можливість появи нових способів використання творів, зокрема аудіовізуального твору.

Як указують автори Е.А. Моргунова, О.А. Рузанова «доступ до твору може здійснюватися різними способами, одні з них будуть робити твір доступним нової аудиторії, а інші – немає. Ті способи використання, які розширюють аудиторію, мають юридичне значення...У цьому випадку діє принцип, відповідно до якого щораз, коли твір стає доступним новому виду аудиторії, необхідний дозвіл автора й виплата йому винагороди» [7, с. 111].

Дане висловлення дуже підходить саме до аудіовізуальних творів. Це пояснюється тим, що в сьогодення можливість доступу до даного виду об'єктів авторського права досить розширена й саме за допомогою сучасних технологічних способів використання.

У юридичній літературі має місце дискусія про те, чи є перелік способів використання вичерпною або невичерпною. Так, учені Є.П. Гаврилов, В.О. Калятин думають, що перелік способів використання варто вважати вичерпною.

А.П. Сергєєв затверджує, що «...даний перелік являє собою лише типові випадки використання творів» [6, с.213]. Е.А. Моргунова, О.А. Рузанова, міркуючи на дану тему, пишуть: «...якщо автор має виняткові права тільки на дані способи використання, те відповідно використання добутку авторів іншими способами, що не мають місця в переліку, буде здійснюватися вільно» [7, с.111].

Подібне положення речей, виходячи із природи авторських прав, неприпустимо. Авторське право необхідно розглядати як панування автора над твором, те відповідно, на будь-який спосіб використання, як установлений законом, так і не встановлений, автор має виняткове право .

Списоквикористаної літератури

1. Алексеев С.С. Общая теория права / С.С. Алексеев. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2008. – 576с.
2. Про авторське право і суміжні права [Електронний ресурс]: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792 –XII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>. – Назва з екрана.
3. Дозорцев В.А. Интеллектуальные права: Понятие. Система. Задачи кодификации: Сборник статей / В.А. Дозорцев. – М.: Статут, 2003. – 416 с.
4. Калятин В.О. Интеллектуальная собственность (Исключительные права) / В.О. Калятин. – М.: Норма, 2000. – 459 с.
5. Гаврилов Э.П. Советское авторское право. Основные положения. Тенденции развития / Э.П. Гаврилов. – М.: Наука, 1984. – 222 с.
6. Сергеев А.С. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации / А.П. Сергеев. – М.: Проспект, 2004. – 752 с.
7. Моргунова Е.А. Рузанова О.А. Авторское право: Комментарии законодательства. Образцы документов. Вопросы и ответы. / Е.А. Моргунова, О.А. Рузанова. – М.: «Экзамен», «Право и закон», 2004 – 272 с.

М. О. Храпицька

студ. II курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: ст. викл. В.А. Завертнева-Ярошенко

КОРПОРАТИВНИЙ ДОГОВІР ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ УЧАСНИКІВ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ

Із прийняттям 23 березня 2017 р. Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо корпоративних договорів» отримав своє правове регулювання корпоративний договір. Дана угода є спеціальним договором, за яким учасники товариства зобов'язуються реалізувати у спосіб, передбачений таким договором, свої права та/або утримуватися від реалізації зазначених прав [1; 2]. До того моменту корпоративний договір згадувався лише в ст. 29 Закону України «Про акціонерні товариства». Дана стаття визначала можливість укладення такого роду договорів, якщо це було передбачено статутом товариства, та навіть не містила порядку укладення та зміст угоди [3]. Корпоративний договір як дієвий механізм врегулювання відносин щодо управління товариством та вирішення спорів між учасниками, який вперше з'являється в XIX ст. у США [4], набув широкого розповсюдження у світовій практиці, проте в Україні він був майже відсутній [5].

Відповідно до вищезазначеного закону, корпоративні договори можуть бути укладені між учасниками товариств з обмеженою відповідальністю; товариств з додатковою відповідальністю; між учасниками акціонерних товариств. Участь всіх учасників товариства як необхідна для укладення договору умова законом не передбачена. Також учасниками товариства може бути укладений корпоративний договір із його кредиторами, що зможе виступити гарантією дотримання прав останніх з боку товариства-боржника.

Предметом корпоративного договору може бути наступне:

1) обов'язок сторін голосувати на загальних зборах учасників у визначений договором спосіб;

2) погодження придбання або відчуження часток/акцій за задалегідь визначеною ціною та/або у разі настання визначених у договорі обставин;

3) утримання від відчуження часток/акцій до настання визначених у договорі обставин;

4) вчинення інших дій, пов'язаних з управлінням товариством, його припиненням або виділом з нього нової юридичної особи [1; 2].

Інформація про укладення корпоративного договору має бути повідомлена товариству однією зі сторін договору протягом 3 робочих днів з дати його укладення. Інформація про зміст договору не підлягає розкриттю та є конфіденційною, якщо інше не встановлено законом або самим договором [1; 2].

Корпоративний договір має обов'язковий характер тільки для його сторін, тобто для інших учасників товариства він не створює жодних правових наслідків. Порушення його положень не може бути підставою для визнання недійсним рішення загальних зборів, а договір, укладений учасником-стороною корпоративного договору всупереч положенням корпоративного договору, може бути визнаний недійсним тільки в тому випадку, якщо буде доведено, що друга сторона цього договору знала або могла знати про положення корпоративного договору [1; 2].

З метою мінімізації ризиків та захисту прав та інтересів сторін, Закон надає можливість передбачити у договорі способи забезпечення виконання зобов'язань, що випливають з такого договору, та заходи цивільно-правової відповідальності за невиконання або неналежне виконання таких зобов'язань [1; 2]. Сторонами може бути передбачений штраф або пеня, відшкодування завданих вна-

слідок порушення договору збитків, виплата компенсації тощо. Закон також встановлює судовий захист прав сторін договору, тому сторона, права якої було порушено, має право звернутися до суду з позовом про примусове виконання обов'язків іншою стороною.

На жаль, не всі умови застосування корпоративних договорів були чітко визначені у новому Законі. Зокрема, не отримано однозначної відповіді на питання про те, чи можна таким договором врегулювати питання корпоративного управління інакше, ніж це передбачено статутом. Існує ризик того, що корпоративний договір може бути визнаний судом недійсним з підстав невідповідності його положень статуту товариства. Невирішені також питання, наприклад, про дію договору після продажу однією зі сторін своєї частки/акцій в товаристві, про наслідки неповідомлення товариства про укладення такого договору тощо [6]. Таким чином, під час укладання договору сторони мають самостійно враховувати подібні прогалини. Разом з тим, це додає певної гнучкості конструкції корпоративного договору, яка здатна врахувати та мінімізувати ризики виникнення спорів між учасниками товариства. В цьому і полягає його основна перевага.

Список використаної літератури

1. Про господарські товариства [Електронний ресурс]: Закон України від 19.09.1991 із змін., внес. згідно із законами України : за станом на 18.02.2018. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1576-12/page>. – Назва з екрана.
2. Про акціонерні товариства [Електронний ресурс]: Закон України від 17.09.2008 із змін., внес. згідно із законами України: за станом на 18.02.2018. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/514-17>. – Назва з екрана
3. Про акціонерні товариства [Електронний ресурс]: Закон України від 17.09.2008 із змін., внес. згідно із законами України: за станом на 01.01.2017. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17/ed20170101>. – Назва з екрана.
4. Blisset v. Daniel (1853) 10 Hare 493, 68 ER 1022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://swarb.co.uk/blisset-v-daniel-1853>. – Назва з екрана.
5. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо корпоративних договорів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58790. – Назва з екрана.
6. Свінцицький А.В. Корпоративні договори: нові можливості та старі проблеми / А. В. Свінцицький [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://letrado.ua/uk/publikatsiyi/korporativni-dohovory>. – Назва з екрана.

Ю. О. Шолудько
студ. IV курсу
спеціальність «Право»
Науковий керівник: к.ю.н., проф. Л.М. Токарчук

ПОНЯТТЯ МАЛОЗНАЧНОЇ СПРАВИ ЗА НОВОЮ РЕДАКЦІЄЮ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

В 2017 р. Законом України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 № 2147-VIII було значно реформовано цивільний, господарський та адміністративний процеси. Даним Законом було започатковано чимало новел у зазначених видах судочинства. Однією з таких новел є категорія «малозначної справи». Дана категорія є практично недослідженою і в науці цивільного процесуального права.

Тлумачний словник української мови визначає поняття «малозначний» як такий який не має великого значення, впливу[1]. В кримінальному праві є схожа категорія «малозначне діяння» – дія або бездіяльність, які не є злочином, оскільки лише формально містять ознаки будь-якого діяння, передбаченого КК України, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі (ч. 2 ст. 11 КК України) [2].

У сучасному законодавстві України поняття «малозначні спори» вперше з'явилося у Конституції України з прийняттям у 2016 р. Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)». Так, ст. 131-2, яка гарантує надання професійної правничої допомоги адвокатурою, передбачає, що законом можуть бути визначені винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена[3].

Проте вказаний Закон не давав визначення поняття «малозначні справи». Не дає його й чинна редакція ЦПК України [4], хоча й перераховує в ч. 5 ст. 19 категорії спорів, які відносяться до малозначних: малозначними справами є: 1) справи, ціна позову яких не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для осіб,

що є працездатними; 2) справи незначної складності, визначені судом малозначними, крім справ, які підпадають під розгляд лише за правилами загального позовного провадження, та справ, в яких ціна позову перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для осіб, що є працездатними.

Отже, можемо зробити висновок, що категорія малозначності в цивільному провадженні має оцінний характер. На думку І. О. Ізарової, використаний термін «малозначні» доволі специфічний, оскільки значення справи для заявника не залежить від його ціни або складності розгляду і навряд чи варто ділити справи на значні та малозначні. Але сутність цього явища зрозуміла [5, с. 28]. І справді, можемо погодитись із цією думкою, оскільки хоча ЦПК України і не подає визначення поняття «малозначні справи», з тексту ч. 5 ст. 19 ЦПК можемо виокремити критерії виділення малозначних справ, що є набагато важливішим для потреб судової практики. Такими критеріями виступають: 1) ціна позову не більше ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; 2) інші нескладні справи. Про нескладність справи суддя має робити висновок на підставі обставин, зазначених в ч. 3 ст. 274 ЦПК України, а саме: а) ціни позову; б) значення справи для сторін; в) обраний позивачем спосіб захисту; г) категорію та складність справи; д) обсяг та характер доказів у справі, в тому числі чи потрібно у справі призначити експертизу, викликати свідків тощо; е) кількість сторін та інших учасників справи; є) чи становить розгляд справи значний суспільний інтерес; ж) думку сторін щодо необхідності розгляду справи за правилами спрощеного позовного провадження. Водночас дані справи: а) не повинні входити до категорій справ, які мають розглядатися тільки за правилами загального позовного провадження; б) не можуть мати ціну позову більшу за 500 розмірів прожиткового мінімуму [4].

Також слід зазначити, що у 2018 р. прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць становить з 1 січня – 1700 грн., тобто малозначними є справи: 1) в яких ціна позову не перевищує 170 000 грн.; 2) справи незначної складності, визнані судом малозначними, крім справ ціна позову в яких перевищує 850 000 грн.

Таким чином, вирішення судом питань, пов'язаних з розглядом справи, за критерієм малозначності спору передбачає широкі дискреційні повноваження суду (судді), а тому є необхідність на практиці виробити критерії, відповідно до яких такий чинник як малозначність повинен бути оцінений об'єктивно[6].

Важливою особливістю даної категорії справ є те, що мало-значні справи не підлягають касаційному оскарженню, крім випадків, якщо: а) касаційна скарга стосується питання права, яке має фундаментальне значення для формування єдиної правозастосовчої практики; б) особа, яка подає касаційну скаргу, відповідно до цього Кодексу позбавлена можливості спростувати обставини, встановлені оскарженим судовим рішенням, при розгляді іншої справи; в) справа становить значний суспільний інтерес або має виняткове значення для учасника справи, який подає касаційну скаргу; г) суд першої інстанції відніс справу до категорії малозначних помилково (ч. 3 ст. 389 ЦПК України) [4]. На нашу думку, перші два випадки є приватними варіантами п. 4 (справа була помилково віднесена до категорії малозначних). Проте на даний момент цю помилковість можна визначити лише на підставі ч. 5 ст. 19 ЦПК України.

Отже, з проведеного огляду категорії «малозначні справи», можемо зробити наступні висновки. Малозначною справою цивільною провадженні є цивільна справа, яка формально містить ознаки порушення, невизнання або оспорування прав, свобод чи законних інтересів, проте через свою незначність не заподіює або не може заподіяти значної шкоди особі, державі або суспільству. Критеріями малозначності справи є ціна позову не більше ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб та нескладність справи. Дана категорія справ не підлягає касаційному оскарженню, крім випадків, визначених у ЦПК України, проте перелік даних випадків є нечітким та, на нашу думку, вимагає, прийняття постанови Пленуму Верховного Суду України щодо пояснення критеріїв малозначності справи та відмови у касаційному оскарженні на підставі винесення висновку про малозначність справи.

Список використаної літератури

1. Академічний тлумачний словник української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/maloznachnpuj>. – Назва з екрана.
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III [Текст]// Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст.131.
3. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 02 червня 2016 р. № 1401-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>. – Назва з екрана.
4. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 18.03.2004 зі змін., внес. згідно із законами України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>. – Назва з екрана.

5. Ізарова І. О. Реформи цивільного процесуального законодавства в незалежній Україні: 1991-2017 [Текст]/ О. І. Ізарова // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Україна на шляху до Європи: реформа цивільного процесуального законодавства». – К. : ВД Дакор, 2017. – К., 2017. – С.18-35.
6. Лесько А. Малозначність справ цивільної юрисдикції як критерій для їх розгляду у спрощеному позовному провадженні та відмови у відкритті касаційного провадження / А.Лесько [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vru.gov.ua/mass_media/998. – Назва з екрана.

О. С. Шульєва

студ. III курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: ст.викл. В.А. Завертнева-Ярошенко

ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДАННЯ УГОДИ З НЕРУХОМІСТЮ: НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Законодавство України розвивається та змінюється досить динамічно, тому важливо слідкувати за змінами, що вносяться, особливо у сферах, що користуються попитом серед громадян.

За показниками III квартального звіту за 2017 рік Міністерства юстиції України кількість укладених угод становить – 163 880. Саме тому питання про особливості угод з нерухомістю є дійсно актуальним.

Метою даної роботи є визначення особливостей та внесених останніх змін у найчастіше укладені угоди з нерухомістю.

Купівля-продаж нерухомого майна – це довгий та кропіткий процес, наявність помилки в якому може принести чимало проблем. Існує 2 види угоди купівлі-продажу: основний та попередній, який фіксує наявність факту домовленості між особами, з передачею певної грошової суми (завдатку) [1]. Відповідно до ст. 657 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) угода з нерухомості укладається у письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню [2].

Для того щоб оформити цю угоду, перш за все необхідна наявність пакета документів. Стандартними документами є:

- документ про право власності на нерухомість, що продається;
- посвідчення особи, яка є власником об'єкта нерухомості;
- технічний паспорт на об'єкт нерухомості;
- довідка про склад сім'ї (враховуючи останні зміни, таку довідку можна отримати в центрах надання адміністративних послуг

або ж іншими органами реєстрації місця проживання, вона готується близько місяця і, слід зазначити, що існують випадки, коли таку довідку відмовляються видавати без запиту нотаріуса) [3].

Оновлена інструкція Міністерства юстиції України наразі для відчуження майна вимагає не лише висновок незалежної оцінки майна, але і ліцензію незалежного оцінювача [4].

Найважливішим етапом є перевірка нерухомості у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. З 1 січня підтвердженням права власності є виключно запис у електронному Реєстрі, в результаті чого буде отримана виписка з Реєстру. Таким чином, саме це внесення й підтверджує факт володіння нерухомістю. Отже, будь-яка особа може перевірити дані: про власників квартири, про наявні обтяження, про наявність арешту на продаж квартири, про діючу іпотеку, про заставу, так як дана інформація є відкритою (ст. 32 ЗУ «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень») [5]. Важливо, що наявність нерухомості у реєстрі є обов'язковою для її продажу. Дана процедура займає 2-3 тижні.

З 1 січня 2018 р. набрав чинності (за винятком окремих норм) Закон України від 07.12.2017 р № 2245-VIII «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень в 2018 році».

Метою змін є запобігання заниження бази оподаткування (оцінкою вартості) при продажу нерухомого майна, при чому передбачається створення єдиної бази даних звітів про оцінку об'єктів нерухомості. Таким чином, при продажі об'єкта нерухомості, розмір доходу повинен бути не нижче оціночної вартості такого об'єкта, розрахованої органом, уповноваженим здійснювати таку оцінку, і зареєстрований в єдиній базі даних звітів про оцінку.

Дана база даних забезпечує розміщення, створення, зберігання та оприлюднення всієї інформації про об'єкт нерухомості і його вартості. Єдина база даних здійснює аналіз звіту про оцінку про відсутність порушень при його складанні і в разі відповідності оціночної вартості майна ринковими цінами, реєструє його з присвоєнням унікального номера.

Звіт, який не зареєстрований в єдиній базі даних, без присвоєного унікального номера, є недійсним [6].

Якщо продавцями є негромадянин України, малолітня особа, власники спільної часткової власності, особи, які перебувають у

шлюбі, тоді необхідна додаткова кількість документів. Тобто перелік залежить від вікової категорії, соціального, сімейного статусу продавця, але стандартний список залишається незмінним.

При підготовці документів слід визначити перешкоди, що можуть мати вплив на подальший хід угоди. Михайло Гурін, юрист Практики корпоративного права Juscutum, стверджує, що потрібно переконатися у відсутності комунальної заборгованості, арешту на споруду за рішенням суду та банківської заборгованості.

ЦКУ порушує питання й оплати, дозволяє проводити її як в готівковій, так і в безготівковій формі. Аванс, зазвичай, передається у готівковій формі у присутності нотаріуса. Остаточний розрахунок – безготівкова форма, відповідно до постанови № 148 Національного банку України (НБУ), що регламентує здійснювати платежі на суму, яка перевищує 50 000 гривень, саме таким чином [7].

Окрім цього, обидві сторони при укладанні угоди з нерухомістю повинні сплатити податок. Проаналізувавши Податковий Кодекс України (далі – ПКУ) можна дійти до висновку, що стосовно продавця, податки на продаж квартири на 2018 рік становлять:

- 5 % податку на дохід фізичної особи від продажу нерухомого майна;
- 1 % державного мита;
- 1,5 % військового збору.

Після сплати податку з продажу нерухомості його потрібно задекларувати в декларації про доходи фізичних осіб, що подається до фіскальних органів до 5 травня.

Покупець, крім витрат на оформлення угоди (оплати послуг нотаріуса, адміністративних зборів, брокерських комісійних), повинен буде заплатити 1% від вартості об'єкта в якості збору на обов'язкове державне пенсійне страхування.

Відповідно до пункту 1 ст.172 ПКУ, фізичні особи звільнені від сплати податку на дохід від продажу нерухомості за таких умов:

- відчужене майно належало власнику більше 3 років;
- відчужене майно було отримано власником у спадок;
- в звітний період здійснена одна операція відчуження майна [8].

Згідно з Декретом Кабінету Міністрів України «Про державне мито» від 1993 р. в редакції 2017 р., від сплати державного мита при купівлі-продажу житлової нерухомості звільнені такі категорії громадян України:

- особи, віднесені до I-IV категорій постраждалих внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС;
- інваліди Великої Вітчизняної війни та сім'ї воїнів і партизанів, які зникли безвісти;
- інваліди I-II категорій [9].

Таким чином, оформлення угоди з нерухомості є важким процесом у зв'язку з перевіркою та підготовкою пакета документів, а в деяких випадках ще й потребує здійснення додаткових дій. Необхідно враховувати зміни, що внеслись, адже при відсутності реєстрації звіту про оцінку, з присвоєнням йому унікального номеру, угода купівлі-продажу не відбудеться, так як нотаріусом не проводиться посвідчення договору. Тому для безпечної та швидкої угоди потрібно підійти серйозно, перш за все, внести інформацію в єдину базу даних, звернувшись до суб'єктів оціночної діяльності, та обрати досвідченого нотаріуса, для перевірки документів, що набагато полегшить і прискорить всі процедури.

Список використаної літератури

1. Как оформить куплю-продажу дома и земельного участка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://superdom.ua/house/law/169-kak-oformit-kuplyu-prodazhu-doma-i-zemelnogo-uchastka>. – Назва з екрану.
2. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 16.01.2003 із змін., внес. згідно із законами України : за станом на 23.07.2014. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
3. Договор купли-продажи квартиры в Украине [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ursambo.com/zashhita-prav-na-nedvizhimos/kak-oformit-dogovor-kupli-prodazhi-kvartiry-v-ukraine.html>. – Назва з екрана.
4. Про затвердження змін до Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства юстиції України від 04.12.2017 № 3851/5. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1469-17>. – Назва з екрана.
5. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень [Електронний ресурс]: Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1952-15>. – Назва з екрана.
6. Единая база оценки имущества: изменения для продавцов недвижимости [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/2018/03/19/32845180/>. – Назва з екрана.
7. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні [Електронний ресурс]: Постанова Національного банку України від 29.12.2017 № 148. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17>. – Назва з екрана.

8. Податковий кодекс [Електронний ресурс]: Закон України від 02.12.2010 із змін., внес. згідно із законами України: за станом на 27.02.2018. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. – Назва з екрана.
9. Про державне мито [Електронний ресурс]: Декрет Кабінету Міністрів України від 21.01.1993. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/7-93>. – Назва з екрана.

М. М. Ячменська

студ. III курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: ст. викл. В.А. Завертнева-Ярошенко

ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА МІСЦЕ СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ В СИСТЕМІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Спадковий договір є достатньо новим інститутом цивільного законодавства України, а саме його поява відбулася з набранням чинності 1 січня 2004 р Цивільного кодексу (далі – ЦК) України. Враховуючи іноваційність даного договору, в теорії правової науки виникають безліч суперечностей щодо його правової характеристики та місця в структурі ЦК України. Оскільки кодекс побудований саме за пандектною системою, дуже важливо щоб кожен інститут був розташований в певній логічній послідовності відповідно до його належності до конкретної групи суспільних відносин, адже це сприяє удосконаленню кодифікації і правильного практичного застосування положень ЦК України.

Законодавець інститут спадкового договору включив до Книги VI ЦК України «Спадкове право», але, якщо розібратись з правовою природою даного договору, може виникнути питання чи дійсно таке закріплення є вірним, чи дійсно цей інститут належить до спадкових правовідносин, а не є самостійним договором зобов'язального права. У зв'язку з таким нормативним закріпленням на практиці можуть виникнути деякі труднощі його застосування, наприклад, виникають такі питання: чи переходять до набувача обов'язки відчужувача як при спадкуванні, чи мають право спадкоємці на обов'язкову частку майна, що відчужується за спадковим договором. Мабуть, саме тому спадковий договір і не набув широкого визнання, він поступається іншим способам розпорядження своїм майном у випадку смерті, наприклад, це договір довічного утримання або ж спадкуванню за законом чи заповітом. Тому вкрай важливо дійти однозначного наукового осмислення

усіх специфічних ознак та правової характеристики спадкового договору, оскільки це призведе до удосконалення правозастосовчої нотаріальної та судової практики щодо даного виду розпорядження майна.

Легітимне визначення поняття спадкового договору надане в ст.1302 ЦК України: «За спадковим договором одна сторона (набувач) зобов'язується виконувати розпорядження другої сторони (відчужувача) і в разі його смерті набуває право власності на майно відчужувача» [1].

Аналізуючи положення Глави 90 ЦК України, можна дійти висновку, що спадковий договір є двостороннім договором, хоча в юридичній літературі це є дискусійним питанням, деякі науковці підтримують позицію щодо односторонності даного договору. Зокрема, З.В.Ромовська вважає невинуватим те, що в вищезгаданій ст. 1302 ЦК України не зазначені обов'язки відчужувача, оскільки, на її думку, в цьому і полягає специфіка даного договору [2, с.16]. Скопиченко О.В. також зазначає, що договір належить до односторонніх, оскільки набувач наділений лише певними обов'язками і немає ніякого зустрічного зобов'язання з боку відчужувача. Також, зазначає, що можливість розірвання договору набувачем не є його правом за договором, скоріш це один із способів захисту свого цивільного права, яке здійснюється в судовому порядку [3, с.78].

Автор дотримується іншої точки зору. Згідно теорії цивільного права у двосторонніх договорах кожна сторона наділена певними правами та обов'язками. Уклавши спадковий договір, набувача покладається обов'язок виконувати узгоджені розпорядження майнового і немайнового характеру відчужувача, а обов'язок відчужувача полягає в дбайливому ставленні до майна аби забезпечити його схоронність. Наявність обумовлених прав і обов'язків між сторонами вказує на те, що договір неможливо змінити чи скасувати в односторонньому порядку, сторонам необхідно звернутись до суду.

Розглянувши таку ознаку як одно–та двосторонність, перейдемо до наступної – оплатність чи безоплатність договору. При оплатності договору кожна сторона отримує зустрічне задоволення, майновий інтерес. Ми притримуємось твердження щодо оплатності спадкового договору, так як до набувача переходить право власності на майно в разі здійснення належним чином усіх розпоряджень контрагента, а відчужувач в обмін на майно отримує зустрічне задоволення у формі здійснення набувачем дій майнового чи немайнового характеру.

Спадковий договір є консенсуальним договором, оскільки вважається укладеним з моменту досягнення узгодженості між сторонами щодо усіх істотних умов та після надання йому письмової та нотаріально посвідченої форми. Але деякі вчені мають власне бачення щодо моменту набрання чинності цього договору. Візьмемо до прикладу твердження А.С.Мазуренко, який припускає можливість віднесення спадкового договору до різновиду реальних договорів. Реальним спадковий договір можна вважати в тому випадку, коли «набувач повинен виконати певні дії після смерті відчужувача, оскільки договір буде вважатися укладеним з моменту передачі майна набувачеві. Якщо ж спадковий договір передбачає, що набувач повинен виконати дії за життя відчужувача, права і обов'язки виникають у момент досягнення угоди. У цьому випадку договір вважається консенсуальним» [4, с.844]. Але його підхід зазнав критики з боку Д.С.Кучеренко, який вважає, що законодавець не ставить момент укладення договору в залежності від часу передачі майна та якщо навіть допустити варіант реальності договору, виникає парадоксальна ситуація: нотаріус згідно закону повинен накласти заборону відчуження майна, але договір все ще буде вважатись неукладеним [5].

Проаналізувавши погляди вчених-теоретиків, стає зрозуміло, що в науковій літературі досі немає одностайної думки щодо правової сутності спадкового договору, оскільки існують різні підходи до розуміння кожної характерної ознаки договору в цілому.

Спадковий договір відомий цивільному законодавству багатьох європейських держав, які належать до різних правових систем. Тому вважаємо за доцільне звернутись до досвіду зарубіжних країн в частині аналізу законодавчих положень щодо такої правової конструкції як спадковий договір.

Розглянемо на прикладі законодавства країни Німеччини, що належить до центральноєвропейської (германської) правової системи. Німецьке цивільне уложення 1896 р. відносить спадковий договір до окремого виду спадкування. Своє нормативне закріплення інститут спадкового договору отримав в Книзі V «Спадкове право». З аналізу норм кодексу, необхідно звернути увагу на те, що, окрім дотримання принципу вільного волевиявлення, законодавство також приділяє суттєвої уваги захисту прав осіб, що мають обов'язкову частку на майно спадкодавця. Зокрема, в ч. 1 ст. 2281 Цивільного уложення зазначено в яких випадках спадкодавець може оспорювати договір спадкування, однією із причин

виникнення права на оспорювання є неврахування спадкодавцем в момент укладання спадкового договору інтересів осіб, що мають права на обов'язкову частку у спадщині, або після укладання договору, якщо така особа народилася чи набула право на обов'язкову частку [6].

Інститут спадкового договору набув широко визнання серед населення у Латвії. Згідно Цивільного Закону Латвійської Республіки 1937 р. договір спадкування також належить до самостійного виду спадкування. Можна відзначити також те, що законом імперативною нормою зазначається, що сторони мають дотримуватися правил переходу обов'язкової частки спадщини до тих, хто має законне право на неї. В інакшому випадку, спадкоємці, права, яких порушено, мають можливість оспорювати спадковий договір [7].

Звичайно, також необхідно звернутись до аналізу інституту спадкового договору в системі загального права. Яскравим прикладом для дослідження правового регулювання даного договору є Великобританія, оскільки інститут спадкового договору встиг стати основною підставою спадкування. В 1925 р. Суд у справі в якій суд своїм рішенням «*Re Oldham*» встановив, що подружжя можуть укласти домовленість, за якої вони призначають один одного чи третю особу спадкоємцем. Така правова конструкція отримала назву «*mutual will*», інакше кажучи «взаємний заповіт». Але зважаючи на постійний динамічний розвиток цивільних правовідносин, з часом правова сутність «*mutual will*» зазначала змін. Апеляційний Суд Англії та Уельса зауважили у своєму рішенні «*Walters v. Olins*», що умови договору притаманні зобов'язальному праву, а тому застосування до даному договору лише загальних положень про спадкування, призведе до гальмування ефективного правового регулювання суспільних відносин, що виникають у зв'язку його укладання [8, с. 34].

Отже, правова характеристика спадкового договору в законодавствах іноземних країн різниться, у зв'язку з чим в одних країнах даний інститут належить суто до спадкового права, в інших же йому притаманні також і ознаки зобов'язального права.

В законодавстві ж України, як було проаналізовано вище, спадковий договір за своїм змістом та сутністю належить до договірних відносин. Тому виникає питання, чи логічне його розташування в Книзі VI «Спадкове право» ЦК України?

Дослідимо теоретичні положення, яких притримуються науковці щодо місця спадкового договору в системі цивільного права.

Цікавою є позиція В.В.Васильченко, який зазначає, що законодавець не випадково внаслідок суттєвих особливостей зобов'язання, яке виникає зі спадкового договору, відвів йому місце самостійного правового інституту саме в системі спадкового права.

Науковець вважає, що задля того аби захистити інтереси осіб, які мають право за законом на обов'язкову частку, необхідно застосовувати ст. 8 ЦК, а саме застосовувати аналогію закону та аналогію права. Тобто, норми спадкового права мають поширювати свою дію на правовідносини зі спадкового договору в тій частині, яка стосується обов'язкової частки в спадщині [9, с.138]. В іншому випадку, особи, які мають право на обов'язкову частку мають звернутись до суду.

Майданик Р.А. притримується протилежної точки зору і свою позицію він обґрунтовує тим фактом, що, незважаючи на те, що предметом спадкового договору є перехід права власності на майно фізичної особи, яка померла, однак такі права не входять до спадщини, а їх набувачі не визнаються спадкоємцями. Отже, віднесення такої правової конструкції як спадковий договір до спадкових правовідносин є досить умовним [10].

Ми дотримуємось позиції щодо доцільності розміщення інституту спадкового договору в Книзі II ЦК України «Зобов'язальне право». Оскільки, проаналізувавши правову сутність даного інституту, можна дійти висновку, що спадковий договір немає ніякого зв'язку із спадкуванням, а відноситься саме до договірних правовідносин. До того ж, в спадковому праві імперативною нормою ст. 1217 ЦК України встановлено вичерпний перелік способів здійснення спадкування: за законом і за заповітом.

Задля того, аби в правовій діяльності надалі існувала єдина позиція та узгодженість щодо правильного застосування норм цивільного законодавства відносно спадкового договору, Верховний Суд України в своїй постанові «Про судову практику у справах про спадкування» від 30 травня 2008 р. №7 в п.28 надав роз'яснення про те, що на відносини сторін, що уклали спадковий договір, не поширюються правила про спадкування [11]. Отже, стає зрозумілим той факт, що до набувача має перейти майно саме в тій кількості і в тому розмірі, яким було обумовлено при укладанні договору з його контрагентом, тобто спадкоємці, які за законом мають право на обов'язкову частку в спадщині, не можуть заявляти самостійних прав на частину цього майна. Так само, набувач не повинен задовільняти вимоги кредитора відчужувача в межах вартості, одержан-

ного майна, як це відбувається при спадкуванні, оскільки набувач не є законним правонаступником, тому на нього покладаються лише ті обов'язки, які були обумовлені в спадковому договорі між сторонами.

Роз'ясненням Міністерства юстиції України від 12 лютого 2013 р. ще раз було зауважено, що до спадкового договору не застосовуються норми спадкового права, даний інститут має більш тісний зв'язок з підгалуззю зобов'язального права, оскільки виступає різновидом договорів про передачу майна у власність. Спільність спадкового договору із спадкуванням виявляється лише в спільності основної юридичної підстави виникнення права на спадкування у спадкоємців і права власності у набувача, якою є смерть фізичної особи – відчужувача [12].

Отже, здійснивши аналіз норм цивільного законодавства, розглянувши наукові дослідження вчених-теоретиків, а також зарубіжний досвід правового регулювання такої правової конструкції як спадковий договір, ми підтримуємо позицію, що спадковий договір є двостороннім, оплатним та консенсуальним договором. Також, на нашу думку, спадковий договір слід розмістити в Книзі II ЦК України «Зобов'язальне право», оскільки даний інститут немає ніякого зв'язку зі спадковими правовідносинами.

Список використаної літератури

1. Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]/ Офіційний верб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/page>. – Назва з екрану.
2. Ромовская З. В. Проблемы наследственного договора [Текст] / З. В. Ромовская // Юридическая практика. – 2003. – № 44. – С.16.
3. Скопиченко О. В. Спадковий договір в системі цивільно-правових договорів [Текст]/ О. В. Скопиченко // Молодий вчений. – 2015. – № 5(20). Ч.3. – С. 78-82.
4. Цивільний кодекс України: Коментар [Текст] / За заг. ред. Є. О. Харитонова, О. М. Калітенко. – Харків: Одісей, 2003. – 856 с.
5. Кучеренко Д. С. Спадковий договір: теорія та практика [Текст]/ Д. С.Кучеренко // Часопис Київського університету права. – 2010. – №4. – С. 201-206.
6. Bürgerliches Gesetzbuch vom 18 August 1896 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/>. – Назва з екрану.
7. Гражданский Закон Латвийской Республики 1937 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pravo.lv/likumi/05_1_gz.html. – Назва з екрану.

8. Пучков О. А., Пучков В. О. Наследственный договор как особый институт гражданского права иностранных государств: общая характеристика и проблемы правового режима [Текст]/ О. А.Пучков, В. О.Пучков // Правопорядок: история, теория, практика. – 2016. – №3. – С. 34-39.
9. Васильченко В. В. Юридична сутність інституту спадкового договору та його місце в системі цивільного права [Текст]/ В. В. Васильченко // Право України. – 2003. – №7. – С. 137-140.
10. Майданик Р. А. Спадковий договір у цивільному праві України [Текст]/ Р. А. Майданик // Університетські наукові записки. – 2007. – № 2. – С. 90-105.
11. Про судову практику у справах про спадкування [Електронний ресурс]: Постанова Верховного суду України від 30.05.2008 № 7. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08?info=1>. – Назва з екрана.
12. Спадковий договір [Електронний ресурс] : Роз'яснення Міністерства юстиції України від 12.02.2013. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0001323-13?info=1>. – Назва з екрана.

РОЗДІЛ 10

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВОЇ ТА ПРИВАТНОПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Л. А. Бегларян

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. А. В. Смітюх

ІНСТИТУТ ВИКЛЮЧЕННЯ УЧАСНИКА З ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ У СВІТЛІ ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ТА ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ»

Чинне законодавство України [1, ст. 64], Республіки Вірменія [2, ст. 22], Республіки Білорусь [3, ст. 103] та Російської Федерації [4, ст. 10] передбачає такі підстави припинення корпоративних правовідносин між товариством з обмеженою відповідальністю (далі – ТОВ, товариство) та учасником, як виключення учасника з товариства. Водночас, підстави і процедура виключення досить відрізняються в правових системах цих країн. У свою чергу, прийняття 06.02.2018 р. Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» (далі – Закон «Про ТОВ та ТДВ», Закон) [5] докорінно змінило зміст цього інституту у правовій системі України.

На даний момент підставами для виключення учасника з ТОВ відповідно до ст. 64 Закону України «Про господарські товариства» можуть бути:

- 1) систематичне невиконання або неналежне виконання обов'язків,
- 2) перешкоджання діями учасника досягненню цілей ТОВ [1, ст. 64].

У судовій практиці усталеною є правова позиція про необхідність зазначення у рішенні загальних зборів про виключення учасника товариства обґрунтованих причин такого виключення і викладення конкретних фактів невиконання статутних обов'язків, які стали підставою для виключення учасника з товариства, в чому полягає систематичність невиконання учасником товариства його

обов'язків, якими саме діями (бездіяльністю) учасник перешкоджає досягненню цілей товариства, отже вирішуючи питання про наявність факту перешкоджання учасником своїми діями досягненню цілей товариства, суд повинен встановити, що поведінка учасника суттєво ускладнює діяльність товариства чи робить її практично неможливою. [6, п. 4.24.]

Підстави виключення учасника зі складу ТОВ у Республіці Вірменія [2, ч. 1 ст. 22], Російській Федерації [4, ст. 10], Республіці Білорусь [3, ч. 3 ст. 103] є аналогічними, натомість Закон України «Про ТОВ та ТДВ» втілює принципово відмінний підхід: відповідно до ч. 2 ст. 15, ч. 2 ст. 23 Закону України «Про ТОВ та ТДВ»:

1. Може бути виключений учасник ТОВ, який не вніс вклад до статутного капіталу для погашення заборгованості протягом наданого виконавчим органом додаткового строку (який не може перевищувати 30 днів);

2. Може бути виключений учасник ТОВ, якщо протягом року з дня закінчення строку для прийняття спадщини учасника, встановленого законодавством, спадкоємці (правонаступники) такого учасника не подали заяву про вступ до товариства відповідно до закону [5].

Однак, з огляду на норми ЦК України щодо спадкування зазначене положення, на нашу думку, порушує право особи на спадкування частки спадкодавця у статутному капіталі та є алогічним, оскільки ЦК України не передбачає кінцевих строків одержання свідоцтва про право на спадщину. Так, відповідно до ст. 1296 ЦК України спадкоємець, який прийняв спадщину, може одержати свідоцтво про право на спадщину [7, ст.1296]. Відсутність цього свідоцтва не позбавляє спадкоємця права на спадщину. Крім того, строк видачі свідоцтва про право на спадщину є необмеженим [7, ст. 1298]. Відтак, положення ст. 23 Закону України «Про ТОВ та ТДВ» щодо наслідків «тривалої бездіяльності» спадкоємця або правонаступника учасника товариства не відповідають нормам Цивільного кодексу України щодо спадкування.

Крім того, Законом України «Про ТОВ та ТДВ» не встановлені наслідки такого виключення, зокрема, чи повинно товариство виплатити вартість частки виключеного, якщо так – як обчислюється ця вартість, коли товариство повідомляє про розрахунок вартості тощо. Отже, детального регулювання потребує механізм проведення розрахунків між ТОВ та учасником, що був виключений зі складу товариства.

Натомість, у Законі України «Про господарські товариства» чітко простежується ідентичність здійснення розрахунків у випадку виключення та виходу учасника зі складу товариства.

Статтями 22-23 Закону Республіки Вірменія «Про товариства з обмеженою відповідальністю» передбачено обов'язок товариства протягом 6 місяців з моменту вступу відповідного рішення суду про виключення учасника зі складу учасників товариства в законну силу виплатити вартість частки у статутному капіталі, що встановлюється на підставі бухгалтерської звітності товариства за останній звітний період, що передував даті вступу у законну силу рішення суду про виключення учасника [2]. Аналогічним є порядок розрахунків з учасником, що вибув у Російській Федерації [4, ч. 4 ст. 23] та Республіці Білорусь [3, ч.ч. 4-5 ст. 103].

Окрему увагу слід приділити порядку виключення учасника товариства зі складу ТОВ. Якщо для України загальноприйнятою є виключення учасника шляхом прийняття загальними зборами товариства відповідного рішення про виключення, то в усіх вищезазначених державах виключення учасника можливе лише за рішенням суду, що приймається за результатами розгляду позову, право подання якого має учасник / учасники, який (які) володіють часткою у статутному капіталі у розмірі не меншому за 10%.

Підсумовуючи вищевикладене, можна прийти до висновку, що інститут виключення учасника з ТОВ за Законом України «Про ТОВ та ТДВ» потребує доопрацювання та узгодження з чинними нормативно-правовими актами України. Це відноситься, зокрема, до положення ст. 23 Закону України «Про ТОВ та ТДВ» про наслідки «тривалої бездіяльності» спадкоємця або правонаступника учасника товариства. На нашу думку, доцільно зберегти лише одну підставу виключення учасника зі складу ТОВ, а саме: невнесення вкладу до статутного капіталу товариства, оскільки таким чином, учасник наочно демонструє небажання перебувати у складі учасників ТОВ.

Список використаної літератури

1. Про господарські товариства [Текст]: Закон України від 19.09.1991 р. №576-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №49. – Ст. 682.
2. Об обществах с ограниченной ответственностью [Электронный ресурс]: Закон Республики Армения от 24.10.2001 г. / Офіційний веб-сайт Парламенту Республіки Армения. – Режим доступа: <http://www.parliament.am/legislation.php?sel=show&ID=1298&lang=rus>. – Название з екрана.

3. О хозяйственных обществах [Электронный ресурс]: Закон Республики Беларусь от 09.12.1992 г. № 2020-ХІІ. – Режим доступа: http://kodeksyby.com/zakon_rb_o_hozhajstvennyh_obwestvah.htm. – Название с экрана.
4. Об обществах с ограниченной и дополнительной ответственностью [Электронный ресурс]: Федеральный закон от 08.02.1998 года в ред. от 31.12.2017 г. – Режим доступа: http://www.consultant.ru/document/consdoc_LAW_17819/5cfa677e7d86ad5e27c0156d6e26c0a5ae4bdd54. – Название з екрана.
5. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю [Електронний ресурс]: Закон України від 06.02.2018 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2275-19>. – Назва з екрана.
6. Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних правовідносин [Електронний ресурс]: Постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 25.02.2016 р. № 4. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0004600-16>. – Назва з екрана.
7. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 16.01.2003 зі змін., внес. згідно із законами України : за станом на 19.07.2017. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Назва з екрана.

М. О. Богомолова

студ. II курсу магістратури

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., проф. Т.В. Степанова

ЩОДО ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ЮРИСДИКЦІЯ» В НОВОМУ ГОСПОДАРЬКОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

15.12.2017 р. набула чинності нова редакція Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК), яка суттєво змінює «правила гри». Серед іншого, поняття «підвідомчість» і «підсудність» в новому ГПК замінено на «юрисдикцію». Хотілось би висловити думку про недосконалість цих змін.

У найбільш загальному вигляді інститут підвідомчості визначає можливість громадян та юридичних осіб звертатися за захистом своїх прав до того чи іншого органу юрисдикційної системи держави. На думку І.В.Решетнікової та В.В.Яркова, значення підвідомчості визначається не тільки розподілом предметів відання між різними судами, а й у цілому між усіма юрисдикційними органами, котрі наділені на сьогодні повноваженнями у вирішенні юридичних справ [1, с. 9]. С. О.Короед відзначив, що інститут підвідомчості є обов'язковою умовою законності правосуддя, оскільки забез-

печує чітке функціонування судової влади і правильність розгляду та вирішення справ, розмежовуючи предметну компетенцію судів різних юрисдикцій [2, с. 54].

Підвідомчість справ господарським судам – це правова категорія, яка відмежовує спори, що мають розглядатись і вирішуватись господарськими судами, від спорів, які віднесені до компетенції інших судових органів. Підвідомчість вказує на те, які судові органи мають розглядати та вирішувати ті чи інші правові спори та конфлікти. Поняття «юрисдикція» визначається здебільшого як встановлена законом чи іншим нормативним актом сукупність повноважень відповідних державних органів вирішувати правові спори і розглядати справи про правопорушення, тобто давати оцінку діям суб'єкта права з точки зору їх правомірності чи неправомірності [3, с. 27].

Як загальне і окреме співвідносить терміни «юрисдикція» та «підвідомчість» Д. М.Шадура: якщо підвідомчість – це розмежування компетенції між різними юрисдикційними органами, як судовими, так і несудовими (адміністративними, міжнародними тощо) у вирішенні правових питань та спорів про право, то юрисдикція – це розмежування компетенції у вирішенні правових питань та спорів про право тільки між судовими органами (наприклад, цивільними, господарськими та адміністративними судами), іншими словами юрисдикцію можна визначити як судову підвідомчість, тобто коло справ, вирішення яких закон відносить до відання судів, або, що є більш точним, як компетенцію судових органів у вирішенні спорів про право і інших правових питань. Таким чином, вважає автор, термін «підвідомчість» слід розуміти як більш широке поняття, а «юрисдикція» – як більш вузьке.

П. М.Тимченко вважає, що судова юрисдикція, на відміну від підвідомчості – це специфічні правомочності суду, які спрямовані на здійснення правозастосовної діяльності у певній сфері правовідносин (цивільних, господарських, адміністративних) шляхом розгляду і вирішення справ [4, с.3-5].

Щодо підсудності – то це відношення підвідомчої господарським судам юридичної справи до ведення певного господарського суду. На відміну від підвідомчості, яка визначає розмежування повноважень господарських судів та інших органів, у тому числі загальних судів, щодо розгляду господарських справ, підсудність

означає розмежування компетенції між різними ланками господарських судів та між окремими судами однієї ланки [5, с. 65].

Отже, узагальнюючи наведене, можна дійти висновку, що при характеристиці та нормативному врегулюванні інститутів підвідомчості та підсудності спорів у процесуальному законодавстві України недоцільно застосовувати термін «юрисдикція», оскільки він має більш широке смислове наповнення та використовуються не тільки стосовно діяльності органів судочинства, але й у відношенні інших державних органів. Таким чином, у назвах глав та в нормах господарського процесуального законодавства необхідно застосовувати: щодо визначення кола справ, які повноважні розглядати суди певної судової ланки – термін «підвідомчість», а щодо правил визначення конкретного суду, на вирішення якого буде передана справа – «підсудність» [6, с. 72].

Варто зазначити, що при проведенні судової реформи нові норми повинні враховувати позитивні надбання науки та законодавчої техніки, використовувати термінологію, доречність якої перевірена роками та десятиріччями роботи судових органів та доведена ефективною роботою системи судочинства.

Список використаної літератури

1. Чудиновских К. А. Подведомственность в системе гражданского и арбитражного процессуального права [Текст]/ К. А.Чудиновских. – С.-Пб.: Юрид. центр Пресс, 2004. – 306 с.
2. Короєд С. О. Підвідомчість справ з участю органів державної влади при здійсненні функцій власника [Текст]/ С. О.Короєд // Судова апеляція. – 2011. – № 1. – С.53-62.
3. Резнікова В. Підвідомчість справ господарським судам України: проблеми теорії та практики [Текст]/ В.Резнікова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2014. – Вип. 1. – С. 24-32.
4. Тимченко П. М. Проблемы судебной подведомственности: Учеб. пособие [Текст]/ П. М.Тимченко. – Х.: НЮАУ, 2003. – 37 с.
5. Горевий В. І. Господарський процес. Практикум : навчальний посібник [Текст]/ В. І.Горевий, А. М.Куліш, В. Д.Чернадчук. – 3-тє видання, виправлене і доповнене. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – 308 с.
6. Петренко Н. О. Щодо використання термінів «підвідомчість», «компетенція», «юрисдикція» та «підсудність спорів» у господарському процесуальному законодавстві [Текст]/ Н. О.Петренко // Підприємництво, господарство і право. – 2012. – № 5. – С.70-72.

М. В. Захарченко

*студ. I курсу магістратури
спеціальність «Право»*

Науковий керівник: к.ю.н., доц. А. В. Смітюх

ПРАВОВА ПРИРОДА ПРАВА УЧАСНИКА КОРПОРАТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ДИВІДЕНД

Однією з форм реалізації майнового інтересу учасника корпоративного підприємства є отримання прибутку від інвестування до статутного капіталу юридичної особи власного майна, у зв'язку з чим слід розглядати можливість отримання учасником дивідендів як одне з фундаментальних майнових корпоративних прав – з такою позицією погоджується більшість вітчизняних науковців. Як зауважує Т. О. Кібець, дивіденди є ключовим інструментом управління прибутком та найбільш ліквідним результатом діяльності підприємства, що можуть отримати його засновники [1, с. 177], водночас питання правової природи права учасника на отримання частини прибутку корпоративного підприємства потребує більш детального осмислення як в контексті доктринального його розуміння, так і в контексті практичного застосування відповідних норм права.

Зокрема, М. В. Телюкіна вказує на те, що механізм отримання учасником частини прибутку товариства опосередковується як майновими елементами, так і немайновими – зокрема, прийняттям органом управління рішення про виплату учасникам дивідендів [2, с. 73]. Звісно, реалізація права на отримання дивідендів має змішаний характер, але підґрунтям для їх отримання є майнова зацікавленість учасників, що зумовлена з боку останніх необхідністю ефективного управління активами підприємства.

Разом з тим, серед вчених існують певні дискусії на предмет зобов'язального характеру права учасника на отримання дивідендів. Зокрема, В. А. Шепелюк вважає, що саме по собі право учасника на отримання частини прибутку корпоративного підприємства не носить зобов'язального характеру. Майнове зобов'язання з виплати дивідендів у господарської організації виникає тільки з моменту прийняття рішення про нарахування та виплату дивідендів (розподіл прибутку) уповноваженим органом або учасниками господарської організації. З цього ж моменту і власники корпоративних прав набувають право вимагати виплати їм дивідендів [3, с. 821]. Судова практика також пов'язує зобов'язальний характер

права учасника на дивіденди із грошовим зобов'язанням корпоративного підприємства виплатити учаснику частину прибутку товариства у випадку порушення такою невиплатою прав учасника [4].

Нам представляється очевидною корпоративна природа права на отримання учасником частини прибутку корпоративного підприємства. По-перше, право особи на дивіденд виникає з моменту набуття нею статусу учасника корпоративного підприємства і є безстроковим [5, с. 93]. По-друге, воно безпосередньо пов'язане з ефективною реалізацією немайнового сегмента корпоративних прав – права брати участь в управлінні підприємством та корпоративно впливати на його господарську діяльність.

Натомість, Рене Саватьє звертає увагу на зобов'язальний характер права учасника на виплату дивідендів як такого, пов'язуючи таке право із «зобов'язальною вимогою», і вказує, що частка у корпоративному підприємстві надає її власнику право вимагати свою частину дивідендів, що розподіляються, та еventуально свою частину при розподілі капіталу у випадку ліквідації [6, с. 96-97].

На нашу думку слід погодитись із тим, що право на отримання учасником дивідендів не є зобов'язальним, оскільки право вимоги учасника щодо виплати йому дивідендів виникає лише з моменту настання певної легальної умови – прийняття загальними зборами рішення щодо виплати учасникам частини прибутку та не пов'язується із набуттям особою корпоративних прав і, відповідно, статусу учасника корпоративного підприємства.

Відсутність у права учасника на отримання дивідендів зобов'язального характеру в силу вищезазначених обставин, між тим, зумовлює й те, що корпоративне право на отримання дивідендів неможливо віднести до секундарних прав, оскільки одностороння вольова реалізація учасником права на отримання дивідендів неможлива без прийняття відповідного рішення органом управління корпоративного підприємства та не є юридичним фактом, тобто не зумовлює виникнення правовідносин. Допоки рішення про виплату дивідендів не прийняте загальними зборами, у учасника відсутня можливість ефективного захисту свого права, оскільки воно не вважатиметься порушеним.

Таким чином, дослідження окремих питань правової природи права учасника на отримання дивідендів дозволяє дійти висновку, що таке праве є основним майновим корпоративним правом, яке не носить зобов'язальний або секундарний характер і є формою реалізації учасником його майнових інтересів.

Список використаної літератури

1. Кібець Т. О. Права учасників акціонерного товариства на отримання дивідендів: нормативне забезпечення [Текст]/ Т. О. Кібець // Вісник Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. – 2014. – С. 177-180.
2. Телюкіна М. В. Коментарий к Федеральному Закону «Об акционерных обществах» [Текст]/ М. В. Телюкіна. – М : Госюриздат, 2005. – 650 с.
3. Шепелюк В. А. Особливості оподаткування корпоративних прав [Текст]/ В. А. Шепелюк // Економіка і суспільство. – 2017. – № 8. – С. 818-824.
4. Постанова Верховного Суду від 17.01.2018 р. по справі № 910/11316/17 [Електронний ресурс]/ Єдиний реєстр судових рішень. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/71659611>. – Назва з екрана.
5. Гуреев В. А. Проблемы защиты прав и интересов акционеров в Российской Федерации [Текст]/ В. А. Гуреев. – М. : Волтерс Клувер, 2007. – 208 с.
6. Саватье Р. Теория обязательств. Юридический и экономический очерк [Текст]/ Р. Саватье. – М. : Прогресс, 1972. – 440 с.

О. І. Нікола

*студ. II курсу магістратури
спеціальність «Право»*

Науковий керівник: к.ю.н., доц. В. В. Чайковська

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКИХ САНКЦІЙ У СФЕРІ ЗЕД

Питання застосування заходів господарської відповідальності знаходяться у постійній увазі науковців, юристів-практиків та, власне, суб'єктів господарювання, позаяк їх системне застосування здатне не лише відновити порушене становище, але й дисциплінувати учасників правовідносин у сфері господарювання у частині належного виконання взятих на себе зобов'язань та дотримання правил здійснення господарської діяльності. Особливого значення у контексті глобалізації, активної інтеграції України у систему світових господарських зв'язків та поживлення експортно-імпортової діяльності набуває проблема упорядкування практики застосування адміністративно-господарських санкцій до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (далі ЗЕД) – як вітчизняних, так і іноземних. У рамках сьогодення налагодження довгострокових ділових відносин між суб'єктами господарювання, що здійснюють ЗЕД, у певній мірі, залежить від встановлення чітких «правил гри» – як у частині правил здійснення такої діяльності, так і у частині життя санкцій у разі їх порушення.

Адміністративно-господарські санкції, які застосовуються за порушення правил здійснення ЗЕД, мають легальну назву спеціальних санкцій. Перелік та підстави застосування таких санкцій встановлений у ст. 37 Закону «Про зовнішньоекономічну діяльність» (далі – Закон про ЗЕД) [1]. Так, за порушення цього або пов'язаних з ним законів України до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності або іноземних суб'єктів господарської діяльності можуть бути застосовані такі спеціальні санкції:

1. накладення штрафів у випадках несвоєчасного виконання або невиконання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності своїх обов'язків згідно з цим або пов'язаних з ним законів України;

2. застосування до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та іноземних суб'єктів господарської діяльності індивідуального режиму ліцензування у випадках порушення такими суб'єктами цього Закону та/або пов'язаних з ним законів України, що встановлюють певні заборони, обмеження або порядок здійснення зовнішньоекономічних операцій;

3. тимчасове зупинення зовнішньоекономічної діяльності у випадках порушення цього Закону або пов'язаних з ним законів України, проведення дій, які можуть зашкодити інтересам національної економічної безпеки.

Відповідно до п. 1.2. Положення про порядок застосування до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності спеціальних санкцій, передбачених ст. 37 Закону про ЗЕД, ці санкції застосовуються Міністерством економічного розвитку і торгівлі України до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності у разі порушення ними валютного, митного, податкового, іншого законодавства, що встановлює певні заборони, обмеження або порядок здійснення зовнішньоекономічних операцій, та у разі проведення ними дій, які можуть зашкодити інтересам національної економічної безпеки [2, п. 1.2]. Це дає підстави стверджувати про відсутність конкретного та вичерпного переліку видів порушень, їх складів, за які можуть бути застосовані відповідні санкції.

Особливої гостроти такому стану необізнаності для суб'єктів ЗЕД додає і той факт, що за загальним правилом застосуванню спеціальних санкцій до національних та іноземних суб'єктів ЗЕД може передувати офіційне попередження МЕРТ (абз. 7 ст. 37 Закону про ЗЕД), проте таке повідомлення не є обов'язковим. Від-

повідне положення створює додаткові ризики для суб'єктів ЗЕД, оскільки про санкції компанії дуже часто дізнаються раптово, коли банк відмовляє здійснити платежі або митниця – оформити товар. У такому випадку, навіть оперативного скориставшись різними засобами захисту, суб'єкт ЗЕД не в змозі уберегти себе від збитків та невиконання зобов'язань перед контрагентами.

На думку В. Богуна, останні дві санкції (тимчасове зупинення ЗЕД та індивідуальний режим ліцензування) за своїм функціональним призначенням спрямовані на обмеження чи ліквідацію конкретних суб'єктивних прав. А от щодо «національних економічних інтересів», автор пропонує законодавчо закріпити термінологічне визначення критеріїв цього поняття, оскільки для самих суб'єктів ЗЕД не зрозумілим до кінця залишається, якими своїми діями вони можуть зашкоджувати інтересам національної економічної безпеки [3, с. 36]. Це зауваження є досить доречним і сьогодні, адже Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 р. № 964-IV орієнтує щодо визначення поняття «національної безпеки», яка формується, як видається, і за рахунок безпеки економічної, втім є досить широким для його використання при визначенні підстав для застосування адміністративно-господарських санкцій у сфері ЗЕД.

Слід зауважити і на тій обставині, що положення Закону про ЗЕД неузгоджені і з нормами Господарського кодексу України, ст. 245 якого замість тимчасового зупинення ЗЕД містить вказівку на застосування іншої санкції – припинення експортно-імпортних операцій [4, ст. 245]. Так, припинення експортно-імпортних операцій обмежується тільки двома видами зовнішньоекономічних операцій: експортом та/або імпортом, та не має дії на інші види, перелік яких надано ст. 4 закону про ЗЕД, у той час як зупинення ЗЕД обмежень не має. Крім того, на відміну від тимчасового зупинення ЗЕД припинення експортно-імпортних операцій застосовують не за ймовірності настання шкоди, а при її фактичному спричиненні. Таким чином, аналіз тимчасового зупинення ЗЕД (ст. 37 Закону про ЗЕД) та припинення експортно-імпортних операцій (відповідно до ст. 245 ГК України), дає змогу стверджувати, що йдеться про різні заходи відповідальності, неоднакові підстави та різні наслідки застосування цих санкцій у ЗЕД.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити про необхідність узгодження положень ГК України та Закону про ЗЕД в частині фіксування елементів складу правопорушення, за яке застосовуються

адміністративно-господарські санкції, зокрема, необхідності наявності збитків чи їх відсутності, а також систематизування переліку відповідних порушень. По-друге, удосконалення вимагає порядок застосування цих санкцій – в частині належного і своєчасного інформування суб'єктів ЗЕД щодо розгляду питання про притягнення їх до відповідальності, що надасть змогу таким особам вжити заходів для попередження негативних наслідків та спричинення збитків. Як видається, чітке законодавче регулювання підстав, порядку вжиття зазначених санкцій, прозора практика їх правозастосування, наявність ефективних адміністративних та судових способів захисту прав та охоронюваних законом інтересів господарюючих суб'єктів здатне значно посилити ділову активність в нашій державі та підвищити її інвестиційну привабливість.

Список використаної літератури:

1. Про зовнішньоекономічну діяльність [Текст]: Закон України від 16.04.1991р. № 959-ХІІ // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 29. – Ст. 377.
2. Про порядок застосування до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності спеціальних санкцій, передбачених статтею 37 Закону про ЗЕД [Текст]: Наказ Міністерства економіки України від 17.04.2000 р. № 52 // Офіційний вісник України. – 2000. – № 19. – Стор. 177. – Ст. 801.
3. Богун В. Індивідуальний режим ліцензування і припинення експортно-імпортних операцій як види спеціальних економічних санкцій [Текст]/ В. Богун // Підприємництво, господарство і право. – 2001. – № 6. – С. 35-36.
4. Господарський кодекс України [Текст]: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22. – Ст.144.

Г. Ю. Паранір

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. А. В. Смітюх

ЩОДО НОВЕЛ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ТА ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ» ПРО ПОРЯДОК ВИПЛАТИ ДИВІДЕНДІВ

В зв'язку з тим, що 17 березня 2018 р. в «Голосі України» №50/2018 опубліковано Закон від 06.02.2018 р. № 2275-VIII «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю (далі –

Закон), необхідно звернути увагу на зміни, що відбулися у порядку виплати дивідендів ТОВ та ТДВ. Необхідність цих змін обумовлена поширенням порушень прав учасників товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю, незаконних маніпуляцій у цих товариствах, що істотно знижує довіру серед інвесторів. Слід зазначити, що Закон вступає в силу через три місяці з дня його опублікування, при цьому діючим ТОВ та ТДВ надається термін – 1 рік для того, вони привели свої Статути у відповідність до норм Закону. Порядок виплати дивідендів у ТОВ та ТДВ є, безперечно, однією з важливих новел Закону.

Річ у тім, що Закон України «Про господарські товариства» передбачає лише саме право на дивіденди: згідно п. «б» ч. 1 ст. 10 зазначеного Закону учасники мають право на отримання дивідендів – частини прибутку товариства пропорційно розміру своєї частки, що сплачується за рішенням загальних зборів [1, ст.10], але порядок реалізації цього права у ТОВ та ТДВ законодавчо не визначався.

З огляду на відсутність законодавчого регулювання, Міністерство юстиції України у листі від 10.06.11 р. № 379-0-2-11-8.1 зазначило, що періодичність виплати дивідендів у ТОВ та ТДВ може бути будь-якою (щорічна, щоквартальна або інша), а термін і порядок виплати дивідендів мають бути визначені у засновницьких документах товариства [2].

Утім, однією з найбільш серйозних проблем була відсутність положень щодо строків і порядку сплати дивідендів відповідно до вже прийнятих рішень загальних зборів ТОВ та ТДВ.

ТОВ, що діяли на підставі модельного статуту (затверджений постановою КМ України від 16.11.11 р. № 1182), керувалися п.30 модельного статуту, згідно якого виплата частини прибутку учасникам товариства проводиться один раз на рік за підсумками календарного року впродовж I кварталу наступного року [3], але неврегульованість цього питання у статутах багатьох ТОВ часто призводила до корпоративних конфліктів і спорів. Натомість Закон України «Про акціонерні товариства» детально визначав усі важливі аспекти отримання дивідендів акціонерами АТ. Перш за все, ч. 4 ст. 30 Закону України «Про акціонерні товариства» визначала, що право на отримання дивідендів належить особам, внесеним до особливого переліку, складеного наглядовою радою АТ [4, ст.30].

Також, відповідно до ч.4 ст.30 Закону України «Про акціонерні товариства» АТ в порядку, встановленому статутом, повідомляє

осіб, які мають право на отримання дивідендів, про дату, розмір, порядок та строк їх виплати. Протягом 10 днів з дня прийняття рішення про виплату дивідендів за простими акціями ПАТ повідомляє про дату, розмір, порядок та строк виплати дивідендів за простими акціями також фондову біржу (біржі), у біржовому реєстрі якої (яких) перебуває таке товариство.

Дивіденди в АТ сплачуються виключно за результатами року, при цьому виплата дивідендів за простими акціями здійснюється з чистого прибутку звітного року та/або нерозподіленого прибутку на підставі рішення загальних зборів акціонерного товариства, яке має бути прийняте не пізніше 30 квітня року, що слідує за звітним та у строк, що не перевищує шість місяців з дня прийняття загальними зборами рішення про виплату дивідендів. Виплата дивідендів за привілейованими акціями здійснюється з чистого прибутку звітного року та/або нерозподіленого прибутку відповідно до статуту акціонерного товариства у строк, що не перевищує шість місяців після закінчення звітного року, або, якщо загальними зборами переданий менший строк – то у такий строк. Дивіденди сплачуються або через депозитарну систему, або безпосередньо акціонерам: конкретний спосіб визначається рішенням загальних зборів [4, ст.30].

Також, ч. 2 ст. 30 Закону України «Про акціонерні товариства» визначає можливість стягнення несплачених у строк дивідендів за виконавчим написом нотаріуса у безспірному порядку [4, ст.30].

Ст. 26 Закону передбачає щодо ТОВ і ТДВ норму, відповідно до якої виплата дивідендів здійснюється за рахунок чистого прибутку товариства особам, які були учасниками товариства на день прийняття рішення про виплату дивідендів, пропорційно розміру їх часток. Також слід зауважити, що дивіденди можуть виплачуватися за будь-який період, який є кратним кварталу, якщо інше не передбачено статутом. Товариство виплачує дивіденди грошовими коштами, якщо інше не встановлено одногосним рішенням загальних зборів учасників, у яких взяли участь всі учасники товариства. Також Законом визначено строки виплати дивідендів: виплата дивідендів має здійснюватися в термін, що не перевищує шість місяців з дня прийняття рішення про їх виплату, якщо інший термін не встановлено статутом товариства або рішенням загальних зборів учасників. [5, ст. 26]. Ця новела є однією з найбільш актуальних новел Закону взагалі, оскільки зловживання щодо строку сплати дивідендів, звернення до суду з цього приводу, нарахуван-

ня пені за несвоєчасну сплату дивідендів стали, за відсутності належного правового регулювання, поширеною практикою.

Також ст. 27 Закону, подібно до ст. 31 Закону України «Про акціонерні товариства» визначає наступні випадки, коли товариство не має права приймати рішення про виплату дивідендів або виплачувати дивіденди:

1) товариство не здійснило розрахунків з учасниками товариства в зв'язку з припиненням їх участі в товаристві або правонаступниками учасників товариства;

2) майна товариства недостатньо для задоволення вимог кредиторів або буде недостатньо в результаті прийняття рішення про виплату дивідендів або здійснення виплати.

Статутом товариства можуть додатково передбачатися інші умови, за яких загальні збори учасників не може приймати рішення про виплату дивідендів або при яких дивіденди не можуть виплачуватися. Крім того, Закон встановлює, що ТОВ та ТДВ не мають права виплачувати дивіденди учаснику, який повністю або частково не вніс свій внесок [5, ст. 27].

Наведені новели законодавства щодо порядку сплати дивідендів у ТОВ та ТДВ є вельми позитивними, оскільки вони встановлюють дієвий правовий механізм, відповідно до якого учасники відповідних господарських товариств реалізовуватимуть своє право на дивіденди. Особливо слід відзначити положення, які виступають в якості застережних механізмів, покликаних унеможливити вилучення активів товариства під видом виплат дивідендів.

Список використаної літератури

1. Про господарські товариства [Електронний ресурс]: Закон України від 19.09.1991. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>. – Назва з екрана.
2. Щодо виплати дивідендів [Електронний ресурс]: Лист Міністерства юстиції України від 10.06.2011 № 379-0-2-11-8.1. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0379323-11>. – Назва з екрана.
3. Про затвердження модельного статуту товариства з обмеженою відповідальністю [Електронний ресурс]: Постанова КМУ від 16 листопада 2011 р. № 1182. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1182-2011-п>. – Назва з екрана.
4. Про акціонерні товариства [Електронний ресурс]: Закон України від 17.09.2008 // Відомості Верховної Ради України – 2008. – № 50-51. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17/page>. – Назва з екрана.
5. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю [Електронний ресурс]: Закон України від 06.02.2018 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/2275-19>. – Назва з екрана.

М. Ю. Пенчукова
студ. I курсу магістратури
спеціальність «Право»
Науковий керівник: к.ю.н., доц. А. В. Смітюх

ЗВЕРНЕННЯ СТЯГНЕННЯ НА ЧАСТКУ УЧАСНИКА ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ЗА ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ТА ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ»

6 лютого 2018 р. Верховна Рада України прийняла Закон «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», який передбачає зовсім інакший порядок звернення стягнення на частку учасника товариства з обмеженою відповідальністю, аніж був передбачений Законом України «Про господарські товариства». Оскільки дане питання займає чільне місце серед проблем, які виникають у корпоративному праві, то актуальність даної роботи полягає в тому, щоб визначити, які саме зміни щодо даної процедури передбачені у новому законі.

Згідно зі ст. 149 ЦКУ [1, ст. 149] та ст. 57 Закону України «Про господарські товариства» звернення стягнення на частину майна товариства з обмеженою відповідальністю, яка є пропорційною частці боржника у статутному капіталі, відбувається лише за відсутності в боржника іншого майна, на яке може бути звернено стягнення. Кредитори мають вибір: вони можуть вимагати від товариства або виплатити вартість майна, пропорційну частці боржника, або здійснити виділ майна в натурі. Якщо обсяг стягнення вичерпує частку боржника, то його участь у товаристві припиняється [2, ст. 57].

Отже, у даному випадку відбувається звернення на майно боржника, а не на його частку, що негативно впливає на підприємницьку діяльність товариств і жодним чином не надає змоги іншим учасникам придбати цю частку, що дало б можливість не руйнувати майнову масу товариства.

Дана проблема певним чином врегульована в новому законі: відповідно до ст. 22 ЗУ «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» звернення стягнення на частку учасника товариства здійснюється на підставі виконавчого документа. Дана процедура передбачає декілька етапів:

- 1) Виконавець повідомляє товариство щодо наміру звернути стягнення на частку боржника і надсилає постанову про накладення арешту на частку;

2) Товариство має 30 днів з дня одержання такого повідомлення щоб надати інформацію, яка необхідна для визначення вартості частки, також протягом цього часу товариство повинно надати виконавцю та боржнику доступ до фінансових документів, які необхідні для визначення вартості частки;

3) Після того як 30-денний строк сплине, виконавець має 15 днів, щоб визначити вартість частки боржника;

4) Виконавець пропонує іншим учасникам товариства придбати цю частку, якщо один з учасників погоджується, то він повинен здійснити виплату вартості частки протягом 10 днів з дня укладення договору купівлі-продажу частки;

5) Якщо жоден з учасників не виявить бажання придбати частку або товариство порушить порядок надання інформації для визначення вартості частки, то частка буде реалізована на аукціоні в загальному порядку [3, ст. 22].

Таки чином законодавець зробив процедуру більш зручною як для кредиторів, так і для боржників, він зокрема надає змогу іншим учасникам викупити частку боржника і тим самим не допустити виділення майна. Але існують і недоліки, зокрема, законодавець чітко не встановлює час, протягом якого повинен бути укладений договір купівлі-продажу частки.

Раніше нами вже висловлювалася думка про необхідність перейняти досвід інших країн і внести деякі зміни до процедури звернення стягнення на частку, зокрема передбачити, що якщо жоден з учасників товариства не надасть згоди на придбання частки, то було б доречним надати можливість викупу частки безпосередньо товариству з наступним анулюванням частки, як це закріплено, наприклад, у Кодексі торгових товариств Польщі [4, ст. 199], тобто у даному випадку частка припиняла би існування як така і усі права, пов'язані з нею також припинялися би. Якщо ж ані товариство, ані інші учасники не скористаються цим правом, то доцільно було б надати кредитору альтернативу або звернути стягнення безпосередньо на частку боржника, або на його майно боржника, у разі, наприклад, якщо кредитор не бажає ставати учасником товариства, або здійснити реалізацію частки з публічних торгів [5, с. 107].

Проаналізувавши Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» можна бачити, що законодавець зовсім по-іншому підійшов до процедури звернення стягнення на частку боржника у статутному капіталі товариства. На нашу думку, було б доцільно більш детально визначити строк, який на-

дається іншим учасникам для придбання частки, оскільки наразі інші учасники не обмежені у строках і дана процедура може тривати декілька місяців або навіть років, що завдає шкоди інтересам кредитора, який бажає повернути борг якомога скоріше.

Список використаної літератури

1. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Назва з екрана.
2. Про господарські товариства [Електронний ресурс]: Закон України від 19.09.2001 №576-XII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>. – Назва з екрана.
3. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю [Електронний ресурс]: Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/2275-19>. – Назва з екрана.
4. Kodeks spółek handlowych: Ustawa z dnia 15 września 2000 r. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=W DU20000941037>. – Назва з екрана.
5. Смітюх А. В., Пенчукова М. Ю. Правові засади звернення стягнення на корпоративні частки [Текст] / А. В.Смітюх, М. Ю.Пенчукова // Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. – 2017. – №13. – С.101-109.

Р. Х. Петков

*студ. I курсу магістратури
спеціальність «Право»*

Науковий керівник: к.ю.н., доц. А. В. Смітюх

БИЗНЕС-ИНКУБАТОР В МИРОВОЙ ПРАКТИКЕ И В ПРАВОВОЙ СИСТЕМЕ УКРАИНЫ

Как показывает мировой опыт, одним из самых успешных путей развития и поддержки предпринимательства является инкубация бизнеса, или оказание поддержки субъекту предпринимательской деятельности, который начинает собственный бизнес, с целью упрощения, облегчения и ускорения вхождения его на рынок и достижения желаемого предпринимательского эффекта [1].

Суть бизнес-инкубирования состоит в поддержке начинающих предпринимателей и их новых бизнес идей, или как модно сегодня называть – StartUp-ов путем предоставления первоначальной помощи, состоящей из комплекса услуг, таких как: выделение помещения под офис, предоставление образовательных услуг, кон-

салтинг, дополнительное финансирование, и, конечно же, юридическое сопровождение.

По статистике, самостоятельно выживают в среднем около трети созданных фирм, однако среди тех, кто воспользовался поддержкой бизнес-инкубаторов, как правило, становятся успешными более 85% участников [1].

В мировой практике бизнес-инкубаторы известны уже более полувека: первый бизнес-инкубатор в современном понимании этого слова был основан в 1959 году в США Джозефом Манкусо, который купил обычный склад умирающей фабрики в городе Батавия, штат Нью-Йорк и создал «Индустриальный центр Батавия», способствовавший созданию новых рабочих мест.

На нынешнем этапе существует большое разнообразие организационно-правовых форм бизнес-инкубаторов. Бизнес-инкубаторы существуют как структурные подразделения организаций высокого порядка и как автономные учреждения. Организационно-правовая форма бизнес-инкубаторов во многом определяет потенциальные источники финансирования деятельности инкубатора. Регистрация бизнес-инкубатора в качестве некоммерческой структуры предоставляет дополнительные возможности для получения грантов и средств различных организаций поддержки малого бизнеса [2].

Динамика роста численности бизнес-инкубаторов в мировом масштабе следующая: к 1985 году их было около 70, к 1992 – около 470, а к 1995 – 1100. Быстрый рост их количества привел к идее объединения, поэтому повсюду начали создаваться национальные ассоциации инкубаторов бизнеса [3].

В Украине первые бизнес-инкубаторы были созданы в конце 90-х гг. прошлого века. Среди них: технологический бизнес-инкубатор «Харьковские технологии», бизнес-инкубатор Херсонской промышленной палаты, бизнес-инкубатор Объединенного профкома Чернобыльской АЭС и др.

Целью их функционирования было обучение менеджменту, маркетингу, бизнес-планированию; маркетинговые исследования конкурентоспособности продукта и методов его продвижения и др. Однако идея создания бизнес-инкубаторов не нашла широкого применения и развития [4, с.31], т.к. даже определение бизнес-инкубатора на данный момент не определено законодательно: бизнес-инкубатор упоминается в ст.ст.1,16 Закона Украины «Об инновационной деятельности», в соответствии с которой инновационное

предприятие может функционировать в виде инновационного центра, бизнес-инкубатора, технополиса, технопарка и др., однако, к сожалению, действующее законодательство не предусматривает никаких особенностей статуса инновационных предприятий вообще или вышеперечисленных видов и даже не раскрывает содержание таких терминов, как «инновационный центр», «бизнес-инкубатор», «технополис» [5, ст.1,6].

В 2009-2012 годах в Украине действовал утвержденный постановлением КМ Украины от 21 мая 2009 р. № 510 «Порядок регистрации организаций, деятельность которых направлена на удовлетворение потребностей субъектов малого и среднего предпринимательства», который определял бизнес-инкубатор как организацию, предоставляющую на определенных условиях и на определенное время специально оборудованные помещения и иное имущество субъектам малого и среднего предпринимательства, начинающих свою деятельность, с целью содействия в приобретении ими финансовой самостоятельности, однако с 10.12.2012 г. данный нормативно-правовой акт утратил силу [6].

Именно в период действия указанного выше Порядка был создан первый из действующих сегодня бизнес-инкубаторов – Growth Up, появившийся в 2010 г. Также, свою деятельность в Украине осуществляют еще шесть бизнес-инкубаторов, готовых предоставить помещения, дополнительные инвестиции, обучающие курсы, но некоторые из них не предоставляют юридическую помощь, что весьма важно. Среди них: Polyteco (Киев), EastLabs (Киев), Founder Institute (Киев), WannaBiz (Одесса), Happy Farm (Киев), iHUB (Киев) [7].

Основными препятствиями на пути развития бизнес-инкубаторов в нашей стране являются:

1. Отсутствие законодательной базы деятельности бизнес-инкубаторов;
2. Отсутствие надлежащих помещений;
3. Низкая информированность местных руководителей о возможности бизнес-инкубирования в развитии предпринимательства региона;
4. Нежелание руководителей вузов заниматься проблемами трудоустройства студентов, применяя методики и технологии бизнес-инкубации [2].

Дальнейшее развитие бизнес-инкубирования в Украине невозможно без разработки и принятия специализированного нор-

мативного акта о бизнес-инкубаторах. Именно такой нормативный акт должен стать первым шагом создания всесторонних благоприятных условий для развития сети бизнес-инкубаторов в Украине.

Список використаної літератури

1. Васильева Л. М. Бізнес-інкубатор як форма й елемент інноваційної інфраструктури / Л.М. Васильева [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/26_OINXXI_2009/Economics/52632.doc.htm. – Назва з екрану.
2. Захарченко В. И. Зарубежный и отечественный опыт государственного регулирования экономики для современной Украины [Текст]/ В. И. Захарченко, О. Г. Борисов, А. В. Иванищева / Под ред. В. И. Захарченко. – Одесса: «Негоциант», 2005. – 128 с.
3. Холодкова Ю. А. Бизнес-инкубатор: его основные особенности и назначения / Ю.А.Холодкова // Молодой ученый. – 2009. – №9. – С. 90-91.
4. Водянка Л. Д. Перспективи розвитку бізнес-інкубаторів в Україні [Текст]/ Л. Д. Водянка, К. В. Горошовська // Науковий вісник Кам'янець-Подільського університету імені Івана Огієнка : Економічні науки. Випуск 10. – Кам'янець-Подільськ : ФОП Сисин Я.І., 2015. – С. 30-36.
5. «Про інноваційну діяльність» [Текст]: Закон України від 4 липня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – Ст. 266.
6. «Порядок реєстрації організацій, діяльність яких спрямована на задоволення потреб суб'єктів малого та середнього підприємництва» [Текст]: Постанова КМ України від 21 травня 2009 р. № 510 // Офіційний вісник України. – 2009. – №39. – Ст.1310.
7. Яровая М. Украинские стартап-инкубаторы: что представляют и чего хотят взамен? / М. Яровая [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ain.ua/ukrainskie-startap-inkubatory-chto-predostavlyayut-i-chto-hotyat-vzamen>. – Название с экрана.

П. В. Пилипчук

*студ. I курсу магістратури
спеціальність «Право»*

Науковий керівник: к.ю.н., доц. А. В. Смітюх

ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ЗА ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ТА ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ»

Із прийняттям Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» [1] (далі – Новий Закон) порядок формування статутного капіталу ТОВ зазнав змін, аналіз яких і є основною метою даних тез.

До прийняття Нового Закону порядок формування статутного капіталу ТОВ визначався Цивільним кодексом України [2, ст. 144] та Законом України «Про господарські товариства» [3, ст. 52], відповідно до яких статутний капітал ТОВ підлягає сплаті учасниками товариства до закінчення першого року з дня державної реєстрації товариства. Проте Новий Закон скорочує цей строк удвічі: відповідно до ст. 14 Нового Закону кожен учасник товариства повинен повністю внести свій вклад протягом шести місяців з дати державної реєстрації товариства, якщо інше не передбачено статутом товариства [1, ст. 14].

Ст. 52 Закону України «Про господарські товариства» передбачає, що у разі невнесення або неповного внесення кимось з учасників вкладу протягом року загальні збори учасників зобов'язані прийняти одне з нижченаведених рішень:

- про виключення із складу товариства тих учасників, які не внесли (не повністю внесли) свої вклади, та про визначення порядку перерозподілу часток у статутному капіталі;
- про зменшення статутного капіталу та про визначення порядку перерозподілу часток у статутному капіталі;
- про ліквідацію товариства [3, ст. 52].

Новий Закон містить з питання прострочення внесення вкладу важливі новели:

По-перше, ч. 1 ст. 15 Нового Закону запроваджує цілком новий інститут попередження про прострочення оплати та додаткового строку: «Якщо учасник прострочив внесення вкладу чи його частини, виконавчий орган товариства має надіслати йому письмове попередження про прострочення. Попередження має містити інформацію про невнесений своєчасно вклад чи його частину та додатковий строк, наданий для погашення заборгованості. Додатковий строк, наданий для погашення заборгованості, встановлюється виконавчим органом товариства чи статутом товариства, але не може перевищувати тридцять днів»;

По-друге, ч. 2 ст. 15 Нового Закону дещо змінює можливий перелік рішень, які приймають у такій ситуації загальні збори ТОВ – відтепер це рішення:

- про виключення учасника, який має заборгованість із внесення вкладу;
- про зменшення статутного капіталу товариства на розмір неоплаченої частини частки учасника товариства;

- про перерозподіл неоплаченої частки чи її частини між іншими учасниками без зміни розміру статутного капіталу товариства та сплату такої заборгованості відповідними учасниками;
- про ліквідацію товариства [1, ст. 15].

Також ч. 3 ст. 15 Нового Закону передбачено, що голоси, які припадають на частку учасника, який має заборгованість перед товариством, не враховуються при визначенні результатів голосування для прийняття такого рішення [1, ст. 15].

Розглянуті вище новели деталізують положення про наслідки невнесення вкладу: хоча строк сплати статутного капіталу і був скорочений до шести місяців (що все одно є, на нашу думку, розумним строком), але вводиться досить зручний інститут додаткового строку; також деталізація та розширення переліку рішень загальних зборів, що мають бути прийняті у разі порушення даного строку, дозволяє передбачити більш широке коло можливостей для ТОВ, серед яких новою є можливість перерозподілити неоплачену частку між іншими учасниками. Отже, на наш погляд, Новий Закон значно удосконалює правове регулювання формування статутного капіталу ТОВ.

Розгляд правового регулювання даного питання у деяких зарубіжних країнах дозволяє зробити такі висновки. У РФ за ст. 16 Федерального Закону «Про товариства з обмеженою відповідальністю» строк сплати частки у статутному капіталі не може перевищувати 4 місяці з моменту державної реєстрації товариства, причому у разі неповної сплати неоплачена частина частки переходить до товариства, яке повинне її реалізувати [4, ст. 16].

У ФРН частина вкладів обов'язково повинна бути внесена до реєстрації товариства, оскільки, згідно із ст. 7 Закону ФРН «Про товариства з обмеженою відповідальністю», заява про реєстрацію може бути подана тільки у разі сплати чверті кожного статутного вкладу за умови, що майнові вклади не узгоджені. При цьому сума статутного капіталу в цілому повинна складати половину мінімального статутного капіталу (25000 євро), тобто 12000 євро [5, ст. 7]. Відповідно до ст. 9 зазначеного закону: якщо вартість майнового вкладу на момент подачі заяви про реєстрацію товариства у торговому реєстрі не досягає суми статутного вкладу по зобов'язанню, учасник зобов'язаний внести грошовий вклад в розмірі недостатньої суми. При цьому строк позовної давності за вимогами товариства становить 10 років з моменту реєстрації товариства у торговому реєстрі [5, ст. 9].

Відповідно до ст. 26 Закону КНР «Про компанії», перший внесок усіх учасників не повинен бути менший за 20% від суми статутного капіталу або менший за його мінімальний розмір (30000 юанів женьмінбї). Частина, що залишилась вноситься учасниками протягом 2 років (5 років для інвестиційних компаній) після створення компанії [6, ст. 26]. При цьому із ст. 30 зазначеного закону випливає, що перший внесок учасників сплачується обов'язково до реєстрації товариства, оскільки заяву про реєстрацію можна подавати лише після сплати першого внеску і зі свідоцтвом про перевірку внесення вкладів наряду з іншими документами. [6, ст. 30]

Отже, можна побачити, що в ФРН та КНР до реєстрації товариства повинна бути сплачена певна частина суми статутного капіталу, яка прив'язана до мінімального статутного капіталу, а також більший строк на сплату повної суми статутного капіталу тоді, як в РФ та в Україні така прив'язка відсутня, і статутний капітал товариства сплачується повністю після державної реєстрації, але також передбачені наслідки невнесення вкладу, які в Україні врегульовані навіть детальніше, а з прийняттям Нового Закону стають ще більш конкретизованими і передбачають нові правомочності як ТОВ взагалі, так і його учасників зокрема.

Список використаної літератури

1. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/2275-19>. – Назва з екрана.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/>. – Назва з екрана.
3. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1576-12/>. – Назва з екрана.
4. Об обществах с ограниченной ответственностью: Федеральный Закон РФ от 08.02.1998 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_17819/. – Назва з екрана.
5. Бергман В. Торговое уложение Германии. Закон об акционерных обществах. Закон об обществах с ограниченной ответственностью. Закон о производственных и хозяйственных кооперативах[Текст]/ [сост. В. Бергман; пер. с нем. Е. А. Дубовицкая; науч. ред. Т. Ф. Яковлева]. – 2-е изд., перераб. – М. : Волтерс Клувер, 2009 – С. 477-520.
6. О компаниях: Закон КНР от 29.12.1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://chinalawinfo.ru/economic_law/law_company. – Назва з екрана.

Р. Ю. Півкопа

*студ. I курсу магістратури
спеціальність «Право»*

Науковий керівник: к.ю.н., доц. А. В. Смітюх

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ КОРПОРАТИВНОГО КОНТРОЛЮ

Досліджувана тема є актуальною, оскільки на даному етапі розвитку корпоративних правовідносин корпоративний контроль трактується по різному. Це обумовлено тим, що на законодавчому рівні дане поняття не закріплене, а в науковій літературі, як вітчизняній, так і зарубіжній існують неоднакові підходи до його розуміння. Огляд існуючих понять корпоративного контролю та відображення власного бачення значення даного поняття і поставлено за мету в даних тезах.

Перш за все, варто звернути увагу на те, що значення контролю відрізняється у різних правових системах. Якщо в континентальному праві контроль розглядається, як нагляд, перевірка діяльності певних осіб, то у *common law* – як панування над корпорацією. Так, згідно доктрини *common law*, корпоративний контроль – це результат розподілу сил, позицій, можливостей і влади серед суб'єктів корпоративних відносин [1, с. 146].

О. Н. Костюк відмічає, що в науковому колі пострадянського простору корпоративний контроль в основному асоціюється з власністю на акції і можливістю управління нею. Так, В. Д. Міловідов та І. С. Шиткіна визначають корпоративний контроль як володіння такою кількістю прав в акціонерному товаристві, яка забезпечує постійний вплив на прийняття стратегічних управлінських рішень, визначення та формулювання таких рішень [2, с. 230].

Схожою є позиція А. А. Кирилових, що пропонує розуміти корпоративний контроль як можливість суб'єктів корпоративних правовідносин безпосередньо або опосередковано визначати, формулювати, приймати рішення, пов'язані з тактикою і стратегією товариства чи впливати на їх прийняття. При цьому науковець відмічає, що в широкому сенсі корпоративний контроль – це вся сукупність можливостей отримання вигоди від діяльності корпорації, що реалізується через систему корпоративного управління [3, с. 40].

Не дивлячись на те, що сам термін контроль скоріше підкреслює момент нагляду за кимось, або чимось з метою перевірки, у

випадку, коли мова йде про корпоративний контроль, як зазначає Д. І. Степанов, зазвичай мають на увазі відмінний смисловий відтінок – вплив, можливість визначати рішення, які приймаються корпорацією або окремими її органами.

Відповідно до цього, вчений робить висновок, що корпоративний контроль – це скоріше не нагляд за корпорацією, а економічна влада, яку отримує та чи інша особа по відношенню до конкретного корпоративного формування та/або його органам, при цьому ніякої влади в публічно-правовому сенсі не виникає, а економічна влада, про яку йде мова, не більше ніж можливість здійснювати вплив на конкретну корпорацію [4, с. 146].

Тобто, контроль в корпоративно-правових відносинах зводиться до можливості здійснювати вплив на корпоративне підприємство, а також на рішення, що приймаються його органами.

Такої ж думки і А. В. Смітюх, який відмічає, що корпоративний контроль – це здатність учасника або групи учасників здійснювати правовий (ініціюючий, блокуючий, вирішальний тощо) вплив на управління справами корпоративного підприємства, а також власне вплив, що його здійснює учасник [5, с. 59].

На думку І. А. Ігнатєвої та О. І. Гарафонові, корпоративний контроль – це специфічна форма контролю в корпораціях, який охоплює не тільки внутрішні управлінські взаємовідносини, але і зовнішні. Корпоративний контроль не можна трактувати у вузькому значенні, його слід розглядати у взаємозв'язку з іншими управлінськими функціями. Відтак, розглядаючи корпоративний контроль вчені вважають, що до його суб'єктів, попри учасників корпоративного підприємства слід також віднести органи державної влади, громадськість та персонал [6, с. 352].

Не можна погодитись з такою думкою, оскільки не варто отожднювати корпоративний контроль та контроль над корпорацією, що може здійснюватися і не учасниками підприємства. Державні органи, суспільство в цілому та менеджмент безумовно впливають на діяльність корпоративного підприємства, однак їх не можна віднести до суб'єктів, що здійснюють корпоративний контроль. Так, на нашу думку, корпоративний контроль це завжди контроль учасника або групи учасників, який проявляється в можливості нав'язати свою волю корпоративному підприємству або іншим учасникам, завдяки володінню частки у статутному капіталі.

Список використаної літератури

1. Шиткина И. С. Корпоративное право: Учебный курс, второе издание, переработанное и дополненное [Текст]/ И. С. Шиткина. – М. : Волтерс Клувер, 2008. – 500 с.
2. Костюк О. М. Корпоративное управление в банке [Текст]: монографія / О.М. Костюк. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 332 с.
3. Кириловых А. А. Корпоративное право : курс лекций [Текст]/ А. А. Кириловых. – М. : «ЮСТИЦИНФОРМ», 2009. – 192 с.
4. Степанов Д. И. Феномен корпоративного контроля [Текст]/ Д. И. Степанов // Вестник гражданского права. – 2009. – № 3. – 206 с.
5. Смітюх А. В. Корпоративне право у схемах [Текст]: навчальний посібник / А. В. Смітюх. – Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2017. – 322 с.
6. Ігнат'єва І. А. Корпоративне управління : підручник [Текст] / І. А. Ігнат'єва, О. І. Гарафонова. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 600 с.

Т. Д. Стасюк

студ. II курсу магістратури

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., проф. Т.В. Степанова

РОЗРОБКА КОДЕКСУ УКРАЇНИ З ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ ВИОКРЕМЛЕННЯ ГАЛУЗІ КОНКУРСНОГО ПРАВА

Сучасні правові акти, що регламентують неспроможність (банкрутство) певних суб'єктів, потребують реформування. На початку 2018 р. у Верховну Раду на перше читання було винесено Кодекс України з процедур банкрутства. Прийняття вказаного акту визначатиме появу в Україні нової галузі – конкурсного права. Утворення нових галузей є закономірним наслідком об'єктивних змін, що відбуваються в соціально-політичній системі.

Галузь права слід розуміти не тільки в широкому, але й у вузькому значенні як об'єднання правових норм, за допомогою яких здійснюється регулювання однорідних суспільних відносин за допомогою використання специфічного методу правового регулювання для досягнення певної соціальної цілі [1]. Визначимося, чи властиві конкурсному праву ознаки галузі.

1. Значний нормативний обсяг. Конкурсне право, як сукупність норм, одержало правове закріплення в Законі України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», главі 23 Господарського кодексу України, ст. 53 Цивільного кодексу України. Також норми права, які регулюють правовідносини у сфері банкрутства, містяться у законах України «Про

акціонерні товариства», «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», «Про банки і банківську діяльність» «Про кооперацію», «Про фермерське господарство», «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні», «Про цінні папери та фондовий ринок», «Про іпотеку», «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», «Про аудиторську діяльність» та інш., Кодексом законів про працю та ще безліччю підзаконних нормативно-правових актів центральних органів державної влади.

2. Однорідність, як ознака галузі права, визначається певною сферою якісно однорідних суспільних відносин (майнових, немайнових, організаційних та ін.), які вона впорядковує. Аналіз правовідносин вказує на декілька відокремлених предметів правового регулювання, які розмежовуються на рівні генеральних інститутів права. По-перше – це правовідносини неспроможності, що пов'язані з управлінням господарською діяльністю та організацією виробничого процесу неплатоспроможної юридичної особи-підприємства, до якого застосовується комплекс заходів щодо відновлення платоспроможності (розпорядження майном, санація, мирова угода) і задоволення вимог кредиторів. По-друге – це правовідносини банкрутства, що пов'язані із здійсненням процедури ліквідації банкрута, які мають на меті припинення діяльності банкрута і продаж його майна для задоволення вимог кредиторів [2]. Також до особливих правовідносин, притаманних лише конкурсному праву, слід віднести відносини між арбітражним керуючим (розпорядником майна, керуючим санацією, ліквідатором) та державним органом з питань банкрутства Міністерства юстиції та іншими органами державної влади, господарським судом; між арбітражним керуючим (розпорядником майна, керуючим санацією, ліквідатором) та боржником, кредиторами та іншими особами які беруть участь у конкурсному провадженні на різних його стадіях.

3. Ще однією ознакою виокремлення у самостійну галузь є особливий суб'єктний склад та особливості правового статусу суб'єктів. За ГПК України суб'єктами провадження виступають позивач і відповідач. У конкурсних відносинах беруть участь боржник, кредитори, органи кредиторів (збори, комітет), органи юридичної особи – боржника, державні органи, що регулюють і контролюють дії суб'єктів, господарський суд. Ще один специфічний суб'єкт конкурсного права – арбітражний керуючий, який в залежності від стадії провадження та застосуванню того чи іншого

правового режиму набуває різного статусу: розпорядника майна, керуючого санацією або ліквідатора.

4. Галузі права різняться за своєрідністю предмета та метода правового регулювання. Конкурсне право походить від терміну «конкурс», який розглядають як метод правового регулювання правовідносин неплатоспроможності. Це сукупність правових засобів і прийомів, які закріплені в законодавстві про банкрутство та інших нормах, з використанням яких досягається практичний результат, що є завданням провадження у справі про банкрутство – заміна неефективного керівного органу боржника та власника боржника від управління юридичною особою, організація нового управління господарською діяльністю боржника та його майном з метою повного відробітку боргу, або прийняття рішення про продаж майна боржника з метою часткового задоволення вимог кредиторів та ліквідацію банкрута. Оскільки конкурсне право слід віднести до окремої комплексної галузі права, яка має ознаки похідної від галузі господарського права, то методи перекликаються з нею, але мають свої особливості.

Регулювання процесів неспроможності і банкрутства ґрунтується на принципах економічної доцільності та методі субординації у відносинах між різними суб'єктами права: судом, арбітражним керуючим, комітетом кредиторів та окремим кредитором. У той же час, правовідносини між окремими кредиторами у їх взаємному статусі, не враховуючи лише обсяг права голосу, також засновуються на методі диспозитивного регулювання, що характеризується відносинами юридичної рівності. Такий спосіб впливу на суб'єктів економічних відносин визначає метод координації.

5. Власна структура. Основні генеральні інститути конкурсного права: процедури (підінститути розпорядження майном, оздоровлення, мирової угоди, ліквідації); інститут арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора) та інші.

6. Відносні самостійність і завершеність – як ознака галузі конкурсного права – є об'єднанням норм права, автономним від інших галузей. Її головне призначення – забезпечити впорядкування суспільних відносин певного роду сукупністю специфічних правових засобів.

7. Власний (галузевий) режим правового регулювання. В результаті відкриття справи про банкрутство боржник потрапляє під дію правових режимів, визначених Законом про банкрутство, що

обмежують права власника, право господарського відання, право оперативного управління та інші належні йому речові права. За умовами дії правовий режим неплатоспроможності є надзвичайним, оскільки передбачає регулювання суспільних відносин в умовах надзвичайного стану, що потребує залучення спеціальних правових засобів, які обмежують права учасників господарських відносин порівняно зі звичайним правовим режимом.

8. Галузевий понятійний апарат. Конкурсне право є складним правовим явищем, структурні елементи якого поєднуються тісними системними взаємозв'язками. Серед основних елементів системи конкурсного права варто виокремити такі:

- законодавство, як зовнішня форма виразу норм із регулювання відносин неплатоспроможності;
- правова ідеологія, зокрема правосвідомість, доктрини конкурсного права, теорії, правова культура тощо;
- правова політика, а саме правотворча діяльність у цій сфері в контексті існуючої цільової спрямованості конкурсного законодавства;
- судова та інша юридична практика;
- інші правові явища (принципи конкурсного права, правовий статус учасників відносин неспроможності, процесуальні механізми тощо).

З урахуванням вищевказаного слід визначитися з обґрунтованістю виокремлення нової галузі – конкурсного права.

Список використаної літератури

1. Общетеоретическая юриспруденция. Учебный курс: учебник [Текст]/ Под ред. Ю.Н.Оборогова. – Одесса: Феникс, 2011. – 436 с.
2. Пригуза П. Д. Правове регулювання процедур банкрутства юридичної особи – відсутнього боржника[Текст]: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / П.Д.Пригуза; Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана. – К., 2011. – 20 с.

О. Р. Чебану

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. А. В. Смітюх

КОРПОРАТИВНІ ДОГОВОРИ У ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

15 лютого 2018 р. Президентом України був підписаний прийнятий ще 23 березня 2017 р. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо корпоративних дого-

ворів» (далі – Новий Закон), який вносить зміни до Цивільного кодексу України, Законів України «Про акціонерні товариства», «Про господарські товариства» і встановлює правові норми, спрямовані на врегулювання інституту корпоративних договорів [1, 2, 3, 4].

Корпоративний договір як такий призначений для того, щоб учасники господарських товариств могли у законодавчо передбаченій письмовій формі визначити та закріпити взаємні права і обов'язки, також, у пояснювальній записці до законопроекту №4470 «Про внесення змін у деякі законодавчі акти України щодо корпоративних договорів» зазначено, що метою законопроекту є підвищення рівня корпоративного управління в акціонерних товариствах та товариствах з обмеженою відповідальністю [5, п.2].

До цього часу у законодавстві України питання можливості акціонерів та учасників ТОВ укласти корпоративний договір для регламентації взаємних прав та обов'язків не було врегульовано, водночас поширеною була практика неформальних усних домовленостей між акціонерами АТ, або учасниками ТОВ та ТДВ, утім такі домовленості не мали юридичної сили. Єдиною нормативною підставою для укладення корпоративного договору була ст.29 Закону України «Про акціонерні товариства» [3, ст.29], яка визначала лише, що статутом товариства може бути передбачена можливість укладення договору між акціонерами. Наразі даний абзац виключений на підставі Нового Закону.

Відтепер, завдяки Новому Закону, договір про реалізацію прав учасників (засновників) товариства з обмеженою відповідальністю або договір між акціонерами буде укладатись в письмовій формі, а справжність підписів сторін на такому договорі буде засвідчуватись у встановленому порядку, що вказано у ст.51-1 Закону України «Про господарські товариства» [4, ст.51-1].

При укладенні договору про здійснення прав учасників господарського товариства його сторони встановлюють певні (особливі) передбачені договором способи здійснення належних їм прав. Ці способи здійснення прав не заборонені законом або внутрішніми правовими актами товариства, і проявляються у:

- реалізації правових можливостей, що входять до змісту прав учасників товариства (як у формі вчинення певних дій, так і у формі утримання від їх вчинення);

- виконанні обов'язків, покладених на себе за договором учасниками товариства (як у формі вчинення певних дій, так і у формі утримання від їх вчинення) [6, с. 9].

У цих доповненнях міститься певна деталізація предмету договору про здійснення прав учасників (акціонерів). Так, у ч.1 ст. 51-1 Закону України «Про господарські товариства» та ч.1 ст. 26-1 Закону України «Про акціонерні товариства» встановлено можливість погодження між сторонами не лише відчуження але й придбання частки (акцій) за заздалегідь визначеною ціною, а також передбачено досягнення домовленості щодо вчинення дій, пов'язаних із виділом із товариства нової юридичної особи [6, с. 4].

За умовами корпоративних договорів його сторони зможуть взяти на себе зобов'язання реалізовувати свої корпоративні права в спосіб, передбачений законом, та/або утриматися від реалізації таких прав. Ними можуть бути передбачені:

- обов'язок сторін голосувати на загальних зборах в спосіб, визначений договором;
- обов'язок сторін погоджувати придбання або відчуження частки/акції за заздалегідь визначеною ціною та/або в разі настання визначених у договорі обставин утримуватися від відчуження часток/акцій до настання визначених у договорі обставин;
- обов'язок сторін вчиняти інші дії, пов'язані з управлінням суспільством, його припиненням або виділенням з нього нової юридичної особи;
- умови або порядок визначення умов, на яких учасник/акціонер – сторона договору має право або зобов'язаний буде придбати або продати частки/акції товариства, і визначати випадки (які можуть залежати або не залежати від дій сторін), коли таке право чи обов'язок виникає.

Таким чином, в корпоративних договорах можна врегулювати ряд потенційних корпоративних конфліктів і «ступикових ситуацій», які можуть виникати між учасниками/акціонерами ТОВ/АТ. В першу чергу, це стосується ситуацій, коли прийняття будь-якого рішення загальними зборами або наглядовою радою є неможливим через відмінності позицій учасників/акціонерів, які володіють однаковою кількістю голосів (50/50).

Крім того, корпоративний договір може бути укладений між учасниками/акціонерами товариства і кредиторами товариства [7].

Цей договір може передбачати: обов'язок його сторін голосувати у певний спосіб на загальних зборах учасників; узгоджено вчиняти інші дії, пов'язані з управлінням товариства; особливості реалізації учасником товариства переважного права на придбання частки або частини частки іншого учасника товариства; обов'язок

утримуватись від реалізації переважного права; погоджувати відчуження часток; утримуватися від відчуження часток до настання певних обставин; здійснювати інші дії, пов'язані з управлінням товариством, з його діяльністю, припиненням та ліквідацією. Звідси, окрім меж відступлення частки у статутному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю, встановлених законом або статутом товариства, вони можуть бути також визначені у договорі між учасниками товариства (договорі про здійснення прав учасників товариства) [8, с. 4-5].

Напевно зміни у законодавстві, які дають змогу акціонерам та учасникам ТОВ і ТДВ укладати корпоративні договори матимуть позитивний ефект у майбутньому, адже це дозволить акціонерам та учасникам гарантувати належне виконання взаємних обов'язків сторонами та відповідальність у разі невиконання чи неналежного виконання таких договорів, що дозволить вивести корпоративні відносини у господарських товариствах на принципово новий рівень.

Список використаної літератури

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо корпоративних договорів: Закон України від 23 березня 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1984-19>. – Назва з екрана.
2. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]: редакція від 07 березня 2018 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Назва з екрана.
3. Про акціонерні товариства: Закон України редакція від 18 лютого 2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17/page2>. – Назва з екрана.
4. Про господарські товариства [Електронний ресурс]: Закон України редакція від 18 лютого 2018 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1576-12/paao362#o362>. – Назва з екрана.
5. Пояснювальна записка до Проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо корпоративних договорів: Пояснювальна записка від 19 квітня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58790. – Назва з екрана.
6. Цікало В. Предмет договору про здійснення прав учасників господарського товариства [Текст] / В.Цікало // Підприємництво, господарство і право. – 2017. – №2. – С. 68-73.
7. Свінцицький А. Корпоративні договори: нові можливості та старі проблеми / А. Свінцицький [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://letrado.ua/uk/publikatsiyi/korporativni-dohovory/>. – Назва з екрана.
8. Цікало В. Окремі питання набуття, зміни та припинення прав учасників господарських товариств [Текст] / В.Цікало // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2017. – Випуск 64. – С. 151-165.

К. В. Чубчик

*студ. II курсу магістратури
спеціальність «Право»*

Науковий керівник: д.ю.н., проф. О. І. Миколенко

ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА В НОРМАХ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА

Виконавча влада в Україні являє собою розгалужену систему державних органів, які крім реалізації нормативних актів законодавчої влади здійснюють публічне адміністрування, правотворчу, юрисдикційну та контрольну діяльність. Всі органи державної влади, серед яких особливе місце посідають органи виконавчої влади, функціонують в умовах демократичного політичного режиму, тобто режиму, заснованого на визнанні верховенства законів і народовладдя. Ще у 1996 р. в преамбулі Конституції України було закріплено, що Верховна Рада України від імені Українського народу прагне розвивати і зміцнювати демократичну державу. Процеси розвитку і зміцнення демократії в нашій країні відбуваються і сьогодні в умовах децентралізації державної влади.

Разом з тим, можна виділити певні перешкоди, які стоять на шляху демократизації діяльності органів державної виконавчої влади.

По-перше, у суспільстві відсутнє чітке розуміння процесів демократизації, які відбуваються в Україні. З боку держави не здійснюється належна інформаційна компанія щодо реального застосування громадянами інструментів демократії. В цьому сенсі доречно згадати слова відомого американський політолог Роберта Даля, який стверджує, що після стількох століть роздумів про політику теорія демократії продовжує залишатися досить непереконливою незалежно від того, розглядати її як етичну теорію чи як спробу описати реальний світ [1, с. 68]. Тобто поняття «демократія» належить до числа найбільш диференційованих і невизначених у сучасній політичній теорії. Тому органи державної влади повинні розкривати сутність демократії та демократизації українського суспільства через роз'яснення змісту її основних цінностей – свобод та прав людини і громадянина, народу як найвищого джерела влади, виборності органів державної влади та ін.

По-друге, до перешкод, які стоять на шляху демократизації діяльності органів державної виконавчої влади, належить невід-

повідність інтересів політичної чи бюрократичної еліти реальним потребам суспільства. Не завжди представники політичної та бюрократичної еліт готові до перерозподілу владних повноважень на користь інтересам територіальних громад. А це, в свою чергу, свідчить про відсутність реальної участі народу в управлінні справами держави і суспільства.

Децентралізація в сфері виконавчої влади полягає в розподілі функцій між Кабінетом Міністрів України та центральними органами виконавчої влади, між центральними органами виконавчої влади та місцевими органами виконавчої влади, між органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування. При децентралізації відбувається: 1) передача повноважень з верхніх ланок державного управління на регіональний чи місцевий рівень при одночасному звуженні прав і повноважень відповідного державного органу; 2) чіткий розподіл повноважень між органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; 3) залучення різноманітних громадських утворень до вирішення державних справ. Важливим у цьому процесі є застосування принципу субсидіарності, згідно з яким центральна влада повинна вирішувати тільки ті завдання, які не можуть бути ефективно виконані на місцевому чи локальному рівні [2, с. 143].

По-третє, до перешкод, які стоять на шляху демократизації діяльності органів державної виконавчої влади, слід віднести низький рівень фінансування демократичних перетворень в країні. На жаль, доводиться констатувати, що значна частина такого фінансування здійснюється країнами Європейського Союзу та США шляхом надання грантових коштів громадським організаціям, органам місцевого самоврядування, певним верствам громадян з метою залучення їх до впровадження різноманітних форм демократії.

Також необхідно відмітити роль органів самоорганізації населення в системі управління на місцевому рівні. Їх активний розвиток дасть можливість громадянам взяти на себе відповідальність за майбутнє територіальних громад. Для цього держава вже сьогодні створює необхідні умови, прийнявши Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та Закон «Про співробітництво територіальних громад» [3; 4].

Отже, результатом адміністративної реформи в Україні повинні стати формування нової демократичної моделі управління, підвищення ролі територіальних громад у житті українського суспільства та їх реальна участь в управлінні місцевими справами.

Список використаної літератури

1. Цветков В. В. Демократія – Управління – Бюрократія: в контексті модернізації українського суспільства [Текст] / В. В. Цветков, В. П. Горбагенко. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. НАН України, 2001. – 248 с.
2. Децентралізація в Україні: законодавчі новації та суспільні сподівання [Текст]/ Переднє слово Голови Верховної Ради України В. Б. Гройсмана. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2015. – 413 с.
3. Про добровільне об'єднання територіальних громад [Текст]: Закон України від 5 лютого 2015 р. // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 13. – Ст. 91.
4. Про співробітництво територіальних громад [Текст]: Закон України від 17 червня 2014 р. // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 34. – Ст. 1167.

К. В. Шафоростов

*студ. І курсу магістратури
спеціальність «Право»*

Науковий керівник: к.ю.н., доц. А. В. Смітюх

ВИХІД УЧАСНИКА З ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ЗА ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ТА ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ»

Інститут виходу учасника з Товариства з обмеженою відповідальністю є важливим елементом диспозитивності у корпоративних правовідносинах.

Слід зауважити, що у доктрині домінує розуміння виходу як одностороннього правочину – зокрема А. В. Смітюх визначає вихід учасника з ТОВ як добровільне припинення участі учасника у товаристві через вчинення ним одностороннього правочину, внаслідок якого корпоративні права учасника припиняються без переходу до іншої особи [1, с.206].

До прийняття Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» [2] (далі у тексті – Новий Закон) питання виходу учасника з ТОВ регулювалося ст. 148 Цивільного кодексу [3, ст.148], а також ст.ст.10, 54 Закону України «Про господарські товариства» [4, ст.10, 54]. У Новому Законі виходу учасника присвячена ст. 24 [2, ст.24]. Із прийняттям вищевказаного закону процедура виходу учасника зазнала багатьох змін, покликаних спростити вихід та нівелювати недоліки регулювання даного питання попереднім законодавством. Отже, метою даних тез є надання оцінки цим змінам.

По-перше, зміни торкнулися безумовності права виходу учасника: якщо раніше учасник мав право вийти з товариства, заявивши про це не пізніше ніж за три місяці до виходу (якщо інший строк не встановлює статут), то за Новим Законом таке право мають лише учасники, частка яких у статутному капіталі складає менш ніж 50% [2, ст. 24].

Отже, якщо частка учасника складає 50% або більше, його вихід за Новим Законом, має бути узгоджений із усіма іншими учасниками; рішення щодо виходу приймається протягом місяця з дня подання заяви про вихід. У разі дозволу здійснити вихід в учасника виникає право реалізувати його протягом місяця з дня надання згоди останнім учасником.

Ця новела, з одного боку, скорочує обсяг диспозитивності у діях учасника, що виходить з товариства, та водночас дана норма захищає інших учасників від раптових змін і знижує ризик можливих махінацій з боку мажоритарного учасника. Фактично це положення стимулює мажоритарного учасника замість виходу вдаватися до продажу своєї частки, що забезпечує збереження майнового комплексу товариства, і, як наслідок – платоспроможність ТОВ. Саме через це зазначену новелу слід визнати виправданою, актуальною та потрібною.

Процедура виходу учасника та сплати належної йому вартості частки може стати більш прозорою завдяки положенню п. 11 ст. 24 Нового Закону, оскільки відтепер товариство буде зобов'язане надавати учаснику, який вийшов з товариства, доступ до документів фінансової звітності, інших документів, необхідних для визначення вартості його частки [2, ст. 24]. Наголошення на статусі учасника – «який вийшов з товариства» – тут має визначальний характер, оскільки дозволяє особі, що вже не є учасником, мати доступ до фінансової звітності та інших документів, необхідних для виплати йому належної частки, що унеможливує відмову у наданні потрібних документів товариством з огляду на те, що заявник, мовляв, не є більше учасником.

Одним з головних досягнень Нового Закону з питання виходу учасника, напевне, є зазначення моменту припинення прав учасника – так, п. 5 ст. 24 Нового Закону встановлює, що «учасник вважається таким, що вийшов, з дня державної реєстрації його виходу». Тобто, реєстрація виходу стає головним юридичним фактом у цьому процесі, який дозволяє розмежувати час, у якому в суб'єкта ще

є права та обов'язки учасника та час коли в нього вже є лише право витребувати виплату своєї частки, а обов'язки вважаються припиненими [2, ст.24].

Водночас, до недоліків Нового Закону слід віднести відсутність належної регламентації процедури та конкретних вимог до волевиявлення інших учасників щодо виходу учасника: зокрема – не вказані форма дозволу або заборони (письмова, усна чи ін.), їх адресат (повідомляється ТОВ, учасник чи всі причетні особи).

Таким чином, зміни у сфері виходу учасника з ТОВ за ЗУ «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» передбачають низку рішень, які дійсно зроблять процес більш прозорим та регламентованим, і, будемо сподіватися – унеможливлять появу деяких конфліктних ситуацій та експлуатацію пробілів у законодавстві.

Список використаної літератури

1. Смітюх А. В. Корпоративне право у схемах : навчальний посібник [Текст]/ А. В. Смітюх. – Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2017. – 322 с.
2. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю [Електронний ресурс]: Закон України від 06.02.2018 № 2275-VIII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main/2275-19>. – Назва з екрана.
3. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Назва з екрана.
4. Про господарські товариства [Електронний ресурс]: Закон України від 19.09.2001 №576-XII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>. – Назва з екрана.

М. В. Швець

студ. I курсу магістратури

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доц. А. В. Смітюх

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ДИВІДЕНДУ

У загальних нормах корпоративного права України дивіденди загадуються у наступному контексті: ЦК України встановлює, що учасники господарського товариства мають право у порядку, встановленому установчим документом товариства та законом брати участь у розподілі прибутку товариства і одержувати його частину (дивіденди) [1, ст. 116], аналогічні положення містять також ст.ст.

88 та 167 ГК України [2, ст. 88, 167], ст. 10 Закону України «Про господарські товариства» [3, ст.10]. Ці норми не є нормами-визначеннями, але з них можна зробити висновок про те, що дивіденд – це частина прибутку підприємства, яку отримують учасники.

Повноцінне визначення дивідендів містить ст. 30 Закону України «Про акціонерні товариства», де сказано що дивіденд – це частина чистого прибутку акціонерного товариства, що виплачується акціонеру з розрахунку на одну належну йому акцію певного типу та/або класу [4, ст.30].

Альтернативне легальне визначення наводиться у п. 14.1.49 Податкового кодексу України, згідно якого дивіденд – це платіж, що здійснюється юридичною особою, у тому числі емітентом корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів чи інших цінних паперів на користь власника таких корпоративних прав, інвестиційних сертифікатів та інших цінних паперів, що засвідчують право власності інвестора на частку (пай) у майні (активах) емітента, у зв'язку з розподілом частини його прибутку, розрахованого за правилами бухгалтерського обліку [5, ст.14].

У доктрині також існує декілька визначень дивідендів.

Л. В. Кузьменко, В. В. Кузьмін, В. М. Шаповалова вважають, що дивіденди – частина чистого прибутку акціонерного товариства, котра щороку розподіляється серед акціонерів відповідно до частки їх участі у власному капіталі товариства. Також на їхню думку дивіденди – це доходи, отримувані суб'єктами оподаткування згідно з корпоративними правами як частина прибутку юридичної особи, включаючи доходи, нараховані як проценти на акції чи на внески до статутних капіталів (за винятком доходів, отриманих від інших видів цінних паперів, від їх продажу і доходів від операцій з борговими зобов'язаннями та вимогами [6, с. 181].

Н. М. Ткаченко вважає, що дивіденди – це платіж, що здійснюється юридичною особою на користь власників корпоративних прав, емітованих такою юридичною особою, у зв'язку з розподілом частини його прибутку [7].

С. М. Злупко вважає, що дивіденд – (лат. *dividendus* – те, що слід поділити) – це дохід, який отримує власник акції за рахунок прибутку акціонерного товариства, частина прибутку, яка щорічно розподіляється між акціонерами залежно від кількості придбаних акцій. Також С. М. Злупко характеризує дивіденд як індикатор ста-

ну економічної кон'юнктури, його різкі зміни свідчать про повороти в тенденціях господарського розвитку [8, с. 864].

Н. А. Каллаур визначає дивіденд як частину суми чистого прибутку організації, яка розподіляється між акціонерами відповідно до кількості, вартістю і видом належних їм акцій [9, с. 96].

Узагальнюючи наведені вище визначення поняття дивіденду можемо запропонувати наступне: дивідендом є чистий дохід учасників господарських товариств, що виплачується з розрахунку на одну належну їм акцію (в акціонерних товариствах) та пропорційно розміру частки в статутному капіталі (в інших видах господарських товариств), або платіж, що здійснюються емітентом корпоративних прав на користь учасників господарських товариств у зв'язку з розподілом прибутку.

Список використаної літератури.

1. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/435-15/para669#n669>. – Назва з екрана.
2. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15/para720#n720>. – Назва з екрана.
3. Про господарські товариства [Електронний ресурс]: Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>. – Назва з екрана.
4. Про акціонерні товариства [Електронний ресурс]: Закон України від 17.09.2008 № 514-VI. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17/para358#n358>. – Назва з екрана.
5. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/para8575#n8575>. – Назва з екрана.
6. Кузьменко Л. В., Кузьмін В. В., Шаповалова В. М. Фінансовий менеджмент [Текст]: Навчальний посібник. – Херсон: К-89 Олді-плюс, 2003 р. – 240 с.
7. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність [Текст]: Підручник. – 5-те вид. – К.: Алерта, 2011. 976 с.
8. Злупко С. М. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. [Текст]/ Редкол. : С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 952 с.
9. Каллаур Н. А. Дивиденды организации [Текст]/ Н. А. Каллаур. – М. : АКДИ «Экономика и жизнь», 2009. – 159 с.

М. С. Шевченко

студ. II курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: д.ю.н., проф. О. І. Миколенко

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДРУКОВАНИХ ЗМІ В УКРАЇНІ

У сучасному суспільстві ні один з його членів не в змозі уявити собі життя без засобів масової інформації. Ще в XIX ст. британський письменник, історик та філософ Томас Карлайл ввів в обіг термін «четверта влада». З того моменту і до сьогодні ЗМІ розглядають як одну з гілок влади поруч із законодавчою, виконавчою і судовою. Звісно, це лише ліричний вислів, що вказує на величезний вплив журналістики на суспільство [1].

Дослідження проблем адміністративно-правового регулювання діяльності ЗМІ ґрунтуються на сучасних теоретико-методологічних розробках у галузі адміністративного права, які висвітлені у працях вітчизняних учених, зокрема: В. Б. Авер'янова, Ю. П. Битяка, І. П. Голосніченка, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка, О. В. Кузьменко, А. О. Селіванова та ін. Разом з тим, незважаючи на існування певного доробку, чимало теоретичних і практичних питань, що стосуються проблем адміністративно-правового регулювання діяльності друкованих ЗМІ в Україні, розкриваються в спеціальній літературі фрагментарно і потребують комплексного дослідження. Друковані ЗМІ в Україні отримали на законодавчому рівні свободу слова, свободу від цензури, політичну і професійну незалежність від державної влади, але вони не знайшли постійних джерел фінансування для збереження вільної самостійної діяльності. Тобто сьогодні в Україні відсутній правовий механізм забезпечення та реалізації прав і свобод друкованих ЗМІ. На цих проблемних питання і хочемо зосередити свою увагу. Проблема свободи масової інформації стоїть дуже гостро, тому адміністративно-правовому регулюванню цього питання слід приділити особливу увагу.

Ст. 1 Закону України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» закріплює, що друковані засоби масової інформації (преса) в Україні це періодичні і такі, що продовжуються, видання, які виходять під постійною назвою, з періодичністю один і більше номерів (випусків) протягом року на підставі свідчення про державну реєстрацію [2]. Таким чином, основними харак-

теристиками друкованих ЗМІ є: періодичність видання (щонайменше один раз на рік); постійна назва, що об'єднує всі випуски; державна реєстрація як друкованого ЗМІ.

Відповідно до ст. 15 Конституції України цензура заборонена, ст. 34 Конституції гарантує кожному право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Закон України «Про інформацію» також містить у собі положення про заборону цензури. Так, згідно зі ст. 24 цього закону забороняється цензура, тобто будь-яка вимога, спрямована, зокрема, до журналіста, засобу масової інформації, його засновника (співзасновника), видавця, керівника, розповсюджувача, узгоджувати інформацію до її поширення або накладення заборони чи перешкоджання в будь-якій іншій формі тиражуванню або поширенню інформації» [3]. Нажаль, це визначення не є вичерпним, тому що держава може впливати на діяльність друкованих ЗМІ не тільки в момент їх державної реєстрації чи під час підготовки інформації до друку, а й після її поширення. Тому переконані, що поняття «цензура» слід деталізувати в чинному законодавстві, щоб воно стало вичерпним та мінімізувало негативний вплив з боку державних органів на діяльність друкованих ЗМІ.

Законом України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» забороняється використання друкованих засобів масової інформації для: насильницької зміни конституційного ладу або територіальної цілісності України; пропаганди війни, насильства та жорстокості; розпалювання расової, національної, релігійної ворожнечі; розповсюдження порнографії тощо [2, ст. 3]. Але це не єдині виключення з принципу «невтручання держави в діяльність ЗМІ». Створювати відповідні правила гри на інформаційному полі України була покликана «Доктрина інформаційної безпеки України» (2009 р.). У Доктрині інформаційної безпеки України було визначено принципи забезпечення інформаційної безпеки України, до яких, зокрема, належить обмеження доступу до інформації виключно на підставах, передбачених законом [4, с. 95-100].

На жаль, сьогодні стали розповсюдженими випадки, коли правоохоронні органи, під виглядом проведення оперативно-розшукових чи слідчих дій, втручаються в діяльність друкованих ЗМІ та перешкоджають такій діяльності. Як правило, у друкованих ЗМІ

вилучаються технічні засоби, що порушує їх права як засобів масової інформації та іноді робить неможливим продовження їх функціонування. Таким випадкам має бути приділено більше уваги з боку політиків та законодавця, адже виникає реальна загроза реалізації свободи слова в Україні.

Громадськість не однозначно реагує на такі випадки в нашому суспільстві, що свідчить, по-перше, про нерозуміння суспільством цінності свободи слова для його подальшого розвитку, по-друге, про сприйняття цензури в нашому суспільстві як нормального явища, адже цього потребує інформаційна безпека держави, по-третє, про бажання політичних еліт зверху встановлювати зразки моральності для членів всього суспільства та контролювати їх дотримання у ЗМІ. Абсолютної свободи не існує, адже тоді виникає хаос. Цей постулат доводив у своїх працях відомий французький мислитель Шарль Монтеск'є, який стверджував, що свобода однієї людини закінчується там, де починається свобода іншої [5, с. 145-150]. Заборони ніколи не були ефективним регулятором суспільних відносин, якщо не відповідали загальним потребам суспільства та певному рівню його загальної і правової культури. Законодавцю слід сьогодні зосередити свою увагу не на примусових заходах у сфері діяльності друкованих ЗМІ, а створювати умови для підвищення загальної і правової культури українського суспільства. Саме високий рівень загальної і правової культури суспільства стане тим «автоматичним фільтром», який буде об'єктивно і спрямовано не допускати «шкідливу інформацію» до інформаційного простору та враховувати інтереси і потреби кожного індивіда.

Свобода засобів масової інформації є невід'ємною частиною прояву принципу свободи слова людини, що підтверджується й відповідними положеннями міжнародних документів (наприклад, Декларації про засоби масової інформації і права людини 1970 р.). Для забезпечення у діяльності друкованих ЗМІ балансу інтересів особистості, суспільства та держави, а також для належного дотримання принципу масової інформації, необхідно не тільки вдосконалити чинне адміністративне законодавство України, а й закріпити відповідні механізми реалізації адміністративних норм щодо діяльності друкованих ЗМІ.

Список використаної літератури

1. Науменко Т. В. Четвёртая власть как социологическая категория [Електронний ресурс]/ Т. В. Науменко.– Режим доступу : http://www.intelros.ru/2007/07/06/tv_naumen

2. ko_chetvertaja_vlast_kak_sociologicheskaja_kategorija.html. – Назва з екрану.
3. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні [Текст]: Закон України від 16.11.1992 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 1. – Ст. 1.
4. Про інформацію [Текст]: Закон України від 02.10.1992 // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
5. Пічугіна Ю. Правове регулювання цензури у сфері поширення інформації в Україні [Текст]/ Ю. Пічугіна // Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації. – 2011. – № 5. – С. 95–100.
6. Примаков К. Поняття та ознаки адміністративно-правового регулювання у сфері масової інформації в Україні [Текст]/ К. Примаков // Підприємництво, господарство і право. – 2016. – № 11. – С. 145-150.

З м і с т

РОЗДІЛ 1 ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

К. М. Варлига ЗАЙНЯТИСТЬ ТА БЕЗРОБИТТЯ ЯК ІНДИКАТОРИ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ	3
О. Ю. Кащенко ЕФЕКТИ ФІСКАЛЬНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	5
Я. П. Кесарь ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНОЗЕМНИХ БАНКІВ В УКРАЇНІ	8
К. Ф. Петрова РОЗВИТОК ТЕОРІЇ ФІНАНСУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ	11
З. Ю. Подирак НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ АНТИМОНОПОЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	13
К. Ю. Подирак УДОСКОНАЛЕННЯ КРЕДИТНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ	16

РОЗДІЛ 2 ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

А. С. Анашкин СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ РАЗРАБОТКИ БИЗНЕС САЙТОВ	19
В. А. Дубовой СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ СИСТЕМ УПРАВЛЕНИЯ КОНТЕНТОМ DRUPAL, Joomla, WORDPRESS	21
М.С. Клочков СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ WEB-ПРОГРАММИРОВАНИЯ ДЛЯ РАЗРАБОТКИ ИНТЕРАКТИВНОГО САЙТА ПРЕДПРИЯТИЯ	23
А. С. Масляникова РІШЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЗАДАЧ ЗА ДОПОМОГОЮ ПАКЕТІВ ПРИКЛАДНИХ ПРОГРАМ	25
А. Д. Мурач ВНЕДРЕНИЕ ТЕХНОЛОГИИ ИНФОРМАЦИОННЫХ СЕРВИСОВ КАК ФУНДАМЕНТ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ПРЕДПРИЯТИЯ	28
В. І. Пономаренко ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МОДЕЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ	30
А. С. Свідер ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОНОМЕТРИЧНИХ МЕТОДІВ У БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	33

А. О. Тарасов ОПТИМИЗАЦИИ ИНФОРМАЦИОННОЙ ПОДДЕРЖКИ ПРЕДПРИЯТИЙ – КАК ПУТЬ К МАКСИМИЗАЦИИ ПРИБЫЛИ	35
V.A. Shutenko INFORMATION SECURITY ASSESSMENT.....	37

РОЗДІЛ 3

ОБЛІК, АУДИТ, АНАЛІЗ ТА ОПОДАТКУВАННЯ: ЕВОЛЮЦІЯ, СУЧАСНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ

Н.-К. А. Бессарабова ИСТОРИЧНИ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ФОРМ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	40
I. С. Бріткаріу ОСНОВНИ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	44
Ю. О. Горбатюк ЛІЗИНГОВІ ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.	46
О. В. Денисюк ПРОБЛЕМИ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПОДАТКОВОГО І БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ	49
С. О. Доценко НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ.	52
A. V. Zhebrichuk FINANCIAL REPORTING IN HYPERINFLATIONARY ECONOMIES	54
В. І. Кравченко СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	58
Е. А. Крістева ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	61
Л. С. Кузик ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПАНСІЇ США: ПОЛІТИКА «ДОБРОСУСІДСТВА»	63
Г. В. Макаревич ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ І ПОДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТАМИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ	67
Є. О. Панфіленко НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІДПРИЄМСТВА: СУЧАСНІ ПІДХОДИ	69
О. І. Петрова ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ.	72

Д. С. Подолько МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.	74
В. С. Сорокіна ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ.	77
Б. І. Талпе РОЛЬ ПРОФЕСІЙНИХ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ.	79
Н. В. Федоренко СУЧАСНІ ШЛЯХИ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПЛАТИ НА ПІДПРИЄМСТВІ.	82
І. М. Федорова ПРОБЛЕМИ ВИЗНАННЯ ТА ПОРЯДОК СПИСАННЯ БЕЗНАДІЙНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ.	84
М. С. Шатковська АУДИТ РИЗИКІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОПОМОГИ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ	87

РОЗДІЛ 4

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

В. В. Антонов НАПРЯМКИ ВІДНОВЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ	90
К. О. Арнаут ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ЩОДО ЗАРАХУВАННЯ НАДХОДЖЕНЬ ДО ЗАГАЛЬНОГО ФОНДУ БЮДЖЕТУ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОГО КАЗНАЧЕЙСТВА	92
В. О. Атаманенко МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ	95
К. Ю. Бабой ЛІЗИНГОВІ ОПЕРАЦІЇ І ПРОБЛЕМИ ЇХНЬОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ	97
О. В. Баташова-Галінська СТІЙКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА ЙОГО СКЛАДОВІ	99
І. Р. Белякова СТАНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ.	102
М. О. Вакутіна ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ БАНКОМ	104
А. С. Гудима АНАЛІЗ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО ТА МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ТА СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ	107
В. В. Гудков АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ НА 2018 РІК	110
К. С. Гуржий МОДЕЛЮВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ СТРАТЕГІЇ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ.	112

О. Г. Гуцул МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ ЯК ОСНОВА РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	116
С. В. Дашенко РОЗВИТОК СТРАХОВОГО РИНКУ ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ДЕРЖАВИ	119
Р. В. Дікусаров ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЯК СКЛАДОВА БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВИ	122
А. О. Дідик АНАЛІЗ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ В СИСТЕМІ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ 2014-2017 Р.Р.	125
К. Е. Дорохова ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НА ПРИКЛАДІ ФРН	127
В. І. Зарванська ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ	130
М. Д. Козлова ЦИКЛІЧНІСТЬ РОЗВИТКУ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ ТА АНТИКРИЗОВИХ СТРАТЕГІЙ	133
Д. С. Костюк СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПОДАТКІВ	135
С. І. Круківська МІСЦЕВІ ФІНАНСИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ТЕРИТОРІЙ	138
К. А. Лисенко ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ	141
М. С. Мамуненко ПРЕДПОСЫЛКИ ПОДДЕРЖКИ КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ	144
К. Р. Мегель ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ І НЕОБХІДНІСТЬ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	147
М. В. Мігєва ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ У СВІТОВИЙ ФІНАНСОВИЙ ПРОСТІР	149
А. І. Москаленко ПЕРЕДУМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ КОНТРОЛІНГУ В УПРАВЛІННЯ БАНКАМИ	152
М. С. Осіпова ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА НА ЙОГО РОЗВИТОК	155
Д. С. Перонкова НЕДОЛІКИ ФУНКЦІОНУВАННІ СУЧАСНОГО ЛОМБАРДУ	157

В. В. Пругло ОБГРУНТУВАННЯ ВПЛИВУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ НА РОЗВИТОК РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	160
А. М. Селезньова АНАЛІЗ ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ	163
К. В. Сургай МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ..	165
Н. А. Топлакалцян ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАНЦУЗЬКОГО КАЗНАЧЕЙСТВА: ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД І МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ	168
Т. В. Харченко ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК СУЧАСНА ФОРМА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ.	171
М. Г. Шевченко АНТИМОНОПОЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ АНТИМОНОПОЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: ЮРИДИЧНИЙ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТИ.	173
О. М. Шишкіна АНТИКРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПРОЦЕДУРИ БАНКРУТСТВА В БАНКІВСЬКІЙ УСТАНОВІ	176
В.В. Шпичак ВИКОРИСТАННЯ РЕЙТИНГУ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ЯК НАПРЯМ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА	178

РОЗДІЛ 5 МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙ

С. Д. Антонюк НЕЙРОМАРКЕТИНГ: МЕТОДИ ИССЛЕДОВАНИЯ И ИСПОЛЬЗОВАНИЯ	181
К. А. Балакіна РОЗТАШУВАННЯ ЗАКЛАДУ ЯК ФАКТОР ЕФЕКТИВНОСТІ В СФЕРІ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ	183
А. В. Божатарник ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.	186
Т. И. Бушняк СОЦИАЛЬНАЯ И ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ БИЗНЕСА	188
Ю. С. Воротнюк МАРКЕТИНГ З НЕЗНАЧНИМИ ВИТРАТАМИ В МАЛОМУ БІЗНЕСІ.	191
А. А. Гармідер ЕВОЛЮЦІЯ СУЧАСНИХ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР ТА СПОСОБІВ ЛІДЕРСТВА В ОРГАНІЗАЦІЇ	195
А. А. Добровольский СОВРЕМЕННЫЕ ПРИНЦИПЫ КЛИЕНТООРИЕНТИРОВАННОСТИ ПОЛЬЗОВАТЕЛЬСКОГО ИНТЕРФЕЙСА	197

О. Д. Добровольська ЛІНГВІСТИЧНІ СКЛАДОВІ ЗОВНІШНІХ КОМУНІКАЦІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ	199
О. В. Дудко ІНСТРУМЕНТИ ПРОСУВАННЯ В ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ	202
В. А. Дужан ОСНОВИ SEO-КОПІРАЙТИНГА	204
К. А. Zhurakivska MAIN FEATURES OF SPORT EVENT PLANNING.	207
В. М. Олексієнко АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНОГО ЕТАПУ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА	209
Д. Г. Романовський МЕТОДИ ОЦЕНКИ СТОИМОСТІ КАПИТАЛА	212
Ю. Ю. Саламаха ПЛАНУВАННЯ ЯК ЗАПОРУКА КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ В СЕКТОРІ ОСВІТИ	215
Д. І. Самонов ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОЧИХ ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА.	217
Г. О. Свириденко ОСОБЛИВОСТІ ПРОГНОЗУВАННЯ ПОТРЕБ ЕКОНОМІКИ В РОБОЧІЙ СИЛІ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД	220
Я. Ю. Федоринич РЕЛІГІЙНІ СКЛАДОВІ МЕНЕДЖМЕНТУ	222
К. Р. Чевтаєва МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВ «РИНКУ ПІВНІЧНИЙ»	224
Л. А. Шевченко ВНУТРІШНІ ПІДТРИМУВАЛЬНІ ПРОЦЕСИ РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ	227
А. А. Шкеда ЕРГОНОМІЧНИЙ ПОДХОД В РАЗРАБОТКЕ WEB-ПРОЕКТОВ	229

РОЗДІЛ 6

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ: СВІТОВА ПРАКТИКА ТА ДОСВІД УКРАЇНИ

О. О. Абакумов СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МОРСЬКИХ ПОРТІВ УКРАЇНИ	232
В. В. Белякова КАДРОВА ПОЛІТИКА ЯК ОСНОВА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ З ПЕРСОНАЛОМ ОРГАНІЗАЦІЇ	237
А.А. Буденюк СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ АНАЛІЗУ ІННОВАЦІЙНО ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	240

Ю. В. Донченко ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.	242
А. О. Костюк ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ КРИПТОВАЛЮТАМИ ГРОШОВИХ ФУНКЦІЙ ...	245
В. Д. Мотулько КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ.	248
О. І. Павлов ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ВСТУПУ УКРАЇНИ В ЗОНУ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ.	252
Ю. О. Паршина БЕЗРОБІТТЯ МОЛОДІ.	255
К. В. Погосян ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМИ ТНК.	257
Я. А. Сивкова МЕТОДИ РЕОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕС ПРОЦЕССОВ В МАРКЕТИНГЕ.	260
Т. Є. Сорокова ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКСПОРТУ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА В УКРАЇНІ.	263
А. К. Таукач КРИПТОВАЛЮТА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ.	266
А. О. Федорова ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ. . 268	
О. О. Фещенко ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ.	271
В. В. Харламова КОНТЕЙНЕРНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ – ВИГІДНИЙ ТА ЗРУЧНИЙ СПОСІБ ТРАНСПОРТУВАННЯ ВАНТАЖІВ.	273

РОЗДІЛ 7

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЦІЙНОГО, МУНІЦИПАЛЬНОГО, МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Я. В. Барвенко МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ.	276
Д. В. Гайденко ЩОДО ПОНЯТТЯ ЗАКОННОСТІ У ТЕОРІЇ ПРАВА.	278
О. Ю. Колеснік РОЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ В СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ.	281

Д. Є. Корж ПОДВІЙНЕ ГРОМАДЯНСТВО: КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ТА СУЧАСНІ РЕАЛІЇ	283
Т. С. Лихачова ЗМІСТ І СУТНІСТЬ ПРАВОВЛАДДЯ	287
М. О. Мироненко РЕФОРМУВАННЯ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН: ПРОБЛЕМИ І ТЕНДЕНЦІЇ	290
М. Л. Рабінович ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЄС	293
І. В. Сівак ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ ЯК ЗАСІБ ЇЇ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ	295
Ю. О. Федорук КОЛІЗІЙНІ ПИТАННЯ ЩОДО ФОРМИ ЗАПОВІТУ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ	298
А. Д. Черніков ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ	301
Л. П. Чілік ПРОПОРЦІЙНА ВИБОРЧА СИСТЕМА З ВІДКРИТИМИ СПИСКАМИ В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	304
В. А. Ясенко ГОСУДАРСТВЕННО-ТЕРРИТОРИАЛЬНОЕ УСТРОЙСТВО КОРОЛЕВСТВА ИСПАНИЯ	307

РОЗДІЛ 8

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ТА КРИМІНАЛІСТИКИ

М. В. Гринько ГАРАНТІЙ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ОСОБИ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИГЛЯДІ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ	311
Є. О. Каташинський ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО КВАЛІФІКАЦІЇ ТЕРОРИСТИЧНИХ АКТИВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	313
Є.В. Качмар ПРАВОВА ПРИРОДА ІНСТИТУТУ ЕКСТРАДИЦІЇ	317
А. С. Кривошликова ПРО ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАПОДІЯНОЇ НЕЗАКОННИМИ РІШЕННЯМИ, ДІЯМИ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНУ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ, ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ, ПРОКУРАТУРИ АБО СУДУ	319
К. В. Кульчі ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ НЕОБЕРЕЖНИХ ЗЛОЧИНІВ В СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІКИ	323

А. М. Маджар ДО ПИТАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ, ВЧИНЕНИХ ШЛЯХОМ ЗЛОВЖИВАННЯ СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ	325
І. О. Миколенко ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ЮРИСДИКЦІЇ СУДУ	328
К. В. Панченко ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ДІАГНОСТИКИ В РОБОТІ СЛІДЧОГО	330
І. С. Подлісний ГІПНОЗ ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ НА СВІДОМІСТЬ ЛЮДИНИ: ПРОБЛЕМА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ	333
Н. А. Старикова ОСНОВНІ ЗАСАДИ ІНСТИТУТУ СПІВУЧАСТІ ЗА НОРМАМИ РИМСЬКОГО СТАТУТУ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ	336
О. Г. Хрішева ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО КВАЛІФІКАЦІЇ БАНДИТИЗМУ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	339

РОЗДІЛ 10

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У ПРИВАТНОПРАВОВІЙ СФЕРІ

В. В. Булат СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЬЯТЬ «РЕГРЕС» ТА «СУБРОГАЦІЯ» У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ	343
Є. С. Гоголь АЛІМЕНТНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА	347
О. О. Зінченко ЗЛОВЖИВАННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ПРАВАМИ ЗА НОВИМ ЦИВІЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ	350
Є. К. Карлюга ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ТОВАРИСТВ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ В СВІТЛІ НОВЕЛ ЗАКОНОДАВСТВА	353
А. С. Кисель ДОМЕННЕ ІМ'Я В СИСТЕМІ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	355
Н. В. Кисса ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ	359
І. М. Короленко ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АДВОКАТСЬКОЇ «МОНОПОЛІЇ» В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ	362
О. С. Максименко ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ДОГОВОРУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО УКЛАДЕННЯ	365

Л. П. Мартинюк	
ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА ЗА ОНОВЛЕННЯМ ЦИВІЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ.	368
М. В. Мелькова	
ХАРАКТЕРИСТИКА НЕДІЙСНИХ ПРАВОЧИНІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УРСР .	372
Ю. О. Пилипенко	
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ НАЛЕЖНОГО ВИКЛИКУ І ПОВІДОМЛЕННЯ УЧАСНИКІВ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	374
М. М. Роїк	
МЕДИЧНА ПОСЛУГА	378
Е. А. Сачаєва	
НАСЛЕДОВАНИЕ ДЕСЦЕНДЕНТОВ ПО CORPUS JURIS CIVILIS	381
А. В. Скрипник	
ПРАВОВА ПРИРОДА ЗМІШАНИХ ДОГОВОРІВ.	383
А. І. Смирнов	
ДО ПИТАННЯ ПРО МАЙНОВІ ПРАВА АВТОРІВ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО ТВОРУ . . .	386
М. О. Храпицька	
КОРПОРАТИВНИЙ ДОГОВІР ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ УЧАСНИКІВ ГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРИСТВ	388
Ю. О. Шолудько	
ПОНЯТТЯ МАЛОЗНАЧНОЇ СПРАВИ ЗА НОВОЮ РЕДАКЦІЄЮ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ.	391
О. С. Шульєва	
ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДАННЯ УГОДИ З НЕРУХОМІСТЮ: НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ	394
М. М. Ячменська	
ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА МІСЦЕ СПАДКОВОГО ДОГОВОРУ В СИСТЕМІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	398

РОЗДІЛ 10

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНО-ПРАВОВОЇ ТА ПРИВАТНОПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Л. А. Бегларян	
ІНСТИТУТ ВИКЛЮЧЕННЯ УЧАСНИКА З ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ У СВІТЛІ ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ТА ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ»	405
М. О. Богомолова	
ЩОДО ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ЮРИСДИКЦІЯ» В НОВОМУ ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ.	408
М. В. Захарченко	
ПРАВОВА ПРИРОДА ПРАВА УЧАСНИКА КОРПОРАТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА НА ДИВІДЕНД	411

О. І. Нікола	
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКИХ САНКЦІЙ У СФЕРІ ЗЕД	413
Г. Ю. Параніп	
ЩОДО НОВЕЛ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ТА ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ» ПРО ПОРЯДОК ВИПЛАТИ ДИВІДЕНДІВ	416
М. Ю. Пенчукова	
ЗВЕРНЕННЯ СТЯГНЕННЯ НА ЧАСТКУ УЧАСНИКА ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ЗА ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ТА ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ».	420
Р. Х. Петков	
БИЗНЕС-ИНКУБАТОР В МИРОВОЙ ПРАКТИКЕ И В ПРАВОВОЙ СИСТЕМЕ УКРАИНЫ	422
П. В. Филипчук	
ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ЗА ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ТА ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ».	425
Р. Ю. Півкопа	
ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ КОРПОРАТИВНОГО КОНТРОЛЮ	429
Т. Д. Стасюк	
РОЗРОБКА КОДЕКСУ УКРАЇНИ З ПРОЦЕДУР БАНКРУТСТВА ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ ВИОКРЕМЛЕННЯ ГАЛУЗІ КОНКУРСНОГО ПРАВА	431
О. Р. Чебану	
КОРПОРАТИВНІ ДОГОВОРИ У ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ	434
К. В. Чубчик	
ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА В НОРМАХ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА .	438
К. В. Шафоростов	
ВИХІД УЧАСНИКА З ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ЗА ЗАКОНОМ УКРАЇНИ «ПРО ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ТА ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ»	440
М. В. Швець	
ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ДИВІДЕНДУ	442
М. С. Шевченко	
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ДРУКОВАНИХ ЗМІ В УКРАЇНІ	445

Наукове видання

**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
студентів, аспірантів та здобувачів –
учасників 74-ї звітної конференції
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова**

**СЕКЦІЯ
ЕКОНОМІЧНИХ І ПРАВОВИХ НАУК**

25–27 квітня 2018 р.
м. Одеса

Українською, російською та англійською мовами

**Відповідальний редактор
А. В. Смітюх**

Підписано до друку 13.04.2018 р. Формат 60x84/16.
Ум.-друк. арк. 26,74. Зам. № 1804-15. Тираж 180 прим.

Видано і віддруковано ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25. Тел. (048) 7777-591.
e-mail: maritimebooks@yandex.ru
www.law-books.od.ua